

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES RAJAPRUK UNIVERSITY

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ISSN 2985-0355 (Online)

โทรศัพท์ 02-432-6101-5 ต่อ 1204
อีเมล ejournal@rpu.ac.th
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu>

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ฉบับนี้ เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2568) จัดทำขึ้นด้วยเจตนารมณ์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างคณาจารย์ นิสิต/นักศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้ ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ จากสถาบันที่หลากหลาย อันเป็นมาตรฐานที่กองบรรณาธิการยึดถืออย่างเคร่งครัด

สำหรับฉบับปัจจุบัน ประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 2 บทความ และบทความวิจัยจำนวน 28 บทความ ซึ่งล้วนเป็นผลงานที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ การอ้างอิง ตลอดจนการนำไปต่อยอดเพื่อการวิจัย การพัฒนาทางวิชาการ การพัฒนาทางธุรกิจ และอื่น ๆ ครอบคลุมหลากหลายสาขา ได้แก่ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีคุณภาพการต่อวงการวิชาการโดยรวม

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาและความเชี่ยวชาญในการพิจารณาผลงาน เพื่อให้บทความในแต่ละเรื่องมีคุณภาพตามมาตรฐานทางวิชาการ และขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจส่งบทความมาตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และท้ายที่สุดขอขอบพระคุณผู้อ่านทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและติดตามวารสารของมหาวิทยาลัยด้วยดีเสมอมา

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการขอเชิญชวนผู้สนใจทุกท่าน ร่วมส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ โดยสามารถศึกษารายละเอียดคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับได้ที่เว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu>

อรุณี สำเภาทอง
บรรณาธิการ

บรรณาธิการ

อรุณี สำเภาทอง

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญภัทร	นิติศรารากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา	โหล้ยอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวต์	มณีโชติ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
ศาสตราจารย์พัชนี	เชยจรรยา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงค์	ไต้วัลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ดร.พัชร	พิลึก	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ดร.จุฬามร	กระเทศ	สำนักวิชาการกระทรวงสาธารณสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ	บุญยเนตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.รัชลิดา	ลิปิกรณ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	วิจิตรวรรณา	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณย์พัฒน์	อิมประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
อาจารย์แก้วกัญญา	เสวกสุริยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์.ดร.วิโพธิ์	วัฒนานิมิตกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.พยุ่ง	มีสัจ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวดี	มณีโชติ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อริศรา	เล็กสรรเสริญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.อะเคื้อ	กุลประสูติติล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล	มณฑาทิพย์กุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุมิตรา	นวลมีศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	วิจิตรวรรณ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ	บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยเกริก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช	ธรรมศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนี	พงศ์ไพฑูรย์สิน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาวดี	เหลาทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรีณี	มณีศรี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์	ขันติวัฒนะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร	สุปัญญา	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงศ์	กุกแก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิธาน	แสนภักดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตยาพร	เสมอใจ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีรา	นิมิตนิวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บำเพ็ญ	ไมตรีโสภณ	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตพร	พุทธีสสะ	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนาท	บุญยะชัย	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา	ความคั่นเคย	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พัฒน์	อัมประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนัญญา	โพธิ์ประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา	บุญปัญญาโรจน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา	หรรณเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล	พันธุ์พานิช	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุม	ศรีรักษา	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันทิกา	หิรัญเทศ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชามญชุ์	จำรัสศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฐิตินันท์	ผิวนิล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำราญ	จุช่วย	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อติศัย	วรรณะภูติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิธิพน	ทองวาสนาส่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.สันธยา	ชูทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.เบญจมภรณ์	ชำนาญฉา	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ดร.ปิยภัทร์	จิรปัญญาโชติ	มหาวิทยาลัยเกริก
ดร.ประเสริฐ	เล็กสรรเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.นันทพงศ์	ชุมมงคล	นักวิชาการอิสระ
ดร.เมธาพร	อินคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ดร.บรรเจอดพร	สู่แสนสุข	สถาบันอาศรมศิลป์
ดร.อุทุมพร	อยู่สุข	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.พัชร	พิลึก	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ดร.สัณทกช	วิทยาภรณ์	นักวิชาการอิสระ
ดร.ภัทรพิมพ์	ทองวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.เรวิตา	สายสุด	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ดร.ไพรัช	สู่แสนสุข	นักวิชาการอิสระ
ดร.ประภัสสร	กิตติมนิรมย์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.รสสุคนธ์	ทับพร	นักวิชาการอิสระ
ดร.นิติธร	จันทเดช	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ดร.ชาญชัย	เมธาวิรุฬห์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.วิณัฐพัชร	โพธิ์เพชร	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ แก้วกัญญา	เสวกสุริยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
อาจารย์ อัญชลี	เหลื่องอ่อน	นักวิชาการอิสระ

สารบัญ

บทความวิชาการ

- ❖ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
: ไพศาล สงแก้ว, เพ็ญศรี ฉิรินัง, วรเดช จันทรรคร และ จุมพล หนิมพานิช 1
- ❖ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับ
นักศึกษาในระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4
: ศักดิ์พร ทองดี และ นัทนิชา โชติพิทยานนท์ 16

บทความวิจัย

- ❖ การบริหารจัดการโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs): กรณีศึกษา
โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็น Best Practice ในความดูแลของมูลนิธิสืบนาคะการศึกษาคอนเน็กซ์อีดี
: ทิวัตต์ มณีโชติ, สรลลิตี วรวรรณ, ณดา ทับทิมจรรยา, ธันวิดา สิริวรภัทร พุทธพงษ์ศิริพร,
นิตยา เกิดแย้ม, ประวิทย์ ศรีหนองหว่า, Yifei Fan, Zeyuan Yu, พรพิมล ประสงค์พร และ
นิตยชญา คำเจริญ 29
- ❖ คุณค่าของประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานเพื่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย
: ทิพย์กนก เวียงคำ, สันติธร ภูริภักดี และ วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ 46
- ❖ ความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพันต่อการเรียนและ
การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์
: อาชว์บาร์มี ฤปะติวงศ์ 69
- ❖ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่
: นงเยาว์ จินาวงค์, ธรรมรส โชติบุญชู และ ลังवार วังแจ่ม 90

- ❖ แนวคิดและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในภาพยนต์เรื่อเฉลิมพระเกียรติการพระราชพิธี
บรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค
พุทธศักราช 2562
: กษิธัช นันทิวัธวิภา, กฤษฎา ปานเทวัญ และ อัญชลี อภัยประภักษ์ ชิลล์เลอร์ 106
- ❖ การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี
: สมรศรี คำตรง และ พฤกษ์ภูมิ ธีรานูตร 126
- ❖ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
: ปวีรพรช ประมาณมาศ, ลินดา นาคโปย และ พรทิพย์ อ้นเกษม 140
- ❖ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดน่าน
: ศิริพร หมั่นพรมแสน, ทศนีย์ บุญมาภิ และ สุรศักดิ์ สุทธิลิริ 161
- ❖ การพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาภูมิศาสตร์โดยใช้การ
จัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
5
: ชวัลวิทย์ บุรณวนิช และ พจมาลย์ สกลเกียรติ 174
- ❖ การปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ : กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด
: เบญจวรรณ มีมอญ และ บวรวิทย์ ไรจน์สุวรรณ 194
- ❖ การบริหารการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
: ศุภาชีดา ลุงหม่อง, จันทราฉาย ยมสูงเนิน และ ธีระภัทร ประสมสุข 210
- ❖ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม
: ปรียานุช คุณวรรณะ, รินรดา แสงบัว และ ธนกร พวงผกา 227
- ❖ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T สำหรับ
นักศึกษาครูสังคมศึกษา
: สุดาพร ปัญญาพฤษ 248

- ❖ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
: ชาย นิยมละมัย และ ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย 270
- ❖ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
: สลิตวดี ดาวดิส, รินรดา แสงบัว และ ธนกร พวงผกา 287
- ❖ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน
: กนกวรรณ แก้วตุ้ย, ธีระภัทร ประสมสุข และ พงษ์ไทย บัววัด 305
- ❖ ปัจจัยระดับเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ผ่านเกมจำลองของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มเจนเนอเรชันซี
: กันทิมา คงสถิตสุวรรณ 320
- ❖ การศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
: สุพัตรา ชัยทารินทร์ และ สราวุฒิ สืบแย้ม 337
- ❖ อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และความไว้วางใจที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กในจังหวัดสระบุรี
: กันดา หนูทิมทอง และ จิตรลดา ปิ่นทอง 355
- ❖ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี
: ปิยนุช รัตนบ้านด่าน และ ไพโรจน์ สติรยากร 372
- ❖ ความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
: ภัทราวดี ภัคดิณรงค์ 392
- ❖ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ:กรณีศึกษาบริษัท ABC
: สิริภาพร พัวทัต และ บวรวิทย์ โรจน์สุวรรณ 407

- ❖ การศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัด
อาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร
: ฐิติชญา ฤทธิ์บัณฑิตย์ และ สรวุฒิ สืบแย้ม 421
- ❖ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์
ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
: ดาวราย ลิ้มสายหิ้ว 440
- ❖ การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัด
นนทบุรี
: อภิสรารักษ์ ทะสุวรรณ 458
- ❖ การศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
: ชฎาจันทร์ โชคนิรันดร์ชัย 477
- ❖ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้าก้อนโชเดียม
ต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานจังหวัดศรีสะเกษ
: ปิยฉัตร ทองแพง, จีระนันท์ วงศ์ทัญญู และ จันจิรา ชาติมนตรี 494
- ❖ ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ
: สหชัย ชัชวาล และ สุภัตสร คำแพงศรี 511

การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
The Promotion and Development of the Elderly According to Strategies
for Local Government Organizations

ไพศาล สงแก้ว

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail : pisan.son@rmutr.ac.th

เพ็ญศรี จิรินัง

อาจารย์ลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: pensri.chi@rmutr.ac.th

วรเดช จันทรศร

อาจารย์ลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: woradechjantarasorn@gmail.com

จุมพล นิมพานิช

อาจารย์ลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: jumpolnimpanich@gmail.com

Paisan Songkaew

Doctor of public administration student,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Pensri Chirinang

Lecturer, Public Administration,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Voradej Chandarasorn

Lecturer, Public Administration,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Jumpol Nimpanich

Lecturer, Public Administration,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

รับเข้า : 14 สิงหาคม 2566 แก้ไข : 24 สิงหาคม 2566 ตอบรับ : 29 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุของประเทศไทย และเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวคิดการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ใน 6 ด้าน ได้แก่ (1) การส่งเสริมสุขภาพ (2) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม (3) การส่งเสริมการทำงานและหารายได้ (4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (5) การส่งเสริมสื่อเพื่อผู้สูงอายุ และ (6) การส่งเสริมและสนับสนุนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ คือ (1) การกำหนดเป้าหมาย (2) การจัดสรรงบประมาณ (3) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และ (4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this article were to study development strategy of local government organizations related to promoting and developing the elderly of Thailand and to propose guidelines for implementation of promote and develop the Elderly for Local Government Organizations according to the concept of the implementation of the promotion and development of the elderly under the 2nd strategy of the 2nd National Plan on the Elderly (2002-2021) Major findings revealed that local government organizations should implement to promotion and development the elderly by 6 ways as health promoting, group promoting, work & make money promoting, high potential elderly supporting, elderly media supporting and promoting and supporting for elderly home & environment and guidelines for the operation of the organization are all 4 aspects as goal setting, budgeting, suitable facilities setting and implementation and evaluating to support the promotion and development the Elderly to be successful.

Keywords: strategic, promotion and development of the elderly, local government organization

บทนำ

ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกไม่ว่าจะเป็นประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุเร็วที่สุดในโลก หรือที่ประเทศจีนกำลังประสบปัญหานี้เช่นกัน การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และประสบปัญหาเชิงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นอัตราสูง ส่งผลต่อการจ้างงาน ระบบสวัสดิการสังคม และภาคบริการสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา โดยสังคมผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นย่อยตามลำดับร้อยละของประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ 1. สังคมกำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุ (Aging Society) คือ สังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2. สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) คือ สังคมที่มีผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั่วประเทศ 3. สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) คือ สังคมที่มีผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั่วประเทศ และ 4. สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged Society) คือ สังคมที่มีผู้สูงอายุเกินกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั่วประเทศ (สำนักงานวิจัยและพัฒนางานบุคคล สำนักงาน ก.พ., 2561: 6)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 66.1 ล้านคน แบ่งเป็นผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี) จำนวน 12.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นปีละ 0.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 1.4 (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง, 2565: 1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในขั้นสังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) และกำลังมุ่งสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ภายในปี 2568 เมื่อวิเคราะห์สัดส่วนของผู้สูงอายุในประเทศไทยพบว่าเป็นผู้ชาย 5.5 ล้านคน ผู้หญิง 6.9 ล้านคน เป็นผู้มิอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 7.1 ล้านคน (ร้อยละ 57) อายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 3.6 ล้านคน อายุระหว่าง 80-89 จำนวน 1.5 ล้านคน และอายุมากกว่า 90 ปี จำนวน 0.3 ล้านคน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง, 2565: 1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเพิ่งเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และยังคงต้องอยู่กับสังคมผู้สูงอายุไปอีกนานเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงที่อายุจะยืนยาวกว่าผู้ชาย และร้อยละ 57 ของผู้สูงอายุเป็นผู้มิอายุ 60-69 ปี รวมถึงการที่เทคโนโลยีการแพทย์ในปัจจุบันช่วยให้มนุษย์มีอัตราการเสียชีวิตลดลงทำให้มนุษย์มีอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น ประกอบกับอัตราการเกิดใหม่ของเด็กที่ลดน้อยลงเรื่อย ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราเด็กเกิดใหม่เพียงแค่ปีละ 0.5 ล้านคน ก็ยังเป็นการกระตุ้นให้อัตราส่วนของผู้สูงอายุในประเทศเร่งทวีเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น การลงทุนการออมน้อยลง ผลผลิตขั้นมูลรวมประชาชาติ หรือรายได้ประชาชาติน้อยลง รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณด้านสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

งบประมาณรายจ่ายของประเทศจะเพิ่มขึ้นขณะที่งบประมาณรายได้ลดลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2564)

ดังนั้น การก้าวขึ้นสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ย่อมส่งผลให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมมาตรการรองรับอย่างทันที่ พร้อมทั้งจะก้าวทันสถานการณ์ของผู้สูงอายุและปรับกระบวนการทัศน์เดิมจากที่มองผู้สูงอายุว่าเป็นภาระของสังคม ให้เป็นผู้ใช้ประโยชน์ที่สะสมมายาวนานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งประเทศไทยได้มีการจัดสวัสดิการสังคมไว้ดูแลผู้สูงอายุใน 4 รูปแบบคือ การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณะ การบริการสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการทั้งในส่วน of ภาค รัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ (สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2557: 73)

หน่วยงานภาครัฐส่วนกลางได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 วรรค 3 ว่ารัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานของภาครัฐในปัจจุบันนั้นสอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ที่กำหนดทิศทางของนโยบายและการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุระยะยาวเป็นแผนระดับชาติ โดยมีสาระสำคัญของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ คือ การแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 31-34) เมื่อส่วนกลางกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานแล้วจะถ่ายโอนภารกิจดำเนินงานไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยข้าราชการที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางจะกระจายอำนาจทางการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) และมาตรา 17(27) ระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ

เพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542) อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการต่อผู้สูงอายุและผู้พิการได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการจัดทำเป็นบริการสังคมผู้สูงอายุที่กล่าวมา จะเป็นการบริหารงานโดยนโยบายผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งมีแนวทางดำเนินงานเช่นเดียวกับการบริหารงานตามภารกิจด้านอื่น ๆ อีกทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมาย และแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ โดยที่ผ่านมามององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้ดำเนินงาน ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในหลากหลายลักษณะ เช่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การคุ้มครองทางสังคม และการสงเคราะห์เฉพาะหน้า (เช่น จ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน) การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุลักษณะต่าง ๆ การจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ การเยี่ยมตามบ้าน การปรับปรุงที่อยู่อาศัย การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพ และการสงเคราะห์ตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานการให้บริการในชุมชนและครอบครัวเป็นหลัก นอกจากภารกิจที่กำหนดตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แล้ว การจัดบริการแก่ผู้สูงอายุของท้องถิ่นยังต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การเตรียมรับสังคมสูงวัยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นกรอบในการจัดบริการและการปฏิบัติงานร่วมด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลผู้สูงอายุได้ดีกว่าส่วนกลาง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง รวมทั้งเล็งเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนสามารถหาวิธีป้องกันและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการ แต่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักถึงอุปสรรคด้านงบประมาณจำนวนมากที่จำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งท้องถิ่นมีรายได้น้อยและต้องดำเนินงานด้านต่าง ๆ (พินนิภา บุญจริง, 2558: 3)

สำหรับสภาพปัญหาที่กล่าวมา องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนของสังคมต้องดำเนินการแก้ไขร่วมกัน ตลอดจนวิธีการกำหนดนโยบายและมาตรการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแล ช่วยเหลือและพัฒนา คุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงของชีวิต โดยต้องพิจารณาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายแห่งรัฐ และการปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) โดยการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในส่วนยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน รวมถึงยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในส่วนยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ รวมถึงยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จากความสำคัญ

ของการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบกับประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี 2525 โดยเริ่มต้นใช้แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2565) ประเทศไทยยังมีนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น ได้มีการวางยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุซึ่งต้องขับเคลื่อนโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพิ่มเติมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเสริมสร้างผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า รวมถึงการนำผลที่ค้นพบมาปรับใช้กับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากข้อมูลในบทนำที่โครงสร้างอายุของประชากรของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยประชากรในประเทศกำลังมีอัตราที่สูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราเกิดลดลงอย่างมาก ทำให้ประชากรวัยเด็กลดลง อายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ทำให้สัดส่วนของประชากรสูงอายุขยายมากขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้เปลี่ยนไป ในอดีตครัวเรือนไทยมีขนาดใหญ่ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวที่มีคนหลายรุ่นหลายวัยอาศัยอยู่ด้วยกัน ขนาด ครัวเรือนไทยเล็กลงจากเฉลี่ยประมาณ 5 คนต่อครัวเรือน เหลือเพียง 3 คนในปัจจุบัน ประกอบกับสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และอยู่ลำพังกับคู่สมรสมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดประเด็นว่าผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีผู้ดูแลหรือระบบที่จะช่วยเฝ้าระวังดูแลได้เพียงใด อีกทั้งเมื่อมีสภาพที่ต้องพึ่งพิง หรือช่วยตัวเองไม่ได้ โดยประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี 2525 โดยเริ่มต้นจากแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) จากนั้นมีการจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่กำหนดทิศทางการพัฒนาและดำเนินงานผู้สูงอายุในภาพรวม และให้ความสำคัญกับปัญหาของผู้สูงอายุโดยกำหนดเป็นพันธกิจไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของภาครัฐในด้านผู้สูงอายุของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นแผนการดำเนินงานที่ร่างขึ้นมาอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มิวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจัดมีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่าย ผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง แผนและนโยบาย แนวทาง ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งอยู่ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีหลักสำคัญ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งข้อ 3 กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย อาทิ ผลักดันให้มีกฎหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวครอบคลุมการจัดบริการทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และระบบการเงินการคลัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 65)

2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มีแนวคิดพื้นฐานที่จะให้ผู้สูงอายุไม่ใช่เป็นบุคคลด้อยโอกาส หรือเป็นภาระต่อสังคมแต่สามารถมีส่วนร่วม เป็นพลังพัฒนาสังคม จึงควรที่จะได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัวชุมชนและรัฐให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” ซึ่งการสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต มั่นคงให้แก่สังคม และจะต้องมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมบูรณาการให้เหมาะสมและต่อเนื่อง ดังนั้น แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุในประเทศไทยไว้ 5 ยุทธศาสตร์ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 มีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินงานระดับท้องถิ่นมากที่สุด เนื่องจากการบริหารระดับท้องถิ่นจะสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้ด้วยตนเองทำให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ได้โดยง่าย โดยมีรายละเอียดยุทธศาสตร์ให้ดำเนินการดังนี้

1. การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ, การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย, การประสานงานผู้มีความรู้มาให้บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการจัดประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว

2. การส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ, การจัดกิจกรรมผู้สูงอายุให้ได้มาร่วมกันทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมภูมิปัญญาหรือเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม, การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุเพื่อให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว, การจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุร่วมกับคนในชุมชน และการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่

3. การส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความต้องการของผู้สูงอายุ, การส่งเสริม สนับสนุนประสานแหล่งเงินทุน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีเงินทุนไปประกอบอาชีพตามความถนัด และการส่งเสริมสนับสนุน ประสานช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตของผู้สูงอายุ

4. การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านในเขตพื้นที่, การจัดกิจกรรมประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่ทำประโยชน์และเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม และการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

5. การส่งเสริมสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การจัดทำสื่อข้อมูลข่าวสารเพื่อผู้สูงอายุ, การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้หรือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

6. การส่งเสริมและสนับสนุนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การเผยแพร่ความรู้ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ, การประสานหรือจัดหาข้อมูลแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ

3) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบอย่างหนึ่งในการจัดทำนโยบาย และการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลได้ระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุไว้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่ข้อ 2 กำหนดให้มีการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ซึ่งรวมถึง (4) ช่วงวัยผู้สูงอายุ ที่ต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ที่ข้อ 3 กำหนดให้เกิดการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 52)

4) ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 ได้กำหนดรายละเอียดการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในหัวข้อ 4.2 ที่ต้องสร้างกลไกมาตรการรองรับการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเสริมสร้างสวัสดิการสังคม เสริมความเป็นธรรมและลดความ

เหลื่อมล้ำในสังคมระดับพื้นที่ โดยหัวข้อย่อยที่ 4) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุ และสังคม แห่งการเกื้อกูลอย่างเท่าเทียมของท้องถิ่น (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย, 2559)

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ภาครัฐหรือหน่วยงานในการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่หน่วยงานเจ้าภาพหลักได้มีการประสานความร่วมมือเพื่อให้การดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุกับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ และ 2) รูปแบบกิจกรรมในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2564) ได้กำหนดการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการพัฒนาระบบสวัสดิการและคุณภาพชีวิตชีวิตของประชาชน เป้าหมายข้อ 2.1 พัฒนาระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐานของประชาชนและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดำเนินการด้วย ส่งเสริม พัฒนารูปแบบและคุณภาพชีวิตของสตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและดำเนินการให้เกิดกองทุน หรือจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบและคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการจัดทำแผนงานที่ และมีอิสระในการปกครองตนเองในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจหนึ่งในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามภารกิจอำนาจหน้าที่ ภารกิจตามแผนการถ่ายโอน และให้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งประกอบด้วย (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 31-34)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ มีมาตรการหลัก 3 มาตรการ คือ 1) หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 2) การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมและชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มีมาตรการหลัก 6 มาตรการคือ 1) การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 3) การส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ 4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) การส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ และ 6) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวางระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีมาตรการหลัก 3 มาตรการ คือ 1) การคุ้มครองด้านรายได้ 2) หลักประกันด้านสุขภาพ 3) ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และ 4) ระบบบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ และการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ มีมาตรการหลัก 2 มาตรการคือ 1) การบริหารจัดการ เพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ และ 2) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้าน ผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ มีมาตรการหลัก 2 มาตรการคือ 1) การ สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลงาน ด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

การจัดบริการและการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ ประชาชน และ ผู้สูงอายุต้องเป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของตน ส่วนชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการจัดการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มุ่งเสริมสร้าง คุณภาพชีวิต บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีปัจจัยความพร้อมด้านทรัพยากรและทุนทางสังคม ดังนั้น การพัฒนาบทบาทท้องถิ่นในการ ดูแลผู้สูงอายุ ต้องเน้นให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และวิธีการ ดำเนินงาน ตลอดจนกระบวนการสร้างความร่วมมือองค์กรต่าง ๆ ในระดับจังหวัด หรือระดับท้องถิ่นถือ เป็นสิ่งสำคัญร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างแก่ผู้สูงอายุ (นภัทร ภักดีศรีวิชัย, วรรณวรางค์ ศุภรัชย์ และณัฐกานต์ เวชพันธ์. (2564: 276-277)

ผลการศึกษา

1. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ผู้สูงอายุใน 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น โดย 1) จัดให้มี สถานที่ให้ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายอย่าง ต่อเนื่อง 3) ประสานเจ้าหน้าที่ อสม. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ มีพยาบาลวิชาชีพประจำ หน่วยงานออกหน่วยดูแลสุขภาพ 4) ประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และ 5) มีรถรับส่งคอยบริการผู้ป่วยในพื้นที่ที่ต้องไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล ดังนั้น ผู้สูงอายุทุกคน

ปรารถนาให้มีสุขภาพดี ผู้ที่มีสุขภาพกายและใจที่ดี สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ดี และ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้สูงอายุสุขภาพดี ควรมีลักษณะดังนี้ 1) สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ ได้ ตัดสินใจได้เอง 2) มีการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี 3) รักษาการมีสังคมกับเพื่อนได้ และ 4) ให้ความช่วยเหลือแก่สังคมได้

1.2 ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ โดย 1) จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในทุกตำบล 2) มีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาปีละ 1 ครั้ง 3) มีการจัดการอบรมรับ-ส่งผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อมารวมกลุ่มทำกิจกรรม 4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุร่วมกับชุมชน และ 5) มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในพื้นที่โดยจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำตำบล

1.3 ด้านการส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ โดย 1) มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ประชาสัมพันธ์ให้นำสินค้าผู้สูงอายุมาขาย 2) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานแหล่งเงินทุนเพื่อให้ผู้สูงอายุมีเงินทุนไปประกอบอาชีพ และ 3) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตของผู้สูงอายุ

1.4 ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ โดย 1) มีการจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ 2) มีการระดมความคิดของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมาจัดรูปแบบการดำเนินกิจกรรม 3) มีการเชิญผู้สูงอายุ มาให้ความรู้เรื่องสุขภาพ และสนับสนุนให้เกิดรวมกลุ่มทำกิจกรรม เพื่อค้นหาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ และส่งเสริมกิจกรรม และ 4) มีการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเป็นหัวหน้าชมรม โดยให้เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในชมรม

1.5 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสื่อเพื่อผู้สูงอายุ โดย 1) มีการจัดทำฐานการติดต่อสื่อสารของผู้สูงอายุทุกคนในทุกพื้นที่ 2) มีการจัดทำสื่อข้อมูลข่าวสารเพื่อผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในทุกด้าน 3) มีการสร้าง Website ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของผู้สูงอายุ 4) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุผ่านทางผู้สูงอายุที่มารวมกลุ่มร่วมกิจกรรม Facebook และกลุ่ม Line ของผู้สูงอายุ และ 5) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อกระจายให้ถึงผู้สูงอายุทุกคนในพื้นที่

1.6 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดย 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งต่อข้อมูลกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าช่วยเหลือดูแลสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม 2) เผยแพร่ความรู้ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 3) มีอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในการออกสำรวจสภาพแวดล้อมที่พิกอาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ 4) จัดทำฐานข้อมูลที่พิกอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อสรุปพื้นที่ที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข และ 5) มีการจัดสรรงบประมาณ และประสานงานประชาชนที่มีศักยภาพในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับสูตรรัตน์ สุด

สมบูรณ์ และคณะ (2559: 121) ที่สรุปบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย ตอนหนึ่งว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ สงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้มีแนวคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและ สนับสนุนการให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อ เตรียมความพร้อมให้กับประชาชนก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งหมายความว่าต้องเตรียมความพร้อมให้กับ วัยแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการออม ด้านการดูแลสุขภาพ และด้านสังคม รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญคุณค่าของผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุ เปรียบเสมือนผู้ทรงคุณค่าของสังคม

2. แนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จะต้องอาศัยองค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วย สนับสนุนในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนา ผู้สูงอายุ เปรียบเสมือนวิธีการขับเคลื่อนร่างกาย โดยอาศัยแนวคิดยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและ พัฒนาผู้สูงอายุของยุทธศาสตร์ที่ 2 ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 31-35) มา ประยุกต์เป็นกรอบแนวทางพัฒนา ซึ่งมาตรการหลักทั้ง 6 ข้อ ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ การ ส่งเสริมการรวมกลุ่ม การส่งเสริมการทำงาน การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การส่งเสริมสนับสนุน สื่อ และการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่วนแนวทาง การพัฒนาองค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นแนวทางการปรับปรุงหัวใจการบริหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่าเป้าหมายหลักของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ต้องการให้มีการเรียนรู้เสริมสร้างสติปัญญา และให้มี การศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้ทุกช่วงวัยมีความรู้และความสามารถ อันนำไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อก่อให้เกิด รายได้ที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ และยังมีแผนในการพัฒนาในเรื่องการเปิดโอกาสทางด้านการประกอบ อาชีพแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพสร้างรายได้และสามารถนำรายได้ เป็นค่าใช้จ่ายของตน อันไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ลูกหลาน

3. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ “PWPMB Model” ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน (P: Public Participation) ความร่วมมือกัน ทำงาน (W: Working Together) การวางแผน (P: Planning) การติดตามและประเมินผล (M: Monitoring and Evaluation) และงบประมาณ (B: Budget) ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่การทำประชาคมเพื่อเสนอแนวคิด ร่วม

วางแผน ร่วมกำหนดกิจกรรม และร่วมดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้โครงการที่เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการเสริมสร้างระบบการดูแลสุขภาพ เพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ และจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบลและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการระบบดูแล และดูแลผู้สูงอายุในชุมชน พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ กรณีที่ประเทศภาคีองค์การสหประชาชาติจะต้องยึดถือเป็นเป้าหมายการดำเนินงานผู้สูงอายุและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน โดยมีประเด็นท้าทายในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ คือ การสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ การส่งเสริมและขยายโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ การสร้างและพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยในที่สาธารณะ สำหรับผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562: 31-34) และสอดคล้องกับอภินันท์ สนน้อย (2560) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้สูงอายุควรพัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเอง ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัว ควรช่วยเหลือผู้สูงอายุให้ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการกิจกรรมเพื่อสุขภาพ ดูแลความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบริการสาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

สรุป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุของประเทศไทย ได้พัฒนามาจากการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2525 จากแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) จากนั้นมีการจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่กำหนดทิศทางการพัฒนาและดำเนินงานผู้สูงอายุในภาพรวม รวมถึงการกำหนดนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยการขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุจะอาศัยแนวคิดยุทธศาสตร์

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุของยุทธศาสตร์ที่ 2 ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ไปปฏิบัติ รวมถึงมาประยุกต์เป็นกรอบแนวทางพัฒนา ซึ่งสามารถวัดผลได้จากยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 3) การส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ 4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) การส่งเสริมสนับสนุนสื่อเพื่อผู้สูงอายุ และ 6) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) การกำหนดเป้าหมายของการส่งเสริมและพัฒนาให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน (2) การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมตามความต้องการและจำนวนของผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น (3) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในส่วน of สถานที่และอุปกรณ์ที่จะต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการใช้บริการ และ (4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินงานซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย เกิดการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2559). *ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และนโยบาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.
- นภัทร ภัคดิสรวิชัย, วรณวรารักษ์ ศุทธชัย, & ญัฐกานต์ เวชพันธ์. (2564). แนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(2), 270-280.
- พนัสนิภา บุญจริง. (2558). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลธาตุน้อย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 8(2), 1-7.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(114ก), 48.

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2564). *ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานวิจัยและพัฒนางานบุคคล สำนักงาน ก.พ. (2561). ภาครัฐกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย. *วารสารข้าราชการ*, 60(4), 6.
- สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง. (2565). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน)*. ปทุมธานี: สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 7(1), 73.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, & คณะ. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 121–127.

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับ
นักศึกษาในระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4
A Literature Review of Factors Affecting the Efficiency of Undergraduate
Student Admission Management: A Case Study of the Institute of
Vocational Education: Northern Region 4

ศัพทสร ทองดี

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: Saptasorn.t@gmail.com

นัทนิชา โชติพิทยานนท์

อาจารย์ลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: Natnicha.ch@ssru.ac.th

Saptasorn Thongdee

Student, Master of Public Administration Program in Public Administration,
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Natnicha Chotpittayanon

Lecturer, Master of Public Administration Program in Public Administration,
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

รับเข้า : 11 เมษายน 2568 แก้ไข : 24 เมษายน 2568 ตอรับ : 13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยใช้กรณีศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 เป็นฐานในการวิเคราะห์ บทความใช้แนวคิด 7S Framework ของ McKinsey เป็นกรอบในการจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหา โดยรวบรวมบทความวิจัยและบทความวิชาการจากวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 ขึ้นไป และงานอ้างอิงที่เกี่ยวข้องระหว่างปี พ.ศ. 2563–2568

ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการประกอบด้วย ค่านิยมร่วม กลยุทธ์ ระบบ โครงสร้าง และทักษะ ซึ่งร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพได้ถึงร้อยละ 84.70 บทความยังได้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดการด้านการรับนักศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงของสังคมหลังสถานการณ์โรคอุบัติใหม่

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา การรับนักศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา ประสิทธิภาพองค์กร 7S Framework

Abstract

This study synthesized the body of knowledge related to the factors influencing the effectiveness of undergraduate student admission management, with a case study of the Institute of Vocational Education: Northern Region 4. The McKinsey 7S Framework was applied as an analytical lens to categorize and interpret findings. The literature was drawn from research articles and academic papers published between 2020 and 2025 in TCI Tier 2 journals and related referenced works. The results revealed that five major factors—shared values, strategy, systems, structure, and skills—collectively explained up to 84.70% of the variance in management effectiveness. The study also proposed policy and practical recommendations to enhance the institutional admission process in response to the digital transformation and societal shifts following emerging disease events.

Keywords: Educational management, Student admission, Vocational institute, Organizational effectiveness, 7S Framework

บทนำ

ตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ ทั้งจากแรงกดดันของเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนผ่านเชิงนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ การแข่งขันด้านคุณภาพในระดับนานาชาติ ตลอดจนผลกระทบจากสถานการณ์ด้านสาธารณสุข เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ อาทิ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งได้ส่งผลกระทบในระดับโครงสร้างต่อระบบการศึกษาทั่วโลก ปัจจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการมี “ความยืดหยุ่นเชิงดิจิทัล” ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการศึกษาสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 (ศุภณัฐ, 2564; อ้างถึงใน Wang, 2024) ขณะเดียวกัน จำนวนประชากรวัยเรียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และ

พฤติกรรมของผู้เรียนในยุคปัจจุบันมีลักษณะโน้มเอียงไปสู่การตัดสินใจโดยพิจารณาข้อมูลผ่านระบบออนไลน์แบบเรียลไทม์ ทำให้สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการ โดยเฉพาะในด้านการรับนักศึกษา เพื่อให้สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 ซึ่งมีพันธกิจสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับเทคนิคและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาค อาทิ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ พลังงานสะอาด และการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีให้มีความเหมาะสมต่อบริบทและทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์วิกฤต เช่น โรคอุบัติใหม่ที่ส่งผลต่อการดำเนินการทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง สารสนเทศจากรายงานการดำเนินงานภายในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพด้านการบูรณาการข้อมูลเชิงระบบ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับกลไกประกันคุณภาพการศึกษา ยังมีข้อจำกัดในบางประการ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความท้าทายในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ทักษะดิจิทัล ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการปรับตัวอย่างยั่งยืน (ณัฐพล, 2563) การจัดการด้านการรับนักศึกษาจึงมิใช่เพียงภารกิจในเชิงปฏิบัติ หากแต่เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สะท้อนขีดความสามารถหลักของสถาบันในการตอบสนองต่อพลวัตของสังคม เศรษฐกิจ และตลาดแรงงาน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์องค์กร ระบบสารสนเทศ โครงสร้างงาน ภาวะผู้นำ ค่านิยมร่วม และศักยภาพของบุคลากร ต่างมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านคุณภาพการศึกษาและความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับที่มีนัยสำคัญ (สุรางค์, 2565; Laokermhung & Prasertphorn, 2023; จิตร รักษาและคณะ, 2567) จากบริบทและข้อเท็จจริงดังกล่าว บทความปริทัศน์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2568 ในวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 ขึ้นไป ตลอดจนงานวิชาการระดับนานาชาติที่ได้รับการอ้างอิงถึงในวรรณกรรมวิชาการของไทย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในบริบทของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 ทั้งนี้ บทความได้นำแนวคิด 7S Framework ของ McKinsey ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ Strategy Structure Systems Staff Skills Style และ Shared Values มาใช้เป็นกรอบในการจัดประเภทและวิเคราะห์ปัจจัย พร้อมทั้งผนวกมิติด้านขีดความสามารถเชิงดิจิทัล เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาสายอาชีพ

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. ศึกษาวรรณกรรมทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมุ่งเน้นการรวบรวมและสังเคราะห์จากงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 ขึ้นไป และแหล่งข้อมูลวิชาการที่มีคุณภาพในระดับนานาชาติ ภายใต้กรอบระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2563–2568
2. วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการจัดการ ด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยใช้กรอบแนวคิด 7S Framework ของ McKinsey ซึ่งประกอบด้วย Strategy Structure Systems Staff Skills Style และ Shared Values เป็นเครื่องมือในการจัดประเภทและจัดหมวดหมู่วรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
3. สะท้อนบทเรียนและข้อค้นพบจากการสังเคราะห์วรรณกรรม ไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 เพื่อเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนากระบวนการรับนักศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทดิจิทัลและสถานการณ์โรคอุบัติใหม่
4. เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาสายอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล การยกระดับขีดความสามารถของบุคลากร และการพัฒนาระบบการกำกับติดตามคุณภาพอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างองค์กร ระบบการบริหาร และมิติทางวัฒนธรรม และบุคลากร ซึ่งสามารถสะท้อนพลวัตของการจัดการสมัยใหม่ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กรอบแนวคิด 7S Framework ของ McKinsey & Company ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Waterman, Peters และ Phillips ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 และยังคงมีความทันสมัยในการวิเคราะห์องค์กรในศตวรรษที่ 21 (Laokermhung & Prasertphorn, 2023) กรอบแนวคิด 7S Framework ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้านที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

Strategy หมายถึง แนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่องค์กรใช้ในการแข่งขันและบรรลุเป้าหมาย

Structure หมายถึง โครงสร้างการบริหารจัดการภายในองค์กร

Systems หมายถึง ระบบงานที่ใช้ในการปฏิบัติการ เช่น ระบบสารสนเทศ ระบบบริหารงานหลักสูตร หรือระบบสนับสนุนการแนะแนว

Staff หมายถึง ทรัพยากรบุคคลและการจัดการด้านบุคลากร

Skills หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะเฉพาะของบุคลากรในองค์กร

Style หมายถึง รูปแบบการบริหารและภาวะผู้นำของผู้บริหาร

Shared Values หมายถึง ค่านิยมหลักร่วมกันที่ฝังลึกในวัฒนธรรมองค์กร และเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่น ๆ

จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่า การนำแนวคิด 7S ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการบริหารในสถาบันการศึกษา สามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพในเชิงระบบและเชิงบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงหลังการระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเข้าสู่การจัดการดิจิทัลและแนวทางที่มีความยืดหยุ่นสูง (ณัฐพล, 2563; สุรงค์, 2565) ข้อค้นพบจากกรณีศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 ที่ผู้เขียนบทความได้ทำการศึกษาไว้ยืนยันว่า ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม (Shared Values) กลยุทธ์ (Strategy) ทักษะ (Skills) ระบบ (Systems) และโครงสร้าง (Structure) เป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ด้านประสิทธิภาพการจัดการได้ถึงร้อยละ 84.70

นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดสนับสนุนอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมความเข้าใจด้านประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ได้แก่ แนวคิดเรื่อง "การจัดการเชิงกลยุทธ์ทางการศึกษา" ซึ่งเน้นการออกแบบกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทภายนอกและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ (อัญชลี วงษ์กลม, 2565) รวมถึงแนวคิด "การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง" ที่มุ่งพัฒนาองค์กรให้สามารถยืนหยัดต่อความผันผวน เช่น ภาวะโรคระบาดและการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรศาสตร์ (Chutipan & Wongwan, 2022)

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว กรอบแนวคิด 7S ไม่เพียงให้ความสำคัญกับระบบงานและโครงสร้าง หากแต่ยังครอบคลุมด้านภาวะผู้นำ บุคลากร และวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความมั่นคงในการรับนักศึกษา และสามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมได้อย่างยั่งยืน

วิธีการทบทวนวรรณกรรม

บทความฉบับนี้ใช้แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเชิงบูรณาการ (Integrative Review) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยเน้นบริบทของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4

แหล่งข้อมูลและฐานข้อมูลที่ใช้สืบค้น

การสืบค้นข้อมูลดำเนินการผ่านฐานข้อมูลวิชาการที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ได้แก่ ฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) โดยเน้นวารสารที่จัดอยู่ในกลุ่ม TCI กลุ่มที่ 2 ขึ้นไป ซึ่งเป็นวารสารที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพจากหน่วยงานรับรอง นอกจากนี้ ได้มีการพิจารณางานวิจัยระดับนานาชาติที่ปรากฏอ้างอิงในบทความไทยที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้ได้กรอบองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและทันสมัย

คำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้น

คำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นประกอบด้วย “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ” “การรับนักศึกษา” “สถาบันอาชีวศึกษา” “7S Framework” “การจัดการเชิงกลยุทธ์” “การเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล” “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” และ “วัฒนธรรมองค์กร” โดยใช้การสืบค้นแบบ Boolean Search เช่น “AND” และ “OR” เพื่อให้ได้บทความที่ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด

เกณฑ์การคัดเลือกและการคัดออก (Inclusion and Exclusion Criteria)

เกณฑ์การคัดเลือก: เป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความปริทัศน์ที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2568 เผยแพร่ในวารสารที่อยู่ในกลุ่ม TCI กลุ่มที่ 2 ขึ้นไป หรือเป็นงานที่อ้างอิงในบทความไทยอย่างชัดเจน มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิด 7S หรือการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสถานศึกษาสายอาชีพ

เกณฑ์การคัดออก: บทความที่ไม่ได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่อยู่ในเวลาที่กำหนด หรือขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการจัดการด้านการรับนักศึกษาอย่างเป็นระบบ

กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากคัดเลือกบทความที่เข้าเกณฑ์แล้ว ได้ดำเนินการจัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบของแนวคิด 7S Framework โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Synthesis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยกับประสิทธิภาพการจัดการรับนักศึกษา นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และช่องว่างในองค์ความรู้ที่ปรากฏในบทความแต่ละฉบับ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ที่มีความเป็นระบบและน่าเชื่อถือ

การประเมินคุณภาพของวรรณกรรม

บทความที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการสังเคราะห์จะได้รับการประเมินเบื้องต้นในด้านคุณภาพโดยใช้เกณฑ์ที่อิงจากแนวทางของ Whittemore & Knafl (2005) ได้แก่ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของวิธีวิจัย ความสมเหตุสมผลของข้อสรุป และความเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดหลัก

ผลการสังเคราะห์วรรณกรรมตามกรอบแนวคิด 7S Framework

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมโดยอิงกรอบแนวคิด 7S Framework ของ McKinsey ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ Strategy Structure Systems Staff Skills Style และ Shared Values พบว่า ปัจจัยทั้งเจ็ดมีบทบาทร่วมกันในการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในบริบทของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 ซึ่งผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยหลัก 5 ประการ ได้แก่ Shared Values, Strategy Skills Systems และ Structure มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสำเร็จของการจัดการคิดเป็นร้อยละ 84.70 ของความแปรปรวนทั้งหมด

1. กลยุทธ์ (Strategy)

กลยุทธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถของสถาบันในการกำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแข่งขันเพื่อดึงดูดผู้เรียน กลยุทธ์ที่ประสบผลสำเร็จมักเชื่อมโยงกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสารภาพลักษณ์องค์กร และการสร้างพันธมิตรกับภาคเอกชนหรือชุมชน (อิชิรินทร์ ปัญญายุทธศักดิ์, 2562) การขาดความชัดเจนด้านกลยุทธ์จะทำให้กระบวนการแนะแนวและรับนักศึกษาขาดเอกภาพในการดำเนินงาน

2. โครงสร้าง (Structure)

โครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับภารกิจด้านการรับนักศึกษา มีบทบาทในการประสานงานระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายแนะแนว ตลอดจนความชัดเจนในการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ (พสุ เดชะรินทร์, 2551) กรณีศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 พบว่าการปรับปรุงโครงสร้างให้มีหน่วยงานเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์และแนะแนวอาชีพส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนผู้สมัครในกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน

3. ระบบ (Systems)

ระบบสารสนเทศและกระบวนการภายใน เช่น ระบบรับสมัครออนไลน์ ระบบให้คำปรึกษาและระบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพยากรณ์ มีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้สมัครและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน (อัญชลี วงษ์กลม, 2565) ทั้งนี้ ระบบจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อบูรณาการเข้ากับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

4. บุคลากร (Staff)

บุคลากรเป็นทรัพยากรสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของกระบวนการรับนักศึกษา ทั้งในมิติของจำนวน ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ วรรณกรรมหลายฉบับชี้ให้เห็นว่า การ

จัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับการกิจ การสร้างระบบแรงจูงใจ และการประเมินผลอย่างเป็นธรรม ส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงานและความพึงพอใจของผู้เรียน (จิตร รักษา และคณะ, 2567; พรทิพย์ รัตนชัย, 2565) กรณีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 มีการจัดตั้งหน่วยงานแนะแนวและสื่อสารภาพลักษณ์แบบเฉพาะกิจ เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

5. ทักษะ (Skills)

ทักษะของบุคลากร โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานในยุคที่ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเลือกสถาบันศึกษา งานวิจัยของศุภณัฐ (2564) ชี้ให้เห็นว่า สถาบันที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้าน Big Data การตลาดการศึกษาออนไลน์ และแนะแนวเฉพาะบุคคล สามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดแรงงาน และการใช้เครื่องมือสารสนเทศเพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกให้แก่ผู้เรียน ยังส่งผลต่ออัตราการเข้าศึกษาที่สูงขึ้น (ชุติมา วรเศรษฐการ, 2563)

6. รูปแบบภาวะผู้นำ (Style)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุกในองค์กร ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในเชิงกลยุทธ์จะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการรับนักศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์กรได้อย่างยั่งยืน (วิฟาร บุญมาเลิศ, 2561; กมลชนก พูลเพิ่ม, 2564)

7. ค่านิยมร่วม (Shared Values)

ค่านิยมขององค์กรที่เน้นคุณภาพ ความเท่าเทียม และการบริการที่มีมนุษยธรรม เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้สมัครและผู้ปกครอง ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมภายในที่เน้นการเรียนรู้และนวัตกรรม (สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย, 2565) กรณีศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 พบว่า การส่งเสริมค่านิยมร่วมผ่านกิจกรรมแนะแนวแบบมีส่วนร่วมสามารถยกระดับความสัมพันธ์กับโรงเรียนเครือข่ายและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และช่องว่างในองค์ความรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภายใต้กรอบแนวคิด 7S Framework พบข้อค้นพบที่สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน และช่องว่างขององค์ความรู้ ดังนี้

1. จุดแข็งขององค์ความรู้

วรรณกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับภารกิจ และการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนระบบงานภายใน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน (สุรางค์, 2565; อัญชลี, 2565) นอกจากนี้ ยังพบว่าหลายสถาบันประสบความสำเร็จในการปรับใช้แนวคิด 7S Framework เข้ากับระบบแนะแนว การประชาสัมพันธ์ และการสร้างพันธมิตรกับชุมชนในท้องถิ่น ส่งผลให้สามารถเพิ่มอัตราการสมัครเรียนและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างต่อเนื่อง

2. จุดอ่อนขององค์ความรู้

แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของ 7S Framework แต่หลายฉบับยังขาดการบูรณาการระหว่างปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างค่านิยมองค์กร (Shared Values) กับกลยุทธ์ (Strategy) และภาวะผู้นำ (Style) ที่ยังถูกนำเสนออย่างแยกส่วน นอกจากนี้ ยังพบว่า งานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยยังคงขาดการวิเคราะห์ในระดับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ความแตกต่างระหว่างนักเรียนสายสามัญและสายอาชีวะ การตอบสนองต่อสื่อออนไลน์ หรือพฤติกรรมในการเลือกสถาบันศึกษาของผู้เรียนในภูมิภาคกับในเมืองใหญ่

3. ช่องว่างขององค์ความรู้

ช่องว่างที่สำคัญคือการขาดงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยด้าน “ทักษะดิจิทัล” (Digital Skills) ของบุคลากรฝ่ายแนะแนวและฝ่ายรับสมัครอย่างเจาะลึก อีกทั้งยังพบว่ามีงานวิชาการจำนวนน้อยที่ศึกษาแนวโน้มเชิงอนาคต (foresight) ของระบบการรับนักศึกษาในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยและโลกหลังโควิด-19 (Post-COVID era) นอกจากนี้ ยังพบว่ามีข้อจำกัดด้านข้อมูลในระดับสถาบัน โดยเฉพาะข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการรับนักศึกษาที่สะท้อนคุณภาพในระยะยาว เช่น อัตราคงอยู่ อัตราการสำเร็จการศึกษา และความพึงพอใจของตลาดแรงงาน

อภิปรายผล

จากผลการสังเคราะห์วรรณกรรมภายใต้กรอบแนวคิด 7S Framework พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้แก่ ค่านิยมร่วม (Shared Values) กลยุทธ์ (Strategy) ทักษะ (Skills) ระบบ (Systems) และโครงสร้าง (Structure) ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์การจัดการได้ถึงร้อยละ 84.70 สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการบูรณาการองค์ประกอบทั้งในระดับยุทธศาสตร์และปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ทวีความซับซ้อนในศตวรรษที่ 21

เมื่อพิจารณาปัจจัย “ค่านิยมร่วม” ซึ่งเป็นหัวใจของวัฒนธรรมองค์กร พบว่า การปลูกฝังวิสัยทัศน์ และจุดยืนของสถาบันให้มีความชัดเจนและส่งผ่านลงสู่การปฏิบัติของบุคลากรทุกระดับ สามารถเสริมสร้างความผูกพันองค์กรและภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือแก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง โดยเฉพาะในยุคที่ผู้เรียนมีแนวโน้มตัดสินใจจากข้อมูลออนไลน์และประสบการณ์ตรงที่ได้รับ สำหรับปัจจัยด้าน “กลยุทธ์” ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเชิงรุกในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูง สถาบันที่สามารถกำหนดกลยุทธ์ รับนักศึกษาที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน เช่น การสร้างจุดขายด้านนวัตกรรม การเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถานประกอบการ และการเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จะสามารถรักษาความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ไว้ได้ ดีกว่าสถาบันทั่วไป (ริชชินทร์ ปัญญายุทธศักดิ์, 2562) ขณะที่ปัจจัยด้าน “ทักษะ” และ “บุคลากร” แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์กับคุณภาพการบริหารจัดการ หากขาดการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การแนะแนวแบบเฉพาะบุคคล และการใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ สถาบันจะเผชิญกับข้อจำกัดในการตอบสนองต่อผู้เรียนกลุ่มใหม่และพลวัตของสังคมดิจิทัล (ศุภณัฐ , 2564) ในส่วนของ “ระบบ” และ “โครงสร้าง” ซึ่งเป็นรากฐานเชิงเทคนิคที่ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแบบเรียลไทม์ โดยเฉพาะในยุคที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองต่อข้อมูลที่มีความถูกต้อง ฉับไว และเป็นมิตร การมีระบบรับสมัครและแนะแนวที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลนักเรียนในพื้นที่ และสนับสนุนการประเมินผลแบบทันการณ์จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าการประยุกต์ใช้แนวคิด 7S Framework ในระดับปฏิบัติการยังขาดความต่อเนื่องและบูรณาการ เช่น การแยกบทบาทของผู้บริหารเชิงกลยุทธ์ออกจากหน่วยปฏิบัติ หรือการขาดค่านิยมร่วมที่ส่งผลจริงในพฤติกรรมการทำงาน นอกจากนี้ ยังขาดระบบการประเมินผลในระยะยาวที่สามารถตรวจวัดผลของกลยุทธ์หรือโครงการแนะแนวที่ดำเนินไปแล้วว่ามีผลต่อการรักษาผู้เรียนและคุณภาพบัณฑิตในตลาดแรงงานหรือไม่

การอภิปรายผลนี้ชี้ให้เห็นว่า หากสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 4 สามารถเชื่อมโยงกลยุทธ์ระดับองค์กรเข้ากับระบบงาน บุคลากร และวัฒนธรรมอย่างสอดคล้อง การจัดการด้านการรับนักศึกษาจะกลายเป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงทางวิชาการในระยะยาว ทั้งยังสามารถยกระดับความไว้วางใจของสังคมและตลาดแรงงานในฐานะสถาบันที่มีความยืดหยุ่นและความรับผิดชอบต่อคุณภาพได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางเชิงปฏิบัติ

จากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรม พบว่า ความสำเร็จของการจัดการด้านการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนในระดับนโยบายเชิงระบบ

ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนในระดับปฏิบัติการ ดังนั้น บทความนี้จึงขอเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 กำหนดกรอบมาตรฐานการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนและยืดหยุ่น

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดแนวนโยบายที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถปรับใช้กรอบมาตรฐานตามบริบทของตนเอง โดยเน้นระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และมุ่งเน้นผลลัพธ์

1.2 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรเชิงระบบ

ควรมีโครงการอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่เน้นทักษะเฉพาะด้าน เช่น การใช้ดิจิทัลเพื่อการบริหาร ภาวะผู้นำในยุคเปลี่ยนผ่าน และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาในอนาคต

1.3 สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศ

รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในสถานศึกษา รวมถึงระบบสารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ (Predictive Analytics) ที่ใช้วางแผนกลยุทธ์และประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.4 ส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับพื้นที่

ควรกำหนดแนวทางเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดเวทีให้ภาคีเครือข่าย เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า องค์กรชุมชน และสถานประกอบการ มีบทบาทในการออกแบบภาพลักษณ์สถาบัน และกิจกรรมแนะแนวร่วมกัน อันจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากสังคม

2. แนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา

2.1 สร้างแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรรายบุคคล

สถานศึกษาควรจัดทำระบบประเมินสมรรถนะของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และวางแผนอบรมที่เหมาะสมกับความถนัดและบทบาทของแต่ละคน โดยอาจใช้ช่องทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน เช่น หลักสูตรออนไลน์ การศึกษาดูงาน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กร

2.2 จัดทำแผนกลยุทธ์ร่วมอย่างมีส่วนร่วม

ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าขององค์กร และทำให้แผนงานเกิดการปฏิบัติจริง

2.3 พัฒนาระบบดิจิทัลในงานแนะแนวและรับสมัคร

นอกจากการใช้ระบบรับสมัครออนไลน์แล้ว ควรพัฒนาระบบ CRM (Customer Relationship Management) สำหรับผู้สมัครและโรงเรียนคู่ความร่วมมือ พร้อมอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถใช้ระบบได้อย่างคล่องแคล่ว

2.4 ติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จัดตั้งระบบติดตามผลกระทบของกลยุทธ์และโครงการรับนักศึกษา ทั้งในมิติปริมาณ (เช่น จำนวนผู้สมัคร อัตราคงอยู่) และคุณภาพ (เช่น ความพึงพอใจของผู้เรียน คุณภาพบัณฑิตในตลาดแรงงาน) เพื่อให้การจัดการสามารถเรียนรู้และปรับปรุงอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กมลชนก พูลเพิ่ม. (2021). การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการศึกษา. *วารสารพัฒนาศึกษา*, 12(3), 98–112.
- จิตร รักษา, และคณะ. (2024). การพัฒนาระบบแนะแนวเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา. *วารสารการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี*, 16(2), 45–58.
- ชุติมา วรเศรษฐการ. (2020). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 7(1), 85–99.
- ณัฐพล แสงรุ่งเรือง. (2020). วัฒนธรรมองค์กรและการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล. *วารสารเทคโนโลยีและการจัดการศึกษา*, 5(1), 25–40.
- ธิจิรินทร์ ปัญญายุทธศักดิ์. (2019). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในยุคการเปลี่ยนแปลง. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 10(2), 60–75.
- พรทิพย์ รัตนชัย. (2022). ระบบประเมินผลบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา*, 9(2), 101–115.
- พสุ เดชะรินทร์. (2008). *การบริหารองค์กรยุคใหม่: โครงสร้าง กระบวนการ และบุคลากร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- วิหาร บุญมาเลิศ. (2018). วิสัยทัศน์ของผู้นำสถานศึกษากับความสำเร็จขององค์กร. *วารสารวิจัยการบริหารการศึกษา*, 13(1), 91–104.
- ศุภณัฐ นาคมี. (2021). สมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่. *วารสารเทคโนโลยีและการพัฒนาการศึกษา*, 11(3), 52–68.

- สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย. (2022). การพัฒนาคุณภาพบุคลากรในสถาบันการอาชีวศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 17(1), 33–47.
- อัญชลี วงษ์กลม. (2022). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา*, 19(1), 70–84.
- Chutipan, T., & Wongwan, A. (2022). Strategic change management in post-pandemic education. *International Journal of Educational Innovation*, 8(1), 15–28.
- Laokermhung, W., & Prasertphorn, P. (2023). Applying the McKinsey 7S framework in vocational educational management: A case study. *Journal of Higher Education Strategy*, 15(2), 29–46.
- Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: Updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x>

การบริหารจัดการโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs):
กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็น Best Practice ในความดูแลของมูลนิธิสาน
อนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี
The Project Management in Alignment with the Sustainable Development
Goals (SDGs): A Case Study of Schools selected as Best Practice in the
CONNEXT ED Project

ทิวตล์ มณีโชติ

คณะครุศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: tiwatman@pim.ac.th

สรสิริ รววรรณ

คณะครุศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: sornsirivor@pim.ac.th

ณตา ทับทิมจรรยา

คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: natatub@pim.ac.th

ธันวิตา สิริวรภัทร พุทธพงษ์ศิริพร

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: thunwitaput@pim.ac.th

นิตยา เกิดแย้ม

สำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: nittayaker@pim.ac.th

ประวิทย์ ศรีหนองหว่า

โรงเรียนสาธิตสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: prawitsrin_pim@pim.ac.th

Yifei Fan

คณะครุศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: yifeifan@pim.ac.th

Zeyuan Yu

วิทยาลัยนานาชาติจีน สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: tiwatman@pim.ac.th

พรพิมล ประสงค์พร

สำนักอธิการบดีและบริหารความยั่งยืน สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: pornpimonpra@pim.ac.th

นิตย์ชญา คำเจริญ

คณะครุศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, Email: nitchayakac@pim.ac.th

Tiwat Maneeshote

School of Education, Thailand

Sornsiri Voravarn

School of Education, Thailand

Nata Tubtimcharoon

Faculty of Management Sciences, Thailand

Thunwita Sirivorapat Puthongsiriporn

Faculty of Business Administration, Thailand

Nittaya Kerdyam

The Office of General Education, Thailand

Prawit Srinongwa

Panyapiwat Institute of Management Demonstration School, Thailand

Yifei Fan

School of Education, Thailand

Zeyuan Yu

International Chinese College, Thailand

Pornpimon Prasongporn

Office of President and Sustainability Management, Thailand

Nitchaya Kacharoen

School of Education, Thailand

รับเข้า : 3 กรกฎาคม 2568 แก้ไข : 1 สิงหาคม 2568 ตอรับ : 5 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และ 2) สังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยศึกษาจากเอกสารผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโรงเรียนในความดูแลของมูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEX ED) ที่ได้รับการคัดเลือกเป็น Best practice ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลรายโรงเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมีการจัดการโครงการผ่าน 5 กระบวนการหลัก ได้แก่ การบูรณาการโครงการในหลักสูตร การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ การกำหนดเป็นนโยบาย การหลอมอัตลักษณ์โรงเรียนในโครงการ และการประชาสัมพันธ์ และ 2) ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย นโยบายโรงเรียน ภาวะผู้นำ ความร่วมมือจากครู บุคลากร และชุมชน

ซึ่งทั้งหมดสะท้อนความเชื่อมโยงกับ SDGs หลายข้อ โดยเฉพาะ SDG 4 (การศึกษาที่มีคุณภาพ) SDG 8 (งานที่มีคุณภาพและการเติบโตทางเศรษฐกิจ) และ SDG 17 (ความร่วมมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการโครงการ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โรงเรียนในความดูแลของมูลนิธิสถานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED)

Abstract

This study is documentary synthesis research with the objectives to: 1) synthesize school project management processes that align with the Sustainable Development Goals (SDGs), and 2) synthesize the factors contributing to the success and sustainability of such projects. The data were derived from project reports of three schools participating in the CONNEXT ED project, which were recognized as best practices by a private higher education institution. The tools used in the research are the record-keeping forms for each school and data analysis through content analysis.

The findings revealed that: 1) the schools implemented the projects through five key processes: integration into the school curriculum, establishment of learning centers, policy formulation, incorporation of school identity, and systematic project communication; and 2) the factors contributing to the success and sustainability of the projects included school policy, leadership, collaboration among teachers and school personnel, and community involvement. These findings reflect strong alignment with several SDGs, particularly SDG 4 (Quality Education), SDG 8 (Decent Work and Economic Growth), and SDG 17 (Partnerships for the Goals).

Keywords: School Projects Management, Sustainable Development Goals (SDGs), CONNEXT ED Project

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ได้กลายเป็นวาระสำคัญระดับโลก โดยเฉพาะหลังการประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาระดับโลกที่องค์การสหประชาชาติ

กำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 ครอบคลุม 17 เป้าหมาย และ 169 ตัวชี้วัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในปี ค.ศ. 2030 (United Nations, 2015) ในด้านการศึกษา SDG 4 มุ่งเน้นให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเป้าหมายอื่นๆ อย่างยั่งยืน (UNESCO, 2020) จึงเป็นภารกิจสำคัญของประเทศสมาชิกในการปรับระบบการศึกษาของตนเองให้สนับสนุนเป้าหมายนี้ นอกจาก SDG4 แล้ว การศึกษายังเกี่ยวข้องกับเป้าหมายหรือ SDGs อื่น เช่น SDG1 ยุติความยากจนทุกแบบในทุกที่ SDG2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน SDG3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย SDG 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ และ SDG12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นต้น จะเห็นว่าการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับหลาย SDGs ดังนั้นหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาย่อมมีส่วนรับผิดชอบโดยตรงในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุ SDGs โดยเฉพาะระดับโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนโดยตรง

การบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้นำสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม (Transformational Leadership) ที่สามารถเชื่อมโยงการบริหารกับเป้าหมายทางสังคมในระยะยาว (Fullan, 2007) การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความยั่งยืน (OECD, 2020) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน และการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็เป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับเป้าหมาย SDG 4 และเป้าหมาย SDGs อื่นๆ โดยตรง

ในประเทศไทย มีมูลนิธิสานอนาคตการศึกษา หรือ CONNEXT ED ซึ่งริเริ่มโดยภาคเอกชน ร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคม เป็นหนึ่งในความพยายามที่มุ่งพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ให้สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนและชุมชน ๖ สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564) โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการของ CONNEXT ED จะได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ และเทคโนโลยี รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้นำการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน จึงกล่าวได้ว่าโครงการของ CONNEXT ED เป็นโครงการที่สนับสนุนให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือ SDGs โดยตรง

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (Panyapiwat Institute of Management: PIM) ร่วมจัดทำโครงการ CONNEXT ED ด้วยงบประมาณสนับสนุนจากบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี พ.ศ.

2559 สถาบันฯ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตามประกาศแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ มีคณะครู ศาสตราจารย์สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์เป็นผู้ประสานและดำเนินโครงการร่วมกับคณะวิชาต่างๆ จนถึง ปัจจุบัน มีโรงเรียนอยู่ในความดูแลทั้งสิ้น 78 โรงเรียน ในพื้นที่ 13 จังหวัด มีโรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็น Best Practice ล่าสุดในระยะที่ 5 คือในปี 2565 จำนวน 3 โรงเรียน เป็นรางวัล School Model จำนวน 2 โรงเรียน และเป็นรางวัล School Enterprise จำนวน 1 โรงเรียน (สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, 2566) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า 3 โรงเรียนนี้มีกระบวนการบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนอย่างไรจึงได้รับรางวัลเป็น Best Practice ควรแก่การถอดบทเรียนโดยการสังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการโครงการของ 3 โรงเรียนดังกล่าว เพื่อเป็นต้นแบบหรือเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนทั้งที่อยู่ในและนอกโครงการ CONNEXT ED นำไปบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนของตนให้ตอบสนองต่อเป้าหมาย SDGs ในเป้าหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในมิติของการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน อันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาเชิงนโยบายของหน่วยงานการศึกษาและเชิงปฏิบัติของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)
2. เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ มี 3 เรื่องสำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัย สรุปสาระสำคัญของแต่ละเรื่อง ดังนี้

1. Sustainable Development Goals: SDGs

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาระดับโลกที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations) กำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 ครอบคลุม 17 เป้าหมายและ 169 ตัวชี้วัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015) ในด้านการศึกษา SDG 4 มุ่งเน้นให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเป้าหมายอื่นๆ อย่างยั่งยืน (UNESCO, 2020) นอกจาก SDG4 แล้ว การศึกษายังเกี่ยวข้องกับเป้าหมายหรือ SDGs อื่น เช่น SDG1 ยุติความยากจนทุกแบบในทุกที่ SDG2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน SDG3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย SDG 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ และ SDG12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นต้น

2. CONNEXT ED

ประเทศไทยมีมูลนิธิสานอนาคตการศึกษา หรือ CONNEXT ED เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม จำนวน 55 องค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลหรือด้อยโอกาสให้มีความเข้มแข็งทั้งในด้านการบริหารจัดการ คุณภาพการเรียนรู้ และความร่วมมือกับชุมชน (Equitable Education Fund [EEF], 2022) ปัจจุบันมีโรงเรียนใน CONNEXT ED รวมทั้งสิ้น 6,949 โรงเรียน โรงเรียนในโครงการจะได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ และเทคโนโลยี รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้นำการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ (ทีช ฟอร์ ไทยแลนด์: Teach For Thailand; 2563) เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับหลายเป้าหมายของ SDGs

PIM CONNEXT ED: มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา สังกัดสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (Panyapiwat Institute of Management: PIM) ร่วมจัดทำโครงการ CONNEXT ED ด้วยงบประมาณสนับสนุนจากบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 สถาบันฯ เริ่มจากเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตามประกาศแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ โดย PIM ได้มอบหมายให้คณะครุศาสตร์เป็นผู้ประสานและดำเนินโครงการร่วมกับคณะวิชาต่างๆ จนถึงปัจจุบัน มีโรงเรียนอยู่ในความดูแลทั้งสิ้น 78 โรงเรียน ในพื้นที่ 13 จังหวัด (สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, 2566) การดำเนินการกำหนดช่วงระยะ ตั้งแต่ระยะที่ 1 (ปี 2560-2561) ถึงปัจจุบันระยะที่ 7 (ปี 2568) ในระยะที่ 2-5 มีการคัดเลือก Best Practice โดยล่าสุด คือ ระยะที่ 5 (ปี 2565) มี Best Practice 2 ประเภท 3 โรงเรียน เป็นรางวัล School Model จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ โรงเรียนสระยายโสมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี และเป็นรางวัล School Enterprise จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

3. Sustainable School Management

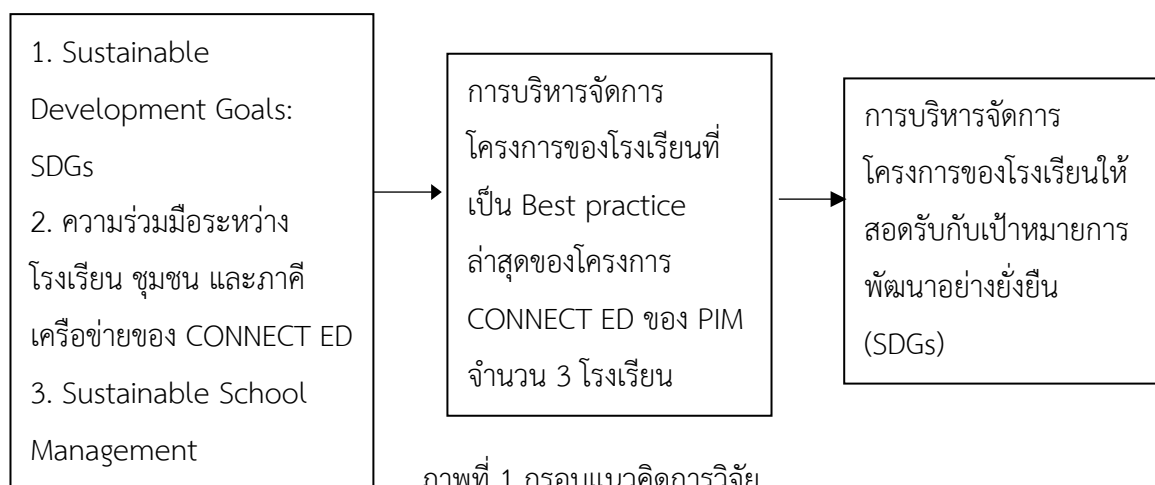
การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อความยั่งยืน (Sustainable School Management) เป็นแนวคิดของการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทางการศึกษา (Sustainable development in education) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างนวัตกรรม และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (Hargreaves & Shirley, 2020) สำหรับการบริหารโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้นำสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม (Transformational Leadership) ที่สามารถเชื่อมโยงการบริหารกับเป้าหมายทางสังคมในระยะยาว (Fullan, 2007) การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

กับภาคส่วนต่างๆ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนสู่ความยั่งยืน (OECD, 2020) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน และการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็เป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับเป้าหมาย SDG 4 และเป้าหมายอื่น ๆ โดยตรง

การบริหารโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ SDGs ต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การลดความเหลื่อมล้ำ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) (Fullan, 2007; Hargreaves & Shirley, 2009)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดของการวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด SDGs โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ร่วมกับแนวคิดการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่าย (Fullan, 2021) ของ CONNEXT ED และแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Sustainable School Management) เขียนเป็นภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อ ดังนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา

กรณีศึกษาเป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็น Best Practice ของโครงการ CONNEXT ED ของสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษากับประชากร คือ เจาะจงเลือกโรงเรียนได้รับคัดเลือกเป็น Best Practice ครั้งล่าสุด (ระยะที่ 5 พ.ศ.2565) มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร์ โรงเรียนสระยาโสภณวิทยา และโรงเรียนวัดคงจี่เหล็ก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลรายโรงเรียน แบ่งเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโครงการ และ 2) ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนายั่งยืน

3. การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ศึกษาเอกสารรายงานผลการดำเนินโครงการของแต่ละโรงเรียนที่ส่งมายังโครงการ CONNEXT ED ของสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ และศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลการเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ของโรงเรียน และแหล่งอื่นๆ แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลรายโรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้เทคนิค Content Analysis เพื่อตีความและจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การสังเคราะห์ข้อมูล

สังเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็นผลการวิจัยโดยการนำข้อมูลแต่ละโรงเรียนแยกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโครงการ และ 2) ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนายั่งยืน สืบในตารางจากนั้นสังเคราะห์โดยรวมประเด็นที่เหมือนกันไว้ในข้อเดียวกัน ส่วนข้อที่ต่างกันยังคงไว้เป็นสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการบริหารโครงการรายโรงเรียน มีดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร

ชื่อโครงการ MRC สานฝันสู่เกษตรกรน้อย (การสร้างผลิตภัณฑ์กระเจ๊กมทองคำเปลว การปลูกแคคตัส และการเป็นกรรมการผู้ตัดสินน้อยกีฬาฟุตบอล) (โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร, 2566) สรุปการบริหารจัดการโครงการ และปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนายั่งยืน ดังนี้

การบริหารจัดการโครงการ

1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ วิธีการผลิต การประชาสัมพันธ์ สินค้า ช่องทางการจำหน่ายสินค้าในยุคปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายลูกค้า การคำนวณต้นทุน กำไร การกำหนดราคาขาย และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2) พัฒนาทักษะโดยบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ปกติ จัดกิจกรรมชุมนุม และการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ระหว่างเรียนสู่การเป็นนักธุรกิจน้อย

4) พัฒนาห้องเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน

ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนายั่งยืน

- 1) การเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการโดยผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) การบูรณาการทักษะและกิจกรรมของโครงการกับหลักสูตรและกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน
- 4) การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. โรงเรียนสระยาไสมวิทยา

ชื่อโครงการ สร้างอาชีพ เสริมรายได้ สไตลวิถีพุทธ สู่ความเป็นโรงเรียนต้นแบบ (โรงเรียนสระยาไสมวิทยา, 2566) สรุปการบริหารจัดการโครงการ และปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนายั่งยืน ดังนี้

การบริหารจัดการโครงการ

1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพและมีรายได้เสริมระหว่างเรียน โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์ ได้แก่

- (1) ศูนย์การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตวัสดุบำรุงดินจากมูลไส้เดือน
- (2) บ่อปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ภายในโรงเรียน ซึ่งส่วนมากเป็นใบของต้นจามจุรี
- (3) ศูนย์ผักไฮโดรโปนิกส์ ปลุกพืชโดยไร้ดิน
- (4) พืชสมุนไพร (มะนาว) และ
- (5) ระบบรดน้ำโดยใช้ระบบโซลาร์เซลล์ โดยให้นักเรียนทุกระดับชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6)

เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง เมื่อได้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ จึงนำออกจำหน่าย

2) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีชีวิตในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ 5 ศูนย์การเรียนรู้ และพัฒนาให้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์ของนักเรียน จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปทดลองปฏิบัติเองที่บ้านและในชุมชน

3) พัฒนาหลักสูตรที่เน้นบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ คณะครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนบูรณาการ 5 ศูนย์การเรียนรู้เชื่อมโยงเข้าสู่ชั่วโมงเรียน

4) พัฒนาเอกลักษณ์ของโรงเรียนในการเพิ่มทักษะอาชีพแบบครบวงจร ด้วยการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนั้นในการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ จึงนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาบูรณา

การเพื่อเพิ่มทักษะอาชีพแบบครบวงจรโดยเข้ามาบูรณาการทั้ง 5 ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหลักไตรสิกขาไปสู่การประกอบอาชีพที่ดีได้

ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) การกำหนดเป็นหลักสูตรบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน
- 4) ความร่วมมือของครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- 5) การนำเอกลักษณ์ของโรงเรียนมาใช้ในการเพิ่มทักษะอาชีพแบบครบวงจร

3. โรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก

ชื่อโครงการ ศูนย์การเรียนรู้ดงขี้เหล็ก ช่วยเด็กสร้างอาชีพ (โรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก, 2566)
สรุปการบริหารจัดการโครงการ และปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

การบริหารจัดการโครงการ:

ในการดำเนินโครงการ “ศูนย์การเรียนรู้ดงขี้เหล็ก ช่วยเด็กสร้างอาชีพ” ภายใต้งานโรงเรียนในความดูแลของมูลนิธิสถานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี CONNEXT ED ของโรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก ได้แบ่งการดำเนินการเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

- 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกล้วยศึกษา และจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการกล้วยกับ 8 กลุ่มสาระ
- 2) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้กล้วยศึกษาภายในโรงเรียน ให้กับชุมชนหรือผู้ที่สนใจ
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน
- 4) สร้างเอกลักษณ์และสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป
- 5) ประชาสัมพันธ์โครงการ และสร้างระบบสารสนเทศเกี่ยวกับกล้วยศึกษาอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- 1) กำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษา
- 2) กำหนดเป็นหลักสูตรบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) การให้ความร่วมมือของครูและบุคลากร
- 4) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วัด และโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

จากข้อมูลของแต่ละโรงเรียนนำมาสรุปผลการวิจัยได้ ดังตาราง
ตารางสรุปผลการวิจัยรายโรงเรียนและภาพรวม

โรงเรียน			สรุปภาพรวม
อนุบาลบ้านท่าพระยา จักร	สระยายโสมวิทยา	วัดดงขี้เหล็ก	
การบริหารจัดการ โครงการ 1) จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการ ให้ความรู้ ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ วิธีการผลิต การ ประชาสัมพันธ์สินค้า ช่องทางการจำหน่าย สินค้าในยุคปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายลูกค้า การ คำนวณต้นทุน กำไร การ กำหนดราคาขาย และ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2) พัฒนาทักษะโดย บูรณาการหลักสูตร สถานศึกษาและการ จัดการเรียนรู้ปกติ จัด กิจกรรมชุมนุม และการ ปฏิบัติในสถานการณ์จริง 3) ส่งเสริมสนับสนุนการ สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมเพิ่มรายได้ระหว่าง เรียนสู่การเป็นนักรูทกิจ น้อย 4) พัฒนาห้องเรียนเป็น ศูนย์การเรียนรู้พัฒนา ทักษะอาชีพ และเป็น	การบริหารจัดการโครงการ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมี ทักษะอาชีพและมีรายได้ เสริมระหว่างเรียน โดย จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์ ได้แก่ (1) ศูนย์การเลี้ยงไส้เดือน เพื่อผลิตวัสดุบำรุงดินจาก มูลไส้เดือน (2) บ่อปุ๋ยหมักจากเศษ ใบไม้ภายในโรงเรียน ซึ่ง ส่วนมากเป็นใบของต้น จามจุรี (3) ศูนย์ผักไฮโดรโปนิคส์ ปลูกพืชโดยไร้ดิน (4) พืชสมุนไพร(มะนาว) และ (5) ระบบรดน้ำโดยใช้ ระบบโซลาร์เซลล์ โดยให้ นักเรียนทุกระดับชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6) เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง เมื่อได้ ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ จึงนำ ออกจำหน่าย 2) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีชีวิต ในชุมชนและบริเวณ ใกล้เคียง พัฒนาศูนย์การ	การบริหารจัดการโครงการ: 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เกี่ยวกับกล้วยศึกษา และจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แบบ บูรณาการกล้วยกับ 8 กลุ่ม สาระ 2) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้กล้วย ศึกษาภายในโรงเรียน ให้กับ ชุมชนหรือผู้ที่สนใจ 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ อาชีพและมีรายได้ระหว่าง เรียน 4) สร้างเอกลักษณ์และสร้าง รายได้จากผลิตภัณฑ์กล้วย แปรรูป 5) ประชาสัมพันธ์โครงการ และสร้างระบบสารสนเทศ เกี่ยวกับกล้วยศึกษาอย่างเป็น ระบบ	การบริหารจัดการโครงการ: 1) การพัฒนาเป็นหลักสูตรของ สถานศึกษาและการบูรณาการ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การจัดตั้งเป็นศูนย์การ เรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน 3) การกำหนดเป็นนโยบาย การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และการส่งเสริมและสนับสนุน การมีรายได้ระหว่างเรียน 4) การนำอัตลักษณ์ของ โรงเรียนมาหลอมเข้าใน โครงการ 5) การประชาสัมพันธ์โครงการ และสร้างระบบสารสนเทศของ โรงเรียนอย่างเป็นระบบ

โรงเรียน			
อนุบาลบ้านท่าพระยา จักร	สระยายโสมวิทยา	วัดคงขี้เหล็ก	สรุปภาพรวม
ศูนย์กลางการเรียนรู้ใน ชุมชน	เรียนรู้ให้เป็นแหล่งข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับ 5 ศูนย์การ เรียนรู้ และพัฒนาให้เป็น สถานที่ฝึกประสบการณ์ของ นักเรียน จนสามารถนำ ความรู้ที่ได้ไปทดลองปฏิบัติ เองที่บ้านและในชุมชน 3) พัฒนาหลักสูตรที่เน้น บูรณาการกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ คณะครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ จัดทำแผนการจัดการเรียน การสอนบูรณาการ 5 ศูนย์ การเรียนรู้เชื่อมโยงเข้าสู่ ชั่วโมงเรียน 4) พัฒนาเอกลักษณ์ของ โรงเรียนในการเพิ่มทักษะ อาชีพแบบครบวงจร ด้วย การโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน ดังนั้นในการ จัดทำศูนย์การเรียนรู้ จึงนำ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาบูรณาการเพื่อ เพิ่มทักษะอาชีพแบบครบ วงจรโดยเข้ามาบูรณาการทั้ง 5 ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหลัก		

โรงเรียน			
อนุบาลบ้านท่าพระยา จักร	สระยายโสมวิทยา	วัดคงขี้เหล็ก	สรุปภาพรวม
ไตรสิกขาไปสู่การประกอบ อาชีพที่ดีได้			
ปัจจัยที่ทำให้โครงการ เกิดความสำเร็จและเกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน	ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิด ความสำเร็จและเกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน	ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิด ความสำเร็จและเกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน	ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิด ความสำเร็จและเกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน
1) การเป็นผู้นำในการ ขับเคลื่อนโครงการโดย ผู้บริหารสถานศึกษา	1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา	1) กำหนดเป็นนโยบาย สถานศึกษา	1) กำหนดเป็นนโยบายของ โรงเรียน
2) การบูรณาการทักษะ และ กิจกรรม ของ โครงการกับหลักสูตร และกลุ่มสาระการเรียนรู้	2) การกำหนดเป็นหลักสูตร บูรณาการกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้	2) กำหนดเป็นหลักสูตร บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้	2) การมีภาวะผู้นำในการ ขับเคลื่อนของผู้อำนวยการ โรงเรียน
3) การจัดตั้งเป็นศูนย์ การเรียนรู้พัฒนาทักษะ อาชีพ และเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ใน ชุมชน	3) การจัดตั้งเป็นศูนย์การ เรียนรู้ของนักเรียนและ ชุมชน	3) ให้ความร่วมมือของครู และบุคลากร	3) การจัดทำเป็นหลักสูตร สถานศึกษาและการจัดการ เรียนรู้โดยบูรณาการกลุ่มสาระ การเรียนรู้
4) การมีส่วนร่วมและ ความร่วมมือของทุกส่วน ที่เกี่ยวข้อง	4) ความร่วมมือของครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	4) การมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน วัด และโรงเรียน	4) การให้ความร่วมมือของครู และบุคลากรในโรงเรียน
	5) การนำเอกลักษณ์ของ โรงเรียนมาใช้ในการเพิ่ม ทักษะอาชีพแบบครบวงจร		5) การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชน

จากตารางสรุปผลการวิจัยแต่ละส่วน ดังนี้

การบริหารจัดการโครงการ:

- 1) การพัฒนาเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาและการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2) การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน
- 3) การกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและการส่งเสริมและสนับสนุนการมี
รายได้ระหว่างเรียน
- 4) การนำอัตลักษณ์ของโรงเรียนมาหลอมเข้าในโครงการ

5) การประชาสัมพันธ์โครงการ และสร้างระบบสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- 1) กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน
- 2) การมีภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนของผู้บริหารโรงเรียน
- 3) การจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 4) การให้ความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียน
- 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการโครงการ:

1.1 การพัฒนาเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาและการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้: ผลการวิจัยข้อนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของโรงเรียนในการยกระดับการศึกษาให้มีความหมายต่อชีวิตจริงของผู้เรียน โดยการบูรณาการเนื้อหาจากโครงการเข้าในรายวิชาต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงขององค์ความรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler (1949) ที่เสนอว่าหลักสูตรควรเน้นจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเกี่ยวข้องกับผู้เรียน และยังสอดคล้องกับ SDG 4 ที่ส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพ (UNESCO, 2020)

1.2 การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน: สะท้อนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการขยายบทบาทของโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมและการเข้าถึงการเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับ SDG 4 และ SDG 17 ที่เน้นการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (OECD, 2021) และแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.3 การกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและการส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน: แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านทักษะวิชาชีพ ซึ่งนำไปสู่การมีงานทำและรายได้ที่มั่นคง สอดคล้องกับ SDG 8 ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและการมีงานทำที่มีคุณค่า (ILO, 2019) และแนวคิดของ Becker (1993) เกี่ยวกับทุนมนุษย์

1.4 การนำอัตลักษณ์ของโรงเรียนมาหลอมเข้าในโครงการ: การดำเนินโครงการโดยยึดบริบทของโรงเรียนและชุมชน สร้างความภาคภูมิใจและความเป็นเจ้าของในโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007) ที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการศึกษาควรยึดบริบทและอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถานศึกษา

1.5 การประชาสัมพันธ์โครงการ และสร้างระบบสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ: การสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วม และกระตุ้นการมี

ส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการองค์กรของ Robbins & Coulter (2018) และ SDG 16 ที่เน้นความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูล

2. ปัจจัยที่ทำให้โครงการเกิดความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.1 การกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน: การที่โครงการได้รับการยอมรับในระดับนโยบาย ทำให้มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานและได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของ Hall & Hord (2014)

2.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน: แสดงให้เห็นว่า ผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างแรงบันดาลใจและชี้นำการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิด Transformational Leadership ของ Leithwood & Jantzi (2005)

2.3 ความร่วมมือของครูและบุคลากร: สะท้อนความพร้อมของบุคลากรในการขับเคลื่อนโครงการ ซึ่งการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิด Professional Learning Community (DuFour, 2004)

2.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน: การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยเสริมความยั่งยืนให้กับโครงการ และทำให้โรงเรียนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (2001) ที่เน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน และสอดคล้องกับ SDG 17

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ดังนี้

1. สนับสนุนให้โรงเรียนใช้แนวทางจากโครงการ CONNEXT ED เป็นต้นแบบหรือแนวทางในการวางแผนและบริหารโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการศึกษา และเศรษฐกิจในชุมชน

2. ร่วมมือกับภาคเอกชนสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกับทักษะอาชีพ

3. สร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีวิจัยเชิงประจักษ์และติดตามผลการบริหารจัดการโครงการของโรงเรียนใน
CONNEXT ED

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบระยะยาวของการบริหารจัดการโรงเรียนที่สอดคล้องกับ
SDGs ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและประเทศ

บรรณานุกรม

- ทีช ฟอร์ ไทยแลนด์: Teach For Thailand. (2563). รายงานผลการดำเนินโรงเรียนในความดูแลของ
มูลนิธิสถานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED). เอกสารสำเนา.
- โรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก. (2566). รายงานผลการดำเนินโครงการ ศูนย์การเรียนรู้ กล้าวดงขี้เหล็กช่วยเด็ก
สร้างอาชีพ. เอกสารสำเนา.
- โรงเรียนสระยาไสวิทยา. (2566). รายงานการดำเนินโครงการ มูลนิธิสถานอนาคตศึกษา คอนเน็กซ์อีดี รุ่น
ที่ 5 กลุ่ม Best Practice. เอกสารสำเนา.
- โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร. (2566). รายงานการดำเนินโครงการ มูลนิธิสถานอนาคตศึกษา คอน
เน็กซ์อีดี รุ่นที่ 5 กลุ่ม Best Practice. เอกสารสำเนา.
- สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. (2566). รายงานผลการดำเนินโครงการ CONNEXT ED PIM ระยะที่
5.
- สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). รายงานผลการดำเนินโรงเรียนในความ
ดูแลของมูลนิธิสถานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED). Equitable Education
Fund.
- Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special
reference to education* (3rd ed.). University of Chicago Press.
- DuFour, R. (2004). What is a Professional Learning Community? *Educational Leadership*,
61(8), 6–11.
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators
and improving schools*. Westview Press.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College
Press.
- Fullan, M. (2021). *The right drivers in action for schools, districts, and systems*. Centre
for Strategic Education.
- Hall, G. E., & Hord, S. M. (2014). *Implementing change: Patterns, principles, and
potholes* (4th ed.). Pearson.

- Hargreaves, A., & Shirley, D. (2009). *The fourth way: The inspiring future for educational change*. Corwin Press.
- Hargreaves, A., & Shirley, D. (2020). *Five paths of student engagement: Blazing the trail to learning and success*. ASCD.
- ILO. (2019). *Skills for a greener future*. International Labour Organization.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). Transformational leadership. In B. Davies (Ed.), *The essentials of school leadership* (pp. 31–43). Sage.
- OECD. (2020). *Education responses to COVID-19: Embracing digital learning and online collaboration*. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/>
- OECD. (2021). *Education for sustainable development: Policy insights from OECD member countries*.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2018). *Management* (14th ed.). Pearson.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*.
Harvard University Press.

คุณค่าของประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน
เพื่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย
The Value of Employee Experience on Environmental Behavior
for Sustainable Performance in Thailand's Hotel Industry

ทิพย์กนก เวียงคำ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, E-mail: wiangkham_t@su.ac.th

สันติธร ภูริภักดี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, E-mail: pooripakdee_s@su.ac.th

วิโรจน์ เจษฎาถลักษณ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: jadesadalug_v@su.ac.th

Tipkanok Wiangkham

Faculty of Management Science, Silpakorn University

Santidhorn Pooripakdee

Faculty of Management Science, Silpakorn University

Viroj Jadesadalug

Faculty of Management Science, Silpakorn University

รับเข้า : 13 มิถุนายน 2568 แก้ไข : 23 มิถุนายน 2568 ตอรับ : 29 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางในพัฒนาโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม และผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมในภาคธุรกิจบริการ รวมถึงผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 15 คน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แรก พบว่า รูปแบบปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างพื้นที่แวดล้อมสีเขียวทางกายภาพ 2) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ต่อมาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่สอง พบว่า องค์ประกอบของการ

สร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กร ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมองเห็นคุณค่าของตนเอง 2) ความปลอดภัยทางจิตใจ 3) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ 4) ความเข้าใจหรือการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อม 5) ความรู้สึกหรือความผูกพันทางใจต่อความยั่งยืน 6) พฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยในการนำเสนอโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติใหญ่ ได้แก่ 1) การสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่พนักงานในองค์กร 2) คุณค่าของประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน 3) ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม; พนักงาน; ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน

Abstract

This study aims to explore the factors and components involved in shaping employees' environmental experience, with the goal of developing a conceptual model for environmental experience among employees in the hotel industry in Thailand. A qualitative research approach was employed, using in-depth interviews with 15 key informants, including senior hotel executives, environmental policy experts in the service sector, and government agency representatives.

Findings related to the first objective revealed that the key factors contributing to the development of employees' environmental experience in Thai hotel businesses include: (1) creation of a physically green environment, (2) implementation of environmentally-driven technological changes, and (3) cultivation of an organizational environmental culture. For the second objective, six core components were identified as constituting the employees' environmental experience: (1) self-worth recognition, (2) psychological safety, (3) physical and mental readiness, (4) environmental awareness and perception, (5) emotional attachment to sustainability, and (6) environmentally responsible behaviors. Based on the findings, a conceptual model of employees' environmental experience in the hotel industry in Thailand is proposed. The model consists of three major dimensions: (1) the creation of environmental experiences within the organization, (2) the perceived value of experience influencing environmental behavior, and (3) sustainable performance.

Keywords: Employee Experience; Employees; Sustainable Performance

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้กลายเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจทั่วโลก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมบริการที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้นและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง (Chan & Hsu, 2016) ภาคธุรกิจโรงแรมในฐานะผู้ให้บริการหลักในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่เพียงมีบทบาททางเศรษฐกิจ แต่ยังเผชิญความท้าทายในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดของเสีย และการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Mensah, 2020)

ในบริบทดังกล่าว แนวทางการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ขยายขอบเขตจากการจัดการเชิงระบบและเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การให้ความสำคัญกับประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (Environmental Employee Experience) ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมของพนักงานที่มีต่อกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร (Clarke, 2006) การสร้างประสบการณ์เชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อมสามารถส่งเสริมแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และความผูกพันต่อเป้าหมายร่วมขององค์กร ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติสิ่งแวดล้อม มิติสังคม และมิติธรรมาภิบาล (Daily et al., 2012; Jabbour et al., 2010)

อย่างไรก็ตามนั้น แม้จะมีการให้ความสำคัญด้านการสร้างความตระหนักรู้ถึงบทบาทของพนักงานในกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นในองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคธุรกิจโรงแรมนั้น แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการศึกษาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและรูปแบบเชิงโครงสร้างของประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โดยเฉพาะในบริบทธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย ซึ่งอุตสาหกรรมโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังปรับตัวเข้าสู่แนวทางการดำเนินงานที่ยั่งยืนเพื่อบูชาสู่มาตรฐานความยั่งยืนในระดับสากล งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงองค์ประกอบและรูปแบบหลักที่ส่งผลต่อการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีทรัพยากรธรรมชาติขององค์กร (Natural-Resource-Based View: NRBV) และทฤษฎีความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement Theory) เป็นฐานในการวิเคราะห์และอธิบาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

3. เพื่อพัฒนาโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดประสบการณ์ของพนักงาน (Employee Experience)

ประสบการณ์ของพนักงาน (Employee Experience) ถูกนำมาใช้ในช่วงแรกเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ส่วนการนำแนวคิดด้านประสบการณ์ของพนักงานมาใช้ในการจัดการในองค์กร จึงเป็นเพียงกลยุทธ์ที่ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ โดยทาง Abhari et al. (2008) กล่าวว่า วิวัฒนาการของการสร้างประสบการณ์ให้กับพนักงานในองค์กร เริ่มต้นจากแนวคิดการสร้างประสบการณ์ในแง่มุมการตลาด ซึ่งมุ่งเน้นให้พนักงานในองค์กรส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า เพื่อนำไปสู่ประสบการณ์เชิงบวกกับแบรนด์หรือองค์กร การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้เกิดลูกค้า จึงกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในธุรกิจบริการ ซึ่งต่อมาได้ถูกนำมาปรับใช้ในบริบทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อส่งเสริมให้พนักงานรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมและเกิดความผูกพันกับองค์กร จึงสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อใดก็ตามที่องค์กรเริ่มตระหนักว่าประสบการณ์ที่พนักงานได้รับจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นในด้านกายภาพ ด้านจิตใจ หรือด้านสังคม ล้วนส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงาน การสร้างประสบการณ์ของพนักงาน จึงไม่ได้เป็นเพียงการจัดการสวัสดิการหรือสิ่งแวดล้อมการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการออกแบบประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับการสร้างคุณค่าร่วมกันของคนในองค์กร วิสัยทัศน์องค์กร และเป้าหมายทางธุรกิจ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับองค์กรในระยะยาว

ในยุคนั้นต่อมา Morgan (2017) ได้กล่าวถึง แนวคิดการสร้างประสบการณ์ให้กับพนักงานในองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกองค์กรจะต้องหันมาให้ความสนใจ โดยถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างประสบการณ์ให้กับพนักงานในองค์กร และเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้นวัตกรรมในองค์กร โดยผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์ของลูกค้าและประสบการณ์ของพนักงานไปพร้อมกัน การสร้างประสบการณ์ของพนักงานในองค์กรจึงมีส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างการรับรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ให้แก่พนักงานในองค์กร ผ่านการจัดการองค์กรที่คำนึงถึงคุณค่าที่จะได้รับของพนักงาน รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการองค์กร ส่งผลให้พนักงานในองค์กรเกิดความภาคภูมิใจ การสร้างความรู้สึกล้วนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างคุณค่าและความพึงพอใจสูงสุดให้กับพนักงานในองค์กร อาทิ ความสุข ความเป็นอยู่ รวมถึงวัฒนธรรมในองค์กรที่ดี เป็นต้น พร้อมกับมีเป้าหมายหลักนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจของพนักงานต่อองค์กรได้ จึงสามารถสรุปได้ว่า การสร้างประสบการณ์ให้กับพนักงานเกิดขึ้นจากการสร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Technological) และการสร้าง

วัฒนธรรมในองค์กรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (Cultural) จะเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การสร้างประสบการณ์ของพนักงานให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญแนวคิดนี้จะต้องมีพื้นฐานระหว่างความคาดหวังของพนักงาน และนายจ้างร่วมกันอย่างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประสบการณ์ของพนักงาน จึงมีส่วนสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ช่วยสะท้อนมุมมองของพนักงาน และปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้แก่คนในองค์กรได้อย่างครอบคลุม ส่งผลให้พนักงานเกิดความตั้งใจและทุ่มเทในการทำงาน เกิดประสิทธิผลในการทำงานระยะยาว อีกทั้งยังมีส่วนช่วยกำหนดบทบาทภาวะผู้นำองค์กรต่อการพัฒนาองค์กร (Kulkarni & Mohanty, 2022) โดยทาง Bersin et al. (2017) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ของพนักงานเป็นแนวคิดที่ต้องการการกระทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของพนักงานในองค์กร โดยจะต้องครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ พันธกิจ (Mission) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) สถานที่ทำงาน (Workplace) วัฒนธรรม (Culture) ทีมทำงาน (Team) การยอมรับของคนในองค์กร (Inclusion) ความปลอดภัยในการทำงาน (Safety) ส่งผลให้เกิดกรอบการทำงานของประสบการณ์ของพนักงาน ที่มีประสิทธิภาพ 6 ด้าน ได้แก่ งานที่สร้างความหมายให้กับชีวิต (Meaningful Work) การจัดการองค์กรที่แข็งแกร่ง (Strong Management) สถานที่ทำงานที่ดี (Positive Workplace) การมีโอกาสในการเติบโต (Growth Opportunities) ความไว้วางใจในองค์กร (Trust in Organization) และสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Health and Well-being)

2. แนวคิดประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (Green Organizational Employee Experience)

จากการศึกษาวิจัยในบริบทประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานที่ผ่านมา พบว่าเป็นเพียงบริบทด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้กับพนักงานในองค์กร ซึ่งมุ่งเน้นเพียงการสร้างข้อปฏิบัติและแนวทางในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรเพื่อนำไปสู่การรักษาชื่อเสียงและผลกำไรขององค์กร (Jabbour, 2013; Renwick et al., 2013) นอกจากนี้ Dumont et al. (2017); (Luu, 2018) ยังพบว่ายังขาดการศึกษาในด้านแนวคิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กร ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่จะนำไปสู่การดำเนินงานธุรกิจที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง (Abuelhassan & Elsayed, 2020; Amjad et al., 2021; Rawashdeh, 2018)

เมื่อองค์กรให้ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่พนักงาน (Fernández et al., 2003) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Parker (2011); Renwick et al. (2016) ที่ได้กล่าวว่า การให้ความสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กร ภายใต้การนำแนวทางด้านการเป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมมาปรับใช้ในการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมให้พนักงานเข้าใจถึงปัญหาและตระหนักถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ เมื่อองค์กรได้นำแนวคิดด้านการสร้างประสบการณ์

ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานมาสนับสนุนในการกำหนดนโยบายขององค์กรได้แล้วนั้น จะเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ช่วยให้พนักงานเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างนโยบายด้านการประหยัดพลังงาน การลดขยะ การสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และการกระตุ้นให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม (Zoogah, 2011) ดังนั้น การที่องค์กรเกิดความประสบความสำเร็จในแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรได้นั้นจึงควรให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมและประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมาตรฐาน และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Alam et al., 2024)

ด้าน Kpognon et al. (2022) ได้ศึกษาบทบาทของการสร้างคุณภาพในองค์กรที่มีผลต่อการสร้างงาน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงประจักษ์เป็นเครื่องมือหลัก ในมิติเกี่ยวกับการจ้างงาน พบว่า การสร้างคุณภาพในด้านนโยบายขององค์กร จะนำไปสู่ผลในเชิงบวกต่อผลิตภาพแรงงาน นอกจากนี้ การสร้างความปลอดภัย ความห่วงใยในด้านสุขภาพ รวมถึงสวัสดิการของพนักงาน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยเฉพาะเมื่อมีการดำเนินงานตามแนวทางด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กรอย่างจริงจัง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตแรงงานมีบทบาทเชิงเสริมต่อการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร

ซึ่งในการศึกษาวิจัยด้านประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Experience) ถือเป็นรูปแบบของเหตุการณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการบริการทั้งหมด ได้แก่ พนักงานและลูกค้า (Ababneh, 2021) การสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของพนักงานในองค์กร (Peerzadah et al., 2018; Ren et al., 2018; Shafaei et al., 2020) และยังทำให้เกิดคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมแก่คนในองค์กรในรูปแบบการรับรู้เชิงบวกต่อองค์กร ส่งผลต่อการคงอยู่และการดำเนินงานธุรกิจในระยะยาว (Singh & Singh, 2018; Suriyankietkaew & C. Avery, 2014)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยจาก 1) ผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม (Chief Executive) ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีการพิจารณาจากโรงแรมที่ได้รับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับดีเยี่ยม (Gold Green) ของกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ประธานสมาคมโรงแรมไทย (Presidential of Thai Hotels Association) 3) ผู้อำนวยการสูงของหน่วยงานรัฐบาล (Managerial Positions) จำนวนทั้งหมด 15 ท่าน ซึ่งจะต้องมีอายุการทำงานที่มากกว่า 5 ปีขึ้นไป และมีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนนโยบายและดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงแรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือ โดยมีการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และมีการทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มนักร้องเพื่อปรับปรุงความชัดเจนของคำถาม นอกจากนี้ยังใช้การทวนสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเสริมความน่าเชื่อถือของข้อมูล รวมถึงการอภิปรายร่วมกับที่ปรึกษา (Peer Debriefing) เพื่อป้องกันอคติของผู้วิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงจากการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก (ชาย โพธิ์สิตา, 2552) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมถึง มีการจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม (Chief Executive) ที่ประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาจากผู้สัมภาษณ์ของโรงแรมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในระดับดีเยี่ยม (Gold Green) 2) ประธานสมาคมโรงแรมไทย (Presidential of Thai Hotels Association) 3) ผู้อำนวยการสูงของหน่วยงานรัฐบาล (Managerial Positions) รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

โดยการวิจัยคุณภาพนั้น ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จากกลุ่มโรงแรมที่ประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้การเข้าร่วมโครงการโรงแรมสีเขียว ของกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้รับรางวัลมาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับทอง (Gold Green) ซึ่งผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องในการวิจัยได้เป็นอย่างดีเยี่ยม (สุรางค์ จันทวานิช, 2556)

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกผู้บริหารระดับสูงของโรงแรม (Chief Executive) ประธานสมาคมโรงแรมไทย (Presidential of Thai Hotels Association) และผู้อำนวยการสูงของหน่วยงานรัฐบาล (Managerial Positions) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในด้านการวางแผนหรือนโยบายในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อมในโรงแรมเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า งานด้านการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรถือเป็นหน้าที่ร่วมกันของฝ่ายทรัพยากรบุคคล ฝ่ายความยั่งยืน และผู้บริหารองค์กร โดยฝ่ายความยั่งยืนมีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กร และร่วมมือกับฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการสร้างวัฒนธรรมสีเขียวที่มีผลต่อประสบการณ์ของพนักงาน

(Eccles et al., 2014; Renwick et al., 2013) หรือกรณีที่ต้องกรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงก็จะเลือกผู้ที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งเก็บข้อมูลจากผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงแรม

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และปากกา ให้มีความพร้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ คือ แหล่งเวลา คือ พิจารณาว่าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ คือ พิจารณาว่าข้อมูลจากต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล คือ พิจารณาว่าเมื่อบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2556)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเป็นการบรรยายความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (สุภางค์ จันทวานิช, 2556) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) คือการเลือกหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่าย มีการสรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การแสดงข้อมูล (Data Display) คือ กระบวนการวิเคราะห์ การเลือกกลุ่มข้อมูลตัวอย่างหรือสารสนเทศที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อแสดงตัวอย่างให้เห็น ก่อให้เกิดความเข้าใจ อันจะโยงไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป โดยการแสดงข้อมูลกระทำในรูปของการเขียนเล่าเรื่อง (Narrative Text) 3) การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) เป็นการสังเคราะห์ ข้อความย่อ ๆ ในช่วงแรกเข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลการสรุปการวิจัยขั้นสุดท้าย (นิศา ชูโต, 2551)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย พบว่า มีรูปแบบปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจในประเทศไทย ออกเป็น 3 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างพื้นที่แวดล้อมสีเขียวทางกายภาพ (Green Physical Space) 2) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Green Technology Transformation) 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Organizational Culture) โดยจากบทสัมภาษณ์ พบว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 5, 10 กล่าวว่า “ในองค์กรของเราให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่แวดล้อมสีเขียวทางกายภาพ (Green Physical Space) เป็นอย่างมาก เพราะเราเชื่อว่าสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สุขภาพ และพลังงานเชิงบวกให้กับพนักงาน เราออกแบบพื้นที่ทำงานให้มีแสงธรรมชาติ ใช้วัสดุที่ยั่งยืน และเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งภายในและภายนอกอาคาร เพื่อให้พนักงานได้สัมผัสกับธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยลดความเครียดและเพิ่มความผูกพันกับองค์กร”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 และ 4 กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม (Green Technology Transformation) คือจุดเปลี่ยนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน เราได้พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อติดตามการใช้พลังงาน น้ำ และของเสียในแต่ละแผนก รวมถึงการใช้ระบบอัตโนมัติในการควบคุมอุณหภูมิและแสงสว่าง ซึ่งพนักงานสามารถเห็นผลลัพธ์เชิงสิ่งแวดล้อมจากพฤติกรรมของตนแบบเรียลไทม์ สิ่งนี้ช่วยทำให้เกิดความตระหนักและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 7, 11 และ 12 กล่าวว่า “สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Organizational Culture) เราไม่ได้มองเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นแค่โครงการหรือกิจกรรม แต่เป็นค่านิยมร่วมขององค์กร เราจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง มีการสื่อสารภายในที่เน้นเรื่องความยั่งยืน และมีการยกย่องพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของพนักงาน เราเชื่อว่าหากพนักงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสีเขียว เขาจะกลายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว”

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

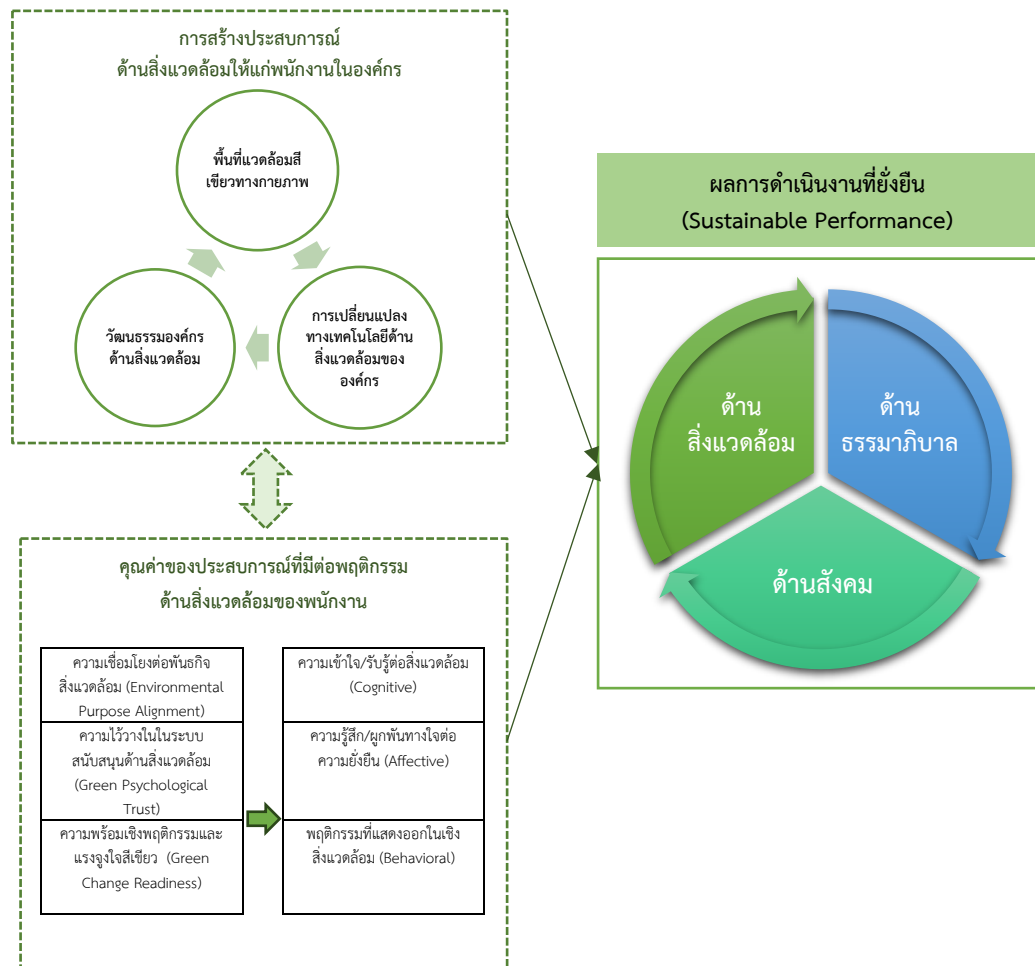
องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย โดยจากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย ประกอบด้วย 6 ด้าน สรุปรายละเอียดไว้ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปองค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับ
ธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

มิติขององค์ประกอบ	คำอธิบายบทบาทความสำคัญด้านองค์ประกอบ ของประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กร
ด้านการมองเห็นคุณค่า ของตนเอง (Meaningfulness)	มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจภายในให้พนักงานตระหนักถึงความสำคัญของบทบาท ตนเองในกระบวนการขับเคลื่อนความยั่งยืน เมื่อพนักงานรู้สึกว่าการที่ตนทำมีคุณค่าต่อ สิ่งแวดล้อม องค์กร และสังคม จะส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ และความเต็มใจในการมีส่วนร่วม อย่างจริงจังในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม
ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety)	เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่เอื้อต่อการแสดงออกอย่างเปิดเผยของพนักงานในการเสนอความคิดเห็นเชิง สิ่งแวดล้อม ทดลองแนวทางใหม่ และกล้าร่วมกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนโดยไม่กลัวผลลัพธ์เชิงลบ ความปลอดภัยทางจิตใจยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ร่วมกันภายใน องค์กร
ความพร้อมด้านร่างกาย และจิตใจ (Physical and Mental Readiness)	มีผลต่อศักยภาพของพนักงานในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีพลังและต่อเนื่อง โดยพนักงานที่มีสุขภาพที่ดีจะมีความสามารถในการปรับตัวต่อเป้าหมายสีเขียวขององค์กร มีแรงจูงใจในการร่วมมือ และสามารถริเริ่มแนวทางที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมได้ อย่างยั่งยืน
ความเข้าใจ หรือการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อม (Cognitive)	เป็นรากฐานทางความคิดที่ส่งเสริมการตัดสินใจและพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม พนักงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม จะสามารถเชื่อมโยง บทบาทตนกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนขององค์กรได้อย่างลึกซึ้ง และมีแนวโน้มพัฒนาสู่ การเรียนรู้ร่วมและการสร้างวัฒนธรรมสีเขียวที่มั่นคง
ความรู้สึกหรือความผูกพัน ทางใจต่อความยั่งยืน (Affective)	ความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเองต่อเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม เป็น แรงผลักดันเชิงอารมณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงรุก ความผูกพันทางใจยังส่งผลให้พนักงานมีความ สม่ำเสมอในการแสดงออก และพร้อมเป็นแบบอย่าง (Green Role Model) ที่มีอิทธิพลต่อ ทีมงานและวัฒนธรรมองค์กรโดยรวม
พฤติกรรมที่แสดงออก ในเชิงสิ่งแวดล้อม (Behavioral)	สะท้อนการนำความรู้ ความตระหนัก และแรงจูงใจไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเสนอแนวทางลด ของเสีย การประหยัดพลังงาน หรือการมีส่วนร่วมในโครงการเพื่อชุมชน พฤติกรรมเชิง สิ่งแวดล้อมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ฝังรากในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กรอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

ภาพที่ 1 โมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

จากภาพที่ 1 งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานเพื่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย ซึ่งเป็นการสังเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้ในวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ที่พบว่า เป้าหมายสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพนักงาน และนำไปสู่การบรรลุผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กรได้นั้น ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการดำเนินงานด้านความยั่งยืน ESG (Environmental, Social and Governance) โดยโมเดลที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยแสดงให้เห็นถึงกลไกเชิงโครงสร้างที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรกับผลลัพธ์เชิงกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ประกอบแรก คือ การสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กร เกิดขึ้นจากการออกแบบและจัดการสภาพแวดล้อมในองค์กร โดยพิจารณาครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การจัดพื้นที่แวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อสุขภาวะทั้งทางกายและจิตใจของพนักงาน อาทิ การมีพื้นที่สีเขียว การสร้างระบบระบายอากาศที่ดี เพื่อก่อให้เกิดการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดความเครียด (2) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การสื่อสารภายในองค์กรที่เน้นเรื่องความยั่งยืน การจัดกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังจิตสำนึกสีเขียว และ (3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ ระบบจัดการพลังงานอัตโนมัติ หรือเครื่องมือที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กร

องค์ประกอบที่สอง คือ คุณค่าของประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โดยส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโดยแบ่งออกเป็น 6 มิติ ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้พนักงานรับรู้บทบาทของตนมีคุณค่าและสัมพันธ์กับเป้าหมายขององค์กร 2) ความไว้วางใจในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ 3) ความพร้อมในการปรับตัวและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ความรู้และความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง 5) ความรู้สึกผูกพันและภาคภูมิใจในบทบาทของตนที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) พฤติกรรมเชิงรุก อาทิ การริเริ่มเสนอแนวทางใหม่ การลดการใช้ทรัพยากร และการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่สาม คือ การเกิดผลลัพธ์ของกระบวนการทั้งหมดที่สะท้อนผ่านผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กร ในสามมิติหลัก ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การลดพลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านสังคม อาทิ การยกระดับคุณภาพชีวิตของพนักงาน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างยั่งยืน 3) ด้านธรรมาภิบาล อาทิ การดำเนินงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งทั้งสามมิตินี้ล้วนเป็นผลลัพธ์ปลายทางของความสำเร็จในกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านประสบการณ์ของพนักงาน

จึงกล่าวได้ว่า การสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่พนักงานในองค์กรธุรกิจโรงแรม จึงไม่ควรถูกมองเพียงในเชิงกิจกรรมหรือโครงการระยะสั้น หากแต่ควรเป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบและบูรณาการทุกภาคส่วนขององค์กร ตั้งแต่ระดับผู้นำเชิงนโยบายไปจนถึงประสบการณ์เชิงพฤติกรรมของพนักงาน โมเดลนี้จึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืนภายใต้บริบทของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย พบว่า รูปแบบการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจในประเทศไทย ออกเป็น 3 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างพื้นที่แวดล้อมสีเขียวทางกายภาพ (Green Physical Space) 2) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Green Technology Transformation) 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Organizational Culture) สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Green Management) การศึกษาพฤติกรรมของบุคคล กลุ่ม และโครงสร้างในองค์กร รวมถึงผลกระทบของพฤติกรรมเหล่านี้ต่อประสิทธิภาพขององค์กร (Organizational Behavior) และเชื่อมโยงกับ การออกแบบพื้นที่สีเขียว การใช้เทคโนโลยีสะอาด และการสร้างวัฒนธรรมสีเขียว ซึ่งมีผลโดยตรงต่อประสบการณ์ของพนักงานและภาพลักษณ์ขององค์กรในระยะยาว (Sustainability) โดยแนวทางเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน และสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในระยะยาว (B. F. Daily et al., 2009; Ones & Dilchert, 2012; Renwick et al., 2013; Robertson & Barling, 2013) จากที่กล่าวมานั้น ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างพื้นที่แวดล้อมสีเขียวทางกายภาพ (Green Physical Space) เนื่องจากบทบาทสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนธุรกิจ ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญขององค์กรในการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน และเป็นกลไกที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร Liebowitz (2010) โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจโรงแรมซึ่งมีความซับซ้อนด้านการจัดการพื้นที่การสร้างพื้นที่สีเขียว เช่น การออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน การใช้แสงธรรมชาติ การมีพื้นที่ต้นไม้หรือสวนแนวตั้ง รวมถึงการจัดการระบบหมุนเวียนอากาศที่ดี ล้วนส่งผลต่อทั้งความเป็นอยู่ของพนักงาน และการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้ปฏิบัติงาน Mandip (2012) โดยระบุว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงาน แต่ยังช่วยกระตุ้นพฤติกรรมสีเขียวของพนักงานอย่างยั่งยืน (Robertson & Barling, 2013) นอกจากนี้ยังพบว่า ประสบการณ์ของบุคคลเกิดขึ้นจากการรับรู้แบบองค์รวม ซึ่งหมายความว่า การมีสภาพแวดล้อมสีเขียวที่ดีในเชิงกายภาพ จะมีผลต่อการรับรู้ของพนักงานต่อวัฒนธรรมสีเขียวขององค์กรโดยรวม (Wertheimer, 1938) สอดคล้องกับ Robertson and Barling (2013) กล่าวว่า การมีพื้นที่สีเขียวภายในโรงแรมช่วยลดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ของพนักงาน เพิ่มความพึงพอใจในงาน และส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกแบบ

สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับธรรมชาติสามารถส่งผลเชิงบวกต่อสุขภาพจิตและแรงจูงใจของพนักงานในอุตสาหกรรมโรงแรม Han et al. (2020) การออกแบบสถานที่ทำงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในโรงแรมหรูสามารถลดความเครียดของพนักงาน เพิ่มความพึงพอใจในงาน และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อองค์กร ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตและแรงจูงใจของพนักงาน ดังนั้น พื้นที่แวดล้อมสีเขียวจึงไม่ใช่เพียงแค่เครื่องมือด้านสถาปัตยกรรมหรือสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงเชิงลึกกับพฤติกรรม อารมณ์ และแรงจูงใจของพนักงานในการมีส่วนร่วมกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร การมีพื้นที่สีเขียวและการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถกระตุ้นพฤติกรรมสีเขียวของพนักงานและเพิ่มความพึงพอใจในงาน โดยเฉพาะในธุรกิจโรงแรมที่ต้องพึ่งพาการสร้างประสบการณ์ร่วมกันของพนักงานและผู้ให้บริการ (Kulkarni, 2022; Liebowitz, 2010)

1.2 ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Green Technology Transformation) เนื่องจากบทบาทสำคัญหนึ่ง ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนธุรกิจโรงแรมไปสู่ความยั่งยืน และมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสบการณ์ของพนักงานภายในองค์กร โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกมีส่วนร่วม ความภูมิใจ และความเข้าใจในเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรม (Daily et al., 2012) สอดคล้องกับ Gholami et al. (2013) กล่าวว่า การอบรมและให้อำนาจแก่พนักงานในการใช้เทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อแนวทางความยั่งยืนขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ Jabbour (2013) เน้นว่าการฝึกอบรมควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ จะยกระดับความสามารถของพนักงานในการรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรได้อย่างเป็นระบบ สำหรับธุรกิจโรงแรม เทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมยังมีบทบาทในฐานะเครื่องมือสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดทั้งลูกค้าและบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีค่านิยมด้านความยั่งยืน นอกจากนี้ พฤติกรรมของพนักงานและผู้บริหารระดับปฏิบัติการมีผลอย่างมากต่อการปรับใช้เทคโนโลยีสีเขียวให้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ เทคโนโลยีที่ดีไม่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้หากไม่ได้รับการยอมรับหรือบูรณาการเข้าสู่กระบวนการทำงานของคนในองค์กรอย่างแท้จริง เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นหนึ่งในตัวกระตุ้นสำคัญของพฤติกรรมสีเขียวของพนักงาน องค์กรที่ลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียวจะมีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมและมีแรงจูงใจในระดับพนักงานเพิ่มขึ้นการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีจึงควรสร้างควบคู่กับการฝึกอบรมพนักงานเพื่อสร้างผลกระทบทางบวกต่อสิ่งแวดล้อม (Del Brío & Junquera, 2003; Lo et al., 2012; Renwick et al., 2013; Zhang et al., 2019)

1.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Organizational Culture) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยฝังรากแนวคิดความยั่งยืนลงในพฤติกรรมของพนักงาน และส่งผลโดยตรงต่อการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในระดับปัจเจกและระดับองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจโรงแรมซึ่งพึ่งพาการมีส่วนร่วมของพนักงานในการให้บริการและดำเนินงานในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาของ Harris and Crane (2002) พบว่า วัฒนธรรมสีเขียวในองค์กรช่วยผลักดันให้พนักงานเกิดความเชื่อมโยงทางอารมณ์และค่านิยมร่วมกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร และทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมสีเขียวที่เกิดขึ้นโดยสมัคร มากกว่าการปฏิบัติตามกฎ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ Bonnie F Daily et al. (2009) ยังกล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพควรออกแบบให้สอดคล้องกับระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เช่น การสรรหาบุคลากรที่มีค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม การให้รางวัล และการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องในการสร้างประสบการณ์สีเขียวของพนักงานในทุกขั้นตอนของการทำงาน สำหรับธุรกิจโรงแรมซึ่งมีพนักงานจำนวนมากและต้องพึ่งพากระบวนการให้บริการแบบเผชิญหน้ากับลูกค้า การมีวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อมจึงกลายเป็น กลยุทธ์หลักในการสร้างทั้งความยั่งยืน และภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งสามารถถ่ายทอดผ่านพฤติกรรมของพนักงานสู่ลูกค้า และก่อให้เกิดความประทับใจและการมีส่วนร่วมจากผู้ให้บริการ (Jabbour et al., 2023; Kim et al., 2020; Pham et al., 2023; Renwick et al., 2013)

2. องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ด้านการมองเห็นคุณค่าของตนเอง 2) ความปลอดภัยทางจิตใจ 3) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ 4) ความเข้าใจหรือการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อม 5) ความรู้สึกหรือความผูกพันทางใจต่อความยั่งยืน 6) พฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งในระดับสากลและในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงสิ่งแวดล้อม (Green Human Resource Management: GHRM) ที่มีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากงานวิจัยของ Lamm et al. (2013) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นใจในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนจากองค์กร ล้วนมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบระบบส่งเสริมพนักงานอย่างรอบด้าน ทั้งด้านจิตวิทยาและทักษะ ในทำนองเดียวกัน Renwick et al. (2013) เน้นย้ำบทบาทของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงสิ่งแวดล้อมผ่านการฝึกอบรมสีเขียว ระบบประเมินผล และแรงจูงใจเชิงสิ่งแวดล้อมที่สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้สึกปลอดภัยในการแสดงออกและการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองของพนักงานในองค์กร เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง นอกจากนี้งานของ Cheema et al. (2020) ยังเสริมว่า นโยบายสีเขียวที่องค์กรมีความชัดเจนในการสร้างนโยบายร่วมกับการสื่อสารและฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้พนักงานแสดงพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับเจตคติและพฤติกรรมจริง ซึ่งเป็น

สิ่งยืนยันความสำคัญของการออกแบบประสบการณ์พนักงานแบบบูรณาการ ขณะเดียวกัน นภัสสร อัครพัฒนานนท์ (2561) และ จิราพร พูลสวัสดิ์ (2563) ก็สะท้อนว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร การมีแบบอย่างที่ดีการสื่อสารภายใน และการเชื่อมโยงกับระบบวัดผล (KPI) เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงสิ่งแวดล้อมของพนักงานในภาคโรงแรมโดยตรง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบแนวคิดของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรที่พบในงานวิจัยนี้ ไม่เพียงแต่สอดคล้องกับแนวคิดในระดับสากลเท่านั้น แต่ยังได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ในบริบทของประเทศไทย ซึ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบระบบบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีมิติด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาโมเดลประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสำหรับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย

การสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยควรได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของพนักงาน และนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กรในมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ภายใต้กรอบ ESG (Environmental, Social, and Governance) ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางดังกล่าวจำเป็นต้องเชื่อมโยงกลไกภายในขององค์กรกับคุณค่าภายในของพนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 การออกแบบประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (Green Employee Experience Design) โดยเน้นการออกแบบพื้นที่ทางกายภาพที่เอื้อต่อสุขภาวะ การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Lin et al. (2023) ที่พบว่า การมีพื้นที่ทำงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้เทคโนโลยี สีเขียวช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เชิงบวกและความผูกพันของพนักงานในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

3.2 การสร้างคุณค่าของประสบการณ์ที่มีต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (Green Value Internalization) ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่พนักงานได้รับ และแปรเปลี่ยนเป็นแรงจูงใจ ความเชื่อ และพฤติกรรมในเชิงอนุรักษ์ โดยองค์ประกอบนี้ครอบคลุมทั้งการรับรู้ความเชื่อมโยงกับพันธกิจ ความไว้วางใจในระบบ ความสามารถในการปรับตัว ความรู้ที่สามารถลงมือปฏิบัติ ความภาคภูมิใจในบทบาทตนเอง และพฤติกรรมเชิงรุก งานวิจัยของ Kim et al. (2021) ยืนยันว่า การรับรู้คุณค่าของตนในภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมจะกระตุ้นแรงจูงใจภายใน และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ

3.3 ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กร (Sustainable Performance) ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านสิ่งแวดล้อม (ลดของเสีย การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ) มิติด้านสังคม (เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตพนักงาน) และมิติด้านธรรมาภิบาล (ส่งเสริมความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบ) ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงการที่การออกแบบประสบการณ์ของพนักงานที่ดีสามารถแปลงเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ขององค์กรในระยะยาว ซึ่งตรงกับแนวทางของ Waqas et al. (2022) ที่เสนอว่า แนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กรและประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ในด้านปัจจัยการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน เช่น บริบททางกายภาพของสถานที่ทำงาน การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการสนับสนุนจากผู้บริหาร ไปใช้ในการประเมินสภาพแวดล้อมการทำงานในโรงแรม เพื่อกำหนดแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผู้ประกอบการสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ในด้านการศึกษาองค์ประกอบการสร้างประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน มาสร้างเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนานโยบายและกิจกรรมในองค์กร เพื่อสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมในหมู่พนักงาน โดยเฉพาะในกลุ่มพนักงานรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับความยั่งยืนขององค์กร

3. ผู้ประกอบการสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแผนปฏิบัติการหรือกลยุทธ์ภายในองค์กร เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรสีเขียว การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการขับเคลื่อนผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนตามกรอบ ESG ในธุรกิจโรงแรมอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเก็บแบบสอบถามและทำการทบทวนวรรณกรรมโดยเลือกหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับองค์กร โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารขององค์กรทั้งหมด เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องในการสร้างนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กร ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลของการวิจัยมีความสมบูรณ์ ครบถ้วนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการวิจัยโดยเลือกกลุ่มประชากรเป็นฝั่งของพนักงานโรงแรม โดยต้องเป็นกลุ่มประชากรที่มาจากโรงแรมสีเขียวทั้งหมดในประเทศไทย เพื่อที่จะได้เห็นมุมมองและแนวการตอบคำถามที่เป็นฝั่งของพนักงานในองค์กร ที่มีส่วนสำคัญอีกฝั่งหนึ่งในการออกแบบประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกมีความหมายต่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จิราพร พูลสวัสดิ์. (2563). แนวทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรสีเขียวในโรงแรมระดับ 5 ดาวในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2552). ศิลปะการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสสร อัครพัฒนานนท์. (2561). การมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตา ชูโต. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท พรินโพร จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ababneh, O. M. A. (2021). How do green HRM practices affect employees' green behaviors? The role of employee engagement and personality attributes. *Journal of Environmental Planning and Management*, 64(7), 1204-1226.
- Abhari, K., Saad, N., & Haron, M. (2008). Enhancing service experience through understanding: Employee experience management. International Seminar on Optimizing Business Research and Information, Binus University, Jakarta, Indonesia,
- Abuelhassan, A. E., & Elsayed, Y. N. M. (2020). The impact of employee green training on hotel environmental performance in the Egyptian hotels. *International Journal on Recent Trends in Business and Tourism (IJRTBT)*, 4(1), 24-33.
- Alam, S., Zhang, J., Shehzad, M. U., Boamah, F. A., & Wang, B. (2024). The inclusive analysis of green technology implementation impacts on employees age, job experience, and size in manufacturing firms: empirical assessment. *Environment, Development and Sustainability*, 26(2), 4467-4486.
- Amjad, F., Abbas, W., Zia-Ur-Rehman, M., Baig, S. A., Hashim, M., Khan, A., & Rehman, H.-u.-. (2021). Effect of green human resource management practices on organizational sustainability: the mediating role of environmental and employee performance. *Environmental Science and Pollution Research*, 28, 28191-28206.
- Bersin, J., Flynn, J., Mazor, A., & Melian, V. (2017). The employee experience: Culture, engagement, and beyond. *Global Human Capital Trend Report*, 51-61.

- Chan, E. S. W., & Hsu, C. H. C. (2016). Environmental management research in hospitality. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(5), 886–923.
- Cheema, S., Afsar, B., & Javed, F. (2020). Employees' eco-friendly behavior and environmental performance: The influence of green human resource management and environmental knowledge. *International Journal of Manpower*, 41(7), 1061–1079.
- Clarke, M. (2006). Employee involvement in environmental initiatives in Australian hotels. . *Journal of Sustainable Tourism*, 14(5), 469–481.
- Daily, B. F., Bishop, J. W., & Govindarajulu, N. (2009). A conceptual model for organizational citizenship behavior directed toward the environment. *Business & Society*, 48(2), 243–256.
- Daily, B. F., Bishop, J. W., & Govindarajulu, N. (2009). A conceptual model for organizational citizenship behavior directed toward the environment. *Business & Society*, 48(2), 243–256.
- Daily, B. F., Bishop, J. W., & Massoud, J. A. (2012). The role of training and empowerment in environmental performance: A study of the Mexican maquiladora industry. *International Journal of Operations & Production Management*, 32(5), 631–647.
- Del Brío, J. Á., & Junquera, B. (2003). A review of the literature on environmental innovation management in SMEs: implications for public policies. *Technovation*, 23(12), 939–948.
- Dumont, J., Shen, J., & Deng, X. (2017). Effects of green HRM practices on employee workplace green behavior: The role of psychological green climate and employee green values. *Human resource management*, 56(4), 613–627.
- Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management science*, 60(11), 2835–2857.
- Fernández, E., Junquera, B., & Ordiz, M. (2003). Organizational culture and human resources in the environmental issue: a review of the literature. *International Journal of Human Resource Management*, 14(4), 634–656.

- Gholami, R., Sulaiman, A. B., Ramayah, T., & Molla, A. (2013). Senior managers' perception on green information systems (IS) adoption and environmental performance: Results from a field survey. *Information & Management*, 50(7), 431-438.
- Han, H., Ariza-Montes, A., Giorgi, G., & Lee, S. (2020). Utilizing green design as workplace innovation to relieve service employee stress in the luxury hotel sector. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(12), 4527.
- Harris, L. C., & Crane, A. (2002). The greening of organizational culture: Management views on the depth, degree and diffusion of change. *Journal of Organizational Change Management*, 15(3), 214-234.
- Jabbour, C. J. C. (2013). Environmental training in organisations: From a literature review to a framework for future research. *Resources, Conservation and Recycling*, 74, 144-155.
- Jabbour, C. J. C., Santos, F. C. A., & Nagano, M. S. (2010). Contributions of HRM throughout the stages of environmental management: methodological triangulation applied to companies in Brazil. *The International Journal of Human Resource Management*, 21(7), 1049-1089.
- Jabbour, C. J. C., Sarkis, J., de Sousa Jabbour, A. B. L., R., D. W. S., Singh, S. K., Grebinevych, O., & Godinho Filho, M. (2023). Leveraging green human resource management for sustainable tourism and hospitality: A mediation model for enhancing green reputation. *Discover Sustainability*, 4, 1-12.
- Kim, A., Kim, Y., Han, K., Jackson, S. E., & Ployhart, R. E. (2021). Multilevel influences on voluntary workplace green behavior: Individual differences, leader behavior, and coworker advocacy. *Journal of business ethics*, 171(1), 81-99.
- Kim, W. G., McGinley, S., Choi, H.-M., & Agmapisarn, C. (2020). Hotels' environmental leadership and employees' organizational citizenship behavior. *International Journal of Hospitality Management*, 87, 102375.
- Kpognon, K. D., Atangana Ondo, H., Bah, M., & Asare-Nuamah, P. (2022). Fostering labour productivity growth for productive and decent job creation in Sub-

- Saharan African countries: The role of institutional quality. *Journal of the Knowledge Economy*, 13(3), 1962-1992.
- Kulkarni, A., & Mohanty, R. P. (2022). Employee experience and its impact on sustainable organizational development: A conceptual framework. *Journal of Organizational Change Management*, 35(2), 305-322.
- Kulkarni, M. B., & Mohanty, V. (2022). An experiential study on drivers of employee experience. *Int. J. Manag. Humanit*, 8, 1-7.
- Lamm, E., Tosti-Kharas, J., & Williams, E. G. (2013). Read this article, but don't print it: Organizational citizenship behavior toward the environment. *Group & Organization Management*, 38(2), 163-197.
- Liebowitz, J. (2010). The role of green IT in environmental sustainability. *IT Professional*, 12(1), 36-39.
- Lin, H., Shao, Y., Li, S., & Guo, L. (2023). Workplace green space and employee well-being: The mediating roles of perceived restorativeness and environmental satisfaction. *Journal of cleaner production*, 401, 136860.
- Lo, S. H., Peters, G. J. Y., & Kok, G. (2012). A review of determinants of and interventions for proenvironmental behaviors in organizations. *Journal of Applied Social Psychology*, 42(12), 2933-2967.
- Luu, T. T. (2018). Employees' green recovery performance: the roles of green HR practices and serving culture. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(8), 1308-1324.
- Mandip, G. (2012). Green HRM: People management commitment to environmental sustainability. *Research Journal of Recent Sciences*, 1, 244-252.
- Mensah, I. (2020). Sustainable resource use strategies in the hotel industry in Ghana: A stakeholder perspective. *Journal of cleaner production*, 262, 121403.
- Morgan, J. (2017). *The employee experience advantage: How to win the war for talent by giving employees the workspaces they want, the tools they need, and a culture they can celebrate*. John Wiley & Sons.
- Ones, D. S., & Dilchert, S. (2012). Environmental sustainability at work: A call to action. *Industrial and Organizational Psychology*. *Industrial and Organizational Psychology*, 5(4), 444-466.

- Parker, R. (2011). Green organisational performance: Behavioural change interventions based on the theory of planned behaviour. *Going green: The psychology of sustainability in the workplace*, 36.
- Peerzadah, S. A., Mufti, S., & Nazir, N. A. (2018). Green human resource management: a review. *International Journal of Enhanced Research in Management & Computer Applications*, 7(3), 790-795.
- Pham, N. T., Jabbour, C. J. C., Vo-Thanh, T., Huynh, T. L. D., & Santos, C. (2023). Greening hotels: Does motivating hotel employees promote in-role green performance? The role of culture. In *Knowledge Management, Organisational Learning and Sustainability in Tourism* (pp. 57-76). Routledge.
- Rawashdeh, A. (2018). The impact of green human resource management on organizational environmental performance in Jordanian health service organizations. *Management Science Letters*, 8(10), 1049-1058.
- Ren, S., Tang, G., & E Jackson, S. (2018). Green human resource management research in emergence: A review and future directions. *Asia Pacific Journal of Management*, 35, 769-803.
- Renwick, D. W., Jabbour, C. J., Muller-Camen, M., Redman, T., & Wilkinson, A. (2016). Contemporary developments in Green (environmental) HRM scholarship. *The International Journal of Human Resource Management*, 27(2), 114-128.
- Renwick, D. W., Redman, T., & Maguire, S. (2013). Green human resource management: A review and research agenda. *International journal of management reviews*, 15(1), 1-14.
- Robertson, J. L., & Barling, J. (2013). Greening organizations through leaders' influence on employees' pro-environmental behaviors. *Journal of Organizational Behavior*, 34(2), 176-194.
- Shafaei, A., Nejati, M., & Yusoff, Y. M. (2020). Green human resource management: A two-study investigation of antecedents and outcomes. *International Journal of Manpower*, 41(7), 1041-1060.
- Singh, S. K., & Singh, A. P. (2018). Interplay of organizational justice, psychological empowerment, organizational citizenship behavior, and job satisfaction in the context of circular economy. *Management Decision*, 57(4), 937-952.

- Suriyankietkaew, S., & C. Avery, G. (2014). Employee satisfaction and sustainable leadership practices in Thai SMEs. *Journal of Global Responsibility*, 5(1), 160-173.
- Waqas, M., Hong, T., & Zubair, S. (2022). Green human resource management and sustainable performance: Mediating role of green organizational culture and innovation. *Environmental Science and Pollution Research*, 29, 713–728.
- Wertheimer, M. (1938). *Laws of organization in perceptual forms*. In W. D. Ellis (Ed.), A source book of Gestalt psychology.
- Zhang, D., Rong, Z., & Ji, Q. (2019). Green innovation and firm performance: Evidence from listed companies in China. *Resources, Conservation and Recycling*, 144, 48-55.
- Zoogah, D. B. (2011). The dynamics of Green HRM behaviors: A cognitive social information processing approach. *German Journal of Human Resource Management*, 25(2), 117-139.

ความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจ
ในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพัน

ต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์

Relationships between Maladaptive Perfectionism towards Life Satisfaction
among Undergraduate Students: Mediating Roles of Academic Engagement
and Perceived Teacher Support

อาชว์บาร์มี ทัศติวงศ์

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: archabaramee.m@cmu.ac.th

Archabaramee Thapatiwong

Lecturer, Department of Psychology, Chiang Mai University

รับเข้า : 2 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 17 พฤษภาคม 2568 ตอปรับ : 29 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต และ 2) วิเคราะห์บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2567 จำนวน 392 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต แบบวัดความนิยมความสมบูรณ์แบบ แบบวัดความผูกพันต่อการเรียน และแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคือ .81, .89, .86 และ .90 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ตัวแปรสื่อโดยการประเมินค่าอิทธิพลทางอ้อมด้วยโปรแกรม SPSS และ PROCESS Macro (Model 4)

ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.150, p < .001$) ขณะที่ความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยม

ความสมบูรณ์แบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.070, p < .001$ และ $\beta = -.057, p < .001$ ตามลำดับ)

คำสำคัญ: ความนิยมความสมบูรณ์แบบ ความพึงพอใจในชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

The purposes of this study were 1) to examine the relationship between maladaptive perfectionism and life satisfaction among undergraduate students and 2) to analyze the mediating roles of academic engagement and perceived teacher support in the relationship between maladaptive perfectionism and life satisfaction among undergraduate students. Data was collected from 392 undergraduate students who enrolled in the 2024 academic year within Chiang Mai University obtained by multi-stage sampling. The research instruments consisted of the assessment forms of Life Satisfaction, Perfectionism, Academic Engagement, and Perceived Teacher Support, with reliability coefficients of .81, .89, .86, and .90 respectively. Statistical data was analyzed by descriptive statistics, correlation analysis and indirect effects in mediation analysis utilizing the SPSS Program with PROCESS Macro (Model 4)

The results indicated a significant negative correlation between maladaptive perfectionism and life satisfaction ($\beta = -.150, p < .001$). A significant partial mediation was also found from academic engagement and perceived teacher support in the relationship between maladaptive perfectionism and life satisfaction ($\beta = -.070, p < .001$ and $\beta = -.057, p < .001$ respectively).

Keywords: Perfectionism, Life satisfaction, Undergraduate students

บทนำ

การผกผันทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งวิถีชีวิต รวมไปถึงรูปแบบการปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวคิดที่เปราะบางและไม่แน่นอน (BANI World) ส่งผลให้

ผู้คนที่ปรับตัวกับผลกระทบของสถานการณ์เหล่านั้น เช่นเดียวกับการเปลี่ยนผ่านช่วงวัยที่ Generation Z ซึ่งเกิดระหว่างปีพ.ศ. 2540-2555 คือ ผู้ที่มีอายุประมาณ 13-28 ปี (Warren, 2024) กลายเป็นกำลังสำคัญในสังคมและทยอยเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังนั้นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นกลุ่ม Generation Z หรือคนรุ่นใหม่ที่จะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทุกภาคส่วน แต่อย่างไรก็ตามจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2565) ที่สำรวจสุขภาพจิตของนิสิตและนักศึกษาพบว่า จำนวนร้อยละ 30 รู้สึกเศร้าบ่อยครั้งถึงตลอดเวลา นอกจากนี้จำนวนเกือบร้อยละ 40 มีความเครียดบ่อยครั้งถึงตลอดเวลา โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคเหนือมีแนวโน้มที่มีความเครียดสูง และคิดฆ่าตัวตายสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ เห็นได้ว่า คนรุ่นใหม่กำลังประสบกับความเครียดในการใช้ชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่กระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตด้วยเช่นกัน

เนื่องจากความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) เป็นการประเมินความรู้สึกของบุคคลในภาพรวมต่อชีวิตตามการรับรู้และประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งตัดสินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่บุคคลนั้นกำหนดไว้ ทำให้รู้สึกมีความสุข พึงพอใจในตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ ความพึงพอใจในชีวิตเป็นดัชนีชี้วัดความผาสุกตามแนวคิดของ Diener et al. (2003) รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล (Ferrans et al., 2005) การศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาอย่างเป็นระบบย่อมได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ขณะที่กระบวนการทางความคิดในการประเมินความพึงพอใจในชีวิตขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม รูปแบบการเลี้ยงดู วิถีชีวิต และประเพณีของแต่ละสังคม ทำให้แต่ละคนมีความคาดหวังและมุมมองต่อความพึงพอใจในชีวิตที่แตกต่างกัน ปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิต ได้แก่ ความนิยมความสมบูรณ์แบบ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้มุ่งศึกษาความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก (Maladaptive Perfectionism) เนื่องจากเป็นความสมบูรณ์แบบที่มีมาตรฐานสูง มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติภารกิจโดยใส่ใจในรายละเอียดต่างๆ มากเกินไปจนเกิดความกลัวต่อความล้มเหลวและเกิดความวิตกกังวลนำไปสู่ความเครียดและการควบคุมตนเองลดลง (Hill & Madigan, 2022; Kung & Chan, 2014)

การที่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ต้องอาศัยหลายปัจจัยแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ความผูกพันต่อการเรียนถือว่ามีสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เพราะความผูกพันต่อการเรียน (Academic Engagement) เป็นภาวะทางจิตใจของนักศึกษาที่รู้สึกพึงพอใจและเต็มอิมในการเรียนจากการมีพลังเต็มเปี่ยม อุทิศตน และซึมซาบกับการเรียน (พงษ์จันทร์ ภูษาพาณิชย์ และคณะ, 2560) หากนักศึกษาที่มีลักษณะความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความผูกพันต่อการเรียนย่อมส่งผลให้ความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้นได้จากความรู้สึกทางบวกที่เต็มใจรับผิดชอบในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อนักศึกษา

ประสบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ (Perceived Teacher Support) ย่อมทำให้ปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดีขึ้น เนื่องจากการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและได้รับการยอมรับ ไม่ว่าการสนับสนุนของอาจารย์ในรูปแบบของทรัพยากร ข้อมูล ข่าวสาร วัตถุ สิ่งของหรือด้านจิตใจ ย่อมช่วยให้นักศึกษาที่มีลักษณะความนิยมความสมบูรณ์แบบรับมือกับปัญหาที่ประสบอยู่และบรรลุเป้าหมายในการเรียน โดยอาจารย์ ครอบครัวและเพื่อน จัดเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมกับนิสิต และนักศึกษา (จริยา โสสีดา และ สุรเดช ประยูรศักดิ์, 2563)

ทั้งนี้ งานวิจัยของสุตรัก พิละกันทา (2564) ระบุว่า สถิติจำนวนครั้งของการมารับบริการ ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า นักศึกษามารับบริการทางด้านสุขภาพจิตแบบผู้ป่วยนอกเพิ่มขึ้นจากจำนวน 835 ครั้งในปีพ.ศ.2557 เป็นจำนวน 1,436 ครั้งในปีพ.ศ.2559 ส่วนใหญ่เข้ามารับการรักษาด้วยโรคซึมเศร้าซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพยายามฆ่าตัวตายถึงร้อยละ 79.1 จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว เนื่องจากหากนักศึกษาประสบปัญหาในการเรียนรวมทั้งต้องเตรียมพร้อมเพื่อออกไปแข่งขันในตลาดแรงงาน การไม่สามารถรับมือกับความกดดันต่างๆ ย่อมนำไปสู่ปัญหาทางจิตใจตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษา รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของอาจารย์และพัฒนาความผูกพันต่อการเรียนเพื่อสร้างความพึงพอใจในชีวิตให้นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

1. ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต
2. ความผูกพันต่อการเรียนมีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต

3. การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หากกล่าวถึงนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นช่วงอายุที่บ่มฝึกทั้งวิชาความรู้ และประสบการณ์ชีวิตเพื่อออกไปสู่สังคม แต่อย่างไรก็ตามจาก Attitudes Towards Mental Health Report ประจำปี พ.ศ. 2565 (Intel, 2022) พบว่า กลุ่มคนไทยในช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปีเป็นกลุ่มที่รู้สึกโดดเดี่ยวที่สุดถึงร้อยละ 38 สะท้อนให้เห็นคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตของผู้คนกลุ่มนี้ เนื่องจากความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) เป็นความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการประเมินคุณภาพชีวิตที่ผ่านมาในภาพรวมมากกว่าประเมินเฉพาะองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เมื่อเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคล แต่ละคนจึงมีบริบทความพึงพอใจในชีวิตที่แตกต่างจากการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานที่ตนเองกำหนดไว้ (Diener et al., 2003) อาทิ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลรอบข้าง ความมั่นคงทางการเงิน หรือการประสบความสำเร็จทางการเรียน เป็นต้น โดยความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะทางการเรียน และมีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพจิต (Antaramian, 2017; Cavioni et al., 2021)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความพึงพอใจเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) ซึ่งเป็นความรู้สึกเชิงบวกที่มีมากกว่าความรู้สึกเชิงลบ แต่ทว่าสำหรับคนรุ่นใหม่แล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (2567) ระบุว่า สถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงสำหรับเด็ก เยาวชนและวัยรุ่นคือ การพยายามไฝหาความสุข แต่เมื่อสภาพแวดล้อมรอบข้างไม่เอื้ออำนวยจึงแสวงหาความสุขเทียมหรือเปรียบเทียบจากสื่อโซเชียลมีเดียจนเสียดความสมบูรณ์แบบ กลายเป็นความคาดหวังจนอาจนำไปสู่ความผิดหวัง ซึมเศร้า และไม่มั่นใจในตัวเอง รวมทั้งความกดดันในการใช้ชีวิตให้ได้ตามมาตรฐานที่ผู้อื่นวางไว้ เช่นเดียวกับที่ Organization for Economic Co-operation and Development (2020) รายงานว่า คนรุ่นใหม่มีความกังวลต่อความล้มเหลว ยึดติดกับความนิยมความสมบูรณ์แบบจนก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา โดยบุคคลที่มีความนิยมความสมบูรณ์แบบ (Perfectionism) จะคาดหวังให้การกระทำทุกอย่างดีเลิศ ปราศจากการถูกตำหนิ และพยายามอย่างมากในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้ออกมาสมบูรณ์ตามมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้แทนที่จะมุ่งกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Madigan, 2019) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่ประกอบด้วยหลายมิติ (Multidimensional Perfectionism) แบ่งเป็นความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวได้ (Adaptive Perfectionism) ด้วยการมีเป้าหมายสูง มุ่งมั่นปฏิบัติตนให้สำเร็จเป็นไปตามมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ ผลักดันจากการเสริมแรงภายใน มีความยืดหยุ่นแม้ผลงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมี

โอกาสพัฒนาและเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น (Ljubin Golub et al., 2018) โดยความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอารมณ์ด้านบวก (Kruger et al., 2023) ขณะที่ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก (Maladaptive Perfectionism) คือ บุคคลมุ่งมั่นที่กระทำการใดๆ ด้วยมาตรฐานที่สูงมากเกินไปเพราะไม่ได้ประเมินบนพื้นฐานของความเป็นจริง อีกทั้งไม่ยอมรับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น (Smith et al., 2019) รวมถึงมีการประเมินตนเองมากกว่าที่ควรเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Frost et al., 1990) ทั้งนี้ งานวิจัยของ Wang and Wu (2022) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนพบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต โดยมีความเหนื่อยหน่ายในการเรียนทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อระหว่างความสัมพันธ์นั้น จากการทบทวนวรรณกรรมเห็นได้ว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต

นอกจากความพึงพอใจในชีวิตและความนิยมความสมบูรณ์แบบที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษาแล้ว ความผูกพันต่อการเรียนยังเป็นประเด็นที่มีความสำคัญทั้งต่อผู้เรียน และสถาบันการศึกษา เนื่องจากเป็นความรู้สึกด้านจิตใจที่มีต่อการเรียน มีความกระตือรือร้น และทุ่มเทในการเรียน ความผูกพันขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยตามสถานการณ์ โดยความผูกพันประกอบด้วย 1) การมีพลังเต็มเปี่ยม (Vigor) ซึ่งแสดงออกถึงพลังและความมุ่งมั่นในการเรียน 2) การอุทิศตน (Dedication) ของผู้เรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนอย่างแน่นแฟ้น เห็นความสำคัญของการเรียน อีกทั้งผู้เรียนมี 3) การซึมซาบในการเรียน (Absorption) จากการจดจ่อกับการเรียน มีความสุขกับการทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ทั้งยังเชื่อมั่นว่า สามารถบริหารจัดการการเรียนให้อยู่ในความรับผิดชอบได้ ดังนั้นความผูกพันต่อการเรียนจึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนและก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต (Antaramian, 2017; Oliveira & Marques, 2024) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Stan and Cazan (2019) ที่พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อการเรียน และความผูกพันต่อการเรียนทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกในหน้าที่และความสุขในการเรียน

เมื่อพิจารณาว่า การที่นักศึกษาจะพึงพอใจในชีวิตทั้งในการเรียนและในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ (Perceived Teacher Support) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมที่ช่วยให้นักศึกษารับมือจากแรงกดดันและความเครียดได้ เนื่องจากการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการช่วยเหลือกันของคนในสังคม ทำให้บุคคลรู้สึกมั่นคงมีคุณค่า และสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมผลลัพธ์ด้านบวกทางจิตวิทยาอีกด้วย (Zhou & Lin, 2016) โดยงานวิจัยของ Cao et al. (2024) พบว่า การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้รอบตัว อาทิ คนในครอบครัว เพื่อน บุคคลใกล้ชิด เป็นต้น สามารถพยากรณ์ความ

เข้มแข็งทางใจและการจัดการกับปัญหาของบุคคลนั้น นอกจากนี้นักศึกษาที่ได้รับความห่วงใย การเอาใจใส่ และดูแลจากอาจารย์จะแสดงออกด้วยความยินดีที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานในการเรียนอีกด้วย (Lei et al., 2018) จากที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้ การสนับสนุนจากอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบ แบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกที่มีอยู่ภายในของนักศึกษาที่ผ่าน กระบวนการคิดและประเมินคุณภาพชีวิตในภาพรวมต่อเหตุการณ์ต่างๆ โดยเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นกับ มาตรฐานที่ตั้งไว้ตามบริบทของนักศึกษาแต่ละคนว่า รู้สึกมีความสุข อิ่มเอมใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง

ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก (Maladaptive Perfectionism) หมายถึง ลักษณะ ของนักศึกษาที่มีการตั้งเป้าหมายในอุดมคติที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง มีการประเมินตนเองอย่าง เข้มงวด หลีกเลี่ยงความล้มเหลวและหลีกเลี่ยงการถูกผู้อื่นตำหนิ

ความผูกพันต่อการเรียน (Academic Engagement) หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของนักศึกษาที่ มีต่อการเรียน โดยมีความกระตือรือร้น ทุ่มเทในการเรียนรู้ มีการแสดงออกทางบวกที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ตลอดจนเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อการเรียน

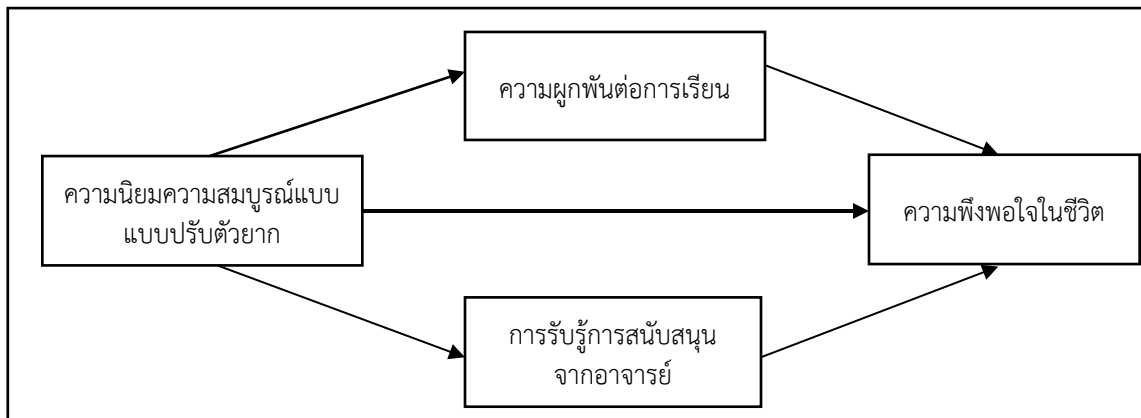
การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ (Perceived Teacher Support) หมายถึง การรับรู้ของ นักศึกษาว่าได้รับการดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือ และบรรเทาความเครียดในการเรียน รวมถึงได้รับการ สนับสนุนทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนจากอาจารย์นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเรียนของ นักศึกษา

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ลงทะเบียนเรียนใน ปีการศึกษา 2567

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้คือ ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากในฐานะตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตในฐานะตัวแปรตาม โดยความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ดังกล่าว

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต โดยความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) ที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ และการประเมินค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ของความสัมพันธ์ดังกล่าว การศึกษาในครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารรับรองเลขที่ COA No. 061/68 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยและได้รับสิทธิในการยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ทุกเมื่อ ทั้งนี้ ข้อมูลจะถูกนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย

ประชากรในการทำวิจัย ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2567 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 30,755 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2568)

กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2567 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 392 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ได้แก่ การใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสัดส่วนของกลุ่มคณะ จากนั้นสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ขนาดกลุ่มตัวอย่างมาจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างเหมาะสมกับการวิเคราะห์ตัวแปรสื่อ (Mediation Analysis) ที่ควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 250 คน (Peters, 2017)

เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ อาสาสมัครที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความยินดีในการเข้าร่วมงานวิจัย และเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบแบบสอบถามการวิจัยผ่านช่องทางออนไลน์ได้ สำหรับเกณฑ์ในการคัดออก ได้แก่ อาสาสมัครที่ไม่สะดวกทำแบบสอบถามขณะดำเนินการเก็บข้อมูล รวมไปถึงอาสาสมัครที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้จนครบทุกข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับเพศ ระดับชั้นปี และคณะที่กำลังศึกษา มีลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2: แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) จากแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต (The Satisfaction with Life Scale: SWLS) ของ Diener et al. (1984) ประกอบด้วยข้อความจำนวน 5 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (Likert Scale) 7 ลำดับ คือ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .81 ตัวอย่างข้อความ เช่น “ฉันรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของตนเอง” เป็นต้น

ส่วนที่ 3: แบบวัดความนิยมความสมบูรณ์แบบ (Perfectionism) จากแบบวัดลักษณะยึดติดความสมบูรณ์แบบ (The Almost Perfect Scale – Revised: APS-R) พัฒนาขึ้นโดย Slaney et al. (2001) แบบวัดแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความมีมาตรฐานสูง (High-standard) ความมีระเบียบแบบแผน (Order) และการรับรู้ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานของตนเองกับความเป็นจริง (Discrepancy) ซึ่งผู้วิจัยใช้องค์ประกอบการรับรู้ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานของตนเองกับความเป็นจริง จำนวน 12 ข้อสำหรับประเมินความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก ข้อคำถามเป็นมาตรประมาณค่า (Likert Scale) 7 ลำดับ คือ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .89 ตัวอย่างข้อความ เช่น “ฉันเป็นคนที่มีระเบียบแบบแผน” เป็นต้น

ส่วนที่ 4: แบบวัดความผูกพันต่อการเรียน จากแบบวัดของพงษ์จันทร์ ภูษาพาณิชย์ และคณะ (2560) ซึ่งแปลจากแบบวัด Utrecht's Work Engagement Scale for Students (UWESS-9) ของ

Schaufeli and Bakker (2003) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (Likert Scale) 7 ลำดับ คือ 1 หมายถึง ไม่เคยเลย จนถึง 7 หมายถึง เป็นประจำ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .86 ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ฉันรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียน” เป็นต้น

ส่วนที่ 5: แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ จากแบบวัด The Child and Adolescent Social Support Scale (CASSS) ของ Malecki et al. (2014) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ด้านการประเมิน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัตถุหรืออุปกรณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (Likert Scale) 6 ลำดับ คือ 1 หมายถึง ไม่เคยเลย จนถึง 6 หมายถึง เป็นประจำ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .90 ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “อาจารย์จะให้คำแนะนำ เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาด” เป็นต้น

ทั้งนี้ แบบวัดส่วนที่ 2 3 และ 5 ได้รับการแปลและแปลย้อนกลับ (Back-translation) โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index:IOC) พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ผ่านเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามและแบบวัดในรูปแบบของ Google Form ผ่าน QR-code ทางโซเชียลมีเดียและช่องทางออนไลน์อื่น ๆ อาทิ Facebook และเพจที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น โดยเครื่องมือทั้งหมดและ Infographic สำหรับประชาสัมพันธ์ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS for Window Version 27.0 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เกณฑ์การแปลผลของแบบวัดพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและความกว้างของอันตรภาคชั้นเพื่อแบ่งเกณฑ์ในแต่ละระดับโดยแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต แบบวัดความนิยมความสมบูรณ์แบบ และแบบวัดความผูกพันต่อการเรียนซึ่งเป็นแบบวัด 7 ลำดับได้แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1.00-3.00 แสดงว่า มีความคิดเห็นหรือความถี่ของการกระทำในระดับต่ำ 3.01-5.00 มีความคิดเห็นหรือความถี่ของการกระทำในระดับปานกลางและ 5.01-7.00 มีความคิดเห็นหรือความถี่ของการกระทำในระดับสูง ขณะที่แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ซึ่งเป็นแบบวัด 6 ลำดับ ได้แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 3 ระดับ

ดังนี้ 1.00–2.67 มีการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในระดับต่ำ 2.68–4.34 มีการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในระดับปานกลางและ 4.35–6.00 มีการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ขณะที่การทดสอบสมมติฐานด้วย PROCESS Macro Model 4 เพื่อตรวจสอบบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ (Mediation Analysis) โดยพิจารณาจากการประเมินค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของตัวแปรจากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 392 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 67 และกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาได้แก่ ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 32 ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52 ศึกษาอยู่ในกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองลงมาคือ กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพคิดเป็นร้อยละ 29 และ 19 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์อยู่ในระดับสูง ความพึงพอใจในชีวิต ความนิยมชมชอบรูปแบบแบบปรับตัวยากและความผูกพันต่อการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร (n = 392)

ตัวแปร	M	SD	1	2	3	4
ความพึงพอใจในชีวิต	4.71	.84	(.81)			
ความนิยมความชมชอบแบบปรับตัวยาก	3.70	1.01	-.336**	(.89)		
ความผูกพันต่อการเรียน	4.41	.87	.411**	-.301**	(.86)	
การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์	4.65	.73	.373**	-.322**	.353**	(.90)

หมายเหตุ: ** $p < .01$, ตัวเลขที่อยู่ในวงเล็บ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาคอัลฟา

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ความนิยมความชมชอบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต ความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.336 -.301 และ -.322 ขณะที่ความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .411 และ .373 และความผูกพันต่อการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .353 ทั้งนี้ ทำการทดสอบ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์การทดสอบ เนื่องจากมีค่า KMO มากกว่า 0.50 และค่า Bartlett's Test of Sphericity แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบสมมติฐานต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ห่ออิทธิพลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย จากตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.150$, $p < .001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและช่วงความเชื่อมั่นของตัวแปรในการวิจัย (n=392)

ตัวแปร	AE			PTS			LS		
	Coeff.	SE	95% CI	Coeff.	SE	95%CI	Coeff.	SE	95%CI
MP	-.259***	.042	-.341,-.177	-.234***	.035	-.302,-.165	-.150***	.039	-.227,-.073
AE							.269***	.046	.179,.360
PTS							.245***	.055	.138,.353
	$R^2=.090$			$R^2=.104$			$R^2=.257$		

หมายเหตุ: *** $p < .001$, Coeff. = Standardized Coefficients, SE = Standard Error , CI = Confidence Interval MP คือ ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก AE คือ ความผูกพันต่อการเรียน PTS คือ การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ และ LS คือ ความพึงพอใจในชีวิต

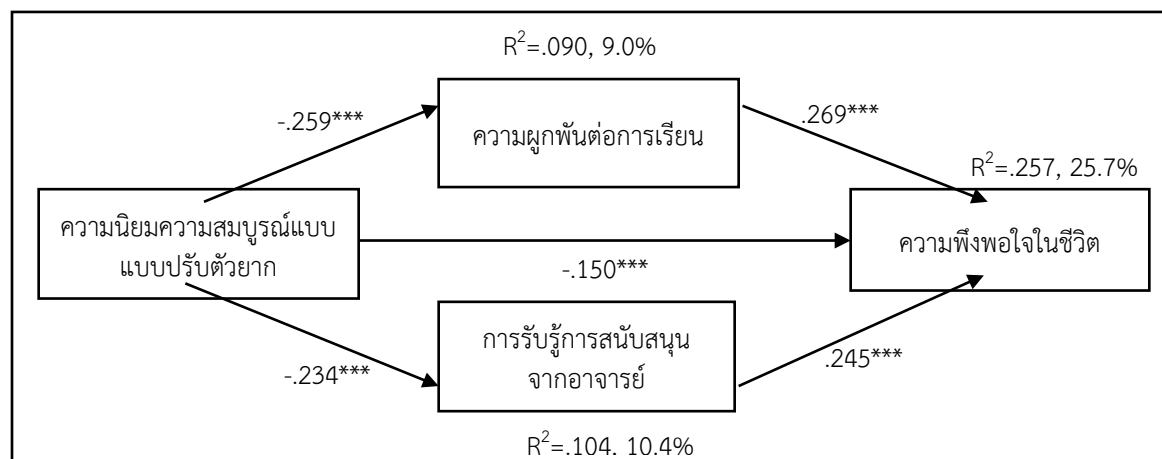
จากตารางที่ 3 ทำการวิเคราะห์ห่ออิทธิพลทางอ้อมของความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิต โดยความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ซึ่งส่งอิทธิพลผ่านความผูกพันต่อการเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.070 ผลการประมาณค่าด้วยวิธีบูตสเตรปของค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดไม่ครอบคลุมศูนย์ (Boot LLCI = -.101 และ Boot ULCI = .043) แสดงว่า ความผูกพันในการเรียนมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

ตารางที่ 3 ค่าอิทธิพลทางอ้อมของความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิต โดยมีความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์เป็นตัวแปรสื่อ (n = 392)

ค่าอิทธิพลทางอ้อม	Effect	Boot SE	95%CI
Indirect 1 (ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก → ความผูกพันต่อการเรียน → ความพึงพอใจในชีวิต)	-.070	.014	-.101, -.043
Indirect 2 (ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก → การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ → ความพึงพอใจในชีวิต)	-.057	.015	-.089, -.030
Total Indirect Effect	-.127	.019	-.165, -.091

หมายเหตุ: Bootstrap Sample Size = 5,000 (Standardized Coefficient), SE = Standard Error, CI = Confidence Interval

ขณะที่ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 โดยส่งอิทธิพลผ่านการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.057 ผลการประมาณค่าด้วยวิธีบูตสแตรปของค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดไม่ครอบคลุมศูนย์ (Boot LLCI = -.089 และ Boot ULCI = -.030) หมายความว่า การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 นอกจากผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ตัวแปรทั้งสามตัวได้แก่ ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยาก ความผูกพันต่อการเรียน และการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร้อยละ 25.7 (ตารางที่ 2)

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบตัวแปรสื่อตามแบบจำลองการวิจัย

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1. ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต	ยอมรับสมมติฐาน
2. ความผูกพันต่อการเรียนมีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต	ยอมรับสมมติฐานบางส่วน
3. การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์มีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต	ยอมรับสมมติฐานบางส่วน

สรุปและอภิปรายการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความผูกพันต่อการเรียนและการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.150, p < .001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 สอดคล้องกับ Chen et al. (2017); Wang and Wu (2022) ที่พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจในชีวิตลดลง กล่าวได้ว่า นักศึกษาที่มีลักษณะนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากจะตัดสินใจคุณค่าตนเองจากความสำเร็จของการบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้จนเกิดความกดดัน กังวลกับความผิดพลาดของตนเองและไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบต่อการเรียนที่มาจากความคาดหวังและการตั้งเป้าหมายที่เกินความจริง (Slaney et al., 2002) จึงกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิต เพราะความพึงพอใจในชีวิตมาจากการตัดสินใจเรื่องราวและประสบการณ์เฉพาะที่ผ่านมาของตนเองว่าเป็นไปตามที่ต้องการและกำหนดไว้เพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จของเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความพึงพอใจต่อสุขภาพร่างกาย ความสุขในชีวิตหรือความรัก (Bajaj & Pande, 2016) ดังนั้นนักศึกษาที่มีความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากย่อมมีความพึงพอใจในชีวิตน้อยลง

นอกจากนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ความผูกพันต่อการเรียนมีบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.070, p < .001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ทั้งนี้เป็นผลมาจากนักศึกษาที่มีลักษณะความนิยมความสมบูรณ์ต้องการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยปราศจากข้อบกพร่อง มุ่งมั่นในการเรียนอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างการยอมรับ และตำหนิตนเองหากผลการเรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจนทำให้ความพึงพอใจในชีวิตลดลง ขณะที่นักศึกษาที่มีความผูกพันต่อการเรียนจะมีความก้าวหน้าในการเรียนส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความสำเร็จในการเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alrashidi et al. (2016) เนื่องจากความผูกพันเป็นการให้พันธสัญญาผูกติดเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับภารกิจอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาจึงรู้สึกว่าการเรียนมีความหมาย พร้อมจะเรียนรู้ และมีการแสดงออกทางบวกที่เกี่ยวข้องกับการเรียน อาทิ การทำความเข้าใจการเรียน การมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยความจริงจัง เป็นต้น (Schaufeli et al., 2002) จึงทำให้มีความหวังในอนาคตทางการเรียน ดังนั้นความผูกพันต่อการเรียนย่อมช่วยให้นักศึกษาที่มีลักษณะความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากมีความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้น

ผลของการศึกษายังพบบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในความสัมพันธระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.057, p < .001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 อธิบายได้ว่า การสนับสนุนจากอาจารย์ช่วยให้นักศึกษาที่มีลักษณะความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากสามารถเผชิญปัญหา ตลอดจนรับมือจากความเครียดในการเรียนได้ ดังนั้น หากนักศึกษาได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ อาทิ การได้รับคำแนะนำ ความไว้วางใจ การสร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนช่วยให้เข้าใจเป้าหมายในชีวิต เป็นต้น ย่อมมีความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou and Lin (2016) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม ทั้งจากบุคคลรอบข้างและครอบครัวสามารถปรับพฤติกรรมตอบสนองสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดีขึ้น ตลอดจนเพิ่มความสนใจในการเรียนจึงนำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตนั่นเอง

จากผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าการรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ในบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความสัมพันธระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ความผูกพันต่อการเรียนเป็นความรู้สึกด้านจิตใจที่มีต่อการเรียนประกอบด้วยความผูกพันด้านปัญญา ความผูกพันด้านอารมณ์ และความผูกพันด้านพฤติกรรม (Kljajic et al., 2017) นักศึกษาที่มีความผูกพันย่อมเกิดความภาคภูมิใจจากการเรียน มีแรงจูงใจเพื่อกำกับตนเองให้รับผิดชอบการเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง ทั้งนี้ นอกจากความผูกพันทางการเรียนที่เป็นการกระตุ้นจากภายในที่เชื่อมโยงคุณค่าและการเรียนที่มีความหมายแล้ว ยังพบว่า

ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยนั้น การรับรู้การสนับสนุนจากอาจารย์ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในชีวิตให้กับนักศึกษา ตลอดจนช่วยให้นักศึกษาสามารถรับมือกับความนิยมสมบุรณ์แบบแบบปรับตัวยากซึ่งก่อให้เกิดความกดดันได้ดียิ่งขึ้น เห็นได้ว่า สังคมไทยที่มีความเอื้ออาทร ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพในสังคม รวมถึงการพึ่งพาผู้ที่มีอาวุโสกว่า ไม่ว่าจะเป็นการขอคำแนะนำ หรือการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ดังนั้นบทบาทและการสนับสนุนของอาจารย์ที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาจึงยังคงมีความสำคัญในสังคมไทย (พงษ์จันทร์ ภูษาพาณิชย์ และคณะ, 2560)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** จากผลของการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความนิยมความสมบุรณ์แบบแบบปรับตัวยากและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ ภาควิชา หน่วยงานการพัฒนานักศึกษา หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ รวมทั้งจัดกิจกรรมวิชาการ และกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อช่วยนักศึกษาในการปรับตัวจากการเรียน อีกทั้งเสริมสร้างความพึงพอใจในชีวิตแก่นักศึกษาอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนเพิ่มขึ้น

2. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** เนื่องจากความคาดหวังเพื่อบรรลุมาตรฐานที่สมบุรณ์แบบนำไปสู่ความกดดันในการเรียน และทำให้ความพึงพอใจในชีวิตลดลง ดังนั้นการส่งเสริมบทบาทของอาจารย์ในการสนับสนุนทางสังคม รวมทั้งผู้ปกครองที่ควรให้คำแนะนำเพื่อให้นักศึกษากำหนดเป้าหมายการเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริง ลดแรงกดดันจากมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้สูงเกินไป เป็นการส่งเสริมความผูกพันต่อการเรียนและความพึงพอใจในชีวิตซึ่งเป็นองค์ประกอบที่นำไปสู่ความผาสุกได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อาทิ บุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง หรือสภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นต้น รวมทั้งการวัดความพึงพอใจในชีวิตครั้งนี้เป็นการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความพึงพอใจในชีวิตรายด้าน เพื่อการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมและชัดเจนขึ้น รวมทั้งสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปกำหนดแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความพึงพอใจในชีวิตให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอื่น

บรรณานุกรม

- จริยา โสสีดา และ สุรเดช ประยูรศักดิ์. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 1 (1), 21-30. <https://doi.org/10.14456/jsmesr.2020.3>
- พงษ์จันทร์ ภูษาพาณิชย์, วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, ชูชัย สมितिไกร, และพิมพ์ชนก เครือสุคนธ์. (2560). ปัจจัยพยากรณ์ความผูกพันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565, 1 ธันวาคม). เปิดผลสำรวจพฤติกรรมนักศึกษาไทยนำห่วงสุขภาพจิตทำร้ายตัวเองหนีออกกระสอบ. *กรุงเทพธุรกิจ*. <https://www.Bangkokbiznews.com/health/education/1040764>
- สุตรัก พิละกันทา. (2564). รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพจิตสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *จิตเวชวิทยาสาร*, 37 (3), 202-218.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2567, 11 กรกฎาคม). สสส. ห่วง "เด็กและเยาวชน" ติดกับดักความสุขเปรียบเทียบกับผู้อื่นอาจซึมเศร้า จัดนิทรรศการ "เพื่อ...เธอในอนาคต" เสริมพลังกายใจ. *ผู้จัดการออนไลน์*. <https://mgronline.com/qol/detail/9670000058958>
- สำนักทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2568). *สถิติข้อมูลทางทะเบียนการศึกษา*. <https://statistic.reg.cmu.ac.th/stat/s001/001>
- Alrashidi, O., Phan, H., & Ngu, B. (2016). Academic engagement: An overview of its definitions, dimensions, and major conceptualizations. *International Education Studies*, 9 (12), 41-52. <https://doi.org/10.5539/ies.v9n12p41>
- Antaramian, S. (2017). The importance of very high life satisfaction for students' academic success. *Cogent Education*, 4 (1), Article 1307622. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2017.1307622>
- Bajaj, B., & Pande, N. (2016). Mediating role of resilience in the impact of mindfulness on life satisfaction and affect as indices of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 93, 63-67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.005>
- Cao, F., Li, J., Xin, W., & Cai, N. (2024). Impact of social support on the resilience of youth: Mediating effects of coping styles. *Frontiers in public health*, 12, Article 1331813. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1331813>

- Cavioni, V., Grazzani, I., Ornaghi, V., Agliati, A., & Pepe, A. (2021). Adolescents' mental health at school: The mediating role of life satisfaction. *Frontier in Psychology*, 12, Article 720628. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.720628>
- Chen, L., Zhong, M., Cao, X., Jin, X., Wang, Y., Ling, Y., Cen, W., Zhu, X., Yao, S., Zheng, X., & Yi, J. (2017). Stress and self-esteem mediate the relationships between different categories of perfectionism and life satisfaction. *Applied Research in Quality of Life*, 12 (3), 593–605. <https://doi.org/10.1007/s11482-016-9478-3>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95 (3), 542–575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R.E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403–25. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145056>
- Ferrans, C. E., Zerwic, J. J., Wilbur, J. E., & Larson, J. L. (2005). Conceptual model of health-related quality of life. *Journal of Nursing Scholarship*, 37 (4), 336–342.
- Frost, R.O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14 (5), 449–468. <https://doi.org/10.1007/BF01172967>
- Hill, A. P., & Madigan, D. J. (2022). Perfectionism, mattering, stress, and self-regulation of home learning of UK gifted and talented students during the COVID-19 pandemic. *Gifted and Talented International*, 37 (1), 56–63. <https://doi.org/10.1080/15332276.2022.2033649>
- Kljajic, K., Gaudreau, P., & Franche, V. (2017). An Investigation of the 2 x2 model of perfectionism with burnout, engagement, self-regulation, and academic achievement. *Learning and Individual Differences*, 57, 103–113. <http://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.06.004>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607–610.
- Kruger, K., Jellie, J., Jarkowski, O., Keglevich, S., & Xiang, Z. (2023). Maladaptive and adaptive perfectionism impact psychological wellbeing through mediator self-efficacy

- versus resilience. *International Journal of Psychological Studies*, 15 (3), 46-59.
<https://doi.org/10.5539/ijps.v15n3p46>
- Kung, C.S.J., & Chan, C.K.Y. (2014). Differential roles of positive and negative perfectionism in predicting occupational eustress and distress. *Personality and Individual Differences*, 58, 76-81. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.10.011>
- Lei, H., Cui, Y., & Chiu, M. M. (2018). The relationship between teacher support and students' academic emotions: A meta-analysis. *Frontier in Psychology*, 8, Article 2288. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02288>
- Ljubin Golub, T., Rijavec, M., & Jurcec, L. (2018). Flow in the academic domain: The role of perfectionism and engagement. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 27 (2), 99–107. <https://doi.org/10.1007/s40299-018-0369-2>
- Madigan, D.J. (2019). A Meta-analysis of perfectionism and academic achievement. *Educational Psychology Review*, 31(4), 967–989. <https://doi.org/10.1007/s10648-019-09484-2>
- Malecki, C.K., Demaray, M.K., & Elliott, S.N. (2014). *A Working Manual on the Development of the Child and Adolescent Social Support Scale 2000*. <https://img1.wsimg.com/blobby/go/0945c099-6201-4d5f-8d3e-ce9d69261f44/downloads/Child%20and%20Adolescent%20Social%20Support%20Scale.pdf?ver=1621375884475>
- Mintel. (2022). *Attitudes Towards Mental Health Report*. <https://www.mintel.com/insights/consumer-research/attitude-mental-health-thai-consumer/>
- Oliveira, Í.M., & Marques, C. (2024). The role of career adaptability and academic engagement in college students' life satisfaction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 21 (5), Article 596. <https://doi.org/10.3390/ijerph21050596>
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2020). *Pressure & Perfectionism in 21st Century Children*. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/21st-century-children/Pressure-and-Perfectionism-in-21st-Century-Children.pdf>

- Pieters, R. (2017). Meaningful mediation analysis: Plausible causal inference and informative communication. *Journal of Consumer Research*, 44 (3), 692–716. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucx081>
- Schaufeli, W.B., & Bakker, A.B. (2003). *Test manual of the Utrecht Work Engagement Scale*. Unpublished manuscript, Utrecht University, The Netherlands.
- Schaufeli, W.B., Martinez, I. M., Marques- Pinto, A., Salanova, M., & Bakker, A.B. (2002). Burnout and engagement in university students - a cross-national Study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33, 464–481. <https://doi.org/10.1177/0022022102033005003>.
- Slaney, R.B., Rice, K.G., & Ashby, J.S. (2002). A programmatic approach to measuring perfectionism: The Almost Perfect scales. In G.L. Flett & P.L. Hewitt (Eds.), *Perfectionism: Theory, research, and treatment* (pp.63–88). American Psychological Association.
- Slaney, R.B., Rice, K.G., Mobley, M., Trippi, J., & Ashby, J.S. (2001). The revised Almost Perfect scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34 (3), 130-145. <https://doi.org/10.1080/07481756.2002.12069030>
- Smith, M.M., Sherry, S.B., Vidovic, V., Saklofske, D.H., Stoeber, J., & Benoit, A. (2019). Perfectionism and the Five-factor model of personality: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 23 (4), 367–390. <https://doi.org/10.1177/1088868318814973>
- Stan, M., & Cazan, A.M. (2019). Perfectionism, learning engagement and well-being in a university student sample. *Proceedings of the European Proceedings of Social and Behavioral Science*, 8, 169-177. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.20>
- Wang, Q., & Wu, H. (2022). Associations between maladaptive perfectionism and life satisfaction among Chinese undergraduate medical students: The mediating role of academic burnout and the moderating role of self-esteem. *Frontier in Psychology*, 12, Article 774622. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.774622>

- Warren, K. (2024). *Generation Z (Gen Z): Definition, Birth Years, and Demographics*.
https://www-investopedia-com.translate.goog/generation-z-gen-z-definition-5218554?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc
- Zhou, M., & Lin, W. (2016). Adaptability and life satisfaction: The moderating role of social support. *Frontiers in Psychology*, 7, Article 1134. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01134>

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่
Participation in the Quality Management of SantisukSchool,
Chiang Mai Province

นงเยาว์ จินาวงศ์

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: nong01.yow@gmail.com

ธรรมรส โชติบุญชร

อาจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: thammaros@northcm.ac.th

สังวาร์ วังแจ่ม

อาจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: sungw_edq@yahoo.co.th

Nongyow Jinawong

Student, Educational Administration, North-Chiang Mai University

Thammaros Chotigunjara

Lecturer, Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

Sangwan Wangcham

Lecturer, Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

รับเข้า : 1 เมษายน 2566 แก้ไข : 23 เมษายน 2566 ตอบรับ : 27 เมษายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ ประชากร คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 44 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$) ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมร่วม การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็น

ทีม การมีส่วนร่วมในการบริหารเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมในศาสตร์พระราชา และการมีส่วนร่วมในการวิจัย แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพ คือ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ครู บุคลากร และผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย มีการบริหารจัดการทุก ๆ ด้านอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้ทำงานเป็นทีม ร่วมคิดอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตอาสา และประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนสันติสุข การมีส่วนร่วม การบริหารงานที่มีคุณภาพ

Abstract

This research aimed to study the participation in the quality management at Santisuk School, Chiang Mai. The specific 44 population consisted of the school director, the school committees, teachers and educational personnel. The research instruments were a questionnaire and a focus group discussion. The data were analyzed by the statistical methods of arithmetic average, standard deviation and content analysis.

The results showed that the participation in the quality management at Santisuk School, Chiang Mai, in overall was at a high level. Those consisted of the participation in the shared values, the participation in action, the participation in management, the participation in teamwork, the participation in the strategic management, the participation in the King's Philosophy, and the participation in research. The guidelines for developing the participation in quality management were having a clear performance plan, encourage teachers or personnel and learners to perform variety activities, use the systematic management, promote teamwork, join creative thinking, analyze the teamwork, organize activities to encourage students to be kind and have public mind, evaluate the use of technology for continuous learning.

Keywords: Santisuk School Management, participation, quality management

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญ คือผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ย่อมทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้รับการศึกษา การทำอย่างไรให้ครูบุคลากรทางการศึกษาและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ สำเร็จได้นั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักวิธีการสร้างแรงจูงใจให้ครู ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้ร่วมจัดการศึกษาในการพัฒนา จัดการศึกษาของโรงเรียน ครู ถือว่ามีความสำคัญมาก สังคมที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมอันพึงประสงค์และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดรับกับภาระงานซึ่งสอดคล้องกับ ดุจดาว จิตใส (2554: 4) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานกล่าวคือ ต้องรู้จักวิธีโน้มน้าว ผู้ร่วมงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและเกิดความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษาอยากอยู่กับสถานศึกษาตลอดไป

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการบริหารที่หลากหลายรูปแบบ สามารถนำไปบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด และให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นมืออาชีพ จึงจะนำสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาสอดคล้องกับ Jesse (1999: 138) ที่กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาคือการปฏิบัติงานที่เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับงานสอนนักเรียนที่เข้ามารับการศึกษาในสถาบันการศึกษา การเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและทุกฝ่าย ทุกสถาบัน ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา และการบริหารโดยใช้องค์คณะบุคคลตลอดทั้งการอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิดต่าง ๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรจะช่วยสร้างความสามัคคี ช่วยให้การไปถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กร และช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สูงขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเป็นการช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากบุคลากรทุกระดับ และช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตในองค์กรดีขึ้น เป็นการสร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร และยังช่วยลดงบประมาณในการบริหารงาน มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รวมทั้งยังทำให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงเกิดความกระตือรือร้นขึ้นของบุคลากรในสถานศึกษา

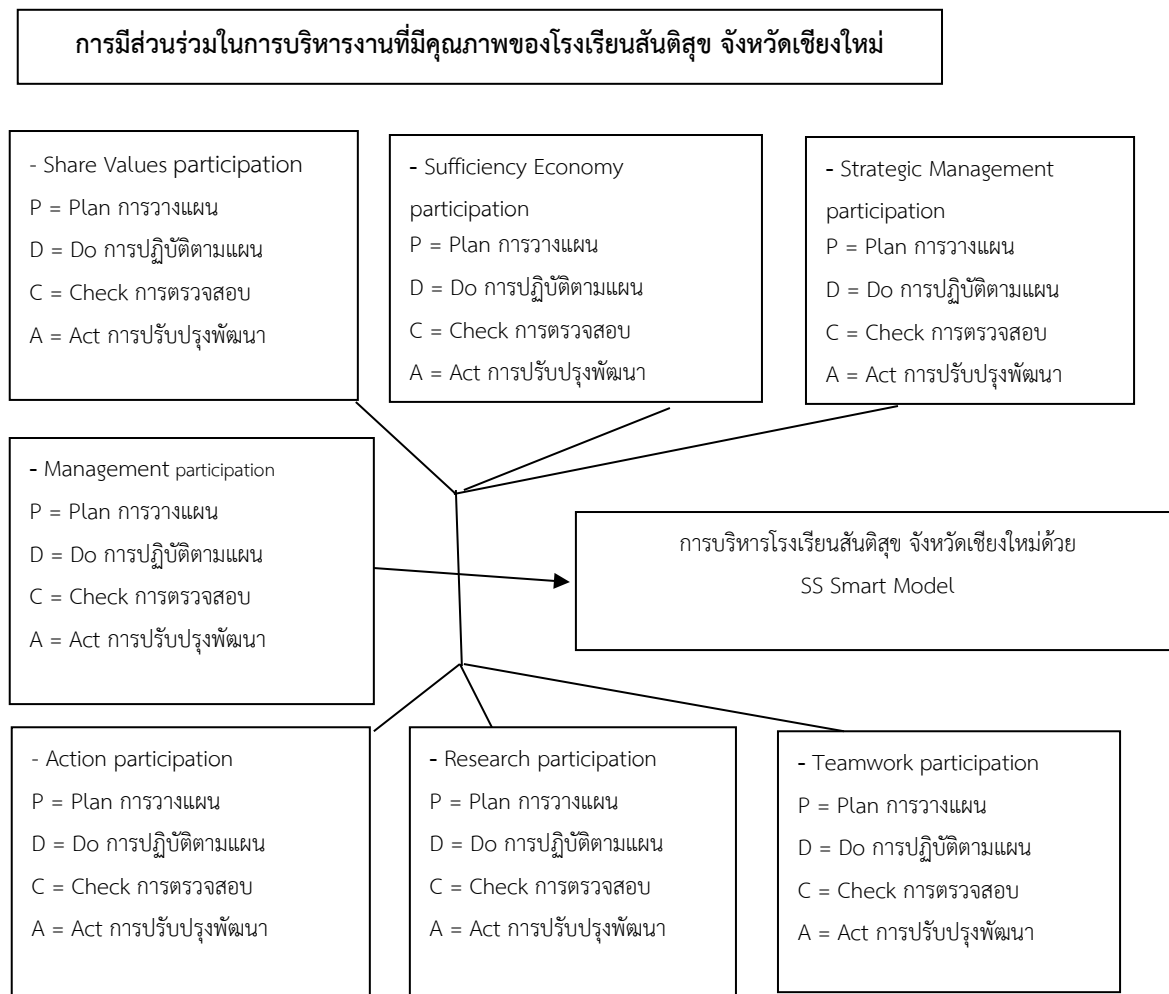
ที่ผู้บริหารได้ให้มีส่วนร่วมในการทำงานในครั้งนี้ ดังนั้นการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องจัดองค์กรให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และในสถานศึกษา การจัดการศึกษาจะต้องมีการจัดโดยการกระจายอำนาจให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ทำงาน ในหน้าที่ของตนเอง (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547) โรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่1-6ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบด้วย ระบบบริหารคุณภาพ PDCA โดยใช้หลักการบริหารบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล Good Governance ทั้งนี้การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตาม SS SMART Model ของโรงเรียนสันติสุข ยังไม่ได้ดำเนินการสรุปและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จากข้อเสนอแนะในการประเมินผลคุณภาพภายนอกกรอบสามของสถานศึกษาของโรงเรียนสันติสุข ด้านบริหารการจัดการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาผลการมีส่วนร่วมและศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยการประเมินกระบวนการทำงาน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของโครงการทำให้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ยังมีการประเมินสรุปเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ โดยจะให้รายละเอียดของโครงการที่สมบูรณ์เข้าใจง่าย สะดวกในการนำไปใช้ในการประเมินและสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการพัฒนารูปแบบของโครงการในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานโครงการในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ โดยยึดหลักการของวงจรคุณภาพ PDCA Deming (1986) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเลือกแบบเจาะจงจากผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน คณะครูบุคลากรสถานศึกษา จำนวน 30 คน ประชากรรวม 44 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน จำนวน 4 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน รวม 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะและสร้างประเด็นคำถามโดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการประเมินหาค่าดัชนีความ

สอดคล้องของวัตถุประสงค์ (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 เป็นต้นไปและวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครูบุคลากรสถานศึกษาใน 4 ด้านตามวงจรคุณภาพ PDCA

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มที่มีความหลากหลายประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน จำนวน 4 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.แบบสอบถาม

1.1 การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือในการวิจัยการทดสอบค่าความตรงของแบบสอบถาม ทำโดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบถึงความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำมาพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ถ้าค่า IOC ของข้อคำถามใดมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรง สำหรับเกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องได้กำหนดเงื่อนไขดังนี้

+1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา (ตัวแปร) ที่กำหนด

0 แสดงว่า ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา (ตัวแปร) ที่กำหนด

-1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่สอดคล้องกับเนื้อหา (ตัวแปร) ที่กำหนด

1.2 การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือในการวิจัยการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทำโดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อทดสอบความเข้าใจในคำถามกับครูโรงเรียนสองแคววิทยาคม จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

1.3 การปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้ข้อมูลในการทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น พร้อมทั้งเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งเพื่อนำไปเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริง

2. การสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.1 ผู้วิจัยนำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มากำหนดเป็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

2.2 ผู้วิจัยนำคำถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา

2.4 ผู้วิจัยนำคำถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขอีกครั้ง ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในสนทนากลุ่มและการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย-นอร์ทเชียงใหม่ ถึงโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตขอเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ นำข้อมูลจัดลงรหัส เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การสนทนากลุ่ม

1.1 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการสนทนากลุ่ม (Focus group)

1.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้คำถาม ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยนำประเด็นปัญหาจากแบบสอบถามตอนที่ 3 และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถาม

1.3 ก่อนเริ่มการทำการสนทนา ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสนทนา โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสนทนากลุ่มมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแบบสอบถาม จากผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครูบุคลากรสถานศึกษา นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม จากกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน จำนวน 4 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม (N=44)

SS Smart Model	ระดับการปฏิบัติ		
	μ	σ	ความหมาย
1. Share Values การสร้างค่านิยมร่วมกัน	4.47	0.67	มาก
2. Sufficiency Economy ศาสตร์พระราชา	4.39	0.60	มาก
3. Strategic Management การบริหารเชิงกลยุทธ์	4.43	0.63	มาก
4. Management การบริหารจัดการ	4.44	0.66	มาก
5. Action การลงมือปฏิบัติ	4.47	0.65	มาก
6. Research การวิจัย	4.38	0.65	มาก
7. Teamwork การทำงานเป็นทีม	4.44	0.65	มาก
รวม	4.47	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ ด้วย SS Smart Model โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$, $\sigma=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การ Share Values สร้างค่านิยมร่วมกัน และการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$, $\sigma=0.65$) รองลงมาคือ Management การบริหารจัดการ ($\mu=4.43$, $\sigma=0.63$) และ Teamwork การทำงานเป็นทีม ($\mu=4.44$, $\sigma=0.66$) Sufficiency Economy ศาสตร์พระราชา อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.39$, $\sigma=0.60$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ Research การวิจัย อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.38$, $\sigma=0.65$) ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยนำประเด็นคำถามจากแบบสอบถามด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้าน Research การวิจัย โดยใช้กระบวนการบริหารวงจรวงจรคุณภาพ PDCA สรุปแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ด้านการวางแผน (Plan) คือ ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น โรงเรียนควรมีนโยบายให้ครูแต่ละระดับชั้นจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการและแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการอบรมพัฒนาครู มีระบบการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายเพื่อเป็นการควบคุมกำกับติดตามการดำเนินงานของครู มีการนิเทศการสอนและให้

ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการจัดประชุมครูที่เกี่ยวข้องและอภิปรายแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูที่ถูกสังเกตการณ์การสอนร่วมกันในช่วงปลายภาคเรียนมีการประเมินพฤติกรรมการสอนของครูโดยนักเรียนอย่างเป็นทางการ สำหรับนักเรียนซึ่งมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะให้ข้อมูลได้เพื่อให้ข้อมูลสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการปฏิบัติ (Do) คือ โรงเรียนควรมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และดำเนินงานตามแผนมีกลไกการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ จากผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นระยะ ๆ ตามตารางที่กำหนดและมีการรายงานผลความก้าวหน้าทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและโดยการประชุมร่วมกัน โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร และผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างหลากหลาย กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตอาสา รู้จักคิด วิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่

ด้านการตรวจสอบ (Check) คือ โรงเรียนต้องมีการวางระบบประเมินตนเองแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมกำกับติดตาม นิเทศภายใน ประเมินการดำเนินงานและรายงานผลต่อที่ประชุม จัดทำผลการประเมินตนเองในทุกภาคเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนควรประเมินการทำงานตามแผนปฏิบัติการว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ตรวจสอบว่ามีระหว่างการทำงานมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไร เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ทำวิจัยในชั้นเรียนในทุกภาคเรียน อย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 รายวิชา ครูและบุคลากรควรพร้อมที่จะรับการติดตาม และการประเมินผล ด้านการใช้สื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ ของสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงานและการศึกษาต่อไป

ด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act) คือ ควรมีการนำผลการประเมินมาจัดทำเป็นรายงานผลการบริหารเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษรและการจัดประชุม เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป มีการดำเนินงานภาคเรียนละครั้ง ปีละ 2 ครั้ง ทั้งนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำเสนอผลงานของครูและผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เข้ามามีส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เกิดมิตรภาพ ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เกิดความไว้วางใจและตกลงใจร่วมกัน ในในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข ได้แก่ Plan

การวางแผน Do การปฏิบัติ ตามแผนการ Check การตรวจสอบ ดำเนินงาน Act การปรับปรุงและพัฒนา ทำให้ผลการปฏิบัติงานการบริหารสถานศึกษา ด้วย SS Smart Model อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นที่พึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คุรุบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาริ สรสัมฤทธิ์ และ นันทิยา น้อยจันทร์ (2562: 56-57) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของครูในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้าน Share Values การสร้างค่านิยมร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนมีการสร้างวัฒนธรรมในองค์กรด้วยวิถีค่านิยมองค์กร Triple S คือ การทำด้วยใจ ใส่ใจบริการ รับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรภัทร์ รุ่งมงคลทรัพย์, 2556; รุ่งนภา มณีฉายกระจ่าง, 2561) ส่วนระยะเวลาปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน และด้านความรับผิดชอบต่อที่แตกต่างกัน เนื่องจากพนักงานที่ทำงานมานาน มีความรู้ความชำนาญในงานและประสบการณ์ทำงานที่มากกว่า ทำให้ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานสูง ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน (รุ่งนภา มณีฉายกระจ่าง, 2561)

ด้าน Sufficiency Economy ศาสตร์พระราชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (ก.พ.ด.) ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีการส่งเสริมการเรียนรู้ คู่คุณธรรม การน้อมนำศาสตร์พระราชามาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มุ่งปลูกฝังส่งเสริมให้ครู บุคลากรและนักเรียนมีคุณธรรมประจำใจโดยเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านการอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวาลา ไชยฤทธิ์ ศรีวรรณ ยอดนิล วร วุฒิ เฟิงพันธ์ (2561) การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามาเพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคตะวันออก พบว่า แนวทางการส่งเสริมการ นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของครู กศน.ตำบล สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคตะวันออก ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชามาของ ครู กศน.ตำบล ภาพรวมอยู่ในระดับดี

ด้าน Strategic Management การบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการ จัดทำแผนกลยุทธ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกโรงเรียน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลินดา

รชชา (2563: 222-223) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหาร สถานศึกษาควมรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัย ความสำเร็จของการบริหาร สถานศึกษาควมรวม โดยมีผลการประเมินรูปแบบ ความเป็นไปได้ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากและ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ด้าน Management การบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการบริหารงาน แบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรร มาภิบาล (Good Governance) และใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management การประชุม กำหนดแนวทางพัฒนาการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนได้รับการ ประเมินผลคุณภาพภายนอกรอบสามของสถานศึกษา ด้านบริหารการจัดการศึกษาอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี อนันต์นาวิ (2557: 37) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาต้องนำ หลักการที่ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาบูรณาการและการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน

ด้าน Action การลงมือปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะมีการปฏิบัติกิจกรรมใน สถานศึกษาทุกกิจกรรมใช้วงจรคุณภาพเป็นตัวขับเคลื่อน โดยจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและกิจกรรมตาม นโยบาย กิจกรรมของชุมชนและ องค์การภายนอก ซึ่งกิจกรรมต่างๆจะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์และแผนงานของ โรงเรียนพร้อมทั้งมีการรายงานสรุปโครงการทุกกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารี สรสัมฤทธิ์ และ นันทิยา น้อยจันทร์ (2562: 56-57) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดย ใช้หลักการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของครูในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และราย ด้านอยู่ในระดับมาก

ด้าน Research การวิจัยโดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง ครูต้องมีการทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 รายวิชา รู้จักคิดวิเคราะห์มีทักษะ การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้สร้างงานสร้างอาชีพ สามารถนำเสนอผลงานได้อย่างสร้างสรรค์สืบสานวิถีวัฒนธรรมไทยอย่างมั่นใจในตนเอง ตามเอกลักษณ์ 1 คน 1 ทักษะอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับ จุลศักดิ์ สุขสบาย (2558) ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่า โดยใช้วิธี สอนแบบปกติ

ด้าน Teamwork การทำงานเป็นทีมโดยรวม อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้าง องค์การแห่งคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ แจ้โพธิ์ (2556) เรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อ

บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่าบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่มสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ทุกด้านแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัด เชียงใหม่

ด้านการวางแผน (Plan) คือ ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญนั้น โรงเรียนควรมีนโยบายให้ครูแต่ละระดับชั้นจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการและแบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการอบรมพัฒนาครู มีระบบการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ หลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่าง หลากหลายเพื่อเป็นการควบคุมกำกับติดตามการดำเนินงานของครูโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการให้มี หน้าที่ตรวจสอบแผนการสอนของครู และสังเกตการณ์สอนในห้อง ภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการนิเทศการ สอนและให้ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการจัดประชุมครูที่เกี่ยวข้องและอภิปรายแนว ทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูที่ถูกสังเกตการณ์การสอนร่วมกันในช่วงปลายภาคเรียนมีการ ประเมิน พฤติกรรมการสอนของครูโดยนักเรียนอย่างเป็นทางการ สำหรับนักเรียนซึ่งมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะให้ข้อมูลได้เพื่อให้ข้อมูลสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูในการสร้างสรรค์และพัฒนา คุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัย ของ จิระวดี สินทร (2564: 21) ที่ศึกษาการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการแต่งตั้งคณะกรรมการก่อนการดำเนินการให้ชัดเจนต่อไปทุกครั้งที่ในการ บริหารจัดการระบบสารสนเทศระดับสถานศึกษา ประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหาร จัดการระบบสารสนเทศทุกครั้ง กำหนดปฏิทินการกรอกข้อมูลในระบบสารสนเทศอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

ด้านการปฏิบัติ (Do) คือ โรงเรียนควรมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และดำเนินงานตามแผน มี กลไกการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ จากผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นระยะๆ ตามตารางที่กำหนดและมีการ รายงานผลความก้าวหน้าทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและโดยการประชุมร่วมกัน โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ ครูและบุคลากร และผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างหลากหลาย เช่น จัดกิจกรรม ส่งเสริมรักการอ่านในทุกๆวันศุกร์ กิจกรรมวันภาษาไทย ปีละ 1 ครั้ง กิจกรรม STEM Education กิจกรรม เปิดบ้านวิชาการ และกิจกรรมแข่งขันทักษะวิชาการ ซึ่งเน้นผู้เรียนให้มีความสุขใฝ่เรียนรู้รักการอ่าน รักการ ค้นคว้า สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิต อาสา รู้จักคิด วิเคราะห์มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ค่ายคุณธรรมคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมศาสตร์พระราชา ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และกิจกรรมพูนั้

เบอร์วันสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติรัตน์ แจ่มแสงทอง และ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2564: 309) รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าชั้น Do การดำเนินงานตามแผน อยู่ในระดับมากที่สุด มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านการตรวจสอบ (Check) คือ โรงเรียนต้องมีการวางระบบประเมินตนเองแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมกำกับติดตาม นิเทศภายใน ประเมินการดำเนินงาน และรายงานผลต่อที่ประชุม จัดทำผลการประเมินตนเองในทุกภาคเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนควรประเมินการทำงานตามแผนปฏิบัติการว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ตรวจสอบว่ามีระหว่างการทำงานมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างไร เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ทำวิจัยในชั้นเรียนในทุกภาคเรียนอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 รายวิชา ครูและบุคลากรควรพร้อมที่จะรับการติดตามและการประเมินผล ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ ของสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงานและการศึกษาต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนก เสี่ยงบุญ (2564: 160-174) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้าน Check การตรวจสอบดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด มีการจัดส่งแผนฉบับร่างให้ทุกฝ่ายตรวจสอบ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนให้สมบูรณ์ และนัดหมายการประชุมเพื่อพิจารณาและลงมติเห็นชอบแผน ทำเอกสารคู่มือระบบบริหารและสารสนเทศ และเพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้ทำความเข้าใจและตรวจสอบระบบไปพร้อมกัน

ด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act) คือ ควรมีการนำผลการประเมินมาจัดทำเป็นรายงานผลการบริหารเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษรและการจัดประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป มีการดำเนินงานภาคเรียนละครั้ง ปีละ 2 ครั้ง หากผลการประเมินปรากฏว่ายุทธศาสตร์ด้านใดหรือข้อใดมีผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดโรงเรียนจะให้ผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาปรับปรุง โดยมีการกำหนดยุทธวิธี แผนพัฒนาปรับปรุงดังกล่าวจะนำเสนอคณะกรรมการโรงเรียนพิจารณาและขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือ ทั้งนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำเสนอผลงานของครูและนักเรียนมากยิ่งขึ้น เข้ามามีส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เกิดมิตรภาพ ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เกิดความไว้วางใจและตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชัญพิชา จันทา (2563: 87) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ด้านAct

การปรับปรุงและพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1. ด้าน Share Values การสร้างค่านิยมร่วมกัน ควรมีการวางแผนแบ่งงานการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
2. ด้าน Sufficiency Economy ศาสตร์พระราชา ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร และผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย
3. ด้าน Strategic Management การบริหารเชิงกล ควรมีการวางแผนการวิเคราะห์การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ ในการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
4. ด้าน Management การบริหารจัดการ ควรมีการวางแผนในการบริหารจัดการทุกด้านอย่างเป็นระบบ เพื่อบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. ด้าน Action การลงมือปฏิบัติ ควรมีการพัฒนาารูปแบบหรือวิธีการใหม่ ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล
6. ด้าน Research การวิจัย ควรมีการติดตาม และการประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ อย่างต่อเนื่อง
7. ด้าน Teamwork ควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของทีมงาน โดยบุคลากรร่วมคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative thinking)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ ดังนี้

1. ควรมีการวางแผนแบ่งงานการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร และผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
2. ควรมีการวางแผนการวิเคราะห์การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ ในการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
3. ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงาน มีการกำกับติดตาม และนิเทศ การใช้สื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพ อย่างต่อเนื่อง

4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของทีมงานโดยบุคลากรร่วมคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative thinking)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงาน ที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่ให้เห็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ นำไปสู่แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาได้

บรรณานุกรม

- กิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง, & เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2564). การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 309.
- จิระวุฒิ สินทร. (2564). การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 21.
- จุลศักดิ์ สุขสบาย. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*, 10(1), 25–33.
- ชวาลา ไชยฤทธิ์, ศรีวรรณ ยอดนิล, & วรวิทย์ เฟื่องพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาก่อนการปฏิบัติงาน. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 1(14), 186–195.
- นิรมล รอดไพ, & คณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(6), 78–79.
- ประจวบ แจ้โพธิ์. (2556). ความคิดเห็นของครูต่องานผู้บริหารในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

- พรภัทร์ รุ่งมงคลทรัพย์. (2556). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีบี จำกัด (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม).
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มนตรี.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. นนทบุรี: บั๊คพอยท์.
- รัชก เสี่ยงบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- รุ่งนภา มณีฉายกระจำ. (2561). ศึกษาคุณลักษณะงานที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้านครหลวง กรณีศึกษา การไฟฟ้านครหลวงที่ทำการเขตวัดเลียบ จังหวัดกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วลินดา รสชา. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควมรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วาริ สรสัมฤทธิ์, & นันทิยา น้อยจันทร์. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง (PDCA) ของครูในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(1), 51–60.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). *ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สมศ.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Jesse. (1999). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.
- Katz. (1994). *The impressionists* (New rev. ed.). Barnes & Noble Books.

แนวคิดและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติการพระราชพิธี
บรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค
พุทธศักราช 2562

Concepts and Aesthetic Techniques in the Royal Barge Procession Chant
Composed in Honor of the Coronation Ceremony and the Royal River
Procession, B.E. 2562 (2019)

กษิรัช นันทิวัธวิภา

อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ,

E-mail: kasidhaja.n@mail.rmutk.ac.th

กฤษฎา ปานเพ็ญ

อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์,

E-mail: kritsada.pantaewan@gmail.com

อัญชลี อภัยประปักษ์ ชิสซ์เลอร์

อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ,

E-mail: unchalee.a@mail.rmutk.ac.th

Kasidhat Nantivathwipha

Lecturer, Thai Language Department, Rajamangala University of Technology Krungthep

Kritsada Pantaewan

Lecturer, Thai Language Department, Roi Et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Anchalee Aphaiprapak Chiszler

Lecturer, Thai Language Department, Rajamangala University of Technology Krungthep

รับเข้า : 19 มิถุนายน 2568 แก้ไข : 18 กรกฎาคม 2568 ตอรับ : 22 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวคิดของกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ
การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค
พุทธศักราช 2562 และ 2. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ

การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค พุทธศักราช 2562 ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ประพันธ์โดย พลเรือตรี ทองย้อย แสงสินชัย ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนที่ 3 ข ประกาศ ณ วันที่ 16 มกราคม 2563 ด้วยวิธีการอ่านละเอียด (Close Reading) ส่งผลให้เห็นการนำเสนอแนวคิดและ กลวิธีสร้างสรรค์วรรณศิลป์ของกวี การนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิด 3 ประเด็น คือ แนวคิดที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ กวีสรรเสริญพระบารมีว่าทรงสง่างาม มีพระจริยวัตรที่ดี ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระทัย ทรงปกครองบ้านเมือง ให้มีความร่มเย็นและทรงเป็นหลักชัยของประเทศ แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนเรือพระราชพิธี กวีชื่นชม ความงามของเรือในพระราชพิธีว่าเป็นภูมิปัญญาของช่างต่อเรือที่มีฝีมือควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ แนวคิดที่เกี่ยวกับสภาพบ้านเมือง กวีชื่นชมสภาพบ้านเมืองในปัจจุบันว่ามีความสงบร่มเย็นด้วยพระบารมี ของพระมหากษัตริย์ ประชาชนมีความสามัคคี มีศีลธรรม และเชิญชวนให้ทุกคนรักหวงแหนแผ่นดิน ส่วนด้านการสร้างสุนทรียภาพ พบว่า กวีใช้กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพด้านการใช้คำ การสรรคำ การหลากคำ เพื่อเน้นย้ำความหมายเพื่อการชื่นชม ด้านความไพเราะ ใช้วิธีการเล่นเสียง สัมผัสใน และมีการใช้โวหารภาพพจน์ ทั้งอุปมา อุปลักษณ์ และบุคลาธิษฐานเพื่อเน้นย้ำแนวคิดด้านการสรรเสริญพระบารมี

คำสำคัญ: แนวคิด กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพ กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติพุทธศักราช 2562

Abstract

This study aims to (1) examine the key concepts presented in the Royal Barge Procession Eulogy composed in honor of the 2019 Royal Coronation Ceremony of His Majesty King Rama X, and (2) analyze the literary techniques employed to create aesthetic effects in the text. This qualitative study uses content analysis of the eulogy written by Rear Admiral Thongyoi Saengsinchai, as published in the Royal Gazette, Volume 137, Part 3 Kor, dated January 16, 2020. The research methodology includes close reading to reveal the presentation of conceptual ideas and the poet's literary craftsmanship, along with inductive descriptive analysis to present the findings.

The results show that the poet conveys three central conceptual themes. First, the

idea concerning the monarchy: the poet praises the King for his majestic appearance, virtuous conduct, profound compassion, and his role in governing the country with peace and stability, serving as the nation's guiding force. Second, the idea concerning the royal barge procession: the poet admires the beauty of the ceremonial barges, emphasizing the craftsmanship of the shipbuilders, whose skills deserve preservation and dissemination. Third, the idea concerning the state of the nation: the poet extols the peaceful and prosperous condition of the country under the King's reign, portraying the people as united and virtuous, and calls upon all citizens to cherish and safeguard the nation. In terms of aesthetic construction, the poet skillfully employs various literary techniques. These include the use of rich and selective diction, synonym variation for emphasis, and sound devices such as alliteration and internal rhyme to enhance euphony. Figurative language, particularly similes, metaphors, and personification, is also employed to underscore the theme of royal glorification.

Keywords: Concepts, Techniques for creating aesthetics, Royal Barge Procession Eulogy of 2019

บทนำ

กระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคหมายถึงกระบวนการแห่เสด็จพระราชดำเนินทางน้ำด้วยเรือพระราชพิธีตามลักษณะการยatraการบวนทัพเรือในสมัยโบราณ ปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งสมุดภาพ “จิตรกรรมกระบวนการพยุหยาตราเพชรพวงทางชลมารคสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช” (सानติ ภัคดีดำ, 2562) ใช้ในการเสด็จพระราชดำเนินไปในราชการต่าง ๆ ทั้งการส่วนพระองค์รวมทั้งการพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยการจัดกระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจัดกระบวนการทัพเรืออย่างโบราณ ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายมีการจัดกระบวนการพยุหยาตรา 2 กระบวน คือ กระบวนพยุหยาตราใหญ่ และกระบวนพยุหยาตราน้อย (บัญชา ศรีชัย, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี และจตุพร ศรีม่วง, 2566)

ภาพเรือเป็นวรรณคดีที่ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยอยุธยา นับตั้งแต่บทพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรจนถึงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเนื้อหาทำนองบทนิราศ

เพื่อสำเร็จอารมณ์ ส่วนการนำภาพให้เรือมาประยุกต์ใช้ในเรือพระราชพิธีเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กวีประพันธ์บทกวีให้เรือสำหรับใช้ในพระราชพิธีลอยพระประทีปเพื่อบูชาพระรัตนตรัยและจุดพระประทีป ต่อมาได้มีการจัดให้เรือในพระราชพิธีเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์และเผยแพร่ให้ประชาชนได้ร่วมเฉลิมฉลองครั้งแรกในงานพระบรมราชาภิเษกสมโภช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นับแต่นั้นมาจึงได้มีการพัฒนาเป็นบทสรรเสริญพระมหากษัตริย์จนถึงปัจจุบัน (ธีรพัฒน์ พูลทอง, 2567)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พระราชพิธีบรมราชาภิเษก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย พระราชพิธีเบื้องต้น จัดระหว่างวันที่ 6 – 23 เมษายน พ.ศ. 2562 คือ การจัดเตรียมการพระราชพิธี พระราชพิธีเบื้องกลางและพระราชพิธีบรมราชาภิเษก จัดระหว่างวันที่ 4 – 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 และพระราชพิธีเบื้องปลาย เป็นการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยริ้วกระบวน พยุหยาตราสถลมารค ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีขึ้นในวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562

การเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยริ้วกระบวนพยุหยาตราสถลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562 นาวาเอกทองย้อย แสงสินชัย ได้ประพันธ์กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติขึ้นใหม่ เรียกว่า “กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมหามงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562” เนื้อหามี 3 องค์ ได้แก่ บทสรรเสริญพระบารมี บทชมเรือ และบทชมเมือง ยังคงรูปแบบขนบการแต่งกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรทั้งรูปแบบคำประพันธ์ เนื้อหา กลวิธีการแต่งและการใช้สำนวนโวหาร คือ แต่ละองค์ประกอบด้วยบทโคลงสี่สุภาพจำนวน 1 บท และตามด้วยกาพย์ยานี 11 จนจบเนื้อความ โดยเนื้อหาประกอบด้วยการสรรเสริญพระบารมี การชื่นชมพระราชกรณียกิจ การถวายพระพร ส่วนบทชมเรือและบทชมเมือง ใช้ทั้งการบรรยาย การพรรณนาและการเปรียบเทียบ ซึ่งมีลักษณะเด่น ในด้านเสนอแนวคิดและใช้กลวิธีในการประพันธ์เพื่อสร้างสุนทรียภาพอันเป็นลักษณะเด่นของกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมหามงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางศึกษาแนวคิดและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค พุทธศักราช 2562 โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างสุนทรียภาพในภาพยนต์เหวี่ยง โดยศึกษาข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ของสุนิสา มั่นระวัง (2529) ได้วิเคราะห์ภาพยนต์เหวี่ยงสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ยุคปัจจุบัน จำนวน 9 ส่วน พบวิธีการสร้างสุนทรียภาพของการประพันธ์ มีการใช้คำการสรรคำโวหาร ภาพยนต์เหวี่ยงที่ไพเราะที่สุดและเป็นแบบอย่างของการแต่งภาพยนต์เหวี่ยงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์คือภาพยนต์เหวี่ยงพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ วีระนุช จารวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาขนบการสืบทอดและศิลปะการประพันธ์ภาพยนต์เหวี่ยงตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน จำนวน 10 ส่วน พบว่า กวีมีความสามารถในการใช้ศิลปะการประพันธ์โดยแต่งตามขนบการประพันธ์ ใช้สัมผัสนอก สัมผัสใน โวหารภาพพจน์ทำให้มีความไพเราะ กวีบางท่านมีวัจนลีลาเฉพาะจนเป็นเอกลักษณ์ควบคู่กับการสืบทอดขนบ ในการประพันธ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านเนื้อหาของภาพยนต์เหวี่ยง จากบทความวิจัยของกริกมล หนูเกื้อ (2566) ได้เสนอบทวิเคราะห์ลักษณะเด่นและคุณค่าในฐานะบันเทิงทางประวัติศาสตร์ของภาพยนต์เหวี่ยงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 15 ส่วน พบว่าเนื้อหาและโอกาสที่แต่งมีลักษณะเด่น 2 ลักษณะคือ เนื้อหาเป็นวรรณกรรมยกย่องพระเกียรติและวรรณกรรมพุทธบูชา ด้านคุณค่าของวรรณกรรมคือเป็นบันเทิงเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับข้อมูลของบทความวิจัยของ อธิพัฒน์ พูลทอง (2567) ได้ศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญของภาพยนต์เหวี่ยง: การสืบทอดและการปรับประยุกต์โดยศึกษาจากบทภาพยนต์เหวี่ยงจากสมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน จำนวน 21 เรื่องจากผู้แต่ง 12 คน ผลการศึกษาเนื้อหาในภาพยนต์เหวี่ยงยุคแรกเพื่อสำเร็จอารมณ์ ส่วนการประยุกต์บทเพื่อใช้ในพระราชพิธีเริ่มมีตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน มีเนื้อหาที่สรรเสริญเฉลิมพระเกียรติเริ่มมีในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรวมทั้งมีการนำเสนอพระราโชบายด้านการปกครอง การเชิดชูชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า การแต่งภาพยนต์เหวี่ยงในยุคปัจจุบัน กวียังคงรักษารูปแบบฉันทลักษณ์แบบเดิม มีการสร้างสรรค์ผลงานตามแบบขนบการประพันธ์ทั้งการเล่นเสียง สรรคำ การใช้ภาพพจน์ ส่วนด้านเนื้อหาบางส่วนแตกต่างจากขนบการประพันธ์ภาพยนต์เหวี่ยงตั้งแต่สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีท่วงทำนองนิราศเปรียบเทียบกับคนรักและความรักปรับเปลี่ยนเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ เมื่อได้ศึกษาบทประพันธ์ภาพยนต์เหวี่ยงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562 พบว่า กวีได้นำเสนอแนวคิดและกลวิธีการสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะเด่นทั้งด้านเนื้อหาและคุณค่าทางวรรณศิลป์ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์แนวคิดกลวิธีการ

สร้างสรรค์รูปภาพที่ปรากฏในภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562 เพื่อให้ทราบวิธีการนำเสนอแนวคิดและกลวิธีการสร้างสรรค์รูปภาพของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติในยุคปัจจุบัน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัย และเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาข้อมูลวรรณกรรมในรูปแบบอื่นที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค พุทธศักราช 2562
2. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างสรรค์รูปภาพในภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค พุทธศักราช 2562

สมมติฐานการวิจัย

กวีสร้างสรรค์แนวคิดของภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติฯ ด้วยความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และประเทศชาติโดยใช้กลวิธีการสร้างสรรค์รูปภาพเพื่อสื่อความหมายและความไพเราะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติฯ หมายถึง ภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันพฤหัสบดีที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562
2. แนวคิด หมายถึง ความคิดสำคัญที่ปรากฏในภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติฯ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการสรรเสริญพระบารมี แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนเรือพระราชพิธี และแนวคิดเกี่ยวกับสภาพบ้านเมือง
3. กลวิธีการสร้างสรรค์รูปภาพ หมายถึง การสรรคำในภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อให้เกิดความงามในบทประพันธ์ ได้แก่ กลวิธีการใช้เสียง การสรรคำ การใช้ภาพพจน์ เพื่อสร้างความไพเราะ
4. กวี หมายถึง นาวาเอก ทองย้อย แสงสินชัย (ปัจจุบัน คือ พลเรือตรี ทองย้อย แสงสินชัย ภาควิชาภาษาอังกฤษ ราชบัณฑิตยสถาน) ผู้ประพันธ์ภาพย์เหเรือเฉลิมพระเกียรติเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดย

กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันพฤหัสบดีที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนต์เห่เรือและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในบทร้อยกรอง จากนั้นคัดเลือกเฉพาะภาพยนต์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันพฤหัสบดีที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562 ประพันธ์โดย นาวาเอก ทองย้อย แสงสินชัย (ปัจจุบัน คือ พลเรือตรี ทองย้อย แสงสินชัย ภาควิชาศิลปการช่าง จักรวรรดิ) ที่ใช้สำหรับการเห่เรือสำหรับการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคเป็นการเฉพาะ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนที่ 3 ข ประกาศ ณ วันที่ 16 มกราคม 2563 เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแนวคิดและกลวิธีการสร้างสรรค์สุนทรียภาพด้วยวิธีการ “อ่านละเอียด” (Close Reading) เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์วรรณศิลป์อันสัมพันธ์กับการถ่ายทอดแนวคิดที่เปี่ยมด้วยความจงรักภักดีของกวีในฐานะตัวแทนของพลกนิกรชาวไทยที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยคณะผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษา “แนวคิด” และ “กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพ” โดยวิเคราะห์ “ตัวบท” ทั้งหมดโดยละเอียด

3. ขั้นสรุปผลและอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลด้วยวิธีอุปนัยและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างเป็นระบบในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพยนต์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า กวีเสนอแนวคิดและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพ ดังนี้

1. แนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการสรรเสริญพระบารมี 2) แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนเรือพระราชพิธี และ 3) แนวคิดที่เกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

2. กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพด้วยกลวิธีการสื่อความหมาย และ กลวิธีการสร้างความไพเราะ

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา เป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนิน เลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคพุทธศักราช 2562

แนวคิด ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Concepts” หมายถึง เนื้อหาสำคัญที่ปรากฏในงานประพันธ์ เป็นสาระสำคัญที่สุดในงานเขียนซึ่งผู้แต่งนำเสนอหรือสื่อสารไปยังผู้อ่าน โดย อุดม หนูทอง (2522) อธิบายว่าแนวคิดคือสาระหรือสัจจะที่ผู้ประพันธ์เห็น เชื่อถือ หรือยึดถือ และประสงค์สื่อสารไปยังผู้อ่าน ประกอบด้วยแนวคิดหลักและแนวคิดย่อย ดังนั้น แนวคิดในภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ จึงหมายถึง ความคิดสำคัญที่กวีต้องการนำเสนอในภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ

ผลการศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ มีดังนี้

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการสรรเสริญพระบารมี

จากการศึกษาภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ พบว่า กวีประพันธ์ภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ โดยปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับการสรรเสริญพระบารมี ดังต่อไปนี้

1.1.1 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นความปิติยินดีแห่งอาณาจักร

ตัวอย่างบทประพันธ์ที่ กวีถ่ายทอดแนวคิดที่สร้างความปิติยินดีแก่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ตามบทประพันธ์ ดังนี้

๑ พระ - ไตรรัตน์ะแก้ว	แผ่ฉมมาร
บรม - ทิพย์โสฬสสถาน	เทพถ้วน
ราชา - อธิราชบุราณ	บุรพกษัตริย์
ภิเษก - เสกสรรพรพรล้น	หลังฟ้ามาถวาย

เนื้อหาจากบทภาพยนต์เหรีเณลิมพระเกียรติฯ ข้างต้นกล่าวถึง “การพระราชพิธีบรมราชาภิเษก” ว่าพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่ชื่นชมโสมนัสของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้แก่ พระรัตนตรัย เทวอทิเทพ พระบูรพมหากษัตริย์ราชเจ้า ต่างร่วม “เสกสรรพรพร” ส่งผลต่อความสงบสุขแก่ประเทศชาติและประชาชน นอกจากนี้ กวียังเสนอแนวคิดว่าการที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ ส่งผลให้ความทุกข์และความเสียใจของประชาชนต่อการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรนั้นผ่านพ้นไป ด้วยวิธีเปรียบเทียบกับแสงแรกของพระอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างแก่แผ่นดินอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑ ดังรุ่งอรุณเริ่ม	แสงสุขเสริมสืบสุนธี
สว่างสร้างกังวล	ผุดผ่องผ่านผองภัย
๑ พระเอยพระผ่านผ้า	ที่ไศกเศร้าม้อยสดใส
คนท้อขอถอดใจ	ค่อยฟื้นไขขึ้นครามครัน

นอกจากนี้ กวีใช้กลวิธีเสนอแนวคิดด้วยวิธีเปรียบเทียบพระคุณธรรมของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าเหมือนน้ำทิพย์อันหลังจากพาค้ำหลังชโลมจิตใจสุขชีวิตของประชาชนให้ชุ่มชื้น อันแสดงให้เห็นถึงความปิติยินดีที่ชัดเจน ดังนี้

๑ ทรงธรรมปานน้ำทิพย์	เทพไทยียบหยาดสวรรค์
ชุ่มชื่นสุขชีวัน	เป็นมิ่งขวัญแห่งชีวา

จากบทกวีให้เรื่อเฉลิมพระเกียรติฯ ที่กวีนำเสนอแนวคิด ว่า พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นความปิติยินดีแห่งอาณาจักรนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความจงรักภักดี และความเชื่อมั่น ในพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ ทรงเป็น “หยาดทิพย์” จากพาค้ำหลังรดชโลมใจ ของปวงชนให้ชุ่มเย็นอย่างแท้จริง

1.1.2 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสง่างามยิ่งด้วยพระบารมี

ตัวอย่างที่กวีนำเสนอแนวคิดด้านพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ทรงมีความสง่างามสมเป็นขัตติยกษัตริย์ ดังนี้

๑ พระเอยพระผ่านพิภพ	สุขสงบบงามสง่า
ปานเพชรเก็จก่องนภา	ประดับฟ้าประดับไทย

กวีถ่ายทอดแนวคิดการสวดดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งราชวงศ์จักรี ด้วยวิธีเปรียบเทียบกับเพชรที่ส่องประกายงดงามอยู่บนฟ้า มีนัยหมายถึงพระองค์ ทรงเปี่ยมด้วยพระบุญญาบารมี ส่งผลให้เกิดความสุข ความสงบแก่ประเทศชาติบ้านเมือง ความว่า

๑ เดชะพระบารมี	วงศ์จักรีจึงเกริกไกร
ทวีโชคทวีชัย	ทวีสุขทุกวารวัน

นอกจากนี้ กวียังเสนอแนวคิด ว่า พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมด้วยพระบุญญาบารมีที่ทรงสั่งสมมาแต่ “ปางบรรพ์” จึงทรงปกครองบ้านเมืองและทรงสร้างสรรค์ความเจริญ ให้แก่ประเทศ ความว่า

๑ พระเอยพระผ่านเมือง	ไทยประเทืองประทับขวัญ
ปวงบุญแต่ปางบรรพ์	พระทรงธรรม์จึงทรงไทย

จากข้อมูลข้างต้น กวีถ่ายทอดแนวคิดด้านความสง่างามของพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับพุทธดำรัส ความว่า "ราชา ภูมิธสฺส ปญฺญาณํ" พระราชาเป็นสง่าแห่งแว่นแคว้นอย่างแท้จริง

1.1.3 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาในการบริหารบ้านเมือง

ตัวอย่างที่กวีถ่ายทอดแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงบริหารบ้านเมืองด้วยพระปรีชาสามารถ โดยใช้คำว่า “ปิ่นเพชร” เปรียบเทียบพระปรีชาสามารถและพระวิริยอุตสาหะ จนทรงสามารถพลิกฟื้นสถานการณ์บ้านเมืองให้กลับมาเจริญรุ่งเรือง ความว่า

๑ พระทศมินทร์ปานปิ่นเพชร   จึงสำเร็จเด็จไพบรินทร์
    พินฟ้าพินธานินทร์   จงภิญโญยิ่งโอฬาร

นอกจากนี้กวีถ่ายทอดแนวคิดด้านพระบรมเดชาภาพที่ทรงสามารถชนะ “มวลหมู่มาร” ซึ่งหมายถึง ปัญหา อุปสรรค ของประเทศชาติให้พ่ายแพ้ไปด้วยพระบารมีของพระองค์ ความว่า

๑ พระเอยพระผ่านฟ้า   พระเดชาจงฉายฉาน
    แม่นมีมวลหมู่มาร   จูงมอดม้วยด้วยพระบารมี

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กวีประพันธ์กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ มุ่งเสนอแนวคิดเทิดทูนพระมหากษัตริย์ว่าทรงบริหารบ้านเมืองด้วยพระปรีชาสามารถโดยเปรียบเทียบความแข็งแกร่งประดุจเพชรที่เหล่าหมู่มารร้ายต้องพ่ายแพ้แก่พระบารมี

1.1.4 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่จงรักภักดีของประชาชน

ตัวอย่างการเสนอแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่จงรักภักดีของประชาชน ดังนี้

๑ แกร่งรักแห่งทวยราษฎร์   หลอมรวมชาติสืบศาสน์สมัย
    ร้อยถ้อยร้อยดวงใจ   ถวายไถ่องค์ทศมินทร
๑ ขอจงทรงพระเกษม   เอิบอิมเอดมั่งองค์อินทร์
    พระกมลหมดมลทิน   ผ่องใสภินตั้งเพชรพราย

จากบทประพันธ์ข้างต้น กวีเสนอแนวคิดที่พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมใจและทรงเป็นที่รักของประชาชน คนไทยทั้งชาติจึงร่วมใจถวายพระพรชัยให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ สืบไป

1.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนเรือพระราชพิธี

กวีถ่ายทอดแนวคิดด้านความสง่างามของกระบวนเรือพระราชพิธี และภูมิปัญญาด้านนาวาสถาปัตยกรรมของช่างไทย ในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ รวมทั้งการเชิญชวนให้ร่วมกันอนุรักษ์และเผยแพร่นาวาสถาปัตยกรรม ดังนี้

1.2.1 ความสง่างามของกระบวนเรือ

ตัวอย่างการแสดงแนวคิดด้านความสง่างามของกระบวนเรือ เช่น

๑ ลอยลำงามสง่าแม่น	มณีสวรรค์
หยาดโผยมเพียงหยัน	ยั่วฟ้า
เหมราษผาดผายผัน	โผนแผ่น นภาฤ
พวยพะแพรพรายถ้ำ	ถ้ำพร้อมผ่นผยอง

กวีถ่ายทอดแนวคิดด้านความงามของกระบวนเรือพระราชพิธีด้วยวิธีเปรียบเทียบว่างดงาม ประดุจอัญมณีจากสรวงสวรรค์ กวีใช้คำว่า “เหมราษ” หมายถึง เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งลำสำคัญที่สุดของกระบวนที่กำลังแล่นไปข้างหน้างดงามประดุจจะล่องลอยไปบนผืนฟ้า

1.2.2 ภูมิปัญญาด้านนาฏสถาปัตยกรรมของช่างไทย

ตัวอย่างการเสนอแนวคิดโดยใช้ความงดงามของเรือสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาอันล้ำค่าให้ผู้อ่านเห็นความสามารถทางการต่อเรือของช่างไทยอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

๑ หยาดฟ้ามารองบาท	งามผุดผาดพิลาสโฉม
ฝีมือสื่อโลกโลม	หล้าเลื่องลือปานทิพย์ทำ

กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ บทนี้ กวีใช้วิธีเปรียบเทียบความงามของเรือว่าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานของทวยเทพด้วยคำว่า “ปานทิพย์ทำ” เป็นการสื่อให้เห็นถึงฝีมืออันงดงามและวิจิตรบรรจงอย่างยอดเยี่ยมจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกของช่างต่อเรือไทย นอกจากนี้ยังมีบทที่ชื่นชมศิลปกรรมความงดงามของเรือในพระราชพิธี ดังนี้

๑ ศิลปกรรมล้ำเลิศเหลือ	ลวดลายเรือลั่นโสนี
ท่อนไม้ไร้ชีวิต	มีชีวิตคิดเหมือนเป็น

จากบทประพันธ์ข้างต้น กวีได้เสนอแนวคิดชื่นชมฝีมือของช่างต่อเรือไทยว่าสามารถสร้างสรรค์ผลงานจากท่อนไม้ธรรมดาให้มีลวดลายสวยงามเสมือนมีชีวิต

1.2.3 การอนุรักษ์นาฏสถาปัตยกรรม

ตัวอย่างการเสนอแนวคิดการเชิญชวนชาวไทยให้ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปกรรมการต่อเรือพระราชพิธีอันเป็นภูมิปัญญาของช่างไทย พร้อมเชิญชวนให้ร่วมกันอนุรักษ์และเผยแพร่งาน ของช่างไทยให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลก ความว่า

๑ ควรสืบควรรักษา	ควรคู่ค่าควรเมืองสม
ควรเชิดควรชื่นชม	ควรภูมิใจไทยทั้งมวล
ฯลฯ	

๑ ฝากโลกให้รู้จัก	ฝากศรีศักดิ์วีรญาณศิลป์
ฝากนามสยามินทร์	ฝากฝีมือชื่อไทยเอย

แนวคิดจากบทประพันธ์ข้างต้น กวีได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของนาวสถาปัตยกรรมว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การรักษาและสืบสานไว้เป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทุกคน ตลอดจนร่วมกันเผยแพร่ความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก

1.3 แนวคิดชื่นชมสภาพบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากการศึกษาภาพยนต์เรื่องเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า กวีนำเสนอแนวคิดให้ผู้อ่านเห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงเทพมหานครยุคใหม่ ดังนี้

1.3.1 ความงดงามของบ้านเมืองในปัจจุบัน

ตัวอย่างการถ่ายทอดแนวคิดด้านความเจริญรุ่งเรืองของกรุงเทพมหานครยุคใหม่ที่ทันสมัยและเป็นเมืองแห่งศิลปกรรม ดังตัวอย่าง

๑ เจ้าพระยาสุรเสนา	ธารสวรรค์
กรุงเทพเพนทอน	ถิ่นฟ้า
ใจไทยย่อมมหรรษ์	หอมทิพย์ ธรรมแฮ
ตราบนั่นเมื่อหน้า	เมื่อโน้นนิรันดร์เกษม
๑ กรุงเทพคือกรุงธรรม	งามเลิศล้ำด้วยน้ำใจ
งามนอกไม่หลอกใคร	พร้อมงามในจริงใจครัน

ภาพยนต์เรื่องเฉลิมพระเกียรติฯ บทดังกล่าวนี้ กวีมุ่งพรรณนาถึงความรุ่งเรือง ความงดงาม และความสงบสุขของประเทศไทย โดยเปรียบแม่น้ำเจ้าพระยาดัง “ธารสวรรค์” และกรุงเทพมหานครเปรียบดังสรวงสวรรค์ เป็นการพรรณนาสภาพบ้านเมืองด้วยภาษาวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดให้เห็นถึง ภาพความเจริญรุ่งเรืองของเมืองหลวงของไทยและคุณภาพประชากรได้อย่างเด่นชัด

1.3.2 ความมีศิลปกรรมคนไทย

ผลการศึกษาพบว่า กวีถ่ายทอดแนวคิดที่ประเทศไทยเป็นบ้านเมืองแห่งศิลปกรรมมีวัฒนาอารามที่วิจิตรด้วยศิลปกรรม แม้สภาวะการณ์ของโลกที่วุ่นวายด้วยภัยพิบัตินานาประการแต่ด้วยศิลปกรรมของคนไทยจึงเป็นเกราะป้องกันภัยและบันดาลความสุขสงบแก่ประเทศชาติ ความว่า

๑ เป็นถิ่นแห่งศิลปกรรม	รุ่งเรืองล้ำมอาราม
โลกร้อนไฟลูกยาม	แดนสยามยังร่มเย็น
นอกจากนี้ กวียังเสนอแนวคิดที่คนไทยเป็นผู้มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ดังบทประพันธ์	
๑ ความรู้อาจไม่หลากหลาย	แต่ความรักไม่รองใคร
น้ำใจจริงมากเพียงใด	แพ้น้ำใจที่ไหลแรง

1.3.3 ความจงรักภักดีต่อสถาบันของคนไทย

จากการศึกษาพบว่า กวีสื่อแนวคิดที่คนไทยมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเด่นชัด ดังตัวอย่าง

๑ รักดีจักรีวงศ์	ทุกพระองค์คือธงชัย
ร้อยรักร้อยใจไทย	ร้อยดวงใจจอมจักรี

จากข้อมูลข้างต้น การเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองของกวีสามารถสรุปได้ว่า กวีมีความชื่นชมคนไทยในยุคนี้ว่าเป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีน้ำใจ มีความกตัญญูจากวรรณคดี “คุณใครสร้างค้ำใจจำ” รวมทั้งคนไทยมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2. กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคพุทธศักราช 2562

วิรุณ ตั้งเจริญ (2546) และดวงมน จิตรจักษ์ (2566) ได้ให้ความหมายของสุนทรียภาพสอดคล้องกันว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกในความงาม ภาพในความคิดหรือภาพของความงามในสมอง (Image of Beauty) ศักยภาพ การรับรู้ ความงามที่สามารถสัมผัสหรือรับความงามได้ต่างกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า สุนทรียภาพคือความงามที่อาจเกิดจากภาพ จากเสียง จากจินตภาพจากตัวอักษร เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ แนวคิดของกวีเพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านได้รับทราบเกิดความซาบซึ้ง สะเทือนอารมณ์ ไปกับความไพเราะงดงามทางวรรณศิลป์

ผลการศึกษาการกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า กวีใช้กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพด้วย “กลวิธีการสื่อความหมาย” และ กลวิธี “การสร้างภาพไพเราะ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 กลวิธีการสื่อความหมาย

ตัวอย่างกลวิธีการสื่อความหมายด้วยวิธี “หลากคำ” ที่สื่อความหมายถึงพระมหากษัตริย์ เช่น พระผ่านพิภพ พระผ่านเมือง พระผ่านฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้คำว่า “พระทศมินทร์” ซึ่งหมายถึงพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนี้

๑ พระทศมินทร์ปานปิ่นเพชร	จึงสำเร็จเด็จไพรินทร์
พินฟ้าพินธานินทร์	จงภิญโญยิ่งโอฬาร

2.2 กลวิธีการสร้างความไพเราะ

ตัวอย่างกลวิธีสร้างความไพเราะในบทกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ โดยใช้การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ เช่น

2.2.1 การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ

๑ สุวรรณหงส์ลงลอยล่อง	งามผุดผ่องล่องลอยล้า
นคราฆผาดโผนนำ	ภุชงค์ล้ำแผ่นโผนลอย

ตัวอย่างบทประพันธ์ข้างต้นพบว่ากวีใช้กลวิธีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะที่ส่งเสริมความไพเราะของบทประพันธ์ ดังเห็นได้จากวรรคระดับ กวีเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ /ล/ คือ ลง-ลอย-ล่อง และวรรณครี กวีเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ /ph/ และ /l/ คือ ผุด-ผ่อง และ ล่อง-ลอย-ล้า กลวิธีนี้ก่อให้เกิดความไพเราะทางเสียงอันสัมพันธ์กับความหมาย ก่อให้เกิดจินตภาพด้านความงดงามของเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ในฐานะเรือพระที่นั่งทรงได้อย่างเด่นชัด

2.2.2 การใช้คำซ้ำ

๑ ทรงศีลทั้งทรงสัตย์	จึงทรงฉัตรจึงทรงชัย
บัวบุญจึงแบ่งใบ	อุบลบานบนธารธรรม

ตัวอย่างข้างต้น กวีใช้กลวิธีการใช้คำซ้ำ “ทรง” ซึ่งเป็นความหมายเดียวกันในวรรคระดับ และวรรณครี ส่งผลให้เกิดความไพเราะทางเสียงที่นอกเหนือไปจากการถ่ายทอดเนื้อหาและแนวคิด

2.3 กลวิธีการใช้ภาพพจน์

ภาพพจน์ (Figures of Speech) คือ คำ หรือ กลุ่มคำ ที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง โดยภาพพจน์จะต้องเป็นผลของการใช้คำอย่างมีศิลปะด้วย “กลวิธีการเปรียบเทียบ” เช่น คลื่นซบฝั่ง (บุคลาธิษฐาน) ผมของเขาวาวเหมือนดอกเลา (อุปมา) เป็นต้น (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2549)

จากการศึกษาภาพย่นเรือเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า กวีใช้ภาพพจน์เพื่อเสริมแนวคิดให้มี ความเด่นชัดมากขึ้น ตัวอย่างภาพพจน์ที่ปรากฏในภาพย่นเรือเฉลิมพระเกียรติฯ เช่น การใช้ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์อุปลักษณ์ และภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.3.1 ภาพพจน์อุปมา (Simile)

ภาพพจน์อุปมา (Simile) คือ ภาพพจน์ที่เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันโดยใช้คำเชื่อมโยง เช่น เหมือน ดุจ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เทียม เป็นต้น (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2549)

ภาพย่นเรือเฉลิมพระเกียรติฯ มีการใช้ภาพพจน์อุปมาในการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายแห่ง โดยมักเปรียบเทียบกับเทพยดาและสิ่งมงคล ส่งผลให้บทกวีมีความเด่นชัดในด้านพระเกียรติคุณ เช่น

๑ ตั้งรุ่งอรุณเริ่ม

แสงสุขเสริมสืบสนธิ์

สว่างสร้างกังวล

ผุดผ่องพ้นผ่านผองภัย

กวีใช้คำว่า “ตั้งรุ่งอรุณ” เปรียบเทียบว่าการขึ้นครองราชสมบัติของพระองค์เหมือนเช้าวันใหม่อันสดใส ขจัดความมืดมนอันได้แก่ความกังวลและผองภัยต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไป นอกจากนี้ กวีแสดงการเปรียบเทียบว่าการเป็นธรรมราชาของพระองค์เหมือนกับ “น้ำทิพย์” ที่ชุบชีวิต ของประชาชน ความว่า

๑ ทรงธรรมปานน้ำทิพย์

เทพไทหิบบหยาดสวรรค

ชุ่มชื่นชุบชีวิต

เป็นมิ่งขวัญแห่งชีวา

นอกจากนี้ กวีถวายพระพรขอให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญเช่นเดียวกับพระอินทร์และขอให้พระราชหฤทัยของพระองค์ปราศจากมลทินและผองใสเช่นเดียวกับเพชรน้ำงามที่สุกใสโดยใช้คำว่า “ตั้ง” เป็นคำเชื่อมโยง ดังนี้

๑ ขอจทรงพระเกษม

เอิบอิมเอมตั้งองค์อินทร์

พระกมลหมดมลทิน

ผ่องโสณินตั้งเพชรพราย

2.3.2 ภาพพจน์อุปลักษณ์

ภาพพจน์อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบที่ นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ โดยไม่มีคำเชื่อมโยง หรือ บางครั้งอาจมีคำว่า “เป็น” หรือ “คือ” เพื่อเชื่อมโยง (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2549) ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ เช่น

๑ พระเอย พระผ่านฟ้า

พระเดชาจงฉายฉาน

แม่นมีมวลงหม่มาร

จุ่มมอดม้วยด้วยพระบารมี

การเปรียบเทียบ “หม่มาร” เป็นอุปสรรค เภทภัย ต่าง ๆ ให้พ่ายแพ้พระบารมีและพระบรมเดชานุภาพ นอกจากนี้ กวียังเปรียบพระองค์ “เป็นมิ่งขวัญ” ของประชาชน และ “เป็นธงชัย” ของราชวงศ์จักรี ดังนี้

๑ ทรงธรรมปานน้ำทิพย์

เทพไทหิบบหยาดสวรรค

ชุ่มชื่นชุบชีวิต

เป็นมิ่งขวัญแห่งชีวา

ฯลฯ

๑ เดชะพระไตรรัตน์

ทั้งศีลสัตย์สร้างเสริมสง

พระบารมีจักรีวงศ์

ทุกพระองค์เป็นธงชัย

2.3.3 ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน

ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบ โดยนำสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและไม่ใช่มนุษย์มากล่าวถึงราวกับเป็นคน (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา 2549: 39) ตัวอย่างการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน เช่น

๑ เสนาะศัพท์ขับเพลงเห่

เสียงเส่นห้าน้ำสนั่น

เพลงทิพย์ไปเทียมทัน

กลั่นจากทรวงปวงนาวิ

อีกตัวอย่างที่มีภาพพจน์บุคลาธิษฐานชัดเจนคือการเปรียบเทียบให้เรือในพระราชพิธี เคลื่อนไหวดังมีชีวิต ดังนี้

๑ สุวรรณหงส์ล่องลอย

งามผุดผ่องล่องลอยล้ำ

นาคราชผาดโผนนำ

ภูษงค์ล้ำแผ่นโผนลอย

จากข้อมูลข้างต้น กวีใช้วิธีการใช้กลวิธีเปรียบเทียบโดยใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานให้เห็นนาฏ การของเรือพระที่นั่งสุวรรณหงส์รวมทั้งเปรียบเทียบเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช เรือพระที่นั่งอเนกชาติ ภูษงค์ที่เล่นได้เหมือนมีชีวิต จึงทำให้ผู้ฟังกายภาพเห็นเรือเห็นภาพความเคลื่อนไหวทั้งการมองเห็นและในโน ภาพอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

การศึกษาแนวคิดและกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดของกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ (2) เพื่อศึกษาวิธีการ สร้างสุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ และนำเสนอผลการศึกษาดังวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) แบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการ สรรเสริญพระบารมี 2) แนวคิดที่เกี่ยวกับชื่นชมกระบวนเรือพระราชพิธี และ 3) แนวคิดที่เกี่ยวกับสภาพ บ้านเมืองในยุคนั้น สำหรับกลวิธีการสร้างสุนทรียภาพ พบว่า กวีใช้กลวิธีการสร้างสุนทรียภาพด้วย กลวิธี การสื่อความหมาย กลวิธีการสร้างความไพเราะ และกลวิธีการใช้ภาพพจน์

แนวคิดในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ แสดงถึงฝีมือการประพันธ์ของกวี สะท้อนให้เห็นถึงความ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามบทสรรเสริญพระบารมีว่า พระองค์ทรงเป็นที่ปิตินดีของ ประชาชน ทรงเป็นหลักชัยของชาติ เป็นต้น ด้านเนื้อหา กวีได้รับอิทธิพลมาจากขนบการสรรเสริญพระ เกียรติจากระบวนคดีเฉลิมพระเกียรติโบราณ แต่เนื้อหาในในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ แตกต่างจาก กาพย์เห่เรือในอดีต ดัดแปลงเนื้อหาด้วยที่สรรเสริญพระบารมี ตามด้วยการชมกระบวนเรือ และจบด้วย การชมเมือง แต่ไม่มีการกล่าวเปรียบเทียบกับความรัก กวีใช้วิธีเปรียบเทียบเพื่อการสรรเสริญรวมทั้งความ จงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จึงกล่าวได้ว่ากวีมีจุดมุ่งหมายเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกริกรม หนูเกื้อ (2566) และ ชีรพัฒน์ พูลทอง (2567) มีข้อมูลคล้ายกันคือเนื้อหาของกาพย์เห่เรือในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสรรเสริญพระเกียรติของพระมหากษัตริย์และบันทึกเหตุการณ์ในสมัยนั้น ทั้งนี้กวียังสืบขนบการแต่งกาพย์เห่เรือทั้งฉันทลักษณ์และการแบ่งเนื้อหาเป็นเรื่อง ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของปัทมา ชีชมประเสริฐกุล (2556) กล่าวว่า องค์ประกอบของวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติมี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนประณามพจน์ ส่วนเนื้อหาเป็นการสดุดีพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ ส่วนที่ 3 เป็นการปิดเรื่องบอกจุดประสงค์การแต่งและถวายพระพรพระมหากษัตริย์ อนึ่ง จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่ากาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ ด้านฉันทลักษณ์กวียังคงรูปแบบการประพันธ์ตามแบบกาพย์เห่เรือตั้งแต่ยุคอยุธยาตอนปลาย

ส่วนการสร้างสรรค์สุนทรียภาพในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ พบการหลากคำ ที่สื่อถึงพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น พระผ่านฟ้า พระผ่านพิภพ พระผ่านเกล้า เป็นต้น ทำให้เนื้อหาของกาพย์เห่เรือมีไพเราะยิ่งขึ้นอีก นอกจากนี้กวียังใช้กลวิธีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ เช่น “สุวรรณหงส์ลงลอยล่อง งามผุดผ่องล่องลอยล้า” หรือการซ้ำคำเพื่อสื่อความหมายให้เด่นชัดมากขึ้น อาทิ **ทรงศีลทั้งทรงสัตย์ จึงทรงฉัตรจึงทรงชัย** เป็นต้น รวมทั้งการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบทำให้เนื้อหาเด่นชัดและมีความไพเราะมากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของสุภาณี พัดทอง (2550) ที่กล่าวถึงการแต่ง กาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาว่า กวีใช้กลวิธีการสรรคำ การซ้ำคำ การเล่นคำ และการเล่นสัมผัส สรรค์สร้างเสียงเสนาะเพื่อเพิ่มคุณค่าทางวรรณศิลป์ มุ่งสรรเสริญพระบารมีพระมหากษัตริย์ จึงกล่าวสรุปได้ว่า การแต่งกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ กวียังคงยึดขนบการใช้กลวิธีการสร้างสรรค์สุนทรียภาพในบทประพันธ์เพื่อยกย่องเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟังได้สัมผัสถึงความงามทางศิลปะได้ชัดเจน

การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคพุทธศักราช 2562 นี้ จะเห็นได้ถึง “นาฏกรรม” ของรัฐ อันได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูและพุทธ ดังจะเห็นได้จากการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาทั้งสองศาสนาเข้าด้วยกันอย่างเหนียวแน่นและสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างราชสำนัก รัฐบาล และประชาชนผ่านพระราชพิธีอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นแบบแผนมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

คำว่า รัฐนาฏกรรม (theatre state, theatrical state) เป็นแนวคิดของ Clifford Geertz นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน ได้อธิบายแนวคิดไว้ในหนังสือ Negara: The Theatre state in Nineteenth-century Bali เพื่อใช้อธิบายลักษณะทางการเมืองโบราณของบาห์ลี อินโดนีเซีย โดยให้คำจำกัดความของรัฐนาฏกรรม ว่า “รูปแบบของรัฐโบราณที่ได้รับอิทธิพลมาจากพุทธ-ฮินดูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (มัทธนะ รอดยัม, 2564)

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2560) อธิบายถึง “รัฐนาฏกรรม” ไว้ว่า “รัฐนาฏกรรมเป็นการแสดงของรัฐทำให้เกิดโลกภายนอกที่มนุษย์เราสัมผัสได้ เพื่อจะให้มิผลกระทบต่อโลกภายในหรือโลกแห่งการรับรู้และรู้สึกของประชาชน” ซึ่งรัฐนาฏกรรมเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตัวบุคคลอย่างประชาชนทั่วไป ผ่านการแสดง (dramatization)

อาจกล่าวได้ว่า การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครฯ เป็นรูปแบบนาฏกรรมของรัฐที่ดำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ตามแบบแผนของโบราณราชประเพณี แสดงถึงความรัก ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยความชื่นชมโสมนัส ที่เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจระหว่างรัฐบาล ประชาชน ในการจัดพระราชพิธีดังกล่าวถวายพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยความจงรักภักดี

อนึ่ง ผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยว่ากวีนำเสนอแนวคิดด้วยกลวิธี สร้างสุนทรียภาพของกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ ทำให้ผลงานสื่อความหมายและความไพเราะได้อย่างกลมกลืน แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และประเทศชาติอย่างโดดเด่น รวมถึงเปรียบเสมือนกับเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่ฉายภาพพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ ความงามของเรือพระราชพิธีและความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษากาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติฯ ในเชิงลึกในด้านลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ คุณค่าที่ปรากฏในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งเสริมความเข้าใจ ความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างวรรณศิลป์ที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาวิจารณ์ลีลาของกวีในเชิงลึก เช่น รูปแบบการนำเสนอ การใช้คำหรือการใช้ภาพพจน์ที่แสดงเอกลักษณ์เด่นเฉพาะของกวีเพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาวรรณกรรมร้อยกรองในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรีกมล หนูเกื้อ. (2566). ลักษณะเด่นและคุณค่าในฐานะบันทึกทางประวัติศาสตร์ของกาพย์เห่เรือในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 15(3), 95–105. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/view/257411>
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2566). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เดอะ บุคส์พลัส.

- ทองย้อย แสงสินชัย. (2563,16 มกราคม). ภาพยนตร์เรื่องเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จเลียบพระนคร โดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค วันที่ 12 ธันวาคม พุทธศักราช 2562. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนที่ 3 ข หน้า 7-34.
- ธีรพัฒน์ พูลทอง. (2567). สารัตถะของภาพยนตร์เรื่อง: การสืบสรรค์และการปรับประยุกต์. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 41(2), 96-146. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/THlanglit/article/view/273490/186529>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2560, 7 เมษายน). ประชาชนในรัฐนาฏกรรม (1). *มติชนสุดสัปดาห์*.
https://www.matichon.co.th/weekly/featured/article_30805
- บัญชา ศรีชัย, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี และจตุพร ศรีม่วง. (2567). การศึกษากระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคในสมัยต่าง ๆ. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 9 (1), 309-406. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/273506/182802>
- ปัทมา ทิมประเสริฐกุล. (2556). *ยวนพ่ายโคลงฉันท์: ความสำคัญที่มีต่อการสร้างขนบและพัฒนาการของวรรณคดีประเภทยอพระเกียรติของไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทธนะ รอดยิ้ม. (2564, 2 มิถุนายน). *รัฐโคกนาฏกรรม จากความหวาดกลัว สู่ความสิ้นหวัง*.
<https://www.the101.world/theatre-state/>
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2546). *สุนทรีศาสตร์เพื่อชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วีระนุช จารวัฒน์. (2550). *ศึกษาขนบการสืบทอดและศิลปะการประพันธ์ภาพยนตร์เรื่อง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศานติ รักดีคำ. (2562). *พระเสด็จโดยแดนชล เรือพระราชพิธีและขบวนพยุหยาตราทางชลมารค*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุจิตรา จงสถิตวัฒนา. (2549). *เจิมจันทน์กัสดาล: ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุนิสา เขตตะลี. (2563). การเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(1), 1-12. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ndsijournal/article/view/241497/164255>
- สุนิสา มั่นระวัง. (2529). *วิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- สุปาณี พัดทอง. (2550). การสรรค์สร้างเสียงเสนาะในกาพย์เห่เรือเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. ใน สุ
จิตต์ วงษ์เทศ และคนอื่น ๆ (บก), เรือพระราชพิธี และ เห่เรือ มาจากไหน? เมื่อไหร่?. (น. 240-
246). กรุงเทพฯ: มติชน.
- อุดม หนูทอง. (2522). พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
พระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี
Development of Website for Public Relations Tourism
in the Royal Temples in Nonthaburi Province

สมรศรี คำตรง

อาจารย์ประจำหลักสูตรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: sakham@rpu.ac.th

พฤกษ์ภูมิ ธีรานูตร

อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: prdhee@rpu.ac.th

Samornsri Khamtrong

Lecturer, Tourism Industry Department, Rajapruk University

Prukboom Dheeranoot

Lecturer, Digital Technology for Business Department, Rajapruk University

รับเข้า : 16 เมษายน 2568 แก้ไข : 5 มิถุนายน 2568 ตอบรับ : 12 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี และเพื่อประเมินเว็บไซต์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบเว็บไซต์ จำนวน 6 คน ผู้ใช้งานเว็บไซต์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพเนื้อหา แบบประเมินคุณภาพการออกแบบเว็บไซต์ และแบบสอบถามความพึงพอใจเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี มีผลการประเมินในด้านคุณภาพเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 ผลประเมินคุณภาพการออกแบบเว็บไซต์อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 และผลประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้เว็บไซต์อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

คำสำคัญ : เว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวพระอารามหลวง

Abstract

The objective of this research article was to develop a website for public relations for the royal temples in Nonthaburi Province and to evaluate the developed website. The sample consisted of 6 content and web design experts, as well as 62 users who completed an online satisfaction survey. The tools used in this study were content and web design quality assessment forms, and satisfaction assessment forms for the website. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The research results found that the website for public relations about royal temples in Nonthaburi Province was rated at a high quality level for content, with an average score of 4.96 and a standard deviation of 0.08; for web design, with an average score of 4.65 and a standard deviation of 0.42; and for user satisfaction, with an average score of 4.65 and a standard deviation of 0.52.

Keywords: Website, Public Relation, The Royal Temple Tourism

บทนำ

ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองในด้านพุทธศาสนามาแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกทรงสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ตลอดจนอุปถัมภ์พระอารามสำคัญทั่วราชอาณาจักร และยกฐานะเป็นพระอารามหลวง (กรมศิลปากร, 2563) วัดที่สมควรได้รับยกฐานะเป็นพระอารามหลวงจะต้องเป็นวัดที่มีเสนาสนะ ถาวรวัตถุหรือมีปูชนียวัตถุที่เป็นโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ หรือศิลปะวัตถุ เป็นวัดที่มีการปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการศึกษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นหลักฐาน เป็นวัดที่มีการพัฒนาและมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน มีพระสงฆ์จำพรรษาตั้งแต่ 20 รูปขึ้นไปติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี เป็นวัดสำคัญของท้องถิ่นหรือเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของทางราชการเป็นประจำ หรือเป็นวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์และต้องมีอายุ 50 ปีขึ้นไป ปัจจุบันประเทศไทยมีพระอารามหลวงจำนวน 323 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2568) ซึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยววัดสามารถแยกเป็นประเภทการแสวงบุญ คือ การไปทำบุญ นมัสการพระธาตุ พระพุทธรูป ขอพรขอส่วนบุญกุศล นมัสการพระสงฆ์องค์สำคัญ ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือเพื่อชื่นชมความงามของงานศิลปกรรมของวัด (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2564)

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวทางศาสนาถูกนำมาเป็นสิ่งจูงใจสำคัญของรูปแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวทางศาสนาหรือนำมาจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสร้างสิ่ง

อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (ณัฐกิตติ์ ต้นสมรส, 2560) พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความถี่และระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยว ขณะที่จุดหมายปลายทางมักจะขึ้นอยู่กับกระแสสังคมในแต่ละช่วงเวลา โดยสื่อออนไลน์และ social network มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและเป็นช่องทางหลักสำหรับใช้ค้นหาข้อมูลประกอบการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนำเทคโนโลยีมาใช้ตลอดช่วงประสบการณ์การท่องเที่ยว เปลี่ยนจากการค้นหาข้อมูลในรูปแบบเอกสารและการแบ่งปันข้อมูลโดยตรงจากการพูดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ ผู้การค้นหาข้อมูลและแบ่งปันประสบการณ์ผ่านเทคโนโลยี ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการยกระดับประสบการณ์เชิงดิจิทัลของนักท่องเที่ยว (เปรม ถาวรประภาสวัสดิ์, 2561)

จากการศึกษาของพระมหาสุทิตย์ อาภากร และ พระมหาเสรีชน นริสโร (2556) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีข้อเสนอแนะว่า วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการจัดรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่สร้างความประทับใจและให้แง่คิดเชิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วย เนื่องจากพบว่ามียกท่องเที่ยวสนใจมาท่องเที่ยววัดโดยการศึกษาข้อมูลโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งมีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจอย่างมาก ดังนั้น จึงควรมีการจัดเตรียมข้อมูลที่สำคัญรวมถึงการนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติต่อวัดและโบราณสถานโบราณวัตถุที่ตั้งอยู่ภายในวัดด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจังหวัดนันทบุรีมีพระอารามหลวง 6 แห่ง และเป็นวัดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี แต่ยังขาดแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่วัดทั้ง 6 แห่ง นอกจากนี้ยังมีผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยประจำปี 2564 พบว่ามีการใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อวัน 10 ชั่วโมง 35 นาที และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลออนไลน์เป็นจำนวนร้อยละ 60.10 สะท้อนให้เห็นว่ามีพฤติกรรมของคนไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) จึงนำไปสู่ปัญหาที่มีความจำเป็นในการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนันทบุรี เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นเครื่องมือสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้นหาข้อมูลและใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยว การผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลกับข้อมูลการท่องเที่ยวจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนันทบุรี

2. เพื่อประเมินเว็บไซต์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเว็บไซต์และเนื้อหา และกลุ่มผู้ใช้งานเว็บไซต์การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี หลังจากเว็บไซต์เปิดให้บริการและผ่านการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเวลา 60 วัน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบเว็บไซต์ มีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องมาอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6 คน ส่วนกลุ่มผู้ใช้งานเว็บไซต์การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 62 คน

1. เว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี โดยมีขั้นตอนการสร้างเว็บไซต์ (สุมนา บุชบก และคณะ, 2563) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผน (Planning) กำหนดแผนงานการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี โดยกำหนดขอบเขตเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้มีคุณภาพทั้งในด้านเนื้อหา การเก็บข้อมูล การออกแบบ โปรแกรมที่ใช้ งบประมาณ และระยะเวลาในการพัฒนาเว็บไซต์

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบข้อมูล (Information Design) การรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี จากการลงพื้นที่วัดทั้ง 6 แห่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเว็บไซต์ รวมถึงสื่อประเภทอื่นที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน นำเนื้อหาที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมสำคัญ บริการของวัด ประวัติความเป็นมา และสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างเป็นแผนผังเว็บไซต์ (Site Map)

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบหน้าเว็บ (Page Design) นำเนื้อหาที่ได้จัดเตรียมและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มาเรียบเรียง ปรับแต่งรวมถึงการเลือกใช้สีและภาพให้เหมาะสมกับเว็บไซต์โดยใช้โปรแกรม WordPress เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวก (User Friendly) โดยออกแบบตำแหน่งเมนู การจัดวางให้เว็บไซต์มีความน่าสนใจ

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาเว็บไซต์และประเมินผล (Web Authoring and Evaluating) พัฒนาเว็บไซต์ตามหลักการออกแบบเว็บไซต์ นำเว็บไซต์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความถูกต้องทั้งเนื้อหาและองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเว็บไซต์ว่าสามารถใช้งานได้สมบูรณ์หรือไม่ รวมทั้งการทดสอบใช้เว็บไซต์ในสภาพที่แตกต่างกัน ทำการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องตามคำแนะนำของที่ปรึกษางานวิจัย หลังจากนั้นนำเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี

ที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพและทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนผ่านเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดคือ 3.51 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 5 เผยแพร่ โดยนำเว็บไซต์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจนผ่านเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดทำการอัปโหลดขึ้น Server เพื่อทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไปเป็นเวลา 60 วัน หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจแบบออนไลน์มาทำการวิเคราะห์ผลโดยวิธีทางสถิติเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรีต่อไป

2. แบบประเมินคุณภาพเว็บไซต์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบเว็บไซต์ โดยทำการศึกษารายละเอียดการสร้างแบบประเมินและพิจารณาคุณลักษณะที่ต้องการประเมินในด้านเนื้อหา มีหัวข้อเนื้อหา ความถูกต้อง ภาพประกอบ และด้านการออกแบบเว็บไซต์มีหัวข้อเนื้อหา ภาพประกอบ ตัวอักษร การออกแบบและโปรแกรม

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี มีหัวข้อเนื้อหา ภาพประกอบ ตัวอักษร การออกแบบและโปรแกรม และการประชาสัมพันธ์

ก่อนนำแบบประเมินและแบบสอบถามไปทำการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข หลังจากปรับปรุงเบื้องต้นแล้วจึงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งจากการตรวจสอบรายข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่จะแสดงถึงระดับความคงที่ของคำถาม ซึ่งค่าที่ใกล้เคียง 1 มากแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง โดยเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้คือค่ามากกว่า 0.7 (Hair et al., 2010) ซึ่งแบบสอบถามในงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพระอารามหลวงที่จะนำเสนอเนื้อหาในเว็บไซต์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร เว็บไซต์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพเว็บไซต์ ผู้วิจัยนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบเว็บไซต์ จำนวน 6 คน ทำการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงเว็บไซต์ก่อนนำไปใช้งานจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้งานหลังจากที่เว็บไซต์เปิดให้บริการและผ่านการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2567 ถึง 15 ตุลาคม 2567 และทำแบบสอบถามความพึงพอใจรูปแบบออนไลน์บนเว็บไซต์โดยใช้ Google Forms เพื่อให้สะดวกในการตอบแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนดเวลาได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 62 ชุด

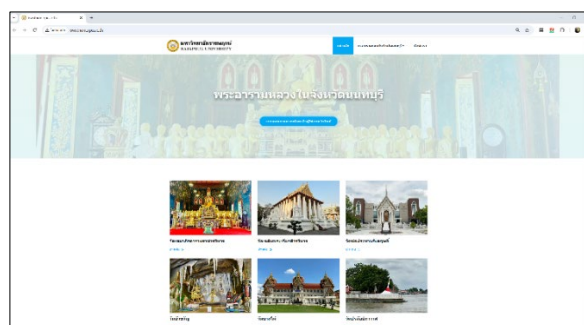
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์แบบประเมินคุณภาพเว็บไซต์ วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

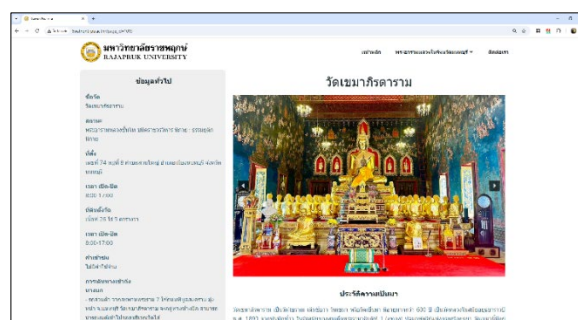
2 การวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์ของผู้ใช้งาน โดยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี พบว่า เว็บไซต์ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของวัด สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมสำคัญ บริการของวัด ประวัติความเป็นมา และสิ่งสำคัญภายในวัดพร้อมภาพประกอบ ตัวอย่างดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงหน้าหลักของเว็บไซต์

ภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างข้อมูลพระอารามหลวง

ผลการประเมินคุณภาพของเว็บไซต์จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์ 3 ท่าน รวมเป็น 6 ท่าน โดยสรุปผลการประเมินคุณภาพที่วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของเว็บไซต์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	SD	ระดับ คุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
เนื้อหามีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ	5.00	0.00	ดีมาก
เนื้อหามีความน่าสนใจในการนำเสนอ	5.00	0.00	ดีมาก
การเรียบเรียงเนื้อหามีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย	5.00	0.00	ดีมาก
ปริมาณเนื้อหามีความครบถ้วน เหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการค้นหา	5.00	0.00	ดีมาก
เนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว	5.00	0.00	ดีมาก
2. ด้านความถูกต้อง	5.00	0.00	ดีมาก
ความถูกต้องของข้อความตามหลักภาษาและไวยากรณ์	5.00	0.00	ดีมาก
ความถูกต้องของการจัดลำดับเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับหัวข้อ	5.00	0.00	ดีมาก
การนำเสนอเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว	5.00	0.00	ดีมาก
3. ด้านภาพประกอบ	4.87	0.23	ดีมาก
ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้	5.00	0.00	ดีมาก
การจัดวางภาพประกอบมีความเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
ภาพประกอบมีความน่าสนใจชวนให้ติดตาม	5.00	0.00	ดีมาก
ภาพประกอบเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา	4.67	0.58	ดีมาก
ขนาดของภาพประกอบมีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
รวม	4.96	0.08	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพเว็บไซต์ด้านเนื้อหาคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของประเมิน พบว่า ด้านเนื้อหา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ด้านความถูกต้อง ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 และด้านภาพประกอบ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	SD	ระดับ คุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา	4.61	0.35	ดีมาก
ความน่าสนใจในการเสนอเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
การจัดเนื้อหาสอดคล้องกับหัวข้อ	5.00	0.00	ดีมาก
ความเหมาะสมของเนื้อหากับภาพประกอบ	4.67	0.58	ดีมาก
การเรียบเรียงเนื้อหามีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย	4.33	0.58	ดี
ปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	4.33	0.58	ดี
ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.33	0.58	ดี
2. ด้านภาพประกอบ	4.60	0.53	ดีมาก
ความเหมาะสมของกราฟิกและภาพเคลื่อนไหว	4.67	0.58	ดีมาก
ลักษณะของสีและความน่าสนใจของภาพประกอบ	4.67	0.58	ดีมาก
สีพื้นหลังของเว็บ	4.67	0.58	ดีมาก
ความสมดุลของภาพกับขนาดหน้าจอ	4.67	0.58	ดีมาก
ระยะเวลาในการปรากฏของภาพประกอบ	4.33	0.58	ดี
3. ด้านตัวอักษร	4.80	0.35	ดีมาก
รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้	5.00	0.00	ดีมาก
ขนาดของตัวอักษรที่ใช้	5.00	0.00	ดีมาก
การใช้สีของตัวอักษร	4.67	0.58	ดีมาก
ความเด่นชัดของหัวข้อหรือส่วนสำคัญ	4.67	0.58	ดีมาก
ความหนาแน่นของข้อความ	4.67	0.58	ดีมาก
4. ด้านการออกแบบและโปรแกรม	4.60	0.53	ดีมาก
การออกแบบมีความน่าสนใจชวนให้ติดตาม	4.67	0.58	ดีมาก
ความเหมาะสมของการออกแบบการเชื่อมโยง	4.67	0.58	ดีมาก
ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยงภาพและตัวอักษร	4.67	0.58	ดีมาก
การเข้าถึงข้อมูลมีความสะดวก	4.67	0.58	ดีมาก
ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อผู้ใช้งาน	4.33	0.58	ดี
รวม	4.65	0.42	ดีมาก

จากตารางที่ 4.2 ผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์ จำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพเว็บไซต์ด้านการออกแบบเว็บไซต์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของประเมิน พบว่า ด้านเนื้อหา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 ด้านภาพประกอบ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ด้านตัวอักษร ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 และด้านการออกแบบและโปรแกรม ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการประเมินเว็บไซต์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์หลังจากเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เว็บไซต์เป็นเวลา 60 วัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 62 คน ได้ผลการประเมินความพึงพอใจดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.63	0.54	ดีมาก
การเรียบเรียงเนื้อหามีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย	4.69	0.56	ดีมาก
ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.66	0.60	ดีมาก
ความเหมาะสมของเนื้อหากับภาพประกอบ	4.64	0.60	ดีมาก
การจัดเนื้อหาสอดคล้องกับหัวข้อ	4.61	0.61	ดีมาก
ความน่าสนใจในการเสนอเนื้อหา	4.58	0.62	ดีมาก
ปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	4.58	0.62	ดีมาก
2. ด้านภาพประกอบ	4.67	0.53	ดีมาก
ลักษณะของสีและความน่าสนใจของภาพประกอบ	4.73	0.55	ดีมาก
ความสมดุลของภาพกับขนาดหน้าจอ	4.71	0.58	ดีมาก
ความเหมาะสมของกราฟิกและภาพเคลื่อนไหว	4.66	0.60	ดีมาก
สีพื้นหลังของเว็บ	4.65	0.60	ดีมาก
ระยะเวลาในการปรากฏของภาพประกอบ	4.61	0.64	ดีมาก
3. ด้านตัวอักษร	4.65	0.57	ดีมาก
รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้	4.69	0.59	ดีมาก
ความเด่นชัดของหัวข้อหรือส่วนสำคัญ	4.66	0.63	ดีมาก
ขนาดของตัวอักษรที่ใช้	4.63	0.63	ดีมาก

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
การใช้สีของตัวอักษร	4.63	0.66	ดีมาก
ความหนาแน่นของข้อความ	4.61	0.64	ดีมาก
4. ด้านการออกแบบและโปรแกรม	4.65	0.53	ดีมาก
การเข้าถึงเว็บไซต์มีความสะดวก	4.74	0.57	ดีมาก
เมนูของเว็บไซต์ใช้งานง่าย	4.68	0.57	ดีมาก
ความเหมาะสมของการออกแบบการเชื่อมโยง	4.65	0.60	ดีมาก
การออกแบบมีความน่าสนใจชวนให้ติดตาม	4.61	0.61	ดีมาก
ความสมบูรณ์ของการเชื่อมโยงภาพและตัวอักษร	4.58	0.62	ดีมาก
5. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.68	0.52	ดีมาก
หัวข้อการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจชวนติดตาม	4.73	0.58	ดีมาก
เนื้อหาภายในเว็บไซต์สามารถเป็นแหล่งความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้	4.69	0.59	ดีมาก
การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์เป็นทางเลือกในการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวได้	4.69	0.56	ดีมาก
เว็บไซต์ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้เกิดความสนใจในการท่องเที่ยว	4.66	0.60	ดีมาก
รายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน	4.66	0.60	ดีมาก
ภาพประกอบและเนื้อหามีส่วนในการตัดสินใจท่องเที่ยว	4.63	0.61	ดีมาก
รวม	4.65	0.52	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงจังหวัดนนทบุรีมีความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของประเมิน พบว่า ด้านเนื้อหา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ด้านภาพประกอบ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ด้านตัวอักษร ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ด้านการออกแบบและโปรแกรม ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ด้านการประชาสัมพันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

อภิปรายผล

การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรี มีผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์จากผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบและโปรแกรมอยู่ในระดับดีมาก อีกทั้งผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเว็บไซต์ที่ระบุข้อมูลพระอารามหลวงในจังหวัดนนทบุรียังมีน้อยทำให้เว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นช่วยทำให้การหาข้อมูลในการเดินทางท่องเที่ยวมีความง่ายขึ้น สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2562) ที่ระบุว่าสื่อออนไลน์มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยถือเป็นช่องทางหลักในการค้นหาข้อมูลประกอบการเดินทาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุมณา บุชบก และคณะ (2563) ที่พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์และสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ศิริรินทร์ รอมาลี (2562) ที่พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานเว็บไซต์การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุตามแนวทางที่ทุกคนเข้าถึงได้และหลักการออกแบบเพื่อทุกคนด้านเนื้อหาข้อมูลมีผลประเมินอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ณิชรา ศรีพลอยรุ่ง และปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2560) ที่พบว่าข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มดิจิทัลเนทีฟไทยส่วนใหญ่ คือ ข้อมูลประเภทสถานที่ท่องเที่ยว ที่กิน แผนที่และวิธีการเดินทาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วไปเช่นกัน

ด้านภาพประกอบ พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาพประกอบที่ชัดเจนจะช่วยให้ทำให้เห็นภาพก่อนตัดสินใจท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ มะณู (2559) ที่ระบุว่าภาพประกอบนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสื่อดิจิทัลที่สามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่าข้อความไม่มีข้อจำกัดทางภาษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลรัตน์ วัฒนา และคณะ (2560) ที่พบว่าผู้เข้าใช้เว็บไซต์ต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านในจังหวัดนราธิวาสมีความพึงพอใจด้านตัวภาพในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญณรงค์ แก้วกระจ่าง (2555) ที่พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่มีความพึงพอใจในด้านภาพประกอบอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ณิชรา ศรีพลอยรุ่ง และปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2560) ที่พบว่ารูปแบบเนื้อหาที่ใช้ในสื่อดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการใช้ภาพนิ่งในเนื้อหาเป็นสิ่งที่กระตุ้น ดึงดูดใจ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสื่อดิจิทัลมีบทบาทในการเข้าถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

ด้านตัวอักษร พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษรที่อ่านง่าย มองเห็นชัดเจน ช่วยทำให้เว็บไซต์น่าค้นหามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ นวรัตน์ วัฒนา และคณะ (2560) ที่พบว่าผู้เข้าใช้เว็บไซต์ต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านในจังหวัดนราธิวาสมีความพึงพอใจด้านตัวอักษรในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญณรงค์ แก้วกระจ่าง (2555) ที่พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่มีความพึงพอใจในด้านตัวอักษรอยู่ในระดับดี

ด้านการออกแบบและโปรแกรม พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการออกแบบที่เข้าใจง่ายทำให้ใช้งานเว็บไซต์ได้สะดวกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธัชกร วงษ์คำชัย (2558) ที่ระบุว่า การออกแบบเว็บไซต์ที่ดีควรออกแบบให้เหมาะสมกับเป้าหมายและลักษณะของเว็บไซต์โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้งานเป็นหลัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สหกันต์ ลาสิงห์ และคณะ (2560) ที่พบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีมีความพึงพอใจด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินทร์ตรา ฉัตรแก้ว และคณะ (2564) ที่พบว่าผู้ใช้งานเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดของอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความพึงพอใจในการออกแบบอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์พระอารามหลวงในด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันยังมีน้อย ส่งผลให้เว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นตอบสนองความต้องการในการค้นหาข้อมูลได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันต ภูณ แก้วสง่า และคณะ (2563) ที่พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญาณกร เขตศิริสุข (2564) ที่พบว่าผู้ใช้สื่อเรื่องเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดมีความพึงพอใจต่อการใช้อีเมลประชาสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวให้รู้จักประเพณีท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดมากยิ่งขึ้นและสร้างโอกาสเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ให้กับจังหวัดได้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ นิศรา ศรีพลอยรุ่ง และปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2560) ที่พบว่ากลุ่มดิจิทัลเนทีฟไทยมีความพึงพอใจต่อการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์เพื่อนำเอาข้อมูลข่าวสารในสื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของตนเอง ระบุว่าสื่อดิจิทัลมีประโยชน์ช่วยให้เดินทางท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาใช้

1. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสามารถนำเว็บไซต์ไปใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดนันทบุรีเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีช่องทางในการค้นหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจเดินทางมาเยี่ยมชม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาการออกแบบในรูปแบบโมบายเว็บไซต์และโมบายแอปพลิเคชัน เพื่อให้เข้ากับอุปกรณ์การใช้งานในการค้นหาข้อมูลของผู้ใช้งานในปัจจุบัน
2. ควรพัฒนาให้เนื้อหาในเว็บไซต์เป็นภาษาต่างประเทศอื่นที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของแต่ละแห่ง

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *ตำนานพระอารามหลวง* (พิมพ์ครั้งที่ 9). บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ 2562*. <https://www.tat.or.th/th/about-tat/operation-report#>
- กันตภณ แก้วสง่า และคณะ. (2563). การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 15(2), 14-28.
- ชาญณรงค์ แก้วกระจ่าง. (2555). *การพัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่*. [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ญาณกร เขตศิริสุข. (2564). *การพัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารบัณฑิตแสงโคกคำ*, 6(1), 16-28.
- ณัฐกิตติ์ ต้นสมรส. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา*. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรุษบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิศรา ศรีพลอยรุ่ง และปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2560). การใช้สื่อดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*. 35(3), 1-19.
- ธัชกร วงษ์คำชัย. (2558). *ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ (ทฤษฎีและปฏิบัติ พร้อมกรณีศึกษา)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลรัตน์ วัฒนา และคณะ. (2560). การพัฒนาเว็บไซต์ต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านในจังหวัดนราธิวาส. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อม*. 4(1), 35-50.
- เปรม ถาวรประภาสวัสดิ์. (2561). *การท่องเที่ยวไทยในยุคดิจิทัล*. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=51776&filename=index
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร และ พระมหาเสรีชน นริสโร. (2556). *การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ไพฑูรย์ มะณู. (2559). *สื่อดิจิทัล (Digital Media)*. <http://paitoon.esdc.go.th/sux-dicithal>.

- มินทร์ตรา ฉัตรแก้ว และคณะ. (2564). การพัฒนาเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษาวัดของอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏศรีสะเกษ. 1(1), 39-47.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2564). วัดกับการท่องเที่ยว: พุทธบูชาและพุทธพาณิชย์. https://www.khonchai4-0.net/content_detail.php?id=299
- ศิริพันธ์ รอมาลี. (2562). การพัฒนาเว็บไซต์การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุตามแนวทางที่ทุกคนเข้าถึงได้
(WCAG) และหลักการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design). [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุนา บุชบก และคณะ. (2563). การพัฒนาเว็บไซต์และสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว
โดยชุมชน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สทกันต์ ลาสิงห์ และคณะ. (2560). การผลิตเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดจังหวัดราชบุรี.
<https://research.rmutt.ac.th/2018/04/23/>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2568). ข้อมูลวัดและพระทั่วประเทศ. [https://onab.go.th/th/
page/item/index/id/1](https://onab.go.th/th/page/item/index/id/1)
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศ
ไทย. <https://www.etda.or.th/th/>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*.
(7th ed.) Pearson.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

School Administrators' Skills in the 21st Century Affecting Competency of
Teacher Performance Under Chonburi Primary Educational
Service Area Office 1

ปวีรรษ ประมาณมาศ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: manai.pariwat@gmail.com

ลินดา นาคโปย

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: narkpoylinda@gmail.com

พรทิพย์ อ้นเกษม

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Porntip.onk@rru.ac.th

Pariwat Pramanmas

Student, Master of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

Linda Narkpoy

Lecturer, Master of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

Porntip Onkasem

Lecturer, Master of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

รับเข้า : 14 สิงหาคม 2567 แก้ไข : 3 ตุลาคม 2567 ตอบรับ : 25 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู 4) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างใช้ใน

การทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธี Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิคและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 3) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการสื่อสาร ด้านเทคนิค และด้านความคิดรวบยอดส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 72.20 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้คือ $Z'Y = .509Z_4 + .367Z_3 + .084Z_1 + .075Z_2$

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The objectives of this research were to study the: 1) levels of school administrators' skills in the 21st century; 2) levels of competency of teacher performance; 3) relationship between school administrators' skills in the 21st century and competency of teacher performance; and 4) school administrators' skills in the 21st century which affect the competency of teacher performance under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 310 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression analysis.

Findings revealed that: 1) Overall and individually, the level of school administrators' skills in the 21st century, was at a high level, with mean scores ranging from highest to lowest as follows: communication skill, conceptual skill, technical skill, and

interpersonal skill. 2) Overall and individually, the level of competency of teacher performance was at the highest level, with mean scores ranging from highest to lowest as follows: performance of teachers' duties, learning management, and relationship with parents and communities. 3) The relationship between school administrators' skills in the 21st century and competency of teacher performance revealed the highest positive correlation ($p < .01$). 4) The school administrators' skills in the 21st century in terms of interpersonal skill, communication skill, technical skill, and conceptual skill significantly affected the competency of teacher performance ($p < .05$). The predictive power was at 72.20 percent and it could be represented as a predictive equation in the form of standard scores as $Z'Y = .509Z_4 + .367Z_3 + .084Z_1 + .075Z_2$

Keywords: School Administrators' Skills in 21st Century, Competency of Teacher Performance

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงเป็นไปแบบพลวัต ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จะต้องมีการปรับตัวกับสภาพการผันเปลี่ยนไปตามยุคสมัยในโลกไร้พรมแดนยุคใหม่ตลอดเวลา ซึ่งรากฐานคุณภาพชีวิตของมนุษย์คือการศึกษา เป็นกลไกอย่างหนึ่งในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมตลอดจนพัฒนาประเทศชาติ จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคน ให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่

สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1)

สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญต่อครูยุคใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู ที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ จิตวิญญาณความเป็นครูที่จะเกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ในการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติหน้าที่และประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด และจำเป็นต้องเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ตามสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับกลยุทธ์ เพชรภรณ์ (2562, หน้า 18) กล่าวว่า สมรรถนะวิชาชีพครูในสังคมไทย ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยต้องมีสมรรถนะในวิชาชีพครู ประกอบด้วยสมรรถนะด้านความรู้ ที่จะต้องประกอบไปด้วย ความรู้ทั่วไป ความรู้ในวิชาชีพครู ความรู้ในวิชาที่สอน สมรรถนะด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่เป็นการนำความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครูและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับศิษย์ และสมรรถนะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยมีคุณลักษณะโดดเด่น มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559, หน้า 303) ซึ่งสอดคล้องกับไวท์เกิล (Weigel, 2012, p.58) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะภาวะผู้นำก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ ซึ่งทักษะภาวะผู้นำต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงานและบุคคลากร ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในบริบทของโลกยุคใหม่สอดคล้องกับปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562, หน้า 29) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการมีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ นักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การ

สื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ มนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรมจริยธรรม และคิดหาเทคนิควิธีการต่างๆ ในการวางการกำหนดเป้าหมายเพื่อใช้เวลาคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กลยุทธ์ที่ 3 เรื่อง การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายให้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ มีความพร้อมทั้งทางด้านวิชาการ เชี่ยวชาญวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูมี 2 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการและวัฒนธรรมองค์กรครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดแรงบันดาลใจในการมุ่งมั่นผลสัมฤทธิ์ของงาน 2) ด้านบุคลากรครูและบุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความถนัดด้านเทคโนโลยี โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ดังนี้ 1) ให้มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงมีความรู้และทักษะในสังคมยุคชีวิตวิถีใหม่ มีแรงจูงใจในความเป็นครูมืออาชีพ 2) ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนารายบุคคลส่งเสริมการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐาน มีจรรยาบรรณและจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2565, หน้า 12-13)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาผู้ใดใหม่ในการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยคาดหวังว่าสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูจะมีประสิทธิภาพในการพัฒนาด้านการปฏิบัติงานของครูให้สามารถใช้สมรรถนะได้อย่างสัมฤทธิ์ผล สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัต

วัตถุประสงค์การวิจัย

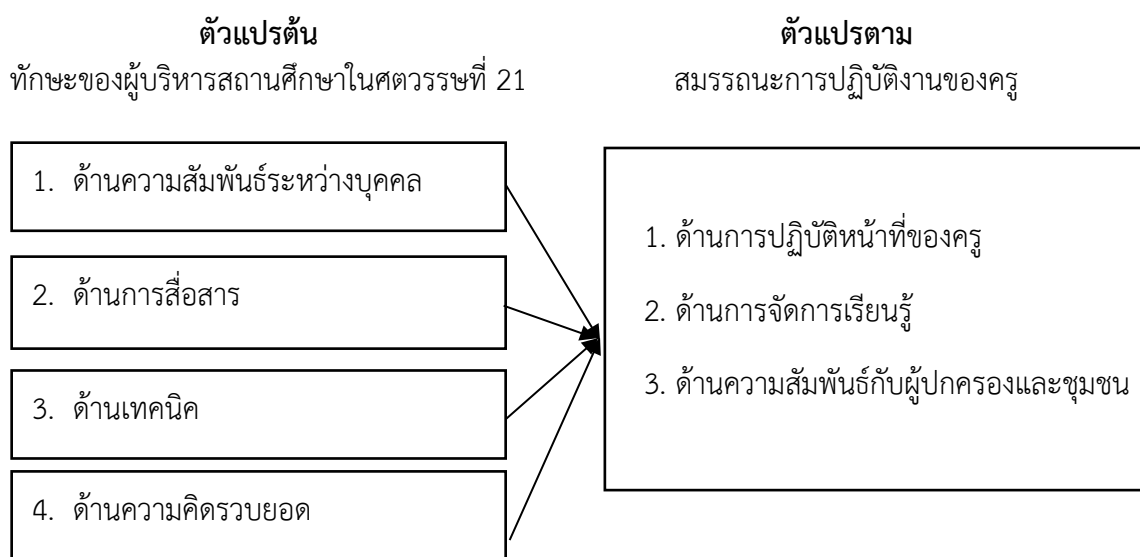
1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

3. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาสังเคราะห์หลักการ แนวคิด งานวิจัย เกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ศึกษาจากสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา. (2563). รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2563, 7 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109. หน้า 10-14.

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 82 แห่ง ประกอบด้วยผู้บริหาร

สถานศึกษา จำนวน 108 คน และครูจำนวน 1,400 คน รวมทั้งสิ้น 1,508 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2566, หน้า 9)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างจากตารางเครจีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp.607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ดังนี้ 1) จำแนกสถานศึกษาเป็นราย อำเภอ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ 2) จำแนกจำนวนประชากรตาม สถานศึกษาแต่ละอำเภอ 3) กำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณเทียบ บัญญัติไตรยางศ์จำแนกตามอำเภอทั้ง 3 อำเภอ 4) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนด ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด 310 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็น สอบถามตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ที่ประสบการณ์ใน การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 4 ด้าน ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 9 ข้อ 2) ด้าน การสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านเทคนิค จำนวน 6 ข้อ และ 4) ด้านความคิดรวบยอด จำนวน 6 ข้อ เป็น แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90-95)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู จำนวน 3 ด้าน ประกอบไปด้วยข้อ คำถามจำนวน 27 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู จำนวน 8 ข้อ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 ข้อ 3) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90-95)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยนำคำนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลใน การสร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (index of item objective congruence: IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาแบบสอบถามว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรงผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

3. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะไปปรึกษาที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรครูซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

5. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สถิติที่ใช้คือ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

4. การวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้วิธี Stepwise ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระทั้งแบบการเพิ่มตัวแปรและการลดตัวแปรเข้าด้วยกัน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติผ่านโปรแกรม SPSS โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมก่อนทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์เพียร์สัน วิเคราะห์ค่า Tolerance และค่า VIF ว่าจะไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนและวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (regression analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	83	26.77
หญิง	227	73.23
รวม	310	100.00
2. อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	27	8.71
26-30 ปี	51	16.45
31-35 ปี	93	30.00
36-40 ปี	58	18.71
41-45 ปี	40	12.90
46-50 ปี	17	5.49
51 ปีขึ้นไป	24	7.74
รวม	310	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	239	77.10
ปริญญาโท	71	22.90
รวม	310	100.00

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
4. ตำแหน่งหน้าที่		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	18	5.81
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	4	1.29
ข้าราชการครู	288	92.90
รวม	310	100.00
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	81	26.13
5 – 10 ปี	138	44.52
11 – 20 ปี	67	21.61
มากกว่า 20 ปี	24	7.74
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 73.23 เพศชาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 26.77 ช่วงอายุมากที่สุดคือ 31-35 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 36-40 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 18.71 ระดับการศึกษาปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมาคือปริญญาโท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 92.90 รองลงมาคือผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.81 มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 44.52 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 26.13

2. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	n = 310			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.33	.65	มาก	4
2. ด้านการสื่อสาร	4.47	.60	มาก	1
3. ด้านเทคนิค	4.34	.64	มาก	3
4. ด้านความคิดรวบยอด	4.41	.68	มาก	2
เฉลี่ยรวม	4.39	.64	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยใน
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .64) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการสื่อสาร
($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .60) รองลงมาด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .68) ด้านเทคนิค
($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .64) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .65) ตามลำดับ

3. สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู	n = 310			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู	4.64	.47	มากที่สุด	1
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.60	.46	มากที่สุด	2
3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.53	.51	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	4.59	.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .48) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .47) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .46) และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .51)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ

สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X	Y
X ₁	1.000					
X ₂	.796**	1.000				
X ₃	.778**	.713**	1.000			
X ₄	.630**	.617**	.767**	1.000		
X	.839**	.312**	.974**	.846**	1.000	
Y	.690**	.073	.822**	.844**	.850**	1.000

** ≤ .01

โดยที่ X₁ = ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

X₂ = ด้านการสื่อสาร

X₃ = ด้านเทคนิค

X₄ = ด้านความคิดรวบยอด

X = ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 Y = สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู

จากตารางที่ 4 พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด ($r_{xy} = .850$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 รายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอด มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด ($r_{x_4y} = .844$) รองลงมาคือด้านเทคนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด

($r_{x_3y} = .822$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก ($r_{x_1y} = .690$) และลำดับสุดท้ายคือด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับน้อยมาก ($r_{x_2y} = .073$)

จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวที่ศึกษา พบว่า ค่าสถิติที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทุกตัวที่ศึกษามีค่า tolerance ไม่ใกล้ศูนย์ ($>.05$) และค่า variance inflation factor น้อยกว่า 10 ทุกตัว แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม (multicollinearity) เมื่อไม่เกิดปัญหา multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนและวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (regression analysis)

5. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

Source of Variation	b	S.E. _{est}	β	t	sig
ค่าคงที่ (a)	.860	.143		6.015*	.000
ด้านความคิดรวบยอด (X_4)	.391	.031	.509	12.557*	.000
ด้านเทคนิค (X_3)	.300	.041	.367	7.324*	.000
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (X_1)	.067	.033	.084	2.016*	.045
ด้านการสื่อสาร (X_2)	.065	.023	.075	2.882*	.004
$a = .860$ $R = .850$, $R^2 = .722$, $S.E._{est} = .275$, $F = 800.117$, $p = .000$					

* $\leq .05$

จากตารางที่ 5 พบว่าผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เรียงลำดับตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอด (X_4) ด้านเทคนิค (X_3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (X_1) และด้านการสื่อสาร (X_2) มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .722 แสดงว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ร้อยละ

72.20 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีค่าพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .391, .300, .067, และ .065 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .509, .367, .084, .075 ตามลำดับ และค่าคงที่สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ (a) เท่ากับ .860 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = a + bX_4 + bX_3 + bX_1 + bX_2$$

$$Y' = .860 + .391X_4 + .300X_3 + .067X_1 + .065X_2$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z'Y = .509Z_4 + .367Z_3 + .084Z_1 + .075Z_2$$

อภิปรายผล

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมพร พงษ์เพชร (2561, หน้า 78) ได้ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แสดงออกถึงการมีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถในด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้นำด้านการวางแผน การตัดสินใจผ่านกระบวนการคิดรวบยอดเชิงกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ใช้ความรู้ ความชำนาญ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างรอบด้าน สอดคล้องกับมณฑาทิพย์ นามบุ (2561, หน้า 88) กล่าวว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีกระบวนการแนวคิดถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลภายในองค์กร และถ่ายทอดข้อมูลไปสู่ชุมชนได้เป็นอย่างดีด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์และเป็นผู้ไปในทุกด้าน มุ่งความเชี่ยวชาญด้านทักษะและความรู้ทางปัญญาเพื่อการพัฒนา และเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการสื่อสาร เปิดรับแง่มุมใหม่ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต มีมนุษยสัมพันธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลรู้จักยืดหยุ่นเห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่น สร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันภายในสถานศึกษา ตลอดจนประสานงานและการให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี

2. สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวาริน แซ่ตู (2562, หน้า 87) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ครู มีลักษณะเฉพาะด้านการปฏิบัติงานตามตำแหน่งสายงาน มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านที่จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจรรยาบรรณต่อตนเอง วิชาชีพผู้รับบริการ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ สังคม และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จและประสิทธิภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับภารัตน์ หอเจริญ (2559, หน้า 85-86) กล่าวว่า ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนศิษย์ ครูควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่การสร้างระเบียบวินัย ความประพฤติทั้งทางกาย วาจาใจ ที่แสดงถึงความเคารพในกฎหมาย ระเบียบประเพณีของสังคม และความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติหรือความหวังของตนเอง โดยให้ยึดส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว มีความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบหรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้ยึดถือหลักเหตุผล ระเบียบแบบแผนและกฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์ มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ ปฏิบัติกิจอันควร กระทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม มีความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการทำหน้าที่การงาน มีความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีอารมณ์แจ่มใสมีธรรมะอยู่ในจิตใจอย่างมั่นคง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึง ไม่ไหว้วานหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่จำเป็น มีความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของรณจวน คำมูล (2566, หน้า 204) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูภายในสถานศึกษาอย่างมาก ทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่ของครูกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดการ

ร่วมกันพัฒนาศักยภาพของครูให้ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ สอดคล้องกับ วัตรวีรยา ธนัชชาอัครสิริ (2560, หน้า 130) กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงใน สถานศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบบริหารจัดการกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา จัดทำมาตรฐานและภาระงานประเมินผลใน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานของครู และส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตรฐานวิชาชีพ ครู

4. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงลำดับตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิค ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และด้านการสื่อสาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

4.1 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลส่งผลต่อ สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับ งานวิจัยณภัค ยติกุลเกียร (2564, หน้า 91) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและชุมชนส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสามารถทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี สร้างบรรยากาศในการ ทำงานที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ประชุมชี้แจง ปรึกษา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สร้างแรงบันดาลใจให้บุคคล ตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่ที่รับมอบหมาย สร้างแรงจูงใจในตัวบุคคลให้เกิดความรักในวิชาชีพ สอดคล้องกับแคทซ์ (Katz, 2005, p.43) กล่าวว่า ทักษะที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับคน เป็นทักษะที่ ผู้บริหารสามารถทำงานร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำมีความสามารถในการ สร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน รู้วิธีสร้างทีมงาน เพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองจะต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจ มั่นคงในอารมณ์ รู้จักและพยายามเข้าใจผู้อื่น และต้องรู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความสนใจของบุคคลนั้นๆ

4.2 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารส่งผลต่อสมรรถนะการ ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ

กิตติศักดิ์ ชัยสุพรรณ (2565, หน้า 160) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ด้านติดต่อสื่อสารส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สามารถใช้ทักษะด้านการสื่อสารได้อย่างเต็มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะการสื่อสารที่ดี ทั้งทางกาย วาจา ต่อบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องย่อมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เกิดไปในทิศทางที่ดี มีความชัดเจนและเชื่อถือได้ เกิดความไว้วางใจกันซึ่งกันและกันในสถานศึกษา ทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จให้เกิดขึ้นกับงานโดยง่าย สอดคล้องกับพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560, หน้า 154) กล่าวว่า ทักษะการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำของสถานศึกษา ในการสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ทูมเทรกายและแรงใจในการดำเนินการต่างๆ ในสถานศึกษาที่ได้ทำร่วมกับผู้นำ

4.3 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านเทคนิคส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์รัก วงศ์พุทธะ (2564, หน้า 180) ได้ศึกษาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีมุมมองการคิดเชิงเทคนิควิธีที่หลากหลาย กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์การบริหารที่ชัดเจน จุดแข็ง จุดอ่อนและการพัฒนาแก้ไขให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ รู้จักการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ จากความคิดและประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะนำและช่วยเหลือต่อบุคลากรในสถานศึกษาอย่างดี สอดคล้องกับวาทีนิ นานิบุตร (2560, หน้า 47) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงาน จัดเป็นความสามารถด้านปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง ผู้นำในหน่วยงานจะต้องรู้ แม้จะไม่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทักษะหรือความสามารถในด้านนี้หาได้ด้วยการศึกษาอบรมการฝึกงานหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงของตนเอง

4.4 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความคิดรวบยอดส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ

รณจิรา คำมูล (2566, หน้า 205) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ด้านความคิดรวบยอดส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สามารถเข้าใจ เข้าถึงการบริหารงานของสถานศึกษาอย่างลุ่มลึก เข้าใจบทบาทหน้าที่มองภาพรวมของสถานศึกษา ระบบการทำงานภายในและเครือข่ายภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี เป็นผู้กำหนดนโยบายบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อโรงเรียน ครูและนักเรียนอย่างรอบด้าน เข้าถึงชุมชนและเป็นผู้มีบทบาทด้านวิชาการสอดคล้องกับอิศรา หาญรักษ์ (2563, หน้า 23) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้เพื่อการบริหารงานของโรงเรียน เป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะต้องเป็นผู้กำหนดและวางแผนการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถมองภาพรวมขององค์กรได้อย่างชัดเจน มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษา พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางเป้าหมายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งทางด้านการปฏิบัติงานระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ส่งผลนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และทางด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นในองค์กร เกิดความรักในองค์กรอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน

2. จากการศึกษา พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาเข้าไปมีบทบาทในชุมชนให้มากขึ้น และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา การเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เชิงประจักษ์จากสถานที่จริง การปฏิบัติจริง

3. จากการศึกษา พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกใน

ระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะใช้ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ การปฏิบัติหน้าที่ การจัดการเรียนรู้และการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดกับผู้ปกครองและชุมชน

4. จากการศึกษา พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการสื่อสาร ด้านเทคนิค และด้านความคิดรวบยอด ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดังนั้น ผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลที่หลากหลายและทันต่อเหตุการณ์ในทุกๆ ด้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลมากำหนดภารกิจของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาบุคลากรครู เสริมสร้างการพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์กร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
3. ควรศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาบุคคลดิจิทัล ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
4. ควรศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ชัยสุพรรณ. (2022). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- กัญญู เพชรภรณ์. (2019). สมรรถนะทางวิชาชีพครูและคุณลักษณะของครูที่ดี [เอกสารประกอบการบรรยาย]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฉัตรวีรยา ธนัชชาอัครศิริ. (2017). สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2016). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 4–8.
- ณภัค ยติกุลเกียร. (2021). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].
- นภารัตน์ หอเจริญ. (2016). สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2019). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี].
- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2018). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์].
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา. (2020, พฤษภาคม 7). รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. *ราชกิจจานุเบกษา*, 137(ตอนพิเศษ 109), 10–14.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2017). ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- มณฑาทิพย์ นามบุ. (2018). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- มนต์รัก วงศ์พุทธะ. (2021). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 22(2), 180–193.
- รัฐจวน คำมูล. (2023). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 197–208.

- วาทีณี นานิคบุตร. (2017). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะการบริหารงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
[วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- วาริน แซ่ตู. (2019). คุณลักษณะผู้บริหารยุคใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2022). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2565. ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2023). แผนอัตรากำลัง 1 ปี ข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2017). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1).
บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อิสรา หาญรักษ์. (2020). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper Collins.
- Katz, R. L. (2005). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 30(1), 45–
61.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Likert, R. (1967). *The human organization*. McGraw-Hill.
- Weigel. (2012). *Management skills for the 21st century: Avis gaze/Preparing school leaders:
21st century skills and National Association of Secondary School Principals
(NASSP)*.

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน
The Educational Quality Assurance Performance by Using Innovation
Network of Nan Provincial Special Education Center

ศิริพร หมื่นพรมแสน

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, E-mail: gigg.s.riporn@gmail.com

ทัศนีย์ บุญมาภิ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
E-mail: tasnee99@gmail.com

สุรศักดิ์ สุทธสิริ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
suttasirisurasak855@gmail.com

Siriporn Muenpromsan

Student, Master of Education Program in Educational Administration,
North-Chiang Mai University

Tasnee Boonmaphi

Lecturer, Master of Education Program in Educational Administration,
North-Chiang Mai University

Surasak Suttasiri

Lecturer, Master of Education Program in Educational Administration,
North-Chiang Mai University

รับเข้า : 30 มีนาคม 2566 แก้ไข : 30 เมษายน 2566 ตอบรับ : 2 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่านประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน รวม 76 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความ

เชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสนทนากลุ่ม โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวงวิชาการสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล และด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่าด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน ควรให้ชุมชน ครู บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวงวิชาการสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำผลมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน สถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา

คำสำคัญ: งานประกันคุณภาพการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายนวัตกรรม

Abstract

This study aimed to examine the current conditions and propose guidelines for enhancing the implementation of educational quality assurance through the Innovation Network at the Nan Provincial Special Education Center. The research population consisted of 76 administrators and teachers, complemented by a focus group of nine experts. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98, and analyzed through descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation. Additionally, qualitative data from focus group discussions were examined using content analysis.

The findings indicated that the overall implementation of educational quality assurance was at a high level. The three strongest aspects were: (1) fostering a quality

culture that reflects sustainable development, (2) introducing institutional change and creating academic value through an effective internal quality assurance system, and (3) assessing success according to established standards. Based on these findings, development guidelines were proposed in five areas. First, in setting quality standards, the institution should establish a formal committee responsible for defining educational benchmarks. Second, in driving quality, teachers and staff should be actively encouraged to integrate these standards into practice. Third, in evaluating outcomes, participation from teachers, staff, and the community is essential to ensure a comprehensive quality assurance process. Fourth, to create academic value, administrators should emphasize using assessment results to inform and improve educational management. Finally, in promoting a sustainable quality culture, the institution should strengthen its information systems and reinforce the role of the Innovation Network in quality assurance. In conclusion, the study highlights the importance of collaborative engagement, systematic evaluation, and institutional support in building a sustainable culture of educational quality assurance. The proposed guidelines provide a framework for strengthening quality practices that not only enhance educational outcomes but also contribute to sustainable institutional development.

Keywords: Educational Quality Assurance Education center innovation network

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ได้กำหนดกรอบเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้คนไทยทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิทางการศึกษา ของคนพิการได้กำหนดไว้ใน มาตรา 10 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545ว่า คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้คน พิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศ มาตรฐานการศึกษาของชาติ
เป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา มาตรฐาน
การศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้
สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 โดยกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้
สถานศึกษาต้องถือเป็น ความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน สถานศึกษานั้น
สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้น
สังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการจัดการศึกษา
และตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

จากคู่มือการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ปี พ.ศ. 2561 ยังมีการวิจัยที่ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการดำเนินงานประกันคุณภาพ
การศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ศูนย์การศึกษาพิเศษอยู่น้อย ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดน่าน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำเป็นต้องทราบถึงสภาพการดำเนินงานประกัน
คุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษซึ่งเป็นอุปสรรค
ต่อการวางแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก
งานวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มี
ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของ
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่าย
นวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

นิยามศัพท์ในการวิจัย

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early
Intervention) พื้นฟู เตรียมความพร้อมเด็กพิการทุกประเภท เพื่อการส่งต่อไปยังโรงเรียนหรือสถาน
บริการที่เหมาะสมกับเด็ก อีกทั้งบริการวิชาการ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ มีการส่งเสริม สนับสนุน
และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้ง

ด้านการบริหารบุคลากร ทรัพยากร ชั้นเรียนและการสร้างภาคีเครือข่ายในการวิจัย และพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาผ่านงานวิชาการ งานแผนและงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปรวมทั้ง งานอื่นตามความจำเป็นของ สถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้าน กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้มาตรฐานการศึกษาตามที่สถานศึกษาได้ ประกาศไว้ 3 มาตรฐาน ตามแนวทางที่กำหนดไว้ 5 องค์ประกอบ ตามหลักการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA

วิธีการวิจัย

ประชากรและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนด ประชากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด น่านดังนี้

ข้อที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารและครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 76 คน

ข้อที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไปจำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน ครูผู้สอน มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 4 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน รวมเป็น 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่าย นวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน 5 ได้แก่ ด้านเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อน การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการ สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน และด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน และด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

2. แบบสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ผู้เกี่ยวข้องที่คัดสรรไว้ กำหนดประเด็นข้อคำถามจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากแบบสอบถามมาทำเป็นประเด็นการสนทนา

สถิติที่ใช้

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน ได้ใช้องค์ประกอบตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามองค์ประกอบ 5 ด้านต่อไปนี้

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ
2. ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน
3. ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน
4. ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการ
5. ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาระดับและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ด้านที่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ	4.07	.40	มาก	4
2. การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน	4.05	.40	มาก	5
3. การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน	4.08	.49	มาก	3
4. การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล	4.09	.44	มาก	2
5. การเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.11	.41	มาก	1
ผลรวม	4.08	.46	มาก	

ผลการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ 5 การเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.11) รองลงมาคือ ด้านที่ 4 การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการ

สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.09$)และด้านที่ การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ 2 การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.05$)โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่สาธารณชน และ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าประสงค์ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาในระยะ 3 - 5 ปี อยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ และสถานศึกษามีแนวทางการพิจารณา และเกณฑ์การตัดสินคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษาแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ชัดเจน มีการสร้างความตระหนัก ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความเข้าใจในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลงานการ การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความตระหนักในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้บริหารมีการประสานผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบการประเมินคุณภาพภายในที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายในที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการสถานศึกษาควรมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้บริหารมีส่งเสริม สนับสนุนให้ครู บุคลากรนำเสนอ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารมีการส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้แก่ครู บุคลากรในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่นวัตกรรมตามลำดับ

อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำผลการประเมินมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้บริหารมีการนิเทศติดตาม ผลการพัฒนาการประกันคุณภาพทั้งระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในการจัดโครงสร้าง กำหนดบทบาทหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศการประกันคุณภาพ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านมาตั้งคำถาม เป็นผลการศึกษาที่ได้จากการโดยการสนทนากลุ่มสรุปเนื้อหา ดังนี้

ด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ พบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายในที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงควรให้ชุมชน ครู บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษาเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจึงควรให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐานพบว่า ควรให้ชุมชน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจึงควรให้ชุมชน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการ พบว่า สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำผลมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจึงควรให้ ครู บุคลากรนำผลมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศในการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษาเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจึงควรสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ได้ดังนี้

จากการวิจัยพบว่าผลการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่านโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับอุทัยวรรณ นรินรัตน์ วีระยุทธ ชาทะกาญจน์ และ อีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2559) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับวิระ โกสุมาลย์ (2561, หน้า 75) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา แก้วจันทร์เพชร.(2558: 114)ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ได้แก่ มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างน้อย ปี ละ 1 ครั้ง ด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ พบว่าครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่สาธารณชน และ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าประสงค์ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาในระยะ 3 - 5 ปี ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน พบว่า ผู้บริหารมีการประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบการประเมินคุณภาพภายในที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา แก้วจันทร์เพชร.(2558: 114)ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ได้แก่ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ขนาดเล็ก สถานศึกษานำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนของสถานศึกษาและมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจของ สถานศึกษาโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษาแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ชัดเจน มีการสร้างความตระหนัก ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลงานการ การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ขุราสี (2557: 64) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ผู้บริหารมีการประสานผู้เชี่ยวชาญมาร่วมในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบการประเมินคุณภาพภายในที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวิชาการสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล พบว่า ผู้บริหารมีส่งเสริม สนับสนุนให้ครู บุคลากรนำเสนอนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามผลการพัฒนาการประกันคุณภาพทั้งระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตามแนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563: 3) ได้กล่าวว่าการประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพภายในที่สถานศึกษาต้องดำเนินการประเมินตนเอง ให้ประเมินโดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่เหมาะสม เชื่อถือได้ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับพงศ์เพ็ญ ศรีทอง(2559: 93) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่วิธีการประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวม และเป็นรายมาตรฐาน

จากการวิจัย พบว่า แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

ด้านการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ (2561) ได้กล่าวว่า ประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยในอนาคต ประกอบกับมีนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับก่อนจะมีการประเมินคุณภาพในรอบต่อไป จำเป็นต้องปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกัน

ด้านการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่สถานศึกษาคุณภาพ ซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ (2561: 14) ได้กล่าวว่าด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ด้าน

การบริหารคุณภาพของสถานศึกษา เน้นที่การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษารวมทั้งระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านการประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายใน โดยให้ชุมชน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตามคู่มือมาตรฐานการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน.(2564: 3) ได้กล่าวว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ด้านคุณภาพของผู้เรียน จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่อง มีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่งวงวิชาการสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำผลการประเมินมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายนวัตกรรมสถานศึกษา (2564) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา ดำเนินการโดยการประสานแผนการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานจากส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา สอดคล้องกับพจรัตน์ คุณทวิลาภผล (2559: 87) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน พบว่าควรเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานจากนั้นจึงแก้ปัญหาไปตามลักษณะของปัญหาเป็นข้อ ๆ

ด้านการเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน สถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนากระบวนการสารสนเทศในการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับจันทร์สุตา ทราชมอ (2562: 63) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากให้มีการพัฒนาด้านภาษาให้เด็กให้มากยิ่งขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมและ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยากให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐานสถานศึกษา

2. ควรสนับสนุนงบประมาณในการสร้างระบบจัดการข้อมูลโดยใช้เครือข่ายนวัตกรรม
คุณภาพสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับ
ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การบริหารจัดการเพื่อควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของ
สถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร์สุตา ทราชมอ. (2562). การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม).
- พงศ์เพ็ญ ศรีทอง. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น).
- พจรัตน์ คุณทวิลาภผล. (2559). แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วิระ โกสุมาลย์. (2561). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (การศึกษานิพนธ์
ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์
การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563, 18 พฤษภาคม). รายชื่อสถานศึกษาแกนนำและ
สถานศึกษาร่วมพัฒนา ของเครือข่ายนวัตกรรมคุณภาพสถานศึกษา 1 ช่วย 3.
- อุทัยวรรณ นรินรัตน์วีระยุทธ, ชาดะกาญจน์, & อีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2559). บทบาทของผู้บริหาร
สถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช).
อมรรัตน์ ชุราสี. (2557). สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด).

การพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาภูมิศาสตร์
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Developing Geographic Skills and Learning Achievement in Geography
by using Fieldwork and Inquiry Based Learning for
Mathayomsuksa 5 Students

ชวัลวิทย์ บุรณวนิช

นักศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต E-mail:chawanvit.bu@gmail.com

พจมาลย์ สกกลเกียรติ

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต E-mail:spodjamal.sat@dpu.ac.th

Chawanvit Buranavanit

Student, Master of Education, Curriculum and Instruction
College of Education Science, Dhurakij Pundit University E-mail:chawanvit.bu@gmail.com

Podjamal Sakolkeart

Lecturer, Curriculum and Instruction,
College of Education Science, Dhurakij Pundit University E-mail:spodjamal.sat@dpu.ac.th

รับเข้า : 7 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 20 พฤษภาคม 2568 ตอรับ : 27 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ และ 3) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภูมิศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) แบบวัด ทักษะทางภูมิศาสตร์ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการ เรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะทางภูมิศาสตร์ หลังเรียนโดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนโดยใช้การ จัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบงาน ภาคสนามร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ และ S.D. = 0.65)

คำสำคัญ: ทักษะทางภูมิศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การเรียนรู้แบบงานภาคสนาม, การเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the geographic skills of Mathayomsuksa 5 students before and after learning by using Fieldwork and Inquiry Based Learning, 2) compare the learning achievement of Mathayomsuksa 5 students before and after learning by using Fieldwork and Inquiry Based Learning, and 3) study satisfaction of Mathayomsuksa 5 students towards learning by using Fieldwork and Inquiry Based Learning. The sample consists of 30 students from Mathayomsuksa 5 at Triamudomsuksa Pattanakarn Nonthaburi School, who were studying in the second semester of the academic year 2024. They were selected using a multi-stage sampling method. The research instruments included 1) lesson plan for the geography subject using Fieldwork and Inquiry Based Learning, 2) an assessment of geographic skills, 3) a learning achievement test, and 4) a satisfaction questionnaire on the instruction of Fieldwork and Inquiry Based Learning. The statistics used to analyze data were means, standard deviations, and t-test dependent.

The results of this research were as follow: 1) The geographic skills of Mathayomsuksa 5 students after learning by using Fieldwork and Inquiry Based Learning were higher than before learning at a statistical significance level of 0.05. 2) The learning achievement of Mathayomsuksa 5 students after learning by using Fieldwork and Inquiry Based Learning was higher than before learning at a statistical significance level of 0.05. and 3) The satisfaction of Mathayomsuksa 5 students with learning through Fieldwork and Inquiry Based Learning was at a high level ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.65).

Keywords: Geographic skills, Learning achievement, Fieldwork, Inquiry based learning

บทนำ

วิชาภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับพื้นที่ (Spatial) และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยองค์ความรู้ทางด้านสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นผิวโลก และอธิบายความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อมกับสิ่งแวดล้อม และสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดให้รายวิชาภูมิศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของวิชาพื้นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในลักษณะทางกายภาพของโลก การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์อย่าง “แผนที่” ในการศึกษาและทำความเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตและสังคมของมนุษย์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับปรุงมาตรฐานตัวชี้วัดของสาระวิชาภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน รองรับการเปลี่ยนแปลง และให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม กระแสสังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่มีการพัฒนาและมีความหลากหลายในการใช้งานมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ในอดีตนั้นไม่เพียงพอและเท่าทันต่อกระแสโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) เรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ปัญหาทางกายภาพและภัยพิบัติ ซึ่ง

ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต ความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและระหว่างประเทศ เพื่อเตรียมรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลก และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ จำนวน 2 ข้อ และตัวชี้วัดช่วงชั้นจำนวน 7 ข้อ

ปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเน้นการท่องจำเนื้อหาสาระวิชาเป็นหลัก ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อรายวิชาภูมิศาสตร์ในแง่ลบ เช่น เนื้อหาที่มีความยาก ไม่เข้าใจในแนวคิดและความสำคัญของรายวิชา รู้สึกสับสนต่อเนื้อหาวิชาที่แตกต่างจากสาระอื่น ๆ ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา และเกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องเข้าเรียน นอกจากนี้ ด้วยการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำเป็นหลัก ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางภูมิศาสตร์ไม่เพียงพอต่อการปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภูมิศาสตร์ได้เห็นถึงประเด็นดังกล่าวจากประสบการณ์ตรง ยกตัวอย่างสถานการณ์เช่น ทำให้นักเรียนวาดแผนที่เส้นทางจากบ้านมาโรงเรียน โดยไม่ใช้ Google Map เข้าช่วย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว ขณะเดินทางมาโรงเรียน ส่งผลให้ไม่สามารถระบุเส้นทางหรือรายละเอียดที่เกี่ยวข้องได้ หรือขาดการเชื่อมโยงความรู้ลักษณะทางกายภาพของโลกกับวิถีชีวิตของมนุษย์ ในการอธิบายปรากฏการณ์เชิงพื้นที่ เช่น เพราะเหตุใด ฝนถึงตกในช่วงเวลาเลิกเรียน เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม (Fieldwork) เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมทักษะทางภูมิศาสตร์ และสามารถบูรณาการความรู้และความสามารถทางภูมิศาสตร์ไปใช้ในประเด็นต่าง ๆ ผ่านการทำกิจกรรมและเรียนรู้จากพื้นที่จริงนอกห้องเรียนของตัวผู้เรียนเอง โดยครูผู้สอนสามารถมอบเป็นภาระงานในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ และเป็นไปตามธรรมชาติของรายวิชาภูมิศาสตร์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และทำความเข้าใจสิ่งเหล่านั้นด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำเท่านั้น แต่ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม ไม่นิยมใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีการแนะนำแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์โดยใช้กิจกรรมงานภาคสนามไว้ก็ตาม เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องเตรียมการสอนมากกว่าปกติ เช่น การออกแบบกิจกรรมงานภาคสนาม การเลือกสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งการออกแบบและเตรียมเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผลผู้เรียน ให้มีความเฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับบริบทของเนื้อหาวิชาและบริบทของพื้นที่ศึกษา

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม มีความจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนปฏิบัติกิจกรรมงานภาคสนาม สอดคล้องกับ Tenha (2019) ที่กล่าวไว้ว่า “การปูพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนต่อการทำกิจกรรมงานภาคสนาม” การ

เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จึงเป็นตัวเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัยพิจารณาความเหมาะสมในการใช้เตรียมความพร้อมของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์และความพร้อมของผู้เรียนก่อนปฏิบัติกิจกรรมงานภาคสนามตามที่วรเชษฐ แซ่เจีย (2567) และ Passon & Schlesinger (2019) ได้กล่าวว่า “การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ผ่านการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ” และสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560ข) ที่นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะทางภูมิศาสตร์ขึ้น โดยนำเทคนิคการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มาใช้ร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วย การตรวจสอบความรู้เดิม การสร้างความสนใจทางภูมิศาสตร์ การรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและประเมินความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เพื่อส่งเสริมทักษะทางภูมิศาสตร์ การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ จึงเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีการศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการตั้งคำถามต่อสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนเองสนใจ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จริง โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและนำเสนอข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามที่ตั้งไว้

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ในการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยเหตุผลว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ มีทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา สาระภูมิศาสตร์ เพิ่มขึ้น และเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม และนำไปปรับใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ หรือการทำวิจัยต่อไปในอนาคต สำหรับครูสังคมศึกษา ครูภูมิศาสตร์ และครูวิทยาศาสตร์ ตลอดจนผู้ที่สนใจ

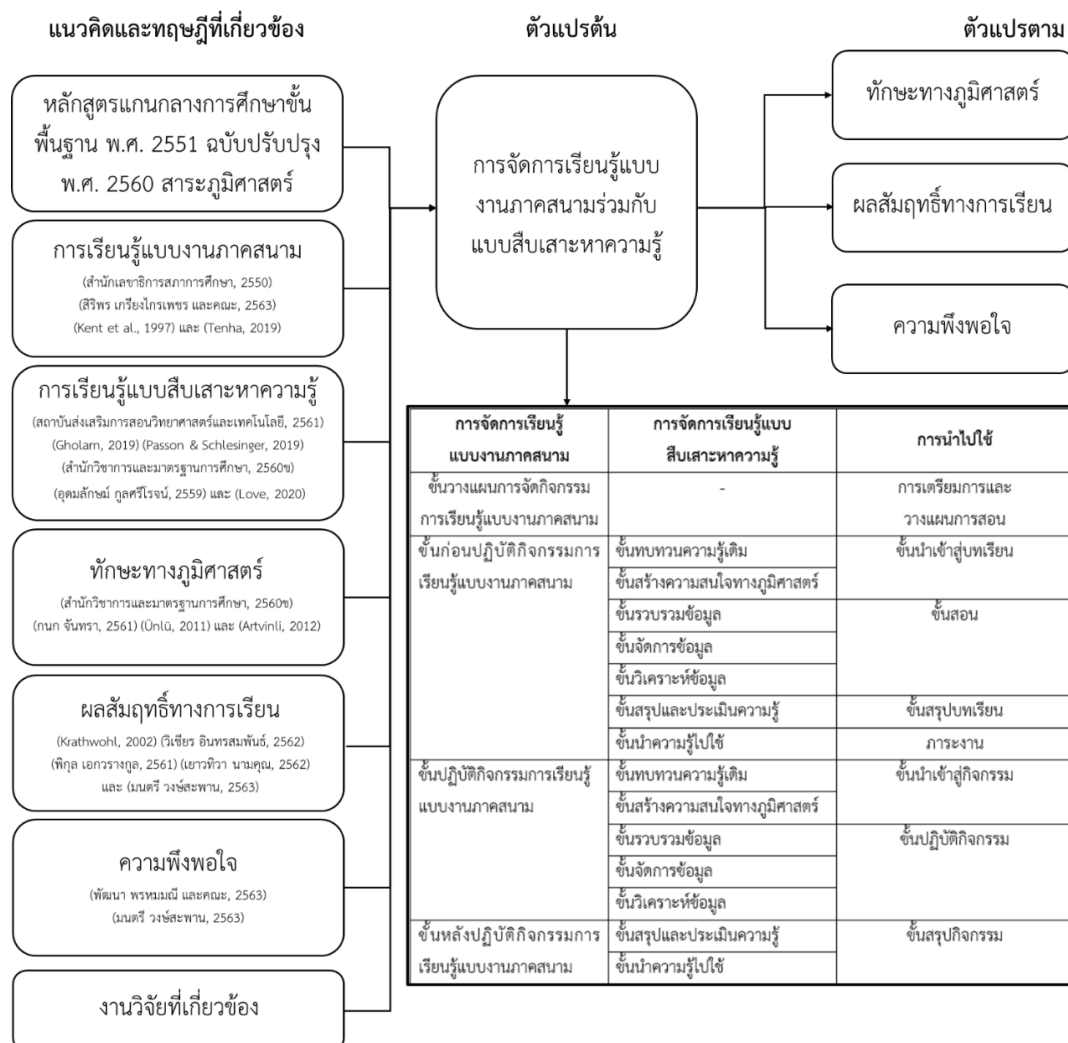
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ มีทักษะทางภูมิศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้เป็นการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs) โดยมีแบบแผนการทดลองที่ใช้ แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 394 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดสัดส่วนจำนวนนักเรียนห้องเรียนละ 3 คน จากจำนวน 10 ห้องเรียน และทำการจับฉลากตัวแทนนักเรียนในแต่ละห้องเรียน จำนวนห้องละ 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 5 แผน รวมทั้งหมด 17 คาบ ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. แบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 23 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน วัดทักษะทางภูมิศาสตร์โดยแบ่งออกเป็น 7 ทักษะประกอบด้วย

ทักษะการสังเกต	จำนวน 2 ข้อ	คะแนนเต็ม 3 คะแนน
ทักษะการแปลความทางภูมิศาสตร์	จำนวน 3 ข้อ	คะแนนเต็ม 5 คะแนน
ทักษะการใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์	จำนวน 11 ข้อ	คะแนนเต็ม 35 คะแนน
ทักษะการคิดเชิงพื้นที่	จำนวน 2 ข้อ	คะแนนเต็ม 4 คะแนน
ทักษะการคิดแบบองค์รวม	จำนวน 2 ข้อ	คะแนนเต็ม 5 คะแนน
ทักษะการใช้เทคโนโลยี	จำนวน 2 ข้อ	คะแนนเต็ม 5 คะแนน
ทักษะการใช้สถิติพื้นฐาน	จำนวน 1 ข้อ	คะแนนเต็ม 3 คะแนน

เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน โดยผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ที่มุ่งเน้นความสามารถในการใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และมีความเข้าใจในแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ อยู่ระหว่าง

0.67 – 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่ม Try Out มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.69 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.21 – 0.40 และค่าความเชื่อมั่น (Cronbach) อยู่ที่ 0.91

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่ม Try Out มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.73 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.60 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) อยู่ที่ 0.76

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ฉบับ ที่มีระดับความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ถามในประเด็น 1) เทคนิคและวิธีการสอน 2) สื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการสอน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 16 ข้อ ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่ม Try Out มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach) อยู่ที่ 0.83

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้น ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้เวลาในการวิจัย รวมทั้งหมด 19 คาบ มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 2) ดำเนินการยื่นขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
- 3) ขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือเก็บข้อมูลการวิจัยและส่งให้กับสถานศึกษา
- 4) ผู้วิจัยทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย และทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

(4.1) ปฐมนิเทศและแนะนำรายรายวิชา และอธิบายรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้แก่นักเรียน

(4.2) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียน (Pre-Test) ซึ่งเป็นแบบอัตนัย จำนวน 9 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน

(4.3) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-Test) ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน

- 5) ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ จำนวน 17 คาบ
- 6) ทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

(6.1) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์หลังเรียน (Post-Test) ซึ่งเป็นแบบอัตนัย จำนวน 9 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียน

(6.2) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-Test) ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

7) กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

8) จัดการข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน ก่อน-หลัง การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยสถิติ t-test for Dependent Sample

2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อน-หลัง การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ ด้วยสถิติ t-test for Dependent Sample

3) วิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์การประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ได้แก่ KR-20 และ Cronbach

2) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางภูมิศาสตร์รายด้านของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนประกอบด้วย 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ 3) ทักษะการใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ 4) ทักษะการคิดเชิงพื้นที่ 5) ทักษะการคิดแบบองค์รวม 6) ทักษะการ

ใช้เทคโนโลยี 7) ทักษะทางใช้สถิติพื้นฐาน และ 8) สรุปภาพรวมของทักษะทางภูมิศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

ทักษะทาง ภูมิศาสตร์	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t - test	p - value	แปลผล
1. ทักษะการสังเกต								
ก่อนเรียน	30	3	1.73	0.96	29	7.08*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	3	3.00	0.00				
2. ทักษะการแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์								
ก่อนเรียน	30	5	3.03	0.75	29	8.96*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	5	4.57	0.62				
3. ทักษะการใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์								
ก่อนเรียน	30	35	12.00	4.20	29	17.84*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	35	24.77	3.71				
4. ทักษะการคิดเชิงพื้นที่								
ก่อนเรียน	30	4	1.30	0.78	29	6.75*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	4	2.60	0.76				
5. ทักษะการคิดแบบองค์รวม								
ก่อนเรียน	30	5	1.47	1.76	29	8.97*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	5	2.87	0.43				
6. ทักษะการใช้เทคโนโลยี								
ก่อนเรียน	30	5	1.33	0.79	29	12.38*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	5	3.83	0.73				
7. ทักษะทางใช้สถิติพื้นฐาน								
ก่อนเรียน	30	3	0.80	0.54	29	7.76*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	3	2.17	0.78				
8. สรุปภาพรวมของทักษะทางภูมิศาสตร์								
ก่อนเรียน	30	60	21.67	5.46	29	17.80*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	60	40.00	5.51				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนในภาพรวมเท่ากับ 21.67 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนในภาพรวมเท่ากับ 40.00 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะทางภูมิศาสตร์หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน มีรายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t - test	p - value	แปลผล
ก่อนเรียน	30	20	6.27	2.98	29	15.15*	.000	สูงขึ้น
หลังเรียน	30	20	13.93	1.91				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 6.27 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.93 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาภูมิศาสตร์ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 มีรายละเอียดดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	4.18	0.77	มาก
2. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการสอน	4.19	0.76	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.17	0.72	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.20	0.72	มาก
5. ความพึงพอใจในภาพรวม	4.20	0.65	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ และ $S.D. = 0.65$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 และเมื่อพิจารณารายการประเมินรายด้าน พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกรายการโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการสอน 3) ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และ 4) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะทางภูมิศาสตร์ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ และ $S.D. = 0.65$)

อภิปรายผล

จากผลการเปรียบเทียบทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 จึงสามารถอนุมานได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561), สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2550), Gholam (2019) และ Kent et al. (1997) กล่าวไว้คือ “การที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนหรือกิจกรรมงานภาคสนาม” และด้วยทักษะทางภูมิศาสตร์ เป็นความสามารถในการอธิบายพื้นที่และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ตลอดจนการคิดวิเคราะห์และการตีความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถอธิบายเหตุผลประกอบในการเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับทวิ ทองสว่าง (2527) ประพนธ์ เดชชัย (2536) และราชบัณฑิตยสภา (2554) ที่ได้กล่าวว่า ทักษะทางภูมิศาสตร์ เป็นความชำนาญในการนำความรู้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติจริงในงานภาคสนาม และจากการใช้แบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ พบว่าผลการประเมินแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถทำแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์ได้ แต่ในข้อคำถามบางข้อที่มีการแสดงวิธีการประกอบการตอบคำถาม ผู้เรียนยังไม่สามารถแสดงวิธีการประกอบการตอบคำถามได้ และจากผลการประเมินแบบวัดทักษะทางภูมิศาสตร์หลังเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงเทคนิคหรือวิธีการประกอบการตอบคำถามได้ จึงทำให้มีผลคะแนนทักษะทางภูมิศาสตร์สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางภูมิศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mkhize et al. (2024) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ในหัวข้อเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ünü (2011) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับ Das (2014), Fiomumwe (2019), Goh (2013), Kent et al. (1997) และ Lai (1999) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของงานภาคสนามไว้ร่วมกันว่า

“สามารถเสริมสร้างและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากพื้นที่ปฏิบัติการภาคสนาม และเป็นการนำความรู้ทางด้านแนวคิดทฤษฎีมาใช้กับประสบการณ์จริง”

จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 จึงสามารถอนุมานได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมทางด้านความรู้แนวคิด และทฤษฎีก่อนลงมือปฏิบัติการภาคสนาม ดังนั้นผู้เรียนจึงมีการพัฒนาทางด้านความรู้ควบคู่กับการพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ และเมื่อมีการใช้แนวคิดของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ตามที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) และ Gholam (2019) ได้กล่าวว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เลียนแบบวิธีการของนักวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การตั้งคำถาม สำรวจ และค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง” จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งเทคนิคทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนรรักษ์ สวัสดิ์ (2561) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันวิสา แยมกระจ่าง (2560) ที่พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Himmetoglu (2023) ที่พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถจดจำองค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ได้มากขึ้น เมื่อได้รับประสบการณ์จริงผ่านการปฏิบัติการงานภาคสนาม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Putra et al. (2019) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะมีผลการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีและมีความสนใจต่อการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ และจากการที่ผู้วิจัยมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายร่วมกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนทดลองหรือลงมือปฏิบัติการใช้งานเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น การอ่านและแปลความหมายแผนที่ภูมิประเทศชุด L7018 การใช้เข็มทิศภายในโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน หรือการเก็บข้อมูลค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์จากแอปพลิเคชัน Timestamp Camera รวมทั้งการปฏิบัติการภาคสนามในพื้นที่จริง จึงสอดคล้องกับ Tenha (2019) ที่กล่าวว่า “กิจกรรมงานภาคสนามสามารถพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนและทักษะของผู้เรียน” และผู้วิจัยยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการ

สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบการทำใบงานตามเวลาที่กำหนด จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจในการวัดความสามารถของผู้เรียนเองภายในระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของพัฒนา พรหมมณี และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า “ความพึงพอใจเกิดจากแรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล” แต่อย่างไรก็ตามการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องนั้น มีความลึกของเนื้อหาที่อยู่ในระดับสูงกว่าเนื้อหาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถทำความเข้าใจด้วยตนเอง และครูผู้สอนควรมีการให้คำแนะนำหรืออธิบายเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน นอกจากนี้จากการสังเกตขณะดำเนินการทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเริ่มเกิดความเบื่อหน่ายต่อการทำใบงานด้วยตนเอง ไม่ทำใบงานตามที่มอบหมายในเวลาที่กำหนด และรอเวลาช่วงการสรุปเนื้อหาโดยผู้สอน จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหารและจัดการชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของรายการประเมิน เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการเฝ้าติดตามผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็นที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการเรียนในบางครั้ง รวมทั้งได้ทำการปฏิเสธในการเฉลยคำตอบของผู้เรียน ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมสืบค้นข้อมูลจัดการข้อมูล หรือวิเคราะห์ข้อมูล และผู้วิจัยขอให้ผู้เรียนได้ทำการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองก่อน จึงทำให้ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจเป็นไปตามผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องตามที่พัฒนา พรหมมณี และคณะ (2563) กล่าวว่า “ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และความต้องการของจิตใจ”

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในภาพรวมตามสมมติฐานข้อ 3 พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของวันวิสา แยมกระจ่าง (2560) ที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องผลการวิจัยของปรัชญา รุ่งเรือง และศิริพล แสนบุญส่ง (2565) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้เชิงพื้นที่ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบงานภาคสนามส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นมากขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจและความน่าสนใจในการเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุกัญญา เพ็ชรนาค (2563) และปวันรัตน์ ัญญะพล และกัลยา เทียนวงศ์ (2565) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็นระหว่างเพื่อนสมาชิกและครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. เสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้ ไปใช้เป็นแนวทางหรือตัวอย่างในการพัฒนาผู้เรียน ตาม

แนวคิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ และทักษะทางภูมิศาสตร์ ต่อไป

2. เสนอแนะให้มีออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบงานภาคสนาม โดยใช้รูปแบบเกมไขปริศนา (Puzzle) ผสมผสานกับการบูรณาการความรู้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นการกระตุ้นความน่าสนใจ ความสนุกสนาน และการทำงานร่วมกันของผู้เรียน รวมถึงเป็นการประมวลความรู้รวบยอดของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยต่อยอด โดยการพัฒนานวัตกรรมของรูปแบบการเรียนรู้แบบงานภาคสนามร่วมกับแบบสืบเสาะหาความรู้

2. ควรมีการศึกษาและวิจัยต่อยอด โดยการนำรูปแบบกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบงานภาคสนามไปใช้ร่วมกับรูปแบบกิจกรรมหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อศึกษาทักษะทางภูมิศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ

บรรณานุกรม

กนก จันทรา. (2561). การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ Geo-literacy Learning for our planet ถอดบทเรียนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ทวี ทองสว่าง. (2527). การสอนภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปภาวรา เพ็ชรอินทร์ และ พัชรี ศรีมหาโพธิ์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปเอเชียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5E). วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 4 (1), 71 – 79.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/253819>

ปรีชญา รุ่งเรือง และ ศิริพล แสนบุญส่ง. (2565). การพัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการเรียนรู้เชิงพื้นที่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 17 (3), 133 – 143.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayat/article/view/258813>

- ประนอม เดชชัย. (2536). เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษา. ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปวันรัตน์ ธัญญะพล และ กัลยา เทียนวงศ์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาโลกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร). Silpakorn University Repository : SURE.
<https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/26840>
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาพัฒน์ชัย, และ จีระศักดิ์ ทัทพา. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. วารสารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.). 26 (1). <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/apheitss/article/view/241557>
- พิกุล เอกวรานุการ. (2561). เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา 01153351 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน. ตักสิลาการพิมพ์.
- เยาวทิศา นามคุณ. (2562). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. <https://dictionary.orst.go.th/>
- วรเชษฐ แซ่เจีย. (2567). SLC Researcher Diary – Log #01 ว่าด้วย inquiry : ครูเป็นผู้นำการสืบสอบหรือผู้ออกแบบให้สืบสอบ. EDUCA.
<https://www.educathai.com/knowledge/articles/695>
- วันวิสา แยมกระจ่าง. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีการสอนแบบภาคสนาม ในรายวิชาการพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมการท้องถิ่น, 1 (3), 51 – 63.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/196863>
- วิเชียร อินทรสมพันธ์. (2562). เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย. โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. คลังความรู้ SciMath.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560ข). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริพร เกรียงไกรเพชร, ชมชนก เลี้ยงวันพร, สุรัสวดี อัฐรัตน์, ชูเดช โลศิริ, สุพรรณิกา โกยสิน, พรรณี ชีวินศิริวัฒน์, และ สุราทิพย์ ชวนะเวสสกุล. (2563). *ภูมิศาสตร์เทคนิค*. โครงการตำราวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มูลนิธิ สอวน. บริษัทด้านสหราชอาณาจักร จำกัด.
- สุกัญญา เพ็ชรนาถ. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
<https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2563/M128383/Pechnak.pdf>
- อนรรักษ์ สวัสดิ์. (2561). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์. (2559). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 01162321 วิธีการสอน (Methods of Teaching)*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Artvinli, E. (2012). Integrate geographic skills with active learning in geography: A case of Turkey. *Journal of Research and Didactics in Geography (J-READING)*, 0 (1), 43–50.
<http://www.j-reading.org/index.php/geography/article/view/6/6>
- Das, D. (2014). From classroom to the field and back: Understanding the ways fieldwork empowers geographic learning. *HSSE Online*, 3 (2), 14–22.
<https://hsseonline.nie.edu.sg/from-classroom-to-the-field-and-back-understanding-the-ways-fieldwork-empowers-geographic-learning/>
- Firomumwe, T. (2019). Experiences out of the classroom: The importance of fieldwork in learning Geography at Secondary School. *i-manager's Journal on School Educational Technology*, 14 (3), 16-24. <https://doi.org/10.26634/jsch.14.3.15169>

- Gholam, A. (2019). Inquiry-based learning: Student teachers' challenges and perceptions. *Journal of Inquiry & Action in Education*, 10 (2), 112-130.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1241559.pdf>
- Goh, Y. L. E. (2013). Deepening secondary students' understanding of coastal management at Labrador Park through fieldwork. *HSSE Online*, 2 (1), 16-27.
<https://hsseonline.nie.edu.sg/deepening-secondary-students-understanding-of-coastal-management-at-labrador-park-through-fieldwork/>
- Himmetoğlu, İ., Karagöz, M., Türker, A., & Aksoy, B. (2023). Determination of high school students' awareness of geographical elements with fieldwork: A qualitative research. *Bulletin of Educational Studies*, 2 (2), 76-90.
<https://doi.org/10.61326/bes.v2i2.137>
- Kent, M., Gilbertson, D. D., & Hunt, C. O. (1997). Fieldwork in geography teaching: A critical review of literature and approaches. *Journal of Geography in Higher Education*, 21(3), 313–332.
- Krathwohl, D. R. (2002). A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview. *Theory into practice*, 41 (4), 212-218. <https://doi.org/10.1080/03098269786183>
- Lai, K. C. (1999). *Geographical fieldwork as experiential learning: A case study of secondary school field trips in Hong Kong* (Doctoral dissertation, Queensland University of Technology). Queensland University of Technology.
<https://eprints.qut.edu.au/36614/>.
- Love, C. (2020). *Geo-Inquiry Process : Educator Guide*. National Geographic.
https://www.nationalgeographic.org/wp-content/uploads/2020/02/Geo-Inquiry_Educator_Guide_K-2.pdf
- Mkhize, T. F., Dube-Xaba, Z., & Zondi, T. A. (2024). Evaluating the implementation and effectiveness of inquiry-based learning to teaching paper-based GIS in secondary schools. *E-Journal of Humanities, Arts and Social Sciences*, 5(11), 1697–1710.
<https://doi.org/10.38159/ehass.20245116>
- Passon, J., & Schlesinger, J. (2019). Inquiry-Based Learning in Geography. In H. A. Mieg (Ed.), *Inquiry-Based Learning – Undergraduate Research* (pp. 281–290). Springer.

https://doi.org/10.1007/978-3-030-14223-0_26

- Putra, U. S., & Masruri, M. S. (2019). The effect of inquiry method on geography learning result. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 326, 509–512. <https://doi.org/10.2991/iccie-18.2019.88>
- Tenha, J. (2019). The effectiveness of fieldwork in the teaching and learning of geography at Rukariro Secondary School in Zimbabwe. *Cross-Currents: An International Peer-Reviewed Journal on Humanities & Social Sciences*, 5 (2), 36–42. <https://doi.org/10.36344/ccijhss.2019.v05i02.003>
- Ünlü, M. (2011). The level of realizing geographical skills in geography lessons. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11 (4), 2166-2172. <https://eric.ed.gov/?id=EJ962693>

การปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ : กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด

Improving the efficiency of medical warehouse management:

Case study of XXX Co., Ltd.

เบญจวรรณ มีมอญ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรังสิต, keetr98279@gmail.com

บวรวิทย์ โรจน์สุวรรณ

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยรังสิต,
E-mail: dr.bavornwit@gmail.com

Benjawan Memon

Master's Degree Student of Master of Science in Management of Logistics,
Graduate School, Rangsit University

Bavornwit Rojsuwan Ph.D.

Lecture of Master of Science in Management of Logistics, Graduate School, Rangsit University

รับเข้า : 6 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 23 พฤษภาคม 2568 ตอบรับ : 27 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานของคลังสินค้าทางการแพทย์ 2) ศึกษาแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าทางการแพทย์ และ 3) หาแนวทางแก้ไขปัญหาการเสื่อมสภาพและตอบสนองความต้องการเครื่องมือทางการแพทย์ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้จัดการ 1 คน หัวหน้างาน 2 คนเจ้าหน้าที่คลังสินค้า 2 คน คนขับรถของบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการระดมสมองและสนทนากลุ่ม พร้อมศึกษาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระบบคลังสินค้าของบริษัทมีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ การจัดเก็บสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่มีป้ายระบุชัดเจน ไม่มีการแบ่งโซนอย่างเหมาะสม และไม่มีการบันทึกตำแหน่งจัดเก็บเข้าสู่ระบบ ส่งผลให้ใช้เวลาและระยะทางในการปฏิบัติงานมากเกินไป เกิดความผิดพลาดในการหยิบสินค้า 2) ผลการแก้ไขและปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าในด้านเวลา พบว่า ลดความสูญเสียเรื่องเวลารวมลงได้ 257 นาที คิดเป็นร้อยละ 75.59 ลดความสูญเสียเรื่องระยะทางรวมลงได้ 98 เมตรต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.25 และลดความสูญเสียในด้านอื่นๆ รวมมูลค่า 30.33 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 87.91 และ 3) การใช้แนวทางการจัดหมวดหมู่สินค้า การจัดทำป้ายระบุ การวางระบบแผนผังพื้นที่

และการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ พบว่า ระบบคลังสินค้ามีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของระบบคลังสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้าน เวลา ระยะทาง และต้นทุน

คำสำคัญ: เครื่องมือทางการแพทย์ ประสิทธิภาพ การระดมสมอง การลดความสูญเปล่า 8 ประการ

Abstract

This study aimed to 1) study the operational problems of medical warehouses, 2) study the guidelines for improving the efficiency of medical warehouse management, and 3) find solutions to the problem of deterioration and respond to the demand for medical equipment in a timely manner. The sample group of key informants consisted of 1 manager, 2 supervisors, 2 warehouse officers, and 2 drivers of the case study company, totaling 7 people. The research method was survey research with brainstorming and focus group discussions, along with studying comparative data.

The results of the study found that 1) the company's warehouse system had several problems, including unstructured storage of goods, no clear labels, no appropriate zoning, and no recording of storage locations in the system, resulting in unnecessary time and distance spent on operations, and errors in picking goods.; 2) the results of the correction and improvement of warehouse efficiency in terms of time were found to reduce the total time loss by 257 minutes, or 75.59 percent, reduce the total distance loss by 98 meters per operation, or 74.25 percent, and reduce other losses totaling 30.33 million baht, or 87.91 percent. and 3) the improvement, using the product categorization and labeling methods, the layout of the area plan and the data entry into the system found that the warehouse system is convenient and fast to operate and the efficiency of the warehouse system is significantly increased in terms of time, distance and cost.

Keywords: Medical Warehouse, Efficiency, Brainstorming, 8 Wastes.

บทนำ

อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยตลาดเครื่องมือแพทย์ทั่วโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี (Thai Medical Technology Association, 2023) ประเทศไทยได้กำหนดให้การแพทย์และสาธารณสุขเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อส่งเสริมสุขภาพ

ประชาชนและผลักดันไทยสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ของอาเซียนภายในปี 2568 พร้อมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการแพทย์ และรองรับเทรนด์ Wellness Tourism ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

บริษัท XXX จำกัด ซึ่งดำเนินธุรกิจจำหน่าย ติดตั้ง และซ่อมบำรุงเครื่องมือทางการแพทย์ โดยเฉพาะกล้องส่องตรวจอวัยวะภายใน (Endoscope) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมสุขภาพในประเทศไทย ด้วยความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการตรวจสุขภาพและแนวโน้มการขยายตัวของสถานพยาบาลเอกชน

อย่างไรก็ตาม พบว่าบริษัทเผชิญกับปัญหาในการจัดการคลังสินค้า เช่น การไม่แบ่งโซนจัดเก็บสินค้าอย่างชัดเจน, การขาดช่องทางเดินที่เหมาะสม, การกำหนดหน้าที่ไม่ชัดเจน, พื้นที่จัดเก็บไม่เพียงพอ และการจัดการแยกประเภทสินค้าที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เครื่องมือทางการแพทย์เกิดการเสื่อมสภาพ และตอบสนองความต้องการได้ไม่ทันทั่วถึง

การศึกษานี้จึงมุ่งหวังที่จะนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงการจัดการคลังสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยในฐานะ Medical Hub ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของคลังสินค้าทางการแพทย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าเครื่องมือทางการแพทย์และอุปกรณ์อื่นๆ
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเสื่อมสภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการเครื่องมือทางการแพทย์และอุปกรณ์อื่น ๆ ได้อย่างทันทั่วถึง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับโลจิสติกส์

โลจิสติกส์เป็นส่วนสำคัญในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การขนส่งสินค้า คลังสินค้า การจัดส่ง การกระจายสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง และระบบข้อมูลโลจิสติกส์ (Kim, Yang, & Kim, 2008). การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ต้องมีการวางแผนและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าและลดต้นทุน รวมถึงต้องพิจารณาปัจจัยภายนอก เช่น การขาดแคลนวัตถุดิบหรือการส่งสินค้าล่าช้า

กลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์

โลจิสติกส์เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลายด้านที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความสำเร็จของกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในกระบวนการทั้งหมดและการสร้างสมดุลในการแข่งขัน ซึ่งกลยุทธ์ที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกับการร่วมมือทางธุรกิจที่สนับสนุนการดำเนินงานของโลจิสติกส์ โดยต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร ปัจจัยภายนอก เช่น ลูกค้า ภาวะตลาด เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ กฎหมาย คู่แข่งขัน และนโยบายภาครัฐ ซึ่งผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ ปัจจัยภายใน เช่น ความสัมพันธ์กับลูกค้า ทักษะของบุคลากร การเงิน การผลิต การใช้เทคโนโลยี และการจัดหาวัตถุดิบ ซึ่งผู้บริหารสามารถควบคุมได้ การวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ในแต่ละด้าน เช่น การเลือกทำเลที่เหมาะสม การกำหนดวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และการทบทวนนโยบายองค์กรให้ชัดเจน (Waters, 2019).

นอกจากนี้ การนำหลักการ 7-Right ของการจัดการโลจิสติกส์มาวิเคราะห์ร่วมด้วย จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพ โดยประกอบไปด้วย 1) Right item – ได้รับสินค้าถูกต้องตามที่ต้องการ 2) Right quantity – ได้รับสินค้าตามปริมาณที่สั่ง 3) Right time – ได้รับสินค้าภายในเวลาที่กำหนด 4) Right place – สินค้าถูกจัดส่งถึงสถานที่ที่ต้องการ 5) Right cost/price – ต้นทุนและราคาที่เหมาะสมและยอมรับได้ 6) Right condition – สินค้าอยู่ในสภาพที่ดี ไม่เสียหาย 7) Right customer – ส่งสินค้าไปถึงลูกค้าอย่างถูกต้อง

แนวคิดแผนผังสาเหตุและผล หรือแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram)

กมลทิพย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2560) ได้อธิบายแผนผังก้างปลา หรือที่เรียกว่า แผนผังสาเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาหลักและสาเหตุที่อาจเกิดขึ้นที่ทำให้เกิดปัญหานั้น ๆ โดยแผนผังก้างปลามีลักษณะคล้ายกับกระดูกปลาที่มีหัว (ปัญหาหลัก) และก้างปลา (สาเหตุที่อาจเกิดขึ้น) ที่แตกแขนงออกไปจากหัวปลา ซึ่งวิธีนี้ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมองเห็นสาเหตุของปัญหาได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนแผนผังนี้พัฒนาโดย ศาสตราจารย์คาโอริ อชิคาวา จากมหาวิทยาลัยโตเกียวในปี ค.ศ. 1943 และมักจะใช้เมื่อต้องการหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นต้องการทำความเข้าใจกับกระบวนการต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีที่พนักงานไม่รู้ปัญหาทั้งหมดของกระบวนการใช้ในการระดมสมองเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นวิธีการสร้างแผนผังสาเหตุและผล (Fishbone Diagram) การสร้างแผนผังนี้ควรทำเป็นทีมและดำเนินการตามขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดประโยคปัญหาที่หัวปลา – ต้องกำหนดปัญหาหลักที่ต้องการแก้ไขอย่างชัด
2. กำหนดกลุ่มปัจจัยที่จะทำให้เกิดปัญหานั้นๆ – กำหนดกลุ่มปัจจัยที่อาจเป็น

สาเหตุ

3. ปัญหานั้นระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัย – ใช้การระดมความคิดจากสมาชิกในทีมเพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้

4. หาสาเหตุหลักของปัญหา – วิเคราะห์หาสาเหตุที่มีความสำคัญที่สุด

5. จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ – จัดลำดับตามความสำคัญหรือความเป็นไปได้

6. ใช้แนวทางการปรับปรุงที่จำเป็น - พัฒนาและนำเสนอวิธีการแก้ไข

การกำหนดปัจจัยบนแผนผังก้างปลาในการกำหนดปัจจัยบนแผนผังก้างปลา สามารถใช้หลายกลุ่มปัจจัย 4M 1E นี้มาจาก 1) Man (คนงานหรือพนักงาน) 2) Machine (เครื่องจักรหรืออุปกรณ์) 3) Material (วัตถุดิบหรืออุปกรณ์ต่างๆ) 4) Method (กระบวนการทำงาน) และ 5) Environment (สภาพแวดล้อม เช่น อากาศ สถานที่)

หากไม่ใช่กระบวนการผลิต อาจใช้กลุ่มปัจจัยอื่น ๆ เช่น 4P (Place, Procedure, People, Policy), 4S (Surrounding, Supplier, System, Skill), หรือ MILK (Management, Information, Leadership, Knowledge) ตามความเหมาะสมของปัญหา

ในส่วนของการกำหนดหัวข้อปัญหา หัวข้อปัญหาควรกำหนดให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ การกำหนดปัญหาควรเป็นในลักษณะของคำถามที่มีความหมายชัดเจน อัตราการเสียหายของผลิตภัณฑ์ อัตราการเกิดอุบัติเหตุ หรือต้นทุนการผลิตสูงกว่าค่าเฉลี่ย

เทคนิคการระดมสมอง

หนึ่งในเทคนิคที่ใช้ในกระบวนการนี้คือการถามคำถาม ทำไม ซ้ำๆ ซึ่งจะช่วยให้หาสาเหตุได้ลึกซึ้งขึ้น ทำไมถึงเกิดการเสียหาย ทำไมเครื่องจักรถึงไม่ทำงานตามที่คาดหวัง ทำไมกระบวนการไม่ปฏิบัติตามแผน แผนผังสาเหตุและผลช่วยให้สามารถแยกแยะสาเหตุของปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (ประชาสรรค์ แสนรักดี, 2550).

กลยุทธ์การจัดเก็บสินค้า (Storage Strategy)

James และ Jerry (1998) ใน The Warehouse Management Handbook ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้าไว้ 6 แนวคิดหลัก ได้แก่ 1) ระบบการจัดเก็บโดยไร้รูปแบบ (Informal System) รูปแบบนี้ไม่มีการบันทึกตำแหน่งการจัดเก็บสินค้าไว้ในระบบและสินค้าทุกชนิดสามารถจัดเก็บในตำแหน่งใดก็ได้ในคลังสินค้า โดยพนักงานจะเป็นผู้ทราบตำแหน่งและจำนวนสินค้า จุดเด่นคือเหมาะสำหรับคลังสินค้าที่มีขนาดเล็กและจำนวนสินค้าไม่มาก แต่ข้อเสียคืออาจเกิดปัญหาการหาสินค้าไม่ได้หากพนักงานที่รับผิดชอบไม่มาทำงานหรือไม่คุ้นเคยกับระบบนี้ 2) ระบบจัดเก็บโดยกำหนดตำแหน่งตายตัว (Fixed Location System) ในระบบนี้ สินค้าทุกชนิดจะมีตำแหน่งที่กำหนดไว้ตายตัว ข้อดีคือการจัดเก็บสินค้ามีความสะดวกสบายสำหรับคลังสินค้าที่มีขนาดเล็กและมีสินค้าจำนวนไม่มาก แต่ข้อเสียคือ หากมีการสั่งซื้อสินค้ามากเกินไปหรือสินค้าชนิดนั้นไม่ได้มีการสั่งซื้อในช่วงนั้น อาจทำให้เกิดการใช้พื้นที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ 3) ระบบการจัดเก็บโดยจัดเรียงตามรหัสสินค้า

(Part Number System) การจัดเก็บตามรหัสสินค้าช่วยให้พนักงานทราบตำแหน่งของสินค้าได้ง่าย ข้อดีคือการจัดเก็บสะดวกและมีลำดับการจัดเก็บที่ชัดเจน แต่ข้อเสียคือจะไม่มีที่ยึดหยุ่นหากต้องขยายจำนวน SKU 4) ระบบการจัดเก็บสินค้าตามประเภทของสินค้า (Commodity System) การจัดเก็บสินค้าตามประเภทของสินค้าหรือกลุ่มสินค้า ซึ่งช่วยให้การใช้งานพื้นที่มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการ pick สินค้า แต่ข้อเสียคือพนักงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าภายในกลุ่ม เพื่อป้องกันการ pick สินค้าผิดชนิด 5) ระบบการจัดเก็บที่ไม่ได้กำหนดตำแหน่งตายตัว (Random Location System) การจัดเก็บที่ไม่จำกัดตำแหน่งเฉพาะ ช่วยให้พื้นที่ใช้ได้เต็มประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นสูง เหมาะสำหรับคลังสินค้าทุกขนาด แต่ข้อเสียคือจำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศที่ดีในการติดตามตำแหน่งของสินค้า และ 6) ระบบการจัดเก็บแบบผสม (Combination System) การจัดเก็บที่ผสมผสานหลักการจากรูปแบบต่างๆ โดยพิจารณาจากประเภทของสินค้า เช่น การแยกจัดเก็บสินค้าที่มีความเสี่ยงสูงจากสินค้าประเภทอื่นๆ ซึ่งช่วยให้การใช้พื้นที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นแนวคิดเพิ่มเติมจาก Charles (2002)

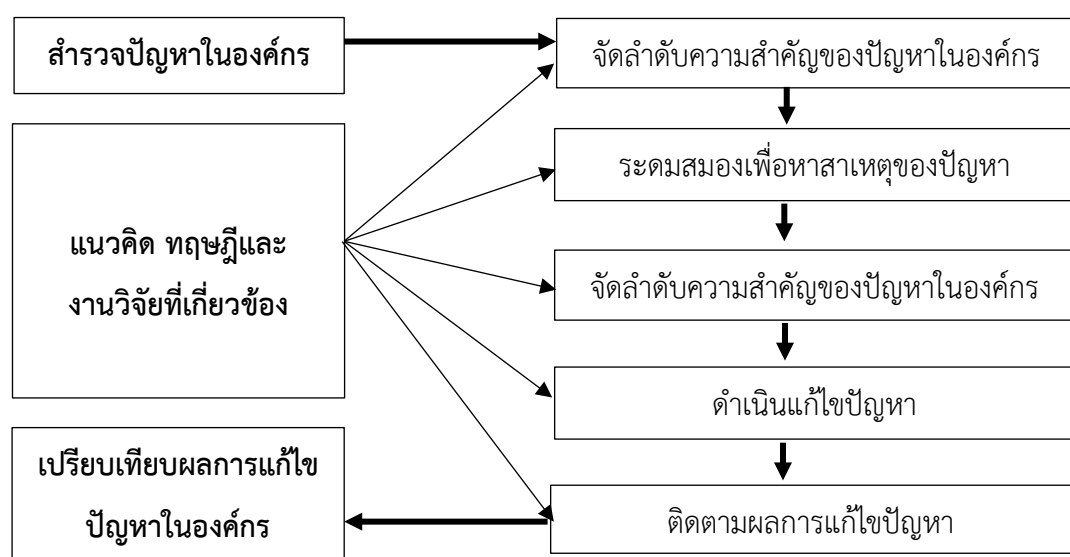
การลดความสูญเสียเปล่า

หลักการและแนวทางในการลดความสูญเสียเปล่า (MUDA) ภายในองค์กร โดยเฉพาะในการผลิตสินค้าภายในโรงงานและงานสนับสนุน ซึ่งมีสองหลักการสำคัญที่กล่าวถึง ได้แก่ 1) หลักการลดความสูญเสีย 8 ประการ (8 Wastes) ได้แก่ (1) การผลิตมากเกินไป (Over Production): การผลิตเกินความต้องการ ทำให้เกิดการสูญเสีย (2) การขนย้าย (Transportation): การขนย้ายสินค้าที่ไม่จำเป็นหรือที่ไกลเกินไป (3) ความเสียหายจากงานที่ต้องแก้ไข (Defective): การผลิตที่มีข้อบกพร่องต้องแก้ไขหรือทิ้ง (4) สินค้าคงคลังมากเกินไป (Over Stock): การเก็บสินค้าคงคลังที่เกินความจำเป็น (5) ขั้นตอนที่ไม่ประสิทธิภาพ (Process): กระบวนการที่ไม่เหมาะสมหรือซ้ำซ้อน (6) การรอคอยงาน (Waiting): การที่พนักงานรอทำงานเพราะขั้นตอนหรือแผนการไม่ราบรื่น (7) การเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น (Motion): การเคลื่อนไหวหรือทำงานที่ไม่มีประโยชน์ เช่น การยืดมือ ก้ม หรือหมุนตัวไม่ใช้ และ (8) ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน (Idea): ไม่ใช้แนวคิดหรือข้อเสนอจากพนักงานในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ (Thanapat C., 2023).; 2) หลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) เป็นวิธีการที่ช่วยในการลดความสูญเสียภายในองค์กร ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การกำจัด (Eliminate): กำจัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นหรือสูญเสียเปล่าทั้ง 7 ประการที่กล่าวมา (2) การรวมกัน (Combine): รวมขั้นตอนที่สามารถรวมกันได้เพื่อลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น (3) การจัดใหม่ (Rearrange): ปรับขั้นตอนการทำงานให้เหมาะสมและลดการเคลื่อนไหว และ (4) การทำให้ง่าย (Simplify): ปรับปรุงการทำงานให้ง่ายขึ้น โดยการออกแบบอุปกรณ์ช่วยในการทำงานให้สะดวกและลดความผิดพลาดการนำหลักการเหล่านี้ไปใช้สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะในกระบวนการผลิตและงานสนับสนุนต่าง ๆ ขององค์กร (วิชัย พาณิश्य์เจริญ, 2562) และ 3) ทฤษฎี FIFO ซึ่งในระบบการจัดการสินค้าคงคลัง มีหลักการที่ใช้ในการหมุนเวียนสินค้าหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ซึ่งมี

ความสำคัญต่อการจัดการต้นทุนและลดการสูญเสียหรือความเสี่ยงของสินค้าคงคลัง ต่อไปนี้คือคำอธิบายของระบบต่างๆ ได้แก่ (1) FIFO (First in, First Out) หมายถึงสินค้าที่เข้าคลังสินค้าก่อนจะถูกนำออกไปก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าหมดอายุหรือเสื่อมสภาพจากการจัดเก็บนาน ระบบนี้มักใช้ในสินค้าที่มีอายุการใช้งานจำกัด เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีวันหมดอายุ ระบบ FIFO ใช้ในการคำนวณต้นทุนโดยสมมติฐานว่า สินค้าที่เข้ามาก่อนจะต้องถูกขายหรือใช้ก่อน ดังนั้น ต้นทุนของวัตถุดิบที่ซื้อเข้ามาก่อนจะนำมาคำนวณเป็นต้นทุนของสินค้าที่ผลิตออกมาก่อน (2) FEFO (First Expire, First Out) หมายถึงสินค้าใดที่มีวันที่หมดอายุก่อนจะถูกนำออกไปก่อน เพื่อลดความเสียหายจากสินค้าหมดอายุ ซึ่งจะใช้ในกรณีที่สินค้าเป็นประเภทที่มีวันหมดอายุ เช่น อาหารหรือยา ระบบนี้จะช่วยให้สินค้าที่จะหมดอายุก่อนถูกใช้หรือจำหน่ายออกไปก่อน ลดการสูญเสียและความเสี่ยงในการเก็บสินค้าที่หมดอายุ และ (3) LIFO (Last in, First Out) หมายถึงสินค้าที่เข้าคลังทีหลังจะถูกนำออกไปก่อน ระบบนี้ใช้ในกรณีของสินค้าเช่น วัตถุดิบในการผลิต สินค้าที่มีอายุการใช้งานยาวนาน หรือสินค้าที่ไม่เสื่อมสภาพเร็ว ระบบ LIFO ใช้ในการคำนวณต้นทุนโดยสมมติฐานว่า สินค้าหรือวัตถุดิบที่เข้ามาทีหลังจะต้องถูกขายหรือใช้ก่อน ทำให้ต้นทุนที่คำนวณจากสินค้าที่เข้ามาทีหลังสะท้อนราคาปัจจุบันและใกล้เคียงกับราคาตลาดการเลือกใช้ระบบเหล่านี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสินค้าหรือวัตถุดิบที่จัดการ รวมทั้งการคำนวณต้นทุนและการลดการสูญเสียในองค์กร (บุญทัน ดอกโรสง, 2555)

ขั้นตอนในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำขั้นตอนในการศึกษา “การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าทางการแพทย์: กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด” ดังนี้

ภาพที่ 1. แสดงขั้นตอนการศึกษา (ผู้ศึกษา, 2567)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานของบริษัท XXX จำกัด ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการคลังสินค้าทางการแพทย์ ซึ่งประกอบด้วยผู้จัดการ 1 คน หัวหน้างาน 2 คนเจ้าหน้าที่คลังสินค้า 2 คน คนขับรถของบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้ ใช้หลายเทคนิคดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม, 2551). ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ตรงกับกระบวนการจัดการคลังสินค้าของบริษัท XXX จำกัด
2. ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบการสนทนากลุ่มและการประชุมระดมสมอง ตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแต่ละการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง และได้รับความยินยอมในการบันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานจริงในพื้นที่คลังสินค้าของบริษัท XXX จำกัด
4. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเอกสารภายในของบริษัท XXX จำกัด เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสร้างความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

1. ความเชื่อถือได้ (Credibility) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากคำถามสัมภาษณ์ที่อ้างอิงจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งคำถามสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทบทวนคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้แน่ใจว่าคำถามสามารถสะท้อนประเด็นวิจัยได้อย่างครบถ้วนและไม่ชี้นำคำตอบ และในระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้เทคนิคการสอบถามซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางราย เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์
2. การยืนยันข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ต้นทุนและมูลค่าความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาที่ได้เลือกดำเนินการแก้ไขทั้งก่อนและหลังการดำเนินการ เพื่อใช้เปรียบเทียบผลการดำเนินการ

3. ความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับ (Auditability) ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ (โดยได้รับความยินยอม) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งถอดความอย่างละเอียด และเก็บรักษาข้อมูล เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ทั้งนี้ยังมีการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Thematic Coding) อย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

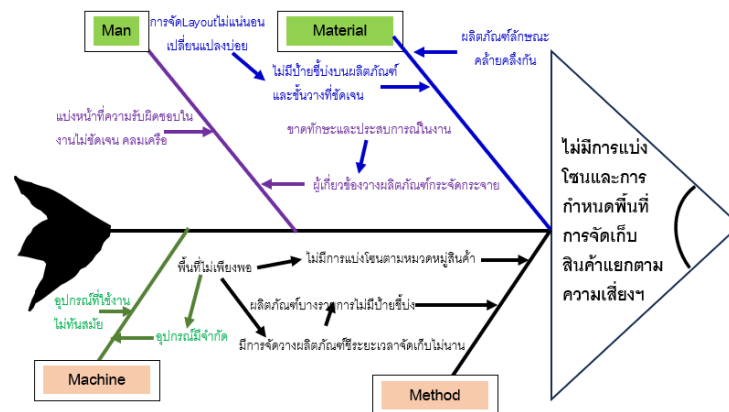
ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การถอดความข้อมูล (Transcription) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกถูกถอดความอย่างละเอียด พร้อมตรวจสอบความถูกต้องโดยเปรียบเทียบกับเสียงบันทึกจริง
2. การเข้ารหัสข้อมูล (Coding) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอ่านเนื้อหาหลายรอบ เพื่อหาแนวคิดหลัก (Themes) และหมวดหมู่ย่อย (Sub-themes) ที่สะท้อนถึง การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าทางการแพทย์: กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด
3. การจัดกลุ่มและตีความข้อมูล (Thematic Analysis) เมื่อได้รหัสข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน และตีความข้อมูลในบริบทของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยอ้างอิงจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ (Trustworthiness) ใช้วิธีการยืนยันข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบการสนทนากลุ่มและการประชุมระดมสมองร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Member Checking) และการวิเคราะห์แบบตรวจสอบซ้ำ เพื่อเพิ่มความแม่นยำของการตีความ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ กรณีศึกษาบริษัท XXX จำกัด พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าทางการแพทย์ของบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา มาจากสาเหตุและปัญหา ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงแผนผังการวิเคราะห์หาสาเหตุและผลของปัญหา (ผู้ศึกษา, 2567)

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า สาเหตุและผลของปัญหาในการปรับปรุงประสิทธิภาพ คลังสินค้าทางการแพทย์ของบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์มีความคล้ายกัน เนื่องจากรุ่นของการผลิตแตกต่างกันเล็กน้อย 2) ไม่มีป้ายชี้บ่งผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องบนชั้นวางที่ชัดเจน ทำให้เกิดความผิดพลาดหากพนักงานที่มาหยิบไม่ใช้พนักงานประจำในคลังสินค้า 3) ไม่มีการแบ่งโซนในคลังสินค้าตามหมวดหมู่สินค้า ทำให้ผลิตภัณฑ์วางปะปนกันต้องใช้เวลาในการค้นหา และ 4) ระบบการจัดเก็บเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง มีการจัด Layout ไม่แน่นอน ไร้รูปแบบ เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีการบันทึกตำแหน่งการจัดเก็บเข้าไปในระบบคลังสินค้า

2. ผลการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทำให้ลดความสูญเสียด้านเวลาและระยะทางการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ เช่น ระยะเวลาในการจัดรูปแบบการจัดเก็บสินค้าลดจาก 340 นาที/ครั้ง เป็น 83 นาที/ครั้ง (ลด 75.59%) ระยะทางค้นหาสินค้าลดจาก 132 เมตร/ครั้ง เป็น 30 เมตร/ครั้ง (ลด 74.24%) และการปรับระบบจัดเก็บและวางสินค้าใหม่ช่วยลดเวลาในการหยิบและตรวจนับสินค้ารวมทั้งลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บได้ถึง 30.33 ล้านบาท หรือร้อยละ 87.91 ดังแสดงในภาพที่ 3 – 5

ลำดับ	รายละเอียด	ก่อนปรับปรุง (นาท/ครั้ง)	หลังปรับปรุง (นาท/ครั้ง)	ผลต่าง (นาท)	ลดลง %
1	รูปแบบการจัดเก็บสินค้าและการวางสินค้า	20	5	15	75
2	จัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์เครื่องมือทางการแพทย์	10	5	5	50
3	จัดแบ่งโซนสินค้าตามหมวดหมู่สินค้า	15	5	10	66.67
4	ระยะเวลาในการหยิบเครื่องมือทางการแพทย์และอุปกรณ์อื่นๆ	160	5	155	96.88
5	ระยะเวลาในการตรวจนับสินค้าคงคลัง	120	60	60	50
6	ระยะเวลาในการค้นหาสินค้า	15	3	12	80
รวมทั้งหมด		340	83	257	75.59

ภาพที่ 3 แสดงการแก้ไขและการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ ด้านระยะเวลา

ลำดับ	รายละเอียด	ก่อนปรับปรุง (เมตร/ครั้ง)	หลังปรับปรุง (เมตร/ครั้ง)	ผลต่าง (เมตร)	ลดลง %
1	ระยะทางในการค้นหาสินค้า	32	6	26	81.25
2	ระยะทางในการจัดเก็บสินค้าและการวางสินค้า	8	4	4	50
3	ระยะทางในการจัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์ เครื่องมือทางการแพทย์และอุปกรณ์อื่นๆ	12	4	8	50
4	ระยะทางในการหยิบสินค้าตามหมวดหมู่สินค้า	32	4	28	75
5	ระยะเวลาในการตรวจนับสินค้าคงคลัง	40	8	32	80
รวมทั้งหมด		132	30	98	74.24

ภาพที่ 4 แสดงการแก้ไขและการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ ด้านระยะทาง

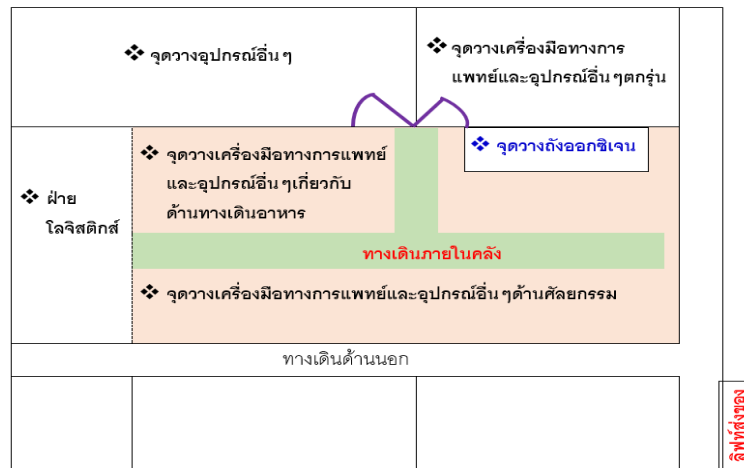
ลำดับ	รายละเอียด	ก่อนปรับปรุง (ล้านบาท)	หลังปรับปรุง (ล้านบาท)	ลดลง (ล้านบาท)	%
1	ค่าใช้จ่ายในการซ่อมจอมอนิเตอร์ เครื่องมือทางการแพทย์	0.5	0	0.5	100
2	การควบคุมต้นทุนถือครองสินค้าคงคลัง	34	4.17	29.83	87.74
รวมทั้งหมด		34.5	4.17	30.33	87.91

ภาพที่ 5 แสดงการแก้ไขและการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าทางการแพทย์ ด้านอื่น ๆ

3. หลังการดำเนินการปรับปรุง โดยใช้แนวทางการจัดหมวดหมู่สินค้า การจัดทำป้ายระบุการวางระบบแผนผังพื้นที่และการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ พบว่า ระบบคลังสินค้ามีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของระบบคลังสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้าน เวลา ระยะทาง และต้นทุน ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงสภาพโดยรวมของคลังจัดเก็บสินค้าเครื่องมือทางการแพทย์ (ก่อนการปรับปรุง)

ภาพที่ 7 แสดงสภาพโดยรวมของคลังจัดเก็บสินค้าเครื่องมือทางการแพทย์ (หลังการปรับปรุง)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระบบคลังสินค้าของบริษัทมีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ การจัดเก็บสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่มีป้ายระบุชัดเจน ไม่มีการแบ่งโซนอย่างเหมาะสม และไม่มีการบันทึกตำแหน่งจัดเก็บเข้าสู่ระบบ ส่งผลให้ใช้เวลาและระยะทางในการปฏิบัติงานมากเกินไป เกิดความผิดพลาดในการหยิบสินค้า

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการแก้ไขและปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าในด้านเวลา พบว่า ลดความสูญเสียเรื่องเวลารวมลงได้ 257 นาที คิดเป็นร้อยละ 75.59 ลดความสูญเสียเรื่องระยะทางรวมลงได้ 98 เมตรต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.25 และลดความสูญเสียในด้านอื่นๆ รวมมูลค่า 30.33 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 87.91

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การดำเนินการปรับปรุง โดยใช้แนวทางการจัดหมวดหมู่สินค้า การจัดทำป้ายระบุ การวางระบบแผนผังพื้นที่และการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ พบว่า ระบบคลังสินค้ามีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของระบบคลังสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้าน เวลา ระยะทาง และต้นทุน

อภิปรายผล

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา พบว่า ระบบการจัดการคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษามีข้อบกพร่องหลายด้าน ได้แก่ การจัดเรียงสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่มีระบบป้ายชื่อชัดเจน และไม่มีการแบ่งโซนพื้นที่เก็บอย่างเหมาะสม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงการขาดหลักการ *Lean Warehouse Management* ซึ่งเน้นการลดความสูญเสีย (waste) ทั้งด้านเวลา พื้นที่ และแรงงาน (Kucera, 2019; Rao & Srivastava, 2024) ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการหยิบสินค้า ความผิดพลาดจากการหยิบผิด เกิดจากการไม่มี *Visual Control* ที่ดี เช่น ป้ายแสดงตำแหน่งสินค้า สัญลักษณ์เตือน และระบบระบุหมวดหมู่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่ง Kucera (2019) ระบุว่า การ

ควบคุมด้วยภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความผิดพลาดและเวลาในการทำงานในคลังสินค้า และใช้เวลาในการค้นหาสินค้าเกินความจำเป็น สาเหตุหลักมาจากลักษณะสินค้าที่มีความคล้ายคลึงกัน การไม่มีมาตรฐานการจัดเก็บ และไม่มีระบบบันทึกตำแหน่งสินค้าในระบบคลัง เนื่องจากการจัดเก็บที่ไม่เป็นระบบส่งผลให้ใช้เวลามากและเกิดความเสียหายต่อสินค้า (ปรีชกรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล, 2562) และการจัดการสินค้าคงคลังที่ไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อรายได้ขององค์กร (Nadkarnil and Ghewari, 2016)

2. ผลของการปรับปรุงประสิทธิภาพคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา พบว่า

1) ด้านเวลา หลังการปรับปรุงสามารถลดเวลาการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน เช่น การหยิบสินค้า, การจัดหมวดหมู่ และการตรวจนับสินค้าได้มากกว่า 70% ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ ABC Analysis ที่ช่วยให้การจัดหมวดหมู่สินค้าทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นสินค้ากลุ่ม A ที่มีมูลค่าสูงและมีความเคลื่อนไหวบ่อยให้ถูกจัดวางในตำแหน่งที่หยิบใช้งานง่าย (Chong et al., 2021) ขณะเดียวกันกับการใช้ Visual Control เช่น ป้ายสีหรือโค้ดเฉพาะ ที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถแยกแยะและหยิบสินค้าได้รวดเร็ว ลดโอกาสผิดพลาดและสนับสนุนการทำงานแบบ Lean ที่ลดความสูญเสียจากการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น (Dinesh & Rajesh, 2020)

2) ด้านระยะทาง หลังการปรับปรุง มีระบบการจัดโซนในคลังสินค้าใหม่ทำให้ลดระยะทางในการหยิบและจัดเก็บสินค้าอย่างชัดเจน การจัดโซนใหม่ในคลังสินค้าช่วยลดระยะทางในการเดินหยิบและจัดเก็บสินค้า ซึ่งเป็นการลด Motion Waste ตามหลัก Lean Thinking โดยการจัดวางสินค้าให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความถี่ในการใช้งานและมูลค่าสินค้า ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวทาง ABC-Zoning ที่ได้รับการพิสูจน์ว่าเพิ่มประสิทธิภาพการหยิบสินค้าในงานของ Rao & Srivastava (2024) ทั้งยังเสริมด้วย Visual Layout Planning ที่กำหนดแผนผังพื้นที่ให้ชัดเจน ลดการสับสนและเวลาค้นหาสินค้า (Zhou et al., 2022) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยปรีชกรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล (2562) พบว่า การปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้าแบบใหม่ ทำให้สินค้ามีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ และใช้ระยะเวลาในการเบิกจ่ายสินค้าลดลง 48.17%

3) ด้านอื่น ๆ หลังการปรับปรุงมีค่าใช้จ่ายรวมในคลังสินค้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญเกือบ 90% จากการลดจำนวนสินค้าคงคลังที่ไม่เคลื่อนไหวและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการจัดการสินค้าคงคลังแบบ ABC Analysis ที่ช่วยแยกสินค้าที่ไม่เคลื่อนไหวออกจากการหมุนเวียนสินค้า (Banerjee & Ahmed, 2021) การใช้ระบบ Lean ช่วยลด Inventory Waste เช่น การเก็บสินค้าฟุ่มเฟือยหรือสินค้าที่ไม่มีความต้องการ พร้อมทั้งการประยุกต์ใช้ระบบจำลองสถานการณ์ (simulation-based improvement) ในการปรับปรุงกระบวนการโลจิสติกส์ ทำให้สามารถวัดผลของการปรับปรุงได้อย่างแม่นยำ เช่นในงานของ Zhang et al. (2023) ที่แสดงให้เห็นถึงการลดเวลาทำงานรวมกว่า 10% ผ่านระบบจำลอง และยังสอดคล้องกับการปรับปรุงระบบการจัดเก็บสินค้าแบบใหม่ ทำ

ให้สินค้ามีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ สามารถวัดประสิทธิภาพเวลาในการหยิบสินค้าลดลง 48.17% (ปรีชารณ ศรีษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล, 2562)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. บริษัทควรจัดทำมาตรฐานการจัดเก็บสินค้า (Standard Storage Layout) อย่างชัดเจน พร้อมแผนผังคลังสินค้าแบบ Visual เพื่อลดความผิดพลาดและเพิ่มความเร็วในการค้นหาและหยิบสินค้า
2. ควรจัดอบรมพนักงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับระบบการจัดการคลังสินค้าใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดในการหยิบสินค้า
3. จัดทำระบบบันทึกตำแหน่งสินค้าอัตโนมัติ (Location Mapping System) เพื่อให้ค้นหาสินค้าได้รวดเร็วและแม่นยำ
4. ควรพิจารณานำระบบบาร์โค้ด (Barcode) หรือ RFID มาใช้ร่วมกับระบบคลังสินค้า (Inventory System) เพื่อช่วยในการติดตามสินค้าอย่างแม่นยำ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยี RFID หรือ Barcode ในการจัดการคลังสินค้าเพื่อยกระดับระบบอัตโนมัติ
2. ควรทำการเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อใช้เป็น Benchmark ด้านโลจิสติกส์
3. ควรขยายผลไปสู่การพัฒนา ระบบ WMS (Warehouse Management System) เพื่อเชื่อมโยงกับระบบ ERP ขององค์กรและเพิ่มมูลค่าการจัดการและรองรับการขยายตัวของระบบในอนาคต
4. นอกจากตัวชี้วัดด้านเวลาและต้นทุน ควรมีการประเมินความพึงพอใจของพนักงานและผู้ใช้งานระบบหลังการปรับปรุง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เสริมการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2017). การประยุกต์ใช้แผนผังก้างปลาในการวิเคราะห์ปัญหา (หน้า 25–31). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2012). การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (หน้า 211–214). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประชาสรรค์ แสนภักดี. (2007). การประยุกต์ใช้แผนที่ความคิดในการระดมสมอง. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2024, จาก <http://www.prachasan.com/>
- ปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร, & กฤติยา เกิดผล. (2019). การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า. *วารสารวิจัยร่วมไพพรรณี*, 13(2), 65–72.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, & กรรณิการ์ สุขเกษม. (2008). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตไกล (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 57). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- Banerjee, T., & Ahmed, S. (2021). Inventory categorization for cost reduction: A case of ABC-VED matrix. *Logistics Research*.
- Charles, A. (2002). *Inventory management: Principles and strategies*. London: Logistics Press.
- Chong, W., et al. (2021). ABC analysis and its integration in inventory optimization. *International Journal of Operations Research*.
- Dinesh, V., & Rajesh, P. (2020). The impact of visual management on warehouse picking performance. *Journal of Industrial Engineering and Management*.
- James, A. T., & Jerry, D. S. (1998). *The warehouse management handbook* (2nd ed., pp. 823–848). Tompkin's Press.
- Kim, S. W., Yang, K. H., & Kim, J. Y. (2008). Development of a performance measurement system for evaluating supply chain management effectiveness. *International Journal of Production Research*, 46(18), 5635–5653. <https://doi.org/10.1080/00207540701223574>
- Nadkarni, R., & Ghewari, A. (2016). An inventory control using ABC analysis and FSN analysis. *International Journal of Engineering, Business and Enterprise Applications (IJEBA)*, 1(1), 24–28.
- Rao, R., & Srivastava, S. (2024). Optimizing warehouse operations using ABC zoning and lean tools. *Journal of Supply Chain Management Research*.
- Thanapat, C. (2023). 8 wastes of lean – ความสูญเปล่า 8 ประการในระบบของลิ้น. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2024, จาก <https://productiveeng.co/>
- Waters, D. (2019). *Logistics and supply chain management* (2nd ed., pp. 186–189). New York: Palgrave.
- Zhang, H., et al. (2023). Simulation-based lean improvement in logistics processes. *Simulation Modelling Practice and Theory*.

Zhou, Y., et al. (2022). Smart layout planning using lean and visual tools in warehouse design. *Computers in Industry*.

การบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
Administration Learning Management Local wisdom of Ban Piang Luang
School in Wiang Haeng District under Chiang Mai Primary Educational
Service Area Office 3

ศุภาชิตา ลุงหม่อง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: suparsita7979@gmail.com

จันทฉาย ยมสูงเนิน

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: Jun999_@hotmail.co.th

ธีระภัทร ประสมสุข

อาจารย์ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: teerapat@northcm.ac.th

Suphasita lungmong

Student, Master of Educational Program in Educational Administration,

North - Chiang Mai University

Junchai Yomsoongnern

Lecturer, Master of Educational Program in Educational Administration,

North - Chiang Mai University

Teerapat Prasomsuk

Academic Program Chair in Educational Administration,

North - Chiang Mai University

รับเข้า : 30 มีนาคม 2566 แก้ไข : 25 เมษายน 2566 ตอบรับ : 27 เมษายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียง

หลวง อำเภอเวียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน บุคลากรครู จำนวน 43 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน และศึกษานิเทศก์ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.60$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) และด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.40$) ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงเหนือ ด้านหลักสูตรท้องถิ่น คือ จัดอบรมการวัดและประเมินผลการใช้ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ให้กับคณะครูในโรงเรียนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นจากหน่วยงานต้นสังกัด ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ ส่งเสริมการประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะกระบวนการคิดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การบริหารการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนบ้านเปียงหลวง

Abstract

This research aimed to investigate the current state of local wisdom learning management at Ban Piang Luang School in Wiang Haeng District, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3, and to propose guidelines for its further development. The study population consisted of 60 participants, including one school director, two deputy directors, 43 teachers, 13 school committee members, and one supervisor. Research instruments comprised questionnaires and interviews, with data analyzed through content analysis.

The findings indicated that the overall administration of local wisdom learning management was at a high level ($\mu = 4.44$). Considering individual aspects, the highest-rated dimension was the local curriculum ($\mu = 4.60$), followed by learning management

($\mu = 4.57$), and local wisdom learning resources ($\mu = 4.40$). Based on the results, three main development guidelines were proposed. First, for the local curriculum, the school should provide training on measurement and evaluation, particularly in the use of innovative media, technology, and learning resources, for both teachers and local wisdom instructors. Additionally, the implementation of the local curriculum should be regularly monitored and evaluated by the relevant authorities. Second, in terms of learning management, the school should promote authentic assessment methods aligned with learners' competencies, emphasizing student-centered approaches that foster critical thinking and practical application in daily life. Third, regarding learning resources, the school should develop a modernized information storage system and establish local wisdom learning centers as repositories of diverse knowledge, while ensuring regular evaluation of their effectiveness. In conclusion, the study highlights that effective administration of local wisdom learning requires a strong curriculum foundation, learner-centered teaching, and modernized resource management. The proposed guidelines provide practical directions for enhancing the integration of local wisdom into educational management, thereby contributing to both academic quality and the preservation of cultural heritage.

Keywords: the administration learning management, local wisdom, Ban Piang Luang School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ระบุไว้ในหมวดที่ 1 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อัน เป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: 3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดลักษณะของภูมิปัญญาไทยไว้ 11 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม 3) ด้านการแพทย์แผนไทย 4) ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน 6) ด้านสวัสดิการ 7) ด้านศิลปกรรม 8) ด้านการจัดการองค์กร 9) ด้านภาษาและวรรณกรรม 10) ด้านศาสนาและประเพณี 11) ด้านการศึกษา การนำภูมิปัญญาไทยกลับสู่การศึกษาสามารถจัดได้โดยการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในสถานศึกษา โดยเปิดกว้างให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาไทยถ่ายทอดให้กับนักเรียน ทั้งในด้านการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย การให้คำปรึกษาในแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หรือการนำบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ หรือการที่โรงเรียนนำองค์ความรู้ในท้องถิ่น เข้ามาสอนสอดแทรกในทุกเนื้อหาวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กำหนดให้การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติหลักสูตรแกนกลางการศึกษามาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 20-23)

โรงเรียนบ้านเปียงหลวงตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ที่ประกอบไปด้วย ลีซู จีนคะชาชาติ และไทยใหญ่ เป็นต้น โรงเรียนบ้านเปียงหลวงยังเป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านหลักสูตรท้องถิ่นโดยมีการบริหารจัดการผ่านศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งด้านหลักสูตร แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งโรงเรียนบ้านเปียงหลวง ยังขาดความต่อเนื่องในการจัดทำเอกสาร หลักฐาน สารสนเทศ แผนที่ความรู้ และการจัดระบบการจัดการความรู้ของแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านเปียงหลวง โดยยังไม่สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพทั้งด้านของการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ไม่มีความต่อเนื่องของการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการย้ายสถานศึกษาของทั้งครูผู้สอนและนักเรียน อีกทั้งครูภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนมากมีอาชีพทางการเกษตรจึงไม่มีเวลาในการเข้ามาให้องค์ความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ทำให้การบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการออกแบบ

หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านเปียงหลวงยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เท่าที่ควร (SAR โรงเรียนบ้านเปียงหลวง, 2564: 29)

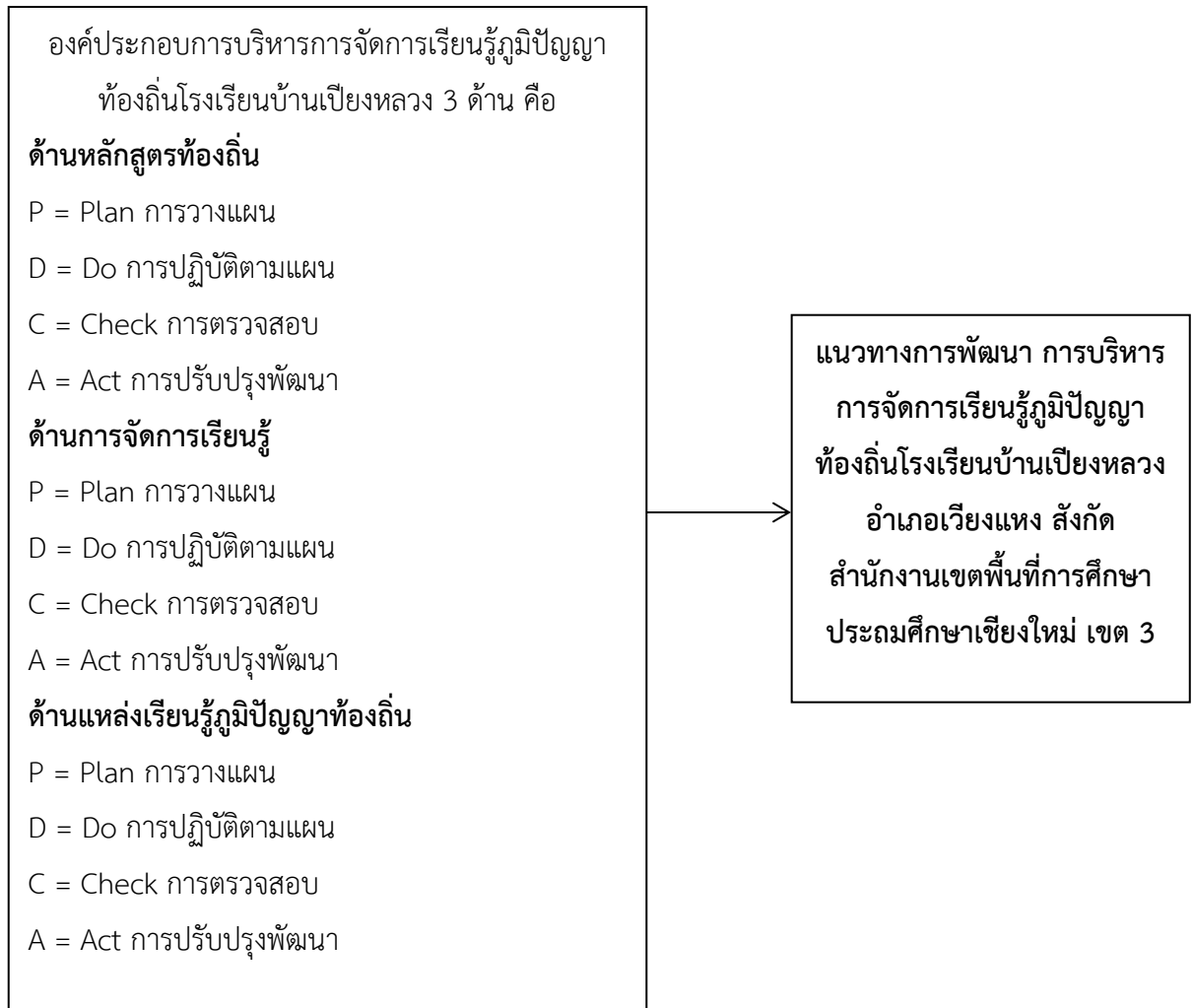
กระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกระบวนการบริหารที่มีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและใช้ควบคุมคุณภาพการทำงานให้เป็นระบบ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสุวรรณ กันทะปิง (2562: 45-46) ได้สรุปว่า วงจรคุณภาพ เป็นกระบวนการวางแผน (Plan) การนำไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และปรับปรุงพัฒนา (Act) อยู่เสมอ ดังนั้นการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) อย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ใช้กระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) ในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องหรือหลายรอบ โดยไม่มีที่สิ้นสุด (Multiple Loop) เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปรับปรุง วิธีการทำงานเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา สามารถประเมินตนเอง มีข้อมูลที่เป็นจริงและพร้อมต่อการตรวจสอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง (Deming) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุงพัฒนา (Act) อยู่เสมอ และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านเปียงหลวงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา การบริหารการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ศึกษาข้อมูลด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้ และ ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามออก ผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน มีเนื้อหาและรูปแบบ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 3

ด้าน คือ 1. ด้านหลักสูตรท้องถิ่น 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับประเด็นปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหา รวมทั้งข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนัยสัมพันธ์เฉพาะในการวิจัย ซึ่งเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามมีค่า IOC รายข้อ ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ประกอบด้วย ครูผู้สอนโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จำนวน 15 คน และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านม่วงปือก จำนวน 15 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้านของด้านหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชุดแรก มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษารายละเอียดของแบบสอบถามที่นำไปเก็บข้อมูลจากประชากร

ตอนที่ 2 พิจารณาค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้านจากประเด็นคำถามในตอนต้นที่ 2

ตอนที่ 3 นำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดมากำหนดเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไข ให้ความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 ท่าน

2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 3. หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน 4. ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งครูชำนาญการ จำนวน 1 คน 5. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน 6. ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ทำเรื่องขออนุญาตจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทำวิจัย

2. ทำเรื่องขออนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปียงหลวง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางแล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปสรุปผล และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
โรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านหลักสูตรท้องถิ่น	4.60	0.62	มากที่สุด
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.57	0.66	มากที่สุด
3	ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.40	0.81	มาก
โดยรวม		4.44	0.81	มาก

การบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวม อยู่ใน ระดับมาก ($\mu=4.44$, $\sigma=0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.60$, $\sigma=0.82$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$, $\sigma=0.66$) และด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.40$, $\sigma=0.81$) ตามลำดับ

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดในตอนที 3 พบว่า

ด้านหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหาการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ อย่างไม่ต่อเนื่อง ปัญหาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในท้องถิ่น การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นไม่ต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่ไม่หลากหลาย

ด้านการจัดการเรียนรู้ มีปัญหาการประเมินการวัดผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่ยังไม่หลากหลาย เหมาะสมกับหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีน้อย ไม่เน้นทักษะกระบวนการคิด และยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การประเมินผลการเรียนรู้อยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในบางด้าน

ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาระบบและวิธีการจัดเก็บข้อมูล สถานที่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนใกล้เคียงยังไม่เป็นปัจจุบัน การจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่หลากหลาย การติดตามผลการดำเนินงานไม่มีความต่อเนื่อง ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

2. แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ด้านหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า มีแนวทางพัฒนา คือ จัดฝึกอบรมเรื่องการวัดและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ให้กับคณะครูในโรงเรียนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เปิดบ้านวิชาการ แสดงผลงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมประเมินผลงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นจากหน่วยงานต้นสังกัด จัดทำปฏิทินการนิเทศกำกับติดตามนำเสนอผู้ปกครอง และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้คงความเป็นท้องถิ่นแต่มีรูปแบบที่ทันสมัย

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีแนวทางพัฒนา คือ ส่งเสริมครูผู้สอนประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะกระบวนการคิดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างความเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้การทำงานควบคู่กับการสร้างเสริมสมรรถนะผู้เรียนไปพร้อมกัน

ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีแนวทางพัฒนา คือ มีแผนนำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกายของท้องถิ่น ฯลฯ ให้ทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาได้ พัฒนาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถ อภิปรายผลได้ดังนี้

การบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรท้องถิ่น

จัดทำสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น และศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และชุมชน มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ปฏิญญา จริตไทย (2559: 72-73) ศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า บทบาทผู้บริหารในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสมกับหลักสูตรและการเรียนการสอน รองลงมา คือ พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดอบรมเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียน มีทักษะกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้ จัดทำรายวิชาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ถิรวัฒน์ ไกลภัย (2565: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความเหมาะสมและความถูกต้องครอบคลุม จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ควรประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ ในที่นี้ขอยกประเด็นที่ 1 มาเพียงประเด็นเดียว คือ ประเด็นการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การผลิตและการใช้สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) การวัดและการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ 4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและนอกสถานศึกษา ปรับปรุง การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2560: บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ปิยะพรพิทยา ครอบคลุมกระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA พบดังนี้ 1) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check) คือ การวางแผนการนิเทศติดตามกำกับและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการแก้ไข ปัญหา อุปสรรค ในระหว่างดำเนินการให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด 2) การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Act) คือ มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบหลังจากที่ได้รับการนิเทศติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอยางชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหาการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการไม่ที่หลากหลายของหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับ จินตนา ไจมา (2559: 95-96) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ 1) วิทยากรท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนน้อย 2) นักเรียนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรท้องถิ่นน้อย 3) ไม่มีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น

ด้านการจัดการเรียนรู้ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่ยังไม่หลากหลาย ปัญหาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่เน้นทักษะกระบวนการคิด ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ปัญหาการประเมินผลการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในบางด้าน สอดคล้องกับ เกศรา ตุ่มคำ (2562: 64) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้บางรายวิชาไม่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา นักเรียน และชุมชน แผนการจัดการเรียนรู้บางแผนไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ครูใช้สื่อการสอนไม่หลากหลาย ครูใช้กระบวนการวัดผลประเมิน แบบวัดผลประเมินผลไม่หลากหลาย การใช้แบบวัดผลประเมินผลแบบเดียวกันกับนักเรียนทุกคนและหลายกลุ่ม

ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล สถานที่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและนอกสถานที่ยังไม่เป็นระบบและเป็นปัจจุบันการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีความต่อเนื่อง ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เป็นปัจจุบันและไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ปฐวี มณีวงศ์ (2558: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดการประชุมวางแผนโครงการเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดแคลนบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการนิเทศ

ตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางแห่งอยู่ห่างไกล

2. แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ด้านหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดฝึกอบรมเรื่องการวัดและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ให้กับคณะครูในโรงเรียนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และมีส่วนร่วมประเมินผลงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นจากหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับ สุวรรณ กันทะปิง (2562: 101-105) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านแม่กอนใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คือ ผู้บริหารต้องประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมาให้ความรู้แก่ครูและส่งเสริม มีนโยบายให้ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล มีการวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา ให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีและทันสมัยอย่างน้อยปีละครั้ง

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา พบว่า คือ ส่งเสริมครูผู้สอนประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะกระบวนการคิดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active learning สามารถค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างความเชื่อมโยง แหล่งเรียนรู้ การทำงาน ควบคู่กับการสร้างเสริมสมรรถนะผู้เรียนไปพร้อมกัน สอดคล้องกับ จุรีพร มุลณี (2565: 72-73) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียน รองลงมา คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และครูใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ ยกเว้น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ใน ระดับมากที่สุด และครูสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมระหว่างการจัดการเรียนรู้อยู่ใน ระดับมากที่สุด

ด้านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีแนวทางการพัฒนา คือ มีแผนนำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกายของท้องถิ่น ฯลฯ ให้ทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาได้ พัฒนาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ กุ๊เกียรติ แดงสีดา (2563: 70-72) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการวางแผน (Plan) สถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาองค์ความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน วางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาตามความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและเทคโนโลยีในปัจจุบัน วางแผนให้บุคลากรในสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสร้างความเข้าใจการนำข้อมูลใน Big Data ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอจากการวิจัย

1. สถานศึกษาควรติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. สถานศึกษาควรมีระบบจัดเก็บ ข้อมูล สถานที่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน
3. ครูควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
4. ครูควรประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
5. ครูควรจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทักษะกระบวนการคิด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนบ้านเปียงหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนทัศน์แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล โรงเรียนบ้านเปียงหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2560). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะมหาราชาธิราช (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กู้เกียรติ แดงสีดา. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาคุณกิจจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).
- เกศรา ตุ่มคำ. (2562). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- จินตนา ไจมา. (2559). การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- จรีพร มุลณี. (2565). ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกริก).
- ถิรวัฒน์ ไกลภัย. (2565). แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฎิญา จริตไทย. (2559). การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- ปฐวี มณีวงศ์. (2558). การบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.
- โรงเรียนบ้านเปียงหลวง. (2564). รายงานการประเมินตนเอง Self Assessment Report: SAR โรงเรียนบ้านเปียงหลวง ปีการศึกษา 2564. เชียงใหม่: โรงเรียนบ้านเปียงหลวง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2544). *ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 1 ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.

สุวรรณี กันทะปิง, & สายฝน แสนใจพรม. (2562). *แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านแม่กอนใน อำเภอเชียงดาว (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)*.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม
Factors Influencing the Profitability of Companies listed on the Stock
Exchange of Thailand in the Food and Beverage Sector

ปริยานุช คุณวรรณะ

นักศึกษาระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

E-mail: pkunwanna@gmail.com

รินรดา แสงบัว

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ธนกร พวงผกา

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Preeyanut Kunwanna

Student, Master of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

Rinrada Sangbua

Lecturer, Faculty of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

Thanakorn Pongpaka

Lecturer, Faculty of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

รับเข้า : 7 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 20 พฤษภาคม 2568 ตอรับ : 27 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและทฤษฎีทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับอัตราส่วนทางการเงินเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 37 แห่ง ที่มีข้อมูลทางการเงินครบถ้วนระหว่างเดือนมกราคม 2559 ถึงธันวาคม 2566 ใช้ข้อมูล

ทฤษฎีจากฐานข้อมูลทางการเงิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Panel Data

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน ขนาดของกิจการ และอัตราการเติบโตของรายได้ มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ โดยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์และอัตราการเติบโตของรายได้ และเชิงลบจากโครงสร้างเงินทุน แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของ ROA ได้ร้อยละ 27.1 ส่วนอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) ได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ ขนาดกิจการ และอัตราการเติบโตของรายได้ และเชิงลบจากโครงสร้างเงินทุน โดยแบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของ ROE ได้ร้อยละ 64 ขณะที่ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ GDP อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค และโควิด-19 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสามารถในการทำกำไร สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยภายในมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำมากกว่า ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดกลยุทธ์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

คำสำคัญ: ความสามารถในการทำกำไร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

Abstract

This research study aimed to examine the internal and external factors influencing the profitability of companies listed on the Stock Exchange of Thailand in the food and beverage sector, and to investigate the statistical relationships between independent and dependent variables. The conceptual framework was based on capital structure theory and financial theories related to financial ratios. This quantitative research used a sample of 37 listed companies in the food and beverage sector with complete financial data from January 2016 to December 2023. Secondary data was collected from financial databases. The data was analyzed using descriptive statistics and inferential statistics, including correlation coefficient analysis and multiple regression analysis with panel data.

The research results revealed that internal factors, including asset turnover ratio, capital structure, firm size, and revenue growth rate, significantly affected profitability. Return on Assets (ROA) was positively influenced by asset turnover ratio and revenue growth rate and negatively influenced by capital structure. The model

explained 27.1 percent of the variance in ROA. Return on Equity (ROE) was positively influenced by asset turnover ratio, firm size, and revenue growth rate, and negatively influenced by capital structure. The model explained 64 percent of the variance in ROE. External factors, including GDP, inflation rate, exchange rate, consumer confidence index, and COVID-19, were not statistically significant to profitability. These findings reflected that internal factor had a greater influence, which was beneficial for executives, investors, and stakeholders in formulating strategies to enhance competitive advantage.

Keywords: Profitability, The Stock Exchange of Thailand, Food and beverage

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเริ่มต้นในประเทศจีนเมื่อปลายปี พ.ศ.2562 และได้รับการประกาศเป็นภาวะโรคระบาดใหญ่โดยองค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563 ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างรุนแรง รวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2563 ที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หดตัวลงถึงร้อยละ 2.2 (World Bank, 2563) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ จากมาตรการควบคุมการระบาด เช่น การปิดร้านอาหาร การจำกัดการเดินทาง และการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภค ที่หันมาใช้บริการเดลิเวอรี่มากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ความผันผวนของอุปสงค์และอุปทาน ตลอดจนการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารต้นทุน การรักษาสภาพคล่อง และการปรับตัวทางธุรกิจเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตในสภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวน แม้อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มจะถูกจัดให้เป็น “ธุรกิจจำเป็น” (Essential Business) ในช่วงวิกฤต COVID-19 แต่ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในหมวดนี้ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านความสามารถในการทำกำไร โดยในปี พ.ศ. 2563 กำไรสุทธิโดยรวมของกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มลดลงกว่า ร้อยละ 44.5 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) สะท้อนถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่แม้แต่ธุรกิจจำเป็นก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย ทั้งในด้านการจ้างงาน การผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ และการส่งออกไปยังตลาดโลก โดยในปี พ.ศ.2562 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารอันดับที่ 11 ของโลก และอันดับ 2 ของเอเชีย รองจากประเทศจีน

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านการจ้างงาน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ.2562–2566 อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2567)

จากบทบาทที่สำคัญของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ประกอบกับความผันผวนทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม การศึกษานี้มีเป้าหมาย เพื่อระบุปัจจัยสำคัญทั้งภายในและภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ รวมถึงเป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับนักลงทุนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาในเชิงมหภาคเกี่ยวกับผลกระทบของ COVID-19 ต่อภาพรวมเศรษฐกิจไทยหรือภาคการผลิตอาหารเป็นบางส่วนแล้ว เช่น การส่งออกหรือพฤติกรรมผู้บริโภค แต่ยังมีงานวิจัยเพียงไม่มากนักที่ศึกษาในระดับบริษัทจดทะเบียน ว่าปัจจัยใดส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจในภาวะวิกฤต โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในช่วงก่อนและหลังการระบาดเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบและแนวโน้มเชิงลึกของภาคธุรกิจนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม
2. ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยภายใน
  - สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
  - สมมติฐานที่ 2 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
  - สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
  - สมมติฐานที่ 4 ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
  - สมมติฐานที่ 5 อัตราการเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
2. สมมติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอก
  - สมมติฐานที่ 6 ผลกระทบมวลรวมของประเทศมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
  - สมมติฐานที่ 7 อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร

- สมมติฐานที่ 8 อัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
สมมติฐานที่ 9 ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร
สมมติฐานที่ 10 สถานการณ์โควิด-19 มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร

แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management)

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยดุลยพินิจในการกำหนดระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ธุรกิจมีทั้งกำไรและสภาพคล่องภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ โดยมีรูปแบบการบริหาร 3 ลักษณะ ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนเป็นศูนย์ เป็นบวก และเป็นลบ ซึ่งแต่ละแบบส่งผลต่อสภาพคล่อง ความเสี่ยง และกำไรแตกต่างกัน ทั้งนี้ ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ทักษะของผู้บริหารต่อความเสี่ยง ประเภทธุรกิจ ขนาดกิจการ นโยบายบริษัท เทคโนโลยี สภาพการแข่งขัน และสิ่งแวดล้อม โดยแนวทางการบริหารแบ่งเป็นแบบระมัดระวัง กล้าเสี่ยง และสายกลาง ดังนั้น กิจการควรประเมินระดับเงินทุนหมุนเวียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการลงทุนให้ผลตอบแทนคุ้มค่า (ปริยานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2558)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร

ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ คือ เครื่องมือทางการเงินชนิดหนึ่งเพื่อช่วยในการประเมินผลการดำเนินงาน จากการนำข้อมูลตัวเลขในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ซึ่งแบ่งเป็นงบกำไรขาดทุนแบบขั้นตอนเดียว (Single Step) และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ แบบหลายขั้นตอน (Multiple Step) มาคำนวณหาอัตราส่วนค่าที่ได้เป็นเปอร์เซ็นต์ โดยในแต่ละอัตราส่วนที่นำมาวิเคราะห์หาความสามารถในการทำกำไรนั้น จะบ่งบอกให้ผู้วิเคราะห์ทราบและประเมินถึงผลการดำเนินงานของบริษัทในอดีตและช่วยคาดการณ์ความสามารถในการทำกำไรในอนาคต (เพ็ญวิภา บุญธรรม, 2564) ซึ่งผู้ศึกษา ได้นำมาใช้ศึกษาในครั้งนี้มีอัตราส่วนในการใช้ตัววัดผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนสินทรัพย์รวม (Return on Asset), อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomic Theory) เศรษฐศาสตร์มหภาคเป็นการศึกษาระบบเศรษฐกิจในภาพรวม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญระดับประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราเงินเฟ้อ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Mankiw, 2019)

สายธาร บุญปองหา (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลงบการเงินรายปีของบริษัทจดทะเบียนจำนวน 25 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2562 ผลการศึกษาพบว่า สภาพคล่องของธุรกิจ (วัดโดยอัตราหมุนเวียน) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร ในทิศทางตรงกันข้าม ขณะที่ ความเสี่ยงในการก่อหนี้ (วัดโดยอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตรากำไรสุทธิ อัตรากำไรจากการดำเนินงาน และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ส่วนประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (วัดโดยการหมุนของสินทรัพย์) และ ขนาดของธุรกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ อัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ไม่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

รัชฎาพร สิงห์ชัย (2562) ศึกษาความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจาก 44 บริษัท ที่มีข้อมูลครบถ้วนตามเกณฑ์การศึกษา รวม 220 ข้อมูล ระหว่างปี 2558–2562 โดยพิจารณาจากอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลทางการเงินอื่นที่เกี่ยวข้องผลการวิจัยพบว่า ขนาดของธุรกิจ และ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มนี้ โดยบริษัทขนาดใหญ่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีเงินทุนมาก และสามารถใช้สินทรัพย์สร้างรายได้ได้ดีกว่าบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งอาจขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีความสามารถในการทำกำไรต่ำกว่า

ศรินทิพ อัครลาวัณย์ (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ของโครงสร้างเงินทุนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุกิติภูมิจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนจำนวน 19 บริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2562 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างเงินทุนที่พิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม (LDA) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงให้เห็นว่าการมีหนี้สินระยะยาวในสัดส่วนสูงส่งผลเสียต่อความสามารถในการทำกำไร ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (LDE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ROE แสดงว่าการใช้เงินทุนจากหนี้สินระยะยาวในระดับที่เหมาะสมสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ อย่างไรก็ตาม ตัวแปร LDA และ LDE ไม่สามารถอธิบายอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สายชล มูลจิต (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์ โดยใช้ข้อมูล

จากบริษัทที่มีผลการดำเนินงานต่อเนื่อง 5 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2558–2562 จำนวน 5 บริษัทจากทั้งหมด 8 บริษัท ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไร ทั้งในด้าน ROA, ROE และ อัตรากำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อัตราการเติบโตของยอดขาย และ สภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งสะท้อนว่าบริษัทที่มีสภาพคล่องสูงสามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นทุน นำไปใช้สร้างรายได้และกำไรได้ดี ส่งผลต่อผลประกอบการและราคาหลักทรัพย์ในระยะถัดไป เช่น อัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูงสัมพันธ์กับผลตอบแทนที่สูงขึ้น ขณะที่ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน และ ระดับความเสี่ยงทางการเงิน ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

Alifa Jauzaaa และ Heni Hirawati (2021) ศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท โทรคมนาคมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย ก่อนและระหว่างการระบาดของ COVID-19 โดยใช้ตัวชี้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราผลตอบแทนสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (NPM) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบริษัท EXCL, FREN, ISAT และ TLKM ที่มีรายงานทางการเงินสม่ำเสมอเก็บข้อมูลจากงบการเงินรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาส 2 ปี 2019 ถึงไตรมาส 1 ปี 2021 และวิเคราะห์ด้วยสถิติ Hotelling's T^2 เพื่อเปรียบเทียบค่าก่อนและระหว่างการระบาด ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ย ROA, ROE และ NPM เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในช่วง COVID-19 สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของภาคโทรคมนาคมต่อสถานการณ์ที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทั้งนี้ ภาคธุรกิจโทรคมนาคมไม่ได้รับผลกระทบในด้านผลกำไรอย่างรุนแรง และสามารถรักษาผลประกอบการได้ดีตลอดช่วงการระบาด

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในองค์กร เช่น สภาพคล่องทางการเงิน โครงสร้างเงินทุน ขนาดของธุรกิจ ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ อัตราการเติบโตของยอดขาย และปัจจัยภายนอกองค์กร เช่น อัตราแลกเปลี่ยน และ สถานการณ์พิเศษอย่างการระบาดของ COVID-19 โดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับความสามารถในการทำกำไร อาจแตกต่างกันไปตามประเภทของอุตสาหกรรม ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและผู้บริหารในการวางแผนและตัดสินใจทางการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างผลตอบแทนที่ดีให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม โดยแบ่ง

ออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ตัวแปรด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ตัวแปรด้านภาวะเศรษฐกิจมหภาค และตัวแปรด้านความสามารถในการทำกำไร ดังนี้

1. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) หมายถึง อัตราส่วนที่วัดความสามารถของกิจการในการชำระหนี้สินระยะสั้น โดยคำนวณจากสินทรัพย์หมุนเวียนหารด้วยหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากงบแสดงฐานะการเงินของกิจการในแต่ละปี (หน่วย: เท่า)

2. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Asset Turnover) หมายถึง อัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดในการสร้างรายได้ โดยคำนวณจากรายได้รวมหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ยในแต่ละรอบบัญชี (หน่วย: เท่า)

3. อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (Leverage Ratio) หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งแสดงระดับการพึ่งพาเงินกู้ในการดำเนินธุรกิจของกิจการ (หน่วย: เท่า)

4. ขนาดของกิจการ (Size) หมายถึง ขนาดของบริษัทที่วัดโดยใช้ค่าลอการิทึมธรรมชาติของยอดขายรวมในแต่ละปี เพื่อช่วยลดความแปรปรวนของข้อมูลและเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบระหว่างบริษัท (หน่วย: $\ln(\text{สินทรัพย์รวม})$)

5. อัตราการเติบโตของยอดขาย (Sales Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของยอดขายสุทธิในแต่ละปี เปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า โดยคำนวณจาก $[(\text{ยอดขายปีปัจจุบัน} - \text{ยอดขายปีก่อนหน้า}) \div \text{ยอดขายปีก่อนหน้า}] \times 100$ (หน่วย: ร้อยละ)

6. ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) หมายถึง มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตภายในประเทศในแต่ละปี ซึ่งใช้เป็นตัวแทนของภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (หน่วย: ล้านบาท)

7. อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและบริการโดยรวมในระบบเศรษฐกิจ โดยวัดจากดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ที่เผยแพร่โดยหน่วยงานภาครัฐ (หน่วย: ร้อยละต่อปี)

8. อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐในแต่ละปี ซึ่งมีผลกระทบต่อบริษัทที่มีการนำเข้าและส่งออกสินค้า (หน่วย: บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)

9. ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (Consumer Confidence Index: CCI) หมายถึง ดัชนีที่สะท้อนความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจัดทำโดยศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (หน่วย: ดัชนี)

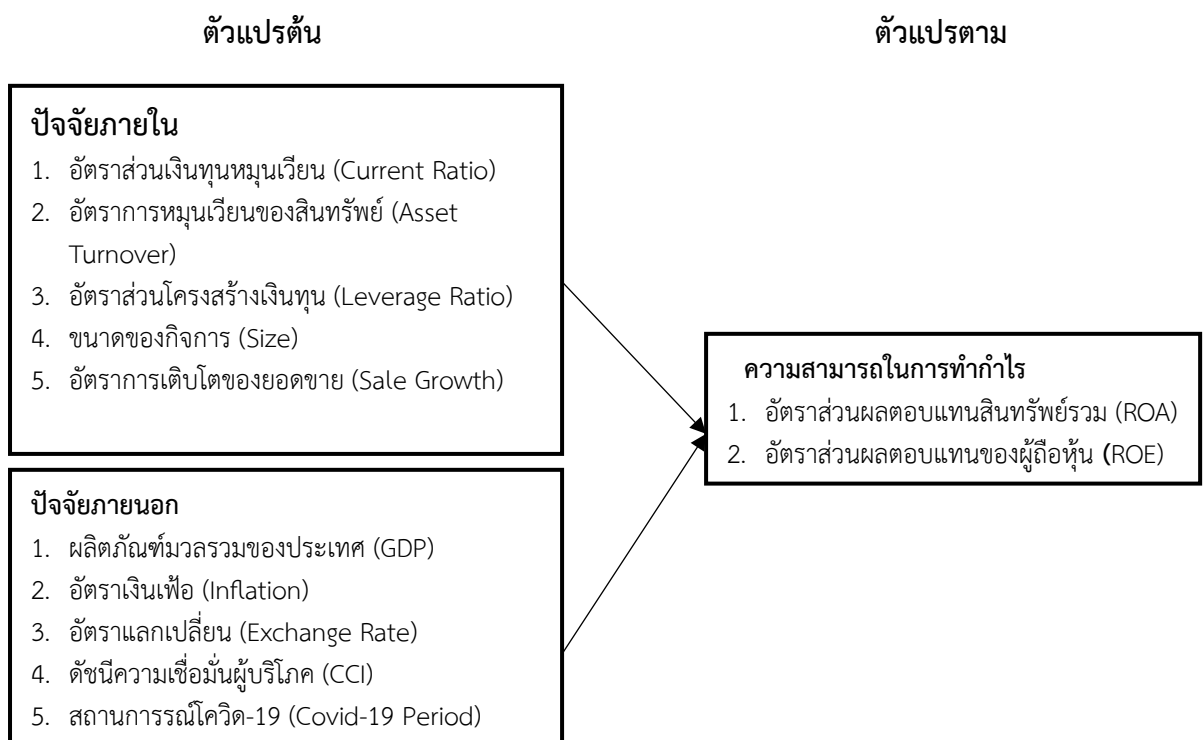
10. สถานการณ์โควิด-19 (Covid-19 Period) หมายถึง ช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2563–2564 ซึ่งประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยกำหนดเป็นตัวแปร

ประเภทจำแนก (Dummy Variable) คือ หากเป็นปีที่ได้รับผลกระทบให้ค่าเท่ากับ 1 หากไม่ใช่ให้ค่าเท่ากับ 0

11. อัตราส่วนผลตอบแทนสินทรัพย์รวม (Return on Assets: ROA) หมายถึง อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถของกิจการในการสร้างผลกำไรจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ โดยคำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (หน่วย: ร้อยละ)

12. อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) หมายถึง อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถของกิจการในการสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น โดยคำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย (หน่วย: ร้อยละ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม จำนวนทั้งสิ้น 57 บริษัท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นบริษัทที่มีข้อมูลทางการเงินครบถ้วนตลอดช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2566 จำนวน 37 บริษัท โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งประกอบด้วยงบการเงินและตัวแปรมหภาคจาก ฐานข้อมูล SETSMART ที่พัฒนาโดย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) (www.setsmart.com) และเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออก ดังนี้ ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ROA และ ROE ตัวแปรต้น ที่เป็นปัจจัยภายใน : Current Ratio, Asset Turnover, Leverage Ratio, Size, Sales Growth ตัวแปรต้น ที่เป็นปัจจัยภายนอก : GDP, Inflation, Exchange Rate, CCI, Covid-19 Period

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) และแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกบริษัทที่มีข้อมูลทางการเงินครบถ้วนตลอดช่วงเวลาดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการด้วยโปรแกรม Gretl ซึ่งเป็นโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเศรษฐมิติ (Econometrics Software) ที่เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเฉพาะข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time Series) และข้อมูลแผง (Panel Data) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้เพื่ออธิบายหรือสรุปลักษณะของข้อมูลเชิงตัวเลขที่รวบรวมมา เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด โดยไม่สามารถอ้างอิงถึงลักษณะของประชากรทั้งหมดได้ เว้นแต่มีการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (อัญชลี เมืองเจริญ, 2561)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานเป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยในงานวิจัยนี้ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรตาม 1 ตัว และตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อศึกษาผลกระทบและสร้างสมการทางคณิตศาสตร์ที่สามารถใช้ในการพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม (สายชล มุลจิต, 2563)

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบข้อมูลแผง (Panel Data Regression Analysis)

ใช้โปรแกรม Gretl ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง เพื่อนำตัวแปรต้นทั้งภายในและภายนอกองค์กรเข้าสู่การวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรตาม ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ประกอบด้วย Pooled Ordinary Least Squares: Pooled OLS, Fixed Effects Model และ (Random Effects Model) โดยทำการทดสอบ Hausman Test เพื่อพิจารณาเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับความสามารถในการทำกำไรของกิจการ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	ตัวแปร	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
ตัวแปรต้น	CR	2.24	2.76	0.01	17.26
	AT	1.05	0.45	0.18	2.62
	LR	0.98	0.85	0.06	5.11
	SIZE	8.88	1.25	6.85	13.74
	GROWTH	5.54	22.37	-35.39	224.67
	GDP	16.29	1.03	14.53	17.92
	INF	1.29	1.92	-0.85	6.08
	EX	33.14	1.71	31.05	35.80
	CCI	55.23	9.70	42.50	67.80
ตัวแปรตาม	COVID	0.50	0.50	0.00	1.00
	ROA	5.27	7.33	-28.25	25.35
	ROE	8.09	12.76	-55.00	35.41

จากตารางที่ 1 พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าเฉลี่ย 2.24 แสดงถึงสภาพคล่องที่อยู่ในระดับดี โดยมีค่าสูงสุดที่ 17.26 และต่ำสุดที่ 0.009 สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบริษัท อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (AT) มีค่าเฉลี่ย 1.05 บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์สร้างรายได้ โดยเฉลี่ยบริษัทในกลุ่มนี้สามารถสร้างยอดขายได้ 1.05 บาท จากการใช้สินทรัพย์ 1 บาท โดยมีค่าต่ำสุด 0.18 และสูงสุด 2.62

อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) มีค่าเฉลี่ย 0.98 แสดงว่าโดยเฉลี่ยบริษัทในกลุ่มนี้มีหนี้สินรวม 0.98 เท่าของส่วนของผู้ถือหุ้น หรือกล่าวได้ว่าการใช้แหล่งเงินทุนจากหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นใน

สัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.06 ถึง 5.11 ขนาดของกิจการ (SIZE) มีค่าเฉลี่ย 8.88 (วัดจาก log ของขนาดสินทรัพย์รวม) ค่าสูงสุด 13.74 และต่ำสุด 6.85 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของขนาดบริษัทในกลุ่มที่ศึกษา อัตราการเติบโตของยอดขาย (GROWTH) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.54 แต่อัตราเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงถึง 22.37 และมีค่าต่ำสุดร้อยละ -35.39 และสูงสุดร้อยละ 224.67 แสดงถึงการเติบโตที่แตกต่างกันอย่างมากในแต่ละบริษัท สำหรับตัวแปรด้านเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.29 อัตราเงินเฟ้อ (INF) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.29 อัตราแลกเปลี่ยน (EX) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.14 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.23 คะแนน สำหรับตัวอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 5.27 ค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -28.25 และค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 25.35 และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 8.09 ค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -55.00 และค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 35.41 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันมากในผลการดำเนินงานของบริษัทในกลุ่มนี้ โดยพิจารณาจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ROA และ ROE ที่มีค่าสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	CR	AT	LR	SIZE	GROWTH	GDP	INF	EX	CCI
CR	1.000								
AT	0.050	1.000							
LR	-0.458	-0.191	1.000						
SIZE	-0.322	-0.248	0.423	1.000					
GROWTH	-0.034	0.079	-0.009	-0.040	1.000				
GDP	0.037	-0.038	-0.002	0.066	0.013	1.000			
INF	0.039	0.004	-0.006	0.053	0.360	0.545	1.000		
EX	0.011	0.075	-0.043	0.021	0.335	0.046	0.454	1.000	
CCI	0.024	0.121	-0.043	-0.044	-0.089	-0.244	-0.302	-0.016	1.000

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson correlation พบตัวแปรที่เกิดปัญหา multicollinearity ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า ± 0.80 ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่สูงมาก และอาจก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ (Gujarati & Porter, 2009; Hair et al., 2010) เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากปัญหา multicollinearity ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงเกินเกณฑ์ดังกล่าว จึงไม่ใช้ในการทดสอบ

ตารางที่ 3 Variance Inflation Factor (VIF)

ตัวแปร	VIF
CR	1.316
AT	1.106
LR	1.442
SIZE	1.316
GROWTH	1.259
GDP	1.599
INF	2.244
EX	1.419
CCI	1.146

จากตารางที่ 3 การทดสอบ Variance Inflation Factors พบตัวแปรที่เกิดปัญหา คือ COVID-19 เนื่องจากมีค่า VIF มากกว่า 10 จึงไม่ใช้ในการทดสอบ

การวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรูปแบบ panel data จึงมีการทดสอบ Pool OLS , Fixed effect และ Randoms effect เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของแบบจำลอง การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร ROA

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของ ROA ด้วยวิธี Random Effects

VARIABLE	COEFFICIENT	STD. ERROR	Z-VALUE	P-VALUE
const	-16.1868	11.9997	-1.349	0.1774
CR	0.171337	0.310031	0.5526	0.5805
AT	4.96549	1.74528	2.845	0.0044***
LR	-3.09996	0.724344	-4.280	1.87e-05***
SIZE	1.78218	0.877758	2.030	0.0423**
GROWTH	0.0426271	0.0161565	2.638	0.0083***
GDP	-0.174703	0.448968	-0.3891	0.6972
INF	-0.243931	0.198699	-1.228	0.2196
EX	0.231491	0.148610	1.558	0.1193
CCI	-0.0307619	0.123814	-0.2485	0.8038
COVID	0.0598134	2.33479	0.02562	0.9796
R-squared				0.271

หมายเหตุ: *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$ มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรูปแบบ Panel Data Regression Model จึงมีการทดสอบ Pool OLS, Fixed effect และ Randoms effect เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของแบบจำลองการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร ROA พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบ Hausman ด้วยแบบจำลอง Random-effects ให้ค่าประมาณที่สอดคล้องและมีประสิทธิภาพภายใต้สมมติฐานของแบบจำลองตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อ ROA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ (AT) อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) ขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราการเติบโตของรายได้ (GROWTH) โดยที่อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (AT) และอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROWTH) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราส่วนผลตอบแทนสินทรัพย์ (ROA) อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) มีผลเชิงลบ สะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์และการเติบโตของรายได้ในทางกลับกัน ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราแลกเปลี่ยน (EX) ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) และสถานการณ์ COVID-19 ไม่มีนัยสำคัญต่อ ROA ซึ่งอาจสะท้อนว่ากำไรของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอกโดยรวม ทั้งนี้ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างค่าที่คาดการณ์กับค่าจริง (R^2) เท่ากับ 0.271 สามารถอธิบายความแปรปรวนของ ROA ร้อยละ 27.1

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของ ROE ด้วยวิธี Random Effects

VARIABLE	COEFFICIENT	STD. ERROR	Z-VALUE	P-VALUE
const	-18.9027	22.2665	-0.8489	0.3959
CR	0.0493915	0.276107	-0.1789	0.8580
AT	9.60022	3.52522	2.723	0.0065***
LR	-8.31664	1.31340	-6.332	2.42e-10***
SIZE	4.55808	1.37706	3.310	0.0009***
GROWTH	0.107323	0.0374349	2.867	0.0041***
GDP	-1.10399	0.979098	-1.128	0.2595
INF	-0.135266	0.357102	-0.3788	0.7048
EX	-0.0272402	0.313612	-0.08686	0.9308
CCI	0.0362678	0.221557	0.1637	0.8700
COVID	2.37776	4.55743	0.5217	0.6019
R-squared				0.640

หมายเหตุ: *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$ มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบ Hausman ด้วยแบบจำลอง Random-effects ให้ค่าประมาณที่สอดคล้องและมีประสิทธิภาพภายใต้สมมติฐานของแบบจำลอง ตัวแปรที่ส่งผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปร อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ (AT) อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) ขนาดของกิจการ (SIZE) อัตราการเติบโตของรายได้ (GROWTH) มีผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 โดยอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ (AT) ขนาดของกิจการ (SIZE) อัตราการเติบโตของรายได้ (GROWTH) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) ขณะที่อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) ส่งผลเชิงลบ ซึ่งสะท้อนว่า บริษัทที่สามารถใช้สินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีขนาดที่ใหญ่ขึ้น และมีการเติบโตของรายได้ที่ดี จะสามารถสร้างผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นได้มากขึ้น ขณะที่การมีหนี้สินสูงจะส่งผลในทางลบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราแลกเปลี่ยน (EX) ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) และสถานการณ์ COVID-19 ไม่มีนัยสำคัญต่อ ROE ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นได้รับอิทธิพลหลักจากปัจจัยภายในของบริษัทมากกว่าปัจจัยภายนอก ทั้งนี้ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างค่าที่คาดการณ์กับค่าจริง (R^2) เท่ากับ 0.640 สามารถอธิบายความแปรปรวนของ ROE ร้อยละ 64

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	รายละเอียดสมมติฐาน	ข้อสรุป
H1	อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
H2	อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ยอมรับสมมติฐาน
H3	อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ยอมรับสมมติฐาน
H4	ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ยอมรับสมมติฐาน
H5	อัตราการเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ยอมรับสมมติฐาน
H6	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
H7	อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
H8	อัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
H9	ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
H10	สถานการณ์โควิด-19 มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 6 พบว่า การทดสอบสมมติฐาน มีการยอมรับ 4 สมมติฐาน และปฏิเสธ 6 สมมติฐาน จากทั้งหมด 10 สมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (AT) อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) ขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROWTH) ซึ่งมีผลต่อ ROA และ ROE อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในกลุ่มตัวอย่าง

Current Ratio (CR) ไม่พบความสัมพันธ์เชิงสถิติกับผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาก่อนหน้าที่พบว่า มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร สาเหตุของความแตกต่างนี้อาจเกิดจากลักษณะอุตสาหกรรมและกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ

จากผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Random-Effects และการทดสอบ Hausman พบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (AT) และอัตราการเติบโตของยอดขาย (GROWTH) ส่งผลเชิงบวกต่อ ROA และ ROE ในขณะที่อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน (LR) ส่งผลเชิงลบ สะท้อนถึงผลกระทบของระดับหนี้สินที่สูงต่อผลประกอบการของบริษัท

สำหรับตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น GDP อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราแลกเปลี่ยน (EX) ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) และสถานการณ์ COVID-19 ไม่ส่งผลกระทบต่อ ROA และ ROE อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจสะท้อนว่าบริษัทในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่มมีการปรับตัวทางธุรกิจที่แข็งแกร่ง และมีความสามารถในการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการพึ่งพาปัจจัยภายนอก ค่าความสัมพันธ์ระหว่างค่าที่คาดการณ์กับค่าจริง (R^2) เท่ากับ 0.271 สำหรับ ROA และ 0.640 สำหรับ ROE ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลตอบแทนได้ในระดับหนึ่ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดอาหารและเครื่องดื่ม ระหว่างมกราคม 2559 ถึง ธันวาคม 2566 พบว่า มีตัวแปร 4 ตัว ที่มีผลต่อการทำกำไร คือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน ขนาดของกิจการ และอัตราการเติบโตของยอดขาย ในขณะที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคไม่มีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรในช่วงเวลาที่ศึกษา

Current Ratio (CR) ไม่พบความสัมพันธ์เชิงสถิติกับผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ สายธาร บุญปองหา (2562) ที่พบว่า CR มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไร ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากโครงสร้างต้นทุนและการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่แตกต่างกันระหว่างธุรกิจเทคโนโลยีกับธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ทำให้ CR อาจมีผลที่แตกต่างออกไปขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมที่ศึกษา เช่น โครงสร้างทางการเงินของกิจการในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่เน้นการหมุนเวียนของสินทรัพย์หมุนเวียนสูง จึงทำให้ระดับ CR ไม่สะท้อนถึงประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างผลตอบแทนโดยตรง อีกทั้งในบางกรณี กิจการที่มีสภาพคล่องสูงมากอาจเก็บเงินสดหรือลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนในระดับที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้ไม่เกิดรายได้หรือกำไรเพิ่มขึ้น (Van Horne & Wachowicz, 2005)

Asset Turnover (AT) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ROA และ ROE ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้และยอดขายมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไร ผลการศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร สิงห์ชัย (2562) ที่ศึกษาความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ผลการศึกษาค้นคว้านี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ ความสัมพันธ์เชิงบวกดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามหลักการของการบริหารประสิทธิภาพ (Efficiency Management) โดยที่อัตราการหมุนเวียนสินทรัพย์ที่สูงบ่งบอกถึงการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างรายได้ กล่าวคือ ยิ่งกิจการสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างยอดขายได้มากเท่าใด ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และส่งผลถึงผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ด้วย (Brigham & Ehrhardt, 2014) นอกจากนี้ ในภาวะที่การแข่งขันในอุตสาหกรรมสูง การบริหารสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวและควบคุมต้นทุนได้ดี

Leverage Ratio (LR) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับ ROA และ ROE ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพิงหนี้สินสูงจะส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรผ่านต้นทุนทางการเงินที่เพิ่มขึ้น ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริทิพ อัครลาวัณย์ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุนในหมวดธุรกิจพาณิชย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีโครงสร้างเงินทุนที่พึ่งพิงหนี้สินมากเกินไป จะส่งผลในทางลบต่อความสามารถในการทำกำไรของกิจการ บริษัทที่มีหนี้สินสูงอาจเผชิญกับต้นทุนทางการเงินที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อบริษัทมีหนี้สินในสัดส่วนสูง จะต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยจ่ายและต้นทุนทางการเงินอื่น ๆ ส่งผลให้กำไรสุทธิที่แท้จริงลดลง แม้ว่ารายได้จากการดำเนินงานจะยังคงอยู่ในระดับเดิม นอกจากนี้ บริษัทยังอาจพบข้อจำกัดในการขยายกิจการ หรือมีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนโดยรวม (Myers, 2001; Brigham & Ehrhardt, 2014)

SIZE และ GROWTH มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ ROA และ ROE แสดงว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และอัตราการเติบโตสูงมีแนวโน้มที่จะสร้างผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และต่อผู้ถือหุ้นได้ดีกว่า ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร สิงห์ชัย (2562) และ สายชล มุลจิต (2563) SIZE มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทั้งอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะสามารถสร้างผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และต่อผู้ถือหุ้นได้ดีกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กขึ้น ผลการวิจัยนี้ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ รัชฎาพร สิงห์ชัย (2562) ที่ศึกษาความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ GDP อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค และสถานการณ์ COVID-19 ไม่มีนัยสำคัญต่อ ROA และ ROE ซึ่งอาจสะท้อนว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jauzaaa และ Hirawatib (2021) ซึ่งศึกษาผลการดำเนินงานของบริษัทโทรคมนาคมในช่วง COVID-19 และพบว่า ROA และ ROE มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แม้ว่าภาคธุรกิจโทรคมนาคมจะมีลักษณะของต้นทุนและโครงสร้างรายได้ที่แตกต่างจากธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม แต่ทั้งสองอุตสาหกรรมต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วง COVID-19 ซึ่งทำให้สามารถนำผลลัพธ์มาใช้วิเคราะห์แนวโน้มของผลตอบแทนในภาคธุรกิจต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภายในของบริษัทในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทั้ง ROA และ ROE สะท้อนว่าบริษัทที่มีการบริหารสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพสามารถสร้างรายได้สูงขึ้น และเพิ่มความสามารถในการทำกำไร นอกจากนี้ โครงสร้างเงินทุน ขนาดของกิจการ และอัตราการเติบโตของยอดขาย ยังเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลกระทบต่อ ROA และ ROE ในขณะที่ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค เช่น GDP อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค และสถานการณ์ COVID-19 ไม่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น นักลงทุนควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของบริษัท มากกว่าปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค รวมถึงพิจารณาการบริหารสินทรัพย์และโครงสร้างเงินทุน เพื่อประเมินศักยภาพในการสร้างผลตอบแทนและตัดสินใจลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนักลงทุน สำหรับนักลงทุนที่สนใจลงทุนในหุ้นหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของบริษัทโดยเฉพาะประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และขนาดของกิจการ ซึ่งล้วนมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแม้ว่าปัจจัยภายนอก เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราแลกเปลี่ยน (EX) และดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) จะไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่ศึกษา นักลงทุนควรมุ่งเน้นไปที่การเลือกบริษัทที่มีโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมมีความสามารถในการบริหารกระแสเงินสด และมีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรกระจายการลงทุนโดยเลือกบริษัทที่มีประสิทธิภาพด้านการดำเนินงานสูงและสามารถบริหารต้นทุนได้ดี รวมถึงพิจารณาแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรม ซึ่งภาคธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มยังคงมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุน เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างผลตอบแทนที่มั่นคงและลดความเสี่ยงทางการลงทุนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาออกนโยบายสนับสนุนการยกระดับประสิทธิภาพของภาคธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดการ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี หรือการสนับสนุนเงินทุนต้นทุนสำหรับโครงการลงทุนด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมที่เปิดเผยข้อมูลเปรียบเทียบเชิงประสิทธิภาพของบริษัทในแต่ละกลุ่มธุรกิจ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ทั้งในระดับบริษัทและนักลงทุน

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ผลการวิจัยฉบับนี้สนับสนุนแนวคิดตามทฤษฎี Resource-Based View (RBV) ซึ่งเน้นบทบาทของทรัพยากรภายในองค์กรต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน การค้นพบว่าปัจจัยภายในมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรมากกว่าปัจจัยภายนอก ช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ธุรกิจและการจัดการทรัพยากร นอกจากนี้ แนวทางการใช้ข้อมูล Panel Data และเทคนิคทางเศรษฐมิติยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในระดับบริษัท ซึ่งนักวิชาการสามารถนำไปต่อยอดในการศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น หรือพัฒนาแบบจำลองวิเคราะห์ใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์องค์กรกับบริบททางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาทฤษฎีและการประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ การเงิน และการจัดการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยในอนาคต ควรเพิ่มการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มย่อยภายในอุตสาหกรรม โดยแบ่งบริษัทออกตามประเภทผลิตภัณฑ์ เช่น เครื่องดื่ม อาหารแปรรูป และอาหารสด

เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายใน เช่น อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน ขนาดของกิจการ และอัตราการเติบโตของยอดขายส่งผลต่อกลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทแตกต่างกันหรือไม่ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มกับกลุ่มธุรกิจอื่น เช่น ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค หรือธุรกิจค้าปลีก เพื่อให้เห็นความแตกต่างของแต่ละอุตสาหกรรมในการบริหารสินทรัพย์และต้นทุน

อีกแนวทางหนึ่ง คือการวิเคราะห์บริษัทที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ในฐานะบริษัทมหาชน เป็นการเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีสถานะเป็นบริษัทมหาชนอยู่ก่อนแล้ว เพื่อศึกษาว่าปัจจัยทางการเงิน เช่น ขนาดกิจการ โครงสร้างเงินทุน และกลยุทธ์การเติบโต ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่มีความแตกต่างทางประสบการณ์ในตลาดหลักทรัพย์อย่างไร

บรรณานุกรม

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2021). ข้อมูลรายบริษัทหลักทรัพย์. เข้าถึงได้จาก <https://www.set.or.th/>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2021). รายงานภาพรวมกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ปี 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.set.or.th>
- ฐานข้อมูลตลาดทุน Setsmart. (2021). ข้อมูลงบการเงินของบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. เข้าถึงได้จาก <https://www.setsmart.com>
- ปริญญช กิจรุ่งโรจน์เจริญ. (2015). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*.
- เพ็ญวิภา บุญธรรม. (2021). การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงาน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.
- สายชล มุลจิต. (2021). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์. *สาขาวิชาการจัดการการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- รัชฎาพร สิงห์ชัย. (2019). ความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการธุรกิจและการบริการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

- สายธาร บุญปองหา. (2019). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.*
- ศิริทิพ อัครลาวัณย์. (2019). ความสัมพันธ์ของโครงสร้างเงินทุนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *สาขาวิชาการจัดการการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2024). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยรายไตรมาส.* กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2024). *รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี 2566.* กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- Alifa, J., & Heni, H. (2021). Financial performance of telecommunication sector companies before and during the COVID-19 pandemic. *Journal of Economics and Business*, 4(3), 1076–1083.
- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.
- Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2014). *Financial management: Theory & practice* (14th ed.). Cengage Learning.
- Gujarati, D. N., & Porter, D. C. (2009). *Basic econometrics* (5th ed.). McGraw-Hill Education.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Mankiw, N. G. (2019). *Macroeconomics* (10th ed.). Worth Publishers.
- Myers, S. C. (2001). Capital structure. *Journal of Economic Perspectives*, 15(2), 81–102.
- Van Horne, J. C., & Wachowicz, J. M. (2005). *Fundamentals of financial management* (12th ed.). Pearson Education.
- World Bank. (2020). *Thailand economic monitor: Thailand in the time of COVID-19.* Washington, DC: World Bank.

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T สำหรับนักศึกษาครูสังคมศึกษา

The Development of Innovative Thinking Skills based on C-C-T Learning Management Model for Social Studies Student Teachers

สุตาพร ปัญญาพฤกษ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: ed_sudaporn@crru.ac.th

Sudapon Panyaprouks

Lecturer of Program in Curriculum and Learning Management Innovation,

Chiang Rai Rajabhat University

รับเข้า : 7 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 24 พฤษภาคม 2568 ตอรับ : 27 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครูที่พัฒนาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T และ 2) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T มีประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน 2 หมู่เรียน มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ชั้นปีที่ 3 หมู่เรียน AA จำนวน 26 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการสุ่มแบบจับฉลาก โดยใช้หมู่เรียนเป็นหน่วยในการสุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. โครงการสอน รายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T จากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (C: Constructivism) การโค้ชเพื่อการรู้คิด (C: Cognitive Coaching) และ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (T: Technology of Learning) 2. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาครูสังคมศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการวิเคราะห์บริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสามารถในการสะท้อนคิด อยู่ในระดับมาก และด้านความสามารถในการประเมินความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษาครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบ เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้ ที่เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ การโค้ชเพื่อการรู้คิด เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to 1) study the innovative thinking skills of student teachers developed through the use of the C-C-T learning management model, and 2) study the opinions of student teachers towards the C-C-T learning management model. The population is 48 third-year students majoring in Social Studies who studied in 2 sections. The sample group of 26 students in section AA was selected by simple random sampling using lottery method with the study group as the unit of random sampling. The research instruments were 1. A course syllabus of SOE 3901 Social Studies Curriculum Development course using C-C-T learning management model based on Constructivism (C) Cognitive Coaching (C) and Technology of Learning (T). 2. An innovation thinking skills evaluation form, and 3. A questionnaire on the opinions of student teachers towards the C-C-T learning management model. The data were analyzed using mean and standard deviation (SD).

The results of the research revealed that 1) social studies student teachers had innovative thinking skills at a high level. When considered in each aspect, the context analysis ability was at the highest level, the collaboration with others was at the high level, the creativity ability was at the highest level. The reflection was high, and the achievement evaluation was high. 2) Social Studies student teachers' opinions towards C-C-T learning management model appeared at the highest level. The highest mean was the learning activity could support the students for the systematical planning at the highest level. Most of them highly agreed that the learning activity could enhance

students' creativity, and most of them highly agreed that the learning activity could enhance students' participation and expression in learning.

Keywords: Innovative Thinking Skills, Learning Management Model, Constructivism, Cognitive Coaching, Technology of Learning

บทนำ

ด้วยโลกที่มีก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้นำสู่การพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นพลวัต ทั้งนี้ในด้านการศึกษาก็จำเป็นต้องมีบุคลากรที่รู้เท่าทันและประยุกต์ใช้ความรู้ จนไปสู่การพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน จะทำให้ผลคุณภาพผู้เรียนดีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่เตรียมตัวจะเป็นครูในอนาคต ควรได้รับการพัฒนา “ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม” ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญที่ผู้จะไปเป็นครูในอนาคตควรได้รับการส่งเสริม ทั้งนี้ในสถาบันการศึกษาที่ได้ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูได้ให้ความสำคัญกับทักษะนี้ นอกเหนือจากการให้ความรู้เนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นนักศึกษาครูผู้ที่จะเป็นครูในอนาคตจึงควรมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้ที่มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมนั้น จะเป็นผู้ที่สามารถสร้างแนวคิดใหม่หรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิมได้อย่างสร้างสรรค์ มีการพัฒนาสร้างสิ่งใหม่ สามารถวิเคราะห์และประเมินเพื่อพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิม มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำสิ่งที่ได้สร้างสรรค์นั้นนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง

ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมนั้น สามารถพัฒนาได้หลายแนวทาง เช่น การสร้างนวัตกรรมใหม่โดยการคิดนอกกรอบ พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะต่อการคิดสร้างสรรค์ เทคนิควิธีการตั้งคำถามตามวิธีการ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) และ เทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ค้นหาคำตอบ พัฒนาผลงานตลอดเวลาด้วยวิธีการทดลอง ทำซ้ำ เน้นวิธีการคิดจากจุดเล็กไปหาจุดใหญ่เพื่อให้เห็นภาพรวม และการจัดกิจกรรมพัฒนาองค์กรภายในองค์กรและการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน (กามนิต ใบภักดี, 2563) ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้จากการเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด รวมถึงการมีบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดเป็นพื้นฐาน แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ถือเป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้อย่างแท้จริง และถือเป็นแนวคิดที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้พัฒนามาในทศวรรษ ความสามารถในการคิดต่าง ๆ ทั้งการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนในด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเป็นแนวคิดที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้ การใช้แนวคิดการโค้ชเพื่อการเรียนรู้ (Cognitive Coaching)

นั้นเป็นแนวคิดในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ เนื่องจากการโค้ชถือเป็น ซึ่งถือกลไกในการเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนเป็นการคิดขั้นสูง (Higher – order thinking) โดยผู้สอนจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน (Inspiring Your Learners) ทำให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ และอยากปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ (วิชย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2557) และด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต แนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Technology for Learning) ก็เป็นแนวคิดที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เนื่องจากผู้เรียนได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้จากเทคโนโลยี ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถนำมาใช้ได้ในรูปแบบของระบบ เครื่องมือ สื่อ หรือวิธีการ ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีเหล่านั้นแล้วเกิดการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ เกิดแนวคิดใหม่ ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) แนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching) และแนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Technology for Learning) สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงได้มีการบูรณาการแนวคิดข้างต้นเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู

ในฐานะที่เป็นผู้วิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการสอนนักศึกษาครู จึงเห็นว่าควรพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาครูได้นำไปใช้ในชีวิตและวิชาชีพครูต่อไป และยังเป็นการท้าทายความสามารถของผู้สอนที่เหนือกว่าการถ่ายทอดความรู้ คือ การชี้แนะการคิดเชิงนวัตกรรมให้กับนักศึกษา (วิชย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 5) โดยเฉพาะนักศึกษาครูในอนาคตที่จะได้ประกอบวิชาชีพครูต่อไป โดยมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ตามที่ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562: 307) ได้กล่าวว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะและพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดการคิดเชิงนวัตกรรมได้นั้นก็คือครู และด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้มีวิสัยทัศน์ในการเป็นสถาบันแห่งการบูรณาการองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อัตลักษณ์ของบัณฑิต คือเป็น นวัตกรรมมืออาชีพ โดยมีพันธกิจที่สำคัญคือ การผลิตบัณฑิตเป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากลอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2566: 3) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษาครู จึงควรมีการเตรียมตัวนักศึกษาเข้าสู่วิชาชีพครู โดยเฉพาะการพัฒนาบัณฑิตครูสังคมศึกษาที่ควรมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ทางสังคมศาสตร์ให้กับนักเรียนในอนาคต ซึ่งต้องมีแนวคิด องค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางสังคมเพื่อพัฒนาและกระตุ้นให้กับผู้เรียนในการเป็นพลเมืองดีต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ การโค้ชเพื่อการรู้คิด และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T สำหรับนักศึกษาครู เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานักศึกษาครูให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู ที่พัฒนาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม อัน เป็นความสามารถในการคิดหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม หรือสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีกว่าเดิม อาจเป็นต้นกำเนิดหรือความคิดที่ยังไม่เคยมีมาก่อนหรือเคยทำมาแล้วในอดีต แต่ได้รับการรื้อฟื้น/พัฒนามาใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาความเจริญแก่สังคม โดยจะมีการศึกษาค้นคว้าทดลอง บูรณาการผสมผสานเรียบเรียงจัดระบบ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562:1 ; จิตมา วรณศรี. 2563: 76; ปิยะพันธุ์ ชันไร่, 2565: 25) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการสะท้อนคิด และความสามารถในการประเมินความสำเร็จ (ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562); ปิยะพันธุ์ ชันไร่ (2565); Miller and Dess (1996) และ Horth & Buchner (2014)

โดยการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมนี้ สามารถพัฒนาได้โดยการใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หรือทฤษฎีการสร้างความรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้นำมาประยุกต์ในการจัดการศึกษา เน้นพัฒนาการทางสติปัญญาและสร้างความรู้ที่มีการปรับตัวผ่านการซึมซับ (Assimilation) และมีการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เมื่อได้เกิดภาวะที่ไม่สมดุล ซึ่งจะมีการปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยมีการปรับโครงสร้างความรู้เดิมให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ (Fosnot, 2005; ทิศนา ขัมมณี, 2560) ซึ่งสามารถพัฒนาการคิดเชิงนวัตกรรมได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การโค้ชเพื่อการรู้คิดนั้นสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งถือว่าการคิดขั้นสูงได้เช่นเดียวกัน โดยเป็นกระบวนการฝึกสอนโดยผู้สอน ซึ่งทำหน้าที่เป็นโค้ช ดึงศักยภาพของผู้เรียนด้านความรู้ความสามารถ การคิด ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ ดังเช่น การกระตุ้นผู้เรียน

ให้เกิดแรงจูงใจ การตั้งคำถามไปสู่การวางแผน การสนับสนุนผู้เรียนการกำหนดเป้าหมาย การสังเกต และประเมินพัฒนาการ การส่งเสริมความเชื่อมั่น ซึ่งดำเนินการโค้ชบนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2557: 3-5) และในโลกปัจจุบันที่เป็นยุคดิจิทัล จึงมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ซึ่ง Edwards (2012) ได้เสนอเสนอการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนมีความหมายมากขึ้น ซึ่งผู้สอนต้องรู้วิธีการส่งเสริม กระตุ้นการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ในการออกแบบภาระงาน ชิ้นงาน โดยกิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (2565) ได้เสนอการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังเช่น การสืบค้นข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การนำเสนอข้อมูล การเรียนรู้ในชั้นเรียน และการจัดทำแหล่งข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีเหล่านั้นแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ แนวคิดใหม่ ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ ทั้งนี้จากงานวิจัยของ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562) ที่ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิง นวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท ขั้นตอนที่ 2 ระดมความคิด ขั้นตอนที่ 3 สร้างนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 จัดประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 5 ประเมินนวัตกรรม

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการแนวคิดต่าง ๆ มาเป็นฐานคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์บริบท ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนานวัตกรรม ข้อมูลจากประสบการณ์ของตนเอง ข้อมูลจากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต และข้อมูลในแหล่งอื่น ๆ จากนั้นนักศึกษาระบุข้อมูล เนื้อหาสาระที่ต้องการพัฒนานวัตกรรม

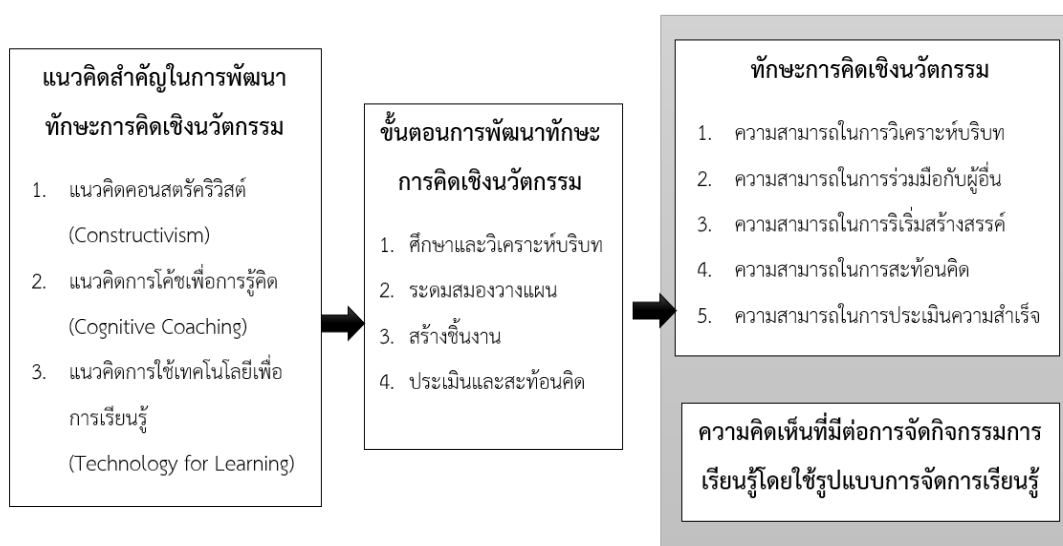
ขั้นตอนที่ 2 ระดมสมองวางแผน ที่ใช้กระบวนการทางความคิดหาวิธีการหรือนวัตกรรมให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนจะใช้คำถามกระตุ้นการคิดและนำการเรียนรู้ แล้วระดมความคิดร่วมกันในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ และหลากหลาย ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยี และมีการวิเคราะห์หวัพาทักษะทางเลือกที่ดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 สร้างชิ้นงาน มีการสร้างหรือประดิษฐ์นวัตกรรมให้สำเร็จตามแนวคิดที่กำหนดไว้ในรายวิชานี้ มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานทั้งรายบุคคลและกลุ่ม โดยบูรณาการองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยี โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการทำงานให้สำเร็จ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินและสะท้อนคิด มีการทดลองใช้นวัตกรรมในหลายรูปแบบ มีการบันทึกและสรุปผลการใช้นวัตกรรม และให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินผลในประเด็นต่าง ๆ และสรุปภาพรวมของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาจาก ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562), ปิยะพันธุ์ ชันไร่ (2565), Miller and Dess (1996) และ Horth and Buchner (2014) เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อนำสู่การพัฒนา นักศึกษาครู สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการสะท้อนคิด และความสามารถในการประเมินความสำเร็จ ซึ่งในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ใช้ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) แนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching) และ แนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Technology for Learning) โดยมีขั้นตอน คือ 1. ศึกษาและ วิเคราะห์บริบท 2. ระดมสมองวางแผน 3. สร้างชิ้นงาน 4. ประเมินและสะท้อนคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขโครงการ 003-2567-Exe เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2567 มีวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่ศึกษาในรายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 หมู่เรียน รวม 48 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่ศึกษาในรายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 26 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้หมู่เรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. โครงการสอน รายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ได้มีการวิเคราะห์ ศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ศึกษาแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ แนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด และแนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ของต่างประเทศและในประเทศไทย และวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชารายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา และออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 5 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T		
	C Constructivism (C)	Cognitive Coaching (C)	Technology for Learning (T)
1. ศึกษาและวิเคราะห์บริบท	การคิดวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น จากการศึกษาอย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรม	การให้คำแนะนำ การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิด ในการศึกษาข้อมูล หรือบริบทต่าง	การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล/ เนื้อหาสาระที่ต้องการพัฒนานวัตกรรม
2. ระดมสมองวางแผน	การใช้กระบวนการทางความคิดในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ และหลากหลาย และคิดวางแผนในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการวิเคราะห์วิพากษ์ทางเลือกที่ดีที่สุด	การใช้คำถามกระตุ้น การคิดและนำการเรียนรู้ตลอดจนการให้ข้อสังเกต	การใช้เทคโนโลยีในการช่วยวางแผน รวบรวมและเปรียบเทียบข้อมูล
3. สร้างชิ้นงาน	ออกแบบ สร้างสรรค์หรือประดิษฐ์นวัตกรรมให้สำเร็จ	การใช้คำถามหรือตั้งข้อสังเกตเพื่อกระตุ้น	สร้างนวัตกรรมทางหลักสูตร โดยใช้เทคโนโลยี AI โปรแกรมหรือ

ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T		
	C Constructivism (C)	Cognitive Coaching (C)	Technology for Learning (T)
	ตามแนวคิดที่กำหนดไว้ และ นำเสนอนวัตกรรม	นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง งาน	แอปพลิเคชันช่วย ในการพัฒนาและ นำเสนอนวัตกรรม
4. ประเมินและ สะท้อนคิด	การคิดวิเคราะห์เพื่อประเมิน ในมุมมองต่าง ๆ อย่าง สร้างสรรค์ และสะท้อนคิดถึง การพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม นั้น	การแสดงความคิดเห็นและ ให้ข้อเสนอแนะอย่างมี เหตุผล	การใช้เทคโนโลยี ในการบันทึกและ สรุปผลการใช้ นวัตกรรม

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าในแต่ละขั้นตอนจะมีการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผลและทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ผลการตรวจสอบ พบว่า โครงการสอนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.52$, $SD=0.51$)

2. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

เป็นแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่นักศึกษาประเมินตนเอง ในการพัฒนาแบบประเมินได้มีการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม วิเคราะห์นิยามของแต่ละด้านเพื่อจัดเป็นประเด็นคำถาม ทำการออกแบบแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นแบบประเมินที่อาจารย์เป็นผู้ประเมิน มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จำนวน 25 ข้อ โดยมี 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท
2. ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น
3. ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์
4. ความสามารถในการสะท้อนคิด
5. ความสามารถในการประเมินความสำเร็จ

แบบประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีการให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความสามารถมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความสามารถมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความสามารถปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความสามารถน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความสามารถน้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์และมีการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความสามารถมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความสามารถมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความสามารถปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความสามารถน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความสามารถน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ของนักศึกษา เป็นแบบปลายเปิด เมื่อสร้างแบบประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผลและทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ผ่านระดับ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T เป็นแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา ในการพัฒนาแบบสอบถามได้มีการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T มีการออกแบบแบบสอบถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยออกแบบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีการให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์และมีการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

ทำการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผลและทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ผ่านระดับ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจงและทำความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา SOE 3901 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา และแนะนำการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ตลอดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567
3. ประเมินการทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. รวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

ตารางที่ 2 ผลทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	$\bar{x}$	SD	ระดับ ความ สามารถ
1. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบท			
1.1 นักศึกษามีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.62	0.50	มากที่สุด
1.2 นักศึกษามีการศึกษาความต้องการในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.31	0.47	มาก
1.3 นักศึกษาคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.69	0.47	มากที่สุด
1.4 นักศึกษามีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายวิธี เช่น การค้นคว้าเอกสาร การค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ การสำรวจ เป็นต้น	4.73	0.45	มากที่สุด
1.5 นักศึกษาสังเกตและไตร่ตรองข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบคอบ	4.73	0.45	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.62	0.21	มากที่สุด
2. ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น			
2.1 นักศึกษาแบ่งบทบาทหน้าที่และช่วยเหลือกันในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.46	0.58	มาก
2.2 นักศึกษาร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งานให้สำเร็จตามที่วางแผนไว้	4.81	0.49	มากที่สุด
2.3 นักศึกษาร่วมกันคิดและแสดงความคิดเห็นในการสร้างนวัตกรรมหลักสูตร	4.15	0.61	มาก
2.4 นักศึกษาร่วมมือกันออกแบบนวัตกรรมหลักสูตร	4.58	0.50	มากที่สุด
2.5 เมื่อมีปัญหาในการทำงาน นักศึกษาได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา	4.15	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	4.43	0.28	มาก
3. ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์			
3.1 นักศึกษาพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน จากข้อมูลจากหลายมุมมองหรือหลายมิติ	4.73	0.45	มากที่สุด

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	$\bar{x}$	SD	ระดับ ความ สามารถ
3.2 นักศึกษามีแนวคิดที่แปลกใหม่ สำหรับพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/ งาน	4.31	0.47	มาก
3.3 นักศึกษามีการวิเคราะห์หาแนวคิดที่เหมาะสมเพื่อพัฒนา นวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.81	0.40	มากที่สุด
3.4 นักศึกษาเลือกหรือสังเคราะห์แนวคิดที่ดีที่สุดเพื่อพัฒนา นวัตกรรมหลักสูตร/งาน	4.69	0.47	มากที่สุด
3.5 นักศึกษาพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร/งาน โดยการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีที่แปลกใหม่ นำไปสู่ชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม	4.38	0.50	มาก
รวมเฉลี่ย	4.58	0.24	มากที่สุด
4. ความสามารถในการสะท้อนคิด			
4.1 นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนคิดงาน/นวัตกรรม ของบุคคลอื่น	4.77	0.51	มากที่สุด
4.2 นักศึกษาสามารถวิเคราะห์และสรุปประเด็นผลสะท้อนให้กับบุคคล อื่นได้	4.12	0.59	มาก
4.3 นักศึกษารับฟังการแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนคิดจากบุคคลอื่น	4.15	0.61	มาก
4.4 นักศึกษามีการสังเคราะห์ผลการสะท้อนคิดจากบุคคลอื่นเพื่อ พัฒนาตนเอง	3.92	0.48	มาก
4.5 นักศึกษาได้นำคำแนะนำหรือสะท้อนคิดได้มีการนำไปปรับปรุงหรือ พัฒนาต่อไป	4.58	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.31	0.26	มาก
5. ความสามารถในการประเมินความสำเร็จ			
5.1 นักศึกษามีการตรวจสอบหรือประเมินงานด้วยตนเอง	4.04	0.60	มาก
5.2 นักศึกษามีการตรวจสอบหรือประเมินงาน โดยให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม	4.46	0.51	มาก
5.3 นักศึกษามีการประเมินความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรม หลักสูตร/งาน จากหลายลักษณะหรือวิธีการ	4.58	0.50	มากที่สุด
5.4 นักศึกษามีการสรุปภาพรวมของผลที่ได้จากการพัฒนานวัตกรรม หลักสูตร/งาน	4.54	0.51	มากที่สุด

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	$\bar{x}$	SD	ระดับ ความ สามารถ
5.5 นักศึกษาศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขในประเด็นงานที่มี ปัญหาหรือไม่สำเร็จ	4.00	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.31	มาก
รวมเฉลี่ยทุกด้าน	4.45	0.13	มาก

จากตารางที่ 2 นักศึกษาครูสังคมศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยรวมมีความสามารถอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, $SD=0.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความสามารถมากที่สุด มี 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์บริบท ($\bar{x}=4.62$, $SD=0.21$) รองลงมาด้านความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}=4.58$, $SD=0.24$) ส่วนทักษะด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับความสามารถมาก ซึ่งได้แก่ ด้านความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ($\bar{x}=4.43$, $SD=0.28$) ด้านความสามารถในการประเมินความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.32$, $SD=0.31$) และด้านความสามารถในการสะท้อนคิด ($\bar{x} = 4.31$, $SD=0.26$) ตามลำดับ

2. ผลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

ตารางที่ 3 ผลความคิดเห็นของนักศึกษาครูสังคมศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T

รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้	4.65	0.49	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.58	0.50	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์	4.62	0.57	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.58	0.50	มากที่สุด
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.69	0.47	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดและแสดงเหตุผล	4.54	0.51	มากที่สุด
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการประเมินงานต่าง ๆ	4.46	0.58	มาก
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบ	4.77	0.43	มากที่สุด
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน	4.54	0.51	มากที่สุด
10. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ท่านได้รู้จักเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้	4.62	0.50	มากที่สุด
11. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความสนุกสนานกับการเรียน	4.42	0.50	มาก
12. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.50	0.58	มาก
13. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรได้อย่างเป็นระบบ	4.50	0.51	มาก
14. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.54	0.51	มากที่สุด
15. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้	4.65	0.49	มากที่สุด
16. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.50	0.58	มาก

รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น
17. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา	4.62	0.50	มากที่สุด
18. นักศึกษามีความพึงพอใจและภูมิใจกับผลงานของตนเอง	4.58	0.50	มากที่สุด
19. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้เป็นประโยชน์ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบได้ต่อไป	4.58	0.50	มากที่สุด
20. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป	4.50	0.51	มาก
รวมเฉลี่ย	4.57	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 นักศึกษาครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.57, SD=0.28) โดยนักศึกษามีความคิดเห็นที่ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}$ = 4.77, SD= 0.43) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.69, SD=0.47) และนักศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความสุขสนุกสนานกับการเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 4.42, SD=0.50)

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาครูสังคมศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยรวมมีความสามารถอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์บริบท อยู่ในระดับความสามารถมากที่สุด รองลงมาด้านความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ด้านความสามารถในการประเมินความสำเร็จ ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการสะท้อนคิด

2. นักศึกษาครูสังคมศึกษา มีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยนักศึกษามีความคิดเห็นที่ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความสนุกสนานกับการเรียน

อภิปรายผล

1. ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ที่พบว่าทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับความสามารถมาก ซึ่งด้านความสามารถในการวิเคราะห์บริบท อยู่ในระดับความสามารถมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 1 ได้มีกิจกรรมให้นักศึกษาทำการศึกษาและวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวกับสิ่งที่จะพัฒนา เช่น การวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม บรรยากาศ ตลอดจนความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียนที่จะทำการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร เช่น ในบริบทนักเรียนชนเผ่า ในอ.เชียงคำ ได้นำไปสู่หลักสูตรรายวิชา ของดีวิถีไทลื้อเจียงคำ ซึ่งในขั้นตอนการสอนนี้อาจารย์ได้มีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดเพื่อให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์ เป็นการดึงศักยภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ การคิด ตามแนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2557) นอกจากนี้ นักศึกษาได้ศึกษาผ่านสื่อต่าง ๆ และประสบการณ์รอบตัวตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ในบริบทภาคเหนือ ที่มีประสบการณ์ธรรมชาติ ทำให้นักศึกษาเกิดแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ภัยพิบัติศึกษา รองลงมาด้านความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2 การระดมสมองวางแผน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ทำให้ได้มุมมองความคิดใหม่ ๆ และในขั้นตอนที่ 3 ได้มีกิจกรรมในการสร้างชิ้นงาน โดยการศึกษาค้นคว้าจากการใช้สื่อเทคโนโลยี อันเป็นการส่งเสริมการใช้ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ โดยทั้ง 2 ขั้นตอนนี้ ได้ใช้ทั้งแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ที่มีการสร้างองค์ความรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน อาจารย์ สื่อออนไลน์ ต่าง ๆ อันทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ ดังงานวิจัยของปรเม ขววงเมือง (2561) ที่ได้ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ และการคิดสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยพบว่า นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการคิดริเริ่มที่นักศึกษามีความสามารถในการสร้างแนวคิดที่แปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา อีกทั้งยังใช้แนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด ที่มีการกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ชิ้นงาน ได้แก่ การวิเคราะห์สู่การสร้าง Infographic เกี่ยวกับลักษณะหลักสูตรสังคมศึกษาที่พึงประสงค์ใน

ปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรทางสังคมศึกษา (ระยะสั้น) เช่น หลักสูตรเล่าขานเมืองเชียงใหม่ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาใหม่ในบริบทของโรงเรียนที่ยังไม่เคยมีมาก่อน เช่น วิชามองสังคมผ่านฟิล์ม ซึ่งการในการศึกษาค้นคว้าได้บูรณาการแนวความคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

ส่วนด้านความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ที่มีระดับความสามารถมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ในขั้นตอนการสร้างชิ้นงานที่ได้มีการระดมสมองเพื่อวางแผน และถึงแม้มีกิจกรรมเป็นรายบุคคล แต่ยังได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน อันเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามแนวคิดของคอนสตรัคติวิสต์ และยังมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารแบบออนไลน์ร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนิ่งเฉลิม (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างชิ้นงานได้ส่งเสริมการร่วมมือกับผู้อื่น ในด้านความสามารถในการประเมินความสำเร็จ ที่มีระดับความสามารถมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้มีการประเมินและสะท้อนคิดที่จะทำให้ผู้เรียนได้กระตุ้นการคิดตัดสินใจ ประเมินงานต่าง ๆ ทั้งของตนเองและของเพื่อนได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นคิดภายในตนเองและการนำเอาผลประเมินจากผู้อื่นมาคิดทบทวนถึงความสำเร็จของงานเพื่อมาพัฒนาตนเองต่อไป อันสอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ และในด้านความสามารถในการสะท้อนคิด เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด โดยมีข้อสังเกตคือ ในกิจกรรมขั้นการประเมินและสะท้อนคิด นักศึกษาจะมีการใช้เวลาในขั้นนี้พอสมควร โดยเฉพาะการสังเคราะห์ผลการสะท้อนคิดจากบุคคลอื่นเพื่อพัฒนา แต่ถ้าสะท้อนคิดงานของตนเอง นักศึกษาสามารถแสดงความคิดหรือสะท้อนคิดได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนิ่งเฉลิม (2561) ได้การวิเคราะห์ความสอดคล้องสัมพันธ์ของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ กับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า การสร้างชิ้นงานได้พัฒนาการสะท้อนคิดได้ แต่ทั้งนี้ถึงแม้มีกิจกรรมการสร้างชิ้นงาน แต่ควรมีการฝึกเน้นการตั้งประเด็นจากการโค้ชเพื่อการรู้คิดมากขึ้นเพื่อให้เกิดการสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานนวัตกรรมของผู้อื่นด้วย และควรให้เวลาที่เพียงพอให้กับนักศึกษา

2. ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นที่พบว่านักศึกษาครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T โดยรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบซึ่งมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการเรียนรู้ได้มีขั้นตอนของการระดมสมองวางแผนกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ของการวางแผน อย่างเป็นขั้นตอนหรือเป็นระบบได้เป็นอย่างดี และยังมีการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ทำให้เกิดการคิด

วางแผนร่วมกัน และในกิจกรรมแบบรายบุคคล เช่น การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ได้มีการโค้ชให้นักศึกษาได้วางแผนการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ทั้งยังมีการแนะนำจากผู้สอนที่ใช้คำถามในการกระตุ้นการคิด และในการวางแผนการทำงานยังมีการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการทำงาน ได้แก่ ระบบ Learning Management System (LMS) ที่เป็นเครื่องมือช่วยให้นักศึกษาได้สื่อสารถึงการวางแผนการทำงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ได้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันทั้งผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียนเพื่อวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยระบบ LMS นี้จะเป็นการเพิ่มและส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Teaching and Learning Center, 2024) ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้สร้างชิ้นงานอันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดระหว่างกันซึ่งได้แนวคิดหรือแนวทางใหม่ในการพัฒนางาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ที่พบว่ายู่ในระดับมาก โดยเป็นผลจากการนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาใช้เป็นฐานในกระบวนการจัดกิจกรรม อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีการใช้คำถามกระตุ้นนักศึกษา อันสอดคล้องกับแนวคิดการโค้ชเพื่อการรู้คิด ที่ผู้สอนให้คำชี้แนะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่ผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) และในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีความสนุกสนานกับการเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องคิดตัดสินใจเลือก รับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2560: 94-95) เสนอว่าการนำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ไปใช้ในการเรียนรู้ผู้เรียนมีบทบาทในการรู้อย่างตื่นตัว (Active) มีการนำตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเองและใช้กระบวนการคิดเป็นอย่างมาก ทำให้อาจเกิดความเหนื่อยล้า ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยี หรือพิจารณาความสนใจความต้องการของนักศึกษาให้มากขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ C-C-T ทำให้นักศึกษาครูมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ที่สามารถวิเคราะห์บริบท ทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดริเริ่มสร้างสรรค์ สะท้อนคิดและประเมินความสำเร็จ โดยรูปแบบนี้มีการพัฒนานวัตกรรมจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว และมีการใช้เทคโนโลยี ทำให้นักศึกษารู้จักวางแผนอย่างเป็นระบบ ทำงานกันเป็นทีม สามารถออกแบบพัฒนานวัตกรรมด้วยตนเอง การยอมรับในข้อผิดพลาด ตลอดจนการมีความภูมิใจในนวัตกรรมของตนเอง องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้คือ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ควรมาจากการบูรณาการแนวคิดที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (C: Constructivism) การโค้ชเพื่อการรู้คิด (C: Cognitive Coaching) และแนวคิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (T: Technology of Learning)

โดยพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนแบบ C-C-T ใน 4 ขั้นตอน ซึ่งสามารถประยุกต์ในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ที่มีกระบวนการที่ชัดเจน โดยขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาและวิเคราะห์บริบท ขั้นระดมสมองวางแผน ขั้นสร้างชิ้นงาน และขั้นประเมินและสะท้อนคิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ในเนื้อหาหรือในระดับชั้นอื่นได้ โดยให้พิจารณาบริบทของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ความพร้อมของสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งในทุกขั้นตอน ผู้สอนต้องให้ความสำคัญและใส่ใจผู้เรียน ติดตามความก้าวหน้าอย่างทั่วถึง

2. จากผลเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครูสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับความสามารถมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ได้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ดังนั้นสามารถนำแนวคิดดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ แต่ในการนำไปใช้ ผู้สอนต้องพิจารณาและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะ เพราะต้องมีการนำเนื้อหาตัวอย่างหรือกรณีศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน แต่เนื่องจากทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมมีความสามารถประกอบกัน 5 ด้าน จึงควรพิจารณาการพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเช่นเดียวกัน

3. จากความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ที่อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาวางแผนอย่างเป็นระบบ แสดงถึงการช่วยให้ผู้เรียนได้จัดระบบของตนเองได้ ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น ดังนั้นการนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ สามารถนำไปใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนได้ดี แต่ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นหรือสร้างความสนใจให้กับนักศึกษา มีกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ในระดับการศึกษา รายวิชา หรือระดับชั้นอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ หรือนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. ควรมีการศึกษาการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ C-C-T ไปใช้ในการพัฒนาความฉลาดรู้หรือสมรรถนะต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กามนิต ไบภักดี. (2563). แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (2566, 28 กันยายน). การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน. <https://www.prc.ac.th/wp-content/uploads/2022/05/Tech-Instruction.pdf>
- จิตติมา วรณศรี. (2563). นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 311.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2), 305–320.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 18(4), 129-141.
- ทศนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประมะ แขวงเมือง. (2561). ผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ และการคิดสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับอุดมศึกษา. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 10(1), 175-184.
- ปิยะพันธุ์ ชันไร่. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2566). คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงใหม่: บริษัท นันทพันธ์พรินต์ติ้ง จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2557). การโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching).

กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

_____. (2562). *ชี้แนะการคิดเชิงนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและ
การเรียนรู้.

Edwards, A. (2012). *New technology and education*. London: A&C Black.

Fosnot, C. T. (2005). *Constructivism: Theory, Perspectives, and Practice*.

2nd Edition. New York: Teachers College Press.

Miller A. and Dess G.G. (1996). *Strategic Management*. New York: McGraw-Hill.

Horth, D. and Buchner, D. (2014). *Innovation Leadership: How to use innovation to
lead effectively, work collaboratively and drive results*. London: Center
for Creative Leadership.

Teaching and Learning Center. (2024). *Effectively Utilizing Your LMS*.

<https://uthsc.edu/tlc/effective-lms.php>

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าว
ทางการแพทย์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
Legal Problems Regarding Medical Informed Consent
in the Medical Profession

ชาย นิยมละมัย

นักศึกษาลัทธิไตรนิคาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

E-mail: chaihonest@hotmail.com

ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย

อาจารย์คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

E-mail: pairoj.boo@dpu.ac.th

Chai Nimplamai

Master of Laws students, Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University

E-mail: chaihonest@hotmail.com

Pairoj Boonsirikamchai

The Instructor of Faculty of Law Pridi Bhanomyong, Dhurakij Pundit University

E-mail: pairoj.boo@dpu.ac.th

รับเข้า : 22 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 20 มิถุนายน 2568ตอบรับ : 25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการขอความยินยอมจากผู้ป่วยซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากในทางสังคมศาสตร์และนิติศาสตร์ซึ่งกระทบต่อความสัมพันธ์ของแพทย์และผู้ป่วยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย รูปแบบ วิธีการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรม 2. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับหลักความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ จากการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรม 3. ศึกษาปัญหาการขอความยินยอมทางการแพทย์ในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมทั้งในหลักการและทางปฏิบัติในประเทศไทย 4. เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการขอความยินยอมและกระบวนการขอความยินยอมในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง คำประกาศสิทธิผู้ป่วย พ.ศ.2541 และคำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ.2558 เป็นเพียงข้อกำหนดกว้างๆ ไม่มีระบุกระบวนการขอความยินยอมที่ชัดเจนและเพียงพอซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐบัญญัติสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) พระราชบัญญัติการขอความยินยอมในการดูแลสุขภาพของรัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา พ.ศ. 2539 (Health Care Consent Act, 1996, Ontario, Canada) และประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Civil Code BGB) พบว่า กลุ่มประเทศดังกล่าวมีการรอบและขอบเขตของข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่าประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขบทนิยามและเพิ่มเติมรายละเอียดกระบวนการขอความยินยอมใน มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 และเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติใหม่เกี่ยวกับการขอความยินยอมทางการแพทย์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไว้โดยเฉพาะ การมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวที่ชัดเจน จะช่วยป้องกันปัญหาการเกิดข้อโต้แย้งระหว่างแพทย์และผู้ป่วยในอนาคต รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย ความยินยอม ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

Abstract

This research adopts a qualitative research methodology focusing on the legal problems regarding the process of obtaining informed consent from patients—a matter of considerable significance in both legal and social science disciplines, with profound implications for the doctor-patient relationship. The objectives of this study are 1) to study the evolution, concepts, theories, definitions, forms, and procedures associated with informed consent in medical practice 2) to analyze the relevant legal frameworks governing informed consent in Thailand and selected foreign jurisdictions in the context of professional medical services 3) to examine the legal and practical problems involved in obtaining medical consent in the context of professional medical practice in Thailand 4) to propose guidelines for the improvement and development of Thai legal provisions concerning informed consent in medical practice.

The findings reveal that Section 8, Paragraph 1 of the National Health Act B.E. 2550 (2007), the Patient Rights Declaration B.E. 2541 (1998), and the Declaration of Patient Rights and Duties B.E. 2558 (2015) merely provide broad provisions without

clearly defined legal procedures for obtaining valid consent. In comparison, No. 61 of 2003: the National Health Act, 2004. (Republic of South Africa), the Health Care Consent Act, 1996 (Ontario, Canada), and the German Civil Code (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) demonstrate that these laws provide a more clearly defined framework and scope regarding the information required for informed consent than that currently found in Thailand. Accordingly, the researcher proposes the amendment of definition and obtaining informed consent process in Section 8 of the National Health Act B.E. 2550 (2007) and recommends that the relevant authorities draft a specific act governing informed consent for medical practitioner. The enactment of a clear and comprehensive legal framework for informed consent would mitigate potential disputes between doctor and patients, and foster stronger, more trusting doctor-patient relationships in the long term.

Keywords: Legal Problems, Consent, Medical Practitioner

บทนำ

บทความวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการป้องกันปัญหาการเกิดข้อโต้แย้งทางการแพทย์ด้วยการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรม (Medical Informed Consent in the Medical Profession) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนแรกที่จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน

ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าว (Informed consent) หมายถึง ความยินยอมที่ผู้ป่วยยอมให้แพทย์ทำการหัตถการต่อร่างกายตน โดยผู้ป่วยจะต้องได้รับการบอกกล่าวจากแพทย์ให้เข้าใจว่าหัตถการนั้นมีวัตถุประสงค์อะไร มีวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร ผลที่ตามมาโดยทั่วไปในภายหลังจะเป็นอย่างไร ตลอดจนความเสี่ยงและอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น หากผู้ป่วยเข้าใจแล้ว จึงยินยอมรับการรักษาซึ่งมีผลผูกพันตามกฎหมาย พื้นฐานของหลักการความยินยอม ความยินยอมมีพื้นฐานมาจากหลักการในการเคารพสิทธิส่วนบุคคล (Privacy Right) ที่คำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และหลักในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตหรือสิ่งที่ให้คุณค่าในชีวิตไม่เหมือนกัน

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรมในปัจจุบันมีหลายประการ เช่น แพทย์ให้ข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการรักษา ไม่แจ้งผลข้างเคียงที่เป็นไปได้ หรือไม่แจ้งทางเลือกทางการแพทย์อื่น ๆ ที่

เหมาะสม ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถตัดสินใจเข้ารับบริการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการขอความยินยอมจากผู้ป่วยภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เช่น ปัญหาจากการที่แพทย์ใช้คำศัพท์ทางการแพทย์สื่อสารกับผู้ป่วย ในทางปฏิบัติพบว่ามักทำให้ผู้ป่วยไม่เข้าใจข้อมูลทางการแพทย์ที่แจ้ง เพราะแพทย์สื่อสารด้วยภาษาที่ผู้ป่วยเข้าใจยาก ทำให้ผู้ป่วยได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วนชัดเจน ปัญหาว่าต้องขอความยินยอมใหม่หรือไม่ ปัญหาในทางปฏิบัติมีอยู่ค่อนข้างมาก เช่น หากทำหัตถการเพิ่ม จำต้องทำหนังสือขอความยินยอมใหม่ทุกครั้งหรือไม่ ปัญหาเรื่องบุคคลที่ต้องอธิบายข้อมูลในเอกสารขอความยินยอม มีปัญหาในทางปฏิบัติว่าแพทย์จำเป็นต้องอธิบายข้อมูลในเอกสารขอความยินยอมให้ผู้ป่วยฟังโดยตรงหรือไม่ แพทย์สามารถให้บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องอธิบายให้ผู้ป่วยฟังแทนแพทย์ได้หรือไม่ ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพในการแจ้งข้อมูลในหนังสือขอความยินยอม เช่น การแจ้งข้อมูลที่น้อยเกินไปหรือการที่แพทย์แจ้งข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็นต่อหัตถการหรือโรคที่จะทำการรักษาเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วย ส่งผลต่อความยากของผู้ป่วยที่จะตัดสินใจว่าจะรับการรักษาหรือไม่ แม้ตัดสินใจรับการรักษา ก็อาจเข้าใจข้อมูลทางการแพทย์คลาดเคลื่อนเพราะผู้ป่วยไม่มีความรู้ในทางการแพทย์เท่าแพทย์ ปัญหาความรับผิดชอบของแพทย์และผู้ป่วยในผลของกระบวนการยินยอม โดยเมื่อผู้ป่วยได้ให้ความยินยอมแล้ว สิทธิหน้าที่ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยเป็นอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยภายหลังกระบวนการยินยอมเป็นความสัมพันธ์เชิงนิติเหตุหรือนิติกรรม แต่ละฝ่ายต้องชำระหนี้ต่อกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด กฎหมายไทยก็ไม่ได้กล่าวไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพิจารณาจากมาตรการตามกฎหมายไทยเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมทางการแพทย์นั้น แม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ คือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 ที่บัญญัติว่า “ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการ จะให้บริการนั้นไม่ได้” ก็ตาม แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าอะไรคือกรอบข้อมูลที่แพทย์จะต้องแจ้งให้ผู้ป่วยทราบบ้าง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) พระราชบัญญัติการขอความยินยอมในการดูแลสุขภาพของรัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา พ.ศ. 2539 (Health Care Consent Act, 1996, Ontario, Canada) และประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Civil Code BGB) พบว่า กลุ่มประเทศดังกล่าวมีกรอบและขอบเขตของข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่าประเทศไทย จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการขอความยินยอมทางการแพทย์ต้องอาศัยการออกกฎหมายหรือข้อบังคับที่มีการวางรายละเอียดของกรอบข้อมูลรวมทั้งกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรมอย่างชัดเจน เพราะปัญหา

เรื่องการ “ให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ” ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 รวมทั้งกระบวนการขั้นตอนในการขอความยินยอม ทำให้ความเป็นอัตวิสัยของแพทย์และผู้ป่วยมีความขัดแย้งกันได้ เพราะมองในเรื่องการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอและกระบวนการขั้นตอนในการขอความยินยอมไม่เหมือนกัน ดังนั้น ควรกำหนดมาตรการกฎหมายให้ชัดเจนเพื่อสร้างภาวะวิสัยขึ้นมาเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสมกับปัจจุบัน มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย รูปแบบ วิธีการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรม
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับหลักความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ จากการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรม
3. เพื่อศึกษาปัญหาการขอความยินยอมทางการแพทย์ในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมทั้งในหลักการและทางปฏิบัติในประเทศไทย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการขอความยินยอมและกระบวนการขอความยินยอมในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

สมมติฐานของการวิจัย

การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายในการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์จากการเข้ารับบริการในวิชาชีพเวชกรรมจะสามารถทำให้มีกรอบและขอบเขตของข้อมูลรวมถึงกระบวนการขั้นตอนในการขอความยินยอมจากการเข้ารับบริการในวิชาชีพเวชกรรมที่ชัดเจนมากขึ้น อันเป็นการประกันสิทธิของผู้รับบริการและกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบเกี่ยวกับการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวในการเข้ารับบริการในวิชาชีพเวชกรรม และเป็นการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวให้มีความเหมาะสมต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลัก Volenti Nonfit Injuria (หลักความยินยอมในทางแพ่ง)

หลัก Volenti Nonfit Injuria หรือที่เรียกว่า หลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด เป็นหลักกฎหมายแพ่งที่มีสาระสำคัญว่า หากบุคคลหนึ่งยินยอมให้มีการกระทำบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อสิทธิของตนเองแล้ว บุคคลนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำนั้นได้

กล่าวคือ เมื่อมีความยินยอมโดยสมัครใจ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นจะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดตามกฎหมาย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามกฎหมายไทยก็เป็นหลักกฎหมายทั่วไปตามมาตรา 4 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และเป็นหลักทั่วไปในทางกฎหมายละเมิด มีการนำมาใช้ในประเทศไทยเพื่ออุดช่องว่างของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 วรรค 2 ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้ในคดีนั้น ๆ ให้นิยามคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น แต่หากไม่มีจารีตประเพณีในกรณีเช่นนั้น ให้พิจารณาโดยการเทียบเคียงกับกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และหากไม่มีกฎหมายในทางเดียวกัน ก็ให้ใช้หลักกฎหมายทั่วไป อย่างไรก็ตาม ความยินยอมที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นความยินยอมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลฎีกาไทยก็ยอมรับหลัก Volenti Nonfit Injuria ว่าสามารถหยิบยกเป็นข้อต่อสู้ในคดีที่มีการละเมิดได้ด้วย เพราะถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ไม่ทำให้การกระทำเป็นละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 กล่าวคือ ไม่เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ภายใต้ง่อนไข คือ ต้องมีการให้ความยินยอมให้กระทำโดยผู้เสียหายและเป็นการยินยอมโดยแท้ ไม่ได้ถูกหลอกหรือกระทำผิด (ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย, 2566)

หลัก Innocent Consent (หลักความยินยอมอันบริสุทธิ์ในทางอาญา)

หลัก Volenti Nonfit Injuria ซึ่งเป็นหลักความยินยอมของผู้เสียหายในทางแพ่ง สามารถนำมาใช้ในคดีอาญาได้ในฐานะหลักกฎหมายทั่วไปที่ไม่ขัดข้องกับการใช้หลักกฎหมายอาญา โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้เพื่อประโยชน์ต่อจำเลย ในทางอาญาจะเรียกว่าหลัก Innocent Consent หรือหลักความยินยอมอันบริสุทธิ์ หลักความยินยอมในทางอาญานั้นต้องเป็นความยินยอมที่บริสุทธิ์จากผู้เสียหาย ซึ่งสามารถใช้เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดได้ แต่ต้องไม่เป็นการต้องห้ามชัดเจนตามกฎหมาย และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ซึ่งแตกต่างจากทางแพ่ง การกระทำความผิดทางอาญามีผลกระทบต่อสังคม หากอนุญาตให้บุคคลล้างแค้นกันโดยอ้างความยินยอม สังคมจะไม่มีความสุข ด้วยเหตุนี้ การอ้างหลัก Innocent Consent ในทางอาญาจึงไม่สามารถใช้เพื่อปฏิเสธความรับผิดในกรณีที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน ในขณะที่การอ้างหลัก Volenti Nonfit Injuria ในทางแพ่งนั้น เพียงแค่ผู้ให้ความยินยอมมีความเข้าใจในสถานการณ์และความยินยอมไม่ร้ายแรงจนสังคมไม่สามารถยอมรับได้ ผู้กระทำก็สามารถอ้างความยินยอมนั้นเพื่อลดหรือปฏิเสธความรับผิดได้ (ลาวัณย์ ถนัดศิลปกุล และจันทร์เพ็ญ กุญ, 2558)

หลักทรงคุณค่า 4 ประการทางการแพทย์ (Four Principles of Biomedical Ethics)

หลักนี้เป็นแนวคิดพื้นฐานด้านจริยธรรมทางการแพทย์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก โดยมีที่มาจากงานเขียนของ Tom L. Beauchamp และ James F. Childress ในหนังสือชื่อ “Principles of Biomedical Ethics” (Beauchamp & Childress, 1994) (Varkey B., 2021) ได้

นำเสนอแนวคิดจริยธรรม 4 ประการ ซึ่งผสมผสานระหว่างปรัชญานิยมทางศีลธรรม (moral philosophy) และหลักปฏิบัติทางคลินิก เพื่อสร้างกรอบพิจารณาทางจริยธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หลักทรงคุณค่า 4 ประการได้แก่ 1. **หลักการคำนึงความเป็นอิสระของผู้ป่วย (Patient Autonomy)** คือ การยอมรับสิทธิผู้ป่วยที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเอง ซึ่งถือเป็นการยืนยันเจตนาของผู้ป่วย การรักษาจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยเพื่อขอความยินยอม (Informed Consent) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลที่จำเป็นและครบถ้วนเพื่อการตัดสินใจ (Informed Decision) ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพมีหน้าที่ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องเมื่อผู้ป่วยร้องขอ 2. **หลักประโยชน์ที่ผู้ป่วยจะได้รับ (Beneficence)** คือ สิ่งที่เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดผลดี ผู้ประกอบวิชาชีพพึงกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย จะต้องจริงใจต่อผู้ป่วย ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ๆ ผู้ป่วยไม่ควรถูกสอบถามในเรื่องที่ไม่มีคามจำเป็น ไม่ควรได้รับการรักษาที่เกินความจำเป็น จะต้องรักษาความเจ็บป่วยทางกาย จิตใจ สังคมและทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีแก่ผู้ป่วย แพทย์ต้องเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องที่คิดว่าตนเองมีความรู้มากกว่าผู้ป่วยด้วย 3. **หลักการไม่ก่ออันตราย (Do no harm)** คือ การลดความเสี่ยง อันตรายต่าง ๆ สิ่งที่จะดำเนินการจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วย ทั้งทางกายหรือจิตใจ จะต้องจริงใจต่อผู้ป่วย การโกหกผู้ป่วยหรือบอกความจริงไม่ครบถ้วนอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ การดูแลรักษาด้วยวิธีการใด ๆ จะต้องพิจารณาประโยชน์เปรียบเทียบกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ป่วย ควรรักษาผู้ป่วยต่อไปก็ต่อเมื่อมีโอกาสสูงที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น และก่อให้เกิดผลข้างเคียงไม่มากนัก จะต้องลดผลกระทบต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด และ 4. **หลักความยุติธรรม** คือ การให้การดูแลรักษาอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และการจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์อย่างเป็นธรรม

หลักศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will Principle)

ในหลาย ๆ ครั้งการที่ผู้ป่วยให้ความยินยอม อาจไม่ได้แปลว่าผู้ป่วยได้ยินยอมโดยแท้จริง แม้ว่าบางครั้งผู้ป่วยยังรู้สึกไม่แน่ใจในการตัดสินใจของตนเองแต่อาจต้องรีบตัดสินใจเพราะความจำเป็นที่จะต้องให้แพทย์ทำการรักษาต่อไป แพทย์มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินสถานการณ์ของผู้ป่วยด้วยการพิจารณาหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) ซึ่งเป็นหลักการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมถือเป็นเสรีภาพอย่างหนึ่งที่มนุษย์พึงมี เจตนาเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นแหล่งกำเนิดและเป็นมาตรการของสิทธิ ดังนั้น การที่จะเกิดสัญญาขึ้นมาได้จึงต้องมีเจตนาตรงกัน แต่เจตนาตรงกันได้ก็ต้องมีการต่อรองซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ อำนาจในการเข้าร่วมต่อรองกำหนดเงื่อนไขหรือข้อความแห่งสัญญา โดยปราศจากการแทรกแซงและครอบงำของอำนาจรัฐ และข้อตกลงมีความมั่นคงแน่นอน และองค์ประกอบอีกข้อหนึ่ง คือ เสรีภาพในการตกลงใจร่วมผูกพันตามสัญญา โดยผู้แสดงเจตนามิได้ถูกบังคับให้ตกลงใจ และผู้ตกลงใจจะต้องเข้าใจข้อความอันถ่วงแท้แล้วจึงตกลงใจเข้าทำสัญญา บุคคลจึงมีอิสระที่จะผูกมัดตนเองตามที่ตนต้องการ (นิติ เนื่องจักษ์, 2564)

หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)

มาตรา 6 บัญญัติไว้ดังนี้ “ผู้ให้บริการต้องได้รับข้อมูลครบถ้วน (1) ผู้ให้บริการด้านสุขภาพจะต้องแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบถึง (a) สถานะทางสุขภาพของผู้ให้บริการ ยกเว้นในกรณีที่มีหลักฐานอันสำคัญว่าการเปิดเผยสถานะสุขภาพของผู้ให้บริการจะขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของผู้ให้บริการ (b) ขอบเขตของขั้นตอนการวินิจฉัยโรคและทางเลือกของการให้การรักษาแก่ผู้ให้บริการ (c) ผลประโยชน์ ความเสี่ยง ค่าใช้จ่าย และผลที่ตามมาโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับแต่ละทางเลือกที่เลือก และ (d) สิทธิของผู้ให้บริการในการปฏิเสธบริการด้านสุขภาพและอธิบายผลกระทบ ความเสี่ยง ภาระผูกพันของการปฏิเสธดังกล่าว” (2) ผู้ให้บริการด้านสุขภาพจะต้องแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบตามที่กำหนดไว้ใน (1) เป็นภาษาที่ผู้ให้บริการเข้าใจและต้องคำนึงถึงระดับการรับรู้ในการอ่านเขียนของผู้ให้บริการ

พระราชบัญญัติการขอความยินยอมในการดูแลสุขภาพของรัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา พ.ศ. 2539 Health Care Consent Act, 1996, Ontario, Canada

มาตรา 10 (1) ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่เสนอการรักษาแก่บุคคล ห้ามดำเนินการรักษาและต้องดำเนินการขั้นตอนให้เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่ายังไม่ได้รับการรักษา เว้นแต่ (a) ผู้รับบริการมีความสามารถในการเข้าใจเหตุการณ์และให้ยินยอม (b) ผู้รับบริการไม่มีความสามารถในการเข้าใจการรักษาได้แต่ผู้มีอำนาจตัดสินใจแทนได้ให้ความยินยอมแล้วตาม c. 2, Sched. A, s. 10 (1)

มาตรา 11 (1) ในการยินยอมในการรักษาต้องมียกประกอบดังต่อไปนี้ 1. ความยินยอมต้องเกี่ยวข้องกับการรักษา 2. ต้องแจ้งให้ทราบเพื่อขอความยินยอม 3. ต้องให้ความยินยอมโดยสมัครใจ 4. ต้องไม่ได้รับความยินยอมโดยการบิดเบือนหรือการฉ้อฉล c. 2, Sched. A, s. 11 (1)

มาตรา 11 (2) ความยินยอมในการรักษาจะถือว่ามีการแจ้งให้ทราบก่อนการรักษาแล้วก็ต่อเมื่อ (a) ผู้รับบริการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (3) เช่นเดียวกับวิญญูชนที่อยู่ในภาวะเช่นนั้นจะพึงได้รับในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษานั้นๆ (b) ผู้รับบริการได้รับคำตอบกรณีร้องขอข้อมูลเพิ่มเติมตาม 1996, c. 2, Sched. A, s. 11 (2)

มาตรา 11 (3) ความยินยอมในการรักษาตาม (2) ได้แก่ 1. ลักษณะการรักษา 2. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการรักษา 3. ความเสี่ยงที่สำคัญจากการรักษา 4. ผลข้างเคียงที่สำคัญของการรักษา 5. แนวทางปฏิบัติทางเลือก 6. ผลที่เป็นไปได้ของการไม่ได้รับการรักษา c. 2, Sched. A, s. 11 (3)

มาตรา 11 (4) การยินยอมต่อการรักษาอาจแสดงออกโดยชัดแจ้งหรือแสดงนัย c. 2, Sched. A, s. 11 (4)

มาตรา 12 เว้นแต่จะไม่สมเหตุผลผลที่จะทำเช่นนั้นในพฤติการณ์ดังกล่าว ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพมีสิทธิสันนิษฐานว่าความยินยอมในการรักษาประกอบด้วย (a) ความยินยอมต่อการเปลี่ยนแปลงหรือ

การปรับเปลี่ยนในการรักษา หากลักษณะ ผลประโยชน์ที่คาดหวัง ความเสี่ยงที่สำคัญและผลข้างเคียงที่สำคัญจากการรักษาที่เปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างจากลักษณะ ประโยชน์ที่คาดหวัง ความเสี่ยงที่สำคัญ และผลข้างเคียงที่สำคัญของการรักษาเดิมอย่างมีนัยสำคัญ และ(b) การยินยอมให้มีการรักษาแบบเดียวกันต่อไปในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในผลประโยชน์ที่คาดหวัง ความเสี่ยงที่สำคัญหรือผลข้างเคียงที่สำคัญของการรักษาอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ใช้ในการรักษาตาม c. 2, Sched. A, s. 12

มาตรา 13 ถ้าแผนการรักษาถูกเสนอให้กับผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพที่เสนอการรักษา อาจถือว่าได้กระทำในนามของผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพทั้งหมดที่เขาเกี่ยวข้องกับแผนการรักษา (a) เสนอแผนการรักษา (b) พิจารณาว่าผู้รับการรักษามีความสามารถเข้าใจกระบวนการรักษาที่เกี่ยวข้องกับแผนการรักษา และ (c) ได้รับความยินยอมหรือการปฏิเสธความยินยอมตามพระราชบัญญัตินี้ (i) จากผู้รับการรักษาเกี่ยวกับการรักษาที่ผู้รับการรักษามีความสามารถในการเข้าใจ และ (ii) จากผู้ตัดสินใจแทนผู้รับการรักษากรณีผู้รับการรักษาไร้ความสามารถ c. 2, Sched. A, s. 13

มาตรา 14 การยินยอมที่ได้รับจากผู้รับการรักษาหรือผู้แทนสามารถถอนได้ตลอดเวลา (a) จากผู้รับการรักษา (b) จากผู้แทน

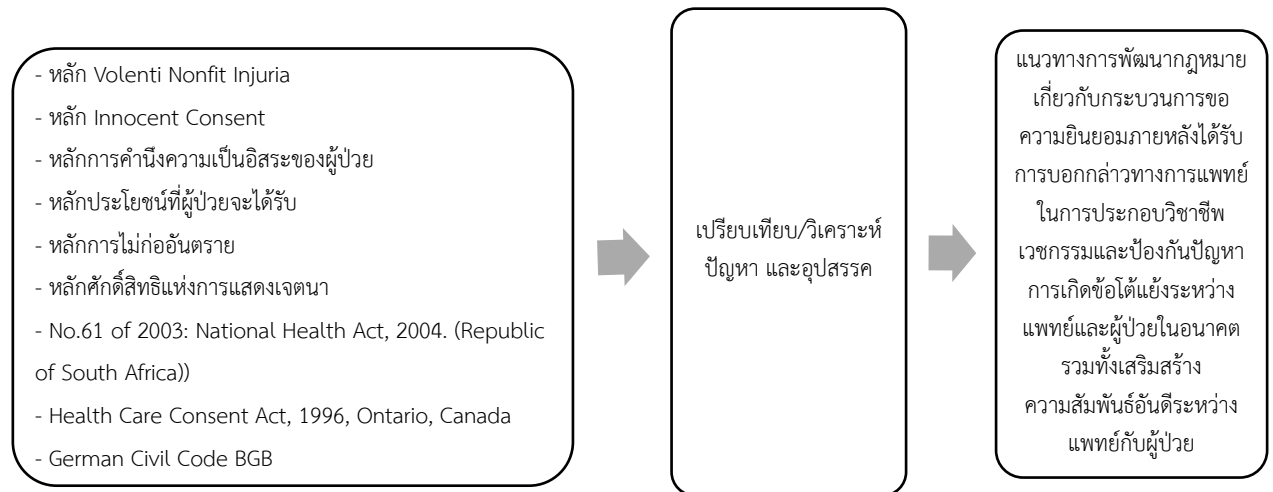
ประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี German Civil Code BGB

มาตรา 630a หน้าที่ตามสัญญาโดยทั่วไปสำหรับสัญญาทำการรักษา (1) สัญญาทำการรักษา กำหนดให้ฝ่ายตกลงที่จะให้การรักษายาบาลแก่ผู้ป่วย (ฝ่ายที่ทำการรักษา) ให้การรักษาตามที่ได้สัญญา และอีกฝ่าย (ผู้ป่วย) จะต้องจ่ายค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้ เว้นแต่บุคคลที่สามมีหน้าที่ต้องชำระเงิน (2) เว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น การรักษาจะต้องเกิดขึ้นตามมาตรฐานการรักษายาบาลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปที่ใช้ ณ เวลาที่ทำการรักษา

มาตรา 630e หน้าที่ในการให้ข้อมูล (1) ฝ่ายที่ทำการรักษามีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ป่วยทราบถึงพฤติการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการยินยอมอย่างครบถ้วน ซึ่งได้แก่ลักษณะ ขอบเขต การดำเนินการ ผลที่ตามมาและความเสี่ยงที่คาดการณ์ไว้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ ตลอดจนความจำเป็น ความเร่งด่วน ความเหมาะสม และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการวินิจฉัยหรือการการบำบัด ทางเลือกอื่นเกี่ยวกับมาตรการจะต้องระบุไว้ในการให้ข้อมูล วิธีการอื่นๆที่ได้รับการบ่งชี้ทางการแพทย์และประเพณี ในมาตรการเดียวกันนี้อาจทำให้ผู้ป่วยตั้งเครียดในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หรือก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือโอกาสในการฟื้นตัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

วิธีการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการต่าง ๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางกรอบและขอบเขตของข้อมูลแห่งการขอความยินยอมรวมทั้งกระบวนการในการขอความยินยอมในการเข้ารับบริการในเวชกรรม ให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย อดีตมีลักษณะเป็นความยินยอมในเรื่องนิติเหตุที่เพียงแค่ผู้ป่วยยินยอมให้แพทย์ทำการรักษา การกระทำของแพทย์ก็จะเป็นละเมิด แต่ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยมีสิ่งที่จะต้องบอกกล่าวหรือตกลงยินยอมกันหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งเป็นการสนับสนุนเรื่องอำนาจอิสระในการตัดสินใจเป็นของผู้ป่วย (Patient Autonomy) และสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเองของผู้ป่วย (Right to Self-Determination)

ผลการวิจัยปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทย มีปัญหาที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเรื่องวิธีการในการขอความยินยอมทางการแพทย์

การสื่อสารทางการแพทย์มีความซับซ้อน ในการขอความยินยอมทางการแพทย์มักมีปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารกับผู้ป่วยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น การใช้ภาษาทางการแพทย์หรือใช้คำศัพท์เทคนิคที่ซับซ้อนกับผู้ป่วยมากเกินไป ทำให้ผู้ป่วยไม่เข้าใจข้อมูลอย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ผู้ป่วยเลือกตัดสินใจให้

ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอมอย่างผิดหลง จึงจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างแพทย์ ผู้ป่วย และองค์กรทางการแพทย์สนับสนุนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขอความยินยอมที่เหมาะสม เป็นธรรมให้แก่ผู้ป่วยให้มากที่สุดพอ กรณีทำหัตถการเพิ่ม จำต้องทำหนังสือขอความยินยอมจากผู้ป่วยใหม่ ทุกครั้งหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงในกระบวนการรักษาหรือหัตถการที่มีความเสี่ยงที่สำคัญ หรือผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ป่วย หรือในผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการรักษา แพทย์ จะต้องขอความยินยอมทางการแพทย์ใหม่จากผู้ป่วย แพทย์จำต้องอธิบายข้อมูลในเอกสารขอความยินยอมให้ผู้ผู้ป่วยฟังโดยตรงหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า แพทย์สามารถให้บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องอธิบายข้อมูลในเอกสารขอความยินยอมให้ผู้ผู้ป่วยฟังแทนแพทย์ได้ เช่น อาจารย์แพทย์เป็นเจ้าของไข้มอบหมายให้ แพทย์ท่านอื่น หรือ พยาบาล หรือ บุคลากรในแผนกหรือภาคส่วนไปอธิบายข้อมูลในเอกสารขอความยินยอมแทน ทั้งนี้แพทย์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักจะต้องตรวจสอบทบทวนความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

2. ปัญหาปริมาณและคุณภาพในการแจ้งข้อมูลในหนังสือขอความยินยอมทางการแพทย์

ความรู้ทางการแพทย์เป็นศาสตร์เฉพาะ ผู้ป่วยหรือผู้ให้ความยินยอมอาจจะไม่ใช่เป็นผู้รู้ในวิชาชีพ ปริมาณและคุณภาพของการบอกกล่าวก่อนการให้ความยินยอมของผู้ป่วย จึงเป็นปัญหาต่อความเข้าใจ การบอกกล่าวที่ดีจะต้องไม่มากและไม่น้อยเกินไป สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้ให้ความยินยอมที่สามารถตัดสินใจให้ความยินยอมได้ การแจ้งข้อมูลที่น้อยเกินไป เช่น การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา หรือค่านิยมส่วนบุคคลที่มีผลต่อการขอความยินยอมทางการแพทย์ ชนบางกลุ่มที่นับถือศาสนาหนึ่ง อาจมีความเชื่อไม่เหมือนกับวิธีการรักษาทางการแพทย์ที่มีอยู่ก็ได้ ความเชื่อเรื่องของการเปลี่ยนถ่ายโลหิตในบางศาสนาจะไม่ยินยอมที่รับเลือดจากบุคคลในศาสนาอื่น (นักศึกษากลุ่มที่ 8 สถาบันพระปกเกล้า, 2555) แต่ปัญหาในทางปฏิบัติขั้นตอนของการขอความยินยอม ไม่มีการระบุไว้ในเอกสารขอความยินยอมว่าผู้ป่วยไม่ยอมรับในเรื่องใดบ้างหรือมีเรื่องใดที่ผู้ป่วยไม่ต้องการให้แพทย์กระทำแก่ตนบ้าง พอเกิดปัญหาในภายหลัง จึงเป็นข้อพิพาทกันเพราะมีรายละเอียดในความยินยอมที่ไม่ครอบคลุมไปถึงปัญหาดังกล่าว การที่แพทย์แจ้งข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็นในการทำหัตถการหรือโรคที่จะทำการรักษาเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยทำให้ผู้ป่วยสับสน อาจเข้ากรณีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูปตามพระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 เพราะเป็นสัญญาที่นำมาใช้ในการประกอบกิจการของตนโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าเอาเปรียบ และเพิ่มภาระให้คู่กรณีอีกฝ่ายมากเกินไป เพราะคู่กรณีอีกฝ่ายไม่มีเวลามากเพียงพอในการทำความเข้าใจ เพราะถูกเร่งในการให้ความยินยอม สัญญาจึงอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากความสมัครใจของคู่สัญญาที่ควรมีอำนาจต่อรองกันอย่างแท้จริง แต่เป็นสัญญาที่มีความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของอำนาจการต่อรองในทาง การแพทย์ด้วยความรู้ที่เหนือกว่า (ระณชัย อาทรธรรณสุข, 2566)

3. ปัญหาความรับผิดชอบของแพทย์และผู้ป่วยในผลของกระบวนการยินยอมทางการแพทย์ (ผลของความยินยอม) ในบริการสาธารณสุขหรือบริการทางการแพทย์ มีขั้นตอนดังนี้

ในขั้นตอนแพทย์ขอความยินยอมจากผู้ป่วย พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยแล้ว จะเป็นการทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แต่หากได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย ก็เป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิดหรือไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนในทางอาญามีคำพิพากษาฎีกาที่ 1403/2508 วางหลักว่า ความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้ใดกระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าความยินยอมไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี และมีอยู่ขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดแล้ว ความยินยอมเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้ซึ่งก็ตรงกับหลักความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายในทางอาญา ส่วนในขั้นตอนการตรวจรักษานั้น แพทย์จะต้องปฏิบัติตามการตรวจรักษาตามข้อตกลงความยินยอมโดยเคร่งครัด อีกทั้งเป็นไปตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพด้วยความระมัดระวังในระดับวิชาชีพ ผู้ป่วยยินยอมให้แพทย์ตรวจรักษาตามข้อมูลด้านสุขภาพที่แพทย์ได้แจ้งให้ทราบแล้ว ทั้งผู้ป่วยและแพทย์มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อจะก่อสิทธิอันเป็นนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 เมื่อเป็นนิติกรรมสองฝ่ายจึงเป็นสัญญานอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้

4. ปัญหาจากมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความยินยอมทางการแพทย์

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 คำประกาศสิทธิผู้ป่วย พ.ศ. 2541 และคำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ. 2558 พบว่า กรอบข้อมูลแห่งความยินยอมเมื่อได้รับการบอกกล่าวแล้วตามกฎหมายไทยในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แม้จะได้กำหนดกรอบแห่งความยินยอมให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพิ่มเติมขึ้นจากกรอบแห่งความยินยอมตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย พ.ศ. 2541 เกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยในเรื่องความยินยอมทางการแพทย์ที่พลวัตมาจากปญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนและปญญาสิทธิบอนว่าด้วยสิทธิผู้ป่วยของแพทยสมาคมโลกก็ตาม (วิฑูรย์ ตรีสุนทรรัตน์, 2567) แต่กฎหมายดังกล่าวก็เป็นแต่เพียงข้อกำหนดกว้าง ๆ ไม่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดหลักเกณฑ์ว่า “ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใด จะให้บริการนั้นไม่ได้” จะเห็นได้ว่า เป็นกรณีที่มีการกำหนดในกฎหมายให้แพทย์ซึ่งเป็นผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขจะต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้แก่ผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอ แต่ปัญหาอะไรคือนิยามคำว่า “ข้อมูล” และ “ข้อมูลที่เพียงพอ” ซึ่งแพทย์จะต้องแจ้ง และในทางกลับกันผู้ป่วยควรจะแจ้งข้อมูลอะไรที่จำเป็นต่อการเข้ารับบริการบ้างเพื่อให้แพทย์

ทราบก่อนให้บริการเพื่อบันทึกในเวชระเบียนเป็นประวัติสุขภาพอันเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วย แพทย์ และผู้ป่วยต่างไม่แน่ใจว่าตนจะต้องแจ้งข้อมูลอะไรให้กันและกันบ้างและไม่ทราบว่าต้องแจ้งในปริมาณมากน้อยเพียงใด มีวิธีการ รูปแบบ และระยะเวลาในการขอความยินยอมทางการแพทย์ ปริมาณ และคุณภาพในการแจ้งข้อมูลในหนังสือขอความยินยอมมากน้อยเพียงใด บุคคลใดจะต้องเป็นผู้ขอความยินยอม แบบฟอร์มของเอกสารขอความยินยอมควรเป็นเช่นไร

ผลการวิจัยปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมในประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์กรอบข้อมูลแห่งความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวของรัฐบัญญัติสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) พระราชบัญญัติการขอความยินยอมในการดูแลสุขภาพของรัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา พ.ศ. 2539 (Health Care Consent Act, 1996, Ontario, Canada) และประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Civil Code BGB) พบว่า กลุ่มประเทศดังกล่าวมีการรอบและขอบเขตของข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่าประเทศไทยและมีสาระสำคัญของบทบัญญัติของกฎหมายที่คล้ายคลึงกันและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรอบข้อมูลด้านสุขภาพซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายบังคับให้ผู้ให้บริการด้านสุขภาพต้องแจ้งให้แก่ผู้รับบริการ (ก) **สถานะทางสุขภาพของผู้รับบริการ** ทำให้ผู้รับบริการได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสถานะทางสุขภาพของตัวเองว่า ณ เวลาที่มาขอใช้บริการนั้นว่าตนมีสุขภาพอย่างไรอันจะทำให้ความเข้าใจของผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีความเข้าใจตรงกัน ป้องกันการโต้แย้งในอนาคต (รัฐบัญญัติสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) มาตรา 6 (1)(a)) (ข) **ขอบเขตของขั้นตอนการวินิจฉัยโรคและหัตถการทางเลือกที่เสนอให้กับผู้รับบริการ** (รัฐบัญญัติสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) มาตรา 6 (1)(b)) ในส่วนนี้จะทำให้ผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีความเข้าใจที่ตรงกันว่าขอบเขตของขั้นตอนการวินิจฉัยโรคที่ผู้ให้บริการจะให้บริการนั้นมีระยะเวลาเริ่มต้นและจะสิ้นสุดลงเมื่อไหร่ อีกทั้งมีขอบเขตในการทำหัตถการอย่างไร นอกจากนี้ผู้ให้บริการยังจะต้องเสนอหัตถการทางเลือกให้กับผู้รับบริการอีกด้วย เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับรู้ในเวลาทำการรักษานั้นมีวิธีการรักษาโรคอย่างอื่นด้วยหรือไม่ เพื่อให้ผู้รับบริการได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์ และสามารถตัดสินใจเลือกหัตถการให้กับตัวเองได้อย่างเหมาะสม (ค) **ผลประโยชน์ ความเสี่ยง ค่าใช้จ่าย และผลที่ตามมาโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับแต่ละหัตถการที่เลือก** (รัฐบัญญัติสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) มาตรา 6 (1)(c)) ผลประโยชน์ (Benefits) จะทำให้ผู้รับบริการทราบถึงแนวโน้มของผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการรักษาหรือการทำหัตถการ เช่น การรักษาโรค

การปรับปรุงคุณภาพชีวิต หรือการลดอาการป่วยว่าจะสามารถไปถึงในระดับใด การอธิบายความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เสนอมาว่าแต่ละเหตุการณ์ทางเลือกมีความเสี่ยงจากการรักษาอย่างน้อยเพียงใด เช่น ความเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อน ความเสี่ยงในการเกิดอันตราย หรือความเสี่ยงอันอาจเกิดจากการรักษาไม่สำเร็จ การระบุความเสี่ยงตามอัตราส่วนหรือการเปรียบเทียบความเสี่ยงกับประโยชน์ที่คาดหวัง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหรือการทำเหตุการณ์จะช่วยให้ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการทางการแพทย์สามารถวางแผนการเงินได้อย่างถูกต้องต่อการรักษาที่ตนเลือก ผลที่ตามมาโดยทั่วไป (Consequences) อาจแบ่งได้เป็นโอกาสของผลลัพธ์ทางการแพทย์ โอกาสการเกิดผลข้างเคียงรวมถึงความน่าจะเป็นและการจัดการเกี่ยวกับผลข้างเคียง โอกาสในการกระทบต่อคุณภาพชีวิต การดูแลต่อจากการรักษาเพื่อป้องกันการเกิดโรคเดิมซ้ำหรือภาวะแทรกซ้อน (ง) สิทธิของผู้รับบริการในการปฏิเสธการใช้บริการด้านสุขภาพ และการอธิบายผลกระทบ ความเสี่ยง และภาระผูกพันที่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธดังกล่าว (รัฐธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) มาตรา 6 (1)(d)) แพทย์ควรมีหน้าที่ต้องแจ้งผู้ป่วยเกี่ยวกับสิทธิในการปฏิเสธการรับบริการด้านสุขภาพ สิทธิของผู้รับบริการในการปฏิเสธการใช้บริการด้านสุขภาพมีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักความเคารพต่อสิทธิของผู้ป่วย จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ป่วยเลือกที่จะปฏิเสธไม่รับการรักษา แพทย์ก็ยังมีหน้าที่ต่อไปโดยจะต้องอธิบายผลกระทบ ความเสี่ยง และผลที่อาจตามมาจากการปฏิเสธการรักษาที่เสนอไว้ เพื่อให้ผู้ป่วยได้ทราบถึงความสำคัญของการรักษาและความสำคัญของการรับการดูแลทางการแพทย์อย่างถูกต้องและครอบคลุม (จ) การให้ข้อมูลโดยคำนึงถึงระดับการรับรู้ในการอ่านและเขียนของผู้รับบริการ (รัฐธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (No. 61 of 2003: National Health Act, 2004. (Republic of South Africa)) มาตรา 6 (2)) ยังพบอีกว่าตามกฎหมายของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ รัฐออนแทรีโอของประเทศแคนาดา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้รับบริการด้านสุขภาพจะต้องให้ข้อมูลตามที่ระบุข้างต้นด้วยภาษาที่ผู้รับบริการเข้าใจ โดยคำนึงถึงระดับการรับรู้ในการอ่านและเขียนของผู้รับบริการ แพทย์ควรคำนึงถึงระดับการรับรู้ในการอ่านและเขียนของผู้ป่วยเมื่อเสนอข้อมูลด้านสุขภาพ เพราะการเข้าใจข้อมูลถือเป็นหัวใจหลักในการขอความยินยอมทางการแพทย์ เพราะจะทำให้ผู้ป่วยเข้าใจและรับรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิวัฒนาการของหลักการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ (Informed Consent) พบว่ามีรากฐานมาจากหลักเรื่อง “Autonomy” และ “Self-determination” ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเคารพสิทธิของผู้ป่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับร่างกายตนเอง ซึ่งมีแนวคิดเชิงหลักการและแนวคิดเชิงกระบวนการที่เน้นกระบวนการสื่อสารระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย

อย่างต่อเนื่อง รูปแบบการให้ความยินยอมทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรมในปัจจุบันพัฒนาไปสู่รูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร ร่วมกับการสื่อสารและการซักถามเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน โดยเน้นการใช้ “ข้อมูลที่เพียงพอ” ตามมาตรฐานทางการแพทย์อย่างสมเหตุสมผล

ผลการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับหลักความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ของประเทศไทย จากการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรม กับทั้งปัญหาการขอความยินยอมทางการแพทย์ในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมทั้งในหลักการและทางปฏิบัติในประเทศไทย ประเทศไทยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ แต่ยังคงรายละเอียดด้านมาตรฐานของข้อมูลที่ “เพียงพอ” รวมถึงกระบวนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้ป่วย แพทย์มักใช้อำนาจในการวินิจฉัยและให้ข้อมูลตามดุลพินิจตนเอง ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่แพทย์เห็นว่าสมควรเปิดเผย กับสิ่งที่ผู้ป่วยต้องการรู้ เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ รัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา และสาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า กลุ่มประเทศดังกล่าวมีการรอบและขอบเขตของข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่าประเทศไทย จึงเห็นว่าสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการขอความยินยอมและกระบวนการขอความยินยอมในการเข้ารับบริการจากวิชาชีพเวชกรรมของประเทศไทยต่อไปในอนาคต โดยหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทหน้าที่ในการผลักดันแก้ไขเพิ่มเติมหลักการขอความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์จากการเข้ารับบริการในวิชาชีพเวชกรรมตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 คำประกาศสิทธิผู้ป่วย พ.ศ. 2541 และคำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ. 2558 ให้มีความชัดเจนเพียงพอ กับทั้งจัดทำพระราชบัญญัติใหม่เกี่ยวกับการขอความยินยอมทางการแพทย์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไว้โดยเฉพาะ ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ปัญหาเรื่องข้อมูลที่ “เพียงพอ” รวมทั้งกระบวนการขั้นตอนในการขอความยินยอมที่เป็นปัญหาในทางอติวิสัยของแพทย์และผู้ป่วยที่ขัดแย้งกัน จะเปลี่ยนเป็นภาวะวิสัยมากขึ้น เป็นรูปธรรมเหมาะสมกับปัจจุบัน มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของทางการแพทย์และสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการผลักดันนโยบายและกฎหมาย

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการและกลไกทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวทางการแพทย์ในวิชาชีพเวชกรรม ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติมสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างแพทย์และผู้ป่วยในการแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เพียงพอต่อกัน อันจะทำให้เกิดความผูกพันในผลของการตัดสินใจในการให้บริการและรับบริการร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแพทย์และผู้ป่วยและจะสามารถป้องกันปัญหาการโต้แย้งในอนาคต ดังต่อไปนี้ 1. ต้องมีการทบทวนและแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุงพระราชบัญญัติสุขภาพ

แห่งชาติ พ.ศ. 2550 คำประกาศสิทธิผู้ป่วย พ.ศ. 2541 และคำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ. 2558 เพื่อแก้ปัญหาวิธีการในการขอความยินยอมทางการแพทย์ ปัญหาในปริมาณและคุณภาพในการแจ้งข้อมูลในหนังสือขอความยินยอมทางการแพทย์ ปัญหาความรับผิดชอบของแพทย์และผู้ป่วยในผลของกระบวนการยินยอมทางการแพทย์ ปัญหาจากมาตรการทางกฎหมายเดิมที่เกี่ยวกับความยินยอมทางการแพทย์ เนื่องจากพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติฯ และคำประกาศสิทธิมีบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนและครอบคลุมในปัญหาเหล่านี้ จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนไปเลยว่าในแต่ละปัญหาจะออกกฎหมายให้ครอบคลุมอย่างไร เช่น บัญญัติคำว่า “ข้อมูลที่เพียงพอ” ที่แพทย์จะต้องแจ้งให้แก่ผู้ป่วยทราบ ตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติฯ ได้แก่อะไรบ้าง นอกจากนี้คำประกาศสิทธิผู้ป่วย พ.ศ. 2541 และคำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ. 2558 เกี่ยวกับแนวทางในการขอความยินยอมทางการแพทย์ แม้จะออกโดยองค์กรวิชาชีพแต่ก็ไม่มีสถานะเป็นกฎหมายแต่อย่างใด เพราะไม่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายจึงควรนำรายละเอียดในคำประกาศสิทธิไปบัญญัติรวมไว้ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติฯ แทน 2. จัดทำพระราชบัญญัติใหม่เกี่ยวกับการขอความยินยอมทางการแพทย์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไว้โดยเฉพาะ เพราะจะทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการใช้กฎหมายและมีรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการขอความยินยอมทางการแพทย์ไว้เป็นการเฉพาะ จะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากข้อพิพาททางการแพทย์ที่อาจทวีความซับซ้อนขึ้นในอนาคตได้ ดังเช่น ในประเทศแคนาดามีพระราชบัญญัติการขอความยินยอมในการดูแลสุขภาพของรัฐออนแทรีโอประเทศแคนาดา พ.ศ. 2539 (Health Care Consent Act, 1996, Ontario, Canada) ที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการขอความยินยอมทางการแพทย์โดยเฉพาะ มีบทบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับความยินยอมหลายส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยได้ 3. นำผลของการแก้ไขกฎหมายมากำหนดแบบฟอร์มมาตรฐานสำหรับการขอความยินยอมทางการแพทย์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้แพทย์ ผู้ป่วย และสถานพยาบาลสามารถนำไปใช้ในการรักษาสีติของตนและป้องกันการโต้แย้งในอนาคต โดยกำหนดในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติฯ และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการขอความยินยอมทางการแพทย์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผู้วิจัยเสนอว่า กรณีหัตถการใดจะต้องแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้แบบฟอร์มมาตรฐานนั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติของของแพทยสภา ราชวิทยาลัย หรือกฎหมายอื่นใด ผู้วิจัยขอเสนอให้แพทยสภา ราชวิทยาลัยได้ทบทวนและจัดทำแนวปฏิบัติว่าหัตถการลักษณะใดมีความจำเป็นต้องขอความยินยอมเป็นหนังสือบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการขอความยินยอมจากผู้ป่วย

ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมนั้น สถานพยาบาล แพทย์ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทร่วมกันในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการขอความยินยอมที่สอดคล้องกฎหมาย โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้ความยินยอมและผู้ขอความยินยอม การได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับหัตถการ

และการสมัครใจยินยอม พร้อมทั้งทำหน้าที่สื่อคู่มือแนวทางในการขอความยินยอมในเวชปฏิบัติของแต่ละ
หัตถการหรือโรค ในอีกทางหนึ่งผู้ป่วยหรือผู้เข้ารับหัตถการเองก็ควรให้ความร่วมมือในการแจ้งข้อมูล
จำเป็นเกี่ยวกับตนเองเพื่อสนับสนุนให้เกิดการร่วมมือในกระบวนการรักษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป นอกเหนือจากการศึกษากระบวนการขอความยินยอมทางการแพทย์ ควร
ศึกษากระบวนการถอนความยินยอมและการปฏิเสธการรักษาโดยนำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการขอ
ความยินยอมทางการแพทย์ให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- นักศึกษาปีที่ 8. (2555). *หลักธรรมภิบาลกับสิทธิการตาย ผลกระทบต่อผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบันพระปกเกล้า.
- นิติ เนื่องจำนงค์. (2564). *กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายของผู้ป่วยในวาระสุดท้ายของชีวิต* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย. (2566). *Consent and Patient's Autonomy*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชากฎหมายการแพทย์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ระณชัย อารุณสุข. (2566). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ. *วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. 6 (2), 45-70.
- ลาวัณย์ ฅนัตติลปกุล และจันทร์เพ็ญ กุญ. (2558). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วยในการรักษาพยาบาล* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิฑูรย์ ตรีสุนทรรัตน์. (2567). *กฎหมายการแพทย์ ความยินยอมภายหลังได้รับการบอกกล่าวแล้ว Informed Consent*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นิติธรรม.
- Beauchamp TL. & Childress JF. (1994). *Principle of biomedical ethics*. 4th edition. Oxford University Press.
- Varkey B. (2021). Principles of Clinical Ethics and Their Application to Practice. *Med Princ Pract*. 30 (1), 17-28.

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำ
กำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
An Analysis of the Relationship between Financial Liquidity and
Profitability of Agriculture and Food Industry Groups Listed on the Stock
Exchange of Thailand

ลลิตวดี ดาวดิส

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, E-mail: lalitawadi.2542@gmail.com

รินรดา แสงบัว

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ธนกร พวงผกา

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Lalitawadi Daodit

Student, Master of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

Rinrada Sangbua

Lecturer, Faculty of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

Thanakorn Pongpaka

Lecturer, Faculty of Business Administration,
The University of the Thai Chamber of Commerce

รับเข้า : 29 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 15 มิถุนายน 2568 ตอบรับ : 18 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตรและหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลทุติยภูมิจาก ข้อมูลทางบัญชีจากการเงินของบริษัทที่ดำเนินงานต่อเนื่องระหว่างปี 2563–2566 รวมทั้งสิ้น 46 บริษัท จำนวน 184 ชุดข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์เพียร์สัน และถดถอยเชิงพหุคูณ

จากการวิเคราะห์พบว่า หมวดยุทธกิจการเกษตร ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ส่งผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น สะท้อนถึงการจัดการสินค้าคงเหลือที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ ส่งผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตรากำไรสุทธิ แต่ส่งผลลบต่อ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น บ่งชี้ถึงการหมุนเวียนเงินทุนระยะสั้นที่ดี แต่กระทบต่อทุนผู้ถือหุ้นในระยะยาว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สำหรับหมวดยุทธกิจการอาหารและเครื่องดื่ม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว มีแนวโน้มส่งผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แม้ไม่แสดงนัยสำคัญ สะท้อนถึงความสามารถในการรักษาสภาพคล่อง ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย ส่งผลลบต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น บ่งชี้ถึงการจัดการลูกหนี้ที่ไม่เหมาะสม ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ส่งผลลบต่อ อัตรากำไรสุทธิ สะท้อนถึงต้นทุนการจัดเก็บที่สูง และ ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ ส่งผลลบต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ แสดงถึงการขยายระยะเวลาชำระหนี้ที่มากเกินไป การศึกษานี้ยังถึงความสำคัญของการจัดการสภาพคล่องที่เหมาะสมต่อการเพิ่มศักยภาพในการทำกำไร ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านสภาพคล่องมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันไปตามประเภทอุตสาหกรรม ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสภาพคล่องที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการทำกำไรของแต่ละกลุ่มธุรกิจ

คำสำคัญ: สภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไร อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

Abstract

The objective of this study was to analyze the relationship between financial liquidity and profitability of companies in the agriculture and food industries listed on the Stock Exchange of Thailand. The study was divided into two sectors: the agriculture business sector and the food and beverage business sector. The research utilized accounting data from the financial statements of continuously operating companies during the period of 2020–2023, comprising a total of 46 companies and 184 data sets. Data analysis employed descriptive statistics, Pearson correlation, and multiple regression analysis.

The findings indicated that in the agriculture business sector, Average Inventory Turnover Period had a positive effect on Return on Equity, reflecting efficient inventory management. Meanwhile, Days Payable Outstanding positively influenced Return on Assets and Net Profit Margin but negatively affected Return on Equity, indicating

effective short-term capital turnover but adverse impacts on shareholder equity in the long run. In the food and beverage business sector, Quick Ratio tended to have a positive impact on Return on Assets and Return on Equity, although not statistically significant, reflecting the ability to maintain liquidity. Conversely, Average Collection Period negatively affected Return on Assets and Return on Equity, indicating suboptimal receivables management. Average Inventory Turnover Period negatively influenced Net Profit Margin, reflecting high storage costs, while Days Payable Outstanding negatively impacted Return on Assets, signifying excessive extension of payment periods. This study underscored the significance of appropriate liquidity management in enhancing profitability potential. The results highlighted that liquidity factors influenced profitability differently across industry types.

Keywords: Financial Liquidity, Profitability, Agricultural Industry, Food and Beverage Industry

บทนำ

ในช่วงปี พ.ศ. 2563 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลก โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF, 2021) รายงานว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก (GDP) หดตัวถึงร้อยละ 3.5 ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ ซึ่งนับเป็นวิกฤตการณ์ครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 สำหรับประเทศไทย เศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากการระบาดของ COVID-19 โดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่ต้องเผชิญกับการหยุดชะงักในการดำเนินงาน การสูญเสียรายได้ และปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อความสามารถในการทำกำไรและความอยู่รอดของธุรกิจในระยะยาวหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญคือ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเป็นภาคส่วนหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) โดยกลุ่มธุรกิจนี้มีลักษณะเฉพาะด้านวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ และอาหารสำเร็จรูป อีกทั้งยังพึ่งพาวัฏจักรการผลิต การจัดการสินค้าคงเหลือ และกระแสเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของวิกฤตการณ์ความสามารถในการบริหารจัดการสภาพคล่องทางการเงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพของธุรกิจ โดยเฉพาะการรักษาสมดุลระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินระยะสั้น เพื่อป้องกันปัญหา

สภาพคล่องที่อาจกระทบต่อผลประกอบการในระยะยาว นอกจากนี้ ความสามารถในการทำกำไรของกิจการยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจัดการต้นทุน การบริหารทรัพยากร และการสร้างผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และผู้ถือหุ้น ซึ่งล้วนเป็นดัชนีสำคัญที่สะท้อนถึงความมั่นคงของธุรกิจในระยะยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่ายังไม่มีการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไร โดยจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Panel Data สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารในประเทศไทยโดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สร้างความแปลกใหม่ (novelty) และคุณูปการเชิงวิชาการ (research contribution) ของงานวิจัยฉบับนี้ จากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินและความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตร และหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยทางการเงินที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของแต่ละหมวดธุรกิจ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ทางการเงินที่เหมาะสมในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตร และหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจการเกษตร มีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ (NPM)

สมมติฐานที่ 2 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจการเกษตร มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

สมมติฐานที่ 3 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจการเกษตร มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)

สมมติฐานที่ 4 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม มีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ (NPM)

สมมติฐานที่ 5 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

สมมุติฐานที่ 6 สภาพคล่องทางการเงินของหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)

บททวนวรรณกรรม

ศรัณญา สิงห์ระราช (2562) ศึกษาผลของอัตราส่วนทางการเงินด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่ม SET100 ระหว่างปี 2558–2560 โดยใช้ข้อมูล 246 รายบริษัท-ปี ตัวแปรอิสระประกอบด้วยอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราความสามารถในการชำระดอกเบี้ย และอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ และสินทรัพย์รวม ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ส่งผลต่ออัตรากำไรขั้นต้น ขณะที่อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมมีอิทธิพลต่อ ROA

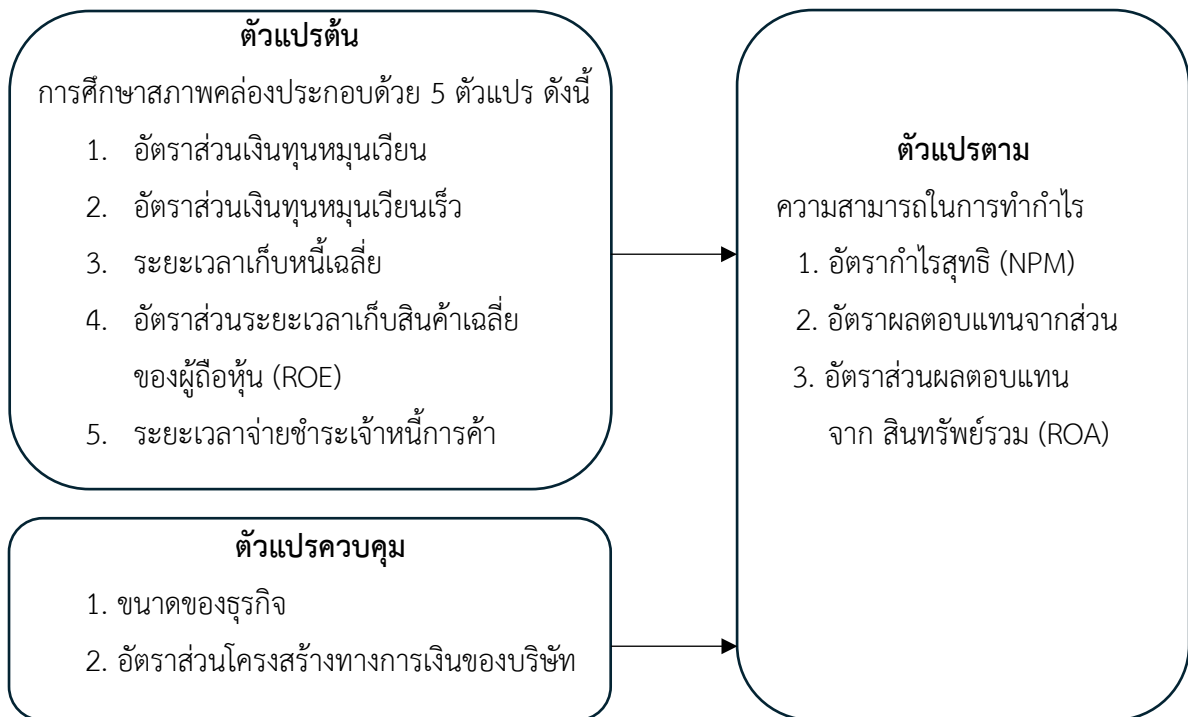
สุพัตรา จันทนะศิริ (2565) ศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 41 บริษัท โดยใช้ตัวแปรด้านสภาพคล่อง กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หนี้สิน และการหมุนเวียนสินทรัพย์ วิเคราะห์ด้วยการถดถอยพหุคูณและ Pearson Correlation ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ออัตรากำไรขั้นต้น ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนเร็ว ระยะเวลาเก็บสินค้า อัตราส่วนหนี้สิน และการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ สำหรับ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ พบว่าได้รับอิทธิพลจากอัตราส่วนหนี้สิน ระยะเวลาชำระเจ้าหนี้ การหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ และสินทรัพย์รวม ส่วน อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ได้รับผลจากระยะเวลาชำระเจ้าหนี้และการหมุนเวียนของสินทรัพย์

วาสนา อาจสารกิจ (2567) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai จำนวน 10 บริษัท ช่วงปี พ.ศ. 2560–2564 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือและลูกหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ อัตรากำไรสุทธิ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ขณะที่อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้ำมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ อัตรากำไรสุทธิ และ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ส่วนอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็วไม่แสดงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับตัวชี้วัดกำไรใด ๆ ทั้งนี้ โมเดลมีค่า R^2 สูงสุด 51.5% แสดงให้เห็นว่าสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ อัตรากำไรสุทธิ ได้ในระดับปานกลาง

Junnei LiuspitalและEdi Purwanto(2562) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการทำกำไร อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทอาหารและเครื่องดื่ม 12 แห่งในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย ระหว่างปี 2013 –2016 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าขนาดบริษัทอายุบริษัทและการเติบโต

ของสินทรัพย์มีผลบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ขณะที่กำไรในอดีตสามารถใช้พยากรณ์กำไรในปัจจุบันส่วนการมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญ

กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีการวิจัย

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจำแนกการศึกษาออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตร และหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินรายปีซึ่งได้จากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย www.set.or.th และทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางเศรษฐมิติ Gretl เพื่อประมวลผลทางสถิติ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ บริษัทต้องจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในหมวดอุตสาหกรรมเกษตรหรืออุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม บริษัทต้องดำเนินธุรกิจต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2563–2566 และต้องมีข้อมูลทางการเงินครบถ้วนในช่วงเวลาดังกล่าว โดยบริษัทที่มีข้อมูลขาดหาย หรือหยุดพักการดำเนินงานในบางปีจะถูกคัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง (Exclusion Criteria) โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ

เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปคุณลักษณะเบื้องต้นของข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่ามัธยฐาน (Median), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด (Minimum-Maximum) การแจกแจงความถี่ และค่าพิสัย ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลเพื่ออธิบายแนวโน้มทั่วไปและการกระจายของข้อมูลในเบื้องต้น จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านสภาพคล่องทางการเงินกับตัวแปรด้านความสามารถในการทำกำไร

ทั้งนี้เพื่อดูว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด และมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม โดยใช้โมเดลข้อมูลแบบ Panel Data ได้แก่ Pooled OLS, Fixed Effects และ Random Effects เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะข้อมูล การพิจารณาความเหมาะสมของโมเดลจะใช้การทดสอบ Chow Test และ Hausman Test โดยระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้คือ 0.05

ในการคำนวณตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้นำสูตรและแนวทางการคำนวณดัชนีทางการเงินจากเอกสารเผยแพร่ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนสภาพคล่อง, อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว, ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย, ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย, และระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของธุรกิจ และอัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพคล่องทางการเงินที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในหมวดธุรกิจการเกษตรที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจาก 46 บริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2563 ถึง 2566 รวม 184 ชุดข้อมูล ตัวแปรต้น ได้แก่ CR, QR, ACP, AITP และ DPO โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ได้แก่ FL และ Size และตัวแปรตาม คือ NPM, ROA และ ROE

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ หมวดธุรกิจการเกษตร

ตัวแปร	Mean	Median	Maximum	Minimum	Std.Dev.
CR	3.34	2.11	10.49	0.20	3.35
QR	1.78	0.78	6.51	0.14	2.23
ACP	36.74	20.09	453.16	0.36	78.08

	ตัวแปร	Mean	Median	Maximum	Minimum	Std.Dev.
ตัวแปรอิสระ	AITP	65.91	59.35	148.24	10.37	36.07
	DPO	22.42	20.26	83.60	1.10	18.08
ตัวแปรควบคุม	FL	35.23	30.39	96.15	10.21	23.29
	Size	19.08	22.64	25.43	6.58	6.30
ตัวแปรตาม	ROE	-7.93%	7.70%	37.41%	-216.73%	55.40%
	ROA	6.76%	6.65%	37.65%	-29.29%	14.02%
	NPM	1.75%	4.27%	22.03%	-40.22%	13.23%

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรข้อมูลทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจการเกษตร พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.20 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 10.49 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.35 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.14 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 6.51 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.23 ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.36 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 453.16 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.74 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 78.08 ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AITP) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 10.37 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 148.24 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.91 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 36.07 ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้การค้า (DPO) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 1.10 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 83.60 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.42 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.08 อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 10.21 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 96.15 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.23 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 23.29 ขนาดของกิจการ (Size) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 6.58 ค่าสูงสุดอยู่ที่ 25.43 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.08 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.30 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ -216.73% ค่าสูงสุดอยู่ที่ 37.41% ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -7.93% และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 55.40% อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ -29.29% ค่าสูงสุดอยู่ที่ 37.65% ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.76% และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.02% อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ -40.22% ค่าสูงสุดอยู่ที่ 22.03% ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75% และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.23%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) หมวดธุรกิจการเกษตร

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน หมวดธุรกิจการเกษตร

ตัวแปร	CR	QR	ACP	AITP	DPO	FL	Size
CR	1.000	0.907	0.248	0.004	-0.339	-0.694	-0.211
QR		1.000	-0.091	-0.181	-0.356	-0.586	-0.150
ACP			1.000	0.242	0.239	-0.013	-0.214
AITP				1.000	0.143	-0.044	-0.117
DPO					1.000	0.753	-0.231
FL						1.000	0.011
Size							1.000

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี Pearson Correlation Coefficient พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.907 สะท้อนว่าบริษัทที่มีระดับเงินทุนหมุนเวียนสูง มักมีเงินทุนหมุนเวียนเร็วสูงเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่ดี นอกจากนี้ CR และ QR ยังมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระยะเวลาจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า (DPO) และอัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) โดยเฉพาะ CR ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ FL ในระดับสูง (-0.694) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีสภาพคล่องดี มักพึงพิงโครงสร้างหนี้สินในระดับต่ำ และมีแนวโน้มที่จะชำระหนี้เจ้าหนี้การค้าได้รวดเร็วขึ้น สำหรับตัวแปรด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบว่า ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับอัตราส่วนระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AITP) และระยะเวลาจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า (DPO) ขณะที่ FL มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับ DPO (0.753) ซึ่งสะท้อนว่าบริษัทที่มีการกู้ยืมหรือมีภาระหนี้สินมาก มักใช้เครดิตทางการค้าจากเจ้าหนี้ในการดำเนินงานเพื่อเสริมสภาพคล่อง

ตารางที่ 3 Multicollinearity problem - Variance Inflation Factor (VIF) หมวดธุรกิจการเกษตร

ตัวแปร	ค่า VIF
CR	31.711
QR	22.844
ACP	3.949
AITP	8.829
DPO	4.058
FL	8.394
Size	1.274

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา Multicollinearity (VIF) ของตัวแปรอิสระในหมวดธุรกิจการเกษตร พบว่า บางตัวแปรมีค่า VIF อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) ซึ่งมีค่า VIF เท่ากับ 31.711 และ 22.844 ตามลำดับ สะท้อนถึงความสัมพันธ์กันในระดับสูงเกินไประหว่างสองตัวแปรนี้ อันอาจนำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์พหุคูณ (Multicollinearity) ในการวิเคราะห์ถดถอยเนื่องจาก CR และ QR เป็นตัวแปรที่มีองค์ประกอบซ้ำซ้อนกัน โดย CR รวมสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมด ในขณะที่ QR เน้นเฉพาะสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง เช่น เงินสดและลูกหนี้การค้า จึงพิจารณาตัด ตัวแปร CR ออกจากแบบจำลอง และคงไว้เฉพาะ QR เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา multicollinearity พร้อมทั้งยังคงรักษาความสามารถในการวัดสภาพคล่องระยะสั้นของกิจการได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น การวิเคราะห์ถดถอยในหมวดธุรกิจการเกษตรหลังจากนี้ จะใช้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR), ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (ITID), ระยะเวลาจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า (DPO), ขนาดของธุรกิจ (Size) และอัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) เพื่อให้สามารถดำเนินการวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Panel Data Regression) สรุปผลการเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมตาม Hausman Test และค่าคงที่ (Constant) หมวดธุรกิจการเกษตร

ตัวแปรตาม	แบบจำลองที่ใช้	ค่า Constant	p-value (Hausman Test)
NPM	Fixed Effects	11.4133	0.0199
ROE	Random Effects	32.2349	0.1463
ROA	Fixed Effects	18.0523	0.0101

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Panel Data Regression) หมวดธุรกิจการเกษตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองข้อมูล Panel Data Regression ซึ่งพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองระหว่าง Pooled OLS, Fixed Effects และ Random Effects ด้วยการทดสอบ Hausman Test เพื่อตัดสินใจเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านสภาพคล่องทางการเงินที่มีต่อความสามารถในการทำกำไร พบผลลัพธ์ดังนี้ อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่า p-value ของ Hausman Test เท่ากับ 0.0199 และ 0.1463 ตามลำดับ จึงเลือกใช้แบบจำลอง Fixed Effects สำหรับ NPM และ Random Effects สำหรับ ROE ขณะที่ ROA มีค่า p-value จาก Hausman เท่ากับ 0.0101 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 อย่างมีนัยสำคัญ จึงเลือกใช้แบบจำลอง Fixed Effects

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปร		Mean	Median	Maximum	Minimum	Std.Dev.
ตัวแปรอิสระ	CR	2.10	1.36	12.65	0.33	2.03
	QR	1.17	0.62	10.70	0.09	1.48
	ACP	39.22	37.83	129.68	2.36	21.09
	AITP	72.25	60.39	279.80	15.47	39.87
	DPO	60.55	53.16	236.06	3.91	51.91
ตัวแปรควบคุม	FL	41.54	42.28	81.31	6.07	18.85
	Size	7.74	9.44	13.41	1.39	3.29
ตัวแปรตาม	ROE	9.37%	10.29%	38.06%	-43.12%	13.17%
	ROA	8.55%	8.26%	25.39%	-19.89%	7.92%
	NPM	6.10%	6.11%	25.39%	-19.14%	7.65%

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าเฉลี่ย 2.10 ค่าสูงสุด 12.65 และค่ามัธยฐาน 1.36 แสดงให้เห็นว่า มีการกระจายตัวทางขวา และมีบางกิจการที่มีระดับสภาพคล่องสูงมาก ขณะที่อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) มีค่าเฉลี่ย 1.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.48 ตัวแปรด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้แก่ ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีค่าเฉลี่ย 39 วัน ค่าสูงสุด 130 วัน สะท้อนว่าบริษัทส่วนใหญ่เก็บหนี้ได้ภายใน 2 เดือน ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (ITID) มีค่าเฉลี่ย 72 วัน สูงสุด 280 วัน

ส่วนระยะเวลาชำระเจ้าหนี้การค้า (DPO) มีค่าเฉลี่ย 61 วัน สูงกว่าค่า ACP แสดงถึงอำนาจต่อรองของบริษัทในการยืดระยะเวลาชำระหนี้ ด้านตัวแปรควบคุม ได้แก่ อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) มีค่าเฉลี่ย 41.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.85 และขนาดของกิจการ (Size) ค่าเฉลี่ย 7.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.29 แสดงถึงความหลากหลายในขนาดของบริษัทในกลุ่มธุรกิจนี้ และด้านตัวแปรตาม (ความสามารถในการทำกำไร) พบว่าอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ย 9.37% ต่ำสุด -43.12% อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ค่าเฉลี่ย 8.55% และอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ค่าเฉลี่ย 6.10% โดยมีค่าต่ำสุดถึง -19.14% และค่าสูงสุด 25.39%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปร	CR	QR	ACP	AITP	DPO	FL	Size
CR	1.000	0.933*	0.210	0.111	-0.168	-0.707	0.003
QR		1.000	0.287	-0.037	-0.092	-0.667	-0.029

ACP	1.000	-0.014	-0.094	-0.154	-0.105
AITP		1.000	-0.191	0.042	-0.085
DPO			1.000	0.134	-0.112
FL				1.000	0.066
Size					1.000

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี Pearson Correlation Coefficient จากตารางที่ 11 จากการหาค่าที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) หมาดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากคือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.933 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสองตัวแปรมีทิศทางเคลื่อนไหวก่อนที่สอดคล้องกันอย่างมาก สำหรับตัวแปรอื่น ๆ พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง CR กับ ACP เท่ากับ 0.210 และระหว่าง อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) กับ ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) เท่ากับ 0.287 ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน เช่น ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP), ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AITP), ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ (DPO) มีค่าสัมประสิทธิ์ต่ำมาก บ่งชี้ว่ามีลักษณะความเป็นอิสระต่อกันสูง ซึ่งเอื้อต่อการนำเข้าสู่แบบจำลองถดถอยโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงซ้อน ในส่วนของตัวแปรควบคุม ได้แก่ อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับปานกลางกับตัวแปร อัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) (-0.707) และ QR (-0.667) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการเงินที่ว่า เมื่อระดับหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น ความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น (สภาพคล่อง) มักจะลดลง ขณะที่ตัวแปรขนาดของธุรกิจ (Size) มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับตัวแปรทั้งหมด ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของตัวแปรในภาพรวม

ตารางที่ 7 Multicollinearity problem - Variance Inflation Factor (VIF) หมาดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปร	ค่า VIF
ตัวแปรอิสระ	CR 11.295
	QR 10.085
	ACP 1.149
	AITP 1.290
	DPO 1.113
ตัวแปรควบคุม	FL 2.103
	Size 1.06

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ปัญหา Multicollinearity (VIF) ของตัวแปรอิสระในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า บางตัวแปรมีค่า VIF อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) ซึ่งมีค่า VIF เท่ากับ 11.295 และ 10.085 ตามลำดับ สะท้อนถึงความสัมพันธ์กันในระดับสูงเกินไประหว่างสองตัวแปรนี้ อันอาจนำไปสู่ปัญหาความสัมพันธ์พหุคูณ (Multicollinearity) ในการวิเคราะห์ถดถอยเนื่องจาก CR และ QR เป็นตัวแปรที่มีองค์ประกอบซ้ำซ้อนกัน โดย CR รวมสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมด ในขณะที่ QR เน้นเฉพาะสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง เช่น เงินสดและลูกหนี้การค้า จึงพิจารณาตัด ตัวแปร CR ออกจากแบบจำลอง และคงไว้เฉพาะ QR เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา multicollinearity พร้อมทั้งยังคงรักษาความสามารถในการวัดสภาพคล่องระยะสั้นของกิจการได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น การวิเคราะห์ถดถอยในหมวดธุรกิจการเกษตรหลังจากนี้ จะใช้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (QR), ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AITP), ระยะเวลาจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้า (DPO), ขนาดของธุรกิจ (Size) และอัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (FL) เพื่อให้สามารถดำเนินการวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Panel Data Regression) สรุปผลการเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมตาม Hausman Test และค่าคงที่ (Constant) หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปรตาม	แบบจำลองที่ใช้	ค่า Constant	p-value (Hausman Test)
NPM	Random Effects	15.1092	0.2124
ROE	Random Effects	20.3701	0.4600
ROA	Random Effects	14.2330	0.1604

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Panel Data Regression) หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดำเนินการโดยใช้แบบจำลอง Panel Data เพื่อประเมินอิทธิพลของตัวแปรสภาพคล่องทางการเงินต่ออัตรากำไรสุทธิ (NPM), อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จากผลการทดสอบ Hausman Test พบว่าแบบจำลอง Random Effects เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์ทั้งสามตัวแปรตาม โดยมีค่า p-value ดังนี้ NPM = 0.2124, ROE = 0.4600 และ ROA = 0.1604 โดยผลการวิเคราะห์พบว่า อัตรากำไรสุทธิ (NPM) ไม่มีตัวแปรอิสระใดแสดงนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงินบริษัท (FL) มีอิทธิพลทางลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1% ($p = 0.000$) ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงจากการพึ่งพิงหนี้สินมากเกินไป ขณะที่ตัวแปรอื่น ได้แก่ QR, ACP, AITP, DPO และ Size ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่า FL ($p = 0.0006$) มีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปร QR, ACP, AITP, DPO และ Size ไม่มีนัยสำคัญเช่นกันในด้าน

ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) พบว่า FL ($p = 0.0001$) มีอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ Size, AITP, DPO, QR และ ACP ไม่มีนัยสำคัญ ตามตารางสรุปดังต่อไปนี้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะมีตัวแปรมีผลกระทบและไม่มีผลกระทบกับความสามารถในการทำกำไรในผลการศึกษา จะสามารถอธิบายผลการศึกษาดังกล่าวโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตร และหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ได้ดังนี้

หมวดธุรกิจการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ($p < 0.05$) ซึ่งอาจสะท้อนกลยุทธ์การขายที่เพิ่มมูลค่าผลผลิตผ่านการเลือกช่วงเวลาจำหน่ายหรือการแปรรูปก่อนขาย ธุรกิจเกษตรควรลงทุนในการแปรรูปหรือการเก็บรักษา เพื่อยืดอายุสินค้าก่อนขาย ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มอำนาจต่อรองและมูลค่าการขายในตลาด อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์นี้ ขัดแย้งกับแนวคิดการลดสินค้าคงเหลือ ของงานวิจัยศรัญญา สิงห์วราช (2562) , วาสนา อาจสารกิจ (2567) ที่พบว่าการหมุนเวียนสินค้าที่เร็วช่วยเพิ่มกำไร ธุรกิจเกษตรควรลงทุนในการแปรรูปหรือการเก็บรักษา เพื่อยืดอายุสินค้าก่อนขาย ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มอำนาจต่อรองและมูลค่าการขายในตลาด ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ มีผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตรากำไรสุทธิแต่ ส่งผลลบอย่างมีนัยสำคัญต่อ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ($p < 0.01$) สะท้อนความจำเป็นในการบริหารเจ้าหนี้อย่างสมดุล ดังนั้น ธุรกิจควรมีนโยบายบริหารรอบการชำระหนี้ที่เหมาะสม โดยรักษาความสัมพันธ์กับคู่ค้า และป้องกันผลกระทบต่อผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น QR มีแนวโน้มส่งผลเชิงบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ แม้ไม่แสดงนัยสำคัญ ส่วน ACP ส่งผลเชิงลบเล็กน้อยต่อทั้งสามตัวแปรตาม ควรพัฒนากระบวนการติดตามและเร่งรัดการเก็บหนี้ เพื่อรักษากระแสเงินสดให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดการลดเวลาการเก็บหนี้ เพื่อเพิ่มกระแสเงินสด ขนาดของธุรกิจ และ อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน ส่งผลเชิงลบต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และ อัตรากำไรสุทธิ โดยไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าในธุรกิจเกษตร ขนาดที่ใหญ่หรือการพึ่งพาหนี้สูงอาจไม่ส่งผลดีต่อกำไร ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิด Economies of Scale แต่ สอดคล้องกับงานสุพัตรา จันทะศิริ (2565) ที่เสนอว่าความซับซ้อนของธุรกิจเกษตรส่งผลต่อผลประกอบการทางลบ

หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว มีแนวโน้มส่งผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แม้ไม่แสดงนัยสำคัญ โดยสะท้อนถึงความสำคัญของสภาพคล่องในอุตสาหกรรมที่ต้นทุนผันผวนสูง ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียน เพื่อรักษาสภาพคล่องที่เพียงพอในสภาพแวดล้อมที่มี

ความไม่แน่นอนสูง ผลนี้ สอดคล้องกับงานของ Imam Hidayat, Filla Oktapia Sulistia Dewi (2023) ที่พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว ส่งผลบวกต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ในธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย ส่งผลลบเล็กน้อยต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และ อัตรากำไรสุทธิ โดยชี้ว่าการให้เครดิตนานเกินไปอาจส่งผลเสียต่อกระแสเงินสด ควรพิจารณากำหนดเงื่อนไขเครดิตอย่างสมดุล เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานศรัณญา สิงห์วะราช (2562) ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ส่งผลลบอย่างมีนัยสำคัญต่อ อัตรากำไรสุทธิ ($p < 0.05$) สะท้อนต้นทุนแฝงจากการเก็บสินค้าที่นานเกินไปในสินค้าที่เน่าเสียง่าย ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดทุนหมุนเวียนและงานของวลัยพร วงศ์ปราโมทย์ (2562) ที่พบว่า การมีสินค้าคงคลังมากเกินไปในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีการเน่าเสียง่าย จะเพิ่มต้นทุนแฝงและลดอัตรากำไรสุทธิ ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ ส่งผลลบอย่างมีนัยสำคัญต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ($p < 0.01$) และลบต่อ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และ อัตรากำไรสุทธิ แม้ไม่แสดงนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงข้อเสียของการยืดเวลาชำระหนี้เกินความเหมาะสม ขนาดของธุรกิจ ไม่พบผลอย่างมีนัยสำคัญ และไม่แสดงทิศทางชัดเจน ซึ่ง ขัดแย้งกับแนวคิด Economies of Scale แต่ สอดคล้องกับงานของสุพัตรา จันทนะศิริ (2565) ที่พบว่าขนาดไม่สัมพันธ์กับผลตอบแทนทางการเงินในธุรกิจนี้ และสุดท้าย อัตราส่วนโครงสร้างเงินทุน ส่งผลลบอย่างมีนัยสำคัญต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตรากำไรสุทธิ ($p < 0.01$) และลบต่อ และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น แม้ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่ง สะท้อนผลเสียจากการใช้หนี้มากเกินไป และ สอดคล้องกับแนวคิด Trade-off Theory รวมถึงงานของศรัณญา สิงห์วะราช (2562), สุพัตรา จันทนะศิริ (2565) ที่ศึกษาธุรกิจภาคการผลิต และพบว่า การมีอัตราหนี้สินต่อทุนสูงเกินไป ส่งผลให้ต้นทุนดอกเบี้ยสูงขึ้น ความสามารถในการทำกำไรลดลง และเสี่ยงต่อปัญหาสภาพคล่องในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หมวดธุรกิจ ได้แก่ หมวดธุรกิจการเกษตร และหมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม สามารถเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร

หมวดธุรกิจการเกษตร การบริหารเงินทุนหมุนเวียนมีบทบาทสำคัญต่อผลการดำเนินงาน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการควบคุมระยะเวลาการขายสินค้า และระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ อย่างสมดุล โดย ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ที่สูงอาจสะท้อนกลยุทธ์เพิ่มมูลค่าผลผลิตผ่านการเลือกช่วงเวลาขายหรือการแปรรูป ส่วนการยืด ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ แม้ช่วยเพิ่มเงินสดในมือ แต่หากมากเกินไป

อาจกระทบความสัมพันธ์กับเจ้าหนี้และ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้ นอกจากนี้ การรักษา ระดับสภาพคล่องให้อยู่ในระดับเหมาะสม แม้ไม่ส่งผลทางสถิติอย่างชัดเจน แต่มีความสำคัญต่อธุรกิจที่เผชิญความผันผวนจากฤดูกาลและราคาสินค้า ควรจัดทำ *Liquidity Buffer Policy* เพื่อรองรับความเสี่ยงจากความผันผวนดังกล่าว ผู้บริหารควรจัดการโครงสร้างหนี้อย่างระมัดระวัง และให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์มากกว่าการขยายขนาดธุรกิจเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้การนำ Lean Management มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และลดความเสี่ยงจาก Diseconomies of Scale ในด้านความยั่งยืน ผู้บริหารควรพิจารณาแนวทาง ESG (Environmental, Social, Governance) โดยเฉพาะด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้น้ำหรือปุ๋ยเคมี ตลอดจนการใช้พลังงานทดแทน และควรเริ่มบูรณาการระบบ Digital Finance เช่น Blockchain และ e-Payment กับเกษตรกรรายย่อยในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งทุน

หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการควบคุมต้นทุนและกระแสเงินสด โดยเฉพาะการบริหารสินค้าคงคลัง ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย และระยะเวลาจ่ายชำระหนี้ อย่างเหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อกำไรและความน่าเชื่อถือทางการค้า ควรรักษาสภาพคล่อง อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว ให้อยู่ในระดับที่รองรับต้นทุนผันผวน พร้อมลงทุนในเทคโนโลยี เช่น ERP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และลดของเสีย อีกทั้งควรจำกัดระดับหนี้ให้อยู่ในจุดสมดุล เพื่อไม่ให้เกิดกระทบต่อ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และ อัตรากำไรสุทธิ โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพภายในมากกว่าการขยายขนาดกิจการ ควรส่งเสริมการดำเนินงานภายใต้หลัก ESG โดยเฉพาะด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ หรือแนวทาง Circular Economy ซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างและความน่าเชื่อถือในระดับสากล โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตในภูมิภาค ASEAN ที่เริ่มปรับตัวด้าน ESG อย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะต่อนักลงทุน

หมวดธุรกิจการเกษตร นักลงทุนควรประเมินความสามารถของกิจการในการบริหารสินค้าคงคลังและกระแสเงินสดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลยุทธ์เฉพาะทาง เช่น การแปรรูปผลผลิต หรือการวางแผนขายตามฤดูกาล นอกจากนี้ ควรตรวจสอบโครงสร้างหนี้ของกิจการ เนื่องจากการมีหนี้ในระดับสูงอาจกระทบต่อกำไรและเสี่ยงต่อสภาพคล่อง โดยเฉพาะในธุรกิจที่อ่อนไหวต่อราคาสินค้าและสภาพอากาศ ขนาดของธุรกิจไม่ใช่ปัจจัยชี้วัดหลักในการตัดสินใจ นักลงทุนควรให้ความสำคัญกับกิจการที่มีต้นทุนแข่งขันได้ และสามารถสร้างผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ

หมวดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม นักลงทุนควรมองหากิจการที่สามารถบริหารต้นทุนและควบคุมสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีระดับหนี้สินที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรพิจารณาปัจจัยด้าน ESG ซึ่งสะท้อนถึงความยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน สิ่งแวดล้อม และสังคม

บรรณานุกรม

- บุญนาถ เกิดสินธุ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและราคาตลาดของหลักทรัพย์กลุ่มพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. ปรินญาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ปรีชา สุวรรณทัต. (2564). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยพร วงศ์ปาริโมทย์. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- วาสนา อาสาภิกิจ. (2567). *ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ*. วารสารศรีวนาลัยวิจัย, ปีที่ 2567 (ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567) : 67
- วรลักษณ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมการแพทย์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศรัณญา สิงห์วราษ. (2562). *อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET100*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัยธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
- สุภัตตรา จันทะศิริ. (2564). *ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารหมวดยาและเครื่องดื่ม*. Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, ปีที่ 2022 (ฉบับที่ Vol.5 No.1) : 232
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจการเกษตร ปี 2564*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย ไตรมาส 4/2563 และแนวโน้มปี 2564*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Brigham, E. F. และ Houston, J. F. (2016). *Fundamentals of Financial Management* (พื้นฐานการจัดการทางการเงิน). พิมพ์ครั้งที่ 14. Boston: Cengage Learning.

- Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2021). *Financial management. Theory & practice*. ครั้งที่ 16. สหรัฐอเมริกา: Cengage Learning.
- Imam Hidayat, Filla Oktapia Sulistia Dewi. (2023). ผลกระทบของสภาพคล่อง หนี้สิน และการหมุนเวียนของเงินทุนหมุนเวียนต่อความสามารถในการทำกำไร.APTISI Transactions on Management (ATM),ปีที่ 2023 : 60
- Junaedi Lisuspita, Edi Purwanto. (2019). ปัจจัยกำหนดความสามารถในการทำกำไรของบริษัทอาหารและเครื่องดื่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย.INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC & TECHNOLOGY RESEARCH,ปีที่ 2019 (ฉบับที่ VOLUME 8, ISSUE 09) : 197
- ThaiPublica.(2566). WHO ประกาศ Covid 19 พ้นสถานะภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข.ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567,จาก <https://thaipublica.org/2023/05/who-ends-covid-19-public-health-emergency/>
- Womack, J. P., & Jones, D. T. (1996). *Lean thinking: Banish waste and create wealth in your corporation*. Simon & Schuster

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน
Academic Leadership of Thung Hua Chang Pittayakom School
Administrators in Lamphun Province

กนกวรรณ แก้วตุ้ย

นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: kanokwan@tcp.ac.th

ธีระภัทร ประสมสุข

อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: teerapat@northcm.ac.th

พงษ์ไทย บัววัด

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

E-mail: pongthai@northcm.ad.th

Kanokwan Kaewtui

Student, Master of Education, North-Chiang Mai University

Teerapat Prasomsuk

Lecturer, Master of Social Faculty North-Chiang Mai University

Pongthai Bouwat

External expert, Master of Education Program in Educational Administration,
North-Chiang Mai University

รับเข้า : 16 มีนาคม 2566 แก้ไข : 10 เมษายน 2566 ตอรับ : 28 เมษายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ประชากรในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ประกอบด้วย ครูผู้สอนจำนวน 25 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 38 คน กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดพันธกิจ ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.41$) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.47$) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.41$) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.46$) และด้านการนิเทศการสอน ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ 2. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจในด้านงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ผู้บริหารควรนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในด้านการเตรียมเอกสารต่างๆ และควรนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียนอยู่เป็นประจำ 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้แก่ครูผู้สอนในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการทำสื่อการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ แนวทางการพัฒนา โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม

Abstract

The purposes of this article are to study the academic leaderships of the administrators of Thung Hua Chang Pittayakom School in Lamphun Province and to present the leadership development guidelines for the administrators of Thung Hua Chang Pittayakom School in Lamphun Province. The population of respondents was the academic personnel of Thung Hua Chang Pittayakom School including 25 teachers and 13 basic education committees. The total number of the respondents was 38. The samples provided the data in the interviews. They were selected with the purposive sampling method. The samples were the personnel of Thung Hua Chang Pittayakom School consisting of the director, the deputy director, the academic management group leader, the senior professional level teacher, the chairperson of the basic education committees and the supervisor. The total number of the samples was six. The

instruments were the questionnaires and the semi-structured interview forms. The statistics used for analyzing the data from the questionnaires were percentage, mean and standard deviation. The qualitative data analysis for the data from the interviews was the content analysis.

The findings were as follows. Firstly, the overall leadership of the administrators of Thung Hua Chang Pittayakom School was at the very high level. By considering each term; the highest mean was in the terms of setting missions ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.41$) followed by the mean in the terms of following students' progresses ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.47$) the mean in the terms of managing curricula and teachings ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.41$), the mean in the terms of promoting educational atmospheres ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.46$) and the mean in the terms of instruction supervision ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.44$, respectively. Secondly, the guidelines for promoting the leaderships of the administrators of Thung Hua Chang Pittayakom School are as follows: 1) the administrators should make the teachers participate in setting the academic goals and missions of the school, 2) the administrators should develop the teachers' knowledge about the school's curriculum preparations, 3) the administrators should supervise the teachers by aiming at preparing documents and regularly visiting the classrooms, 4) the administrators should promote using modern media technologies for the operations in the school and 5) the administrators should allocate budgets for the teachers for buying teaching materials and preparing the environments in the classrooms in order to promote and create educational atmospheres.

Keywords: academic leadership, development guidelines, Thung Hua Chang Pittayakom School

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษา ผลงานของสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารใส่ใจงานด้านวิชาการมาก การบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน มีฐานะเป็นนักบริหาร มีหน้าที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นผู้

หน้าที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (พิมพ์พรณ สุริโย, 2552) การศึกษาจะพัฒนาได้ต้องอาศัยผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation) เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้าโดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการและผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อม สามารถบริหารปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้นจะก่อให้เกิดภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับอนาคตและดำเนินการตามวิสัยทัศน์ได้ มีการริเริ่มและฉลาดรอบรู้ในการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ มีกระบวนการคิดเกี่ยวกับวิธีการทำงาน และลักษณะของงานในอนาคต สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงานและสามารถเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษาได้ สามารถเข้าใจสถานการณ์โดยรวมและมองแนวโน้มต่าง ๆ ได้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550) หากสถานศึกษาใดมีผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ อาจส่งผลต่อการขับเคลื่อนงานที่เกิดขึ้น ประสิทธิภาพต่อองค์กรได้ อีกทั้งยังอาจกระทบต่อนโยบายด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ยังมีประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามทิศทาง การดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบาย ทำให้ความก้าวหน้าทางการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ไม่ประสบความสำเร็จ จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อจะได้ดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน โดยผู้บริหารต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน และยังสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการแนวคิดหนึ่ง คือ กรูก (Krug, 1992, อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565) ซึ่งได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ที่ควบคุมกิจกรรมทั้งหมดที่ผู้นำทางวิชาการจะต้องให้ความสนใจใน 5 ประการนี้ ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน มีลักษณะภูมิศาสตร์เป็นภูเขา และเป็นท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร จึงทำให้นักเรียนบางส่วนไม่ค่อยตั้งใจเรียน เนื่องจากนักเรียนไม่มีเป้าหมายในการเรียน และเนื่องจากข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคมส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ ทำให้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนน้อย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์ จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report :SAR) ประจำปีการศึกษา 2564 โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม พบว่า ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ยังคงพบปัญหา มีดังนี้ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนบางส่วนยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ จึงส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากลได้ และนักเรียนยังไม่ค่อยให้ความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า สถานศึกษา ยังไม่สามารถทำให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างยั่งยืน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สถานศึกษายังไม่มีความพร้อมในการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อ หรือนวัตกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนยังไม่สามารถจัดการเรียน การสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการคิด อย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือกัน รู้จักการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้านอาชีพ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน รู้จักประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม, 2564)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดีผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ให้ผู้บริหารนำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเองให้เป็น ผู้มีความรู้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของกรูก (Krug) ซึ่งได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่า มีพันธกิจ 5 ประการ ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน (Krug. 1992, อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การบริหารหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน
2. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พัทธาคม จังหวัดลำพูน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พัทธาคม ประกอบด้วย ครูผู้สอนจำนวน 25 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 38 คน

กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พัทธาคม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พัทธาคม จังหวัดลำพูน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้าง พัทธาคม จังหวัดลำพูน

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถาม

1. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นก็นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถาม ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความ

เหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนแล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อคำถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ถ้าต่ำกว่านั้นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถาม ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มทดลอง ที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามหัวข้อหลักที่กำหนดไว้มาสรุปข้อมูลและนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา
สถิติที่ใช้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence)

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าสถานภาพส่วนบุคคล ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

2.2 หาค่าแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน โดยรวมและรายด้าน

ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1.	ด้านการกำหนดพันธกิจ	4.16	0.41	มาก
2.	ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	4.02	0.41	มาก
3.	ด้านการนิเทศการสอน	3.98	0.44	มาก
4.	ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.07	0.47	มาก
5.	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.00	0.46	มาก
โดยรวม		4.04	0.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดพันธกิจ ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.41$) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.47$) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.41$) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.46$) และด้านการนิเทศการสอน ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจำนวน 6 ท่าน โดยสรุปเป็นองค์รวม ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจในดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ในเรื่องการ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ผู้บริหารควรนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในด้านการเตรียมเอกสารต่างๆ และควรนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียนอยู่เป็นประจำ 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้แก่ครูผู้สอนในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการทำสื่อการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากการวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการสอน ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านการกำหนดพันธกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดอ่อน จุดแข็งของงานวิชาการ ก่อนมีการวางแผน มีการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับงานวิชาการของโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน มีเป้าหมายและจุดเน้นที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมไปถึงได้กำหนดดัชนีชี้วัดคุณภาพผลการจัดการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระ ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด และสามารถสื่อสารเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่วกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัชราภรณ์ จันทพล (2559) กล่าวถึง การวางแผนกำหนดภารกิจ คือ การแสดงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนยุทธศาสตร์ทางวิชาการของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์สภาพงานวิชาการ กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ นโยบาย มาตรการและดัชนีชี้วัดคุณภาพผลการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) กล่าวถึง การวางแผนกำหนดภารกิจ คือ ความสามารถของผู้บริหารเกี่ยวกับการเสนอแนวคิดใหม่ในการจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน มีกรอบเวลา มีการวางแผนเพื่อสร้างแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายและจุดเน้น ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะเกิดกับนักเรียน ชุมชน รู้จักการวางแผนงานอย่างเป็นระบบในองค์กรเป็นคนที่มีความสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม อยู่เสมอ

2) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีการตรวจสอบผลการประเมินระหว่างเรียน และยังส่งเสริมให้ครูนำแบบรายงานพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหานักเรียน สนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสรุปผลนักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนดี และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียนที่ต้องปรับปรุง พร้อมทั้งยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่เรียนดี เพื่อเป็นแบบอย่างกับนักเรียนคนอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) กล่าวถึง การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการเตรียมนักเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยพิจารณาผลทดสอบและพิจารณาแบบรายงานพัฒนาการ คุณลักษณะนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนและสื่อสารผลการตรวจสอบให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายทราบว่า การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษามีความชัดเจน และสนองตอบความคาดหวังของโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) กล่าวถึง การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลการประเมิน แบบรายงานพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและนักเรียนที่มีผลการเรียนที่ต้องปรับปรุงให้ได้รับการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ นำผลการดำเนินการตรวจสอบที่ได้ไปกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่มีคุณภาพ กำหนดให้ครูแจ้งผลการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนให้นักเรียนทราบทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่องและนำผลการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนไปรายงานให้ผู้ปกครองทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

3) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน มีค่าเฉลี่ยลำดับถัดมา ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้วางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น มีการส่งเสริมการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และดัชนีชี้วัดคุณภาพของแต่ละกลุ่มสาระ ส่งเสริมให้ครูกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและมีความหลากหลาย ส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูจัดทำเอกสารและสื่อประกอบการเรียนการสอน โดยผู้บริหารให้คำแนะนำครูในการออกแบบการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) กล่าวถึง การจัดการหลักสูตรและการสอน คือ พฤติกรรมของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการประสานการใช้หลักสูตร การดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องจุดหมายโครงสร้างของหลักสูตรการจัดทำเอกสาร สื่อการเรียนการสอน ประกอบหลักสูตร การประเมินหลักสูตรการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อการ

จัดการเรียนการสอนในระดับห้องเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการวัดประเมินผลนักเรียน โรงเรียนสามารถให้ข้อมูลสารสนเทศทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีสอน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) กล่าวถึง การจัดการหลักสูตรและการสอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพ กำหนดเวลาเรียน กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล ออกแบบการสอนของแต่ละกลุ่มสาระ เป็นการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครู ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องจุดหมายโครงสร้างของหลักสูตรการจัดทำเอกสาร สื่อการเรียนการสอนประกอบหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนในระดับห้องเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการวัดและประเมินผลนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องทราบถึงขอบข่ายรายวิชาที่เปิดสอน รวมถึงความรู้ที่จำเป็นในการสอนด้วย

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยลำดับถัดมา ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารจัดสรรและพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน และผู้บริหารเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเป็นบางโอกาส ผู้บริหารจัดสรรคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพอย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารจัดสรรให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอนแก่ครูและนักเรียนเป็นบางครั้ง และผู้บริหารจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้กับครูหรือนักเรียนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัชรภรณ์ จันทพล (2559) กล่าวถึง การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรให้กับครูหรือนักเรียนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้สะดวกในการใช้และมีจำนวนเพียงพอ การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้กับนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) กล่าวถึง การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เกิดความสะดวก เอื้ออำนวยต่อครูและนักเรียน เกิดความปลอดภัยในการเรียนรู้ มีสิ่งจูงใจให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้ ตกแต่งห้องเรียนและสถานที่ภายในโรงเรียนที่สวยงามเป็นระเบียบ มีสื่อการเรียนรู้อย่างเพียงพอและทันสมัยการจัดแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้กับนักเรียน มีการดูแล เอาใจใส่ครู บุคลากร และนักเรียนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

5) ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการบันทึกการนิเทศ เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารมีการพิจารณาแผนการเรียนรูุก่อนเข้านิเทศการสอน เป็นบางครั้ง และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพในโรงเรียน โดยการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

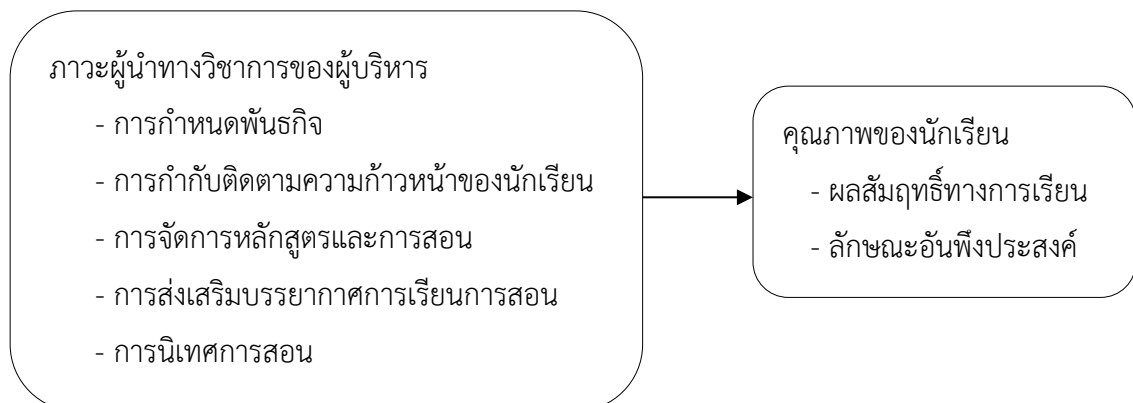
สอนน้อย และผู้บริหารไม่ร่วมกับครูกำหนดวางแผน และออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) กล่าวถึง การนิเทศการสอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการบริหารหลักสูตรและการสอน โดยร่วมกับครูในการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน และการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการให้คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู รวมถึงการให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) กล่าวถึง การนิเทศการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการนิเทศการสอน การดำเนินการวางแผน การนิเทศและการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ สนับสนุน ปรับปรุง และประเมินผลการสอนของครู โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับตัวนักเรียนตามเป้าหมายของโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ที่มีผลการวิจัยที่น้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน ตั้งแต่การเตรียมเอกสารต่างๆ ไปจนถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารมีการนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย เพื่อพัฒนานักเรียนแล้วนำปัญหาต่างๆ มาวิเคราะห์และแก้ไขเป็นบางครั้ง ผู้บริหารให้ครูผู้สอนร่วมกันกำหนดวางแผน และออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอนเป็นบางครั้ง สำหรับด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน มีผลการวิจัยที่น้อยกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณให้กับครูผู้สอนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารส่งเสริมครูผู้สอนทุกคนให้มีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการเป็นบางครั้ง ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนกระตุ้นและให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จเป็นบางครั้ง ผู้บริหารสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจแก่ครูผู้สอนเป็นบางครั้ง ผู้บริหารให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีโอกาส ได้คิด และกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเป็นบางครั้ง ผู้บริหารเน้นย้ำครูผู้สอนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู และมีความสะอาดเป็นบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมลทิพย์ บุญโพธิ์ (2561) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงขึ้น มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ชัดเจนแก่บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ครูจัดทำ

หลักสูตรแบบบูรณาการหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นที่เอื้อกับบริบทของสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเต็มความสามารถ ควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความทักษะด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐาน สนับสนุนให้ครูวัดผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียนและตัดสินผลการเรียน อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูได้จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางวิชาการของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชิน ประสานพันธ์ (2563) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการทำงาน มีเป้าหมายด้านวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

องค์ความรู้จากการศึกษา

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน ได้พบองค์ความรู้ใหม่ คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่ามีภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดพันธกิจ การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การจัดการหลักสูตรและการสอน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และการนิเทศการสอน ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพ องค์ความรู้ใหม่แสดงถึงผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

การกำหนดพันธกิจ คือ ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนี้ ดำเนินการกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การจัดการหลักสูตรและการสอน คือ ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนี้ ดำเนินการวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น

การนิเทศการสอน คือ ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนี้ ดำเนินการกำหนดวางแผนและออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอน

การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน คือ ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนี้
ดำเนินการ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหานักเรียนที่ต้องปรับปรุง

การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนี้
ดำเนินการ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้กับครูหรือนักเรียนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน คือ ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และพันธกิจในด้านงานวิชาการของสถานศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในด้านการเตรียมเอกสารต่างๆ และควรนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียนอยู่เป็นประจำ ควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่ครูผู้สอนในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการทำสื่อการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวางแผนและออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอน การจัดกิจกรรมแก้ปัญหานักเรียน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสื่อการเรียนการสอน

ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีส่วนร่วมการกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวางแผนและออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอน การจัดกิจกรรมแก้ปัญหานักเรียน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเรื่อง การกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

ควรวิจัยเรื่อง การวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

ควรวิจัยเรื่อง การวางแผนและออกแบบเครื่องมือในการนิเทศการสอน ของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

ควรวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมแก้ปัญหานักเรียน ของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

ควรวิจัยเรื่อง การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน
ทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ).
- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).*
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).*
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล. ที. เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรภรณ์ จันทพล. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).*
- พิมพ์พรณ สุริโย. (2552). *ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).*
- โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2564*. ลำพูน: การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่*. กรุงเทพฯ: เอส พี เอ็น.
- สุชิน ประสานพันธ์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. มหาจุฬานาครทรรค์, 8(2), 15–28.*
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).*

ปัจจัยระดับเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ผ่านเกมจำลองของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มเจนเนอเรชันซี
Factors of Attitude, Knowledge, and Learning Behavior Affecting Learning
Achievement on Cyber Threats through Simulation Games among
Generation Z Internet Users

กันทิมา คงสถิตสุวรรณ

สำนักการศึกษาทั่วไป, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, kanthimakon@pim.ac.th

Kanthima Kongsathitsuwan

General Education Office, Panyapiwat Institute, kanthimakon@pim.ac.th

รับเข้า : 3 กรกฎาคม 2568 แก้ไข : 18 สิงหาคม 2568 ตอบรับ : 26 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยระดับเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของนักศึกษาในกลุ่มเจนเนอเรชันซี 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 384 คน ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาวิधिพลเมืองดิจิทัลทั้งหมด 625 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเจตคติ แบบวัดความรู้ แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบหลังเรียน และคะแนนจากเกมจำลองสถานการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง เจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ โดยพฤติกรรมการเรียนรู้มีอิทธิพลสูงกว่า ($r \approx 0.55$) และสามารถทำนายคะแนนผลสัมฤทธิ์ได้ดีกว่าเจตคติ ($\beta \approx 0.50$ เทียบกับ $\beta \approx 0.25$) การวิจัยนี้ชี้ว่าการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบอินเทอร์แอคทีฟ เช่น เกมจำลอง สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เจตคติ พฤติกรรมการเรียนรู้ เกมจำลอง ภัยคุกคามทางไซเบอร์ Generation Z

Abstract

This research aimed to: (1) examine the factors of attitudes, knowledge, and learning behaviors regarding cybersecurity threats among Generation Z students; (2) investigate their learning achievement on cybersecurity threats; and (3) to investigate the interrelationships between attitudes, knowledge, and learning behaviors, and their collective influence on learning achievement concerning cyber threats among internet users.. The sample consisted of 384 undergraduate students selected through accidental sampling from a population of 625 students enrolled in the Digital Citizenship course. The research instruments included an attitude questionnaire, a knowledge test, a learning behavior scale, a post-test, and scores from a cybersecurity simulation game. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that the participants demonstrated positive attitudes and good learning behaviors, along with high learning achievement. Attitudes and learning behaviors were positively and significantly correlated with learning achievement, with learning behavior having a stronger influence ($r \approx 0.55$). Moreover, learning behavior was a better predictor of achievement scores ($\beta \approx 0.50$) compared to attitudes ($\beta \approx 0.25$). This study suggests that promoting learning behaviors through interactive activities, such as simulation games, can effectively enhance learning achievement.

Keywords: Attitudes, Learning Behavior, Simulation Game, Cybersecurity Threats, Generation Z

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระดับบุคคล องค์กร และสังคมโดยรวม (European Union Agency for Cybersecurity, 2020) โดยเฉพาะในกลุ่มเจนเนอเรชันซี (Generation Z) ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2541–2555 และเติบโตท่ามกลางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต เกมออนไลน์และโซเชียลมีเดียสูงกว่ากลุ่มประชากรอื่น (Seemiller & Grace, 2016) ตามรายงานของ ETDA (2024) พบว่ากว่า 68% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในวัย 18–24 ปีเคยประสบเหตุเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การหลอกลวงผ่านโซเชียลมีเดีย การฟิชชิ่ง และการโจมตี

ทางมัลแวร์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้พบได้จากการเล่นเกมออนไลน์ที่มีทั้งการหลอกให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลและการโจมตีเพื่อขโมยบัญชีผู้ใช้

ดังนั้นแม้คนกลุ่มนี้จะมีทักษะด้านเทคโนโลยีสูง แต่การตระหนักรู้และพฤติกรรมการป้องกันตนเองยังอยู่ในระดับที่ยังไม่เพียงพอ (Cybsafe, 2022) การศึกษาเชิงพฤติกรรมและเจตคติ รวมถึงการออกแบบสื่อการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ เช่น เกมจำลอง (Simulation Game) จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์และการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ งานวิจัยของ Suwannapong และคณะ (2023) พบว่าความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ดังนั้น การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างความรู้และเปลี่ยนเจตคติของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากกรอบแนวคิดของ Bandura (1986) ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และ Ajzen (1991) ในทฤษฎีเจตคติแบบแผนพฤติกรรม พบว่าทั้งเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อเสริมด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ เช่น เกมหรือแบบจำลองสถานการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์ จะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี (Bote-Lorenzo et al., 2017)

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยด้านเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเนอเรชันซี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ รวมถึงเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งต่อการยกระดับการเรียนรู้และการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเนอเรชันซี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

สมมติฐานการวิจัย

1. เจตคติที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
2. พฤติกรรมที่เหมาะสมส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์
3. เจตคติและพฤติกรรมร่วมกันสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) หมายถึง ความเสี่ยงหรือการกระทำที่มุ่งร้ายผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อันส่งผลกระทบต่อข้อมูล ความปลอดภัย และความมั่นคงของผู้ใช้และระบบ (European Union Agency for Cybersecurity, 2020) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้งานวัยรุ่นและนักศึกษา ซึ่งมักตกเป็นเป้าของภัยที่แฝงมาในรูปแบบการหลอกลวงทางสื่อสังคม (social engineering) และฟิชชิ่ง (phishing) งานวิจัยของ Suwannapong และคณะ (2023) พบว่าการขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองทางดิจิทัลของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวทางของ Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (2021) ที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ (cyber hygiene) เป็นกลยุทธ์พื้นฐานในการลดความเสี่ยงด้านไซเบอร์

2) ทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) หรือ Social Cognitive Theory ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อม และพฤติกรรม โดยมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง (self-efficacy) เป็นตัวแปรสำคัญในการผลักดันการเรียนรู้ พฤติกรรม และความสำเร็จทางวิชาการ งานของ Zimmerman (2000) ยังขยายแนวคิดของ Bandura ไปสู่เรื่องของการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (self-regulated learning) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในผู้เรียนยุคดิจิทัล ทั้งนี้งานศึกษาของ Phan (2010) แสดงให้เห็นว่า self-efficacy มีผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในหลากหลายบริบท โดยเฉพาะในการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี

3) ทฤษฎีเจตคติตามแบบแผนพฤติกรรม

ทฤษฎีเจตคติตามแบบแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ เจตคติ (attitude), บรรทัดฐานจากสังคม (subjective norm) และการรับรู้ว่าควบคุมได้ (perceived behavioral control) โดยทั้งสามองค์ประกอบนี้สามารถทำนายเจตนาที่ว่าจะกระทำพฤติกรรมหนึ่งได้อย่างแม่นยำ งานวิจัยของ Wang et al. (2019) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของนักศึกษา พบว่าเจตคติและการรับรู้ว่าควบคุมได้ มี

อิทธิพลสูงสุดต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ TPB และสามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Learning Achievement)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หมายถึง ผลลัพธ์ที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ (Bloom et al., 1956) โดยวัดผ่านแบบทดสอบหรือการกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล การใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น เกมการศึกษา หรือแบบจำลองออนไลน์ ได้กลายเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ที่แพร่หลาย งานของ Hussain et al. (2020) ชี้ให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเชื่อมั่นในตนเอง ความสนใจ และการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมดิจิทัล

5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เกมและแบบทดสอบในโลกไซเบอร์

การใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ทางไซเบอร์เป็นแนวโน้มสำคัญในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ผ่านเกมแบบจำลองหรือเกมตัดสินใจ (simulation games) งานวิจัยของ Bote-Lorenzo et al. (2017) แสดงให้เห็นว่าการใช้เกมเพื่อสอนเรื่องความปลอดภัยในโลกไซเบอร์สามารถเพิ่มทั้งความรู้และพฤติกรรมการป้องกันตัวของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้แบบทดสอบหลังการเรียนรู้ (post-test) ก็มีบทบาทในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ งานของ Suwanwong และคณะ (2022) พบว่า การผสมผสานเกมกับการวัดผลแบบ formative assessment ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืนมากกว่าการสอนแบบบรรยาย

6) งานวิจัยเกี่ยวกับเจนเนอเรชันซี (Generation Z)

เจนเนอเรชันซี คือกลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2541–2555 ซึ่งเติบโตมาท่ามกลางเทคโนโลยีและสื่อสังคม ทำให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึ่งพาเทคโนโลยีสูงและมีช่วงสมาธิสั้นกว่ารุ่นก่อน (Seemiller & Grace, 2016) งานวิจัยของ Singh (2021) ระบุว่าเจนเนอเรชันซี มีแนวโน้มเรียนรู้ผ่านภาพเสียง และการมีปฏิสัมพันธ์สูง โดยมักตอบสนองดีต่อสื่อที่มีความกระตือรือร้นอย่างเกมหรือวิดีโอ นอกจากนี้พฤติกรรมการรับข่าวสารของเจนเนอเรชันซี ยังเสี่ยงต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์มากกว่ารุ่นก่อน เนื่องจากมีแนวโน้มเชื่อข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมากกว่าข้อมูลทางการ (Pew Research Center, 2020)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เจเนอเรชันซี (Generation Z: Gen Z) หมายถึง กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2541–2555 ซึ่งเติบโตขึ้นมาท่ามกลางเทคโนโลยีดิจิทัล มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสูง และมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความรวดเร็ว การโต้ตอบ และความเป็นอิสระในการสืบค้นข้อมูล

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) หมายถึง ความเสี่ยงหรือการกระทำที่มุ่งร้ายผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การโจมตีด้วยมัลแวร์ การฟิชชิง การขโมยข้อมูล การแอบอ้างตัวตน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของข้อมูลและผู้ใช้

เจตคติ (Attitude) หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือการประเมินของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective), ความรู้ (cognitive) และพฤติกรรม (behavioral intention) โดยในงานวิจัยนี้หมายถึง เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

พฤติกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavior) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกระหว่างกระบวนการเรียนรู้ เช่น การตั้งคำถาม การค้นคว้าด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล เกม หรือแบบจำลองภัยคุกคามทางไซเบอร์

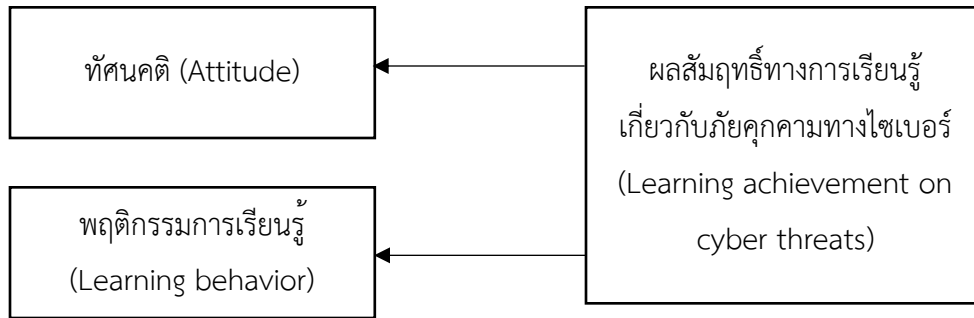
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Learning Achievement) หมายถึง ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่สามารถวัดได้จากคะแนนแบบทดสอบ หรือผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของผู้เรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

เกมเพื่อการเรียนรู้ (Game-based Learning) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่นำหลักการของเกม เช่น กฎ ระดับ ความท้าทาย มาใช้ในการพัฒนาทักษะและความรู้ โดยในงานวิจัยนี้จะใช้เกมจำลองสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (observational learning) การได้รับแรงเสริม (reinforcement) และการมีความเชื่อมั่นในตนเอง (self-efficacy) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทฤษฎีเจตคติแบบแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) หมายถึง ทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมของบุคคลผ่านองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติ (attitude), บรรทัดฐานเชิงสังคม (subjective norm) และการรับรู้ว่าสามารถควบคุมพฤติกรรมได้ (perceived behavioral control)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2555
- การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาวิถียพลเมืองดิจิทัลทั้งหมด 625 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถาม 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป, เจตคติ และพฤติกรรมการเรียนรู้
- แบบเรียนและแบบทดสอบ Post-test ออนไลน์ของสถาบัน
- คะแนนจากระบบเกมการเรียนรู้ InterLand

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมเครื่องมือวิจัย

- ผู้วิจัยออกแบบแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่
  - ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ เพศ ระดับชั้นปี
  - แบบวัดเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยใช้มาตราตอบแบบ Likert 5 ระดับ
  - แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (post-test) ที่ออกแบบครอบคลุมเนื้อหาด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์จำนวน 20 ข้อ
- ซึ่งก่อนการเก็บข้อมูลจริง ได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถามถูกนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยยอมรับค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถามออนไลน์

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผ่านแพลตฟอร์ม Google Forms โดยแนบคำชี้แจงสิทธิผู้ตอบ การรักษาความลับ และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยอย่างชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 การเผยแพร่แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการเผยแพร่ลิงก์แบบสอบถามแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่อยู่ในช่วงเจนเนอเรชันซีโดยใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มไลน์ และอีเมลของกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 3 เดือน พร้อมติดตามการตอบกลับอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจะถูกตรวจสอบความครบถ้วน ความสมเหตุสมผล และลบข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ เช่น การเว้นว่างทั้งฉบับ หรือการตอบแบบสุ่มผิดปกติ

ขั้นตอนที่ 7 การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบวิเคราะห์

เมื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 การกำหนดตัวแปรและสถิติเพื่อประเมินตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	ตัวแปร	สถิติที่ใช้วิเคราะห์
1. ศึกษาระดับเจตคติและพฤติกรรม	เจตคติ, พฤติกรรม	ค่าสถิติพรรณนา (Mean, SD)
2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์	คะแนน Post-test, เกม	Mean, SD
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์	เจตคติ/พฤติกรรม กับ ผลสัมฤทธิ์	Pearson's Correlation
4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผล	เจตคติ + พฤติกรรม → ผลสัมฤทธิ์	Multiple Linear Regression

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. โมเดล Multiple Regression: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n + \epsilon$

โดยที่

Y: คะแนน Post-test หรือคะแนนรวมเกม

X_1 : เจตคติเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

X_2 : พฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคาม

β_1, β_2 : ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

ϵ : ค่าคลาดเคลื่อน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเนอเรชันซี 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้ โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยด้านเจตคติ ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีเจตคติในระดับเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (SD = 0.79) และมีพฤติกรรมการเรียนรู้เฉลี่ยเท่ากับ 3.80 (SD = 0.84) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามไซเบอร์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เจตคติ	4.08	0.79	1.00	5.00
พฤติกรรม	3.80	0.84	1.00	5.00

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีทัศนคติที่เหมาะสมและแสดงพฤติกรรมเชิงบวกต่อการเรียนรู้เรื่องภัยคุกคามทางไซเบอร์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์

จากผลการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนโดยใช้คะแนนแบบทดสอบ (Post-test) พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ที่ 17.93 จากคะแนนเต็ม 20 ($SD = 1.49$) ขณะที่คะแนนรวมจากเกมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 827.99 คะแนน จากคะแนนเต็ม 1,500 ($SD = 169.96$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	SD	Min	Max
คะแนน Post-test (เต็ม 20)	17.93	1.49	14	20
คะแนนรวมจากเกมทั้งหมด	827.99	169.96	419	1434

จากข้อมูลข้างต้น แสดงว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับสูง ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะการประยุกต์ใช้

การวิจัยนี้ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเนอเรชันซีโดยมีตัวแปรสำคัญได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ (attitude_avg), พฤติกรรมการเรียนรู้ (behavior_avg), ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการสอน และคะแนนจากการเรียนรู้แบบเกม (game_total) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) พร้อมทั้งนำเสนอผลลัพธ์ในรูปแบบตารางและกราฟ ดังต่อไปนี้

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ พฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้

ผู้วิจัยทำการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's r) เพื่อวัดความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ เจตคติ, พฤติกรรมการเรียนรู้, คะแนนหลังเรียน (post-test) และคะแนนจากเกม (game_total) โดยมีผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และค่า p-value

ตัวแปร	เจตคติ (เฉลี่ย)	พฤติกรรมการ เรียนรู้ (เฉลี่ย)	คะแนนหลังเรียน (post-test)	คะแนนจากเกม (game_total)
เจตคติ (เฉลี่ย)	1.00	0.45	0.35	0.30
พฤติกรรมการเรียนรู้ (เฉลี่ย)	0.45	1.00	0.55	0.50
คะแนนหลังเรียน (post-test)	0.35	0.55	1.00	0.40
คะแนนจากเกม (game_total)	0.30	0.50	0.40	1.00

ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า เจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ($p < 0.05$) โดยพฤติกรรมการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์สูงกว่า ($r \approx 0.55$) ขณะที่เจตคติมีค่าสัมประสิทธิ์ปานกลาง ($r \approx 0.35$)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้ร้อยละ 38.7 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้มีอิทธิพลมากกว่า ($\beta \approx 0.50$) เมื่อเทียบกับเจตคติ ($\beta \approx 0.25$)

สำหรับ คะแนนจากเกมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกปานกลางกับทั้งเจตคติ ($r \approx 0.30, p < 0.05$) และพฤติกรรมการเรียนรู้ ($r \approx 0.50, p < 0.001$) เช่นเดียวกับคะแนนหลังเรียน ทั้งนี้ คะแนนหลังเรียนกับคะแนนเกมก็มีความสัมพันธ์กัน ($r \approx 0.40, p < 0.01$) หมายความว่าผู้ที่ทำคะแนนแบบทดสอบได้สูง มักจะทำคะแนนกิจกรรมเกมได้สูงด้วยเช่นกัน สรุปโดยรวมคือ เจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะพิจารณาจากการทดสอบหลังเรียนหรือการเล่นเกมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบเส้นตรง (Multiple Linear Regression)

เพื่อศึกษาว่าปัจจัยเจตคติและพฤติกรรมสามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ได้ในระดับใด จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ เมื่อกำหนดให้ คะแนนหลังเรียน (post-test) เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) และใช้ เจตคติ กับ พฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์สรุปในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (ตัวแปรตาม: คะแนนหลังเรียน)

ตัวแปรอิสระ	B (สัมประสิทธิ์ถดถอย)	SE(B)	β (Beta มาตรฐาน)	t	p-value
(Constant)	5.00	–	–	–	–
เจตคติ (เฉลี่ย)	1.00	0.50	0.25	2.0	0.05
พฤติกรรมการเรียนรู้ (เฉลี่ย)	2.00	0.50	0.50	4.0	< 0.001

ผลการวิเคราะห์โมเดลถดถอยจากตารางที่ 5 จะเห็นว่า ตัวแปรเจตคติและพฤติกรรมสามารถร่วมกันทำนายคะแนนหลังเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยโมเดลการถดถอยนี้มีค่าสหสัมพันธ์พหุ (R) ประมาณ 0.6 และมีค่ารวมอธิบาย (R^2) = 0.387 หมายความว่าเจตคติและพฤติกรรมร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคะแนนหลังเรียนได้ประมาณ 35% ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง โมเดลโดยรวมมีความเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญ

พิจารณาที่สัมประสิทธิ์ถดถอยรายตัวแปร พบว่า

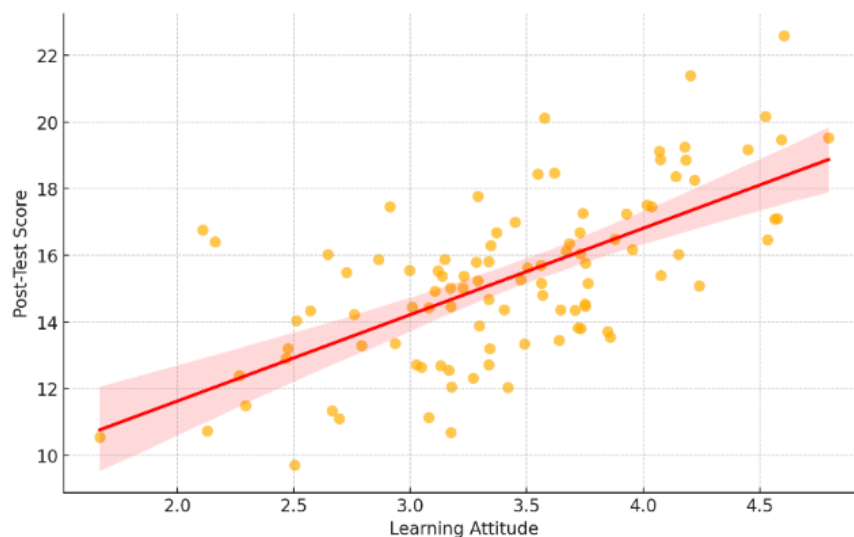
- พฤติกรรมการเรียนรู้มีผลเชิงบวกต่อคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ($B \approx 2.00, p < 0.001$) โดยมีค่า β มาตรฐานประมาณ 0.50 บ่งชี้ว่าเมื่อควบคุมเจตคติไว้ นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ดีขึ้น 1 หน่วย (เช่น มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสูงขึ้น) จะมีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นประมาณ 2 คะแนน (จาก 20 คะแนน) โดยเฉลี่ย ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่ค่อนข้างมาก

- เจตคติต่อการเรียนรู้ก็มีผลเชิงบวกต่อคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน แต่ในระดับน้อยกว่า ($B \approx 1.00, p \approx 0.05, \beta \approx 0.25$) กล่าวคือ หากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้น 1 หน่วย ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนจะเพิ่มขึ้นราว 1 คะแนน เมื่อควบคุมพฤติกรรมคงที่ อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ของเจตคติมีขนาดเล็กกว่าและระดับนัยสำคัญน้อยกว่าของพฤติกรรม สะท้อนว่า เมื่อพิจารณาพร้อมกัน พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ที่เด่นชัดกว่าเจตคติ

สรุปได้ว่า โมเดลถดถอยชี้ให้เห็นว่าทั้งเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเจนเนอเรชันซีส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับคะแนนสูงกว่าเจตคติ

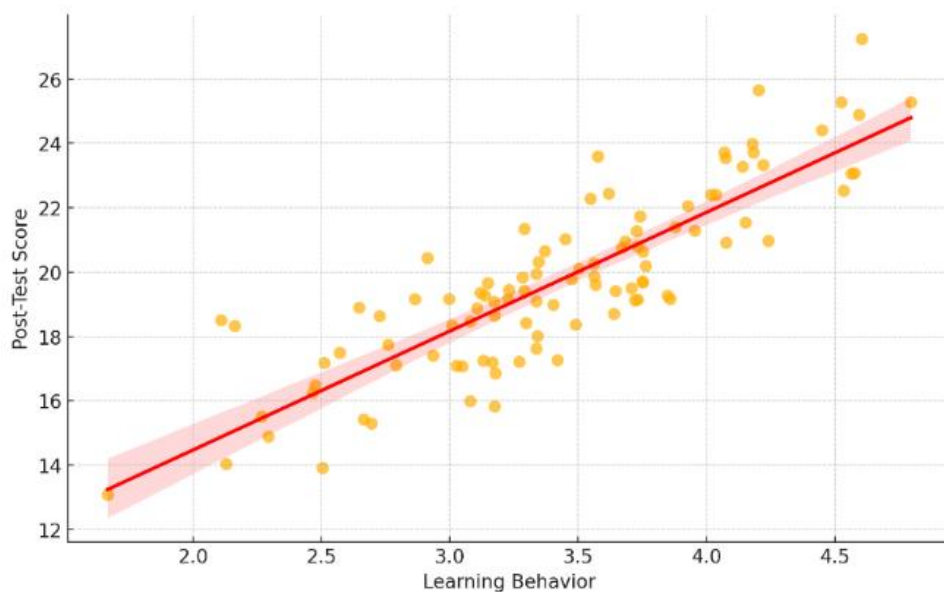
การนำเสนอผลลัพธ์ด้วยกราฟเชิงภาพ

เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดียิ่งขึ้น ได้จัดทำกราฟแสดงการกระจายตัวของข้อมูล (scatter plot) ควบคู่กับเส้นแนวโน้มการถดถอยเชิงเส้น (regression line) ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติต่อการเรียนรู้ กับ คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (post-test)

กลุ่มจุดข้อมูลแสดงแนวโน้มเป็นเส้นเฉียงขึ้นด้านขวา บ่งชี้ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสองตัวแปรนี้ โดยเส้นถดถอยเชิงเส้น ที่ลากผ่านกลุ่มจุดมีความชันบวก ซึ่งสอดคล้องกับค่าสหสัมพันธ์ $r \approx 0.35$ ที่ได้จากการวิเคราะห์ (เจตคติสูงขึ้นสัมพันธ์กับคะแนนหลังเรียนที่สูงขึ้น) นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าจุดข้อมูลค่อนข้างกระจายตัวปานกลางรอบเส้นแนวโน้ม แสดงให้เห็นความแรงของความสัมพันธ์ระดับปานกลางตามค่า r ที่คำนวณได้

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการเรียนรู้ กับ คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (post-test)

จากภาพที่ 3 จะเห็นว่ากลุ่มจุดข้อมูลมีการจัดเรียงตัวเป็นแนวเฉียงขึ้นด้านขวาอย่างชัดเจนมากกว่าในภาพที่ 2 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ (ตามที่ค่า $r \approx 0.55$ ที่คำนวณได้สูงกว่าในกรณีเจตคติ) เส้นแนวโน้มการถดถอย ในกราฟนี้จึงมีความชันสูงกว่า และจุดจำนวนมากเกาะกลุ่มใกล้เส้น แสดงว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สูงขึ้นสัมพันธ์กับคะแนนหลังเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

จากรูปกราฟทั้งสองรูปข้างต้นสนับสนุนผลเชิงสถิติที่ได้รายงานไว้ คือ ตัวแปรเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ต่างก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์สูงกว่า ซึ่งมองเห็นได้จากความชันของเส้นถดถอยและความกระชับของการกระจายตัวของจุดข้อมูลในภาพที่ 3 เมื่อเทียบกับภาพที่ 2

การอภิปรายผล

1. เจตคติของผู้เรียนมีผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ จากผลการวิเคราะห์ พบว่า เจตคติของผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ($r \approx 0.35$, $p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen (1991) ในทฤษฎีเจตคติแบบแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) ที่ระบุว่าเจตคติส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการเรียนรู้ โดยเฉพาะหากผู้เรียนมีเจตคติเชิงบวกต่อนี้ จะมีความตั้งใจในการเรียนรู้ที่มากขึ้น (Wang et al., 2019) ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hussain et al. (2020) ที่ชี้ว่าทัศนคติที่ดีสามารถสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

พฤติกรรมการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($r \approx 0.55$, $p < 0.001$) และยังสามารถทำนายคะแนนได้อย่างมีนัยสำคัญ ($B \approx 2.00$, $p < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการมี self-efficacy และการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (Zimmerman, 2000) เป็นตัวผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทางวิชาการ

3. เจตคติและพฤติกรรมร่วมกันสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าเจตคติและพฤติกรรมสามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ได้ถึง 35% ($R^2 \approx 0.35$) โดยพฤติกรรมเป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลมากกว่า ($\beta \approx 0.50$) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ควรเน้นที่พฤติกรรมปฏิบัติจริงของผู้เรียนควบคู่กับการส่งเสริมเจตคติที่ดี ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwannapong et al. (2023) ที่ระบุว่าการสร้างความรู้ผ่านกิจกรรมจริง เช่น เกมหรือการจำลองสถานการณ์ ช่วยยกระดับความเข้าใจและพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ขอเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาความรู้และทักษะด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเนอเรชันซีไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจตคติหรือความรู้เพียงอย่างเดียว แต่พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงอินเทอร์แอคทีฟ เช่น เกมจำลอง มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดว่า ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวอาจสะท้อนเพียงการตอบสนองต่อสถานการณ์เสมือน ไม่ใช่การเผชิญภัยคุกคามในโลกจริง ดังนั้น การออกแบบสื่อการเรียนรู้ในอนาคตควรเน้นการสร้างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้

ในบริบทที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อให้ผลลัพธ์การเรียนรู้มีความยั่งยืนและเป็นเกราะป้องกันทางดิจิทัลได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็น

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ ควรเน้นการพัฒนาทั้งด้านเจตคติ เช่น การให้ข้อมูลที่กระตุ้นความตระหนักรู้ และพฤติกรรม เช่น การเรียนรู้ผ่านเกม การฝึกตัดสินใจในสถานการณ์จำลอง ควบคู่กัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
2. ควรใช้เครื่องมือที่มีลักษณะ Interactive เช่น เกมดิจิทัล และกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนเจนเนอเรชันซี ซึ่งมีแนวโน้มตอบสนองต่อสื่อที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมสูง (Singh, 2021)
3. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นทักษะพื้นฐานของการอยู่ในสังคมดิจิทัล และบรรจุไว้ในหลักสูตรทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งด้านเพศ อายุ และภูมิภาค เพื่อเพิ่มความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์เชิงสากล
2. ควรเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ใช้เกมเป็นเครื่องมือการเรียนรู้กับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ เพื่อชี้ให้เห็นประสิทธิภาพของวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ
3. ควรพัฒนาตัวชี้วัดที่ครอบคลุมด้านพฤติกรรมเชิงลึกมากขึ้น เช่น พฤติกรรมการรับข่าวสาร หรือการจัดการความเสี่ยงในโลกไซเบอร์จริง

บรรณานุกรม

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. Longman.

- Bote-Lorenzo, M. L., Gómez-Sánchez, E., & Vega-Gorgojo, G. (2017). An educational game for teaching cybersecurity in a professional environment. *Computers & Security*. 73, 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2017.09.003>
- Cybersecurity and Infrastructure Security Agency. (2021). *Cyber hygiene basics*. <https://www.cisa.gov>
- ETDA. (2024). *Thailand internet user behavior 2024*. Electronic Transactions Development Agency (ETDA). <https://www.etcha.or.th>
- European Union Agency for Cybersecurity. (2020). *ENISA threat landscape 2020*. <https://www.enisa.europa.eu>
- Hussain, M., Zhu, W., Zhang, W., & Abidi, S. M. R. (2020). Learner engagement and learning achievement through game-based learning. *Interactive Learning Environments*. 28(5), 614–628. <https://doi.org/10.1080/10494820.2018.1541910>
- Pew Research Center. (2020). *Millennials overtake Baby Boomers as America's largest generation*. <https://www.pewresearch.org>
- Phan, H. P. (2010). Students' academic performance and various cognitive processes of learning: An integrative framework and empirical analysis. *Educational Psychology*. 30(3), 297–322. <https://doi.org/10.1080/01443410903568227>
- Seemiller, C., & Grace, M. (2016). *Generation Z goes to college*. Jossey-Bass.
- Singh, A. (2021). Teaching Gen Z: Engagement strategies for a new generation. *International Journal of Educational Management*. 35(2), 446–458. <https://doi.org/10.1108/IJEM-10-2019-0380>
- Suwannapong, K., Chokchai, W., & Phanomphongphaisan, C. (2023). Cybersecurity awareness among Thai university students. *Journal of Educational and Social Research*. 13(1), 102–111. <https://doi.org/10.36941/jesr-2023-0008>
- Suwanwong, T., Kittisak, P., & Janhom, P. (2022). Game-based assessment to improve digital literacy. *Journal of Learning Innovation and Technology*. 15(4), 88–96.

Wang, Y., Han, X., & Yang, J. (2019). Using TPB to predict mobile learning adoption: A study among Chinese college students. *Education and Information Technologies*. 24, 267–280. <https://doi.org/10.1007/s10639-018-9765-5>

การศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2
A Study of the Self-Development Conditions of Academic Personnel
under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

สุพัตรา ชัยธารินทร์

นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
Email: supatra.chaitharin@gmail.com

สรายุทธ สืบแย้ม

อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
Email: sarawut.s@fte.kmutnb.ac.th

Supatra Chaitharin

Graduate student in the Master of Industrial Education Program Major in Vocational and Technical
Education Administration, Department of Technical Education Administration,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Sarawut Suebyaem

Lecturer of Master of Industrial Education Program Major in Vocational and Technical Education
Administration, Department of Technical Education Administration,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

รับเข้า : 20 เมษายน 2568 แก้ไข : 6 พฤษภาคม 2568 ตอปรับ : 12 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา ประชากร
ประกอบด้วยบุคลากรสายวิชาการ จาก 63 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 2 รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,551 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างได้เลือกใช้บุคลากรสายวิชาการ
จำนวน 200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายผ่านการจับฉลากในแต่ละโรงเรียน การเก็บข้อมูล
ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่า
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาด้านของบุคลากรสายวิชาการทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อการวิเคราะห์ตามรายด้านพบว่า ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการศึกษาต่อ ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง ด้านการศึกษาดูงาน และด้านการวิจัยตามลำดับ ในส่วนของข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรกำหนดลำดับความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร และควรส่งเสริมการศึกษาต่อ รวมถึงการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บุคลากร เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

คำสำคัญ: การพัฒนาด้าน บุคลากรสายวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research aims to study of the self-development conditions of academic personnel under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The study employs a descriptive research methodology. The population comprises academic personnel from 63 schools within the jurisdiction of the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2, totaling 1,551 individuals. The sample group consists of 200 academic personnel selected through simple random sampling by drawing lots from each school. Data was collected using questionnaires as the primary tool and analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

Research Findings, the findings indicate that the self-development conditions of academic personnel, both overall and in individual aspects, are at a high level. When analyzing specific aspects, it was found that self-directed learning scored the highest average, followed by further education, training/seminars, position advancement, educational visits, and research, respectively. Recommendations, Organizations should prioritize the development of academic personnel in alignment with organizational goals. They should also promote further education and allocate scholarships to personnel to enhance their capabilities and improve work efficiency. Additionally, administrators should continuously support and encourage the creative thinking development of personnel to achieve the organization's objectives.

Keywords: Self-development, Academic Personnel, Primary Educational Service Area Office

บทนำ

บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรในยุคปัจจุบัน โดยการที่บุคลากรมีทักษะ สมรรถนะ และคุณสมบัติที่เหมาะสม จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สามารถลดต้นทุน ป้องกันข้อผิดพลาด และเพิ่มผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ทั้งนี้ ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไม่เพียงส่งผลต่อตัวบุคคล แต่ยังต่อองค์กรในด้านต่างๆ การพัฒนาบุคลากรช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิดใหม่ๆ และทักษะในการทำงานที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปขององค์กรได้อย่างเหมาะสมในระดับองค์กร การพัฒนาบุคลากรเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเพิ่มผลิตภาพและความสามารถเชิงการแข่งขัน โดยสามารถสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพพร้อมตอบสนองความต้องการขององค์กรในระยะยาว (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2561)

บุคลากรสายวิชาการเป็นบุคลากรภายในหน่วยงาน ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าและความสำคัญมากภายในองค์กร เพราะจะช่วยให้การผลักดันกลไกการทำงานต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความรู้มีการพัฒนาตนทางวิชาชีพคือ การเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญงาน และทัศนคติของตนให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่สอดคล้องกับองค์กร โดยการพัฒนามีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การศึกษาต่อ การฝึกอบรมและสัมมนา การวิจัยและเขียนตำรา การเผยแพร่ ข่าวสารทางวิชาการ และการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ เป็นต้น ซึ่งวิธีดังกล่าวก็ขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความถนัดของแต่ละคน (ประวีณา คาไซ และณลินี พานสายตา, 2559) การพัฒนาตนเองประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ “การพัฒนา” (Development) หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้น และคำว่า “ตน” (Self หมายถึงบุคคล ดังนั้นการพัฒนาตนเองจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางบวก (อัจฉรา ประเสริฐสิน, 2556) รูปแบบของการปรับปรุงศักยภาพมีหลากหลาย ได้แก่ การปรับปรุงตน (Self-Improvement) การบริหารตน (Self-Management) และการปรับตน (Self-Modification) การพัฒนาตนเองในแง่ของพุทธจริยศาสตร์ คือการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตามหลักพุทธศาสนานั้น จิตเป็นศูนย์กลางของการควบคุมร่างกาย ดังนั้นการพัฒนาที่จิตใจจะส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านร่างกายตามมาอย่างแน่นอน ในการพัฒนาจิตเจ้านั้นสามารถนำหลักของไตรสิกขา และอริยมรรค 8 มาใช้ร่วมกันในการพัฒนาโดยที่ไตรสิกขา ประกอบไปด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ส่วนอริยมรรค 8 นั้นก็ประกอบไปด้วย สัมมาทิฐิ-ความเข้าใจถูกต้อง สัมมาสังกัปปะ-การใส่ใจถูกต้อง สัมมาวาจา-การพูดจา

ถูกต้อง สัมมากรรมันตะ-การกระทำถูกต้อง สัมมาอาชีวะ-การดำรงชีพถูกต้อง สัมมาวายามะ-การพากเพียรถูกต้อง สัมมาสติ-การระลึกประจําใจถูกต้อง และสัมมาสมาธิ-การตั้งใจมั่นถูกต้อง เปรียบไปแล้วกายกับจิตนั้นเสมือน หุ่น(กาย)กับคนเชิด(จิต) นั้นเอง (พระอนุ ภาทจารี (น้อยกลาง) และคณะ, 2564) ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง คือความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ที่แบ่งลำดับความต้องการเป็น 5 ชั้น เรียงจากชั้นพื้นฐานไปสู่ชั้นสูงสุด ได้แก่ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) 3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) 4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) และ 5) ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs) (Maslow, 1970) ทฤษฎีนี้แบ่งความต้องการออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ความต้องการทางกายและความปลอดภัย และกลุ่มความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (growth needs) ซึ่งเป็นความต้องการระดับสูง ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต โดยความต้องการระดับต่ำจะได้รับการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการตอบสนองจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง การพัฒนาตนเองเป็นการเพิ่มศักยภาพในหน้าที่การงานให้เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรม (Carl Gustav Jung, 1961) หากบุคลากรไม่พร้อมที่จะพัฒนาตนเองและเพิ่มศักยภาพ การพัฒนาภายในองค์กรจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีพื้นที่ในความรับผิดชอบครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่อำเภอไทรน้อย อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ และอำเภอปากเกร็ด มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 63 โรงเรียน และมีครูในสังกัด จำนวน 1,551 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 2566) ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพบุคคล ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและมีคุณค่ายิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับเจตนารมณ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี บุคลากรจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักการคิดวิเคราะห์และวินิจฉัย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การหาทีมงานที่สามารถร่วมกันทำงานและการมีความอดทนและความพยายามในการแก้ไขปัญหา หากบุคลากรไม่พร้อมที่จะเพิ่มศักยภาพส่วนบุคคล องค์กรก็จะไม่สามารถดำเนินต่อไปให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ต้องการวิธีปรับปรุงพฤติกรรมวิชาชีพที่หลากหลาย รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน จากผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่ามาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ประเด็น 2.4 พัฒนาครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ พบว่าในรายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาครูและบุคลากรด้วยวิธีการที่

หลากหลาย ร้อยละ 15.87 มีสถานศึกษากลุ่ม NYY จำนวน 9 แห่งเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่มีความไม่พร้อมด้านกายภาพ บุคลากรได้รับการเพิ่มศักยภาพส่วนบุคคลไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2, 2566) เพื่อให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานภายใต้วิกฤตการณ์ดังกล่าว ข้างต้น หน่วยงานมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างปัจจัยที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองเพื่อปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ สร้างความเสมอภาคต่อกันภายในหน่วยงาน ดังนั้นการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเพื่อผลงานขององค์กร และเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรที่จะต้องได้รับความก้าวหน้ากลุ่มบุคลากรหลักของโรงเรียน ซึ่งหมายถึงบุคลากรสายวิชาการ งานของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว บทบาทหลักจะอยู่ที่บุคลากรสายวิชาการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรสายวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการพัฒนาตนเองของบุคลากรในพื้นที่นี้ เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน อีกทั้งยังช่วยกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อศักยภาพของบุคลากร และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 และเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากร อันจะทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพและคุณภาพสำหรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่อไป ซึ่งเป็นผลบวกต่อการพัฒนาและความก้าวหน้าของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัยที่ได้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการดังกล่าว

วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

การพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชนานทบุรี เขต 2 ในด้าน

- 1) ด้านการศึกษาต่อ
- 2) ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา
- 3) ด้านศึกษาดูงาน
- 4) ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
- 5) ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง
- 6) ด้านการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

Meggison and Pedler (1992) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเป็นการที่ผู้เรียนรู้ได้ตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกว่าจะเรียนอะไร เรียนเมื่อไร และจะเรียนอย่างไรเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถในการทำงานซึ่งการเลือกการพัฒนาตนเองย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนเองด้วย

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

Maslow (1970) อธิบายว่า ความต้องการขั้นต่ำได้แก่ ความต้องการขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เป็นการตอบสนองจากสภาพแวดล้อมภายนอก ถ้าความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ หรือไม่ขาดแคลน และไม่จำเป็นต้องตอบสนองสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ มนุษย์จะพัฒนาไปถึงความต้องการขั้นสูง คือ ความต้องการขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของชีวิต เป็นเป้าหมายของชีวิตที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเอง

ปรีฉัตร (2564) กล่าวถึง การพัฒนาตนเองของบุคลากรนั้นต้องใช้องค์ประกอบในหลาย ๆ ด้าน ในการพัฒนาความก้าวหน้าและต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในการที่จะให้บุคลากรเหล่านั้นเล็งเห็นคุณค่าและความจำเป็น เกิดแรงจูงใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย

1. การศึกษาต่อ
2. การฝึกอบรม / สัมมนา ศึกษาดูงาน

3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. การพัฒนาบุคลิกภาพ
5. การเข้าสู่ตำแหน่ง

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) พื้นที่วิจัย คือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 63 โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรสายวิชาการ ที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,551 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2, 2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายวิชาการ จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างถูกคำนวณโดยใช้โปรแกรมโอซอฟท์ (Raosoft) ซึ่งเป็นโปรแกรมในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างอัตโนมัติ (Raosoft Company, 2004) การตั้งค่าระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 99 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ $\pm$ ร้อยละ 10 จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,551 คน ผลการคำนวณแนะนำว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีน้อยกว่า 150 คน ทั้งนี้ เพื่อความครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการวิจัย ได้มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากในแต่ละโรงเรียน โดยมีบุคลากรสายวิชาการเป็น หน่วยสุ่ม (Sampling Unit) ทั้งนี้ ได้กำหนดให้แบ่งตามพื้นที่พื้นที่อำเภอ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางใหญ่ จำนวน 7 โรงเรียน อำเภอบางบัวทอง จำนวน 7 โรงเรียน อำเภอไทรน้อย จำนวน 6 โรงเรียน อำเภอปากเกร็ด จำนวน 8 โรงเรียน โดยมีอำเภอละ 50 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามในส่วนนี้เป็น แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ชื่อสถานศึกษา เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ และประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการพัฒนาด้านตนเอง ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพการพัฒนาด้านตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 ใช้ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยคำถามจำนวน 33 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการศึกษาต่อ ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา ด้านศึกษาดูงาน ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง และด้านการวิจัย และ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ การเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในลักษณะ คำถาม

ปลายเปิด เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1) การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมใน
การพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี
เขต 2 ทั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา โดยอ้างอิงจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการอย่างชัดเจนและเป็น
ระบบ 2) การออกแบบแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา
ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยดำเนินการภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ตรวจสอบ
เนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไข 3) การตรวจสอบแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ส่ง
แบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา พร้อมทั้งประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
และวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า
ดัชนีอยู่ระหว่าง 0.5-1.00 และกำหนดระดับคะแนน 3 ระดับ ได้แก่ 1 = สอดคล้อง 0 = ไม่แน่ใจ และ -
1 = ไม่สอดคล้อง 4) การปรับแก้และจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
และอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับแก้ไขและจัดแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 5) การทดลองใช้
แบบสอบถาม (Try Out) ทดลองใช้แบบสอบถามกับบุคลากรสายวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยตรวจสอบคุณภาพของ
แบบสอบถามในด้าน ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค
(Cronbach, 1970) ผลการตรวจสอบพบค่าความเชื่อมั่นที่ 0.85 และ 6) การนำแบบสอบถามฉบับ
สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์
ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเพื่อดำเนินการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการ ดังนี้: 1) คำนวณค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ เพื่อสรุปข้อมูลทั่วไป
ของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของ
บุคลากรสายวิชาการ ใน 6 ด้าน และ 3) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการ
สรุปผลความคิดเห็นและแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาโดย เบสท์และคานัน
(Best & Kahn, 1993) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและเชื่อถือได้สำหรับการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ บุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 จำนวน 200 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ที่สถานศึกษา โรงเรียนชุมชนวัดบางโค (แม่นางวิทย์อุปการี) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 รองลงมาคือ โรงเรียนวัดพระเงิน (อิสราวิทย์อุปการี) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่ามีเพศหญิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ช่วงอายุที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไป – 40 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ส่วนวุฒิการศึกษาสูงสุดที่พบมากที่สุดคือ ปริญญาตรี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 80.50 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ด้านตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมาคือ ครูชำนาญการ (คศ. 2) จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.50

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการศึกษาต่อ ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา ด้านศึกษาดูงาน ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง และด้านการวิจัย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และจัดลำดับความสำคัญ นำเสนอในรูปแบบตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ภาพรวม

n : 200

ข้อ	การพัฒนาดตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านการศึกษาต่อ	3.78	0.45	มาก	2
2	ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา	3.77	0.45	มาก	3
3	ด้านศึกษาดูงาน	3.68	0.47	มาก	5
4	ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง	3.87	0.58	มาก	1

ข้อ	การพัฒนาตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
5	ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง	3.75	0.58	มาก	4
6	ด้านการวิจัย	3.64	0.61	มาก	6
รวม		3.75	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยรวมการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$ S.D. = 0.41) ด้านที่มากที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ($\bar{X} = 3.87$ S.D. = 0.58) อยู่ในระดับมาก และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.64$ S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 รายนาม

n : 200

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการศึกษาต่อ					
1.1	หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายส่งเสริม/สนับสนุนการลา ศึกษาต่ออย่างชัดเจน	4.00	0.81	มาก	1
1.2	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อใน ระดับที่สูงขึ้นทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ	3.82	0.82	มาก	3
1.3	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อในหลักสูตร สายงานที่ปฏิบัติงานอยู่	3.88	0.83	มาก	2
1.4	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อในหลักสูตร ที่ตนเองสนใจแม้จะไม่ตรงกับสายงานที่ทำอยู่	3.79	0.85	มาก	4
1.5	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อ ภายในประเทศโดยใช้เวลาในราชการในวันจันทร์-ศุกร์	3.30	0.76	ปานกลาง	5
1.6	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อ ภายในประเทศโดยใช้เวลานานกว่าเวลาราชการในวันเสาร์- อาทิตย์	3.88	0.85	มาก	2
รวม		3.78	0.45	มาก	

2. ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา					
2.1	หน่วยงานต้นสังกัดส่งบุคลากรสายวิชาการไปอบรมและสัมมนาในต่างประเทศ	2.92	1.01	ปานกลาง	6
2.2	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้นำผลงานด้านการอบรมและสัมมนาในการพิจารณาความดีความชอบในการเลื่อนขั้นเงินเดือน	3.72	0.88	มาก	5
2.3	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ฝึกอบรมด้านเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.28	0.72	มาก	1
2.4	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่สอนอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.77	มาก	2
2.5	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมและสัมมนาในหัวข้อที่ตรงกับแผนพัฒนารายบุคคล IDP	3.84	0.82	มาก	4
2.6	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ฝึกอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	3.88	0.83	มาก	3
รวม		3.77	0.45	มาก	
3. ด้านศึกษาดูงาน					
3.1	หน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดการศึกษาดูงานโดยให้เลือกรับตามความต้องการของท่าน	3.80	0.77	มาก	3
3.2	การได้รับการจัดสรรงบประมาณในการศึกษาดูงานมีความเพียงพอ	3.76	0.83	มาก	4
3.3	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานนอกเหนือหน่วยงานที่มีความสอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบปัจจุบัน	3.82	0.81	มาก	2
3.4	การได้รับการนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานต้นสังกัด	3.82	0.84	มาก	2
3.5	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานภายในประเทศ	3.86	0.84	มาก	1
3.6	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ	3.02	0.91	ปานกลาง	5
รวม		3.68	0.47	มาก	

4. ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง					
4.1	มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในการเรียนรู้ด้วยตัวเองให้บุคลากรสายวิชาการทราบ	3.87	0.86	มาก	2
4.2	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองในสายงานที่ปฏิบัติอยู่	3.92	0.80	มาก	1
4.3	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้การเรียนรู้ด้วยตัวเองในหลักสูตรที่ตนเองสนใจ แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในสายงาน	3.92	0.84	มาก	1
4.4	ท่านสามารถนำความรู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.84	0.83	มาก	3
4.5	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อสัปดาห์	3.78	0.85	มาก	4
รวม		3.87	0.58	มาก	
5. ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง					
5.1	หน่วยงานต้นสังกัดลดภาระงานด้านต่างๆ เพื่อให้มีเวลาในการสร้างผลงานด้านวิชาการ	3.64	0.87	มาก	4
5.2	หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุนการผลิตผลงานทางวิชาการ การจัดพิมพ์ เผยแพร่ผลงาน งานวิจัยและเอกสารตำรา	3.74	0.88	มาก	2
5.3	หน่วยงานต้นสังกัดจัดการหาแหล่งข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า	3.74	0.83	มาก	2
5.4	การได้รับทราบถึงระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการทำผลงานวิชาการเพื่อการเข้ารับการประเมินในตำแหน่งที่สูงขึ้น	3.94	0.78	มาก	1
5.5	การมีที่ปรึกษาเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการที่สูงสุด	3.68	0.84	มาก	3
รวม		3.75	0.58	มาก	
6. ด้านการวิจัย					
6.1	ความสะดวกและรวดเร็วในการเบิก-จ่ายงบประมาณในการทำวิจัย	3.56	0.87	มาก	4
6.2	การจัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาด้านการวิจัย	3.56	0.78	มาก	4

6.3	การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการทำวิจัยเพื่อ ความก้าวหน้าในงานอาชีพ	3.71	0.84	มาก	1
6.4	การมีเวลาเพียงพอในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อทำ การวิจัย	3.70	0.94	มาก	2
6.5	หน่วยงานต้นสังกัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งทุน สนับสนุนการปฏิบัติงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง	3.66	0.82	มาก	3
รวม		3.64	0.61	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 สามารถนำเสนอสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านการศึกษาต่อ รายการที่มากที่สุด คือ หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายส่งเสริม/สนับสนุนการ
ลาศึกษาต่ออย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = 0.81) อยู่ในระดับมาก และรายการที่น้อยที่สุด คือ การ
ได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ศึกษาต่อภายในประเทศโดยใช้เวลาในราชการในวันจันทร์ - ศุกร์ ($\bar{X} =$
3.30 S.D. = 0.76) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา รายการที่มากที่สุด คือ การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ฝึกอบรม
ด้านเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.28$ S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมาก และ
รายการที่น้อยที่สุด คือ หน่วยงานต้นสังกัดส่งบุคลากรสายวิชาการไปอบรมและสัมมนาในต่างประเทศ
($\bar{X} = 2.92$ S.D. = 1.01) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านศึกษาดูงาน รายการที่มากที่สุด คือ การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงาน
ภายในประเทศ ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.84) อยู่ในระดับมาก และรายการที่น้อยที่สุด คือ การได้รับการ
ส่งเสริม/สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ($\bar{X} = 3.02$ S.D. = 0.91) อยู่ในระดับปานกลาง
ตามลำดับ

ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง รายการที่มากที่สุด คือ การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้การเรียนรู้
ด้วยตัวเองในหลักสูตรที่ตนเองสนใจ แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในสายงาน ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.84) และ การ
ได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองในสายงานที่ปฏิบัติอยู่ ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.80)
อยู่ในระดับมาก และรายการที่น้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ต่อสัปดาห์ ($\bar{X} = 3.78$ S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง รายการที่มากที่สุด คือ การได้รับทราบถึงระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ
การทำผลงานวิชาการเพื่อการเข้ารับการประเมินในตำแหน่งที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.94$ S.D. = 0.78) อยู่ใน

ระดับมาก และรายการที่น้อยที่สุด คือ หน่วยงานต้นสังกัดลดภาระงานด้านต่างๆ เพื่อให้มีเวลาในการสร้างผลงานด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.64$ S.D. = 0.87) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านการวิจัย รายการที่มากที่สุด คือ การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าในงานอาชีพ ($\bar{X} = 3.71$ S.D. = 0.84) อยู่ในระดับมาก และรายการที่น้อยที่สุด คือ และการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.56$ S.D. = 0.78) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาศาภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

สภาพการพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบุคลากรสายวิชาการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาดตนเอง ผลการศึกษานับสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การพัฒนาดตนเองของบุคลากรสายวิชาการมีความคิดเห็นว่าการขอตำแหน่งวิทยฐานะเพื่อให้สูงขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาต่อเพื่อที่จะเพิ่มวุฒิการศึกษานำไปใช้ในการขอลดระยะเวลาในการขอตำแหน่งวิทยฐานะและการสนับสนุนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการฝึกอบรม / สัมมนา ด้านศึกษาดูงาน ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง และด้านการวิจัย หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานให้มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากรในหน่วยงาน ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิทยา บุญละติ และมณฑา จำปาเหลือง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาดตนเองของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า การพัฒนาดตนเองของข้าราชการครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การอบรม การศึกษาต่อ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์รายด้าน จะเห็นว่า

ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้ให้เห็นว่า บุคลากรสายวิชาการให้ความสำคัญกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และปรับตัวได้ดีในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อรชร ปราจันท์ และสุกัญญา แซ่ม้อย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก วิธีการพัฒนาทักษะการ

คิดเชิงนวัตกรรมของครูประกอบด้วยการพัฒนาตนเองได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติ การศึกษางาน การศึกษาต่อ และการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยี

ด้านการฝึกอบรม/สัมมนา อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บุคลากรสายวิชาการ ต้องการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม/สัมมนา มาต่อยอดความรู้ของตนเอง และประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน เนื่องจากการพัฒนาตนเองด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ตลอดจนสร้างทักษะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัย จีระพันธ์ ยี่สารพัฒน์, ผศ.ดร.คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล และดร.ธีระ ภูติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก วิธีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการ พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ การเข้ารับการฝึกอบรม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล คือ การศึกษาต่อ ส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การศึกษาดูงาน

ด้านศึกษาดูงาน อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บุคลากรสายวิชาการมีความต้องการที่จะเข้ารับการศึกษาดูงาน ไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือปฏิบัติอยู่ และงานที่เกี่ยวข้องหรือศึกษาดูงานในเรื่องที่ตนเองสนใจที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของตนเอง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพิ่มพูนความรู้ความสามารถทักษะการทำงานให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย พิรวัสส์ เพ็ชรทอง และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สามอันดับแรกคือ ครูได้ศึกษาดูงานครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการกับผู้อื่นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และครูได้มีการติดตามข่าวสารทางด้านวิชาการใหม่ ๆ

ด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บุคลากรสายวิชาการ ส่วนใหญ่ต้องการที่จะฝึกฝนตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ และเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองบุคลากรต้องมีความสนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ ที่มีประโยชน์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว อาจจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จนเกิดเป็นความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จีระภา ดำมาก และนวรรณ์ ไชวมภู (2567) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า การพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประณตศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การอบรม และการศึกษาต่อ

ด้านการเข้าสู่ตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์ พบว่า บุคลากรสายวิชาการมีความ ต้องการที่จะพัฒนาตนเองไปทางที่ดีขึ้น โดยต้องการให้หน่วยงานส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสก้าวหน้า ทุกคนสามารถทำผลงานเพื่อขอปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นกว่าในระดับที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ เช่น ระดับชำนาญงาน ระดับชำนาญงานพิเศษ ระดับชำนาญการ เป็นต้น

ด้านการวิจัย อยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าในงานอาชีพ รองลงมา คือ การมี เวลาเพียงพอในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของหน่วยงาน/ องค์กร ที่มีทุนสนับสนุนการปฏิบัติงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และการทำวิจัยยังเป็นผลงานทางวิชาการที่ เพิ่มความก้าวหน้าในงานอาชีพที่สูงขึ้น จึงทำให้บุคลากรมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. การสนับสนุนด้านการศึกษาต่อ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านการศึกษา แก่บุคลากร โดยเฉพาะการจัดให้ทุนการศึกษาในสายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการพัฒนา งานและแนวคิดของบุคลากร ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้การดำเนินงานของ หน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

2. การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร หน่วยงานควรกำหนดลำดับความสำคัญของ การพัฒนาบุคลากรในสายสนับสนุนวิชาการ โดยวางแผนและดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนา บุคลากรสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

3. การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร หน่วยงานควรสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้บุคลากร ในสายวิชาการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยการมอบรางวัลในรูปแบบต่างๆ เช่น โล่ประกาศเกียรติ คุณ ใบประกาศนียบัตร หรือค่าตอบแทนพิเศษ เป็นต้น เพื่อเป็นการยกย่องและเชิดชูบุคลากรที่สามารถ พัฒนาตนเองจนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการพัฒนาตนเอง ควรดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประณตศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยพิจารณาทั้งปัจจัยภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนทางการ พัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมและตรงเป้าหมาย

2. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองตามปัจจัยส่วนบุคคล ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ โดยจัดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจความต้องการในแต่ละกลุ่มและนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาด้านตนเอง ควรศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการต่อสภาพการพัฒนาด้านตนเองในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญและสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปใช้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรในอนาคตได้

บรรณานุกรม

- จิรภา ดำมาก, & นวรัตน์ ไชยมภู. (2567). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 7(4), ตุลาคม-ธันวาคม 2567.
- จิระพันธ์ ยี่สารพัฒน์, คมสันต์ ขจรปัญญาไพศาล, & อีระ ภูดี. (2557). ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 1. *วารสารวิชาการแพรวภาพสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาพสินธุ์*, 1(3), กันยายน-ธันวาคม 2557.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2561). อนาคตภาพของการบริหารและการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในภูมิภาคตะวันตก. *วารสารสาระสา*, 23-38.
- ประวีณา คาไซ, & นลินี พานสายตา. (2559). ความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนา กับความคาดหวังต่อความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคลากรสายวิชาการวิทยาลัยดุสิตธานี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 10(2), 77-92.
- ปรีฉัตร สรทองฮ่วม. (2564). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(9), กันยายน 2564.
- พระอนุ ภัททจารี (น้อยกลาง), และคณะ. (2564). พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาตนเอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณขอนแก่น*, 8(2), เมษายน-มิถุนายน 2564.

- พีรวัสส์ เพ็ชรทอง, & กาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศรณ*, 7(8), สิงหาคม 2563.
- วิทยา บุญละดี, & มณฑา จำปาเหลือง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(3), กันยายน-ธันวาคม 2561.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2. (2566). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) สพป.นบ.เขต 2 ปีการศึกษา 2566. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อรชร ปรารจันท์, & สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(1), มกราคม-มีนาคม 2561.
- อัจฉรา ประเสริฐสิน. (2556). การพัฒนาตนเอง สำคัญอย่างไรในชีวิตและการทำงาน. *วารสาร*, 5(10), กรกฎาคม-ธันวาคม 2556.
- Best, J. W., & Kahn, V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Jung, C. G. (1961). The journal analytical psychology. *Journal of Analytical Psychology*, 6(2), 26-28. <https://doi.org/10.1111/j.1465-5922.1961.00093.x>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Meggison, D., & Pedler, M. (1992). *Self-development: A facilitator's guide*. London: McGraw-Hill; New York: Teachers College Press.
- Raosoft Company. (2004). *Sample size calculator*. Retrieved November 24, 2024, from <http://www.raosoft.com/samplesize.html>

อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และความไว้วางใจที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ รถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กในจังหวัดสระบุรี

The Influence of Marketing Mix and Trust on Purchase Intention of Second-hand Cars via Facebook Pages in Saraburi Province

กัณตา นูติมทอง

นิสิตปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: 65920141@go.buu.ac.th

จิตรลดา ปิ่นทอง

อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: chitlada@go.buu.ac.th

Gunta Nootimthong

Master of Business Administration student, Faculty of Business Administration, Burapha University

Chitlada Pinthong

Lecturer, Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Burapha University

รับเข้า : 23 เมษายน 2568 แก้ไข : 25 พฤษภาคม 2568 ตอรับ : 29 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของปัจจัยในส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) และความไว้วางใจ (5C) ต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) จากบุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เคยเข้าไปดูเพจเฟซบุ๊กครรถยนต์มือสอง หรือผู้ที่สนใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านทางเพจเฟซบุ๊กในจังหวัดสระบุรี จำนวน 384 ราย สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) วิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) ผลการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) และความไว้วางใจ (5C) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการเพื่อสร้าง

โอกาสในการปรับตัว และนำไปกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ
รถยนต์มือสองในจังหวัดสระบุรี

คำสำคัญ : เพจเฟซบุ๊ก การตลาดออนไลน์ ความไว้วางใจ ความตั้งใจซื้อ

Abstract

This research aims to study the direct influence of online marketing mix factors (6P's) and trust (5C) on second-hand car purchase intention via Facebook pages among consumers in Saraburi Province. This quantitative research employed an online questionnaire as its research tool. Convenience sampling was used to recruit 384 individuals aged 20 and above who had either visited used car Facebook pages or were interested in purchasing used cars through Facebook pages in Saraburi Province. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, as well as inferential statistics. Hypothesis testing was conducted using multiple regression analysis to examining the direct effect

The results revealed that the online marketing mix (6P's) and trust (5C) had a significant direct influence on the intention second-hand car to purchase via Facebook pages of consumers in Saraburi Province, at a significance level of 0.05. the finding provide academic suggestions for creating opportunity adaptation and for determining appropriate strategies to enhance the capability of the used car business in Saraburi Province, Academic suggestions for creating opportunities for adaptation and to determine appropriate strategies to increase the capability of the used car business in Saraburi Province.

Keywords : Facebook Page, Marketing Mix, Trust, Purchase Intention

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญของโลก โดยในปี 2565 มีการผลิตรถยนต์กว่า 1.9 ล้านคัน ซึ่งสูงที่สุดในอาเซียนและเป็นอันดับที่ 10 ของโลก (วีระยา ทองเสือ, 2566) นอกจากนี้อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศไทยแล้ว ตลาดรถยนต์ใช้แล้ว หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ตลาดรถยนต์มือสอง” ยังนับเป็นหนึ่งในธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการ

ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง การให้บริการประกันภัย รวมถึงการปล่อยสินเชื่อจากสถาบันการเงิน (สัณห์พัฒน์ ต้นตริณาทิพย์ และคณะ, 2566) ตลาดรถยนต์มือสองของไทยมีจำนวนการซื้อขายรวมกว่า 2 ล้านคันต่อปี ซึ่งมากกว่ารถยนต์ใหม่ถึง 1 เท่า และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3–5 ต่อปี (Jang, 2023) โดยสร้างรายได้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.4 ของธุรกิจตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ทั้งหมด และมีจำนวนผู้ประกอบการมากกว่า 6,500 ราย ซึ่งสูงกว่าจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายรถยนต์ใหม่ประมาณ 2.4 เท่า สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่องของตลาดรถยนต์มือสองในประเทศไทย (กรมการขนส่งทางบก, 2566)

อย่างไรก็ตามธุรกิจยานยนต์ได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากกระแสความนิยมที่เพิ่มขึ้นของรถยนต์พลังงานไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) ส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มเปิดรับและยอมรับการใช้รถยนต์ไฟฟ้ามากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ บริษัทผู้นำเข้ารถยนต์ไฟฟ้าหลายแห่งจึงเร่งดำเนินการนำเข้ารถยนต์รุ่นใหม่เข้าสู่ตลาด ควบคู่กับการปรับลดราคาจำหน่ายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความต้องการรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาปภายใน ทั้งในกลุ่มรถยนต์ใหม่และรถยนต์มือสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดรถยนต์มือสองซึ่งพบว่าความต้องการลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนจากห่วงโซ่อุปทานในระดับโลก (Global supply disruption) (ณัฐพล เด่นยุคต์, 2565) รวมถึงภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในปี 2567 ล้วนส่งผลให้ตลาดรถยนต์มือสองต้องเผชิญกับความเสี่ยงทั้งจากอุปสงค์ที่ลดลง เงื่อนไขสินเชื่อที่เข้มงวดขึ้น และราคาจำหน่ายที่ปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็ว (กองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2568)

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคและการพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ได้รับความนิยมมากขึ้นในธุรกิจรถยนต์มือสอง การใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น การถ่ายทอดสดผ่าน Facebook และ TikTok รวมถึงการวางขายสินค้าบนแพลตฟอร์ม Marketplace ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง ผลสำรวจจาก Coppola (2025) ระบุว่าในปี 2567 ตลาดออนไลน์เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสำหรับการทำธุรกรรมในปี 2024 โดยตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ 86 % ที่เข้าร่วมการสำรวจใช้ตลาดออนไลน์ในการขายรถมือสอง ในขณะที่ตัวแทนจำหน่ายอีก 43 % ของยอดขายทั่วโลกซื้อรถจากตลาดออนไลน์เพื่อขายต่อ อีกทั้งการใช้สื่อออนไลน์ยังช่วยลดปัญหาความไม่เท่าเทียมของข้อมูล (Asymmetric Information) โดยอาศัยเทคโนโลยีที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง เช่น การพูดคุยสดกับผู้ขาย การตอบคำถามแบบเรียลไทม์ รวมถึงการแสดงผลรถยนต์อย่างชัดเจนผ่านภาพถ่ายและวิดีโอ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลที่ครบถ้วน ตัดสินใจซื้อได้อย่างมั่นใจ และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้ขายในตลาดออนไลน์ (ฐิตา เกกานนท์, 2566)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาบทบาทตัวกลางของความไว้วางใจระหว่างส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์กับความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กในจังหวัดสระบุรี เนื่องจากจังหวัดสระบุรีเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งในภาคการคมนาคม การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ความหลากหลายของประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ส่งผลให้ตลาดรถยนต์มือสองในจังหวัดสระบุรีมีฐานลูกค้าที่กว้างและหลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจ และจากสถานการณ์ที่ผ่านมาทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเลือกซื้อรถยนต์มือสองมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจในพื้นที่ต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ใหม่เพื่อรองรับความต้องการนี้ โดยการใช้สื่อออนไลน์กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงผู้บริโภคและสร้างความเชื่อมั่นต่อสินค้า การศึกษาเรื่องนี้จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาความเข้าใจถึงแนวโน้มและโอกาสในการปรับตัวของธุรกิจรถยนต์มือสองในจังหวัดสระบุรี เพื่อสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมและเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

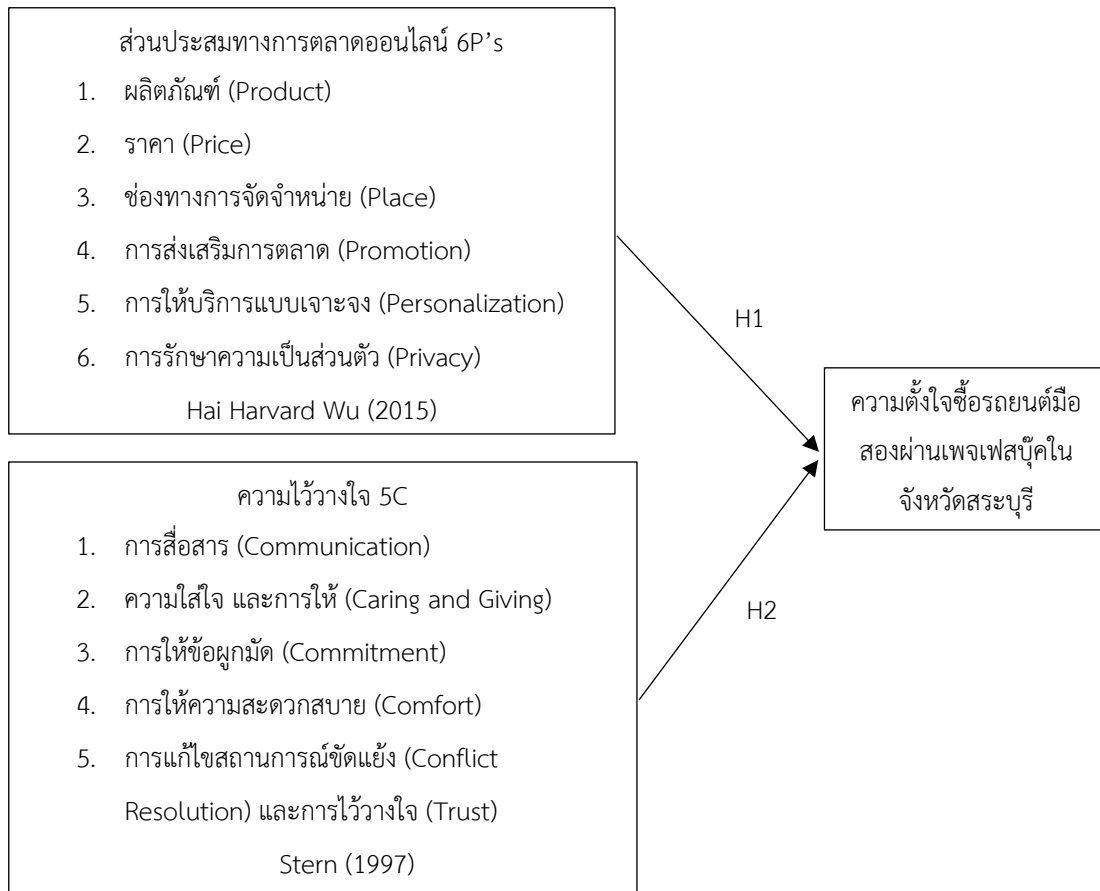
1. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของปัจจัยความไว้วางใจ (5C) ต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี
2. ปัจจัยความไว้วางใจ (5C) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) และความไว้วางใจ (5C) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊ก โดยพัฒนาแนวคิดของ Hai Harvard Wu (2015) และ Stern (1997) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดเป็นบุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เคยเข้าไปดูเพจเฟซบุ๊กรถยนต์มือสอง หรือผู้ที่สนใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านทางเพจเฟซบุ๊กในจังหวัดสระบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณที่ไม่ทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอน ตามสูตรของ Cochran (Cochran, 1977) โดยใช้สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ดังนี้

$$n = \left(\frac{\sigma Z}{e} \right)^2$$

$$n_0 = (Z^2 \times p \times q) / e^2$$

เมื่อ n_0 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

Z แทน ค่า Z-score จากระดับความเชื่อมั่น ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%)

p แทน สัดส่วนของประชากร

q แทน 1 - p

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.50)

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 384 คน โดยจะเป็นการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถามออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบธุรกิจเดินรถยนต์มือสองในจังหวัดสระบุรี ช่วยแขวนโพสแบบสอบถามไว้บนหน้าเพจเฟซบุ๊กของเดินรถยนต์ ทั้งนี้แบบสอบถามที่ใช้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยเมื่อได้ข้อมูลความคิดเห็นและผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านแล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Object Congruence: IOC) (Rovinelli and Hambleton, 1977) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์งานวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ เมื่อนำผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมารวมกัน แล้วนำมาหารด้วยจำนวนของผู้เชี่ยวชาญ ค่าที่ได้คือ ค่าดัชนี IOC โดยต้องมีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 จึงถือว่าแบบสอบถามนี้มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยจะเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์งานวิจัย มาใช้เป็นแบบสอบถามที่จะนำไปพัฒนาและปรับปรุงในขั้นตอนต่อไป (ศศิธดา ศุภิตานพนทิ, 2566) แบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงแล้วผู้วิจัยได้นำไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หาข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นจากแบบสอบถาม และนำมาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ระหว่าง 0 -1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ใกล้ 1 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ใกล้ 0 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่ำ โดยค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละด้าน ควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 (ตรีรัตน์ กองยอด, 2565) และทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของการทดสอบกับตัวแทนประชากร

ตัวแปร	จำนวนข้อคำถาม	ความเชื่อมั่น (Reliability)
ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's)	27	0.993
ความไว้วางใจ (5C)	23	0.996
ความตั้งใจซื้อ	7	0.987
ค่าเฉลี่ยรวม	57	0.997

จากตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของการทดสอบกับตัวแทนประชากร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ทั้ง 3 ตัวแปรมีความเชื่อมั่นระดับสูง ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นที่เพียงพอของแบบสอบถาม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 254 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.1 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 132 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 184 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.9 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานโรงงาน อยู่ที่จำนวน 158 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 106 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.6 และมีสถานภาพโสด จำนวน 183 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.7

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) รดยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's)	n = 384		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
ผลิตภัณฑ์ (Product)	4.289	0.783	เห็นด้วยมากที่สุด
ราคา (Price)	4.254	0.832	เห็นด้วยมากที่สุด
ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.404	0.775	เห็นด้วยมากที่สุด
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.243	0.855	เห็นด้วยมากที่สุด
การบริการแบบเจาะจง (Personalization)	4.418	0.773	เห็นด้วยมากที่สุด
การรักษาความเป็นส่วนตัว (Personalization)	4.428	0.784	เห็นด้วยมากที่สุด
โดยรวม	4.339	0.626	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.339$, S.D. = 0.626) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Personalization) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.428$, S.D. = 0.784) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริการแบบเจาะจง (Personalization) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.418$, S.D. = 0.773) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.404$, S.D. = 0.775) ปัจจัย

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.289$, $S.D. = 0.783$) ปัจจัยด้านราคา (Price) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.254$, $S.D. = 0.832$) ปัจจัยและด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.243$, $S.D. = 0.855$) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยความไว้วางใจ (5C) รอยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นปัจจัยความไว้วางใจ (5C)

ปัจจัยความไว้วางใจ (5C)	n = 384		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
การสื่อสาร (Communication)	4.456	0.751	เห็นด้วยมากที่สุด
ความใส่ใจ และการให้ (Caring and Giving)	4.441	0.759	เห็นด้วยมากที่สุด
การให้ข้อมูลมัด (Commitment)	4.477	0.721	เห็นด้วยมากที่สุด
การให้ความสะดวกสบาย (Comfort)	4.452	0.743	เห็นด้วยมากที่สุด
การแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้ง (Conflict Resolution) และการไว้วางใจ (Trust)	4.425	0.753	เห็นด้วยมากที่สุด
โดยรวม	4.450	0.647	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.450$, $S.D. = 0.647$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการให้ข้อมูลมัด (Commitment) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.477$, $S.D. = 0.721$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร (Communication) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.456$, $S.D. = 0.751$) ปัจจัยด้านการให้ความสะดวกสบาย (Comfort) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.452$, $S.D. = 0.743$) และปัจจัยด้านการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้ง (Conflict Resolution) และการไว้วางใจ (Trust) อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.425$, $S.D. = 0.753$) ตามลำดับ

4. วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นการหาค่าความสัมพันธ์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

การวิเคราะห์การถดถอยพหุแสดงผลได้ดังนี้

ตารางที่ 4 Coefficients ของส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ต่อความตั้งใจซื้อ

ตัวแปร	Unstandardize		β	t	Sig.	Collinearity Tolerance	VIF
	d Coefficients						
	B	Std. Error					
ค่าคงที่ (Constant)	0.318	0.085	0.268	3.729	0.000**	0.177	5.664
ผลิตภัณฑ์	0.168	0.066	0.149	2.561	0.011*	0.312	3.205
ราคา	0.132	0.072	0.125	1.834	0.067	0.225	4.448
ช่องทางการจัด จำหน่าย	0.163	0.068	0.151	2.386	0.018*	0.263	3.801
การส่งเสริมการตลาด	0.143	0.068	0.142	2.111	0.035*	0.231	4.321
การบริการแบบเจาะจง	0.289	0.066	0.280	4.402	0.000**	0.260	3.843
การรักษาความเป็น ส่วนตัว	0.024	0.070	0.023	0.340	0.734	0.238	4.198
R = 0.777 R Square = 0.604 F Change = 95.695 Durbin-Watson = 2.064 Sig. = 0.000*							

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยอยู่ที่ 0.268 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยตัวแปรในส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุดคือ การบริการแบบเจาะจง ($\beta = 0.280$, $p = 0.000$) แสดงถึงอิทธิพลเชิงบวกที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมากที่สุด รองลงมาคือช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.151$, $p = 0.018$) ผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.149$, $p = 0.011$) และการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.142$, $p = 0.035$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ตัวแปร ราคา ($\beta = 0.125$, $p = 0.067$) ซึ่งเกินเกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงไม่สามารถสรุปได้ว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ และการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\beta = 0.023$, $p = 0.734$) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ

ผลการวิเคราะห์ค่า Collinearity Tolerance พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.225 – 0.312 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 จึงถือได้ว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ เป็นอิสระต่อกันและไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ไม่ขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 3.205 – 4.448 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิเคราะห์สรุปแบบจำลองพบว่า ค่า R เท่ากับ 0.777 และ R^2 เท่ากับ 0.604 แสดงว่า ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ทั้ง 6 ตัว ได้แก่ ผลิภัณฑ์, ราคา, ช่องทางการจัดจำหน่าย, การส่งเสริมการตลาด, การบริการแบบเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัว สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อได้ถึงร้อยละ 60.4 ซึ่งถือว่าเป็นแบบจำลองที่มีความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ในระดับที่ดี

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่าค่าของ F เท่ากับ 95.695 และ Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงได้ว่าส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ได้แก่ ผลิภัณฑ์, ราคา, ช่องทางการจัดจำหน่าย, การส่งเสริมการตลาด, การบริการแบบเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.064 ซึ่งอยู่ในระหว่าง 1.5 - 2.5 ชี้ให้เห็นว่า ความคลาดเคลื่อนอิสระกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติถดถอย

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยในความไว้วางใจ (5C) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 5 Coefficients ของความไว้วางใจ (5C) ต่อความตั้งใจซื้อ

ตัวแปร	Unstandardized		β	t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients					Tolerance	VIF
	B	Std. Error					
ค่าคงที่ (Constant)	0.637	0.082	0.556	7.732	0.000**	0.177	5.664
การสื่อสาร	0.132	0.081	0.120	1.640	0.102	0.165	6.069
ความใส่ใจและการให้	-0.202	0.086	-0.190	-2.355	0.019*	0.131	7.652
การให้ข้อมูลผู้มด	-0.011	0.074	-0.010	-0.143	0.886	0.184	5.426
การให้ความ สะดวกสบาย	0.655	0.090	0.603	7.275	0.000**	0.128	7.786
การแก้ไขสถานการณ์ ขัดแย้งและการไว้วางใจ	0.340	0.070	0.320	4.822	0.000**	0.192	5.216
R = 0.824 R Square = 0.679 F Change = Durbin-Watson = 2.201 Sig. = 0.000*							
95.695							

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความไว้วางใจ (5C) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยอยู่ที่ 0.556 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยตัวแปรในความไว้วางใจ (5C) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุดคือการให้ความสะดวกสบาย ($\beta = 0.603$, $p = 0.000$) แสดงถึงอิทธิพลเชิงบวกที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ มากที่สุด รองลงมาคือการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งและการไว้วางใจ ($\beta = 0.320$, $p = 0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยความใส่ใจและการให้ ($\beta = -0.190$, $p = 0.019$) แสดงถึงผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อ ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่าความใส่ใจและการให้ในบางบริบทอาจไม่สอดคล้องกับความตั้งใจซื้อในกลุ่มตัวอย่างนี้ ในขณะที่ตัวแปรด้านการสื่อสาร ($\beta = 0.120$, $p = 0.102$) ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ และการให้ข้อมูล ($\beta = -0.010$, $p = 0.886$) แสดงถึงไม่มีนัยสำคัญต่อความตั้งใจซื้อ

ผลการวิเคราะห์ค่า Collinearity Tolerance พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.128 – 0.192 แม้มีค่ามากกว่า 0.10 เล็กน้อย แต่ถือได้ว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ เป็นอิสระต่อกันและไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ไม่ขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 5.216 – 7.786 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบจำลองพบว่า ค่า R เท่ากับ 0.824 และ R^2 เท่ากับ 0.679 ซึ่งแสดงว่าความไว้วางใจ (5C) ได้แก่ การสื่อสาร, ความใส่ใจและการให้, การให้ข้อมูล, การให้ความสะดวกสบาย และการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งและการไว้วางใจ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อได้ถึงร้อยละ 67.9 ซึ่งถือว่าเป็นแบบจำลองที่มีความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ในระดับที่ดี

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่าค่าของ F เท่ากับ 159.996 และ Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงได้ว่าความไว้วางใจ (5C) ได้แก่ การสื่อสาร, ความใส่ใจและการให้, การให้ข้อมูล, การให้ความสะดวกสบาย และการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งและการไว้วางใจ ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.201 ซึ่งอยู่ในระหว่าง 1.5 – 2.5 ชี้ให้เห็นว่า ความคลาดเคลื่อนอิสระกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติถดถอย

จากผลสรุปข้อมูลและผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานโรงงาน และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) มีผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ที่ 0.626 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุดคือ การบริการแบบเจาะจง เช่นเดียวกับกับความไว้วางใจ (5C) ที่มีผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ที่ 0.647 โดยปัจจัยด้านการให้ความสะดวกสบาย และการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งและการไว้วางใจ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ความใส่ใจและการให้ส่งผลเชิงลบ

อภิปรายผลการวิจัย

โดยสามารถอภิปรายสมมติฐานผลการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 จากผลการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยโดยรวมในส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยในส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อได้แก่ ปัจจัยด้านการบริการแบบเจาะจง ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการบริการที่ได้รับความใส่ใจ สามารถปรึกษาและสอบถามรายละเอียดได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีสินค้าหลากหลายและมีคุณภาพตรงตามความต้องการ สามารถทำการจองสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ได้ง่าย และมีโปรโมชั่นที่สร้างแรงดึงดูดใจให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลอยณภา สัมมาทรัพย์ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่าส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค โดยกล่าวว่าการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์สร้างความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคสามารถปรึกษาหรือสอบถามข้อมูลรายละเอียดต่างๆของสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์และสั่งซื้อสินค้าได้ตลอดเวลา ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสะดวกมากขึ้นสามารถจัดส่งสินค้าให้กับผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เหวินเจีย หวาง (2564) ที่กล่าวว่าช่องทางการจัดจำหน่ายคือกระบวนการการจัดจำหน่ายที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และการบริการแบบเจาะจงที่ผู้บริโภคจะเกิดความตั้งใจซื้อเมื่อได้รับคำปรึกษาที่ดีและการบริการอย่างเอาใจใส่ ทั้งนี้งานวิจัยของ ชีรเมธ ศิริมโนชญ์ (2566) ยังพบว่าผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อเนื่องจากคุณลักษณะของสินค้ามีผลต่อความตั้งใจซื้อและการตัดสินใจของผู้บริโภคส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฆนัสวัน ทามณี (2564) ที่พบว่าการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเนื่องจากการจัดทำโฆษณาหรือโปรโมชั่นเป็นการกระจายข้อมูลรูปแบบหนึ่งให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงรายละเอียดข้อมูล และรับรู้ถึงการมีอยู่ของสินค้า เมื่อผู้บริโภคได้เห็นถึงตัวสินค้าที่มีความสวยงามหรือตรงตามความต้องการอาจก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อได้

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านราคา และการรักษาความเป็นส่วนตัว ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านเพจเฟซบุ๊กของผู้บริโภค ซึ่งอาจเกิดจากงานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับรถยนต์มือสอง ที่มีราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านอื่นๆมากกว่าราคา และการรักษาความเป็นส่วนตัว ทำให้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา เดชนครินทร์ (2564) ที่กล่าวว่าราคาเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในประเทศไทยที่ซบเซาหลังเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคคำนึงถึงค่าใช้จ่ายอย่างถี่ถ้วนมากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายหรือเลือกสินค้าจากราคาที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ เปรมกมล ปรีชาภรณ์ (2562) ที่กล่าวว่าราคาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ผู้บริโภคสามารถหาข้อมูล

เปรียบเทียบราคาเพื่อนำมาเป็นปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า การตั้งราคาในช่องทางการตลาดออนไลน์จึงมีการแข่งขันที่สูง เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันผลการศึกษาเรื่องการรักษาความเป็นส่วนตัว ทำให้ไม่สอดคล้องกับนักวิจัยหลายท่านที่สนับสนุนตรงกันว่า ปัจจัยในส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P's) ที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อคือ การรักษาความเป็นส่วนตัว ดังงานวิจัยของ วีระชาติ พิสัยพันธ์ (2566) ที่กล่าวว่า การประกาศนโยบายความเป็นส่วนตัวที่ผู้บริโภคจะได้รับอย่างชัดเจน เป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญชกร ธนโชติอลงกร (2566) ที่พบว่าการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคมากที่สุด เนื่องจากมองว่าข้อมูลของผู้บริโภคมีความสำคัญ จึงควรมีระบบป้องกันข้อมูลไม่ให้รั่วไหลไปยังบุคคลภายนอกซึ่งอาจนำไปกระทำการสิ่งผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบกับการดำรงชีวิต ทั้งนี้ความสำคัญในปัจจัยด้านต่างๆของส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่กล่าวมาข้างต้นจึงขึ้นอยู่กับมุมมองและการให้ความสำคัญของแต่ละบุคคล

สมมติฐานที่ 2 จากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่า ความไว้วางใจ (5C) โดยรวมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองผ่านแพลตฟอร์มของผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยด้านความไว้วางใจ (5C) ที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้ความสะดวกสบาย รองลงมาคือการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งและการไว้วางใจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ การเตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงความสะดวกสบายที่สุดในการใช้บริการ และการดูแลรับผิดชอบ พร้อมแก้ไขสถานการณ์ต่างๆเมื่อเกิดปัญหา สร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้บริโภคสามารถไว้วางใจ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ วิศรุต รามศิริ (2564) ที่กล่าวถึงความสะดวกสบายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยจากผลสำรวจพบว่า ผู้บริโภคต้องการมองหาการบริการที่มีการอำนวยความสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อประหยัดเวลาและลดความยุ่งยากในการใช้ชีวิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรวัส หนูเกตุ (2567) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งว่า การสร้างความไว้วางใจให้ผู้บริโภคเกิดความภาคติ ในการทำธุรกิจจึงควรให้ความสำคัญกับนโยบายที่ชัดเจนและมีการดำเนินการอย่างรวดเร็วในการแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภค

อย่างไรก็ตามการศึกษารั้ครั้งนี้พบว่า ความใส่ใจและการให้แสดงผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภค กล่าวคือ เมื่อมีความใส่ใจและการให้ที่เพิ่มขึ้นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคอาจลดลง ซึ่งอาจเกิดจากความใส่ใจและการให้ในบริบทที่ได้ทำการศึกษาไม่สอดคล้องกับความตั้งใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคตัวอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมทริกา อิงคเวศน์วานิช (2567) ที่กล่าวว่าความใส่ใจและการให้ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความประทับใจมากกว่า โดยในความเป็นจริงผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่ขึ้นอยู่กับความประทับใจที่ได้รับ เช่นการให้ทดลองสินค้าโดยไม่คาดหวังให้ผู้บริโภครู้สึกกดดันที่ต้องซื้อ

สินค้า หรือมอบของขวัญเล็กน้อยเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจและเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลก็มีส่วน ในผลการศึกษารังนี้พบว่าไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภค ซึ่งอาจเกิดจากการสื่อสารและการให้ข้อมูลไม่เพียงพอเป็นหลักฐานที่ผู้ประกอบการธุรกิจรถยนต์มือสองต้องมีให้กับผู้บริโภค ทำให้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ยา เปรมสวัสดิ์ (2561) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค การสื่อสารกับผู้บริโภคด้วยความจริงใจ จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจและมั่นใจในสินค้าซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ กฤตยาไชยวัฒน์ (2560) ที่มองว่า ปัจจัยความไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากความไว้วางใจเป็นหลักฐานของการทำธุรกิจ จึงควรดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อตรงและมีความจริงใจกับผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่น เกิดการบอกต่อแนะนำซึ่งแน่นอนว่าเป็นการกระทำที่ส่งผลดีต่อการดำเนินธุรกิจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1.1. ธุรกิจรถยนต์มือสองเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการควรเน้นการให้บริการแบบเจาะจงและพัฒนาคุณภาพสินค้า พร้อมการบริการอยู่เสมอเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด และควรลงทุนในช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย สร้างความสะดวกสบาย และใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย แม้ว่าราคาจะไม่ใช่ปัจจัยหลักในผลการวิจัยครั้งนี้ แต่ความยืดหยุ่นทางด้านราคายังสำคัญในตลาดที่มีการแข่งขันผู้ประกอบการจึงไม่ควรมองข้าม

1.2. การรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภคและการแก้ไขสถานการณ์ขัดแย้งเมื่อเกิดปัญหาถือเป็นมาตรฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความไว้วางใจให้กับธุรกิจได้ ผู้ประกอบการธุรกิจที่สามารถปรับตัวและพัฒนาตามแนวทางเหล่านี้จะสามารถเพิ่มความตั้งใจซื้อและสร้างความภาคภูมิใจของลูกค้าได้ในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาเฉพาะพื้นที่อาจไม่สามารถให้ข้อมูลที่จะนำไปปรับใช้ได้กับทุกพื้นที่ เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีพื้นฐานและมีกลุ่มเป้าหมายที่มีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ที่ต้องการศึกษาหรือทำการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจรถยนต์มือสองจึงควรขยายพื้นที่การศึกษาเพิ่มขึ้น อาจเป็นระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ

บรรณานุกรม

กรมการขนส่งทางบก. (2566). รายงานสถิติการขนส่ง ปีงบประมาณ 2562-2566. เข้าถึงเมื่อ 24 ตุลาคม 2566 จาก

<https://web.dlt.go.th/statistics/plugins/UploadiFive/uploads/6f6897ce35cd1d6a488eab4c29a548a0b5d0973421176078322eff0d7d61b5a5.pdf>

กองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2568). ยอดขายรถปี 67 ลดฮวบทุกตลาด แพ้พิษเศรษฐกิจ

บักโกรก-ดอกเบี้ยยสูง-ไฟแนนซ์คุมสินเชื่อ. ไทยรัฐออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ 24 มีนาคม 2568 จาก

https://www.thairath.co.th/money/economics/thai_economics/2839195

ชนัสนัน ทามณี. (2564). ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อความ

ตั้งใจซื้อวิดีโอเกมรูปแบบดิจิทัลในเขตกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก

<https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4005/1/TP%20MS.027%202564.pdf>

ฐิตา เอกานนท์. (2566). Used car market makeover: มิติใหม่เต็มทีรถมือ 2 ในโลกหลังโควิด-19.

SCB Economic Intelligence Center (EIC). เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2566 จาก

<https://www.scbeic.com/th/detail/product/used-car-160323>

ณัฐพล เด่นยุคต์. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้า

สัญชาติจีน ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระ

ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ตรีรัตน์ กองยอด. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการและประสิทธิภาพบริการที่ส่งผลต่อ

การตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการไปรษณีย์ทางน้ำสาคร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท.

เข้าถึงเมื่อ 19 มิถุนายน 2566 จาก

<https://research.rmutsb.ac.th/fullpaper/2565/research.rmutsb-99-20220808173305752.pdf>

ธัญชกร ธนโชติอลงกร. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

ของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดลำปาง. มนุษยศาสตร์

สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 9(3), 119–133.

ธีรเมธ ศิริมโนชญ์. (2566). ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความเสี่ยงและส่วนประสมทางการตลาดกับความ

ตั้งใจซื้อรถยนต์มือสองแบรนด์ญี่ปุ่น. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(5),

222–235.

เปรมกมล ปรีชาภรณ์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจ

ซื้ออาหารสุนัขสำเร็จรูปผ่านช่องทางออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก

https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/59920011.pdf

- พลอยณภา สัมมาทรัพย์. (2566). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ การรับรู้คุณค่า ความน่าเชื่อถือต่อตราสินค้า และความตั้งใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของลูกค้าในประเทศไทย. *Journal of Business Administration and Languages*, 11(1), 87–102.
- พิมพ์ กฤตยาไชยวัฒน. (2560). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าของช่องทางออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4934/3/Pim_Kitt.pdf
- พีรวัส หนูเกตุ. (2567). อิทธิพลของความไว้วางใจที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านติ๊กต็อกไลฟ์ (TikTok Live) ของนักศึกษาปริญญาตรีในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 3(1), 12–24.
- ภรณ์ยา เปรมสวัสดิ์. (2561). ความไว้วางใจ การรับรู้ด้านราคาและประสิทธิภาพของเว็บไซต์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์จากห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียงโดยผู้ซื้อในเขตสาทร กรุงเทพมหานคร. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4294/3/parunya_prea.pdf
- เมทริกา อิงคเวศน์วานิช. (2567). อิทธิพลของกิจกรรมการตลาดสื่อสังคมออนไลน์และความไว้วางใจต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 6(2), 1–19.
- วีระยา ทองเสื่อ. (2566). ส่องทิศทางการอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ไทยปี 2566-2567 ยอดผลิตรถยนต์ขึ้น หนุนธุรกิจโตต่อเนื่อง. *Research Note*, 1–15.
- วิศรุต งามศิริ. (2564). ส่วนประสมการตลาด ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าของช่องทางออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/5203/1/vissarut_rams.pdf
- วีระชาติ พิสัยพันธ์. (2566). ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำประกันภัยรถยนต์ผ่านเพจเฟซบุ๊กของบริษัท อินซัวร์นส์ จำกัด. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 19(2), 148–167.
- ศศิฎดา ศุภิตานพนทิ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของบริษัทผู้ให้บริการท่าเรือขนส่งทางทะเล: กรณีศึกษาท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันหพัฒน์ ดันดิธนาทรัพย์, เจตน์สฤกษ์ อังศุกาญจนกุล, & อนันต์ รัตมี. (2566). รูปแบบความสำเร็จของธุรกิจจำหน่ายรถยนต์มือสองในประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 15(2), 158–176.

- สุธีรา เดชนครินทร์. (2564). ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคกาแฟที่บ้าน. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 8(2), 154–167.
- เหวินเจีย หวาง. (2564). *ไลฟ์สไตล์ ความไว้วางใจและส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านอีคอมเมิร์ซการถ่ายทอดสดออนไลน์*. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/5199/1/wang_wenj.pdf
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Coppola, D. (2025). Car dealerships using online channels for sales and purchases in France 2024. Retrieved March 24, 2025, from <https://www.statista.com/statistics/1559532/car-dealers-using-online-channels-france/>
- Hai Harvard Wu. (2015). *หลักการตลาด 6P ของ e-Commerce*. Retrieved March 24, 2025, from <http://haiharvardwu-onlinemarketing.blogspot.com/2015/09/6-p-e-commerce.html>
- Jang, H. (2023). ถึงเวลาตลาดรถยนต์ไฟฟ้า “มือสอง” หรือยัง โจทย์ยังท้าทาย แต่ต้องลองชิมलग. *Marketeer Online*. Retrieved March 24, 2025, from <https://marketeeronline.co/archives/300817>
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2, 49–60.
- Stern, S. (1997). *Approximate solutions to stochastic dynamic programs*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

A Study of Factors Influencing the Decision to Pursue Vocational
Education in Vocational Institutions in Nonthaburi Province

ปิยนุช รัตน์บ้านด่าน

นักศึกษาหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
Email: s6602061811144@email.kmutnb.ac.th

ไพโรจน์ สติรยากร

รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์หลักสูตร สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
คณะครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
E-mail: pairote.s@fte.kmutnb.ac.th

Piyanuch Ratbandan

Student, Master of Industrial Education Program
Major in Vocational and Technical Education Administration,
Department of Technical Education Administration, Graduate School,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Pairote Stirayakorn

Associate Professor of Technical Education Management Department,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

รับเข้า : 20 เมษายน 2568 แก้ไข : 12 พฤษภาคม 2568 ตอบรับ : 13 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.1) จำนวน 360 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Microsoft Forms วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุमान ได้แก่ การหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับความคิดเห็นโดยรวมในระดับมากต่อทุกปัจจัย โดยปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนวมีค่าเฉลี่ยเท่ากันสูงที่สุดที่ 4.13 รองลงมาคือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีค่าเฉลี่ย 4.10 รายการที่นักศึกษามีความคิดเห็นสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การศึกษาสายอาชีพช่วยให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมาคือ สื่อประชาสัมพันธ์ที่ช่วยให้เข้าใจประโยชน์ ของการเรียนสายอาชีพ ($\bar{X} = 4.69$) และการมีเครือข่ายสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.61$) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม พบว่า ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง ($r = .713$, Sig.=.000) ปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ($r = .687$, Sig.=.000) และปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครองกับปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ($r = .794$, Sig.=.000) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานของการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลร่วมกันของปัจจัยทั้งสามที่ส่งผลต่อของระดับความคิดเห็นการตัดสินใจของนักศึกษาอย่างชัดเจน จากผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้วางแผนการแนะแนวแก่ผู้เรียนและผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนสายอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพ สถานศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to investigate students' opinions regarding the factors influencing their decision to pursue vocational education in institutions under the Nonthaburi Vocational Education system. The study specifically focused on personal factors, parental support and opinions, as well as information and guidance factors. The sample consisted of 360 students from the first year of the Vocational Certificate (Voc. Cert. 1) and the first year of the Higher Vocational Certificate (High Voc. Cert. 1), selected through stratified random sampling. The research instrument was an online questionnaire administered via Microsoft Forms. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and inferential statistics, namely Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings revealed that students reported a high overall level of opinion regarding all influencing factors. Among these, parental support and opinions, as well as information and guidance, achieved the highest mean score ($\bar{X} = 4.13$), followed by personal factors ($\bar{X} = 4.10$). The three highest-rated items were: vocational education helps achieve future goals ($\bar{X} = 4.85$), public relations media enhances understanding of its benefits ($\bar{X} = 4.69$), and having a business network ($\bar{X} = 4.61$). Further analysis showed statistically significant positive correlations among the three factors at the 0.01 level. Specifically, personal factors were strongly correlated with parental support and opinions ($r = .713$, Sig. = .000), as well as with information and guidance ($r = .687$, Sig. = .000). In addition, parental support and opinions were highly correlated with information and guidance ($r = .794$, Sig. = .000). These results confirm the research hypothesis and indicate the combined influence of these factors on students' decision-making. In conclusion, the study highlights the importance of personal motivations, family involvement, and access to accurate information in shaping students' vocational choices. The findings can inform the planning of vocational guidance programs for lower secondary students and their parents, fostering greater awareness and appreciation of vocational education as a valuable educational pathway.

Keywords: Factors influencing decision- making, Decision to pursue vocational education, Vocational education institutions

บทนำ

ปัจจุบันการเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบแรงงานให้ต้องมีทักษะทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) ส่งผลให้การผลิตกำลังคนต้องมีความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) มีบทบาทในการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาประเทศตามเป้าหมาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ในขณะเดียวกัน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่นิยมเรียนสายอาชีพ เพราะมีทัศนคติเชื่อว่าเป็นทางเลือกของผู้มีความสามารถต่ำ และต้องการเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเพื่อหวังค่าตอบแทนสูง

(วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช, 2556) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ และเทคโนโลยีที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551) อาชีวศึกษาจึงเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพสูง ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ ปัญหาการเรียนการสอน การขาดความเข้าใจในสาขาวิชา ภาพลักษณ์เชิงลบ และการผลิตบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (จุลินี เทียนไทย, 2567) จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมบริการ พาณิชยกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการแรงงานในสายอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีรายงานว่า จังหวัดมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 4.7 และมีการจดทะเบียนนิติบุคคลใหม่ถึง 4,580 ราย แสดงให้เห็นถึงความต้องการแรงงานที่มีทักษะวิชาชีพในระดับสูง (สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี, 2566) ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ระบุว่า จังหวัดนนทบุรีมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาจำนวน 12 แห่งที่เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยมุ่งผลิตกำลังคนในสาขาที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน อาทิ พาณิชยกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมบริการ และศิลปกรรมประยุกต์ อย่างไรก็ตาม สถิติการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2566 พบว่ามีจำนวนลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 4.32 ซึ่งเป็นแนวโน้มที่สวนทางกับความต้องการแรงงานในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) สาเหตุสำคัญได้แก่ การแข่งขันจากสถาบันการศึกษาสายสามัญและอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ตลอดจนข้อมูลจากสำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรีและสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ระบุว่า ตำแหน่งงานว่างสำหรับแรงงานฝีมือและระดับเทคนิคเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี สะท้อนถึงความไม่สอดคล้องระหว่างอุปทานผู้เรียนกับอุปสงค์แรงงานอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของเจริญขวัญ, สุกัญญา และหยกแก้ว (2564) ยังระบุว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อสายอาชีพของนักเรียน ได้แก่ ทัศนคติและความสนใจในอาชีพ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนจากครอบครัว รวมถึงความเชื่อมโยงของหลักสูตรกับการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอน ปรับวิธีการจัดการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งฝ่ายแนะแนวสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาแนวทางการแนะแนวอาชีพและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดนนทบุรี

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่บุคคลเลือกทางเลือกหนึ่งจากหลายทางเลือก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต Robbins (2020) ระบุว่า การตัดสินใจเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหาร ขณะที่ Tiedeman & O'Hara (1963) แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็น 2 ระยะ คือ ระยะคาดการณ์และระยะดำเนินการ ซึ่งบุคคลต้องใช้ข้อมูลทั้งภายในและภายนอกประกอบการตัดสินใจ ส่วน Ajzen (1991) นอกจากนี้ ศิริวรรณ และคณะ (2540), Harrison (1981) อ้างถึงใน ปริญญา, (2547) และ Friedman (1994) เน้นว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการประเมินและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมาย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรเดช พันธุ์ลี (2567) การศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมและแรงจูงใจในกลุ่มเด็กมัธยมต้น และมัธยมปลาย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนด้านอาชีวศึกษาของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ การรู้จักตัวเองว่ามีความชื่นชอบและสนใจการเรียนอาชีวะ ส่วนปัจจัยภายนอก อาทิ ครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจให้เลือกเรียนอาชีวะ การเห็นโอกาสที่จะได้งานทำ หลังเรียนจบ สามารถหารายได้พิเศษระหว่างเรียน เหตุผลด้านการเงิน การได้รับคำแนะนำจากครูแนะแนว และการประชาสัมพันธ์จากสถาบันอาชีวศึกษา

จิรายุ ขอเชิญกลาง และจรรยาพร มาติลกโกวิท (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต EEC พบว่าปัจจัยสำคัญ ได้แก่ โอกาสในการทำงานหลังจบการศึกษา และการรับรู้ความต้องการแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-curve) รวมถึงโครงการอาชีวะพันธุ์ใหม่ (ทวิภาคี)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ความรู้พื้นฐาน ทักษะส่วนตัว ความสนใจและความถนัด เป้าหมายในอนาคตของตนเอง อิทธิพลจากเพื่อนและครอบครัว

ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง หมายถึง ความมั่นใจในความสามารถของนักเรียน ความพร้อมทางการเงิน การดูแลเอาใจใส่ของครูและผู้บริหาร ความปลอดภัยในด้าน

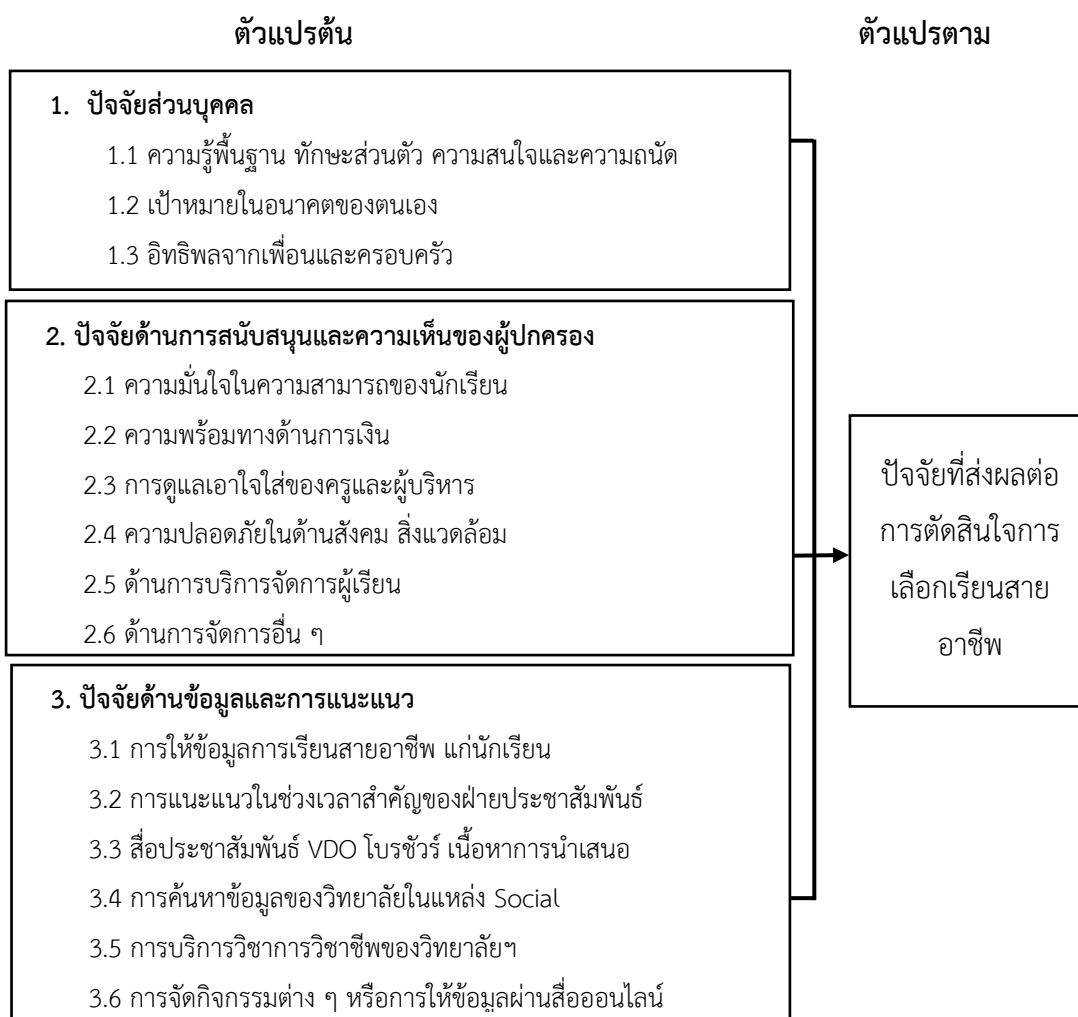

สังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการดูแลผู้เรียนการจัดการด้านอื่น ๆ

ด้านข้อมูลและการแนะแนว หมายถึง การให้ข้อมูลการเรียนสายอาชีพแก่นักเรียน การแนะแนวในช่วงเวลาสำคัญของฝ่ายประชาสัมพันธ์ สื่อประชาสัมพันธ์ VDO โบรชัวร์ เนื้อหาการนำเสนอข้อมูลการเรียนสายอาชีพ น่าสนใจ การค้นหาข้อมูลของสถานศึกษาในแหล่ง Social การบริการวิชาการวิชาชีพของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการให้ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเรียนสายอาชีพ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเรียนสายอาชีพมีลักษณะสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่โดยสรุปจากแนวคิดของผู้วิจัย ได้แก่ สุพรรณษา (2563) อัญชนา, นิรมล และ ขวัญธิดา (2564) เจริญขวัญ, สุกัญญา, และ หยกแก้ว (2564) สุโษะ (2564) จีรายุ และ จุฑามาศ (2566) สุรเดช (2567) ผลสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษา จากจำนวนองค์ประกอบ 9 ปัจจัย 38 ตัวแปร ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ระดับ 1 และ 2 นำมาสร้างกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาใช้ระเบียบการ วิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประเภทการสำรวจ (Survey Method)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.1) ที่กำลังศึกษาอยู่ใน 4 ประเภทวิชา คือ พาณิชยกรรม/ บริหารธุรกิจ, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, ประเภทวิชาศิลปกรรมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรีจำนวน 12 แห่ง จำนวนประชากร 4,143 คน (ข้อมูลจากสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ โปรแกรม raosoft.com ด้วยค่าความคาดเคลื่อน 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสอบถามรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Microsoft Forms Questionnaire) มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับสายอาชีพ แบ่งเป็น 3 ด้านคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ลักษณะแบบสอบถามเป็นวัดความเห็นเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ตามหลักของลิเคิร์ท (ศิริชัย พงษ์วิจัย, 2553) มี 5 ระดับ

ในส่วนที่ 1-2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ แบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Rating Scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้จัดทำได้ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่า IOC

การหาคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธี IOC (พิสุทธิ์ และคณะ, 2562) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยมีผล ค่าเฉลี่ย IOC ที่ได้เท่ากับ 0.85 แสดงถึงแบบสอบถามชุดนี้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับสูง รายการคำถามส่วนใหญ่ได้รับการประเมินว่า มีความเหมาะสมและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้อย่างมีความเชื่อมั่น ในด้านคุณภาพของเครื่องมือผ่านการ

ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach's Alpha (สุชาติ, 2561) โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.781 แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพดี มีความน่าเชื่อถือสูง และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้อย่างเหมาะสม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านโปรแกรม Microsoft Forms โดยดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 แห่งในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.1) ครอบคลุม 4 สาขาวิชาหลักในการศึกษาสายอาชีพ ได้แก่ พาณิชยกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และศิลปกรรม โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการตอบแบบสอบถาม สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อลดข้อผิดพลาดจากการกรอกข้อมูล การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยได้พิจารณาจากจำนวนประชากรนักศึกษาระดับ ปวช.1 และ ปวส.1 ในแต่ละสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ เพื่อให้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม สอดคล้องภาพรวมของสถานศึกษาในจังหวัดนนทบุรีอย่างเป็นธรรม โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามสถานศึกษาและสาขาวิชา เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนลักษณะประชากรอย่างเป็นธรรม จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 360 คน โดยแบ่งตามสถานศึกษาดังนี้ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจนนทบุรี จำนวน 80 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษานนทบุรี จำนวน 70 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์ จำนวน 60 คน วิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีพิชญการศึกษานนทบุรี จำนวน 50 คน วิทยาลัยเทคนิคนนทบุรี จำนวน 30 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการบางบัวทอง จำนวน 30 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรธปิติ จำนวน 20 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีวานิชบริหารธุรกิจ จำนวน 10 คน และวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนพฤกษาบริหารธุรกิจ จำนวน 10 คน การดำเนินงานดังกล่าวช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมสถานศึกษาหลากหลายประเภท ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตลอดจนสะท้อนถึงความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญต่อการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

1. ปัจจัยส่วนบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.1 ความรู้พื้นฐาน ทักษะส่วนตัว ความสนใจและความถนัด				
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสายอาชีพ	3.91	0.90	มาก	
2. ความถนัด ทักษะการคิดเชิง วิเคราะห์ส่วนบุคคล	3.99	0.81	มาก	
3. ความสนใจในสายอาชีพหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง	4.11	0.78	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.00	0.67	มาก	2
1.2. เป้าหมายในอนาคตของตนเอง				
4. เป้าหมายในการประกอบอาชีพของตนเอง	4.03	0.90	มาก	
5. การศึกษาสายอาชีพช่วยให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ของตนเอง	4.84	0.52	มากที่สุด	
6 การวางแผนทำงานในสายอาชีพในอนาคตของตนเอง	4.05	0.84	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.31	0.57	มาก	1
1.3. อิทธิพลจากเพื่อนและครอบครัว				
7. แรงจูงใจจากเพื่อนในการเลือกเรียนสายอาชีพ	3.64	1.15	มาก	
8. การสนับสนุนจากครอบครัวในการเลือกเรียนสายอาชีพ	4.54	0.75	มากที่สุด	
9. อิทธิพลของเพื่อนหรือคนรอบข้างในการตัดสินใจ	3.75	1.15	มาก	
ค่าเฉลี่ย	3.98	0.77	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	0.53	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อเรียงลำดับความสำคัญของความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย โดยลำดับค่าเฉลี่ยที่ 1-3 จากมากไปหาน้อย พบว่า เป้าหมายในอนาคตของตนเอง ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือปัจจัยความรู้พื้นฐาน ทักษะส่วนตัว ความสนใจและความถนัด ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ปัจจัยเรื่องอิทธิพลจากเพื่อนและครอบครัว ($\bar{X} = 3.98$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
2.1 ความมั่นใจในความสามารถของนักเรียน				
10. ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในตัวผู้เรียน	4.50	0.74	มากที่สุด	
11. ผู้ปกครองได้แนะนำเกี่ยวกับการเรียนสายอาชีพ	4.02	0.89	มาก	
12. ผู้ปกครองช่วยพัฒนาความสามารถเรียนสายอาชีพ	4.15	0.82	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.22	0.62	มาก	4
2.2 ความพร้อมทางด้านการเงิน				
13. ครอบครัวของท่านมีความพร้อมทางด้านการเงิน	3.93	0.94	มาก	
14. ค่าใช้จ่ายในการเรียนสายอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจ	3.93	0.94	มาก	
15. ครอบครัวได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน (กยศ.)	3.41	1.47	ปานกลาง	
ค่าเฉลี่ย	3.76	0.82	มาก	6
2.3 การดูแลเอาใจใส่ของครูและผู้บริหาร				
16. สถานศึกษาอาชีพศึกษามีระบบดูแลที่เหมาะสม	4.56	0.75	มากที่สุด	
17. การดูแลเอาใจใส่ของครูและผู้บริหารช่วยสร้าง ความมั่นใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง	4.07	0.85	มาก	
18. สถานศึกษาอาชีพศึกษามีระบบที่เอื้อต่อการติดต่อ สอบถาม และช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย	4.08	0.88	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.24	0.66	มาก	3
2.4 ความปลอดภัยในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม				
19. สภาพแวดล้อมสังคม มีความปลอดภัย	4.02	0.85	มาก	
20. สถานศึกษามีความพร้อมด้านวัสดุ, อุปกรณ์ การเรียนรู้ ที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้	4.05	0.79	มาก	
21. ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมด้านการเดินทาง ด้านการใช้ชีวิต ด้านสังคมเพื่อน (ด้านยาเสพติด)	4.06	0.87	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.04	0.71	มาก	5
2.5 ด้านการบริหารจัดการดูแลผู้เรียน				
22. ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษา	4.08	0.85	มาก	
23. กฎระเบียบของสถานศึกษา	4.06	0.84	มาก	
24. การสนับสนุนให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน	4.60	0.69	มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ย	4.25	0.62	มาก	2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง (ต่อ)

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
2.6 การจัดการด้านอื่น ๆ				
25. การมีเครือข่ายสถานประกอบการ (เรียนจบมีงานทำ)	4.61	0.70	มากที่สุด	
26. การมีความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) กับมหาวิทยาลัยฯ อื่น	4.14	0.79	มาก	
27. ความสำเร็จของศิษย์เก่าของสถานศึกษา	4.13	0.84	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.29	0.61	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.13	0.57	มาก	1

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อเรียงลำดับความสำคัญของความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยโดยลำดับค่าเฉลี่ยที่ 1-3 จากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนสายอาชีพมีระดับความเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือด้านการบริการจัดการดูแลผู้เรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) และด้านการดูแลเอาใจใส่ของครูและผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.24$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว

3. ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
3.1 การให้ข้อมูลการเรียนสายอาชีพแก่นักเรียน				
28. ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาในสายอาชีพ	4.42	0.81	มากที่สุด	
29. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพหลังเรียนจบ	4.08	0.80	มาก	
30. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางการศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาสายอาชีพ	4.04	0.93	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.18	0.68	มาก	3
3.2 การแนะแนวในช่วงเวลาสำคัญของฝ่ายประชาสัมพันธ์				
31. การแนะแนวในช่วงเวลาสำคัญของฝ่ายประชาสัมพันธ์	4.01	0.77	มาก	
32. เนื้อหาข้อมูลที่ให้คำแนะนำมีความสอดคล้องกับความต้องการ	4.02	0.80	มาก	
33. การแนะแนวการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนสายอาชีพ	4.03	0.82	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.02	0.68	มาก	6

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว (ต่อ)

3. ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
3.3 สื่อประชาสัมพันธ์ (VDO, โบรชัวร์, เนื้อหาการนำเสนอ)				
34. สื่อประชาสัมพันธ์ช่วยให้ท่านเข้าใจถึงประโยชน์	4.69	0.64	มากที่สุด	
35. ข้อมูลที่นำเสนอในสื่อประชาสัมพันธ์มีความครบถ้วนและเป็นประโยชน์	4.05	0.76	มาก	
36. ช่องทางการรับชมภาพในโบรชัวร์ และสื่อ วิดีโอ กิจกรรมของสถานศึกษาที่ประชาสัมพันธ์ ผ่าน TIKTOK Facebook IG	4.03	0.88	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.26	0.57	มาก	1
3.4 การค้นหาข้อมูลของวิทยาลัยในแหล่ง Social				
37. การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาได้ง่ายผ่าน Social Media	4.06	0.81	มาก	
38. การใช้ Social Media ผ่าน TIKTOK Facebook IG และ YouTube	4.03	0.84	มาก	
39. การค้นหาข้อมูลในตลาดแรงงานและแนวโน้มอาชีพ	4.08	0.81	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.06	0.72	มาก	4
3.5 การบริการวิชาการวิชาชีพของวิทยาลัยฯ				
40. การบริการวิชาการวิชาชีพ	4.05	0.78	มาก	
41. การบริการวิชาการวิชาชีพช่วยให้เข้าใจทักษะที่จำเป็นต่อสายอาชีพมากขึ้น	4.05	0.80	มาก	
42. การบริการวิชาการวิชาชีพ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นมีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง	4.06	0.80	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.05	0.70	มาก	5
3.6 การจัดกิจกรรมต่างๆ หรือการให้ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์				
43. กิจกรรมหรือข้อมูลของสถานศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์	4.61	0.70	มากที่สุด	
44. กิจกรรมที่จัดผ่านสื่อออนไลน์ มีความน่าสนใจ	4.03	0.82	มาก	
45. ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับกิจกรรมของวิทยาลัยผ่านสื่อออนไลน์ กิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.02	0.81	มาก	
ค่าเฉลี่ย	4.22	0.61	มาก	2
เฉลี่ยรวม	4.13	0.57	มาก	

จากตารางที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพใน สถานศึกษา อาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อ พิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อเรียงลำดับความสำคัญของความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย โดยลำดับ ค่าเฉลี่ยที่ 1-3 จากมากไปหาน้อย พบว่าการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการให้ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ ส่งผล ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X}=4.26$) รองลงมาคือด้านสื่อ ประชาสัมพันธ์ (VDO, โบรชัวร์, เนื้อหาการนำเสนอ) ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาด้านการให้ข้อมูลการเรียนสาย อาชีพแก่นักเรียน ($\bar{X}=4.18$)

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัย (การทดสอบสมมติฐาน)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการ สนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว

Descriptive Statistics									
ปัจจัย	N	Range	Min	Max	Mean	Std.	Variance	Kurtosis	
					Statistic				Std. Error
1. ปัจจัยส่วนบุคคล	360	2.67	2.33	5.00	4.0957	.53210	.283	-.347	.256
2. ปัจจัยด้านการ สนับสนุนและความ เห็นของผู้ปกครอง	360	2.72	2.28	5.00	4.1335	.51853	.269	.219	.256
3. ปัจจัยด้านข้อมูล และการแนะแนว	360	2.61	2.39	5.00	4.1304	.57460	.330	-.249	.256
Valid N (listwise)	360								

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive Statistics) ได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ($\bar{X} = 4.10$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D. =0.53) มีความแตกต่างกันในระดับปานกลาง Variance 0.283 ค่า Kurtosis = -0.347 ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.13$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐาน (S.D. =0.52) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวใน ระดับปานกลางค่อนข้างสม่ำเสมอ Variance .269 ค่า Kurtosis= -0.219 ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะ แนว ($\bar{X} = 4.13$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. =0.57) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้มีการกระจายตัวมากที่สุด Variance .330 ค่า Kurtosis = -0.249

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงการทดสอบสมมติฐาน

Correlations		Total A	Total B	Total C
Total ปัจจัยส่วนบุคคล	Pearson Correlation	1	.713**	.687**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000
	N	360	360	360
Total B ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง	Pearson Correlation	.713**	1	.794**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000
	N	360	360	360
Total C ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว	Pearson Correlation	.687**	.794**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	
	N	360	360	360

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนสายอาชีพผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง (Total B) ค่า Pearson Correlation = 0.713 ค่า Sig. = 0.000 (น้อยกว่า 0.01) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (Total A) กับปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว (Total C) ค่า Pearson Correlation = 0.687 ค่า Sig. = 0.000 (น้อยกว่า 0.01) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง (Total B) กับปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว (Total C) ค่า Pearson Correlation = 0.794 ค่า Sig. = 0.000 (น้อยกว่า 0.01)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59.40 รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.60 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มอายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือช่วงอายุ 15-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.70 ซึ่งสอดคล้องกับระดับชั้นการศึกษาในระดับ ปวช. ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย รองลงมาคือกลุ่มอายุมากกว่า 18 ปี ร้อยละ 32.80 และต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 9 คน ร้อยละ 2.50 ด้านวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับ ปวช.1 คิดเป็นร้อยละ 63.10 และระดับ ปวส.1 คิดเป็นร้อยละ 36.90

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี เป็นไปตามข้อสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความคิดเห็นที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาระดับค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) มีค่า % of Variance = 0.28 และ Kurtosis ≈ -0.35 แสดงถึงการกระจายของข้อมูลที่สม่ำเสมอ และไม่เบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยมากนัก ผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($r \approx 0.50$) แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$)

2.2 ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีระดับค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) มีค่า % of Variance = 0.27) และมีการกระจายตัวของข้อมูลในระดับต่ำ ค่า Kurtosis = +0.22 แบบสอบถามมีลักษณะการกระจายใกล้เคียงการแจกแจงแบบปกติและไม่เบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยมากนัก เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครองกับปัจจัยด้านส่วนบุคคล พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ $r \approx 0.50$ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ เชิงบวกในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ระหว่าง ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง กับ ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ $r \approx 0.35$ ($p < 0.01$) แม้ว่าค่านี้จะต่ำกว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสนับสนุนของครอบครัว แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่มีความหมายทางสถิติ

2.3. ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีระดับค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.13$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับกับปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และมี % of Variance ≈ 0.33 ซึ่งเป็นระดับความแปรปรวนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งสามปัจจัยที่ศึกษา ค่า Kurtosis ≈ -0.25 เป็นค่าลบเล็กน้อย ในด้านความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนวมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ($r \approx 0.40$) และปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง ($r \approx 0.35$) โดยทั้งสองค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพในสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลวิจัย ดังรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาระดับค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายในอนาคตและบทบาทของตนเองในการกำหนดทิศทางชีวิต ทั้งนี้ การวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่า การกระจายตัวของข้อมูลมีลักษณะสมมาตร และไม่เบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยมากนัก แสดงถึงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความสอดคล้องกันในเชิงบวก เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจ พบว่ามีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง สะท้อนว่านักศึกษาที่มีการวางแผนชีวิต มีวิสัยทัศน์ และรู้จักตนเอง ย่อมสามารถใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สามารถเชื่อมโยงได้กับแนวคิดของ Super (1990) ในทฤษฎีพัฒนาการอาชีพ ซึ่งระบุว่า ช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงของการสำรวจ (Exploration) ซึ่งบุคคลจะเริ่มค้นหาตนเอง กำหนดเป้าหมาย และทดลองวางแผนอนาคต ทัศนคติที่ตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในขั้นตอนดังกล่าว และมีบทบาทสำคัญต่อการเลือกเส้นทางการเรียนสายอาชีพ

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครองมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การกระจายตัวของข้อมูลต่ำและใกล้เคียงการแจกแจงแบบปกติ สะท้อนถึงความสอดคล้องของมุมมองในกลุ่มตัวอย่าง ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับปัจจัยด้านส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่มีเป้าหมายและความมั่นคงทางความคิด มักได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว ขณะเดียวกันผู้ปกครองที่มีเจตคติเชิงบวกย่อมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการกำหนดทิศทางชีวิตที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำกับปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ซึ่งบ่งชี้ว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีส่วนช่วยเพิ่มการเปิดรับข้อมูลแนะแนวของผู้เรียน ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดีและคณะ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มอ้างอิง เช่น ครอบครัวและครูแนะแนว มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักศึกษา

3. ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนว ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาระดับค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง และมี % of Variance เป็นระดับความแปรปรวนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งสามปัจจัยที่ศึกษา แสดงว่านักศึกษามีระดับความคิดเห็นที่หลากหลายมากที่สุด ค่า Kurtosis เป็นค่าลบเล็กน้อย บ่งชี้ว่าข้อมูลมีลักษณะการกระจายที่ค่อนข้างแบนราบกว่าการแจกแจงแบบปกติเพียงเล็กน้อย และไม่ได้มีความเบี่ยงเบนมากนัก ทั้งนี้สามารถตีความได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้ แต่ระดับความเข้าถึงหรือคุณภาพของการแนะแนวที่ได้รับอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล จึงก่อให้เกิด

ความแปรปรวนในระดับปานกลาง ในด้านความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนวมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการสนับสนุนและความเห็นของผู้ปกครอง โดยทั้งสองค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สะท้อนให้เห็นว่า การแนะแนวและการเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง (self-awareness) และสร้างการเชื่อมโยงกับเป้าหมายในอนาคต รวมถึงทำให้ครอบครัวมีความเข้าใจร่วมกับผู้เรียนมากขึ้นในการตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhao et al. (2024) พบว่า การแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมีผลต่อการเลือกอาชีพในอนาคต โดยนักเรียนที่ได้รับแนะแนวอย่างสม่ำเสมอจะมีการวางแผนอาชีพที่ชัดเจนและสมเหตุสมผลมากกว่า

เมื่อพิจารณาการอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า แม้ปัจจัยด้านข้อมูลและการแนะแนวจะมีค่าเฉลี่ยสูง แต่มีความแปรปรวนมากที่สุดและมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ สะท้อนถึงคุณภาพแนะแนวที่ไม่สม่ำเสมอ ขณะที่ปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์สูงสุดกับการตัดสินใจแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ปกครองมีอิทธิพลอย่างชัดเจน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลแม้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง บ่งชี้ถึงบทบาทของการมีเป้าหมายและการตระหนักรู้ในตนเอง ทั้งนี้ ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกเรียนในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบแนะแนวให้เป็นแบบองค์รวม เน้นกระบวนการรู้จักตนเองผ่านการประเมินความสนใจ ความถนัด และเป้าหมายชีวิต เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทิศทางที่ชัดเจน
2. ส่งเสริมให้ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เทคนิคการแนะแนวเชิงบวก
3. พัฒนารฐานข้อมูลอาชีพและการศึกษาต่อที่มีความทันสมัย ครอบคลุม และเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือระบบออนไลน์ในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรออกแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นเชิงลึกมากขึ้น และการเพิ่มคำถามปลายเปิดบางส่วน เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจมุมมองของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในอนาคต
2. ควรเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เชิงอนุมานเพิ่มเติม เช่น การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) หรือการวิเคราะห์เชิงเส้นโค้ง (Path Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- จิรายุ ขอเชิญกลาง และจรรยาศรี มาติลโกวิท. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC). *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 19(2), 89–104.
- จุลณี เทียนไทย. (2567). มุมมองการพัฒนาภาพลักษณ์อาชีวศึกษาไทยสู่สากล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- เจริญขวัญ, สุกัญญา และหยกแก้ว. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. *วารสารวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ*, 15(3), 25–38.
- ปริญญญา บุญเลิศล้ำ. (2547). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2551, 4 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก, 1–34.
- พิสุทธิ์ กิจจารักษ์ และคณะ. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา: หลักการและวิธีการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช. (2556). *รายงานสถานการณ์การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการตัดสินใจเลือกเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช.
- ศิริชัย พงษ์วิจัย. (2553). *สถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *รายงานสถิติจำนวนนักเรียน นักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566*. สืบค้นจาก <http://std2018.vec.go.th>
- สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี. (2566). *รายงานภาวะเศรษฐกิจและการเงินจังหวัดนนทบุรี ปี 2566*. นนทบุรี: สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการวิจัยสภาพการจัดการอาชีวศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรี และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานข้อมูลแรงงานและตำแหน่งงานว่าง จังหวัดนนทบุรี ปี 2566. นนทบุรี: สำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรี.
- สุชาติ พงษ์ศรี. (2561). เทคนิคการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(2), 17–30.
- สุไบชะ มะลี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในสามจังหวัดชายแดนใต้. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 47(1), 120–142.
- สุพรรณา อินทร์โต. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนอาชีวศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงราย, 12(2), 25–40.
- สุรเดช พันธุ์ลี. (2567). การวิเคราะห์พฤติกรรมและแรงจูงใจของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการเลือกเรียนสายอาชีพ. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 25(1), 45–62.
- สุภาวดี สังข์ทอง, วาสนา ศรีวิชัย, & วราภรณ์ อ่อนน้อม. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและความสนใจในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาการบัญชีของนักศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 19(2), 115–126.
- อัญญา สารวงศ์, นิรมล โพธิ์ศรี และขวัญฤติดา มั่นทอง. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 17(1), 56–72.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Friedman, H. H. (1994). Rational decision making: A review of the literature. *Business Ethics Quarterly*, 4(1), 47–61.
- Harrison, E. F. (1981). *The managerial decision-making process* (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin. (อ้างถึงใน ปริญญา บุญเลิศล้ำ, 2547)
- Robbins, S. P. (2020). *Management* (15th ed.). Pearson Education.
- Raosoft Inc. (2004). *Sample Size Calculator*. สืบค้นจาก www.raosoft.com
- Super, D. E. (1990). *A life-span, life-space approach to career development*. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development* (2nd ed., pp. 197–261). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Tiedeman, D. V., & O'Hara, R. P. (1963). *Career development: Choice and adjustment*. New York: College Entrance Examination Board.

Zhao, J., Liu, X., & Wang, Y. (2024). The effectiveness of career guidance programs in secondary schools. *Educational Psychology Review*, 36(2), 215–232.

ความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Readiness According to SHA Standards of Stakeholder of Temple Tourist attraction in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ภัทราวดี ภัคตินรงค์

นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: pattarawadee.pak@ku.th

Pattarawadee Pakdeenarong

Student, Master of Arts, Kasetsart University

รับเข้า : 24 กันยายน 2567 แก้ไข : 23 ตุลาคม 2567 ตอรับ : 9 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA กับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการบริเวณวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 160 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA อยู่ในระดับมาก มีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีเพศ อายุ ประเภทกิจการ และระยะเวลาในการดำเนินกิจการที่แตกต่างกันมีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกัน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดไม่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA

คำสำคัญ: ความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of readiness according to SHA standards 2) to compare the level of readiness according to SHA standards classified by personal factors 3) to study the level of knowledge and understanding of SHA standards and 4) to study the relationship between knowledge and understanding of SHA standards and the readiness of temple stakeholders in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group was consisted of 160 entrepreneurs in the temple area in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The data was collected by questionnaire and analyzed by statistical software. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. Statistical significance was set at the 0.05 level.

The research results found that the Stakeholder of Temple Tourist attraction had knowledge and understanding about SHA standards at high level. Readiness according to SHA standards is at the highest level. The hypothesis testing found that stakeholders with difference in genders, ages, types of businesses, and periods of operation had not difference in their readiness according to the SHA standards. While the knowledge and understanding of SHA standards was not related to their readiness according to SHA standards.

Keywords: Readiness According to SHA Standards, Stakeholder of Temple Tourist attraction in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างมาก โรคระบาดนี้เริ่มต้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน การแพร่ระบาดมีระยะเวลาที่ยืดเยื้อเป็นเวลามากกว่า 3 ปีและยังไม่มีแนวโน้มที่จะสิ้นสุด การระบาดระลอกที่ 1-2 ภาครัฐจึงมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการล็อกดาวน์ปิดประเทศและปิดกิจการสถานบริการ ห้าง ร้าน

โรงเรียน ฯลฯ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวทั้งในหรือระหว่างประเทศได้ อีกทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยหลายแห่งถูกปิดให้บริการชั่วคราวตามเงื่อนไขการควบคุมโรค ส่งผลต่อภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหมด ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหารและร้านค้าต่างได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดปัญหาการว่างงานและการขาดรายได้ ภายหลังได้มีการมาตรการผ่อนคลายการล็อกดาวน์ รัฐบาลจึงริเริ่มแนวคิดต่อการปรับพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในสถานการณ์โควิด-19แบบวิถีปกติใหม่ หรือ New Normal โดยเปิดสถานที่ท่องเที่ยวกลางแจ้งบางประเภท เช่น พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร เป็นต้น เพื่อช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวให้กลับมาดีขึ้นต่อไป

มาตรฐาน SHA (Amazing Thailand Safety & Health Administration) คือ มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อนักท่องเที่ยว เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการควบคุมโรคและมั่นใจในความปลอดภัยด้านสุขอนามัยโดยนำมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขมาผสมผสานกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของสถานประกอบการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของไทย โดยแบ่งเป็น 10 ประเภทกิจกรรม ได้แก่ 1.ประเภทภัตตาคาร/ร้านอาหาร 2.ประเภทสถานประกอบการที่พักและสถานที่จัดประชุม 3.ประเภทนันทนาการและวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4.ประเภทยานพาหนะการเดินทาง 5.ประเภทบริษัทนำเที่ยว 6.ประเภทสุขภาพและความงาม 7.ประเภทห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้า 8.ประเภทกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว 9.ประเภทโรงภาพยนตร์ โรงมหรสพและลานกิจกรรม 10.ประเภทร้านขายของที่ระลึกและร้านค้าอื่น ๆ ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2563 ถึงปัจจุบันเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวไทยให้กลับมาฟื้นตัวอีกครั้งด้วยวิถีปกติใหม่ (New Normal) มาตรฐาน SHA จึงเปรียบเสมือนตราสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสินค้าและบริการ รวมทั้งด้านสุขอนามัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีมาตรการทางสาธารณสุขเป็นหัวใจหลัก ซึ่งจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับผู้ที่จะมาใช้สินค้าและบริการนั้น ๆ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่ได้ผ่านการรับรองตามมาตรฐาน SHA กว่า 8,000 รายทั่วประเทศ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนานและมีทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อีกทั้งเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครจึงเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก กระทั่งมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่าง ๆ และวัดในเขต

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดนักท่องเที่ยวและสูญเสียรายได้ไปโดยสิ้นเชิง ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่างก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 อย่างไรก็ดีตามตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2565 ได้มีการผ่อนคลายมาตรการและเริ่มเปิดประเทศต้อนรับการท่องเที่ยวแบบวิถีปกติใหม่ (New Normal) ส่งผลให้มีการยกระดับของมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของสถานประกอบการเพื่อรับรองว่าสถานประกอบการมีมาตรการทางสุขอนามัยในการควบคุมโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นมาตรฐานความปลอดภัยที่สูงและเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึงความสะดวก ความปลอดภัยของสถานที่และผู้คนเป็นหลัก ดังนั้นความรู้ความเข้าใจจากผู้ประกอบการ ชุมชนและนักเดินทางในการปฏิบัติตามแนวทางด้านความปลอดภัยในสถานการณ์โควิด-19 จึงถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการส่งเสริมความพร้อมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามมาตรฐาน SHA เนื่องจาก เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในเรื่องมาตรการรับมือกับสถานการณ์ และในด้านความปลอดภัยในสุขภาพจากเชื้อโควิด-19 อีกทั้งยังสามารถช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักเดินทางและทำให้สถานประกอบการปลอดภัยอีกด้วยโดยมาตรฐาน SHA ประกอบด้วย สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคและการป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

การเข้าร่วมโครงการมาตรฐาน SHA : Amazing Thailand Safety and Health Administration ของสถานประกอบการและศาสนสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขโดยมีการเตรียมความพร้อมในการป้องกันโรคโควิด-19 ด้วยการจัดจุดให้บริการเจลแอลกอฮอล์หรือจุดล้างมือ มีการทำความสะอาดสถานที่อย่างสม่ำเสมอ มีจุดตรวจวัดอุณหภูมิ มีการเช็กอินไทยชนะ นักท่องเที่ยวต้องสวมหน้ากากอนามัย พนักงานต้องสวมหน้ากากอนามัย พร้อมทั้งรักษาระยะห่าง และผู้ประกอบการโดยรอบวัดให้มีความรู้ความเข้าใจในการรักษามาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขอนามัยที่ดีทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ให้ครบ 2 เข็มขึ้นไป เว้นระยะห่าง หมั่นล้างมือและขอความร่วมมือสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น จึงเป็นเรื่องใหม่ของผู้ประกอบการว่ามีความพร้อมที่จะรับมือกับโรคระบาดภายใต้การประกอบธุรกิจให้ปลอดภัยต่อตนเองและต่อนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด การที่ผู้ประกอบการมีความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวแบบปลอดภัยตามมาตรฐาน SHA (Amazing Thailand Safety and Health Administration) จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวยุคปกติใหม่ (New Normal) เป็นหลักเกณฑ์รับรองมาตรฐานความปลอดภัย ปราศจากโรคโควิด-19 สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการรายใดที่มีความพร้อมจะส่งผลให้มีการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องมาตรการควบคุมโรคได้อย่างเข้มงวด สามารถจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์ที่

ครบครันและวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีความปลอดภัย มีระบบความสะอาด สุขอนามัย และ
สุขภาพที่ดี มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยอันเป็นหนึ่งเดียวกับชุมชนรวมถึงการมีบุคลากรที่มี
ความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจในการดำเนินการด้านการรักษาความ
สะอาดปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนได้ ตามแนวทางปฏิบัติ SHA (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) ซึ่ง
ปัจจัยดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความมั่นใจถึงความปลอดภัยด้านสุขอนามัยให้กับผู้รับบริการ
และตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้มากขึ้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลได้มีการผ่อนปรนข้อปฏิบัติตาม
มาตรฐาน SHA เนื่องจากแนวโน้มในการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีการนำ
มาตรฐาน SHA มาปรับใช้ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกทั้งยังมีการเชิญชวนผู้ประกอบการใน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสมัครเข้าร่วมโครงการ Thailand SHA โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยทางด้าน
สาธารณสุขที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย (เที่ยวไทยมั่นใจไปกับSHA,
2567)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาความพร้อมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตาม
มาตรฐาน SHA (Amazing Thailand Safety & Health Administration) และระดับความรู้ความ
เข้าใจเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวัดในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยาอื่น ๆ ต่อไป ตลอดจนเพื่อสร้างความปลอดภัยต่อสุขภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่
นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อพัฒนาแผนการรับมือกับโรคระบาดในภายภาคหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

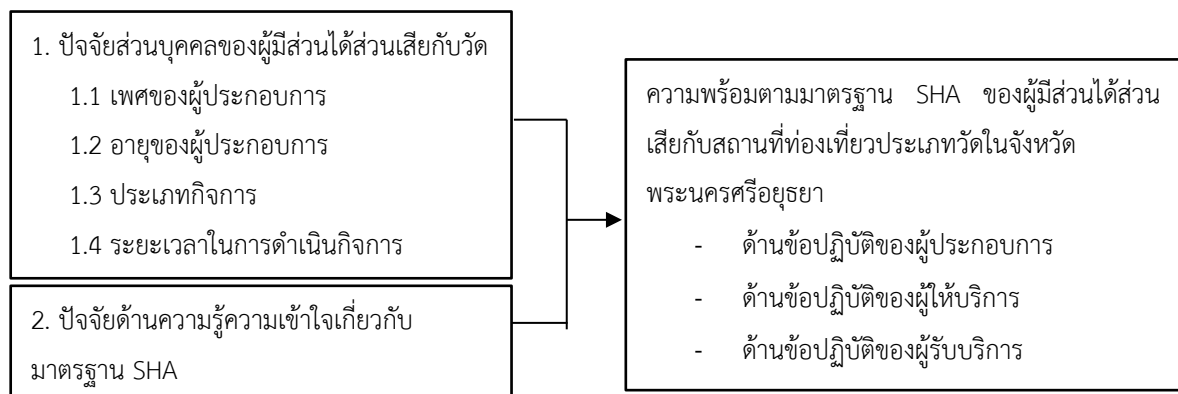
1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA กับความพร้อม
ตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อม
ด้านมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA มีความสัมพันธ์กับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน SHA (Amazing Thailand Safety and Health Administration) โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย พนักงาน/เจ้าหน้าที่ประจำวัด ผู้จำหน่ายของที่ระลึก/สินค้าพื้นเมือง ผู้จำหน่ายอาหาร/เครื่องดื่ม ผู้จำหน่ายเครื่องวัดอุณหภูมิ ผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะ จำนวนทั้งหมด 270 คน (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สำนักงานบริหารประจำวัด เดือนมกราคม 2566) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สมฤดี ชมภูแดง, 2560) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 160 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด

(Close-End question) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2) แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย แล้วนำไปทดสอบความตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามชุดวัดความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน SHA ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ (KR 20) เท่ากับ 0.76 ซึ่งค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ นั่นคือ มากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามชุดวัดความรู้ความเข้าใจมีความเหมาะสม สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ และ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.94 ซึ่งค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ นั่นคือ มากกว่า 0.70 (Gray, Grove, & Sutherland, 2017)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่นไปสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2566 และเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาได้จำนวน 160 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.4 และส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.9 ในส่วนของประเภทกิจการที่พบมากที่สุดคือ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ประจำวัด คิดเป็นร้อยละ 58.1 และระยะเวลาในการดำเนินกิจการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการที่พบมากที่สุดคือ ระยะเวลาตั้งแต่ 1 – 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3

2. ความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 0.80 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานต่าง ๆ ของ SHA ว่าหากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาทันทีในสถานบริการสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 0.99 รองลงมาคือ ข้อปฏิบัติของพนักงานต้องใช้แอลกอฮอล์สำหรับทำความสะอาดมืออย่างสม่ำเสมอ ก่อนการปฏิบัติงาน หลังสัมผัส สิ่งสกปรก และหลังจากถอดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และ การสื่อสารให้ความรู้ข้อแนะนำในช่องทางต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อไวรัส โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการจัดพื้นที่รอคิว และต้องมีระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 เมตร โดยมีค่าน้อยที่สุด เท่ากับ 0.60 ถือว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

3. ความพร้อมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามมาตรฐาน SHA

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของวัด ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดในด้าน การปฏิบัติของผู้ให้บริการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 และระดับความคิดเห็น รองลงมา คือ ด้านข้อปฏิบัติของผู้รับบริการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.38 นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นด้านการปฏิบัติของผู้ประกอบการ โดยมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 4.30 อาจเป็นเพราะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นค่อนข้างเร่งด่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงขาดความมั่นใจในการเตรียมความพร้อมของตนเองให้มีความปลอดภัยตามมาตรฐาน SHA

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

4.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
เพศชาย	57 (35.6)	4.44	0.64	0.952	.343
เพศหญิง	103 (64.4)	4.32	0.87		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F-test	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	4.329	.866	1.388	.232
ภายในกลุ่ม	154	96.055	.824		
รวม	159	100.384			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประเภทกิจการแตกต่างกันมีความพร้อมด้านมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA จำแนกตามประเภทกิจการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F-test	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	6.371	1.274	2.087	.070
ภายในกลุ่ม	154	94.014	.610		
รวม	159	100.384			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทกิจการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.4 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการแตกต่างกันมีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA จำแนกตามระยะเวลาในการดำเนินงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F-test	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	3.867	.967	1.553	.190
ภายในกลุ่ม	155	96.517	.523		
รวม	159	100.384			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA กับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัย	ความพร้อม		
	Pearson Correlation	Sig (2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้ความเข้าใจ	-.105	.188	ไม่มีความสัมพันธ์

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการนำทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงเพื่ออภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทกิจการ และระยะเวลาในการประกอบกิจการ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านมาตรฐาน SHA ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพศ อายุ ประเภทกิจการ และระยะเวลาในการประกอบกิจการ ไม่ได้มีผลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านมาตรฐาน SHA แต่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของทุกคน การปรับตัวพฤติกรรมของมนุษย์ และการปรับตัวทางด้านการประกอบกิจการและบริการให้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุของผู้ประกอบการ ประเภทกิจการ และระยะเวลาในการประกอบกิจการใดก็ตาม ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้โดยถ้วนทั่ว อีกทั้งอาจเป็นเพราะการบังคับใช้มาตรฐาน SHA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น มีความจริงจังและเข้มงวดเป็นอย่างมาก รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยช่องทางออฟไลน์คือการให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาทำการอบรม การติดป้ายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การแนะนำบอกเล่าต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน และในช่องทางออนไลน์คือการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชนได้ทั่วถึง จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสาร และทราบแนวทางการปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมกันทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดทุกคนต่างก็มีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ในระดับใกล้เคียงกัน อาจเนื่องมาจากการรูปแบบการประชาสัมพันธ์ และควบคุมดูแล สอดคล้องกับผลการการศึกษา (Tourism Authority of Thailand, 2021; Batra, 2008) ความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวส่งผลต่อความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีเพศ อายุ ประเภทกิจการ และระยะเวลาในการประกอบกิจการต่างกันจึงมีความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ไม่มีความแตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน SHA เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นให้เกิดความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้ หรือกล่าวได้ว่า แม้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของวัดในทุก ๆ ฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลเหล่านั้นจะทำการปฏิบัติตามมาตรฐาน SHA ได้อย่างเหมาะสมและเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรุณี นาประดิษฐ์ (2559) ที่ได้ศึกษา ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติงานตามหลักการแพร่กระจายเชื้อของบุคลากร พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เรื่องหลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ เนื่องจากความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทางจิตวิทยา แต่ในด้านการนำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้จะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจภายใน ความตั้งใจของบุคคล หรือเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ ดังนั้นความรู้ อาจไม่เพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการกระทำและลงมือปฏิบัติได้ ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางด้านความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นในมิติทางจิตวิทยา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลไม่มากพอที่จะผลักดันให้บุคคลเกิดการแสดงพฤติกรรมออกมา ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงค้นพบว่าความรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมตามมาตรฐาน SHA

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันอย่างถูกต้องและชัดเจนในการปฏิบัติตามมาตรฐาน

2. ด้านความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรให้ความสำคัญต่อข้อปฏิบัติตามมาตรฐาน SHA โดยการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยอย่างสม่ำเสมอจนเป็นวิถีชีวิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรพัฒนาทักษะในการใช้แอปพลิเคชันของธนาคารเพื่อปรับตัวสู่สังคมไร้เงินสดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และเพื่อให้เกิดความตระหนักต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการสัมผัสเงินสดที่เป็นสาเหตุหนึ่งในการแพร่โรคระบาดต่าง ๆ ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 160 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก และอาจให้ผลการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมได้ ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาโดยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในผู้ประกอบการกลุ่มอื่นต่อไป เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างกัน และสามารถอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรได้มากขึ้น

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสถิติ ซึ่งอาจได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดมากนัก ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้โปรแกรมเพื่อการปรับตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวัดในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 วัดเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ครอบคลุมมากพอ ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษากับวัดในเขตพื้นที่ หรือในจังหวัดอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ เชียงราย กรุงเทพมหานคร เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

4. ช่วงระยะเวลาที่ลงเก็บข้อมูล เป็นช่วงที่ภาครัฐมีการผ่อนคลายมาตรการโควิด-19 เป็นผลให้ผลการศึกษาในบางคำถามได้รับการยกเว้นในการปฏิบัติ หากภาคภาคหน้าเกิดการแพร่ระบาดใหญ่

อีกครั้ง หรือมีการแพร่ระบาดในโรคใหม่อื่น ๆ ควรมีการลงพื้นที่ทำการเก็บข้อมูลขณะการแพร่ระบาดอีกครั้ง เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเชิงลึก

แนวคิดใหม่ที่ได้จากการศึกษา

1. การศึกษาในครั้งนี้ ได้เห็นการทำงานของหลายภาคส่วนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เริ่มมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับการท่องเที่ยว ได้แก่ การนำ Virtual Reality (VR) มาเพื่อจำลองภาพเสมือนจริงของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ผ่านสมาร์ตโฟนส่วนตัว (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2564) หรือการปรับใช้ระบบการเงินแบบไร้สัมผัสในการ แอปพลิเคชันสำหรับการจองโรงแรมที่พัก จองตั๋วเครื่องบิน และการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร เพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่ของนักท่องเที่ยวปัจจุบัน รวมถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการท่องเที่ยวตามมาตรฐาน SHA อย่างแอปพลิเคชัน Thailandsha.com (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565)

2. การศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เห็นโอกาสในการฟื้นฟูเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวหลังจากวิกฤตโควิด-19 เนื่องจากความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมากขึ้น จากความต้องการในการฟื้นฟูร่างกายที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อมีโควิด-19 และความต้องการที่จะบำบัดฟื้นฟูปัญหาสุขภาพทางจิตใจจากความเครียดสะสมต่อเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งศักยภาพของการท่องเที่ยวไทย มีความพร้อมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปะและวัฒนธรรม ที่หลากหลาย รวมถึงหลักวิชาการทางการแพทย์แผนไทย และศูนย์สุขภาพที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2564)

ประโยชน์ทางวิชาการ

การศึกษานี้ เรื่องความพร้อมตามมาตรฐาน SHA ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย SHA มาใช้ต่อยอดเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวได้โดยเฉพาะด้านระบบสาธารณสุขเนื่องจากประเทศไทยติดอันดับ 10 ของโลก (วิโรจน์ ณ ระนอง, 2565) เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการรับมือต่อโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นภายภาคหน้า เพื่อให้การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากวิกฤตโรคระบาดและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสามารถในการใช้ข้อปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยวไทยแบบปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2020). รายงานประจำปี. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2024 จาก <https://www.tat.or.th/th/about-tat/annual-report>
- เที่ยวไทยมันใจไปกับ SHA. (2024, กันยายน 27). เชิญชวนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย [Status update]. Facebook. <https://www.shorturl.asia/4FGtX>
- นันทิกานต์ ศรีสุวรรณ. (2021). มาตรฐานความปลอดภัยของธุรกิจโรงแรมและที่พักในจังหวัดเชียงใหม่ หลังสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2024 จาก <http://proceeding.ssru.ac.th/index.php/IRD-Conference2021/article/view/246>
- นิตยา ปินดาวงค์. (2016). ความพร้อมของนักศึกษาที่มีผลต่อแนวคิดประชาคมอาเซียนของนักศึกษา วิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์ลำปาง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ประยูร แสนสมักร. (2022). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวไทยวิถีใหม่ของนักท่องเที่ยวชาว เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2024 จาก http://www.chefile.cmru.ac.th/curriculum/2564/manage/manage_curriculum10/SAR5/KPI5.3/5.3-1-5%20.pdf
- วิโรจน์ ณ ระนอง. (2022). ไทยอยู่ตรงไหน ในรายงานการจัดอันดับดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพของโลก. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2024 จาก <https://tdri.or.th/2022/01/ghs-index2021/>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2021). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2024 จาก <https://shorturl.asia/FOuPn>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2022). Digital Platform เพื่อการท่องเที่ยวแบบ New Normal สู Smart Tourism. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2024 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-platform-new-normal-smart-tourism>
- อรุณี นาประดิษฐ์. (2016). ความรู้ ทักษะคติ การปฏิบัติงานตามหลักการแพร่กระจายเชื้อของบุคลากร. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, 33(1), 6–19.
- Batra, A. (2008). Foreign tourist's perception toward personal safety and potential crime while visiting Bangkok. *An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 19(1), 84–101.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

- Tourism Authority of Thailand. (2021). มาตรฐาน SHA มาตรฐานเพื่อประสบการณ์ท่องเที่ยว
รูปแบบใหม่ New Normal. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2024 จาก
<https://thai.tourismthailand.org/Articles/sha-2>
- THAILANDSHA. (2020). *Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA)*.
Retrieved from <https://web.thailandsha.com/>
- Thatcher, J. W. (1970). Generalized sequential machine maps. *Journal of Computer and
System Sciences*, 4(4), 339–367.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ:
กรณีศึกษาบริษัท ABC

The Factors Affecting the Decision to choose A Freight Forwarder
Company for Sea Freight Service: A case study of ABC company

สิริภาพพร พัวทัต

นักศึกษานิพนธ์โท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรังสิต, E-mail: eye.phuathad@gmail.com

บวรวิทย์ โรจน์สุวรรณ

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Siripapan Phuathad

Master's Degree Student of Master of Science in Management of Logistics,
Graduate School, Rangsit University, E-mail: eye.phuathad@gmail.com

Bavornwit Rojsuwan

Lecture of Master of Science in Management of Logistics, Graduate School, Rangsit University

รับเข้า : 6 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 20 พฤษภาคม 2568 ตอรับ : 27 พฤษภาคม 256

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของบริษัทดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 0.67 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.87 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของสินค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งทางเรือ จำนวน 50 ราย ซึ่งใช้บริการจากบริษัทตัวแทนที่เป็นกรณีศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยข้อมูลเชิงกลุ่มของตัวแปรมากกว่า 2 ตัวเลือก (One-Way Analysis of Variance, F-Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21–41 ปี มีระดับการศึกษานิพนธ์ตรี ประกอบธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัด ส่วนใหญ่มีขนาดกิจการขนาดเล็ก โดยมีสินทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท และมีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 5–10 ปี 2) ปัจจัยในด้าน 7R พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากที่สุดคือ “ราคาหรือต้นทุนที่ถูกต้อง” (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมาคือ

“จำนวนที่ถูกต้อง” (ค่าเฉลี่ย 4.20) และ “เวลาที่ถูกต้อง” (ค่าเฉลี่ย 4.16) และ 3) ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของธุรกิจมีผลต่อการเลือกใช้บริการของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งบ่งชี้ว่าลักษณะทางประชากรของผู้ใช้บริการมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: บริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ การเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ ต้นทุนที่ถูกต้อง

Abstract

This study aimed to identify the key factors influencing the selection of sea freight forwarding services based on the 7 Rights (7R) framework and to examine the impact of demographic characteristics on decision-making in logistics service utilization. The research sample consisted of 50 entrepreneurs, including business owners and decision-makers who engaged with a case study freight forwarding company. Data were collected using questionnaires, with instrument validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.87. The data were analyzed using descriptive statistics—frequency, percentage, mean, and standard deviation—as well as inferential statistics, specifically One-Way ANOVA (F-test).

The findings revealed three key results. First, most respondents were female, aged between 21 and 41 years, held a bachelor's degree, and operated their businesses as limited companies. The majority were small enterprises with assets not exceeding 50 million baht and had been in operation for five to ten years. Second, among the 7R factors, the most influential determinant in selecting logistics services was “Right Cost” (Mean = 4.26), followed by “Right Quantity” (Mean = 4.20) and “Right Time” (Mean = 4.16). These results highlight the central role of competitive pricing, accurate service capacity, and timely delivery in customer decision-making. Third, demographic characteristics related to business profiles were found to significantly influence all aspects of service selection at the 0.05 level, suggesting that business size, structure, and experience directly shape logistics service preferences. In conclusion, the study demonstrates that both service quality dimensions under the 7R framework and demographic characteristics critically influence logistics service selection. The results provide practical insights for freight forwarders to develop competitive strategies—

particularly in cost, service accuracy, and timeliness—aligning services more effectively with the diverse needs of business customers.

Keywords: Freight Forwarders, Logistics Service Selection, 7R Framework, Right Cost

บทนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566) รายงานว่าต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยในปี 2567 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 13.4–13.8 ของ GDP ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า อันเป็นผลจากการเติบโตของการบริโภคภายในประเทศ การลงทุนจากภาคเอกชน และการส่งออกสินค้าที่มีแนวโน้มขยายตัว โดยเฉพาะต้นทุนด้านการขนส่งซึ่งในปี 2566 มีสัดส่วนร้อยละ 6.7 ของ GDP หรือประมาณ 1.19 ล้านล้านบาท แม้ว่าปริมาณการขนส่งสินค้าโดยรวมจะลดลงจากปีก่อนหน้า แต่ในช่วงปลายปี 2566 ถึงต้นปี 2567 แนวโน้มการฟื้นตัวของการนำเข้าและส่งออก รวมถึงการลดลงของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าระวางเรือ ส่งผลให้การขนส่งทางน้ำมีบทบาทมากขึ้น โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจาก 18.55% ในปี 2565 เป็น 19.47% ในปี 2566

ด้วยความสำคัญของการขนส่งทางน้ำที่เพิ่มขึ้น การตัดสินใจเลือกใช้บริการของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางโลจิสติกส์ของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะในยุคที่การแข่งขันในตลาดโลจิสติกส์มีความเข้มข้น ผู้ให้บริการจำเป็นต้องเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้า เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ประเภทของธุรกิจและระยะเวลาประกอบการ มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและการตัดสินใจใช้บริการ โลจิสติกส์ (รุ่งอรุณ, 2564; ธราทิพย์, 2563; Kilibarda et al., 2012) อีกทั้งแนวคิด 7R (Right Product, Right Quantity, Right Condition, Right Place, Right Time, Right Customer, Right Cost) ยังถูกนำมาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ในการประเมินประสิทธิภาพของการบริการโลจิสติกส์ (Chopra & Meindl, 2016; อรพรรณ, 2565) โดยเฉพาะในการขนส่งสินค้าทางเรือ ซึ่งต้องอาศัยความแม่นยำด้านปริมาณ ระยะเวลา จุดหมาย และต้นทุนที่เหมาะสม

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ โดยเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับองค์ประกอบ 7R เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากลและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านราคา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ มากที่สุด

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีประชากรศาสตร์ทางธุรกิจ

วชิรวัชร งามละม่อม (2558 อ้างใน สุนิสา ตรงจิตร, 2559) ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ถือเป็นความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคลเช่น เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและหลากหลายของบุคคลนี้ สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน การตัดสินใจที่ต่างกันที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านประชากรหรือความเป็นมาของบุคคล นักการตลาดจึงใช้ ประโยชน์จากด้านอายุเพื่อเป็นตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่วนเพศจะเป็นตัวแปรทางที่เป็นส่วนในการแบ่งส่วนการตลาดเช่นกัน ดังนั้นนักการตลาดจึงต้องศึกษาตัวแปรนี้อย่างรอบครอบ เพราะว่าในยุคปัจจุบันนี้ตัวแปรทางด้านเพศมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของการบริโภคต่างไปจากเมื่อก่อน โดยทั่วไปแล้วนักการตลาดจะสนใจกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง แต่อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญของการแบ่งส่วนการตลาดโดยยึดถือเกณฑ์รายได้เพียงอย่างเดียวก็คือ รายได้จะเป็นตัวชี้วัดความสามารถของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือไม่มีความสามารถในการซื้อสินค้า ในขณะที่เดียวกันการเลือกซื้อสินค้า แท้ที่จริงแล้วอาจใช้เกณฑ์ รูปแบบการดำรงชีวิต รสนิยม อาชีพ การศึกษา ฯลฯ เป็นตัวกำหนดเป้าหมายได้เช่นกัน แม้รายได้เป็นตัวแปรที่นิยมใช้แต่นักการตลาดส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงเกณฑ์รายได้รวมกับตัวแปรด้านประชากรศาสตร์หรืออื่นๆ เพื่อให้สามารถกำหนดตลาดเป้าหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรของลักษณะประชากรศาสตร์ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ด้าน เพศ,

อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการกำหนดตลาดเป้าหมายขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

ทฤษฎีการตัดสินใจซื้อและเลือกใช้บริการ

วิทวัส รุ่งเรืองผล (2558) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black box) ที่ยากต่อการเข้าใจ และแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นการทำความเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ในแต่ละขั้นตอนนั้นจะทำให้สามารถกำหนดแผนการตลาดที่เหมาะสมต่อไปได้ ส่วนอรรถ มณีสงฆ์ (2554) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อเป็นขั้นตอนหนึ่งในการตัดสินใจของผู้บริโภค ตั้งแต่ผู้บริโภครับรู้ถึงความต้องการของตนเอง ดังนั้นจึงมีการแสวงหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประเมินทางเลือกต่าง ๆ สำหรับศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) ได้อธิบายว่า ผู้บริโภคนั้นจะมีความแตกต่าง โดยอาจจะเป็นความแตกต่างทางด้านลักษณะทางกายภาพ หรือสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลให้การตัดสินใจซื้อจึงแตกต่างกันออกไป 1. ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล ในด้านความคิดและการแสดงออก 1.1 ความจำเป็น 1.2 แรงจูงใจ 1.3 บุคลิกภาพ 1.4 ทักษะคติ 1.5 การรับรู้ 1.6 การเรียนรู้ ส่วน 2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดและการแสดงออก จึงสรุปว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคโดยตรง ในการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมตรงกับความต้องการของตนเอง ทั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ถึงโอกาสและประเมินผลที่จะเกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจเลือกซื้อสิ่งนั้น

แนวคิดด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสินค้า

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2562) ได้ให้คำจำกัดความถึงหลักการส่งสินค้าที่ถูกต้อง 7 ประเภทในงาน Logistics (7 Right, 7R) ได้แก่ 1) Right Product - สินค้าถูกต้อง ส่งผลิตภัณฑ์ถูกต้องมีคุณภาพหรือข้อกำหนดคุณสมบัติ (Specifications) ตามความต้องการของลูกค้า 2) Right Quantity - จำนวนถูกต้อง ส่งสินค้าในจำนวนที่ถูกต้อง ปริมาณตรงตามความต้องการไม่ขาดไม่เกิน ควรมีการประสานงานกับคลังสินค้า 3) Right Quality - สภาพถูกต้อง ส่งสินค้าในสภาพที่ดีไม่แตกหักเสียหาย 4) Right Customer - ลูกค้าถูกต้อง ส่งสินค้าให้ลูกค้าผู้รับสินค้า ให้บริการด้วยศักยภาพที่สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการหรือเกินความคาดหวัง ก่อให้เกิดความพึงพอใจจากการส่งสินค้าเช่น มีการรับประกันสินค้า มีการบริการหลังการขาย หรือมีอุปกรณ์ให้ใช้ทดแทนขณะซ่อม 5) Right Place - สถานที่ถูกต้อง ส่งสินค้าให้ลูกค้าที่ถูกต้อง ส่งสินค้าได้ตรงตามสถานที่ที่ต้องการ ต้องระบุสถานที่ในการจัดส่ง มีการแนบแผนที่ ชื่อและเบอร์โทรศัพท์ผู้ติดต่ออย่างชัดเจน เพื่อให้ได้รับสินค้าที่ถูกต้องในสถานที่ที่ถูกต้อง 6) Right Time - เวลาถูกต้อง ส่งสินค้าทันเวลาตรงตามเวลาที่กำหนดนัดต้องระบุเวลาในการจัดส่งที่แน่นอน (Lead Time) ไม่เร็วไปหรือช้าไป การกำหนดเวลาในการส่งสินค้าให้ได้ในเวลาที่ต้องการมีความสำคัญในกิจกรรมของลูกค้า หากมีการส่งสินค้าช้ากว่ากำหนดที่ต้องการอาจส่งผลทำให้โครงการ

กระบวนการผลิตหุตุชะงัก และ 7) Right Cost - ต้นทุนที่ถูกต้อง ไม่เยอะจนเกินไปซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนการดำเนินงานขององค์กรด้วย

ธนวิทย์ ฟองสมุทร.(2558) ได้สรุปการเชื่อมโยงแนวคิดทางโลจิสติกส์สู่การวางแผนการเงินส่วนบุคคล ในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) Right Product หรือ การเลือกผลิตภัณฑ์การลงทุนที่ถูกต้อง หมายความว่า การที่เราจะตัดสินใจเลือกหรือวางแผนที่จะลงทุนด้วยทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ควรที่จะเลือกรูปแบบการลงทุน หรือผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด 2) Right Quantity หรือ ปริมาณการลงทุนที่ถูกต้อง หมายความว่า ปริมาณจำนวนเงินลงทุนหรืออาจจะหมายถึง สัดส่วนการลงทุนที่ถูกต้องก็เป็นได้แน่นอนในเรื่องของปริมาณจำนวนเงินลงทุนนั้นผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม 3) Right Condition หรือ สภาพการเงินที่ถูกต้อง หมายความว่า ผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาสภาพทางการเงินหรือสภาพคล่องทางการเงินของตนเองว่าในขณะนี้นั้นตนเองมีความสามารถในการลงทุนมากน้อยเพียงใด มีสภาพคล่องทางการเงินหรือมีเงินลงทุนอยู่ในปริมาณเท่าใด ก็ควรที่จะเลือกลงทุนให้ถูกสภาพ 4) Right Customer หรือ การเลือกผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนที่ถูกต้อง คำว่า customer หรือในภาษาอังกฤษ คือ ลูกค้า คำว่า ลูกค้า ซึ่งเชื่อมโยงถึงบุคคลที่จะถูกเลือกมาเป็นผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนของผู้ลงทุน 5) Right Place หรือ เลือกลงทุนในแหล่งที่ถูกต้อง นั่นคือ การเลือกลงทุนหุ้นในแหล่งที่ถูกต้อง เลือกหุ้นที่ดี มีใช้ซื้อแพงขายถูก หรือมีใช้หุ้นปันหากจะลงทุนในอสังหาริมทรัพย์หรือที่ดิน ก็จะต้องมีความรู้ในเรื่องของการมองหาทำเล การมองถึงอนาคต เลือกในแหล่งที่สามารถสร้างผลกำไรได้ 6) Right Time หรือ ลงทุนในช่วงเวลาที่ถูกต้อง ช่วงเวลาในที่นี้หมายถึง ช่วงเวลาของเศรษฐกิจ ช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการลงทุน และ 7) Right Cost หรือ ต้นทุนในการลงทุนที่ถูกต้อง นั้นก็มีความเสี่ยงเพราะอาจทำให้คุณพลาดเสียท่า หรืออาจทำให้เงินออมที่สะสมมานั้นกลายเป็นศูนย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตัวแทนการขนส่งสินค้า Freight forwarding หมายถึง ผู้ประสานงานจัดการการขนส่งสินค้าจากผู้ส่งถึงผู้รับโดยดำเนินการเรื่องเอกสาร เช่น ใบขนส่ง การประกันภัยสินค้า และการจัดการพิธีการศุลกากร เพื่อให้กระบวนการขนส่งราบรื่น การใช้บริการช่วยลดความยุ่งยากและความเสี่ยงในการขนส่งสินค้าสำหรับผู้ส่ง

การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ทักษะหนึ่งที่สำคัญในการทำงานในองค์กร ด้วยรูปแบบการซึ่งใจไตร่ตรองและตัดสินใจเลือกทางดำเนินงานที่เห็นว่าดีที่สุดทางใดทางหนึ่งจากหลายๆทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

โลจิสติกส์ หมายถึง ระบบการจัดการและจัดส่งสินค้า รวมไปถึงการวางแผนที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดเก็บและขนส่งสินค้าไปยังลูกค้าปลายทางตามที่ต้องการมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนขนส่งสินค้าทางเรือ กรณีศึกษาบริษัท ABC” ประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการที่เลือกใช้บริการจากบริษัทตัวแทนขนส่งสินค้าทางเรือ ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) ลักษณะการดำเนินธุรกิจ (5) ขนาดของกิจการ (6) ประเภทของธุรกิจ และ (7) ระยะเวลาเปิดดำเนินการ

2) ปัจจัยการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ (7 Right: 7R) ประกอบด้วย (1) Right Product – สินค้าถูกต้อง (2) Right Quantity – จำนวนถูกต้อง (3) Right Quality – สภาพถูกต้อง (4) Right Customer – ลูกค้าที่ถูกต้อง (5) Right Place – สถานที่ถูกต้อง (6) Right Time – เวลาถูกต้อง และ (7) Right Cost – ต้นทุนที่ถูกต้อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการการขนส่งสินค้าทางเรือของบริษัท ABC ในช่วงเดือนธันวาคม 2567 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2568 ระยะเวลา 3 เดือน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 50 ราย (ร้อยละ 100)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบออนไลน์ (Online Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการที่เลือกใช้บริการจากบริษัทตัวแทนขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา เป็นคำถามแบบเลือกรายการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการดำเนินธุรกิจ ขนาดของกิจการ ประเภทของธุรกิจ และระยะเวลาที่เปิดดำเนินการ

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้บริการของบริษัทตัวแทนขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา เป็นคำถามแบบเลือกรายการ ได้แก่ เหตุผลในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางเรือจากบริษัทที่เป็นกรณีศึกษา ความถี่ในการใช้บริการ ประเภทของงานที่มาใช้บริการ และผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ของบริษัทตัวแทนขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของ Likert's Scale เป็นมาตรวัดแบ่งออกเป็น 5 ระดับ อาทิเช่น 5 หมายถึง เห็นด้วยหรือตรงกับความเป็นจริงในระดับมากที่สุด 4

หมายถึง เห็นด้วยหรือตรงกับความเป็นจริงในระดับมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยหรือตรงกับความเป็นจริงในระดับปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยหรือตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อย และ 1 หมายถึง เห็นด้วยหรือตรงกับความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดส่วนความกว้างของอันตรภาคชั้นแบ่งเป็น 5 ช่วงคะแนน คือ ช่วง 4.21 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ช่วง 3.41 – 4.20 อยู่ในระดับมาก ช่วง 2.61 – 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง ช่วง 1.81 – 2.60 อยู่ในระดับน้อย และช่วง 1.00 – 1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากกรอบแนวคิด 7R และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละข้อคำถาม โดยใช้วิธีการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีของแต่ละข้ออยู่ในช่วง 0.67 ถึง 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่เหมาะสม

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำนวน 30 คน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.87 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการที่เลือกใช้บริการจากบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Multiple Choices) วิเคราะห์โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง บรรยายการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้บริการของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา ด้วยการแปลผลและการจัดอันดับ จากค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ 7Rs ด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยข้อมูลเชิงกลุ่มของตัวแปรมากกว่า 2 ตัวเลือก (One-Way Analysis of Variance, F-Test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์จะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยข้อมูลเชิงกลุ่มของตัวแปรมากกว่า 2 ตัวเลือก (One-Way Analysis of Variance, F-Test) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7Rs ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน"Right Cost ราคาหรือต้นทุนที่ถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมา ได้แก่ ด้าน"Right Quantity จำนวนถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.20$) ด้าน"Right Time ถูกเวลาถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.16$) ด้าน"Right Quality สภาพถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.14$) ด้าน"Right Product สินค้าถูกต้อง" กับด้าน"Customer Right Relationship มีความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.08$) และด้าน"Right Place สถานที่ถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.72$) ตามลำดับ

2) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ทุกด้านของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจกับการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ

การเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์	ลักษณะธุรกิจ	N	S.D.	F	Sig (2-tailed)
"Right Product สินค้าถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.54	5.109	0.004*
	บริษัทจำกัด	30	4.07		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.33		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Right Time เวลาถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.38	6.670	0.001**
	บริษัทจำกัด	30	4.30		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.00		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Right Cost ราคาหรือต้นทุนที่ถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.15	7.950	0.001**
	บริษัทจำกัด	30	4.37		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	5.00		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Right Place สถานที่ถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.38	3.419	0.025*

การเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์	ลักษณะธุรกิจ	N	S.D.	F	Sig (2-tailed)
	บริษัทจำกัด	30	3.53	7.034	0.001**
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.33		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Right Quantity จำนวนถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.31	6.831	0.001**
	บริษัทจำกัด	30	4.47		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.33		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Right Quality สภาพถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.31	6.831	0.001**
	บริษัทจำกัด	30	4.27		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.33		
	อื่นๆ	4	2.50		
"Customer Right Relationship มี ความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ถูกต้อง"	บริษัทมหาชน	13	4.38	4.167	0.011*
	บริษัทจำกัด	30	4.13		
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3	4.33		
	อื่นๆ	4	2.50		

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ทุกด้านของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา มากที่สุด คือ ด้าน"Right Cost ราคาหรือต้นทุนที่ถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมา ได้แก่ ด้าน"Right Quantity จำนวนถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.20$) และด้าน"Right Time ถูกเวลาถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.16$) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ทุกด้านของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ กรณีศึกษาบริษัท ABC สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือ ที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า ระดับอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการด้าน 7R ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียง 3 ลำดับแรก จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน"Right Cost ราคาหรือต้นทุนที่ถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา ได้แก่ ด้าน"Right Quantity จำนวนถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.20$) และด้าน"Right Time ถูกเวลาถูกต้อง" อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ จุฬแหลมฟ้า (2559) ที่พบว่า การให้บริการบริษัทเบญจวรรณแอนด์บวรขนส่ง จำกัด มีความสัมพันธ์ในด้านราคา,ด้านบริการ,ด้านลักษณะทางกายภาพ,ด้านบุคคลหรือพนักงาน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการอยู่ในระดับมาก

2) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะธุรกิจที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้บริการด้านโลจิสติกส์ทุกด้านของบริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปณี แก้วเสนห์ (2564) ที่พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าแบบด่วนในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวิยา จันทรขจร; และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2563) ที่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานและปัจจัยคำจูงขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ผลนิล(2558) ที่พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาทั้งหมดแตกต่างกันมีการรับรู้ บรรยากาศองค์การแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิศา หาญสมบูรณ์ และกรเอก กาญจนโกคิน (2563) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุที่ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 บริษัทตัวแทนการขนส่งสินค้าทางเรือควรให้ความสำคัญกับการกำหนดราคาหรือต้นทุนบริการที่เหมาะสม (Right Cost) เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

1.2 ควรพัฒนาระบบจัดการปริมาณสินค้า (Right Quantity) และการประเมินความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลสินค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการให้บริการ

1.3 ด้านเวลาในการให้บริการ (Right Time) ควรมีการติดตามสถานะการขนส่งแบบเรียลไทม์และกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดความล่าช้าในการจัดส่ง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย / เชิงกลยุทธ์

2.1 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการให้บริการโดยใช้แนวคิด 7R เป็นกรอบในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการลดต้นทุนโดยไม่ลดทอนคุณภาพการบริการ

2.2 ควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลลูกค้าที่แยกตามลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น ประเภทธุรกิจ ขนาดองค์กร หรือระยะเวลาประกอบการ เพื่อออกแบบแพ็คเกจหรือบริการที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของลูกค้าแต่ละประเภทพร้อมยกระดับ ทักษะด้านเทคโนโลยีโลจิสติกส์ เพื่อรองรับความคาดหวังที่สูงขึ้นของผู้ใช้บริการ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น โดยครอบคลุมบริษัทตัวแทนขนส่งในพื้นที่หรือเขตเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในระดับประเทศ

3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิภาพของแต่ละองค์ประกอบใน 7R กับระดับความพึงพอใจของลูกค้าอย่างลึกซึ้ง เพื่อระบุจุดแข็ง/จุดอ่อนที่แท้จริงของการให้บริการ

3.3 แนะนำให้มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการขนส่ง (เช่น ทางเรือ ทางถนน และทางอากาศ) เพื่อระบุลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมผู้ให้บริการในแต่ละช่องทาง

บรรณานุกรม

กรวิยา จันทรขจร, & ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร. (2563). ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและปัจจัยค้ำจุนขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 12(1), 55–66.

กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2562). *Marketing กลยุทธ์การตลาด 4Es และส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix)* สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.iok2u.com/>

- ชนิศา หาญสมบุญ และกรเอก กาญจนโกคิน. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย. วารสารศิลปการจัดการ, 4(1), 46-58.
- ฐาปนี แก้วเสนห์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าแบบด่วนของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนวิทย์ พองสมุทร. (2558). การประยุกต์ใช้หลักการ 7R ทางโลจิสติกส์เพื่อการวางแผนการลงทุนส่วนบุคคล. วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น, 11(พิเศษ), 165-172.
- ธาราทิพย์ วงศ์แก้ว. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการขนส่งของผู้ประกอบการในธุรกิจอีคอมเมิร์ซ. วารสารบริหารธุรกิจและการจัดการ, 11(1), 33-47.
- เบญจวรรณ จุ้แหลมฟ้า. (2559). ประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งโดยรถบรรทุกในภาคกลางของบริษัท เบญจวรรณแอนด์บอร์ขนส่ง จำกัด. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รุ่งอรุณ สมบุญ. (2564). ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ SMEs. วารสารการพัฒนาธุรกิจ, 15(2), 45-58.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2558). หลักการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานสายงานเศรษฐกิจและโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- สมคิด ผลนิล. (2558). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีมกรณีศึกษากรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). รายงานประจำปี 2566. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.mhesi.go.th/>
- อรชร มณีสงฆ์. (2554). การตลาดทางตรง. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- อรพรรณ แสงทอง. (2565). การประยุกต์ใช้แนวคิด 7Rs ในการประเมินคุณภาพบริการโลจิสติกส์ในภาคการส่งออก. วารสารโลจิสติกส์สมัยใหม่, 3(1), 12-25.
- Chopra, S., & Meindl, P. (2016). *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation* (6th ed.). Pearson.

- Kilibarda, M., Zečević, S., & Popović, D. (2012). Carrier selection criteria in logistics outsourcing. *Transport*, 27(4), 345–353. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://doi.org/10.3846/16484142.2012.750620>
- Mentzer, J. T., Flint, D. J., & Kent, J. L. (1999). Developing a logistics service quality scale. *Journal of Business Logistics*, 20(1), 9–32.

การศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร
Study of administrative conditions for educational quality assurance
Within the educational institution Under the Bangkok Vocational
Education Department

ฐิติชญา ฤทธิบัณฑิตย์

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Email: Thitichaya8706@gmail.com

สรารุณ สืบแย้ม

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Email: sarawut.s@fte.kmutnb.ac.th

ThitichayaRitbandit

Graduate student in the Master of Industrial Education Program, Major in Vocational and
Technical Education Administration, Department of Technical Education Administration, Graduate
School, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Sarawut Suebyaem

Lecturer of Master of Industrial Education Program, Major in Vocational and Technical Education
Administration, Department of Technical Education Administration, King Mongkut's University of
Technology North Bangkok

รับเข้า : 20 เมษายน 2568 แก้ไข : 3 พฤษภาคม 2568 ตอบรับ : 13 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
ของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประชากร
ประกอบด้วยผู้บริหาร 30 คน ครูผู้สอน 100 คน และบุคลากรสายสนับสนุน 80 คน รวมทั้งสิ้น 210
คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตาม
ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน

เป็ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติอนุมาณ (การทดสอบความแตกต่าง และการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน)

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.18$) ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร และนโยบายแผนงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร การสื่อสารภายในสถานศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การสนับสนุนด้านทรัพยากร และทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบยังพบว่าขนาดสถานศึกษามีผลต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: การบริหารงาน การประกันคุณภาพภายใน อาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

Abstract

This study aimed to examine the administration of internal quality assurance in vocational institutions under the Bangkok Vocational Education Office and to compare stakeholders' opinions according to institutional size. The population consisted of 210 participants: 30 administrators, 100 instructors, and 80 support staff. A sample of 173 participants was selected using stratified random sampling, based on Krejcie and Morgan's (1970) sampling table. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. Data were analyzed using descriptive statistics (percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics (t-tests, ANOVA, and Pearson's correlation).

The findings indicated that stakeholders' overall opinions regarding internal quality assurance administration were at a very high level ($\bar{X} = 4.18$). All six dimensions—organizational structure and policy planning, participation, communication, knowledge and understanding, resource readiness, and attitudes—were highly rated. Moreover, significant differences ($p < .001$) were found across small, medium, and large institutions, suggesting that institutional size affects perceptions of internal quality assurance practices.

Keywords: Educational Administration, Internal Quality Assurance, Bangkok Vocational Education

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษา ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต่างก็มีเป้าหมายให้ไปสู่คุณภาพที่เท่าเทียมกัน (บุญธรรม, 2563 : 17) จากการศึกษาผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาในสังกัด สอศ. ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2566 พบว่า สถานศึกษาในสังกัด สอศ. ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 21 แห่งเป็นสถานศึกษาระดับการศึกษาวิชาชีพ โดยสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมมีผลสะท้อนระดับคุณภาพสถานศึกษาอยู่ใน ระดับยอดเยี่ยม จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาในสังกัด สอศ. ในจังหวัด กรุงเทพมหานครการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องตระหนัก รวมทั้งบุคลากรภายใต้สถานศึกษานั้น ที่จะทราบทิศทาง และ เปรียบเทียบทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปปรับปรุง ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ในส่วนนี้ยังมีบางส่วนที่บุคลากรขาดความเข้าใจกับการประกันคุณภาพการศึกษา สังเกตได้จากการตอบข้อมูลเพื่อนำมารายงาน ประจำปี การศึกษา ทิศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การจัดทำข้อมูลเพื่อรองรับ การประกันคุณภาพการศึกษา ในการดำเนินการยังมีทัศนคติที่แตกต่างกันและแนวทางการขับเคลื่อนที่ไม่ต่อเนื่อง โครงสร้างองค์กรนโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพ โครงสร้างการ ดำเนินการยังขาดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การสื่อสารระหว่างสถานศึกษาภายในจังหวัดยังขาดการ สื่อสารอย่างต่อเนื่องและการดำเนินการติดต่อสื่อสารล่าช้า และในส่วนของความพร้อมของทรัพยากร และสิ่งสนับสนุน ในการประกันคุณภาพเป็นส่วนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ควรตระหนักหากขาดทรัพยากร ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง เป็นตัวอย่างของการที่จะเกิดการ พัฒนาทรัพยากรด้านอาชีวศึกษาที่จะเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ (สมพร ปานดำ, 2563: 15)ใน การดำเนินงาน อาจส่งผลต่อกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไปอีกด้วย

ทิศทางของการประกันคุณภาพการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษานบน พื้นฐานของ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสร้างมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้อง กับ บริบทของสถานศึกษา และเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของ สอศ. มี ความสอดคล้องกับ กฎกระทรวง เรื่อง การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 หมวด 3 การประเมิน คุณภาพ พร้อมทั้งการ พัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดใหม่หรือตัวชี้วัดเพิ่มเติมของระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (จิรัชญา ทองใบ, 2566)

ดังนั้นสถานศึกษาที่มีการประเมินคุณภาพการศึกษาผ่านทุกตัวบ่งชี้ ถือว่าในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสะท้อนได้จากมีผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 21 สถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน และระบบการพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาในสังกัด สอศ. ในจังหวัดกรุงเทพมหานครประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ทักษะที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) โครงสร้างองค์กร นโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพ 4) การมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5) การสื่อสารภายในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา 6) ความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน(สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,2562)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา (เล็ก กลาง และใหญ่)

สมมติฐานของการวิจัย

ขนาดของสถานศึกษา ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ ได้แก่

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในอาชีวศึกษา

ทฤษฎีทัศนคติ (Attitude Theory) ทัศนคติของครู บุคลากร และผู้เรียนต่อการประกันคุณภาพการศึกษามีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยทฤษฎีนี้มองว่าทัศนคติเกิดจากองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ความคิด (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) และพฤติกรรม (Behavioral) ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ทฤษฎีองค์การและการบริหารจัดการ (Organizational and Management Theory) แนวคิดของ Steers (1991) ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การ บุคลากร

สภาพแวดล้อม และนโยบายการบริหารจัดการ ในบริบทการศึกษา ทฤษฎีนี้อธิบายถึงความสำคัญของโครงสร้างองค์กร ระบบการทำงาน และนโยบายที่ชัดเจน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การประกันคุณภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเวศ จันทรงาม (2564) ศึกษาประเด็นอาชีวศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยชี้ให้เห็นว่า Digital Technology มีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ในยุคปัจจุบันและอนาคต และความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเชิงซ้อนกลายเป็นคุณลักษณะจำเป็นของผู้เรียน ขณะเดียวกัน ผู้บริหารต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

แทน โมรราราย (2565) ศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายในในวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ พบว่า การประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยองค์ประกอบชัดเจน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และตัวชี้วัด โดยกลยุทธ์หลักได้แก่ การพัฒนาระบบประเมินภายใน การติดตามกลไกคุณภาพ การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการเสริมสร้างคุณธรรม ผลประเมินชี้ว่ากลยุทธ์เหล่านี้มีความสอดคล้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ในระดับสูงมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งมั่นในการสร้างความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการที่พัฒนาขึ้นนั้นสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและปรับปรุง ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ การพัฒนา และการดำเนินงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในกระบวนการผลิตหรืองานบริการ

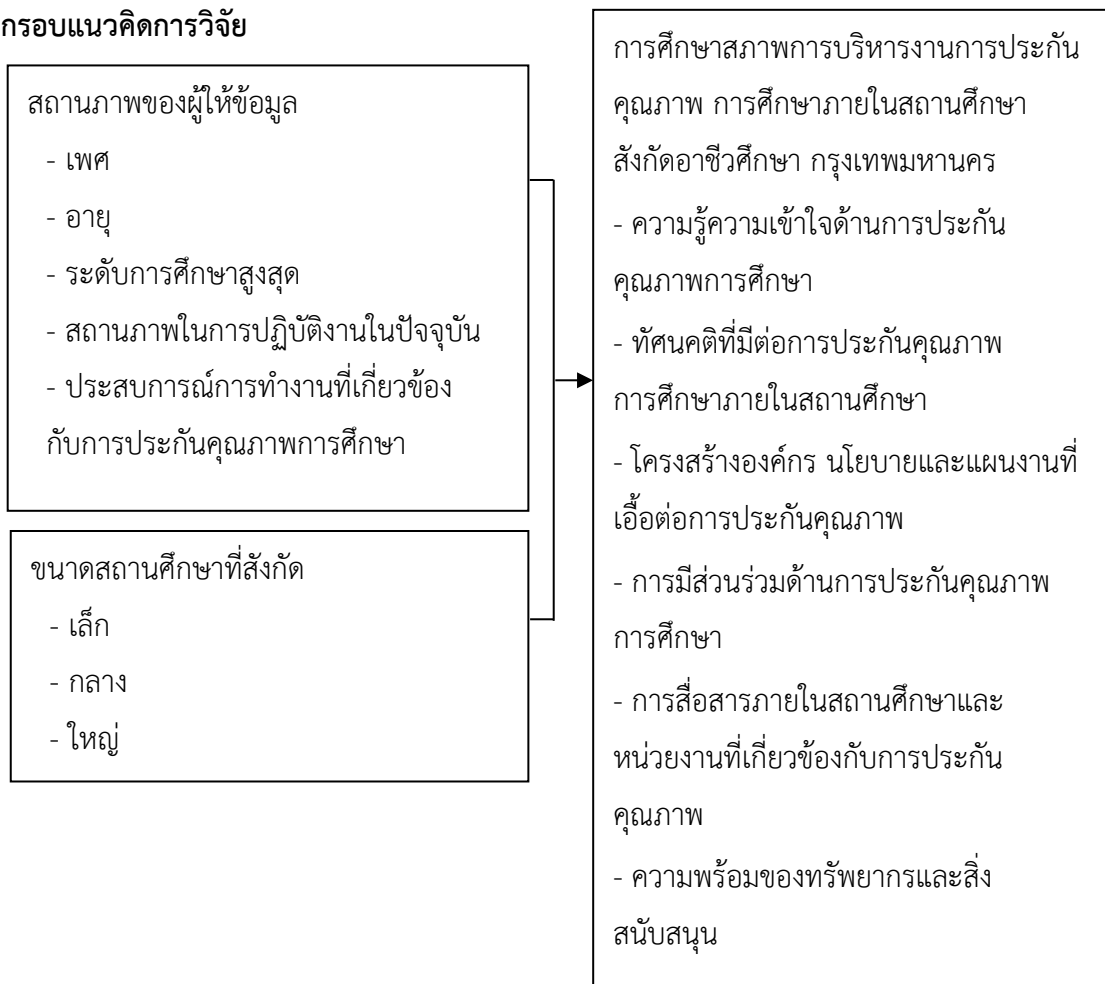
สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคดุสิต วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยพณิชยการอินทราชัย วิทยาลัยพณิชยการบางนา วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน วิทยาลัยพณิชยการธนบุรีกาญจนาภิเษก วิทยาลัยช่างทองหลวง วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก

การสื่อสารภายในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสถานศึกษามีการสื่อสารให้ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ชัดเจน

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับหน้าที่ในการดำเนินงานกับงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดประชากร คือ ผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประชากรทั้งหมดมีจำนวน

210 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 30 คน ผู้สอนจำนวน 100 คน และบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนจากสถานศึกษาในสังกัด อาชีวศึกษากรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 173 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้บริหารจำนวน 21 คน ผู้สอนจำนวน 89 คน และบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 63 คน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้สะท้อนความคิดเห็นจากผู้มีบทบาทที่หลากหลายในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือในการนำไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพให้สำเร็จเป็นคำถามปลายเปิด (Open Questions) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่า IOC

การหาคุณภาพของเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธี IOC (Index of Item-Objective Congruence) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ได้ค่า 1.00 และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach's Alpha โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพดี มีความน่าเชื่อถือสูง และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้อย่างเหมาะสม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเชิงปริมาณ ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบเอกสารในระบบสารบัญธอิเล็กทรอนิกส์ (E-office) ให้กลุ่มตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการเก็บแบบสอบถาม และแนะนำวิธีตอบแบบสอบถาม ที่ถูกต้อง เพื่อลดการผิดพลาดของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ประมวลผลโดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทั้งสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้กับสถิติเชิงอนุมานใช้เครื่องมือวิเคราะห์เพื่อดึงข้อสรุปทางสถิติเกี่ยวกับข้อมูลประชากรจากตัวอย่างการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 173 คนพบว่า ด้านเพศ เพศหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 50.87 เพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 49.13 สถานศึกษาขนาดกลางมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 45.08 สถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 27.17สถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 อายุ มากกว่า 30 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 62.43 อายุ 26 – 30 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 31.79 อายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.78 ระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 ระดับปริญญาโทจำนวน 71 คนคิดเป็นร้อยละ 41.04 สถานภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจำนวน 21 คนประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.36 ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.98 ระหว่าง 11 – 15 ปีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 22.54 มากกว่า 15 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 60.12

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นภาพรวม ที่มีต่อสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร (n=173)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.18	.62	มาก
2	ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.16	.75	มาก
3	ด้านโครงสร้างองค์กร นโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.23	.71	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
4	ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.23	.69	มาก
5	ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.20	.70	มาก
6	ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนภายในสถานศึกษา	4.17	.77	มาก
รวม		4.18	.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นภาพรวม ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร นโยบาย และแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา มี ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.18$) ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ($\bar{X} = 4.17$) ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.16$)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดกลาง การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร (n=125)

ลำดับ	การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		F	t
		เล็ก	กลาง		
		$\bar{X}$	$\bar{X}$		
1	ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.30	4.26	2.752	.099
2	ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.31	3.96	.735	.392
3	ด้านโครงสร้างองค์กร นโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.45	4.12	1.846	.176

4	ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.34	4.23	7.351	.007
5	ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.31	4.26	3.642	.000
6	ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนภายในสถานศึกษา	4.58	3.96	16.835	.000
รวม		4.44	4.11	16.451	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 2 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานศึกษาขนาดกลาง กับสถานศึกษาขนาดใหญ่การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร (n=126)

ลำดับ	การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		F	t
		เล็ก	ใหญ่		
		$\bar{X}$	$\bar{X}$		
1	ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.26	4.18	6.056	.003
2	ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	3.96	3.16	5.627	.004
3	ด้านโครงสร้างองค์กร นโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.12	4.23	3.419	.035
4	ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.23	4.23	.940	.393
5	ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.26	4.20	3.012	.052

6	ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ภายในสถานศึกษา	3.96	4.17	10.560	.000
รวม		4.11	4.18	9.726	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ กับสถานศึกษาขนาดเล็กการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร (n=95)

ลำดับ	การดำเนินงานการ ประกันคุณภาพการศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		F	t
		เล็ก $\bar{X}$	ใหญ่ $\bar{X}$		
1	ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา	4.30	4.18	6.059	.003
2	ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา	4.31	3.16	5.627	.004
3	ด้านโครงสร้างองค์กร นโยบายและแผนงานที่เอื้อ ต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.45	4.23	3.419	.035
4	ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา	4.34	4.23	.940	.393
5	ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษา และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา	4.31	4.20	3.012	.052
6	ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ภายในสถานศึกษา	4.58	4.17	10.560	.000
รวม		4.44	4.18	9.726	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษา

ขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาภายในสังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครจากผลการค้นคว้าอิสระพบว่า

1. ด้านความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายงานประเมินตนเองทั้งหมด 7 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.27)

2. ด้านทัศนคติที่มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะทำให้หน่วยงาน/สถานศึกษามีศักยภาพ และมีความสามารถในการแข่งขันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานมีการพัฒนางานทางด้านวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้งหมด 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านโครงสร้างองค์กรนโยบายและแผนงานที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสถานศึกษามีการติดตามข้อมูลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมด 9 ข้อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบประกอบด้วยวิสัยทัศน์พันธกิจยุทธศาสตร์เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจนเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.46)

3. ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สถานศึกษามีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจรวมถึงความมั่นใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งหมด 7 ข้อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านมีกระบวนการปฏิบัติงานที่มีส่วนร่วมของผู้บริหารบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.28)

4. ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีช่องทางการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และผลการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน ทั้งหมด 5 ข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเผยแพร่เกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.48)

5. ด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนภายในสถานศึกษาสถานศึกษามีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้งหมด 7 ข้อ

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในด้านสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 4.46)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครจากพบว่า

1. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็กและขนาดกลาง ดังนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เป็นไปตามสมมุติฐาน

2. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดังนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เป็นไปตามสมมุติฐาน

3. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ดังนั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เป็นไปตามสมมุติฐาน

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงนโยบายของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยกำหนดให้แต่ละสาขาวิชาและหน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพเป็นประจำทุกปี ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวมผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารโจน์ ขจรจันต์ (2558) ที่ศึกษากลยุทธ์การบริหารการประกันคุณภาพของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยพบว่ากลยุทธ์การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพ ทั้งในด้านการเรียนการสอนที่ตอบสนองตลาดแรงงาน (กลยุทธ์ที่ 1) และการสร้างภาพลักษณ์เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง (กลยุทธ์ที่ 2) นอกจากนี้ งานวิจัยของ แทน โมรราย (2565) ยังระบุว่ากลยุทธ์ที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน ส่งผลให้การประเมินด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งตอกย้ำบทบาทของ การมีส่วนร่วม ในการยกระดับระบบประกันคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. จากผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างองค์กร นโยบาย และแผนงานที่สนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสถานศึกษาในการจัดวางระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ สนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสม และขับเคลื่อนนโยบายด้านคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หน่วยงานมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน พร้อมจัดสรรทรัพยากรและแผนงานที่เอื้อต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย มีศรี (2555) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในองค์กรกับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่าองค์ประกอบด้านนโยบายการบริหาร การปฏิบัติ ลักษณะของบุคลากร และสภาพแวดล้อมในองค์กร มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ และ ลักษณะของบุคคลในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโดยรวม

3. ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารภายในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านคุณภาพไปยังบุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยเน้นการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมประกันคุณภาพภายในได้อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจบ หาญกลับ และคณะ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

4. ผลการประเมินพบว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สถานศึกษาได้มีการวางแผนการสื่อสารที่ชัดเจน การถ่ายทอดความรู้ และการจัดโครงสร้างแผนงานอย่างมีระบบ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในทุกระดับของบุคลากร ความเข้าใจที่ดีเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานในมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปี่ยมสุข พุงกาวิ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพและประสบการณ์ในการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวได้ว่า ความรู้และความเข้าใจเป็นรากฐานสำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินงานด้านคุณภาพภายในอย่างเป็นรูปธรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพจึงไม่เพียงเป็นการถ่ายทอดข้อมูลเชิงนโยบาย แต่เป็นการสร้างความตระหนักรู้ในพันธกิจของสถานศึกษาที่ทุกคนมีบทบาทร่วมอย่างแท้จริง

5. การประเมินด้านความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยมีการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม การจัดเตรียมสิ่งสนับสนุนดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้าผลการประเมินนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ และคณะ (2559) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพในระดับคณะวิชามหาวิทยาลัยราชธานี โดยพบว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ด้านทัศนคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษางานวิจัยของ ประเวศ จันทรงาม (2564) ยังสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมและการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในศตวรรษที่ 21 ผู้นำจะต้องมีความกระตือรือร้นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร และการปฏิบัติงาน รวมถึงการประเมินคุณภาพการศึกษานอกที่มีการติดตามและตรวจสอบตามมาตรฐานจากหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง เช่น สมศ.

7. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก และขนาดกลาง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างในการบริหารจัดการภายในแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ งานวิจัยของ แทน โมรราย (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ ก็สนับสนุนแนวคิดนี้ โดยผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยได้พัฒนากลยุทธ์ที่มีองค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา โดยกลยุทธ์ที่ใช้มีดังนี้ การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การยกระดับการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบ การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในให้ตรงตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา

8. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เป็นไปตามสมมุติฐาน เนื่องจากการปฏิบัติงานในหน้าที่และอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานยังมี

ข้อกำหนดอยู่ในหน้าที่การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Agnese Ligotne (2014) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการประกันคุณภาพภายในเพื่อการศึกษาาระดับอุดมศึกษา เพื่อตระหนักถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวงจรการประกันคุณภาพสำหรับคุณภาพของโปรแกรมการศึกษาและให้ความสำคัญกับส่วนการประเมินเป็นหลัก ซึ่งพบว่าการเลือกเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ลักษณะสำคัญสำหรับคุณภาพภายในของโปรแกรมการศึกษา เกณฑ์เหล่านี้เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่สำคัญสำหรับการประกันคุณภาพ

9. ผลการสรุปการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก พบว่า เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงาน มีผลต่อความชำนาญงานในหน้าที่ในการจัดทำงานประกันคุณภาพการศึกษาด้วยโดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ยอดปราง (2561) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาซึ่งพบว่าขนาดสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ควรมีจัดอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้กับครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนเพิ่มขึ้น

2. ควรเพิ่มเติมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงความมั่นใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อระบบเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

2. ควรเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม เช่น นักเรียน นักศึกษา ผู้ศึกษาอยู่ในรูปแบบนอกระบบ แบบมีชั้นเรียน (ภาคสมทบ) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยวิธีการสัมภาษณ์ควบคู่กันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศในการเก็บข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา และนำมาพัฒนาเป็นสถานศึกษานำร่องดีเด่น

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ และคณะ. (2559). ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยราชธานี. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน “17 มิถุนายน 2559 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- กุลขญา ลอยหา. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพบทบาทของนักจัดการชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น.
- เจนจบ หาญกลับ และคณะ. (2559). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2559.
- ดวงพร หวานเย็น. (2556). การจัดการการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องการเขียนเพื่อการสื่อสารโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- แทน โมราราย. (2565). กลยุทธ์การขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์. อาชีวศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- บุญธรรม อ้วนกันยาและคณะ. (2563). กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ; ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2563.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัตินิการวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เปี่ยมสุข พุกาวี. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

- ของบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. ปีที่ 8. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม - ธันวาคม 2558.
- ประเวท จันทร์งาม. (2564). *อาชีวศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช.วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช.
- พัฒนพล แก้วยม. (2557). *การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ศยามล สืบเนื่อง. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทนันทนาการเม้นท์ จำกัด กรุงเทพมหานคร.การวิจัยปริญญาโทมหาบัณฑิต).สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.*
- สุภัทรา เอื้อวงศ์ และคณะ. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยสยาม.ประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประจำปี 2557.*
- สาโรจน์ ขอจ่วนเตียว. (2558). *กลยุทธ์การบริหารการประกันคุณภาพของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*
- สมใจ ยอดปราง. (2561). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*
- สมพร ปานดำ. (2562). *ยุทธศาสตร์การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเภทอุตสาหกรรมรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ 33 ฉบับที่ 116 ตุลาคม-ธันวาคม 2563.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *การศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.
[ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary/>.สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565.
- อุไร กุ้ยกำจร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับ คณะ/วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. รายงานวิจัย กองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). พฤติกรรมสื่อสารในองค์กร.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.
- อังคณา วิสุทธากร. (2555). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา.การวิจัยปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนาจ มีศรี. (2555). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- Agnese Ligoine. (2014). *Internal Quality Assurance for Higher Education Study Programme*. Proceeding of the International Scientific Conference. May 23th – 24th ,2014 Volumel.
- Ayda Abdallah Wannouss. (2018). *Determinants of Internal Quality Assurance Process in Lebanese Private Higher Education Institutions*. Department of Business Administration Faculty of Business Administration, Beirut Arab University.
- Cambridge University Press. (2019). Cambridge Dictionary. Available from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/attitude>. [2022, May, 30].
- Gibson, J. (2000). *Organizations, Behavior, Structure, Processes* 9th ed. New York: McGraw-Hill.
- G.E. Berkley. 1975. *The Craft of Public Administration*. Boston : Allyn and Bacon.
- Nguyen, L., Tran, T., Pham, T., Nguyen, T., Le, H., Trinh, T., & Nghiem, T. (2021). *Factors Affecting Successful Quality Assurance Implementation in Vietnamese Higher Education: A Qualitative Study*. The Qualitative Report, 26(2), 625-636.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

The Public Opinion on Tourist Attractions Management at Wat Yai
Sawang Arom Floating Market in the area of Om Kret Subdistrict
Administrative Organization, Pak Kret District, Nonthaburi Province

ดาวราย ลิ้มสายหัว

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

E-mail: Daorai.lim@vru.ac.th

Daorai Limsaihua

Lecturer in the Master of Political Science Program Faculty of Humanities and Social Sciences
Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage

รับเข้า : 7 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 10 มิถุนายน 2568 ตอบรับ : 12 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) เท่ากับ 0.91 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.862 โดยเก็บข้อมูลกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติทดสอบทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านการตลาด ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านการแสวงหาและ

สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกัน ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นควรพัฒนากลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกลุ่มอายุและอาชีพของประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำ ความคิดเห็นของประชาชน

Abstract

This research aims to study people's opinions on the management of floating market tourism and also to compare people's opinions on the management of floating market tourism classified into personal factor. This research was quantitative research. The instrument consistency index (IOC) was 0.91 and the reliability value by Cronbach's alpha coefficient was 0.862. The sampling was consisted of 335 people who live in Om Kret Subdistrict, Pak Kret District, Nonthaburi Province by using the questionnaire as the tool to collect the data by finding frequency, percentages, mean, and standard deviation for describing and testing hypotheses by T-test, F-test and One way ANOVA.

The result showed that people's opinions on the management of floating market tourism was overall in high level and Specifically, the highest satisfaction was in the area of tourism services, followed by marketing, development planning, management, and the creation of new attractions. The opinion compared into personal factor found that differences in age and occupation were significantly associated with varying opinions, while gender, education, and income showed no significant differences. These findings suggest that local administrative organizations should consider age and occupation-specific tourism service development strategies to enhance community participation and satisfaction in floating market management.

Keywords: tourism management, floating market, people opinion

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยนับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สามารถทำรายได้ให้ประเทศอย่างมากเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายในรูปแบบของการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเมืองที่ทันสมัย มีธรรมชาติที่สวยงาม มีอาหารที่หลากหลาย รวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ สิ่งจูงใจเหล่านี้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น จึงทำให้การเดินทางมีความสะดวกสบาย ในปี พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีรายได้ทางการท่องเที่ยว 2.78 ล้านล้านบาท โดยมีนักท่องเที่ยวจากตลาดต่างประเทศ จำนวน 81 ล้านคน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่เกิดประโยชน์ในวงกว้างเนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งสัมพันธ์กับธุรกิจหลายภาคส่วนทั้งธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร รวมไปถึงธุรกิจขนาดเล็กในชุมชน ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งลดอัตราการว่างงานและเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรสนับสนุนการท่องเที่ยวและหาช่องทางในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวทางสถานที่สำคัญ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หรือการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ซึ่งการค้าขายในรูปแบบของตลาดน้ำยังคงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับท้องถิ่นตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล โดยเมื่อปี พ.ศ. 2566 กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายมุ่งยกระดับตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สืบสานวัฒนธรรมไทย กระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างรายได้แก่ชุมชน (กรมประชาสัมพันธ์, 2566) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ราษฎรที่มีบ้านเรือนและเรือกสวนไร่นาตามริมแม่น้ำลำคลอง ได้นำผลิตผลทางการเกษตร ตลอดจนงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ออกมาจำหน่ายเป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ราษฎรอีกทางหนึ่ง ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่ผ่านมาที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งยังมีช่องว่างองค์ความรู้ (research gap) และยังขาดการศึกษาวิจัยที่เป็นเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเสี่ยงสะท้อนจากประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ รวมทั้งเป็นการสะท้อนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตภาคกลาง ติดกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งใน 5 จังหวัดปริมณฑลที่มีความเจริญในแทบทุกด้านเทียบเท่ากับกรุงเทพมหานคร และเป็นจังหวัดที่มีคนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นที่สุดจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย จังหวัดนนทบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 622.38 ตารางกิโลเมตร หรือ 388,939 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 74 ของประเทศ มีแม่น้ำไหลผ่านทำให้แบ่งพื้นที่จังหวัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตก ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีคูคลองสาขาขนาดต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกันหลายสาย เหมาะแก่การทำสวนผลไม้และทำการเกษตรอื่น ๆ และฝั่งตะวันออก ได้แก่ พื้นที่ในเขตเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด อันเป็นเขตเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จังหวัดนนทบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตร มีชุมชนที่ยังคงใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายตามแบบวิถีไทยดั้งเดิม และยังมีสถานที่ที่น่าสนใจไปเที่ยวชมมากมายหลายแห่ง และงดงามไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิมและไทยผสมผสาน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสมากมาย และด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครจึงมีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ อันส่งผลให้จังหวัดนนทบุรีกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

พื้นที่ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เช่น สวนทุเรียน วัดสิงห์ทอง วัดใหญ่สว่างอารมณ์ โดยเฉพาะตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2552 ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาภายในเขตบริเวณเดียวกับวัดใหญ่สว่างอารมณ์ ในซอยวัดใหญ่สว่างอารมณ์ ซึ่งเป็นตลาดน้ำแห่งเดียวในพื้นที่ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเนื่องด้วยอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้นักท่องเที่ยวมักนิยมมาทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ทั้งวันเกิดหรือเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ โดยบริเวณท่าน้ำริมวัดจะมีแผงขายอาหารเรียงรายอยู่ภายใต้หลังคาโปร่งแสงขนาดใหญ่ อันประกอบด้วยอาหารคาว อาหารหวาน พืชผักผลไม้พื้นบ้าน และสินค้า OTOP ของคนในชุมชน เช่น ขนมจีนห่อกะลา ข้าวเหนียวแดง ทุเรียนก้านยาว มะม่วงน้ำดอกไม้ มะม่วงยายก่ำ ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ยังมีร้านของที่ระลึกพื้นถิ่น อาทิ ร้านจำหน่ายสินค้าทำมือ สินค้าหัตถกรรม สินค้าจรัสสาน ร้านต้นไม้กินผล ต้นไม้มงคล ไม้ดอกไม้ประดับ ที่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าต่างนำมาขายกัน ณ บริเวณตลาดริมน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์

ตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์เป็นตลาดน้ำแห่งเดียวในพื้นที่ตำบลอ้อมเกร็ด อยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีสินค้าพื้นบ้านของชุมชนมาวางขายอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไร และนำข้อค้นพบที่ได้ไปเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับ

ต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาซึ่งรายได้ที่หมุนเวียนภายในชุมชน เกิดชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน และเป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในชุมชนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเสนอว่าการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล มี 5 ภารกิจหลัก ได้แก่

1. การตลาด ได้แก่ การจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว
2. การแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ได้แก่ การสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น พื้นที่รกร้างว่างเปล่า พื้นที่สาธารณะ
3. การให้บริการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการด้านการขนส่ง การพักผ่อน การบริการอาหารเครื่องดื่ม การนำเที่ยวและมัคคุเทศน์ การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว
4. การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย การประสานหน่วยงานอื่นเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
5. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การกำหนดวิธีบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริหารงานบุคคลดูแลแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และการกำหนดวิธีจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางที่เป็นธรรมชาติและอยู่ภายใต้การปกป้องทางสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์และการ

กระตุ้นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวให้มีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ภายใต้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (ไพริน เวชัญญะกุล, 2563)

แนวคิดการท่องเที่ยวแบบสมาร์ท (Smart Tourism) มีองค์ประกอบสำคัญ (ประพัฒน์ นม จริยะพันธุ์ และรัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข, 2562) ดังนี้

1. การบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยการจัดตั้งหรือกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงการดำเนินงานของทุกหน่วยงาน
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเป็น Smart Tourism Destination เช่น การเพิ่มจุดบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WIFI) หรือจัดทำแอปพลิเคชันที่สามารถเชื่อมโยงทุกการบริการที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ระบบขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก
3. การพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดอบรมเพื่อยกระดับความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชน ด้านเทคโนโลยี ระบบสื่อสาร การใช้งานอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐาน ภาษาอังกฤษ
4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เช่น เว็บไซต์ สื่อออนไลน์ การจัดนิทรรศการ
- 5 การบริหารการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความอ่อนไหว

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community tourism) คือ การท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวในปัจจุบันคือ เอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนที่นำมาเป็นจุดขายหรือสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community Based Sustainable Tourism: CBST) ที่ช่วยให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว (สุวิมล บัวทอง และปิยะนุช พรประสิทธิ์, 2567)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวพบว่างานวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และกลุ่มงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. กลุ่มงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังเช่น

ศัลพล จันเพชร (2565) ศึกษาปัจจัยการรับรู้คุณค่าองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านพฤติกรรมและการบริโภคของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวด้านความดึงดูดใจอยู่ในระดับมาก ด้านการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริการเสริมที่นักท่องเที่ยวควรได้รับอยู่ในระดับปานกลาง (หน้า 103)

Cahyani et al., (2023) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของแหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพบริการต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ TKL ECOPARK เมืองมาเกอลัง ประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือน TKL Ecopark อีกครั้ง แต่ปัจจัยด้านคุณภาพของบริการมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสนใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้ง

Kim and Lee (2023) ศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและความแตกต่างในพฤติกรรมระหว่างกลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจและเจตนาในการแสดงออก ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวที่ซุงของบุกโดมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ การพักผ่อน/การรักษา/การปรับปรุงสุขภาพ ความแปลกใหม่ ความหรูหรา การสำรวจตนเอง การเป็นมิตรต่อธรรมชาติ และการปรับปรุงความสัมพันธ์ทางสังคม

ปพน บุขยมมัลย์ และคณะ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม: กรณีศึกษาตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมพบว่าปัจจัยด้านอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มงานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังเช่น

นพวรรณ เชื้อโชติ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมภู อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินการขยายและบูรณะเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดทำป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

วรรณารด ดวงอุดม (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาทยังขาดแคลนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งยังขาดความเข้าใจและขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ยังมีไม่มากนัก

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า อปท. จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 55.56 มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ จะเน้นการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุน งบประมาณ การอบรมความรู้ และการศึกษาดูงาน

นพดล วีระวงศ์ (2564) ศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าเทศบาลนครนครสวรรค์มีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การจัดเตรียมและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือกับภาคีในการจัดการท่องเที่ยว ส่วนการวางแผนและนโยบายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาด เทศบาลนครนครสวรรค์ยังมิได้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

พาฝัน นิลสวัสดิ์ ดุชาเมลัน (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของเทศบาลต่อการกิจด้านการท่องเที่ยว: การบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลนครสงขลา คือ มุ่งสู่เมืองมรดกโลก เน้นการบูรณะซ่อมแซมและจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่า โดยมีจุดแข็ง คือ การใช้มาตรการกฎหมายเพื่อควบคุมรักษาภูมิทัศน์และความร่วมมือจากภาคประชาสังคม ส่วนจุดอ่อน คือ การจราจรแออัดและที่จอดรถไม่เพียงพอ ส่วนเทศบาลเมืองปัตตานีมีจุดแข็ง คือ การใช้ความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา มาจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่า ส่วนจุดอ่อน คือ การขาดมาตรการควบคุมทางกฎหมายเพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองเก่าและขาดภาคประชาสังคมมาร่วมทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งยังมีช่องว่างองค์ความรู้และยังขาดการศึกษาวิจัยที่เป็นเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเสียงสะท้อนจากประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ รวมทั้งเป็นการสะท้อนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องจัดการการท่องเที่ยวที่จะดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541) และแนวคิดการท่องเที่ยวแบบสมาร์ท (Smart Tourism) ของ ประพัฒน์ จริยะพันธุ์ และรัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข (ประพัฒน์ จริยะพันธุ์ และรัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข, 2562) มาใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์ 2. การแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 3. การให้บริการท่องเที่ยว เช่น การขนส่ง การพักผ่อน การบริการอาหารเครื่องดื่ม การนำเที่ยว การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก 4. การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และ 5. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การกำหนดวิธีบริหารจัดการ หรือการจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล
1 เพศ
2 อายุ
3 ระดับการศึกษา
4 อาชีพ
5 รายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม

การจัดการแหล่งท่องเที่ยว
1. การตลาด
2. การแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่
3. การให้บริการท่องเที่ยว
4. การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
5. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลอ้อมเกร็ด จำนวน 2,124 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด, 2566) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ 335 คน จากการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การ

บริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเป็นคำถามมีลักษณะเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ตามแนวคิดของการจัดการการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1.การตลาด 2.การแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 3.การให้บริการท่องเที่ยว เช่น การขนส่ง การพักผ่อน การบริการอาหารเครื่องดื่ม การนำเที่ยว การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก 4.การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และ 5.การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การกำหนดวิธีบริหารจัดการ หรือการจัดหาและใช้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ ร่างแบบสอบถามได้ถูกประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.91 และค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือเท่ากับ 0.862 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ 0.7 (Hair et al., 1998)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นคนแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น จำนวน 335 คน ผู้วิจัยจะนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์การวัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยจะแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย T – test สำหรับตัวแปรสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F – test สำหรับตัวแปรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดระดับนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ส่วนอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 รองลงมา คือ มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และน้อยที่สุด คือ อายุ ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ากับ 20 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ส่วนระดับการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปวช./ปวส. จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 และน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ส่วนอาชีพพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพอิสระ/ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมา คือ อาชีพบริษัท/ห้างร้าน/เอกชน จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 และน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และรายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือ มีรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และรายได้ น้อยที่สุด คือ 40,000 บาทขึ้นไป จำนวน 17 คน คิด เป็นร้อยละ 5.1

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์

การจัดการแหล่งท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการให้บริการท่องเที่ยว	3.74	0.54	มาก
2. ด้านการตลาด	3.56	0.54	มาก
3. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.50	0.56	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.44	0.49	มาก
5. ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่	3.35	0.48	ปานกลาง
รวม	3.52	0.33	มาก

ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52, S.D. = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว เช่น การจัดให้มีลานจอดรถ มีการบริการอาหารเครื่องดื่ม มีการนำเที่ยวไว้พระแก้ววัด มีการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ($\bar{x} = 3.74, S.D. = 0.54$) ซึ่งลานจอดรถของวัดใหญ่ฯ ค่อนข้างกว้างขวางและมีที่จอดรถจำนวนมาก อีกทั้งตลาดน้ำมีร้านค้า ร้านอาหาร ที่หลากหลายที่เป็นพืชผักผลไม้พื้นบ้านให้บริการประชาชน เป็นเหตุให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการให้บริการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงสุด ลำดับรองลงมา คือ ด้านการตลาด ($\bar{x} = 3.56, S.D. = 0.54$) เช่น มีการประชาสัมพันธ์ในเพจและเว็บไซต์ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.50, S.D. = 0.56$) เช่น การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผนการนำสินค้าท้องถิ่นมาวางขายในตลาด มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำ และรองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.44, S.D. = 0.49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ($\bar{x} = 3.35, S.D. = 0.48$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	P-value	df
1. เพศ	0.54	-	.14	
2. อายุ	-	5.36	.00*	334
3. ระดับการศึกษา	-	0.32	.87	334
4. อาชีพ	-	3.85	.00*	334
5. รายได้ต่อเดือน	-	2.16	.07	334

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน (ค่า $P = .14$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวม แตกต่างกัน (ค่า $P = .00$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการโฆษณา ด้านการสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยว และด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว และด้านการรักษาความปลอดภัย ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่าอายุที่มีความแตกต่างกันมี 2 คู่ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่างต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 20 ปี กับอายุที่มากกว่า 60 ปีขึ้นไป และช่วงอายุระหว่าง 21 - 30 ปี กับอายุที่มากกว่า 60 ปีขึ้นไป ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงกลุ่มอายุของประชาชน เช่น การจัดลานจอดรถที่อำนวยความสะดวกแก่กลุ่มคนที่อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป เช่น เพิ่มจุดจอดรถวิลแชร์ การทำทางลาดทางชันสำหรับรถวิลแชร์ รวมถึงการจัดสถานที่หรือมุมเพื่อถ่ายรูปเช็คอินสำหรับกลุ่มคนที่มีช่วงอายุ 20-30 ปี ที่ชื่นชอบการโพสต์ภาพลงสื่อโซเชียล

3) ประชาชนที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน (ค่า $P = .87$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวม แตกต่างกัน (ค่า $P = .00$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการโฆษณา ด้านการสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยว และด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว และด้านการรักษาความปลอดภัย ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่าอาชีพที่มีความแตกต่างกันมี 2 คู่ ได้แก่ อาชีพนักเรียน-นักศึกษา กับเกษียณอายุ และอาชีพทำงานบริษัท/ห้างร้าน/เอกชน กับ เกษียณอายุ

5) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (ค่า $P = .07$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการโฆษณา ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว ด้านการสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และด้านการรักษาความปลอดภัย ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยสมมติฐานกำหนดว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการให้บริการท่องเที่ยว เช่น การจัดให้มีลานจอดรถ มีการบริการอาหารเครื่องดื่ม มีการนำเที่ยววัดพระแก้ววัด มีการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก รองลงมา คือ ด้านการตลาด เช่น มีการประชาสัมพันธ์ในเพจและเว็บไซต์ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผนการนำสินค้าท้องถิ่นมาวางขายในตลาด มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำ และรองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีนโยบายแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การทำ City Scan ร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชาญฉลาดด้วยพลังท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดดังนี้แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคตควรเพิ่มการศึกษาด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2565-2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มศักยภาพด้วยระบบสารสนเทศมาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2565)

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยสมมติฐานกำหนดว่าประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปพน บุขยมลย์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม: กรณีศึกษาตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกันประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดใหญ่สว่างอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีนโยบายหรือมาตรการแสวงหาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปพัฒนาและจัดทำแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงอายุ เช่น ควรมีสสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุหรือมีจุดถ่ายรูปรูป/เช็คอินให้แก่กลุ่มวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาพบว่าด้านการให้บริการท่องเที่ยว เช่น การจัดให้มีลานจอดรถ มีการบริการอาหารเครื่องดื่ม มีการนำเที่ยวไหว้พระเก้าวัด มีการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นควรมีการต่อยอดนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชันบริการจองตั๋วเรือไหว้พระเก้าวัดหรือวางแผนการเดินทางล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย โดยศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ดเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2566, 12 กันยายน). เปิดตัวครั้งแรก!! “ตลาดน้ำกรุงเก่าวัดท่าการ้อง” ย้อนยุควิถี
ริมน้ำของชาวอยุธยา ยกระดับ 10 ตลาดบก 6 ตลาดน้ำ สืบสานวัฒนธรรมไทย.
<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/213886>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). สถานการณ์พักรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้
เยี่ยมเยือนเดือนมกราคม-ธันวาคม ประจำปี 2567.
<https://www.mots.go.th/news/category/760>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). นนทบุรี.
<https://thai.tourismthailand.org/Destinations/Provinces/นนทบุรี/226>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541, 2-6 กรกฎาคม). การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ปี
2542. <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/T14751.pdf>
- คัชพล จันเพชร. (2565). การรับรู้คุณค่าองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ
ด้านพฤติกรรมและการบริโภคของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย. *ลักทอง: วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*. 28(1), 103-115.
- นพดล วีระวงศ์. (2564). บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์.
[วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองและการจัดการ].
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:294073
- นพวรรณ เชื้อโชติ. (2556). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลกุดชุมภู อำเภอบึงสามพัน จังหวัด
อุบลราชธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
<https://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/e-research/?q=node/1736>

- ปพน บุษยมาลย์ และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม: กรณีศึกษาตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ประพัฒน์ จริยะพันธุ์ และรัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข. (2562). การวิเคราะห์ใช้คุณค่าเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การเป็น Smart tourism destination ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- พาฝัน นิลสวัสดิ์ ดุอาเมลัน. (2564). บทบาทของเทศบาลต่อการกิจด้านการท่องเที่ยว: การบริหารจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่าสงขลาและเมืองเก่าปัตตานี. วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 15(2), 69-81.
- ไพริน เวชัญญะกุล. (2563). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Ecotourism to Sustainable Tourism. วารสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 2(1), 50-63.
- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ. วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 12(2), 127-149.
- วรรณารด ดวงอุดม. (2557). ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ. 1(1), 35-53.
- สุวิมล บัวทอง และปิยะนุช พรประสิทธิ์. (2567). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 11(2), 66-94.
- องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด. (2566, 12 มกราคม). จำนวนประชากร. <https://aomkred.go.th/public/list/data/index/menu/1168>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2565, 5 มิถุนายน). ยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2565-2570. <https://www.nont-pro.go.th/public/list/data/detail/id/7812/menu/5100/page/1>
- Kim, J & Lee, J. (2023). A Study on Market Segmentation According to Wellness Tourism Motivation and Differences in Behavior between the Groups-Focusing on Satisfaction, Behavioral Intention, and Flow. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 20(2), 1-22.
- Cahyani. F, Lukman L., Lestari. D, Janah. A & Trimah. S. (2023). The Influence of Tourist Attraction and Service Quality on the Interest of Visiting Tourist on TKL

ECOPARK. *Journal of Humanities, Social Sciences and Business (JHSSB)*. 2(2), 401-408.

Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.). Prentice-Hall.

การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี
Personality Development for Operational Efficiency of
Nonthaburi Province Police Officers

อภิสรณ์ ทะสุวรรณ

อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, E-mail: apthsu@rpu.ac.th

Apisara Thasuwarn

General Education Office, Rajapruk University, E-mail: apthsu@rpu.ac.th

รับเข้า : 21 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 15 มิถุนายน 2568 ตอรับ : 25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ 2) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี 3) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีและ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffc และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ สำหรับด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านค่าใช้จ่าย ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลา และด้านปริมาณงาน 2. ผลการเปรียบเทียบ

ตามสถานภาพส่วนบุคคลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ชั้นยศ และประเภทงานที่ปฏิบัติ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 4.ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงานด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การพัฒนาบุคลิกภาพ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

Abstract

This research aimed to: 1) study opinion levels of the Nonthaburi Province Police Officers with respect to their personality, 2) study the level of operational efficiency of these police officers, 3) compare the opinion level of operational efficiency with personal factors, 4) study the relationships between personality development and Nonthaburi Province Police Officers, personality development to increase the operational efficiency. 317 research samples were drawn from police officers in the Nonthaburi Province and tools were questionnaires, while statistical procedures included frequency, percentage, mean, t-test, One-way ANOVA, Pairwise differences were tested using Scheffe's method and correlations were analyzed using Pearson's product moment correlation coefficient at the .05 and .01 levels of statistical significance.

The findings of this study found that: 1) the overall personality development of Nonthaburi Province Police Officers was at high level: in the subdivided aspects, all aspects were high, including compromise personality, presentation personality, and consciousness personality while opened experience personality, sensitivity personality were at moderate level; the overall operational efficiency of the Nonthaburi Province Police Officers was at high level, in subdivided aspect, the aspects with high level included expenditure, work quality, timing, and work quantity; 2) in comparing the personality development and the operational efficiency increase of the Nonthaburi Province Police Officers, the research found that sex, age, work experience, education level, rank, and task categories had no differences; 3) the overall relationships of

personality development and operational efficiency with respect to quality, work quantity, time, and expenditures were at moderate level.

Keywords: Personality development, operational work efficiency, Nonthaburi Province Police Officers.

บทคัดย่อ

ตำรวจ (police) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรา รักษาความสงบ จับกุม และปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมาย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 6 ให้อำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1. รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ 2. ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติตาม ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 3. ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา 4. รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคง ของราชอาณาจักร 5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6. ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย 7. ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบ ข้าราชการตำรวจในฐานะเป็น ผู้ให้บริการ การพบปะ พูดคุยและเสวนา การใช้กริยา วาจา ท่าทาง กับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการบน สถานีตำรวจ อาทิเช่น พนักงานสอบสวน ประชาสัมพันธ์บนสถานีพนักงานวิทยุสับเวร ประจำวัน ผู้ช่วย พนักงานสอบสวน รวมทั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกด้านการจราจร การป้องกันปราบปรามและการสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีก็ตาม หากข้าราชการตำรวจเหล่านั้นขาดการสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรโดยรวมอย่างแน่นอน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเรียนรู้ ในการสร้างบุคลิกภาพเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนให้ทันกับยุคสมัย ยุกระดับการให้บริการ ประชาชนที่มีประสิทธิภาพ สร้างความประทับใจในการบริการต่อประชาชน อันจะส่งผลต่อบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่ดีต่อ องค์กรอีกทางหนึ่งด้วย (กองบัญชาการศึกษา, 2563)

การพัฒนาบุคลิกภาพ จึงเป็นประโยชน์กับมนุษย์ทุกคนทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาชีพข้าราชการตำรวจด้วยแล้ว บุคลิกภาพมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจาก อาชีพตำรวจเป็นอาชีพที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชน และพบปะกับประชาชนอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องแต่งเครื่องแบบ เครื่องแบบของข้าราชการตำรวจจะสง่างามได้นั้น ผู้ที่สวมใส่เครื่องแบบ

ข้าราชการตำรวจ จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีบุคลิกภาพภายนอกที่ดี คือ แต่งกายด้วยเครื่องแบบถูกต้องตามระเบียบตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด ดูแลรูปร่างให้สมสัดส่วน รักษาเครื่องแต่งกายให้สะอาด และมีบุคลิกภาพภายในที่ดี คือ มีความรู้สึนึกคิด มีทัศนคติที่ดีและมีคุณธรรมประจำใจ ย่อมส่งผลให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นมีบุคลิกภาพที่ดียิ่งขึ้น (วิโรจน์ บำรุง, 2566)

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในการศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลส่งเสริมเป็นแนวทางในการพัฒนาและเป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและภาพลักษณ์และความมั่นใจให้กับประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน
2. การพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีมีความสัมพันธ์กัน

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบบุคลิกภาพ

Costa & McCrae, (1992) ได้แบ่งบุคลิกภาพ ออกเป็นห้าด้าน แต่ละด้านมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพหวั่นไหว (Neuroticism) หมายถึง เป็นผู้ที่มีความวิตกกังวล (Anxiety) ความรู้สึกเป็นศัตรูอย่างโกรธเคือง (Angry hostility) ความรู้สึกซึมเศร้า (Depression) การคำนึงถึงแต่ตนเอง (Self-consciousness) การมีแรงกระตุ้นในตนเองสูง (Impulsiveness) และมีอารมณ์เปราะบาง (Vulnerability)
2. ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความอบอุ่น (Warmth) ความชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Gregariousness) การแสดงออกแบบตรงไปตรงมา

(Assertiveness) การชอบมีกิจกรรม (Activity) ชอบแสวงหาความตื่นเต้น (Excitement Seeking) การมีอารมณ์ ด้านบวก (Positive emotions)

3. ด้านบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) หมายถึง การเป็นคนช่างฝัน (Fantasy) ความสุนทรีย์ (Aesthetics) การเปิดเผยความรู้สึก (Feeling) การปฏิบัติ (Actions) การ มีความคิด (Idea) การยอมรับค่านิยม (Values)

4. ด้านบุคลิกภาพประนีประนอม (Agreeableness) หมายถึง การเป็นผู้ไว้วางใจผู้อื่น (Trust) ความตรงไปตรงมา (Straightforwardness) ความรู้สึกเอื้อเฟื้อ (Altruism) การยอมตามผู้อื่น (Compliance) การถ่อมตน (Modesty) และความมีจิตใจอ่อนโยน (Tender mindedness)

5. ด้านการมีจิตสำนึก (Conscientiousness) หมายถึง การมีความสามารถ (Competence) ความเป็นระเบียบ (Order) การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ (Dutifulness) การมีความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement striving) การมีวินัยต่อตนเอง (Self-discipline) และความคิดที่สามารถปฏิบัติได้ (Deliberation)

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Peterson and Plowman (1989) ได้กล่าวว่า การวัดประสิทธิภาพในการทำงานบริหารงานด้านธุรกิจ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และในความหมายอย่างกว้างขวาง รวมถึงคุณภาพของการมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ ในเวลาที่เหมาะสมและเกิดต้นทุนน้อยที่สุด เมื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวคิดของคำว่า การวัดประสิทธิภาพทางด้านธุรกิจในที่นี้ จึงมีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

1. มิติด้านคุณภาพ จะต้องมีความสูง คือผู้ผลิตและผู้ได้ใช้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจในผลการทำงาน มีความถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลงานที่มีคุณภาพควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร และสร้างความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

2. มิติด้านปริมาณงาน งานที่เกิดจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสม ตามที่กำหนดในแผนงานหรือเป้าหมายที่หน่วยงานวางไว้ และควรมีการวางแผนบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่วางไว้

3. มิติด้านเวลา คือเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการที่เหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

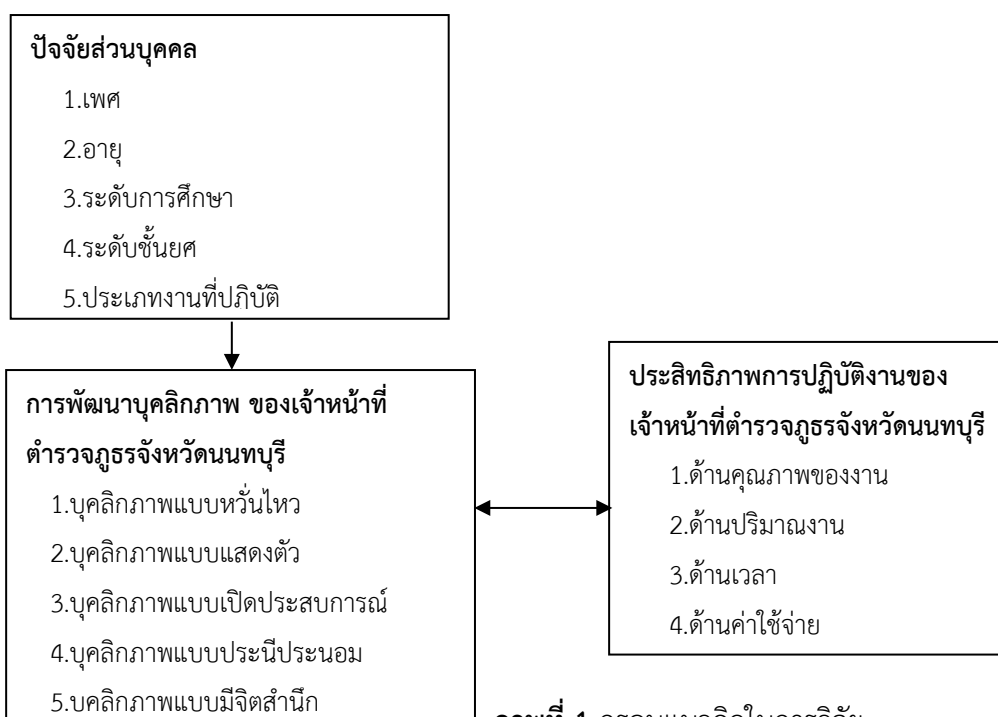
4. มิติด้านค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการทั้งหมดต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือจะต้องลงทุนน้อยและได้กำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี หมายถึง ข้าราชการตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี มีหน้าที่ตรวจตรา รักษาความสงบ จับกุม และปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมาย
2. การพัฒนาบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเอกลักษณ์ที่แสดงออกทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก ความสนใจ สติปัญญา รวมทั้งด้านสรีระ บุคลิกภาพภายนอกและภายใน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ดังนี้
3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานที่มีความพร้อมและความพยายาม และรวมไปถึงความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จที่ถูกต้องรวดเร็วขึ้นกว่าเดิมและทันตามกำหนดเวลา นอกจากนี้ยังต้องใช้ทรัพยากรทั้งคน และอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ” ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ของ Costa & McCrae.(1992) จำนวน 5 ด้าน 1.บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว 2.บุคลิกภาพแบบแสดงตัว 3.บุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ 4.บุคลิกภาพแบบประนีประนอม 5.บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และตัวแปรตามใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของ Peterson and Plowman (1953) จำนวน 4 ด้าน 1 ด้านคุณภาพงาน 2 ด้านปริมาณงาน 3. ด้านเวลา 4.ด้านค่าใช้จ่าย โดยสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ คือ ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มกำลังพลข้าราชการชั้นประทวน และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 11 สถานี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,530 คน (ข้อมูลสถิติตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี, พฤษภาคม , 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่ และทราบจำนวนประชากรทางผู้วิจัยจึงได้ คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างใช้การเก็บโดยการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้ พัฒนาขึ้นผ่านการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับข้อคำถามที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และนำข้อคำถามที่ได้มาปรับให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร มีลักษณะเป็นคำถาม แบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ และ ประเภทงานที่ปฏิบัติ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาบุคลิกภาพ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1.บุคลิกภาพแบบห้วนไหว 2.บุคลิกภาพแบบแสดงตัว 3.บุคลิกภาพแบบเปิดประสพการณ์ 4.บุคลิกภาพแบบประนีประนอม 5.บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบของ Likert's scale ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว มีจำนวนทั้งหมด 25 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านคุณภาพของงาน 2.ด้านปริมาณงาน 3.ด้านเวลา 4.ด้านค่าใช้จ่าย เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบของ Likert's scale ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว มีจำนวนทั้งหมด 25 ข้อ

ตอนที่ 4 คำถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการสร้างเครื่องมือที่ได้ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำไปให้

ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษามีค่า เท่ากับ 0.94 และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.99

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1 จัดเตรียมแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบการเก็บแบบสอบถาม
2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำในรูปแบบ Google Forms ไปเก็บข้อมูลกับประชากร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการภูธรจังหวัดนนทบุรี จำนวน 317 ชุด ด้วยวิธีส่งลิงค์ และ QR Code

3 เก็บแบบสอบถาม พร้อมตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม

4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาครบทั้งหมด 317 ชุด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนครบถ้วน ทำการลงบันทึกข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 บัณฑิตส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3 การทดสอบสมมติฐานระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างกับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จะทดสอบสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดย t-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรเพศ ชั้นยศ ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ในการทดสอบคือ ตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ และประเภทงานที่ปฏิบัติ กรณีที่ทดสอบแล้วพบว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มของค่าเฉลี่ยจะนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี “Scheffe” โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4 การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐานสถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r_{xy} ซึ่งของ (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อใช้หาความสัมพันธ์ของแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี ในภาพรวม

n = 317

การพัฒนาบุคลิกภาพ ในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ การพัฒนา	อันดับ
1. ด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว	2.92	1.26	ปานกลาง	5
2. ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว	4.34	0.64	มาก	2
3. ด้านบุคลิกภาพแบบเปิด ประสบการณ์	4.19	0.62	มาก	4
4. ด้านบุคลิกภาพแบบ ประนีประนอม	4.35	0.66	มาก	1
5. ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	4.24	0.64	มาก	3
รวม	4.01	0.52	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก (4.01) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (4.35) รองลงมา ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.34) ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.24) ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.19) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (2.92)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีใน ภาพรวม

n = 317

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ ประสิทธิภาพ	อันดับ
1. ด้านคุณภาพงาน	4.25	0.72	มาก	2
2. ด้านปริมาณงาน	4.05	0.71	มาก	4
3. ด้านเวลา	4.24	0.72	มาก	3
4.ด้านค่าใช้จ่าย	4.27	0.72	มาก	1
รวม	4.20	0.66	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก (4.20) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (4.27) รองลงมา ด้านคุณภาพงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.25) ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.24) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.05)

3.ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การพัฒนาบุคลิกภาพ	ตัวแปร					
	เพศ	อายุ	ประสบการณ์ การทำงาน	ระดับ การศึกษา	ชั้นยศ	ประเภทงาน ที่ปฏิบัติ
1. ด้านบุคลิกภาพแบบ ห้วนไหว	.76	.62	.77	.18	.59	.03*
2. ด้านบุคลิกภาพแบบแสดง ตัว	.81	.90	.80	.45	.60	.73
3. ด้านบุคลิกภาพแบบเปิด ประสบการณ์	.75	.61	.38	.85	.10	.29
4.ด้านบุคลิกภาพแบบ ประนีประนอม	.40	.65	.71	.75	.01*	.73

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล(ต่อ)

การพัฒนาบุคลิกภาพ	ตัวแปร					ประเภทงานที่ปฏิบัติ
	เพศ	อายุ	ประสบการณ์การทำงาน	ระดับการศึกษา	ชั้นยศ	
5.ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	.87	.01*	.06	.84	.25	.57
ภาพรวม	.73	.76	.83	.87	.01*	.08

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน ระดับการศึกษา และ ประเภทงานที่ปฏิบัติ มีระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ที่มีชั้นยศ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4 ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวม

ตัวแปร การพัฒนาบุคลิกภาพ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวม		
	r	p	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว	0.139*	0.013	ต่ำ
2. ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว	0.729**	0.000	สูง
3. ด้านบุคลิกภาพแบบเปิด ประสบการณ์	0.715**	0.000	สูง
4.ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม	0.800**	0.000	สูง
5.ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก	0.787**	0.000	สูง
การพัฒนาบุคลิกภาพโดยรวม	0.680**	0.000	ปานกลาง

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับความสัมพันธ์ปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ($r=0.680$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ด้านบุคลิกภาพแบบเปิด ประสบการณ์ และ ด้านบุคลิกภาพแบบหัวนไหว ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากผลสรุปข้อมูลและผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 20-30 ปี มีประสบการณ์ 1-5 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับยศชั้นประทวน และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานป้องกันและปราบปราม ซึ่งการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี มีผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ที่ 4.01 และระดับระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรีมีผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ที่ 4.20 การศึกษาเปรียบเทียบตามสถานภาพส่วนบุคคลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ชั้นยศ และประเภทงานที่ปฏิบัติ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

1 ด้านบุคลิกภาพแบบหัวนไหว พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านบุคลิกภาพแบบหัวนไหว อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกเครียดกับงานที่ทำประจำและงานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม และ รู้สึกท้อแท้เมื่อปฏิบัติงานไม่สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Goldberg (1992, 1992) กล่าวว่าบุคลิกภาพ ของบุคคลกลุ่มนี้เป็นคนที่มีอารมณ์มั่นคง จิตใจสงบ เยือกเย็นและหนักแน่น ควบคุมแรงกดดันภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ได้ดีมีการจัดการกับความเครียดที่ดี

2 ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว อยู่ในระดับมาก

เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ พร้อมทั้งชอบแลกเปลี่ยนความเห็นกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Cattell. (1970) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่ช่วยในการ ทำนายได้ว่าบุคคลจะทำอะไรในสถานการณ์ที่กำหนดให้ บุคลิกภาพเป็นเรื่องพฤติกรรมทั้งหมด ของบุคคลทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นอยู่ภายใน

3 ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพร้อมที่จะเปิดใจยอมรับคำนิยามการทำงานใหม่ๆที่เข้ามา และ มีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ สามารถรับมือกับปัญหา อดทนต่อความกดดันจากการปฏิบัติงานได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของอารี พันธมณี (2546)บุคลิกภาพ คือ แบบแผนพฤติกรรม ของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะเอกลักษณ์ที่แสดงออกทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก ความสนใจ สติปัญญา รวมทั้งด้านสรีระ บุคลิกภาพภายนอกและภายใน ทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่าง ของบุคคลใด และบุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

4 ด้านบุคลิกภาพด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองหรือพฤติกรรมของตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดและพร้อมช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถลดความตึงเครียดในทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ ธัญญภัทร์ เลิศจันทร์รางกูร (2562) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพที่ดีสามารถสร้างโอกาสและความสำเร็จในชีวิตให้กับบุคคลโดยไม่ยากนัก ทั้งนี้เนื่องจากถึงแม้จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง แต่หากบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมก็เป็นอุปสรรคปัญหาต่อความก้าวหน้าในชีวิตประจำวันได้เช่นกัน

5 ด้านบุคลิกภาพด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก พบว่า ระดับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นคนที่มีความวินัยในตนเองและ รู้จักหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Costa; & McCrae, (1992) กล่าวว่า การมีความสามารถ ความเป็นระเบียบ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ การมี ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ การมีวินัยต่อตนเอง และ ความคิดที่สามารถปฏิบัติได้

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

1 ด้านคุณภาพงาน พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและได้มาตรฐาน ตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน และมีวิธีการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Ryan and Simith (1954 อ้างถึงใน สินเลิศ สุขุม, 2543) ได้พูดถึงประสิทธิภาพของบุคคล (Human Efficiency) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงาน ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้น มองจากแง่มุมของการทำงานของแต่ละบุคคลโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงาน กับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้น

2 ด้านปริมาณงาน พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมาก เพราะมีการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเวลาที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย และสามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามที่กำหนดในแผนงานและเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ สิทธิชัย ธนโสติกุลนันท์ (2562) ให้นิยามคำว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Efficient Management) หมายถึง กระบวนการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ถูกต้อง และรวดเร็ว โดยประกอบไปด้วยคุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาที่ใช้ไปในการปฏิบัติงาน และจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน

3 ด้านเวลา พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อมที่จะเปิดใจยอมรับคำนิยามการทำงานใหม่ๆที่เข้ามา และมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ สามารถรับมือกับปัญหา อดทนต่อความกดดันจากการปฏิบัติงานได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Peterson and Plowman (1989) ได้กล่าวว่าเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการที่เหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น และสิทธิชัย ธนโสติกุลนันท์ (2562) ให้นิยามคำว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Efficient Management) หมายถึง กระบวนการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ถูกต้อง และรวดเร็ว โดยประกอบไปด้วยคุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาที่ใช้ไปในการปฏิบัติงาน และจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน

4 ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากเนื่องจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่นามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของอัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ประสิทธิภาพหมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่บรรลุผลตามที่ต้องการ และตั้งเป้าหมายไว้ โดยสามารถประหยัดและลดการสูญเสียของทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม ที่มุ่งผลิตผลลัพธ์ โดยมีสัดส่วนของต้นทุนหรือปัจจัยนำเข้าในการลงทุนน้อยที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างทันต่อสถานการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างคุ้มค่าโดย อาศัยปัจจัยจากประสิทธิภาพที่เกี่ยวกับ ด้าน

บุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ รวมถึงด้านการจัดการ จนได้ผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ตามเงื่อนไขของเป้าหมาย ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นที่พึงพอใจขององค์กร

3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1 เพศ การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกศิษฐ์ เจริญธัญญะบุรณ์. (2559). วิจัยเรื่อง บุคลิกภาพ ทักษะ และภาวะผู้นำของหัวหน้าทีมที่มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.ผลวิจัยพบว่าพนักงานที่มีเพศ และสถานภาพสมรส แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2 อายุ การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านบุคลิกภาพแบบมีจินตนาการ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี กาญจนศิริธำรง (2560) บุคลิกภาพของพนักงานบริษัทไทยยูเนียน ซีฟู้ดที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กร ผลวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุ การทำงาน ตำแหน่งงานและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันของพนักงาน พบว่า ส่งผลให้มีบุคลิกภาพทำองค์กรประกอบที่แตกต่างกัน และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในภาพรวมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของบริษัท ไทยยูเนียนซีฟู้ด จำกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3 ประสบการณ์การทำงาน การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ แก้วมงคล(2560) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการปรับตัวในการทำงานกับประสิทธิผลในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งมีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีประสิทธิผลในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

4 ระดับการศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกศิษฐ์ เจริญธัญญะบุรณ์. (2559). วิจัยเรื่อง บุคลิกภาพ ทักษะ และภาวะผู้นำของหัวหน้าทีมที่มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.ผลการวิจัย พบว่าพนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5 ขั้นยศ การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรี โดยจำแนกตามขั้นยศ โดยภาพรวมและด้านบุคลิกภาพแบบ ประนีประนอม ขั้นยศสัญญาบัตร และขั้นยศประทวน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชชาณี ภิรมย์ภักดี(2566)บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร : กรณีศึกษา กองบัญชาการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ผลการวิจัยพบว่า . ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับตำแหน่งต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6 ประเภทงานที่ปฏิบัติ การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรี โดยจำแนกตามตามประเภทงานที่ปฏิบัติ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชณี กาญจนศิริธำรง (2560) บุคลิกภาพของพนักงาน บริษัทไทยยูเนียนซีฟู้ดที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน ตำแหน่งงานและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันของพนักงาน พบว่า ส่งผลให้มีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่แตกต่างกัน และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในภาพรวมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมของบริษัท ไทยยูเนียนซีฟู้ด จำกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรี ในภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรีพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองหรือพฤติกรรมของตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นพร้อมทั้งมุ่งมั่นปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและได้มาตรฐาน ตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน พร้อมทั้งด้านปริมาณงานเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดจันทนบุรีมีความมุ่งมั่นปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ให้บรรลุเป้าหมายและ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเวลา เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพร้อมที่จะเปิดใจยอมรับ ค่านิยมการทำงานใหม่ๆที่เข้ามาเพราะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถลดความตึงเครียดในทีม ปฏิบัติงานอย่างมีวินัยในตนเองและ รู้จักหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนผลสำเร็จตามที่ กำหนดในแผนงานและเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งเปิดใจยอมรับค่านิยมการทำงานใหม่ๆที่เข้ามา ส่วน ด้านค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจันทนบุรี มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและประหยัดเพื่อให้เกิด

ประโยชน์มากที่สุด พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี วางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าอย่างรอบคอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชณี กาญจนศิริ อารัง (2560) บุคลิกภาพของพนักงานบริษัทไทยยูเนียนซีฟู้ดที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรพบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่แตกต่างกัน และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบในภาพรวมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของบริษัท ไทยยูเนียนซีฟู้ด จำกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิจัยของวิลาวัลย์ แก้วมงคล (2560) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการปรับตัวในการทำงานกับประสิทธิผลในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง สัน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งมีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีประสิทธิผลในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพนักงานที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีประสิทธิผลในการทำงานด้านคุณภาพแตกต่างกัน คุณลักษณะบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก แบบประนีประนอม และแบบเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงาน การปรับตัวในการทำงานโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหว หน่วยงานควรวางนโยบายหรือแผนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ หรือจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อเป็นการผ่อนคลายความวิตกกังวล หรือความเครียดในการปฏิบัติงาน
2. ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หน่วยงานควรจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภายในและภายนอก จะได้รับการสนับสนุนเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นการลดแรงกดดันในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดประสบการณ์ ควรมีการการบูรณาการการปฏิบัติงานในแนวทางเดิมและแบบสมัยใหม่ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
4. ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอมหน่วยงานควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อสาร การฟัง และการไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง และการจัดกิจกรรมโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5. ด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกหน่วยงานควรมีการจัดอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพภายในให้สอดคล้องกับบทบาทของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรมีการศึกษามีการทำวิจัยในหัวข้อเดียวกันโดยใช้ประชาชนเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อ ความหลากหลายในงานวิจัย

2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรนนทบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก นำมาปรับปรุง และนำข้อมูลมา บริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กองบัญชาการศึกษา. (2563). *แนวทางการยกระดับการบริการประชาชนระดับสถานีตำรวจ: หลักสูตร นายสิบตำรวจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

ธัญญาภรณ์ เลิศจันทร์ทรงกูร. (2562). *เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ภิรมย์ภักดี, ป., & มุฮัมหมัด, ก. (2566). บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มี ผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร: กรณีศึกษา กองบัญชาการหน่วย บัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 13(2), 190–205.

รัชณี กาญจนศิริธำรง. (2560). *บุคลิกภาพของพนักงานบริษัทไทยยูเนียนซีฟู้ดที่ส่งผลต่อความผูกพันใน องค์การ* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะวิทยาการ จัดการ.

วิโรจน์ บำรุง. (2566). *บุคลิกภาพที่ดีของข้าราชการตำรวจ. ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค*. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2567, จาก <http://school8.education.police.go.th/index.php>

วิลาวลัย แก้วมงคล. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการ ปรับตัวในการทำงานกับประสิทธิผลในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง*. *วารสาร นวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 5(2), 51–63.

สินเลิศ สุขุม. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการสืบสวนคดีเศรษฐกิจ* (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนามนุษย์และสังคม). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิปวิทย์ ธนโสติกุลนันท์. (2562). *ตัวแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการธุรกิจการขนส่งทางแม่น้ำใน ภาคกลางของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.

- อารี พันธมณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ: ไผ่ไหม ศรีเอทีพี กรุป.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานอุตสาหกรรม
ติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสงขลา.
- เอกศิษฐ์ เจริญชัยบุรณ์. (2559). บุคลิกภาพ ทักษะ และภาวะผู้นำของหัวหน้าทีมที่มีความสัมพันธ์กับ
ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (ปริญญาโทบริหาร
ธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Cattell, R. B. (1970). *Personality and motivation: Structure and measurement*. New York:
Harcourt, Brace & World.
- Costa, P. T. Jr., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO personality (NEO-PI-R) and NEO five-
factor for inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological
Assessment Resources.
- Goldberg, J. A. (1992). Psychological morbidity in the first year after breast surgery.
European Journal of Surgical Oncology, 18(4), 327–331.
- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business organization and management*.
Homewood, IL: Richard D. Irwin.
- Ryan, T. A., & Smith, P. C. (1954). *Principle of industrial psychology*. New York: The
Mcnaula Press Company.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper.

การศึกษาพฤติกรรมการอ่าน
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
An Investigation into the Reading Behaviors of Students at
Rajamangala University of Technology Krungthep

ชฎาจันทร์ โชคนิรันดร์ชัย

อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ E-mail: chadajan.c@mail.rmutk.ac.th

Chadachan Choknirundonchai

Lecturer, Department of Humanities, Faculty of Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Krungthep

รับเข้า : 21 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 23 มิถุนายน 2568 ตอรับ : 25 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 15 คน โดยพิจารณาจากความหลากหลายของสาขาและชั้นปี ความสนใจ ความสามารถในการสะท้อนคิด และประสบการณ์การอ่านทั้งสิ่งพิมพ์และดิจิทัล (อ่านหนังสืออย่างน้อย 1 เล่ม/เดือน และสื่อดิจิทัลมากกว่า 3 ชั่วโมง/วัน) การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตพฤติกรรม และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อตีความและสรุปประเด็นสำคัญผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามีความหลากหลายและเป็นไปตามสถานการณ์มากกว่ากิจวัตร โดยมีแรงจูงใจภายในจากความจำเป็นทางวิชาการหรือความสนใจส่วนบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญ นักศึกษานิยมอ่านช่วงเย็นถึงก่อนนอน ณ ที่พักส่วนตัว ในขณะที่ห้องสมุดมักใช้สำหรับทำงานกลุ่ม และร้านกาแฟเป็นอีกหนึ่งพื้นที่อ่านส่วนบุคคลที่ได้รับความนิยม วรรณกรรมบันเทิงและข่าวสารบันเทิงเป็นที่นิยมนำมาอ่าน สะท้อนการอ่านเพื่อตอบสนองอารมณ์และความบันเทิงส่วนตัว การอ่านผ่านช่องทางดิจิทัลมีอิทธิพลสูง โดยปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ได้แก่ แรงจูงใจภายใน อิทธิพลของเทคโนโลยีซึ่งช่วยให้เข้าถึงข้อมูลง่ายขึ้นแต่อาจนำไปสู่การประมวลผลข้อมูลแบบผิวเผิน สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวย และบริบททางสังคมรวมถึงอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ทักษะการอ่านมีความหลากหลาย แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อพัฒนาตนเองและเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการอ่าน นักศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล แรงจูงใจ สภาพแวดล้อม

Abstract

This research aims to investigate the reading behavior of undergraduate students at Rajamangala University of Technology Krungthep using a qualitative phenomenological research approach. The purposive sample comprised 15 participants, selected based on diversity in major and year level, willingness to participate, and reflective ability. They were also required to have reading experience with both print and digital media, defined as reading at least one book per month and engaging with digital media for over 3 hours per day. Data collection employed in-depth interviews, focus group discussions, behavioral observation, and content analysis of relevant documents. Qualitative data analysis was subsequently conducted to interpret and synthesize key themes.

The findings indicate that student reading behavior is diverse and more situational than habitual, with intrinsic motivation stemming from academic necessity or personal interest being a significant factor. Students preferred reading during the evening until bedtime at their private residences, while libraries were commonly used for group work, and cafés were another popular space for individual reading. Entertainment literature and news were more popular than textbooks, reflecting reading for emotional gratification and personal enjoyment. Reading through digital channels was highly influential. Key influencing factors included: intrinsic motivation, the influence of technology (which facilitates easy access to information but may lead to superficial information processing), a conducive physical environment, and the social context (including peer influence). Attitudes towards reading were diverse, but most students recognized its value for self-development and career preparation.

Keywords: Reading behavior, Students, Digital technology, Motivation, Environment

บทนำ

การอ่านเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการอ่านโดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษาระดับชาติ โดยเฉพาะในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการอ่านผ่านสื่อที่หลากหลาย รวมถึงสื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) นอกจากนี้ รัฐบาลในปี พ.ศ. 2566 ได้ระบุให้การส่งเสริมการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายด้านการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการอ่าน (ประชาไท, 2567) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งมีนักศึกษาจากหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ อาจมีบริบทที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่นักศึกษาต้องพึ่งพาทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จากงานวิจัยของกนกพร สิทธิชัยวรบุตร (2563) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มอ่านสื่อดิจิทัลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี ที่อ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ และใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงถึงร้อยละ 89.9 ส่งผลต่อรูปแบบการอ่านและการเข้าถึงข้อมูลในชีวิตประจำวัน งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาในบริบทของเทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน การอ่านไม่ได้เป็นเพียงการถอดรหัสตัวอักษร แต่ยังเป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ (Snow, 2002) การอ่านมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้บุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Guthrie & Wigfield, 2000) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านอย่างกว้างขวาง และพัฒนาแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอ่าน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ประกอบด้วยความหมายและความสำคัญ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการ แต่ละองค์ประกอบมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมทักษะการอ่านของบุคคล

การอ่านเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การตีความ และการทำความเข้าใจข้อมูลจากสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Snow, 2002) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญา และการเรียนรู้ของบุคคล (Gough & Tunmer, 1986) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านส่งผลกระทบที่สำคัญหลายประการต่อบุคคล โดยการอ่านเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมศักยภาพทางปัญญาและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต จำแนกประโยชน์หลักของการอ่านได้ดังนี้ 1) การอ่านเป็นเครื่องมือหลักที่ช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ๆ และส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านหนังสือประเภทสารคดี วารสารวิชาการ และเอกสารวิจัย ช่วยให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาและการทำงานได้ (Pressley, 2006) 2) การอ่านช่วยให้ผู้อ่านสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และการตั้งคำถามต่อข้อมูล

เพื่อประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Paul & Elder, 2008) 3) การอ่านมีส่วนช่วยในการเพิ่มพูนคำศัพท์และพัฒนาทักษะด้านการเขียนและการพูด การอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม สารคดี และบทความข่าวช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้โครงสร้างประโยค การใช้คำศัพท์ และสำนวนภาษา เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Nation, 2001)

บุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านมักมีแนวโน้มในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน (Krashen, 2004) ทั้งนี้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านมีแนวคิดหลากหลายที่พยายามอธิบายกระบวนการทำความเข้าใจของผู้อ่าน แนวคิดที่แตกต่างกันเพื่ออธิบายกระบวนการรับรู้ ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้อ่านสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากทฤษฎีนี้เสนอว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่

1) การเข้ารหัสจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Processing) เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านแปลงสัญลักษณ์ทางภาษา เช่น ตัวอักษร คำ และประโยค ไปสู่ความหมาย โดยอาศัยทักษะพื้นฐาน เช่น การรู้จำคำศัพท์ (Word Recognition) และหลักไวยากรณ์ (Syntax)

2) การรับรู้เชิงความหมายจากบนลงล่าง (Top-Down Processing) เป็นการใช้ความรู้เดิม (Prior Knowledge) และประสบการณ์ของผู้อ่านมาช่วยในการตีความเนื้อหา ทำให้เข้าใจความหมายของข้อความได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้อ่านพบคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยในบทความ หากใช้กระบวนการ Bottom-Up ก็อาจอาศัยการสะกดคำเพื่อทำความเข้าใจความหมาย แต่หากใช้กระบวนการ Top-Down ก็อาจอนุมานความหมายของคำจากบริบทของประโยค (Rumelhart, 1985)

การอ่านมิใช่เพียงการถอดรหัสตัวอักษร หากแต่ต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลที่อ่านกับความรู้อื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น Kintsch (1998) ได้นำเสนอ Construction-Integration Model ที่อธิบายว่าการอ่านประกอบด้วยสองขั้นตอนหลัก ในขั้นตอนแรก Construction Process ผู้อ่านสร้างความหมายจากข้อความโดยอาศัยการเชื่อมโยงคำศัพท์และโครงสร้างประโยค และขั้นตอนที่สอง Integration Process ผู้อ่านนำข้อมูลใหม่ไปผสมผสานกับความรู้เดิมในหน่วยความจำระยะยาว เพื่อสร้างความเข้าใจที่สมบูรณ์

การอ่านเชิงวิพากษ์มุ่งเน้นให้ผู้อ่านมีความสามารถในการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่าน และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แทนการยอมรับเนื้อหาทั้งหมดโดยปราศจากการวิเคราะห์ Freire (1970) ได้เสนอว่าการอ่านเชิงวิพากษ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลต่อสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อความ ผู้อ่านควรวิเคราะห์ว่าเนื้อหามีความน่าเชื่อถือและมีอคติหรือไม่ 2) การเชื่อมโยงข้อมูลกับบริบททางสังคม ผู้อ่านควรพิจารณาว่าข้อความที่อ่านมีผลกระทบต่อสังคมหรือกลุ่มคนใด และ 3) การนำความรู้

ไปใช้ในการตัดสินใจ ผู้อ่านสามารถใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์อย่างรอบคอบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การอ่านของผู้คนได้รับอิทธิพลจากอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแอปพลิเคชัน ส่งผลให้พฤติกรรมการอ่านของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต (Vogels & Anderson, 2020) โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ ได้ผ่านเทคโนโลยี (Vogels & Anderson, 2020; Johnson & Wang, 2019)

พฤติกรรมการอ่านในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงจากการอ่านในรูปแบบสิ่งพิมพ์เป็นการอ่านผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น เช่น การอ่านบนโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา (Mangen, Walgermo, & Brønnick, 2019) ความสามารถในการเลือกอ่านเนื้อหาที่สนใจผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ข่าวสาร หรืออีบุ๊ก ทำให้บุคคลสามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างอิสระ จากงานวิจัยของทรัพย์นภา เครืออานันท์ (2559) ได้ระบุว่า ชุดการสอนมัลติมีเดียช่วยเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ผู้เรียนพึงพอใจในระดับมากที่สุด และชุดการสอนช่วยแก้ปัญหการอ่านออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้องและชัดเจนตามอักขรวิธีได้ดี การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้การอ่านไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมที่จำกัดด้วยเวลาหรือสถานที่เฉพาะเหมือนในอดีต จึงทำให้พฤติกรรมการอ่านในยุคดิจิทัลไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพียงเพราะการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีและการเกิดขึ้นของสื่อดิจิทัล เช่น การอ่านผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต อ่านอีบุ๊กผ่านแอปพลิเคชันหรือบริการข้อมูลผ่านเว็บไซต์ (Tshabukole, 2022) การสนับสนุนจากผลการวิจัยของกิจวิสิณ วิชัยดิษฐ (2562) ในการศึกษาพฤติกรรมและแนวทางส่งเสริมการอ่านของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เผยว่านักศึกษามีระดับการอ่านข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับสูง ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและคุณภาพของสื่อส่งเสริมการอ่าน และการใช้สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงเนื้อหาส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการอ่านที่มีแนวโน้มเปลี่ยนจากการอ่านเนื้อหายาวเป็นการอ่านเนื้อหาสั้นและสรุปความสำคัญแทน สภาพแวดล้อมทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านในยุคดิจิทัล เนื่องจากการแบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร หรือบทความที่น่าสนใจในแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้คนได้รับข้อมูลหรือมีการชักชวนให้อ่านเนื้อหา มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเลือกอ่านและวิธีการอ่านของบุคคล (Fan, Chan, Wang, Li, & Prieler, 2024) ในขณะที่พฤติกรรมการอ่านยังได้รับผลกระทบจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ความชอบ ความสนใจ หรือระดับการศึกษาของแต่ละบุคคล ผู้ที่มีความสนใจในการอ่านอาจมีพฤติกรรมการอ่านที่แตกต่างจากผู้ที่ไม่สนใจ หรือบางบุคคลอาจมีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ดีกว่า

ส่งผลให้พวกเขาสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการอ่านข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (Nguyen, 2020) สำหรับการใช้เทคโนโลยีในการอ่านช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจได้มากขึ้น การใช้แอปพลิเคชันสำหรับอ่านอีบุ๊ก หรือการฟังหนังสือเสียง ช่วยให้ผู้คนสามารถอ่านหรือฟังข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา และยังสามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่มีคุณภาพและหลากหลายได้ (Roy, 2024)

ในทางตรงกันข้าม การใช้เทคโนโลยีในการอ่านก็มีผลเสียที่ทำให้การอ่านของผู้คนกลายเป็นเรื่องที่เรงรีบและขาดความลึกซึ้ง การอ่านผ่านสื่อดิจิทัลในบางครั้งทำให้ผู้คนขาดการใคร่ครวญหรือทบทวนเนื้อหาที่อ่าน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากการอ่านในรูปแบบดั้งเดิมเป็นการอ่านผ่านสื่อที่มีปฏิสัมพันธ์สูง เช่น การคลิกอ่านบทความเพียงชั่วครู่ ส่งผลให้การประมวลผลและการจดจำเนื้อหาอาจไม่ดีเท่าการอ่านในรูปแบบดั้งเดิม (Jones & Richards, 2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านและคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการอ่านปัจจัยด้านเนื้อหา/คุณภาพสื่อปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ล้วนส่งอิทธิพลต่อตัวแปรตามที่การวิจัยนี้มุ่งศึกษา ตัวแปรตามดังกล่าวคือ พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา ซึ่งครอบคลุมทั้งรูปแบบ วัตถุประสงค์ ความถี่ และวิธีการอ่าน รวมถึงคุณภาพการเรียนรู้ ที่สะท้อนผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดที่จำเป็น โดยรวมแล้ว กรอบแนวคิดนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีผลกระทบต่อนวัตกรรมกรรมการอ่านและคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพอย่างไร เพื่อนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร: นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 7 คณะ จำนวน 11,412 คน

กลุ่มเป้าหมาย: นักศึกษาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ ของทั้ง 7 คณะ จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง: ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาด้วยวิธีการเลือกนักศึกษาจากคณะศิลปศาสตร์ (3 คน) คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ (2 คน) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม (2 คน) คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ (2 คน) คณะบริหารธุรกิจ (2 คน) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (2 คน) และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2 คน) รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยจำนวนที่ผู้วิจัยพิจารณาว่าเหมาะสมจากความต้องการข้อมูลที่หลากหลาย สะท้อนมุมมองที่แตกต่าง และความสามารถของผู้ให้ข้อมูลในการให้ข้อมูลเชิงลึก

วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเบื้องต้น เพื่อคัดกรองนักศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด ในประเด็นดังนี้ สอบถามความถี่ในการอ่าน ประเภทหนังสือที่ชอบอ่าน และความเต็มใจในการเข้าร่วมการสัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 4 ชุดเครื่องมือ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) เป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แนวทางการ

สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) แบบสังเกตพฤติกรรม (Observation Form) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation) จำนวน 3 ท่าน มีผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) สำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ประเด็นด้านพฤติกรรมการอ่านมีค่า IOC ที่ 0.96 ประเด็นด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านมีค่า IOC ที่ 0.87 ประเด็นด้านประสบการณ์และความรู้สึกรู้สีกมีค่า IOC ที่ +1.00 ประเด็นคำถามเพิ่มเติมมีค่า IOC ที่ +1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้หลังจากปรับปรุงเครื่องมือแล้ว ได้มีการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าเท่ากับ 0.73

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาและคุณภาพการเรียนรู้ ในด้านผลสัมฤทธิ์ ทักษะการคิด ในงานวิจัยนี้ ดำเนินการผ่านเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้คำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ทำการสัมภาษณ์นักศึกษา 15 คน (สัมภาษณ์ครั้งละ 1 คน) ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาทีต่อคน ด้วยวิธีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ทั้งหมด และจดบันทึกข้อสังเกตเพิ่มเติม ณ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จัดกลุ่มสนทนา 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน โดยแบ่งกลุ่มตามเกณฑ์ ใช้เวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 60 นาทีต่อกลุ่ม ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มทั้งหมด และจดบันทึกข้อสังเกตเพิ่มเติม ณ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

3. สังเกตพฤติกรรม (Observation Form) นักวิจัยเชิญกลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการสำนักวิทยบริการ เป็นเวลา 60 นาที และทำการสังเกตพฤติกรรมการใช้รายบุคคล ในกระบวนการนี้มีผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บข้อมูลรายบุคคลตามแบบสังเกตพฤติกรรม

การเก็บข้อมูลข้างต้น เน้นการวิเคราะห์มุมมองและประสบการณ์ของนักศึกษาเป็นหลัก ไม่ได้มีการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน หรือข้อมูลเกรดทางวิชาการโดยตรง ดังนั้น การวิเคราะห์คุณภาพของการเรียนรู้จึงเป็นไปในลักษณะ การตีความตามบริบทของข้อมูลเชิงเนื้อหา มากกว่าการวัดเชิงตัวเลข นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประมวลผลข้อมูลจากเอกสาร และสื่อที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธี Triangulation ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ (credibility) และ ความสมบูรณ์ (validity) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธีการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามแนวทางการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตพฤติกรรม ผ่านการตีความและการสรุปประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ การวิเคราะห์เนื้อหายังถูกนำมาใช้ในการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการสรุปผลมีขั้นตอนโดยย่อดังนี้ อ่านข้อมูลทั้งหมด → แปลเป็นความหมาย → จัดเป็นประเด็น → เขียนคำอธิบาย → สรุปสาระสำคัญ โดยทำการ Audit Trail-บันทึกทุกขั้นตอนของการวิเคราะห์เพื่อให้ตรวจสอบย้อนหลังได้

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จากการศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีรูปแบบพฤติกรรมการอ่านที่มีความหลากหลายและมีลักษณะเป็นไปตามสถานการณ์ (Situational) มากกว่าการเป็นกิจวัตรประจำ (Habitual Behavior) ความถี่ในการอ่านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ที่เกิดจากความจำเป็นเชิงวิชาการ หรือความใคร่รู้ส่วนบุคคล (Personal Interest) ช่วงเวลาที่นักศึกษานิยมทำกิจกรรมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญคือช่วงเวลาเย็นถึงก่อนเข้านอน สอดคล้องกับช่วงเวลาที่มีการะกิจกรรมประจำวันลดลงอย่างชัดเจน สถานที่ที่ถูกระบุว่าเป็นพื้นที่หลักสำหรับการอ่านคือที่พักอาศัยส่วนตัว ที่ให้สภาวะแวดล้อมที่มีความเป็นส่วนตัวและความสะดวกสบาย อย่างไรก็ตาม ผลการสังเกตพฤติกรรมการอ่านในสถานที่จริงชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง โดยห้องสมุดถูกใช้เป็นพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน (Collaborative Work) เป็นหลัก ในขณะที่ร้านกาแฟกลายเป็นพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ที่ได้รับความนิยมสำหรับการดำเนินกิจกรรมการอ่านส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาถึงประเภทของสื่อการอ่านที่นักศึกษานิยม พบว่าวรรณกรรมบันเทิง (Fictional Literature) และสื่อข่าวสารบันเทิง (Entertainment News Media) ได้รับความสนใจมากกว่าตำราและเอกสารทางวิชาการ (Academic Texts) สะท้อนถึงแรงจูงใจหลักในการอ่านที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ และการแสวงหาความรู้ความบันเทิงส่วนตัว นอกจากนี้ รูปแบบการบริโภคสื่อการอ่านผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital Platforms) มีความโดดเด่นอย่างชัดเจน เป็นผลสืบเนื่องจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ที่ได้บูรณาการเข้าสู่ชีวิตประจำวันของนักศึกษาอย่างลึกซึ้ง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านและคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา
จำแนกได้ดังนี้ ประการแรกคือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นกลไกสำคัญในการ
กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการอ่านเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะหน้าและความสนใจส่วนบุคคล
ประการต่อมาคือ อิทธิพลของเทคโนโลยี (Technological Influence) มีลักษณะสองด้าน (Dual
Nature) ด้านหนึ่งเป็นการเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล (Information Accessibility)
อย่างไรก็ตาม อีกด้านหนึ่งอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลแบบตื้นเขิน (Superficial
Information Processing) แทนที่จะเป็นการอ่านเชิงลึก (Deep Reading) นอกจากนี้ สภาพแวดล้อม
ทางกายภาพ (Physical Environment) ที่เอื้อต่อการมีสมาธิและความสะดวกสบายในการอ่าน ยัง
เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน และบริบททางสังคม (Social Context) อิทธิพล
จากกลุ่มเพื่อน (Peer Influence) มีส่วนในการกำหนดความสนใจ เป็นทางเลือกในการอ่านของ
นักศึกษา ในส่วนของทัศนคติ (Attitude) ต่อการอ่าน พบว่ามีการกระจายตัวของความคิดเห็น
(Heterogeneous Perspectives) นักศึกษาบางส่วนมองว่าการอ่านเป็นกิจกรรมที่ให้ความ
เพลิดเพลินและช่วยลดความเครียด (Stress Reduction) ในขณะที่บางส่วนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อ
การอ่านเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวม นักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึง
คุณค่าของการอ่านในการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล (Personal Development) และการเตรียม
ความพร้อมสำหรับอนาคตทางวิชาชีพ (Professional Readiness)

อภิปรายผล

พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพมีการใช้เทคโนโลยี
ดิจิทัลในการเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหามากขึ้น มีการเลือกใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์เป็นหลัก สะท้อนถึง
ทฤษฎีการเรียนรู้จากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy Theory) ที่ชี้ให้เห็นว่า การใช้เครื่องมือดิจิทัล
สามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลและการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว (Gilster,
1997) อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาของ ชโรชินี ชัยมินทร์, สุรชาติ พุทธิมา, ฐิตารีย์ ตาแก้ว และ
เสาวลักษณ์ สุรินตะ (2564) พบว่า นักศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลมักขาดการประเมิน
คุณภาพของแหล่งข้อมูล ผลต่อการสร้างความเข้าใจที่ไม่ลึกซึ้งและไม่เชื่อถือได้ การขาดการประเมิน
ข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ข้อมูล
จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่ไม่มีการควบคุมคุณภาพสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โชติมา วัฒนะ (2562)
ที่ศึกษาเรื่องการอ่านและการเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ในนักศึกษา พบว่า แม้ว่าการเข้าถึงข้อมูลจาก
อินเทอร์เน็ต (Internet) จะสะดวกและรวดเร็ว แต่กระบวนการกรองและวิเคราะห์ข้อมูลยังเป็นเรื่องที่
นักศึกษาหลายคนยังไม่ทำอย่างละเอียด การอ่านเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่เชื่อถือไม่ได้ อาจส่งผลให้เกิด

ความเข้าใจผิดและขาดทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) จากผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมทักษะการอ่านที่มุ่งเน้นการเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพ และการพัฒนาทักษะการประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้การอ่านของนักศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก (Active Learning) เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเลือกแหล่งข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bonwell & Eison, 1991)

พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพมีแนวโน้มที่จะพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงข้อมูล และแหล่งข้อมูลออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการประเมินคุณภาพของแหล่งข้อมูล อาจส่งผลให้เกิดการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือขาดความเชื่อถือได้ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา เนื่องจากความสามารถในการแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องและยั่งยืน การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการประเมินข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จึงมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพและการฝึกฝนทักษะการประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้นักศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น นอกจากนี้การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก (Active Learning) จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดเชิงวิพากษ์เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลนี้

สรุปผลการวิจัย

1. แก่นสารของพฤติกรรมการอ่าน: การแสวงหาความสมดุลระหว่างความบันเทิงและความจำเป็นในโลกดิจิทัล พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพสะท้อนถึงการเดินทางที่ซับซ้อนในการแสวงหาความสมดุลระหว่างความบันเทิงส่วนบุคคลและความจำเป็นเชิงวิชาการภายใต้บริบทของยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ นักศึกษาแสดงพฤติกรรมการอ่านที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ (Situational) มากกว่าการเป็นนิสัยประจำ (Habitual) ซึ่งขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจภายในเช่น ความใคร่รู้ส่วนตัวและความต้องการด้านการศึกษา การอ่านในช่วงเย็นถึงก่อนนอนและในที่พักส่วนตัวซึ่งถึงความต้องการพื้นที่และเวลาที่ผ่อนคลาย ช่วยให้การอ่านกลายเป็นทั้งเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและช่องทางในการหลีกเลี่ยงจากความเครียด

อย่างไรก็ตาม ความซับซ้อนของพฤติกรรมการอ่านปรากฏในความหลากหลายของสื่อและสถานที่ที่เลือกใช้ นักศึกษานิยมวรรณกรรมบันเทิงและสื่อข่าวสารบันเทิงมากกว่าตำราวิชาการ สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับอารมณ์และความเพลิดเพลินมากกว่าการแสวงหาความรู้เชิงลึกใน

บางกรณี การเลือกใช้สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางหลักแสดงถึงการบูรณาการของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แต่ก็มาพร้อมกับความท้าทาย เช่น การถูกรบกวนจากสิ่งเร้าอื่นบนแพลตฟอร์มดิจิทัล นอกจากนี้ สถานที่อ่านที่หลากหลาย เช่น ร้านกาแฟในฐานะพื้นที่ทางสังคม และห้องสมุดในฐานะพื้นที่ทำงานร่วมกัน เผยให้เห็นว่าการอ่านไม่เพียงเป็นกิจกรรมส่วนตัว แต่ยังเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพล: พลังขับเคลื่อนและอุปสรรคในประสบการณ์การอ่านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาแสดงถึงความขัดแย้งและความหลากหลายที่กำหนดประสบการณ์ของพวกเขา

2.1 แรงจูงใจภายใน: เป็นพลังหลักที่ผลักดันการอ่าน โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับความสนใจส่วนตัวหรือความจำเป็นทางการศึกษา ความหลงใหลในเนื้อหาที่เลือกเอง (เช่น นิยายหรือข่าวบันเทิง) ทำให้การอ่านกลายเป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความรู้และความสุข

2.2 อิทธิพลของเทคโนโลยี: เทคโนโลยีมีลักษณะสองด้าน โดยมอบความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล แต่ในขณะเดียวกันก็อาจนำไปสู่การอ่านแบบตื้นเขินเนื่องจากสิ่งรบกวน เช่น การแจ้งเตือนจากโซเชียลมีเดีย หรือการเปลี่ยนไปบริโภคเนื้อหาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

2.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ: สภาพแวดล้อมที่เงียบสงบและสะดวกสบาย เช่น ที่พักรีสตอร์รี่ ส่งเสริมการอ่านเชิงลึก ในขณะที่สถานที่สาธารณะอย่างร้านกาแฟเพิ่มมิติทางสังคมให้การอ่าน

2.4 บริบททางสังคมและอิทธิพลจากเพื่อน: เพื่อนและชุมชนมีบทบาทในการกำหนดความสนใจและประเภทของเนื้อหาที่นักศึกษาเลือกอ่าน เช่น การแนะนำหนังสือหรือบทความจากกลุ่มเพื่อน

2.5 ทักษะการอ่าน: นักศึกษามีมุมมองที่หลากหลาย บางคนมองการอ่านเป็นเครื่องมือในการลดความเครียดและพัฒนาตนเอง ขณะที่บางคนอาจรู้สึกว่าการอ่านเพื่อการศึกษาเป็นภาระ อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้ว นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของการอ่านในการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตทั้งในด้านส่วนตัวและวิชาชีพ

3. ความซับซ้อนของพฤติกรรมการอ่าน: การต่อสู้ระหว่างโอกาสและความท้าทายความซับซ้อนของพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาอยู่ที่การต่อสู้ระหว่างโอกาสและความท้าทายที่เกิดจากบริบทดิจิทัลและวิถีชีวิตสมัยใหม่ การเข้าถึงสื่อดิจิทัลที่ง่ายดายเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการได้อย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีก็สร้างอุปสรรค นอกจากนี้ การที่นักศึกษานิยมเนื้อหาบันเทิงมากกว่าวิชาการบ่งชี้ถึงความท้าทายในการส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้เชิงวิชาการ ซึ่งอาจต้องอาศัยกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงความสนใจส่วนตัวเข้ากับเป้าหมายทางการศึกษา

4. แก่นสารของประสบการณ์ (Essence): แก่นสารของพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษา คือ การแสวงหาความหมายและความสมดุลในโลกดิจิทัลที่เต็มไปด้วยโอกาสและความท้าทายการอ่านสำหรับนักศึกษาไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือพัฒนาตนเอง แต่ยังเป็นช่องทางในการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ การเชื่อมต่อทางสังคม และการค้นหาความสุขส่วนตัวท่ามกลางบริบทที่เทคโนโลยีทั้งเอื้ออำนวยและรบกวน การอ่านจึงกลายเป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงตัวตน ความสนใจ และการปรับตัวของนักศึกษาในยุคสมัยที่ข้อมูลล้นเกิน

5. ประเด็นค้นพบรายมิติ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 มิติส่วนบุคคล: การอ่านเป็นการแสดงออกของตัวตนและความสนใจของนักศึกษา ขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจภายในและบริบทส่วนตัว

5.2 มิติทางสังคม: การเลือกเนื้อหาและสถานที่อ่านสะท้อนถึงอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและบริบททางสังคมที่กำหนดประสบการณ์การอ่าน

5.3 มิติเทคโนโลยี: เทคโนโลยีเป็นทั้งเครื่องมือที่มอบประสิทธิภาพและอุปสรรคที่ท้าทายสมาธิ สะท้อนถึงความขัดแย้งในยุคดิจิทัล

5.4 มิติการศึกษา: การที่นักศึกษานิยมเนื้อหาบันเทิงมากกว่าวิชาการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบกลยุทธ์ส่งเสริมการอ่านที่ผสมผสานความสนุกและการเรียนรู้

โดยรวมแล้วด้วยลักษณะที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์เชิงลึก งานศึกษาชิ้นนี้แม้จะให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่า แต่ก็มีข้อควรพิจารณาบางประเด็นที่ควรตระหนักถึงเพื่อการตีความผลลัพธ์ได้อย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 15 คนนั้นเหมาะสมกับระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นความลึกของข้อมูลมากกว่าขนาด อย่างไรก็ตาม การสรุปผลลัพธ์ไปสู่ประชากรนักศึกษาทั้งหมดของมหาวิทยาลัยอื่นอาจต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังยิ่งขึ้น นอกจากนี้แม้การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้เทคนิคที่หลากหลายและมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการสามเส้า รวมถึงการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อลดความเอนเอียง แต่การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในระเบียบวิธีเชิงคุณภาพย่อมอาศัยการตีความจากมุมมองและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก ซึ่งธรรมชาติของข้อมูลประเภทนี้อาจมีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และไม่ได้ถือเป็นข้อจำกัดของงานวิจัย แต่เป็นการสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของระเบียบวิธีที่เลือกใช้ ยิ่งไปกว่านั้น การวิเคราะห์คุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นการตีความตามบริบทของข้อมูลเชิงเนื้อหา มากกว่าการวัดเชิงตัวเลขโดยตรง ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงแนวทางของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในมิติที่กว้างและลึกซึ้ง ไม่ได้มุ่งเน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ในเชิงปริมาณแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพสามารถนำข้อค้นพบไปบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายและน่าสนใจเข้าไปในหลักสูตร เช่น การมอบหมายงานที่ต้องใช้การอ่านเชิงลึก การจัดกิจกรรมเสวนาหนังสือ การเชิญนักเขียนหรือผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย ฯลฯ
2. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถดำเนินการสำรวจหรือวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อทำความเข้าใจความต้องการและความสนใจในการอ่านของนักศึกษา เพื่อจัดหาทรัพยากรและบริการที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยเชิงลึก: ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาในเชิงลึก เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรคต่อการอ่านได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมถึงการสำรวจปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ความชอบส่วนบุคคล และระดับการศึกษา ที่อาจส่งผลต่อรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการอ่าน
2. พิจารณาความหลากหลายของเพศ: การวิจัยในอนาคตควรรวมการวิเคราะห์ความหลากหลายทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสำรวจว่าความแตกต่างทางเพศมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านหรือทัศนคติต่อการอ่านอย่างไร เช่น การเลือกประเภทเนื้อหา (วรรณกรรมบันเทิงหรือตำราวิชาการ) หรือการใช้สื่อดิจิทัล ที่อาจนำไปสู่การออกแบบกลยุทธ์ส่งเสริมการอ่านที่ตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มเพศ
3. ศึกษาผลกระทบของการอ่าน: ควรมีการศึกษาผลกระทบของการอ่านต่อการพัฒนาทักษะและความสามารถของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการเรียนรู้ ฯลฯ
4. สำรวจความหลากหลายของบริบทส่วนบุคคลและสังคม: การวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาปัจจัยบริบทส่วนบุคคลเพิ่มเติม เช่น ระดับความถนัดในการใช้เทคโนโลยี หรือความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภูมิหลังครอบครัว รวมถึงบริบททางสังคม เช่น อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ในการกำหนดเนื้อหาที่นักศึกษาเลือกอ่าน เพื่อให้เข้าใจความซับซ้อนของพฤติกรรมการอ่านในมิติที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570).

<https://www.obec.go.th>

- กนกพร สิทธิชัยวรบุตร. (2563). พฤติกรรมการอ่านดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
<http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1155/1/gs602130013.pdf>
- กิจทวีสิน วิชัยดิษฐ์. (2561). แนวทางการส่งเสริมการอ่านของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
https://repository.rmup.ac.th/bitstream/handle/123456789/3090/LARTS_62_06.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- ชโรษีณีย์ ชัยมินทร์, สุรชาติ พุทธิมา, จิตตารีย์ ตาแก้ว, และเสาวลักษณ์ สุรินตะ. (2564). พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 3(2), 59–77.
- โชติมา วัฒนะ. (2562). พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บรรณศาสตร์ มศว, 11(2), 185–195.
- ทรัพย์นภา เครืออานันท์. (2559). ชุดการสอนมัลติมีเดียเสริมทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
<http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/bitstream/123456789/3141/1/RMUTT-156691.pdf>
- ประชาไท. (2567, ธันวาคม 21). ไทยเผชิญความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงหนังสือ 'ยิ่งห่างกรุงเทพฯ ยิ่งห่างหนังสือ'. <https://prachatai.com/journal/2024/12/111787>
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). George Washington University, School of Education and Human Development.
- Fan, F., Chan, K., Wang, Y., Li, Y., & Prieler, M. (2024). How influencers' social media posts have an influence on audience engagement among young consumers. *Young Consumers*, 24(4), 427–444. <https://doi.org/10.1108/YC-08-2022-1588>
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Herder and Herder.
- Gilster, P. (1997). *Digital literacy*. John Wiley & Sons.
- Gough, P. B., & Tunmer, W. E. (1986). Decoding, reading, and reading disability. *Remedial and Special Education*, 7(1), 6–10. <https://doi.org/10.1177/074193258600700104>

- Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 3, pp. 403–422). Lawrence Erlbaum Associates.
- Johnson, L., & Wang, Y. (2019). The impact of technology on reading behavior. *Computers & Education*, 140, Article 103594. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103594>
- Jones, P., & Richards, K. (2020). The effects of digital media on reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 112(1), 1–15. <https://doi.org/10.1037/edu0000362>
- Kintsch, W. (1998). *Comprehension: A paradigm for cognition*. Cambridge University Press.
- Krashen, S. D. (2004). *The power of reading: Insights from the research*. (2nd ed.). Libraries Unlimited.
- Mangen, A., Walgermo, B. R., & Brønnick, K. (2013). Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*, 58, 61–68. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.12.002>
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- Nguyen, H. T. M. (2020). Personal factors affecting reading habits. *Educational Studies*, 46(5), 600–615. <https://doi.org/10.1080/03055698.2020.1777512>
- Paul, R., & Elder, L. (2008). *The Thinker's Guide to Critical and Creative Thinking*. Foundation for Critical Thinking Press.
- Pressley, M. (2006). *Reading instruction that works: The case for balanced teaching*. (3rd ed.). Guilford Press.
- Roy, N. (2024, November 7). Do audiobooks count as reading? Financial Times. <https://www.ft.com/content/9c2907d5-2d8a-416c-8431-168f65965493>
- Rumelhart, D. E. (1985). Toward an interactive model of reading. In H. Singer & R. B. Ruddell (Eds.), *Theoretical models and processes of reading*. (3rd ed., pp. 722–750). International Reading Association.

- Singer, L. M., & Alexander, P. A. (2017). Reading on paper and digitally: What the past decades of empirical research reveal. *Review of Educational Research*, 87(6), 10071041
- Snow, C. E. (2002). *Reading for understanding: Toward an R & D program in reading comprehension (Report)*. RAND. https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1465.html
- Tshabukole, F. T. (2022). *The impact of social media marketing on consumers online purchase behaviour* [Master's thesis, Final International University]. Final International University Institutional Repository. <https://www.final.edu.tr/docs/tezler/Franck%20Tshauke%20Tshabukole%20thesis%2020222.pdf>
- Vogels, E. A., & Anderson, M. (2020, May 8). *Dating and relationships in the digital age*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2020/05/08/dating-and-relationships-in-the-digital-age/>

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้ากอน
โซเดียมต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานจังหวัดศรีสะเกษ
Analysis of the Return on Investment and Return on Production of Low-
Sodium Fermented Fish from the Local Wisdom of ISAAN Sisakey
Province

ปิยฉัตร ทองแพง

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

E-mail: thongpaengp@gmail.com

จีระนันท์ วงศ์ทัตญญ

สาขาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาหาร คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

E-mail: jeera.wongwat@gmail.com

จันจิรา ชาตมนตรี

นักวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

E-mail: junjirachart.mon@gmail.com

Piyachat Thongpaeng

Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

E-mail: thongpaengp@gmail.com

Jeeranan Wongwatanyoo

Faculty of Sciences and Liberal Arts, Sisaket Rajabhat University

E-mail: jeera.wongwat@gmail.com

Janjira Chatmontri

Research and development institute, Sisaket Rajabhat University

E-mail: junjirachart.mon@gmail.com

รับเข้า : 22 พฤษภาคม 2568 แก้ไข : 22 มิถุนายน 2568 ตอรับ : 26 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 10 คน ใช้วิธีการ

สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสารทางบัญชีและการเงิน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลต้นทุน และข้อมูลทางการเงิน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำรวมทั้งสิ้น 109,713 บาท มีต้นทุนวัตถุดิบทางตรงสูงสุด (ร้อยละ 65.94) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการผลิต (ร้อยละ 16.72) และต้นทุนค่าแรงงานทางตรง (ร้อยละ 16.40) คำนวนต้นทุนต่อหน่วยได้เท่ากับ 16.68 บาทต่อก้อน โดยผลิตภัณฑ์มีราคาขาย 40 บาทต่อก้อน ทำให้กิจการมีอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 58.29 อัตรากำไรสุทธิร้อยละ 52.51 และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) สูงถึงร้อยละ 110.58 นอกจากนี้ยังมีจุดคุ้มทุนที่ 3,123 ก้อน ซึ่งต่ำกว่าปริมาณการผลิตจริง 6,576 ก้อน ส่งผลให้กิจการสามารถคืนทุนได้ภายในเวลาเพียง 5.7 เดือน การเปรียบเทียบต้นทุนระหว่างปลาร้าดั้งเดิมกับปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำพบว่าต้นทุนรวมลดลง 38,816.67 บาท สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตใหม่ ทั้งนี้ยังพบว่ากิจการมีผลกระทบทางสังคมในเชิงบวกหลายด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน สุขภาพผู้บริโภค การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อม จึงสรุปได้ว่าการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำมีความคุ้มค่าในทุกมิติ และสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ความคุ้มค่า ปลาร้าก้อน โซเดียมต่ำ วิสาหกิจชุมชน อัตราผลตอบแทน

Abstract

This research aimed to analyze the investment worthiness and return on investment (ROI) of low-sodium fermented fish blocks produced by the Dong Tad Thong Women's Fermented Fish Community Enterprise in Sisaket Province. The product was developed as a health innovation based on local wisdom. The study employed a mixed-methods approach, combining qualitative and quantitative data collection. The sample consisted of 10 purposively selected members of the community enterprise, including in-depth interviews, observation, and financial and accounting document analysis. Research tools included structured interview guides, cost data recording forms, and financial data sheets.

The findings revealed that the total production cost of low-sodium fermented fish blocks was 109,713 baht. The highest cost component was direct raw materials (65.94%), followed by manufacturing overhead (16.72%) and direct labor (16.40%). The unit cost per block was calculated at 16.68 baht, with a selling price of 40 baht per unit.

This resulted in a gross profit margin of 58.29%, a net profit margin of 52.51%, and a return on investment (ROI) of 110.58%. The break-even point was 3,123 units, which is significantly lower than the actual production volume of 6,576 units, indicating a payback period of only 5.7 months. A cost comparison between traditional fermented fish and low-sodium fermented fish blocks showed a cost reduction of 38,816.67 baht, reflecting improved production efficiency. Additionally, the project had positive social impacts, including enhanced local economy, improved consumer health, preservation of local cultural wisdom, and minimal environmental impact. In conclusion, the production of low-sodium fermented fish blocks is cost-effective in all aspects and serves as a sustainable model for the development of community enterprises.

Keywords: Investment worthiness, Fermented fish block, Low sodium, Community enterprise, Return on investment

บทนำ

การดำเนินธุรกิจชุมชนในปัจจุบันต้องเผชิญกับการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าแปรรูปจากวัตถุดิบในท้องถิ่น การบริหารจัดการต้นทุนและผลตอบแทนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มที่ดำเนินการผลิตปลาร้าแปรรูปอย่างต่อเนื่อง และได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่คือปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ขาดการจัดทำบัญชีต้นทุนที่เป็นระบบ ทำให้ไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริงในการผลิต (2) ไม่สามารถระบุสัดส่วนต้นทุนในแต่ละองค์ประกอบได้ชัดเจน ทั้งต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต และ (3) ขาดการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนอย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการตั้งราคาขายและการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการบัญชีต้นทุนระบุว่า การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนที่ถูกต้องจะช่วยให้ธุรกิจสามารถบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การกำหนดราคาขายที่เหมาะสมและการสร้างผลกำไรที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานและการตัดสินใจเชิงธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพะยอม นาจันทร์ และคณะ (2561) ที่พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนอย่างเป็นระบบช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึง

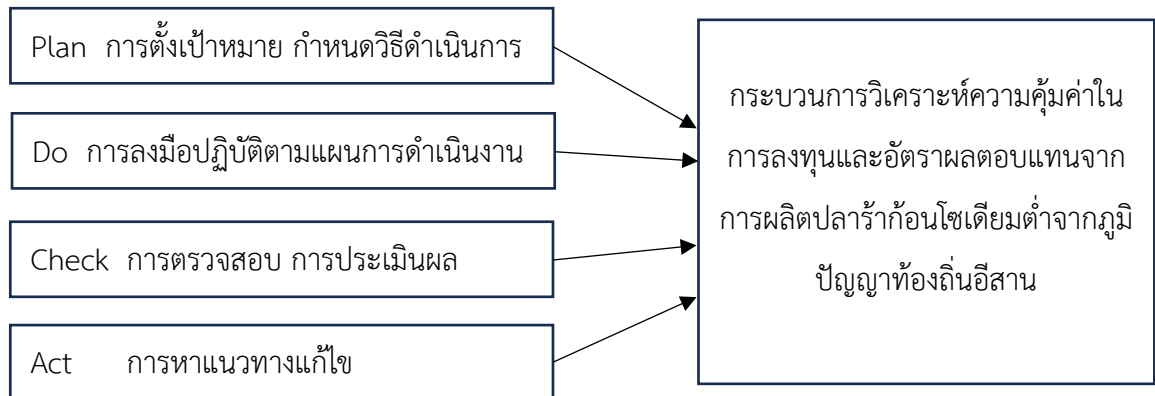
สนใจศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนและความคุ้มค่าในการลงทุนผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบของต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และประเมินความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนธุรกิจการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ การศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในประเด็นการจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมของต้นทุน (Cost Behavior) ทั้งต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถวางแผนการผลิตและควบคุมต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอินทรา สุวรรณดี และคณะ (2560) ที่พบว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมต้นทุนช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถกำหนดจุดคุ้มทุนและวางแผนกำไรได้แม่นยำขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจเชิงการบริหาร เช่น การกำหนดขนาดการผลิตที่เหมาะสม การวางแผนกำลังการผลิต และการบริหารสินค้าคงคลังในขณะเดียวกันการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพเชิงการเงินของกิจการ โดยเฉพาะการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) และอัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการ จากงานวิจัยของจินตรา แสนสามารถ (2559) พบว่า การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินอย่างเป็นระบบช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถประเมินสถานะทางการเงินและวางแผนการเติบโตในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงินหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

ขอบเขตของการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้าก๊อญโซเดียมต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน โดยยึดหลักการของวงจรคุณภาพ PDCA Deming (1986) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้าก๊อญโซเดียมต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1 คน กรรมการฝ่ายบัญชีและการเงิน 2 คน ผู้จัดการฝ่ายผลิต 1 คน และสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการผลิต 6 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่ม สามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดและครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ข้อมูลด้านรายได้และผลตอบแทน และปัญหาและข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ ยังใช้แบบบันทึกข้อมูลต้นทุนและค่าใช้จ่าย รวมถึงแบบบันทึกข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บข้อมูลจากเอกสารทางบัญชีและการเงิน และสังเกตกระบวนการผลิตและการดำเนินงาน ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี เอกสารการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และงบการเงินย้อนหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนจะพิจารณาต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต รวมถึงการคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยและวิเคราะห์สัดส่วนต้นทุนแต่ละประเภท สำหรับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน จะใช้เครื่องมือทางการเงินต่างๆ เช่น การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และระยะเวลาคืนทุน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจะวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบริหารต้นทุน และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบตารางแสดงโครงสร้างต้นทุน แผนภูมิแสดงสัดส่วนต้นทุน การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการต้นทุน เพื่อให้เห็นภาพรวมของต้นทุนและความคุ้มค่าในการลงทุนได้อย่างชัดเจน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ผลการวิจัย

โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก๋อนโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาตทอง จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก๋อนโซเดียมต่ำ

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1. ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง		
- ปลานิล	70,000	63.80
- เกลือสินเธาว์	1,000	0.91
- มอลโทเดกตริน	1,000	0.91
- ก्लीเซอริน	48	0.04
- ข้าวคั่ว	300	0.27
รวมต้นทุนวัตถุดิบ	72,348	65.94
2. ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง	18,000	16.40

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
3.1 ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร		
- บรรจุภัณฑ์	12,000	10.93
- ค่าสาธารณูปโภค	500	0.45
รวมค่าใช้จ่ายผันแปร	12,500	11.38
3.2 ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่		
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องอบลมร้อน	2,000	1.82
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องร่อน	2,500	2.27
- ค่าเสื่อมราคากระทะใหญ่	1,000	0.91
- ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์อื่นๆ	365	0.34
รวมค่าใช้จ่ายคงที่	5,865	5.34
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต	19,365	16.72
รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น	109,713	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าโครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก๊อ้นโซเดียมต่ำ สามารถแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก๊อ้นโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่ามีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 109,713 บาท ประกอบด้วยต้นทุน 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง เป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุด มีมูลค่ารวม 72,348 บาท คิดเป็นร้อยละ 65.94 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ประกอบด้วยวัตถุดิบหลักคือ ปลานิลมูลค่า 70,000 บาท (ร้อยละ 63.80) รองลงมาคือเกลือสินเธาว์และมอลโทเดกตริน อย่างละ 1,000 บาท (ร้อยละ 0.91 เท่ากัน) ข้าวคั่วมูลค่า 300 บาท (ร้อยละ 0.27) และกลีเซอรินมูลค่า 48 บาท (ร้อยละ 0.04) ตามลำดับ ส่วนที่ 2 ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง มีมูลค่า 18,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.40 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานในกระบวนการผลิตโดยตรง ส่วนที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการผลิต มีมูลค่ารวม 19,365 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.72 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร มูลค่ารวม 12,500 บาท (ร้อยละ 11.38) ประกอบด้วย ค่าบรรจุภัณฑ์ 12,000 บาท (ร้อยละ 10.93) ค่าสาธารณูปโภค 500 บาท (ร้อยละ 0.45) 2) ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่ มูลค่ารวม 5,865 บาท (ร้อยละ 5.34) ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาเครื่องร่อน 2,500 บาท (ร้อยละ 2.27) ค่าเสื่อมราคาเครื่องอบลมร้อน 2,000 บาท (ร้อยละ 1.82) ค่าเสื่อมราคากระทะใหญ่ 1,000 บาท (ร้อยละ 0.91) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์อื่นๆ 365 บาท (ร้อยละ 0.34)

จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนข้างต้น พบว่าต้นทุนวัตถุดิบทางตรงมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 65.94 โดยเฉพาะต้นทุนปลานิลที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.80 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการผลิตร้อยละ 16.72 และต้นทุนค่าแรงงานทางตรงร้อยละ 16.40 ตามลำดับ ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการต้นทุนวัตถุดิบเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีผลกระทบต่อต้นทุนรวมมากที่สุด โดยอาจพิจารณาการจัดหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาเหมาะสม หรือการวางแผนการสั่งซื้อที่มีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมต้นทุนการผลิตให้อยู่ในระดับที่แข่งขันได้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

รายการ	จำนวน/หน่วย
ปริมาณการผลิต (ก้อน)	6,576
ต้นทุนรวม (บาท)	109,713
ขนาดบรรจุ (กรัม/ก้อน)	20
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/ก้อน)	16.68

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย สามารถแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ปลาร้าก้อนโชเดียมต่ำ พบว่า วิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงดาตทอง มีกำลังการผลิตปลาร้าก้อนจำนวน 6,576 ก้อน โดยแต่ละก้อนมีขนาดบรรจุ 20 กรัม เมื่อนำต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 109,713 บาท มาคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วย พบว่ามีต้นทุนการผลิต 16.68 บาทต่อก้อน ข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยที่ได้นี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนในการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจ การกำหนดราคาขายที่สามารถแข่งขันได้ และการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรและการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจ

จากตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก้อนโชเดียมต่ำมีต้นทุนวัตถุดิบเป็นต้นทุนหลัก (65.94%) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการผลิต (16.72%) และต้นทุนค่าแรงงานทางตรง (16.40%) ตามลำดับ โดยมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วย 16.68 บาทต่อก้อน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบต้นทุนปลาร้าดั้งเดิมกับปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ

ต้นทุนการผลิตปลาร้าดั้งเดิม			ต้นทุนการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ		
รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ		จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1. วัตถุดิบ			1. วัตถุดิบ		
1.1 ปลารวม (ปลากระตี่, ปลาหมอ)	96,000.00	64.63	1.1 ปลารวม (ปลานิล)	70,000.00	63.80
1.2 เกลือสินเธาว์	300.00	0.20	1.2 เกลือสินเธาว์	300.00	0.27
1.3 เกลือทะเล	1,200.00	0.81	1.3 มอลโทเดกตริน	1,000.00	0.91
1.4 ร้าอ่อน	1,800.00	1.21	1.4 กลีเซอริน	1,000.00	0.91
1.5 ข้าวคั่ว	48.00	0.03	1.5 ข้าวคั่ว	48.00	0.04
รวมวัตถุดิบปลาร้า	99,348.00	66.88	รวมวัตถุดิบปลาร้า	72,348.00	65.94
รวมวัตถุดิบ	99,348.00	66.88	รวมวัตถุดิบ	72,348.00	65.94
2. ค่าแรงงาน			2. ค่าแรงงาน		
2.1 ค่าแรงงาน	28,800.00	19.39	2.1 ค่าแรงงาน	18,000.00	16.40
รวมค่าแรง	28,800.00	19.39	รวมค่าแรง	18,000.00	16.40
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต			3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
3.1 ค่าใช้จ่ายในการผลิตผัสดอง			3.1 ค่าใช้จ่ายในการผลิต	12,000.00	10.93
3.1.1 บรรจุภัณฑ์ปลาร้า			ผัสดอง		
- ถังพลาสติก ขนาด 20 กิโลกรัมจำนวน 240 ถัง	12,000.00	8.10	3.1.1 บรรจุภัณฑ์ปลาร้า		
3.1.2 ค่าไฟฟ้า	1,500.00	1.01	- ถังพลาสติกขนาด 20 กิโลกรัม	500.00	0.45
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตผัสดอง	13,500.00	9.11	รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตผัสดอง	12,500.00	11.38
3.2 ค่าใช้จ่ายในการผลิตคั้ง			3.2 ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
3.2.1 ค่าเสื่อมราคาไอน้ำ	1,800.00	1.21	คั้ง	1,000.00	0.91
3.2.2 ค่าเสื่อมราคาครกใหญ่ +	20.00	0.01	3.2.1 ค่าเสื่อมราคาตี	20.00	0.01
สากใหญ่			ผสม		
3.2.3 ค่าเสื่อมราคากระทะใหญ่	65.00	0.04	3.2.2 ค่าเสื่อมราคาขาม		
3.2.4 ค่าเสื่อมราคาเครื่องทอด			อ่างผสมตัวอย่าง	65.00	0.05
เกล็ดปลา	2,500.00	1.68	3.2.3 ค่าเสื่อมราคา		
3.2.5 ค่าเสื่อมราคาเครื่องร่อน			กระทะใหญ่	2,500.00	2.27
เกล็ดปลา	2,000.00	1.35	3.2.4 ค่าเสื่อมราคา		
3.2.6 ค่าเสื่อมราคาเขียง + มีด			เครื่องอบลมร้อน	2,000.00	1.35
	416.67	0.28			

ต้นทุนการผลิตปลาร้าดั้งเดิม			ต้นทุนการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ		
รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ		จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
3.2.7 ค่าเสื่อมราคากะละมังใหญ่	80.00	0.05	3.2.5 ค่าเสื่อมราคาเครื่องร่อน	200.00	1.82
			3.2.6 ค่าเสื่อมราคาเขียง + มีด	80.00	0.07
			3.2.7 ค่าเสื่อมราคากะละมังใหญ่		
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่	6,881.67	4.62	รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่	5,865.00	5.34
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต	20,381.67	13.73	รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต	19,365.00	16.72
รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น	148,529.67	100.00	รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น	109,713.00	100.00

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ ด้านวัตถุดิบ ด้านแรงงาน ด้านค่าใช้จ่ายผันแปร และด้านค่าใช้จ่ายในการผลิต พบว่า มีต้นทุนลดลงกว่าการผลิตปลาร้าดั้งเดิมในทุกด้าน ข้อมูลตารางการเปรียบเทียบต้นทุนระหว่างปลาร้าดั้งเดิมกับปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ มีดังนี้

การผลิตปลาร้าดั้งเดิมมีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 148,529.67 บาท ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ 99,348 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.88 โดยวัตถุดิบหลักคือปลารวม (ปลากระดี่, ปลาหมอ) มูลค่า 96,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.63 รองลงมาคือเกลือทะเล 1,800 บาท (ร้อยละ 1.21) เกลือสินเธาว์ 1,200 บาท (ร้อยละ 0.81) ร้าอ่อน 300 บาท (ร้อยละ 0.20) และข้าวคั่ว 48 บาท (ร้อยละ 0.03) ในส่วนของค่าแรงงานการผลิตปลาร้าดั้งเดิมมีมูลค่า 28,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.39 ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตรวม 20,381.67 บาท (ร้อยละ 13.73) แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายผันแปร 13,500 บาท (ร้อยละ 9.11) และค่าใช้จ่ายคงที่ 6,881.67 บาท (ร้อยละ 4.62) สำหรับปลาร้ากอนโซเดียมต่ำมีต้นทุนการผลิตรวม 109,713 บาท ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ 72,348 บาท คิดเป็นร้อยละ 65.94 โดยวัตถุดิบหลักคือปลานิล มูลค่า 70,000 บาท (ร้อยละ 63.80) รองลงมาคือเกลือสินเธาว์และมอลโทเดกตริน อย่างละ 1,000 บาท (ร้อยละ 0.91) ข้าวคั่ว 300 บาท (ร้อยละ 0.27) และเกลือซีอิ๊ว 48 บาท (ร้อยละ 0.04) ค่าแรงงานในการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำมีมูลค่า 18,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.40 ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตรวม 19,365 บาท (ร้อยละ 16.72) แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายผันแปร 12,500 บาท (ร้อยละ 11.38) และค่าใช้จ่ายคงที่ 5,865 บาท (ร้อยละ 5.34)

เมื่อพิจารณาต้นทุนวัตถุดิบต่อหน่วยการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำพบว่า ในการผลิต 1 กิโลกรัมใช้วัตถุดิบหลักคือปลานิล 7 กิโลกรัม ราคา 700 บาท ข้าวคั่ว 0.1 กิโลกรัม ราคา 6.40 บาท

เกลือสินเธาว์ 0.2 กิโลกรัม ราคา 13.80 บาท มอลโทเดกตริน 0.3 กิโลกรัม ราคา 19.20 บาท และกลีเซอริน 0.5 กิโลกรัม ราคา 28 บาท รวมต้นทุนวัตถุดิบต่อกิโลกรัมเท่ากับ 767.40 บาท เมื่อแบ่งบรรจุเป็นก้อนขนาด 20 กรัม จะมีต้นทุนเฉลี่ยต่อก้อนเท่ากับ 16.68 บาท จากการเปรียบเทียบพบว่า การผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าปลาร้าดั้งเดิมในทุกด้าน โดยสามารถลดต้นทุนรวมได้ถึง 38,816.67 บาท ทั้งนี้เป็นผลมาจากการพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเลือกใช้วัตถุดิบที่เหมาะสม และการควบคุมต้นทุนการผลิตที่ดีขึ้น

ตารางที่ 4 การคำนวณต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตปลาร้าผงและปลาร้ากอนโซเดียมต่ำต่อปริมาณ 1 กิโลกรัม

ส่วนผสม	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ราคาต่อกิโลกรัม (บาท)	รวมเป็นเงิน (บาท)
ปลาร้า (รวม) ปลานิล	7.00	100	700.00
ข้าวคั่ว	0.10	64	6.40
เกลือสินเธาว์	0.20	69	13.80
มอลโทเดกตริน	0.30	64	19.20
กรีเซอริน	0.50	56	28.00
รวม			767.40
รวมเฉลี่ยต่อก้อน (ขนาดก้อนละ 20 กรัม)			16.68

*ปลาร้าทั้งตัว 1 กิโลกรัม นำมาทำให้แห้งเป็นปลาร้าผงได้ประมาณ 130 กรัม

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตปลาร้าผงและปลาร้ากอนโซเดียมต่ำต่อปริมาณ 1 กิโลกรัม พบว่าในกระบวนการผลิตใช้วัตถุดิบหลักคือปลานิลในปริมาณ 7 กิโลกรัม ราคาต่อกิโลกรัมละ 100 บาท รวมเป็นต้นทุน 700 บาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 91.22 ของต้นทุนวัตถุดิบทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีวัตถุดิบเสริมที่สำคัญได้แก่ กลีเซอริน 0.50 กิโลกรัม ราคา 28 บาท มอลโทเดกตริน 0.30 กิโลกรัม ราคา 19.20 บาท เกลือสินเธาว์ 0.20 กิโลกรัม ราคา 13.80 บาท และข้าวคั่ว 0.10 กิโลกรัม ราคา 6.40 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบทั้งหมดในการผลิตต่อ 1 กิโลกรัมเท่ากับ 767.40 บาท โดยเมื่อนำมาแบ่งบรรจุเป็นก้อนขนาด 20 กรัม จะมีต้นทุนเฉลี่ยต่อก้อนเท่ากับ 16.68 บาท ทั้งนี้มีข้อสังเกตสำคัญว่า ในกระบวนการแปรรูป เมื่อนำปลาร้า 1 กิโลกรัมมาทำให้แห้งจะได้ปลาร้าผงประมาณ 130 กรัมเท่านั้น จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าปลานิลซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตมากที่สุด ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการวัตถุดิบหลักนี้เป็นพิเศษ ทั้งในแง่การจัดหา การเก็บรักษา และการใช้วัตถุดิบอย่างมี

ประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมต้นทุนการผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม นอกจากนี้ การแบ่งบรรจุเป็นก้อนขนาด 20 กรัม นับเป็นกลยุทธ์ที่ดีในการกำหนดราคาขายปลีกและอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ในตลาด

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทน

รายการ	จำนวน
1. ข้อมูลการผลิตและการขาย	
- ปริมาณการผลิต (ก้อน)	6,576
- ราคาขายต่อหน่วย (บาท)	40
- ยอดขายรวม (บาท)	263,040
2. ต้นทุนและค่าใช้จ่าย	
- ต้นทุนการผลิตรวม (บาท)	109,713
- ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (บาท)	15,200
- ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (บาท)	124,913
3. การวิเคราะห์ผลตอบแทน	
- กำไรขั้นต้น (บาท)	153,327
- กำไรสุทธิ (บาท)	138,127
- อัตรากำไรขั้นต้น (%)	58.29
- อัตรากำไรสุทธิ (%)	52.51
- จุดคุ้มทุน (ก้อน)	3,123
- ระยะเวลาคืนทุน (เดือน)	5.7
- อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) (%)	110.58

จากตารางที่ 5 พบว่าผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนของการผลิตปลาร้ากอนโซเดียมต่ำ สามารถแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ด้านข้อมูลการผลิตและการขาย พบว่า วิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทองมีกำลังการผลิตปลาร้ากอนจำนวน 6,576 ก้อน โดยกำหนดราคาขายที่ 40 บาทต่อก้อน ส่งผลให้มียอดขายรวมทั้งสิ้น 263,040 บาท ในส่วนของต้นทุนและค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยต้นทุนการผลิตรวม

109,713 บาท และมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 15,200 บาท รวมเป็นต้นทุนทั้งสิ้น 124,913 บาท ด้านการวิเคราะห์ผลตอบแทน พบว่ากิจการมีกำไรขั้นต้น 153,327 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 58.29 และมีกำไรสุทธิ 138,127 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 52.51 แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรค่อนข้างสูง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนพบว่า กิจการต้องผลิตและจำหน่ายปลาร้าก้อนจำนวน 3,123 ก้อน จึงจะคุ้มทุน ซึ่งต่ำกว่าปริมาณการผลิตจริงที่ 6,576 ก้อน แสดงว่ากิจการสามารถทำกำไรได้เกินจุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุนอยู่ที่ 5.7 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น และเมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) พบว่ามีค่าสูงถึงร้อยละ 110.58 แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในธุรกิจนี้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าสูง

จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมด สรุปได้ว่าการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำของวิสาหกิจชุมชนมีความคุ้มค่าในการลงทุนอย่างมาก เนื่องจากมีอัตราผลตอบแทนสูง ระยะเวลาคืนทุนสั้น และมีความสามารถในการทำกำไรที่ดี โดยมีจุดคุ้มทุนที่ต่ำกว่ากำลังการผลิตจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการขยายกิจการในอนาคต

ตารางที่ 6 รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1. ค่าป้ายโฆษณา	200	1.32
2. ค่าอินเทอร์เน็ต	9,000	59.21
3. ค่ายานพาหนะ	6,000	39.47
รวม	15,200	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำ สามารถแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปปลาร้าบ้านดงตาดทอง พบว่ามีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 15,200 บาท ประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 3 รายการหลัก ได้แก่ 1) ค่าอินเทอร์เน็ต เป็นค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนสูงที่สุด มีมูลค่า 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.21 ของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่ากิจการให้ความสำคัญกับการตลาดออนไลน์และการสื่อสารทางธุรกิจผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต 2) ค่ายานพาหนะ เป็นค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนรองลงมา มีมูลค่า 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.47 แสดงให้เห็นถึงต้นทุนในการขนส่งสินค้าและการเดินทางเพื่อติดต่อธุรกิจ และ 3) ค่าป้ายโฆษณา มีมูลค่า 200 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.32 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุดของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

จากการวิเคราะห์โครงสร้างค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) กิจกรรมมีการลงทุนด้านการตลาดออนไลน์ค่อนข้างสูง (ค่าอินเทอร์เน็ต) ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน 2) ต้นทุนการขนส่งและการเดินทาง (ค่ายานพาหนะ) มีสัดส่วนที่สำคัญ ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ และ 3) การลงทุนด้านป้ายโฆษณา มีสัดส่วนน้อย อาจพิจารณาเพิ่มงบประมาณด้านนี้เพื่อสร้างการรับรู้ในตลาดท้องถิ่นให้มากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์พบว่า การลงทุนผลิตปลาร้าก๊อ โซเดียมต่ำ มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก 1) มีอัตรากำไรขั้นต้นและอัตรากำไรสุทธิสูง 2) มีระยะเวลาคืนทุนค่อนข้างสั้น 3) มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงถึง 110.58% และ 4) มีจุดคุ้มทุนที่ 3,123 ก้อน ซึ่งต่ำกว่ากำลังการผลิตจริง ดังการระบุผลกระทบทางสังคมหลายด้าน ซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุปผลเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

ตารางที่ 7 การระบุผลกระทบทางสังคมในแต่ละด้าน

ด้านผลกระทบ	รายละเอียด	ผลกระทบทางบวก/ลบ	ระดับผลกระทบ
เศรษฐกิจชุมชน	รายได้เสริม การจ้างงาน	บวก	สูง
สุขภาพ/ โภชนาการ	โซเดียมต่ำ เป็นมิตรต่อสุขภาพ	บวก	ปานกลาง-สูง
วัฒนธรรมท้องถิ่น	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	บวก	สูง
สิ่งแวดล้อม	ของเสียจากการผลิต (มีการจัดการ)	ลบ	ต่ำ

จากตารางที่ 7 พบว่า โครงการผลิตปลาร้าก๊อ โซเดียมต่ำ ส่งผลดีต่อสังคมในหลายมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สามารถประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment : SIA) ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจชุมชน โครงการนี้ช่วยส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตปลาร้าและเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบพื้นถิ่น รวมถึงก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในกระบวนการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาร้าก๊อ จึงถือว่าโครงการมีผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับสูงและเป็นผลกระทบทางบวก **ด้านสุขภาพและโภชนาการ** ผลิตภัณฑ์ปลาร้าก๊อที่พัฒนาขึ้นมีปริมาณโซเดียมต่ำกว่าปลาร้าทั่วไปทำให้ผู้บริโภคสามารถบริโภคได้โดยไม่เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงซึ่งถือเป็นทางเลือกใหม่ของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่ใส่ใจสุขภาพส่งผลให้เกิดผลกระทบทางบวกในระดับปานกลางถึงสูง **ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น** โครงการนี้ได้นำองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการหมักปลาร้ามาพัฒนาและต่อยอดเป็นนวัตกรรมอาหาร

ในรูปแบบใหม่ โดยยังคงรักษารสชาติดั้งเดิมและเอกลักษณ์ของอาหารอีสานไว้อย่างครบถ้วน ช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ จึงถือว่าเป็นผลกระทบทางบวกในระดับสูง **ด้านสิ่งแวดล้อม** แม้ว่าจะมีของเสียบางส่วนเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต เช่น น้ำหมักหรือเศษอาหาร แต่โครงการมีแนวทางจัดการของเสียอย่างเหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบในระดับรุนแรง จึงประเมินผลกระทบทางลบอยู่ในระดับต่ำโดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการในระยะยาว

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตปลาร้า ก้อนโซเดียมต่ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

ด้านกลยุทธ์การแข่งขันและการสร้างมูลค่าเพิ่ม การที่วิสาหกิจชุมชนสามารถกำหนดราคาขายที่ 40 บาทต่อก้อน ในขณะที่มีต้นทุนการผลิต 16.68 บาทต่อก้อน สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน โดยการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่มีโซเดียมต่ำสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูงและใส่ใจสุขภาพ **ด้านการบริหารจัดการต้นทุนเชิงกลยุทธ์** แม้ว่าต้นทุนวัตถุดิบจะมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65.94 แต่การที่กิจการสามารถรักษาอัตรากำไรขั้นต้นไว้ที่ร้อยละ 58.29 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตโดยรวม โดยเฉพาะการควบคุมต้นทุนค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทำให้สามารถรักษาความสามารถในการทำกำไรไว้ได้ **ด้านการใช้กำลังการผลิต** การที่กิจการมีจุดคุ้มทุนที่ 3,123 ก้อน ในขณะที่มีกำลังการผลิตจริง 6,576 ก้อน แสดงให้เห็นว่ากิจการมีการใช้กำลังการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปริมาณการผลิตสูงกว่าจุดคุ้มทุนถึงร้อยละ 110.57 สะท้อนถึงการวางแผนการผลิตที่ดีและการประมาณการความต้องการของตลาดที่แม่นยำ **ด้านการตลาดและช่องทางจัดจำหน่าย** การลงทุนด้านการตลาดออนไลน์ที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 59.21 ของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในการเข้าถึงตลาดสมัยใหม่ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน และช่วยลดต้นทุนการกระจายสินค้าเมื่อเทียบกับช่องทางการจัดจำหน่ายแบบดั้งเดิม **ด้านความยั่งยืนของธุรกิจ** ระยะเวลาคืนทุนที่สั้นเพียง 5.7 เดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงถึงร้อยละ 110.58 ไม่เพียงแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุน แต่ยังสะท้อนถึงศักยภาพในการสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจในระยะยาว เนื่องจากกิจการสามารถสร้างกระแสเงินสดที่แข็งแกร่งและมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอสำหรับการขยายกิจการในอนาคต **ด้านการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่น** ความสำเร็จของการผลิตปลาร้าก้อนโซเดียมต่ำไม่เพียงสร้างผลตอบแทนทางการเงินที่ดี แต่ยังช่วยสร้าง

งานและรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจชุมชน

จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาร้าก๊อญโซเดียมต่ำ พบว่าต้นทุนวัตถุดิบทางตรงมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 65.94 โดยเฉพาะต้นทุนปลาเนื้อที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพะยอม นาจันทร์ และคณะ (2561) ที่พบว่าวัตถุดิบหลักในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลามีสัดส่วนต้นทุนสูงที่สุดในโครงสร้างต้นทุนการผลิต เนื่องจากเป็นวัตถุดิบที่มีความผันผวนด้านราคาและมีข้อจำกัดด้านการจัดหา ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการต้นทุนวัตถุดิบเป็นอันดับแรก สำหรับต้นทุนค่าแรงงานทางตรงที่มีสัดส่วนร้อยละ 16.40 และค่าใช้จ่ายในการผลิตร้อยละ 16.72 นั้น มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการทรัพยากรการผลิตที่สมดุล สอดคล้องกับแนวคิดของอินทิดา สุวรรณดี และคณะ (2560) ที่ระบุว่าการบริหารต้นทุนที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างต้นทุนแรงงานและค่าใช้จ่ายในการผลิต เพื่อไม่ให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองหรือขาดแคลน

ในด้านความคุ้มค่าของการลงทุน ผลการวิจัยพบว่าการผลิตปลาร้าก๊อญโซเดียมต่ำมีความคุ้มค่าในการลงทุนสูง โดยมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ร้อยละ 110.58 อัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 58.29 และอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 52.51 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตรา แสนสามารถ (2559) ที่พบว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดสมัยใหม่มักให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า จุดคุ้มทุนอยู่ที่ 3,123 ก้อน ซึ่งต่ำกว่ากำลังการผลิตจริงที่ 6,576 ก้อน และมีระยะเวลาคืนทุนเพียง 5.7 เดือน สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการทำกำไรและโอกาสในการขยายกิจการ สอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนที่ระบุว่ากิจการที่มีจุดคุ้มทุนต่ำกว่ากำลังการผลิตจริงมีความเสี่ยงทางธุรกิจต่ำและมีโอกาสทำกำไรสูง

นอกจากนี้ โครงสร้างค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารที่พบว่ามีการลงทุนด้านการตลาดออนไลน์ในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 59.21) สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนเข้าสู่ตลาดดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน และเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่ต้นทุนวัตถุดิบมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65.94 อาจเป็นความเสี่ยงต่อความสามารถในการทำกำไรในระยะยาว หากราคาวัตถุดิบมีความผันผวนสูง วิสาหกิจชุมชนจึงควรพิจารณากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงด้านต้นทุนวัตถุดิบ เช่น การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า การสร้างเครือข่ายผู้จัดหาวัตถุดิบ หรือการพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาระดับความสามารถในการทำกำไรให้ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จินตรา แสนสามารถ. (2559). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(2), 67-82.
- สุพะยอม นาจันทร์, วิภาวี กฤษณะภูติ และ สมนึก วงษ์ทอง. (2561). การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 5(1), 125-142.
- อินทิรา สุวรรณดี, สมชาย หิรัญกิตติ และ ประยูร อิมสำราญ. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลาของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 6(2), 85-98
- Anderson, K., Larsson, B., & Nielsen, M. (2023). Cost structure analysis and risk management in traditional fermented food production: Evidence from Scandinavian countries. *Journal of Food Processing and Preservation*, 47(3), 16592-16605.
- Chen, L., Wang, X., & Zhang, H. (2019). Analysis of production costs and investment returns in traditional fermented food enterprises: A case study from Sichuan Province. *International Journal of Food Science and Technology*, 54(8), 2567-2580.
- Kumar, R., & Singh, A. (2021). Financial viability of traditional fermented food production in Uttar Pradesh: A cost-benefit analysis approach. *Journal of Rural Development*, 40(2), 245-262.
- Lee, S., & Park, J. (2022). Digital marketing strategies in traditional food businesses: A study of successful adaptation in South Korea. *Asian Journal of Marketing*, 16(4), 178-195.
- Nguyen, T. H., Tran, V. T., & Le, M. H. (2020). Cost structure and break-even analysis of traditional fish sauce production in Vietnam. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 9(3), 89-102.

ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ
The Impact of Strengthening Leg Muscles on Scoring Goals
During Penalty Enalty

สหชัย ชัชวาลย์

ภาควิชาพลานามัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: sahachai.c@rumail.ru.ac.th

สุภัทสร คำแพงศรี

สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม

E-mail: Aj.ging15@gmail.com

Sahachai Chatchawan

Department of Physical Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Suphatsorn Khampaengsri

Department of Physical Education, Faculty of Education, National Sports University Maha

Sarakham Campus

รับเข้า : 12 มีนาคม 2568 แก้ไข : 21 สิงหาคม 2568 ตอรับ : 26 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ 2) เปรียบเทียบการเตะลูกโทษระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึก 3) เปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการฝึก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาฟุตบอล จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบการยิงประตูฟุตบอล, โปรแกรมฝึกยิงประตู และเครื่องวัดความแข็งแรงกล้ามเนื้อขา การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) การวิเคราะห์ข้อมูล: ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD), และค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาส่งผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการทดสอบการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ (0.67→1.67→2.73) ตามลำดับ ส่งผลให้เกิดพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ (0.67→1.67→2.73) ตามลำดับ และกลุ่มควบคุมมี

ค่าเฉลี่ย ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ (1.06→0.87→1.27) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง: ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น (1.97 → 2.06 → 2.23) กลุ่มควบคุม: ค่าเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลง (1.96 → 1.97 → 1.97) หลังสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการทดลองชี้ให้เห็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ส่งผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ โดยเฉพาะในกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรม เกิดพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

คำสำคัญ: ฟุตบอล ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การยิงประตู

Abstract

This study aimed to: (1) examine the effects of leg muscle strength training on penalty kick performance, (2) compare penalty kick performance between the experimental and control groups before and after training, and (3) compare leg muscle strength between the two groups across the training period. The participants were 60 students enrolled in a football course, with 30 male students purposively selected as the study sample. Research instruments included a football shooting test, a structured shooting training program, and a leg muscle strength measuring device. The study employed a quasi-experimental design, and data were analyzed using mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD), and t-test.

The results revealed that: 1) Leg strength training significantly improved penalty kick performance in the experimental group, with mean scores increasing from 0.67 (pre-training) to 1.67 (week 4) and 2.73 (week 8) ($p < .05$). 2) Penalty kick performance in the experimental group was significantly higher than in the control group at weeks 4 and 8. The control group's mean scores were 1.06 (pre-training), 0.87 (week 4), and 1.27 (week 8) ($p < .05$). 3) Leg muscle strength in the experimental group improved from 1.97 to 2.23 over eight weeks, whereas the control group showed no meaningful change (1.96 to 1.97). After week 8, the experimental group demonstrated significantly greater strength than the control group ($p < .05$). In conclusion, leg muscle strength training was found to substantially enhance penalty kick performance, with the experimental group exhibiting significant improvements compared to the control group

Keywords: football, leg muscle strengthening, scoring goals

บทนำ

กีฬาฟุตบอลนั้นถือว่าเป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่มีความนิยมและแพร่หลายไปทั่วโลก มีการจัดการแข่งขันในระดับชุมชนไปจนถึงระดับนานาชาติ และมีการเรียนการสอนกีฬาฟุตบอลนี้ในสถานศึกษาทุกระดับ ผู้คนส่วนมากจึงให้ความสำคัญกับกีฬาประเภทนี้เพราะนอกจากจะเล่นเพื่อสนุกสนานแล้วผู้ที่มีความสามารถในกีฬาชนิดนี้ก็มีโอกาสที่จะทำเป็นอาชีพได้ เพราะปัจจุบันกีฬาฟุตบอลได้ถูกพัฒนามาเป็นกีฬาอาชีพทำให้นักกีฬาพัฒนาตนเองไปสู่ระดับชาติรวมทั้งยังมีรายได้ จากการค้าแข้งในสโมสรต่าง ๆ อีกด้วย แต่การที่จะทำให้นักกีฬาเก่งได้นั้นปัจจุบันมีการพัฒนาการฝึกซ้อมในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางร่างกายและพัฒนาทักษะไปจนถึงสู่เทคนิคของตนเอง ทั้งนำเรื่องวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อทำให้นักกีฬาสามารถใช้ความสามารถของตนเองได้ในขีดสูงสุดตลอดช่วงเวลาการแข่งขัน 90 นาที ในการแข่งฟุตบอลนั้นผู้เล่นทุกคนล้วนแต่ต้องการทำประตูเพื่อชัยชนะของทีมทั้งสิ้น ดังนั้นความสามารถของการยิงประตู ณ จุดเตะโทษนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อกีฬาฟุตบอลเป็นอย่างมากและกล้ามเนื้อส่วนที่สำคัญในการเตะลูกฟุตบอลนั้นล้วนแต่เป็นกล้ามเนื้อส่วนขาโดยส่วนใหญ่ ทูร์ย์ มิกุตเวียน (2549). กล่าวว่า ในปัจจุบันกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ถูกเล่นกันอย่างแพร่หลายทั้งในไทยและในต่างประเทศ รวมถึงทั่วโลก เนื่องจากกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีความสนุกทั้งต่อผู้เล่นเองและผู้เข้าชม จึงมีผู้นิยมเล่นกีฬาฟุตบอลเป็นจำนวนมากและจำนวนผู้ชมมากมาย รวมทั้งยังส่งผลต่อผู้เล่นไม่ว่าจะเป็นการสร้างเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ระบบหายใจและหลอดเลือด สร้างความแข็งแรงและเพิ่มความอดทนให้กับหลาย ๆ ส่วนของร่างกาย เกชา พูลสวัสดิ์ (2548). กล่าวว่า กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมและความสนใจมากทั่วโลกมากกว่ากีฬาประเภทอื่น ๆ เนื่องมาจากการเล่นกีฬาฟุตบอลนั้นสามารถเล่นได้ทั้งเพื่อสุขภาพการแข่งขัน ความบันเทิงแก่ผู้เข้าชม และมีส่วนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอีกด้วย ในการเล่นฟุตบอลนั้น นักกีฬาต้องอาศัยทักษะที่ดีในการเล่น เช่น การเลี้ยงลูกฟุตบอล การส่ง-รับลูกฟุตบอล การยิงประตู เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนแต่เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเล่นกีฬาฟุตบอลองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการเล่นกีฬาฟุตบอล คือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อขาที่เป็นส่วนสำคัญต่อการเล่นกีฬาฟุตบอล เนื่องจากนักกีฬาต้องใช้ขาเป็นส่วนใหญ่ในการเล่นกีฬาฟุตบอลไม่ว่าจะเป็นการวิ่ง การเตะ การรับ-ส่งลูกฟุตบอล หรือแม้แต่การกระโดด ดังนั้นการมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาจึงเป็นส่วนสำคัญต่อการเล่นกีฬาฟุตบอลอย่างเลี่ยงไม่ได้ และการที่จะทำให้การเตะลูกฟุตบอลมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น นักกีฬาต้องมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ทีมใดที่ผู้เล่นมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่แข็งแรงจะทำให้มีประสิทธิภาพในการเล่นเตะ รับ-ส่งลูกฟุตบอลได้ดี จึงจะเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบทางการแข่งขัน ชนะชนม์ กล้าหาญ (2554). กล่าวว่า ทักษะเบื้องต้นในการเล่นกีฬาและความแข็งแรงของร่างกายเป็นปัจจัยที่จะทำให้การเล่นกีฬานั้น ๆ ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งการฝึกความ

แข็งแรงของกล้ามเนื้อโดยการใช้น้ำหนักร่างกายเป็นแรงต้านเป็นวิธีการฝึกที่ง่ายและได้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยฝึกความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อได้ ในการยิงประตู ณ จุดเตะโทษนั้น ถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะชี้ผลแพ้ชนะสำหรับการแข่งขันกีฬาฟุตบอลได้ ถ้าหากนักกีฬาฟุตบอลมีการยิงประตู ณ จุดเตะโทษก็สามารถที่จะทำให้ทีมได้ประตูในทันที ดังนั้นควรเห็นความสำคัญของการยิงประตู ณ จุดเตะโทษมากขึ้นเพื่อให้ความชำนาญ และเพิ่มโอกาสพาทีมคว้าชัยชนะได้ในที่สุด เช่นกันกับที่ สุนทรา กล้าณรงค์ (2540). ได้กล่าวเอาไว้ว่าการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ เป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญมากและจะมีโอกาสน้อยมากที่ตลอดการแข่งขันจะมีการเตะจุดโทษเกิดขึ้น แต่ทว่าหากเราได้ยิงประตู ณ จุดเตะโทษ เราจึงไม่ควรพลาดในการที่จะทำให้ทีมได้ประตูจากการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ปัจจุบันกีฬาฟุตบอลได้มีการพัฒนาทำให้ทีมเข้าแข่งขันมีความทัดเทียมกันทั้งเกมรุกและแข็งแรงมากขึ้น ทำให้ทีมต่าง ๆ ที่เข้าแข่งขันไม่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันมากนัก ทำให้ผลการแข่งขันออกมาเสมอกัน และต้องตัดสินการแข่งกันด้วยการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ เพื่อหาผู้ชนะต่อไป ถ้าหากนักกีฬาไม่ได้ทำการฝึกและพัฒนาการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ อาจทำให้พลาดในการทำประตูและจะส่งผลทำให้ทีมแพ้หรือชนะในเวลาเดียวกันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่อง ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ทั้งนี้เพื่อให้การแข่งขันหรือการเล่นกีฬาฟุตบอลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการฝึกทักษะความสามารถเฉพาะตัวพร้อมกับฝึกโปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ อาจเป็นแนวทางให้กับนักกีฬาหรือผู้ฝึกสอนกีฬาฟุตบอล หรือผู้ที่สนใจศึกษาถึงผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ในกีฬาฟุตบอล หรือกีฬาประเภทอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเตะลูกโทษระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนได้รับการฝึกและหลังการฝึก
3. เพื่อเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนได้รับการฝึกและหลังการฝึก

วิธีการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรม

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการการทำวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ โปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ควบคู่กับโปรแกรมการยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ และโปรแกรมฝึกยิงประตู ณ จุดเตะโทษ อย่างเดียว

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลการทดสอบการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาในการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพศชาย ซึ่งลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพศชาย ซึ่งลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอนดังนี้

นำกลุ่มประชากรมาทดสอบการยิงประตูฟุตบอล โดยใช้แบบทดสอบการยิงประตูของ รัชชนันท์ จินดาบุค (2559). และทดสอบความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อขา วัดโดยใช้เครื่องแรงเหยียดขา (Leg dynamometer)

นำสถิติจากการทดลองยิงประตูฟุตบอล และผลการทดสอบพลังของกล้ามเนื้อขา มาจัดเรียงลำดับคะแนน โดยตัดช่องคะแนนที่ได้สูงสุด และคะแนนที่ได้ต่ำสุดออกให้เหลือจำนวน 30 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน จากผู้ที่มีความสามารถและคะแนนใกล้เคียงกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบการยิงประตูฟุตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โปรแกรมการฝึกยิงประตูฟุตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เครื่องวัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา โปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

- ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำ มาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการฝึก

- สร้างโปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและสมบูรณ์ถูกต้อง

- นำโปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่ปรับปรุงแก้ไขและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา จำนวน 10 คน

- นำผลที่ได้จากการทดลองในครั้งนี้ มาเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

- นำโปรแกรมและแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับจำนวนผู้ฝึก ก่อนการฝึกได้ประชุมชี้แจง อธิบายถึงวิธีการทดลอง กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (pre - test) และการยิงประตู เพื่อนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับคะแนน ตัดช่วงคะแนนที่สูงสุดและต่ำสุดออกให้เหลือ 30 คน และทำการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม เท่ากัน ที่มีความสามารถยิงประตูใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันทางสถิติ

1. เริ่มดำเนินการทดลอง ดังนี้

- ใช้ระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน โดยทำการฝึกในวันจันทร์ วันพุธ และศุกร์ ตั้งแต่ เวลา 07.30 - 09.30 น. ดังรายละเอียดดังนี้

- กลุ่มทดลอง ฝึกโปรแกรมการยิงประตูควบคู่กับโปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

- กลุ่มควบคุม ฝึกโปรแกรมการยิงประตูอย่างเดียว

2. นำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ที่มีผลต่อการยิงประตู ณ จุดเตะโทษ ก่อนและหลังโปรแกรมการฝึกเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ IBM SPSS Statistics และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงอายุ น้ำหนัก และส่วนสูงของนักกีฬาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระยะเวลา	กลุ่มที่ศึกษา	$\bar{X}$
อายุ	ทดลอง	20.00
	ควบคุม	20.00
น้ำหนัก	ทดลอง	66.06
	ควบคุม	65.16
ส่วนสูง	ทดลอง	168.33
	ควบคุม	167.15

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 20.00 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 66.06 กิโลกรัม และส่วนสูงเฉลี่ย 168.33 เซนติเมตร ส่วนกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 20.00 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 65.16 กิโลกรัม และส่วนสูงเฉลี่ย 167.15 เซนติเมตร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระยะเวลา	กลุ่มที่ศึกษา	$\bar{X}$	SD
ก่อนการฝึก	ทดลอง	1.97	0.10
	ควบคุม	1.96	0.10
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4	ทดลอง	2.02	0.10
	ควบคุม	1.97	0.10
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 8	ทดลอง	2.06	0.11
	ควบคุม	1.97	0.10

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 1.97 2.02 และ 2.06 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 1.96 1.97 และ 1.97 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระยะเวลา	กลุ่มที่ศึกษา	$\bar{X}$	SD
ก่อนการฝึก	ทดลอง	0.67	0.72
	ควบคุม	1.06	0.80
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4	ทดลอง	1.67	0.72
	ควบคุม	0.87	0.64
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 8	ทดลอง	2.73	0.96
	ควบคุม	1.27	0.46

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 0.67 1.67 และ 2.73 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มควบคุมค่าเฉลี่ยการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 0.67 0.87 และ 2.73 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8

ระยะเวลา	กลุ่มที่ศึกษา	$\bar{X}$	SD	t	P-value
ก่อนการฝึก	ทดลอง	1.97	0.10	0.27	0.79
	ควบคุม	1.96	0.10		
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4	ทดลอง	2.02	0.10	1.23	0.23
	ควบคุม	1.97	0.10		
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 8	ทดลอง	2.06	0.11	2.50	0.02*
	ควบคุม	1.97	0.10		

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่า ผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน และผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8

ระยะเวลา	กลุ่มที่ศึกษา	$\bar{X}$	SD	t	P-value
ก่อนการฝึก	ทดลอง	0.67	0.72	-1.44	0.16
	ควบคุม	1.07	0.80		
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4	ทดลอง	1.67	0.72	3.20	0.003*
	ควบคุม	0.87	0.64		
หลังฝึกสัปดาห์ที่ 8	ทดลอง	2.73	0.96	5.34	0.00*
	ควบคุม	1.27	0.46		

* $p < .05$

จากตาราง 5 พบว่า ผลการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากข้อมูลแสดงอายุ น้ำหนัก และส่วนสูงของนักกีฬา กลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 20.00 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 66.06 กิโลกรัม และส่วนสูงเฉลี่ย 168.33 เซนติเมตร ส่วนกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 20.00 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 65.16 กิโลกรัม และส่วนสูงเฉลี่ย 167.15 เซนติเมตร

1. จากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่า กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 1.96 1.97 และ 1.97 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 1.97 2.06 และ 2.23 ตามลำดับ

2. จากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่า กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 1.06 0.87 และ 1.27 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 เท่ากับ 0.67 1.67 และ 2.73 ตามลำดับ

3. จากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 พบว่า ผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน แต่ผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 พบว่า ผลการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาพบว่า ผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน แต่ผลการ

ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานของงานวิจัย สอดคล้องกับ ชูพงศ์ จันทรอรุณ (2558). ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการเตะลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล อายุ 13-15 ปี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการเตะลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล อายุ 13-15 ปี ของนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียนวังข่อยพิทยฯ ผลการวิจัยพบว่า การทดลอง และหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4 นักกีฬากลุ่มทดลองและนักกีฬากลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเตะลูกฟุตบอล ไม่แตกต่างกัน แต่หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 นักกีฬากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเตะลูกฟุตบอล มากกว่านักกีฬากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ อธิวัฒน์ มณีจักร (2544). ได้ศึกษาผลของการฝึกกล้ามเนื้อขา โดยการถ่วงน้ำหนักที่ข้อเท้าต่อระยะทางของการกระโดดไกล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกทักษะการกระโดดไกลอย่างเดียว และกลุ่มที่ฝึกทักษะการกระโดดไกลควบคู่กับการถ่วงน้ำหนักที่ข้อเท้า ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ฝึกทักษะการกระโดดไกลอย่างเดียวกับกลุ่มที่ฝึกทักษะการกระโดดไกลควบคู่การถ่วงน้ำหนักที่ข้อเท้า มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและมีระยะทางการกระโดดไกล หลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 6 ไม่แตกต่างกัน โดยมีระยะทางการกระโดดไกลหลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 6 มากกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสนธยา สีละมาต (2547). ที่กล่าวว่าเมื่อทำการฝึกซ้อมเพียงอย่างเดียว หรือฝึกความหนักในระดับเดียวจะมีผลทำให้มีการพัฒนาไปตามการฝึกซ้อมเท่านั้น ดังนั้นในการฝึกเพื่อที่จะปรับปรุงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจึงจำเป็นต้องใช้ระดับสำหรับการกระตุ้นที่หลากหลาย และมีความหนักเพียงพอ เพื่อให้กล้ามเนื้อเกิดการหดตัวที่เร็ว ซึ่งจะมีผลอย่างมากสำหรับการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

2. ด้านผลการทดสอบยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานของงานวิจัย ซึ่งผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวิจัยของ บริคณห์ มายวัน (2550). ที่ศึกษาเรื่องผลการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความแม่นยำในการยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษ ของนักกีฬาอายุระหว่าง 10 – 12 ปี ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยความแม่นยำในการยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษของกลุ่มทดลองหลังการฝึกมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กลุ่มควบคุมหลังการฝึกมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังจากการฝึกพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าความแม่นยำเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

โปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในครั้งนี้ สามารถที่จะนำไปใช้ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาสำหรับชนิดกีฬาอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะฝึกทักษะรูปแบบอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อการยิงประตูฟุตบอลให้แม่นยำมากขึ้นหลาย ๆ รูปแบบ
2. ควรทำการศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของขาในการยิงประตู ณ จุดเตะโทษของนักกีฬาฟุตบอลกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่หลากหลายระดับด้วย
3. ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาให้มากกว่า 8 สัปดาห์ เพื่อให้ทราบถึงผลของการฝึกเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อความแม่นยำในการยิงประตู ณ จุดเตะโทษของนักกีฬาฟุตบอลในระยะยาว

บรรณานุกรม

- เกชา พูลสวัสดิ์. (2548). ผลของการฝึกเสริมพลัยโอเมตริกที่มีต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลอายุระหว่าง 14–16 ปี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชนะชนม์ กล้าหาญ. (2554). ผลการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่มีผลต่อความสามารถในการยิงประตูระยะไกลในกีฬาเบสบอล. วารสารคณะพลศึกษา, 14(1), 49–56.
กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูพงศ์ จันทรอรุณ, & กันยา ปาละวิวัฒน์. (2558). ผลของการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการเตะลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล อายุ 13–15 ปี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ทुरย์ มีกุดเวียน. (2549). ผลการฝึกสร้างจินตภาพที่มีต่อความแม่นยำในการยิงประตูฟุตบอล (สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ธัชชนธ์ จินดาปุก. (2559). การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาฟุตบอลสำหรับเยาวชนชายอายุไม่เกิน 14 ปี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม.
- บริคณธ์ มายวัน. (2550). ผลการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความแม่นยำในการยิงประตูฟุตบอล ณ จุดเตะโทษของนักกีฬาอายุระหว่าง 10–12 ปี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สนธยา สีละมาด. (2547). หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทรา กล้าณรงค์. (2540). ฟุตบอล 1. สงขลา: ภาควิชาพลศึกษาและสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อธิวัฒน์ มณีจักร. (2544). ผลของการฝึกกล้ามเนื้อขาโดยการถ่วงน้ำหนักที่ข้อเท้าต่อระยะทางของการ
กระโดดไกล (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.